

శ్రీరామ

కంబరామాయణము

(ఆంధ్రానువాదము.)

ద్వితీయ సంపుటము
(సందర్, యుద్ధ కొండములు)

గ్రంథకర్త :

పూజలపట్టు శ్రీరాములు రెడ్డి

ప్రతులకు, వివరాలకు

పూతలపట్టు సర్వోత్తమ రెడ్డి

సెక్రటరీ, శ్రీ పూతలపట్టు శ్రీరాములు రెడ్డి మెమోరియల్ ట్రస్ట్

పూతలపట్టు (గ్రామం మరియు మండలం)

చిత్తూరు జిల్లా, ఆంధ్రప్రదేశ్ - 517 124

ఫోన్స్ : 08572 - 70119, 26776



మహాకవి, ఆంధ్రకంబర్

సాహిత్యరత్నాకర, విద్యుత్ కవికుల తిలక

శ్రీ పూతలపట్టు శ్రీరాములు రెడ్డిగారు

జననము : 05-04-1892

మరణము . 08-11-1971

విషయ సూచిక

సుందర కాండము.

1. సముద్ర లంఘన పటలము.	1
కిదలినుండి మైసాకుడు లేచుట	6
సురస హనుమంతు సద్దగించుట	7
అంగారధార హనుమంతుని ప్రింగుట	8
ఆంజనేయుండు ప్రవాళంగిరిం జేరి లంకను కాంచుట	9
2. పురాన్వేషణ పటలము.	0
సూర్యాస్తమయము	14
చంద్రోదయము	15
హనుమ లంకా ప్రాకారమును సమీపించుట	16
లంకాధిదేవత హనుమంతు సద్దగించుట	17
హనుమ లంకను నిగ్రహించి లోని కరుగుట	18
శ్రీల సమూహములో హనుమ సీత నన్వేషించుట	19
హనుమ కుంభకర్ణుని కాంచుట	21
హనుమ ఇంద్రజిత్తు గృహమును గాంచుట	22
అంతర్నిందిత పరిణాంజనేయుండు దాటుట	23
నిద్రితులగు కిక్క-సుల హనుమ గాంచుట	24
హనుమ రావణుని దేహ జేరుట	25
హనుమంతుడు విద్యానలాంగసలఁ గాంచుట	27
" మందోదరిని గని సీతయని బ్రహ్మయుట	28
" రావణుని గాంచుట	29
" రావణుని చంపనెంచుట	30
" సీతం గానమికి చింతిల్లుట	31
3. సీతా సందర్శన పటలము.	32
సీత స్థితి	"

సీత రాముని దలంచి పరితపించుట	33
రాక్షస ప్రియ విద్రుపఁగా సీత త్రిజటతోఁ దన విర్వేదముఁ దెలుపుట	34
త్రిజట సీత కూటకు కలుపుట	35
" తనస్వప్నమును సీతకుఁ దెలుపుట	36
హనుమ సీతను గొంచి యుత్సాహవంతుఁ డగుట	37
4. విందన పటలము.	38
రావణుఁడు సీతను దిలిపిమాలుట	41
సీత రావణుని కటూర్హు లాడుట	42
5. స్వరూప సందర్శన పటలము.	47
హనుమ శ్రీరాముని రూప మభివర్ణించుట	51
సీత యుంగరముం గని యానందించుట	53
హనుమ స్వస్వరూపముం జూపుట	57
6. చూడామణి పటలము.	59
సీత రామునకు పంపు సందేశము	62
హనుమంతుడు సీతకు దైర్యవాక్కు లాడుట	63
సీత ఆనవాళ్ల తెలుపుట	67
7. వన భంగ పటలము.	68
8. కింకర వధ పటలము	74
9. జంబుమాలి వధ పటలము.	80
10. నేనాపతి పంచక వధ పటలము.	85
11. ఆక్ష వధ పటలము	90
12. పాళ పటలము.	95
హనుమంతుఁడు బ్రహ్మాత్మముచేఁ గట్టువడుట	100
13. పాళ ముక్తిపటలము.	101
హనుమంతుఁడు రావణునకు నీతి గలపుట	107
14. లంకా దహన పటలము.	114
15. శ్రీ పాద వందన పటలము.	119
"రుగ మధువనమును పాడునేయుట	120
మునకు సీతా వృత్తాంతము తెలుపుట	123



1. సముద్ర దర్శన పటలము.
2. రావణ మంత్ర పటలము.
కుంభకర్ణుడు హితము పలుకుట
ఇంద్రబీత్తుని ప్రతాపోత్తలు
పరీషద నీతి
3. హిరణ్య కళిపు వధ పటలము. 141
తండ్రి ప్రహ్లాదుని వివిధోపాయముల శిక్షించుట 147
సృసింహ మూర్త్యావిర్భావము 151
4. విభీషణ శరణాగతి పటలము. 155
సుగ్రీవాదులు తమతమ యధిప్రాయములఁ దెలుపుట 160
హనుమంతుడు తనయుద్దేశమును దెలుపుట 162
శ్రీరాము సభిప్రాయము 163
శ్రీరాముడు విభీషణున కభయ మొనఁగుట 166
5. లంకా వృత్తాంత పటలము. 169
6. వరుణ ప్రార్థన పటలము. 174
వరుణుడు రాముండేరి : రణు వేఁడుట 179
7. నేతు బంధన పటలము. 181
8. చార శ్రవణ పటలము. 186
రావణుడు రహస్యమందిరముచేరి యాలోచించుట 190
9. లంకా దర్శన పటలము. 192
రాముడు సువేలాద్రి శిఖరముఁ జేరుట 195
రాముడు లంకానగర సౌందర్యము లక్ష్యణనకుఁ దెలుపుట "
10. వానర నైన్యదర్శన పటలము. 197
11. మకుట భంగ పటలము. 199
శ్రీరాముని చింత 201
12. వ్యూహ నిర్మాణ పటలము. 204
13. అంగధ దౌత్య పటలము 207

14. ప్రథమ యుద్ధ పటలము.	212
సుగ్రీవుడు వజ్రముష్టిం జంపుట	215
తూరుపు వాకిటి యుద్ధము	216
ప్రహస్తుని యుద్ధము	217
రావణుడు రణమున కేగుట	218
రాముడు రణసన్నద్ధుఁ డగుట	219
లక్ష్మణ యుద్ధము	222
హనుమ ద్రావణ ముష్టి యుద్ధము	224
రావణశక్తిచే లక్ష్మణుడు మూర్ఛిల్లుట	228
రామ రావణ ప్రథమ యుద్ధము	"
15. కుంభకర్ణ వధ పటలము.	232
రావణుడు మాణ్యవంతునకు రాముని పరాక్రమాదులు తెలుపుట	233
కుంభకర్ణుని మేలుకొలుపుట	236
రావణునకుఁ గుంభకర్ణుడు హితముపదేశించుట	238
విభీషణుడు రామునకుఁ గుంభకర్ణు నెఱిగించుట	241
విభీషణ కుంభకర్ణుల సంభాషణము	242
కుంభకర్ణుని యుద్ధము	246
లక్ష్మణ కుంభకర్ణుల సమరము	250
సుగ్రీవ కుంభకర్ణుల యుద్ధము	254
రాముడు కుంభకర్ణుని గూర్చుట	257
16. మాయా జనక పటలము.	262
సీత రావణు డూషించుట	264
సీత మాయాజనకం బిదరుట	270
రావణుడు కుంభకర్ణ మృతికై విలపించుట	271
17. అతికాయ వధ పటలము.	273
దేవాంతకుండు హనుమంతునిచేఁ గూలుట	282
అతికాయుడు లక్ష్మణుచేఁ గూలుట	283
నరాంతకుఁ డంగదుచేఁ జచ్చుట	286
ఉన్మత్తుడు నీలునిచేఁ గూలుట	"
బలమత్తుడు ఋషభునిచే జచ్చుట	288
సుగ్రీవుడు కంభుని చంపుట	"

వికుంభుని హనుమంతుడు కూల్చుట	289
రాన్యమాలిని రావణుని నిప్పులో కులారుట	290

18. నాగపాళ పటలము. 292

ఇంద్రజితుడు శపథవాక్యములాడుట	293
వానర సేనానాయకుల సమరము	296
ఇంద్రజిత్తు వానరులపైఁ గసిమనఁగుట	297
ఇంద్రజిత్తు లక్ష్మణ యుద్ధము	300
ఇంద్రజిత్తు నాగపాళముచే లక్ష్మణాచుల బంధించుట	307
విభీషణుడు లక్ష్మణుని నవస్థంగని దురపిల్లుట	309
గరుడుడు రాఁగా నాగపాళము వీడుట	312

యుడ కాండము : : ఉత్తర భాగము.



19 సేనానాయక వధ పటలము 319

రావణుఁ డింద్రజిత్తుని చక్రరక్షకుల ముక్కులు గోయ నాజ్ఞాపించుట	"
ధూమ్రాక్షుండు హనుమంతునిచేఁ గూలుట	324
మహాపార్శ్వఁ డంగదునిచేఁ జచ్చుట	"
సీల మాల్యవంతుల యుద్ధము	325
ఋషభ వజ్రదంష్ట్రుల సమరము	"
పిశాచుని యుద్ధము	326

20. మకరాక్ష వధ పటలము 326

మకి రాక్షుడు రామునితోఁ బోరి మడియుట	328
రక్తాక్షుడు శంఖుండు నల పసనులచే నంత మొందుట	329

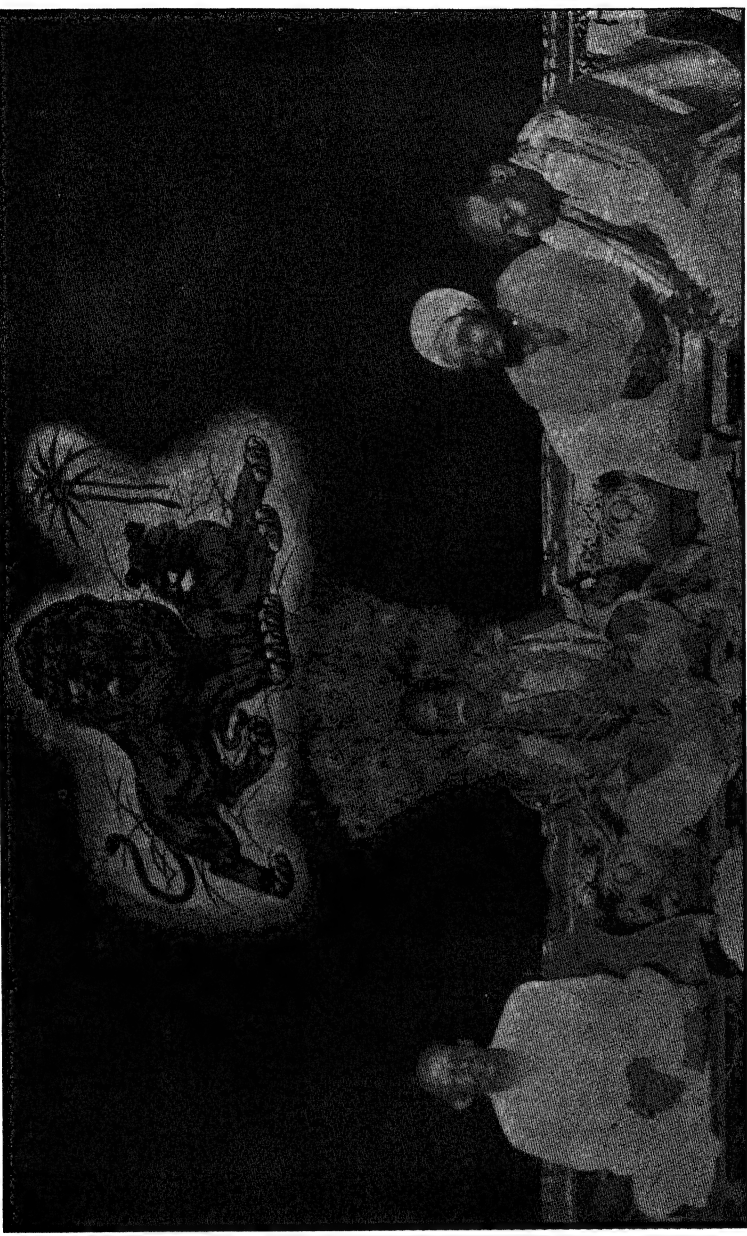
21. బ్రహ్మాస్త్ర పటలము. 330

శన సైన్యముపాటు నింద్రజిత్తుండు కాంచుట	332
హనుమని సింహనాదము	333
లక్ష్మణుండు రాము ననుజ్ఞంగొని యింద్రజితునితోఁ బోరుట	334
మహోదరుని యుద్ధము	338
అంజనేయుండు కుంభకర్ణుని వజ్రదండముం గొవి దైత్యుల నులుమాడుట	339
హనుమంతుఁ డకంపనుం జంపుట	340
మారుతి లక్ష్మణుని వెదకుదుఁ బోవుట	341

ఇంద్రజిత్తు లక్ష్మణుడులపై బ్రహ్మాస్త్ర మేయుట	344
శ్రీరాముడు మరలిపచ్చి పోలికలనిం గాంచుట	345
శ్రీరాముడు లక్ష్మణులంగని పరితపించుట	346
వేలుపుల విలాపము	348
22. మూర్ఛిత రామ లక్ష్మణ సందర్శన పటలము.	349
త్రిజట సీత సూతుడించుట	352
23. సంజీవన కైల పటలము.	353
అంజనేయుండు సంజీవనిం దే.బోవుట	356
జాంబవ ద్విభీషణులఁ గాంచి రాముడు పరితపించుట	359
జాంబవంతుడు రాముని రేర్పుట	360
24. హాలాపాన నటన పటలము.	363
25. మాయా సీతా పటలము.	364
వాసరులు లంకం గాల్చుట	366
ఇంద్రజిత్తు మాయాసీత తల దఱుఁగుట	368
ఇంద్రజి త్తయోధ్య కేగెనని విని రాముడు చింతించుట	371
విభీషణుడు తుమ్మెదయై జానకిం గాంచి వచ్చుట	373
26. నికుఁభిలా యాగ పటలము.	374
హనుమంతుఁ డింద్రజిత్తు నుపాలంబించుట	379
మేఘనాదుడు హనుమనికిం బ్రత్యుత్తర మిచ్చుట	380
ఇంద్రజి ల్లక్ష్మణ యుద్ధము	382
మేఘనాదుడు విభీషణుని నిందించుట	388
27. ఇంద్రజి ద్వధ పటలము.	390
28. రావా శోక పటలము	398
29. సేనా సందర్శన పటలము.	403
మాల్యవంతుడు సేనాపతులకు రామ విక్రమాదులు తెలుపుట	407
30. మూలబల వధ పటలము.	409
వేలుపు లసుర బలముఁ గాంచి శంకించుట	410
వాసరులు మూలబలముఁ గాంచి పాటుట	411
శ్రీరాముడు రాక్షసబలము నుఱుమాడుట	416
వహ్ని దానవసేనలఁ బ్రోత్సహించుట	421

31. రావణ శక్తి పటలము 430
 రావణ శక్తిచే లక్ష్మణుడు మూర్ఛిల్లుట 432
32. వానర రణరంగ దర్శన పటలము. 434
33. రావణ రణరంగ దర్శన పటలము. 437
34. రావణ రథారోహణ పటలము. 410
35. రామ రథారోహణ పటలము. 442
36. రావణ వధ పటలము. 444
 రామునిచే మహోదరుడు కూలుట 445
 రామ రావణ సమరము 447
 రాముడు రావణుని తలలఁ దెగనేయుట 455
 రావణుడు మూర్ఛిల్లుట 456
 రాముడు బ్రహ్మాస్త్రముచే రావణుఁ గూల్చుట 458
 రాముడు రావణుని వీపునందరి గాయములఁ గాంచి శంకించుట 459
 విభీషణుని చింత 460
 మందోదరి విలాపము 462
37. శ్రీరామ నివర్తన పటలము. 464
 హనుమంతుడు సీరికు రామ విజయము తెలుపుట 465
 అప్పరసలు సీరి సలంకరించుట 468
 శ్రీరాముడు సీతను కరినోక్తు లాడుట 470
 సీత అగ్నిం జొచ్చుట 472
 రాముని పురుషోత్తమత్వమును నలువ వెల్లడించుట 474
 శంకరుడు దండెత్తుటకుఁ బిలిపించుట 476
 వేలుపులు రాముని వారిక లొనఁగుట 478
 సీతారామలక్ష్మణుల పుష్పము నడిచోహించుట 479
 రాముడు సీతకు త్రొవ్వించి చిత్రములఁ జూపుట 480
 భరిద్వాజుడు శ్రీరాములకుఁ బండు వెట్టుట 482
 ప్రియశ్రుడు రాముని రాక్షసి బలిపించుట 484
 కౌసల్య భరతు సమాధానములు 485

హనుమంతుడు భరతుని చేరుట	487
భరతుడు రాముని రాక విని యానందించుట	"
భరతున కాంక్షనేయుండు రాము నుదంతము తెల్పుట	488
గుహుడు రాముని కానవచ్చుట	493
భరతుడు శ్రీరామాదులం గాంచుట	494
38. శ్రీరామ పటాభిషేక పటలము.	497
సుగ్రీవాదులు నగరునందలి చిత్ర దృశ్యములఁ గాంచుట	499
రాముడు పట్టాభిషిక్తుఁ డగుట	501
38. వీరుకోలు పటలము.	502



1. డాక్టరు అశగప్ప శెట్టిగారు
2. పూతలపట్టు శ్రీరాములురెడ్డి
3. కుష్ణక్కుడి స్వామిలవారు
4. పా. గణేశ్ గారు
- సన్మానప్రదాత
- ఆంధ్ర కంబరామాయణ కర్త
- సన్మాన సభాధ్యక్షులు
- కంబకవి వర్ధంతి కార్యనిర్వాహకులు

కంబ రామాయణము

సుందర కాండము

1 సముద్ర లంఘన పటలము. (95)

మ॥ క్రలఁకం జీఁకటి రజ్జువే భుజగమై , కన్నట్టు చందాన నీ
యల మాయం జనియించు మోహ నివయం , బీగున్ సమస్తంబు నే
విలస త్తేజముఁ గన్న నట్టి పరుఁడే , విల్లంది లంకాపురిన్
గలనన్ గెల్పు వహించె నంద్రు విబుధుల్ , గద్య స్రవూణంబులన్

ఉ॥ అత్తటి పీఠరత్నము మ , హాబలపుత్రుఁడు దేవలోకిమున్
జిత్తము రంజిలంగఁ దన , చేరువఁ గాంచి యిదేమి లాకయాః
మత్తిలినాఁడనే? యనుచు , మాన్యులు వొందెడు నాకమిద్ది రా
జోత్తము దేవి యిందరయ , నుండవ యంచు మరల్చె భావమున్.

శా॥ లంకాద్వీప వనంబులున్ గనక , మాలా విస్ఫురద్వారముల్
పొంకంటౌ మణిసౌధపీఠులును పెం , పుం గాంచు దుర్గంబులున్
శంకాతంకము లేక గాంచుచు జగ , త్సందోహముల్ దిక్కులున్
సంకోదించి వడంక నాహువుల నా , స్ఫూలిం చె త్తేడించుచున్

మ॥ విమలాత్మం డట్ల నూది క్రొక్క గిరియున్ , వేక్రంకి గర్భంబు చీ
లి మహిన్ వ్రాలిన ప్రేవులంబలె గుహ , లిన్ దుర్విష జ్ఞానికా
సముదగ్ర న్నట దంష్ట్రిరా భయద దు , ప్త వ్యాళ సంఘంబు త్తే
శములం గ్రక్కుచు దొర్లుచున్ వెలువడెన్ , లావేది దుర్బీతిమై

ఉ॥ నెమ్మదిఁ గందరంబులను , నిద్ర యొనర్చు మృగేంద్రపాశి
త్తమ్ములు గ్రక్కుచచ్చటనె , క్రందిదఁగ న్నశియించెఁ బక్షి సం
ఘమ్ములు సాగరంపు లయ , కాం చిఘోషము సిగ్గిలంగ శ
బ్దమ్ము లొనర్చుచుం బఱచె , భానుని కౌంతి మఱుంగువుచ్చుచున్.

చ॥ కరిణులు తోఁకలన్ ముడిచి , గాత్రములఁ గుదియించి కర్ణముల్
పరపగు వెన్నుదాఁక పడిఁ , బ్రాణభయంబునఁ గంపమంద త
మొరయుచు వెంటనంబఁ గరి , యూధము తొండముతోడఁ బాదపో
త్కరములఁ గెల్లగించికొని , దవ్వల కేగెను గీఁకపెట్టుచున్.

తే॥ అమ్మహేంద్రానమించు నా , నతిశయిల్లు, కొమ్ములుంటిడిగా మిడు , గుఱులు చెదర
వెన్ను లగలంగ బెబ్బలుల్ . బెదరి పాటె, కనులు విప్పని కొంచుల , గవ్వకొనుచు

ఉ॥ భూధర రాజ మప్తు తన , పొల్పు తెడంగ వడంక క్రుంగ వి
ద్యాధరులెల్ల, గేల నడి , దంబులతోడను దాళ్ళతోడ భూ
మీధరమందునుండి వడి , మీడికి లేచుట చూడ నొప్పె నా
యోధనమందు కాలి యడు , పుజ్జగిలం బయిలేగు వైఖరిన్

చ॥ శరదము లర్కచంద్రు లుడు , సంఠి నిల్కడ దప్ప, గ్రుంగి యు
ర్వర దిగఁబడ్డ పర్వతము , వాడి నఖంబులు లావు బాహువుల్
మురువుగ నొప్పు వాయుజుడు , మూపునఁ గంబమువోలె నుండఁగా
శరది మునుంగు నోడయను , జానునఁ దోచెను చూడ్కి కట్రమై.

ఉ॥ గైరివ మింగిరికమును , గందము పుప్పొడి చెందిరంబు నిం
దారఁగఁ బూసికొంచు నచ , లా పగలెల్ల ధరిత్రిపై వడిం
గాలుట చూడ నొప్పె గిరి , గర్భము వ్రేలఁగఁద్రోక్క రక్తముల్
దారిణిఁ జింది వెల్లుపయి , తల్లిన విన్నను వొంది యత్తఱిన్.

చ॥ శరనిదిఁ బ్రచ్చు మందరము , చాడున సగ్గిరి రాజ సుప్తు ది
ర్విరఁ దిరుగంగ నందలి య , తివ్రవరుల్ తపముల్ ముగించి చె
చ్చెర విలయంబొకో యనుచు , జిత వహించుచు దేహబంధముల్
విరియక మున్నె తామెగిరి , వెళ్ళిరి మోక్షము చేరు వైఖరిన్.

ఉ॥ భానుని పోలు కాంతిగల , పర్వత ముచ్చి పటానుమంచు బీఁ
టూనఁగ నుందరుల్ వడఁకి , యొక్కటఁ గొఁగిలిఁ జేర భేదరుల్
మానుగ వెండికొండ దఱ , మస్తకుఁ దెత్తుడు నల్లలాడ శ
ర్వాణి పరిష్కరింపఁ గను , పట్టిన శంకుని పోలి రయ్యెడన్.

చ॥ ఒదలిని చేరు మాధవ , మోరియితోఁ దెలివన్ వదల్పుఁ గిం
కదరిన వేల్పు టింతులు భ , యంపి యల్కల వీడి యూటటం
బడసి నిజేకుం గలిసి , పైకి వడిం జనుచుండి విశ్మయి
విడిచిన కీరపోతముల , బిచ్చుచు పంకట మంది రత్తఱిన్.

తే॥ నాకులును తానులుఁ దక్కు , లోకపతులు, జ్ఞానులును వచ్చి వరుసలై , పూని నిలిచి
పూవులం జల్లి పావనీ, పోయెరమ్మ, యనుదు హనుమయు వేగిర , మందె నెడఁద.

చ॥ విజయప్రాభవశీల, శైలనిభహం , వీరా! పొనుంగైర కుం
భజాడే ద్రావిన వారిరాశి యు నే , మాత్రంబు నాకిద్ది య
క్రజమే దాటఁగ నెంచు నెంచుచు నల , శ్యేస్పూర్తిపై దాటి భూ
మిఁజ నా లంఘను కాంచి రమ్మనుచు , ద , నిత్రుల్ స్రవంసంపఁగన్.

ఉ॥ పాపని తాల్చినట్టి ఘన • బంధుర రూపము లంక దాటినే
యావలికేని పోవఁ దగి • నట్టిది యంచు మహాద్భుతంబున
దేవతతల్లఁ జూడఁ గపి • దీరుఁడు మున్నుగ వంగి పాదముల్
లావున నూని త్రొక్క విపు • లన్ దిగఁబాటె మహేంద్ర మయ్యెడన్.

ఉ॥ వాలము పైకి నెత్తి బలు • పాదములం గుదియించి వక్షముం
బోలఁగఁ గ్రుంచి యంసములు • పొంగఁగఁ గంఠము వంచి బాహువుల్
వాలిక ముందు చాచి తల • బ్రహ్మవదంబును ముట్టఁ బెంచి నే
త్రా లల లంకపై నిగుడ • దర్పము తో వెన దాటె మింటికిన్.

తే॥ హనుమ యారీతి నెగయంగ • సతనితోడ, విభుని కార్యంబుకై బోవు • విధము దోచఁ
దరువులును పెనుశిలలును • ద్వీరదములును, తక్కు ఘన వస్తువులు వియ • త్స్థలికినెగవె.

ఉ॥ మారుత వేగుడైన హను • మంతుఁడు నింగికి నట్లు దాటగా
బోరున వెంటలేచు విట • పుల్ పెనుగుండ్లును తక్కు ప్రాణులు
వారక దక్షిణం బరిగి • వైశమ లంకను చేరు క్రైపెం
పారమిఁ ద్రోవఁబడ్డ క్రియ • నంబుధిలోఁ బడియెన్ గుభాలునన్.

చ॥ గగనమునన్ వడిం బఱచు • గాడుపు పట్టి మహాశుగోర్ధతిన్
మృగములు స్రూతులున్ లతలు • మిక్కిలి సంద్రము పొంగునట్లుగా
దిగఁబడి యెల్లెడం బరవి • దీరుఁడు రాముఁడు కిన్న నూను ముం
దుగనె పయోధి యందయిన • తోరపు సేతువు వోలె నేర్పుడెన్

చ॥ ఉరవడిచేత భేదిలె మ • హోదధి క్రిందటి నాగలోకమున్
విరివిగఁ గాననయ్యె మణి • బృందము కన్నుల మిట్టి పాటుగా
మెఱసెఁ దదున్నతిం గని స • మీరణ పుత్త్రుఁడెను నాగరా
ద్వరభువనంబు గాంచఁ దగు • బాగ్యము గాంచితి నంచు మోదిలెన్.

ఉ॥ తెక్కలతో మహార్థవము • వ్రీలఁగ నేగి సురామృతంబు పే
రుక్కునఁ దెచ్చినట్టి విహ • గోత్తము సత్త్వము నెల్లవేళలన్
మిక్కిలి పల్కుచుండెడు స • మీరణ భోజులు వెండి తార్యుడే
యిక్కడ కేగుదెంచె నని • యెక్కువ భీతిలి పాడి రెల్లెడన్.

మ॥ లయకాలానలు పోల్కి నేగు కపిజా • ల వ్యాఘ్రవేగోన్నతిన్
సయిపన్ లేక చలించి తూలు తిమి మ • త్స్వ గ్రాహ పారీస సం
చయముల్ తెచ్చెలు దేల నంబుధి మహా • సంక్షోభముం బొందఁ ద
ద్రయ వీచి నికరంబు మున్నుగనె మోఁ • దం జొచ్చె లంకాపురిన్.

చ॥ సకల చరాచరంబుల ద • శల్ వచియింపఁగ నేలఁ దిక్కరుల్
కకవికలయ్యెఁ బంతమున • గాడుపు మేరువు నూపువేళ నా

నికరము పెల్లగిల్లి కడు , శీఘ్రగరిన్ జలరాశిమీదఁ గం
దుకగలిఁ జిలువనం జరుగు , తోయము దోచెఁ గపిండ్రుఁ డేగుచోన్.

ఉ॥ మండలధార నేగు పెరి , మాపువయిం జను వత్రి కంటికి
న్నిండుగ భారమై వరఁగు , నెప్పడిఁ గొండలు వారిరాశి భూ
మండల మొక్కయంజగోసు , మాత్రముగాఁ గనుట్టుచుండ బ్ర
హ్మాండములెల్ల నొక్కటగు , సట్లగు నేగెను పుష్పంబు నాన్

తే॥ వేల్పులు నురింప మునులు దీ , వింప జనులు , మొక్కమూరుతి పగ మది , మునుకొనం
దాపుని కసిదీఱు మ , ర్చనమునేయ, శివుని వికి చను తైలాన , శిఖిఁ బోఁ.

తే॥ బ్రహ్మకంఠ విధాని యా , బ్రహ్మచారి, ధర్మవర్తనుఁ డేగుచో , దడపునుండి
యెడసియున్న బ్రహ్మచున్ , కొడుకుఁజూడ, మేరు వాకుగఁత నేగు , లీరుదోఁచె.

చ॥ పలపల బ్రుంగఁదారకలు , స్వర్గము బ్రుంగఁ బయోధి పొంగ ది
ట్కలు వడి మ్రంగఁ జెనుచాలు , కొండలు పాచగలంగ మేరువున్
పె పెల చెంగ రామపుని , విశ్రు సాయక మట్టు లేగు క
ర్వలి కొడుకొప్పెఁ గల్పమునఁ , బర్వు స్రవంద సమీరణుం దనన్.

తే॥ పంక్తి కంఠఁ దిండ్రయములఁ , బది పజుచి, రిపి చేయు రపంబు పూ , ర్తిగ నశించె
ననెడు సూచన నుత్తర , మున జనించి, చిక్షిము వోపు భాను చం , దమ్ము దోఁచె.

తే॥ క్రూరులు వఁంబు లంకను , చేర జంకి, యిరర పురముల నుండంగ , నిచ్చ లేక
రాము శరణంబు నొంది మ , రల వనింప, నరుగు ధర్మనాజ్ఞావక్రి , మనఁగ నొప్పె.

తే॥ ఒడలికాంతి పెఁజీఁకిటి , నెడలఁ దోలఁ, గనకగిరి సిగ్గిలంగ నా , కనము నంబు
దీర్ఘ భుజఁ దంతవేళ ను , దీచి చిశను, వికటముగఁ బుట్టి వచ్చెడు , విధుని పోలె

తే॥ వెన్ను నాజ్ఞచే లాపు చూ , పింఁ గోరి, గిరులు వెన్నెంబ మొగులులు , కెరలి తూల
జలధులు గలంగ దైత్యుల , తెలివి చెడఁగ, వపిగ నెగపెరు గుచుని , పగిదిఁదోఁచె

చ॥ సురుచిర పుణ్య లొండటకు , సూటిగఁ జేర్చుగ నొప్ప, నొక్కతే
వరణమునన్ ముకుందుడు వ , శంషడఁ గొచ్చిన లోకజాలమున్
బెయుచు దాటి యెల్లరును , బెగ్గడిలంగ మరుత్పుతుండు తా
సురపడిఁ గాలపాశమన , నొప్పిన వాలునఁ గొల్చె నత్తలీన్.

ఉ॥ క్షేశితముం బొనర్చి వడిఁ , గ్రీడగ నంబుది దాటు వీరు లాం
గూము చూడ నొప్పె శ్రుతి , గోచరు రాము దయాబలంబుచేఁ
జాలిన యాంజనేయుఁడను , చక్కటిఁ దోడుగఁ గొండు గర్వ రై
త్యలికి జంకి ఎంబఁ జను , నంతకు పాశముఁ బోలి యయ్యెడన్

తే॥ శారి యజ్ఞచే గరుడుండు , చేరినంత, కనకగిరిఁ జుట్టి గట్టిగాఁ , గవ్వకొన్న
చిలువ తేఁడు చలించి కుం , దలము వీడి, యవలి కేగు బాగున నొప్పె , ననుమ వాలు.

క॥ హనుమఁడు వెడలెడు వేగం, బునఁ బుట్టిన గాలివీవఁ , బొలుపటి యొందొం
టిని తాకి విఠిగి పడి జడ, ధిని మునిగె విమాన చయము, దివ్యులు బెగడన్.

క॥ పడి నేగు మారుతిం గని, చిడిముడి పడి విబుధు లితని, చింతనమేదో ;
బెడిదులు గల పురిదాకనె, నడచునొ కడచునొ యటంచు , నడికి రెడఁదలన్.

తే॥ హనుమ మేనివాయువున ది, శాంతములకు, నడరు కడలియుఁ గలగుండు , పడిచెడంగఁ
బొడవువని గ్రంధములఁజెప్పఁ , బడుచునుండు, తిమి తిమింగిలములుచచ్చి , తెప్పదేరె.

తే॥ అనదృశాత్ముఁ డగ్నేగుచో , నలపు వేగ. మొసఁగు నిశ్చల దీర్ఘ బా , హువులు రామ
లక్ష్మణులు కరుణాభవు , ల్కడఁక ముందు, పోవు పోలిక గనిపించె , పొలుపు మీఱ

కడలినుండి మైనాకఁడు లేచుట

తే॥ మనకరీంద్రముఁ బోలిన , మారుతి యటఁ , బవనువలె నేగ మైనాక , పర్వతంబు
నడుమలేచెను కలశాబ్ధి , నడుమ నుండి, ప్రచ్ఛుతశీ లేచు నైరావ , తంబు కరణి

తే॥ వేయి బంగరు శిఖరముల్ , వెలయ సతిమ, పాటు పెలయేళ్లు తెలివలై , వాటుగాఁగ
నసుర బాదల నడఁగింప , నబ్ధి నిద్ర, వీడి వెనలేచి వచ్చిన , వెన్నుఁ డనఁగ

చ॥ నెఱిఁ జదువంగ లేక వినక , నేరక యింద్రియ లోలుఁడైన వే
దులు మెడ నిక్కు కైవడిని , తోరపు భారముచేఁ బయోనిధిన్
విఠిగి మునుంగు చుండు తఱి , వెన్నుఁడు కచ్చనమై వహింపఁగా
మరపడిఁ బైకి లేచిన మ , హోన్నత మందర కైల వైఖరిన్

తే॥ నెగయ ననువుగా తెక్కలు , నెగడు చుండఁ , గమ్రకాంతితో గంభీర , కంధిఁజీర్చి
కొనుమఁ జని సుధ నాగుల , కొనరనిచ్చి, లేచుచట్టి సువర్ణుని లీల యనఁగ.

తే॥ మొదలు తుది యెఱుంగఁగరాక , మొనయువిష్టు, కిరుణచేఁదొల్ల జలమందు , గలిగి సకల
జగములను సృష్టి సేయంగఁ , జాలినట్టి, యజుని రన్నట్టి యాహార , జ్యాంధ మనఁగ

తే॥ తన్ను మును నీటఁ గాంచిన , తండ్రీ గనక, సత్కృతులఁ జేయ లేనని , స్రష్ట కలఁచి
యంద మునిగి మహాతపం , బాచరించి, పూర్తి గావించి కొని లేచు , పొలుపు దోష

ఉ॥ తానిడుమాల రెక్కిడని , తప్పున కోర్కెఁగలేని మాని కో
పానఁ బయోనిధిం బడిన , భాగ్యము రెల్లను వెండి యీయ శ్రీ
శానుఁడు పూనునాడు కెల , సంబున దివ్యులు దైత్యులున్ పడిన్
జానుగఁ జిల్కఁ జాల్కడలిఁ , జయ్యనఁ దోచిన చంద్రుఁడో యనన్.

పీ॥ ఒక వంక నెఱుపు వే , తొకవంక నలుపునొ, మన శరీరచ్ఛాయ , గడలు కొనఁగ
పవడంపుఁ దీవల , పలుపు గాత్రముతోడ, కమనీయ ఘనశిఖ , రములు వెలయ

గుహల నశ్రములు మే • లొగ్గని విశ్వసింపంగ, ముత్తైంపుఁ బురువులు • మొనసిమొరయ
పటిక బండల మీది • పండు మోర్తిరములు, లివిరి చందురు చాలు • దీలుసేయ

తే॥ రత్నరాశి వెలుగు శిఖ • రములు హస్త. ముల విధంబునఁ గానరా • జలది మునిఁగి
మణుల మొత్తముల్ చే వారి • కొనుడుఁ బైరి, లేచి పచ్చెడు మానిసి • లీలదోఁస.

తే॥ సౌధములమీఁద వెలయు ధ్వ • జంబులట్లు, నిర్వరశ్రేణి తెల్లనై • నెఱసి పలువఁ
బనిగ వనధివలన వెలి • వదిన కతనఁ, ద్రుళ్ళి దొనలలోఁ బెను మీలు • క్రొక్కటపడ.

తే॥ శక్ర షట్కంబు ముప్పగ • నమయఁజేయు, జ్ఞాన మొప్పొర శంకలు • మాను వారి
కరిణి నర్పముల్ గుహలలోఁగష్ట మొంది, బయల నప్పు దూర్పుచు హాయి • వదసి నిలువ.

చ॥ అతులిత దీరుఁడౌ హనుచు • యద్దముపై నొక యుద్ధిగింజ యొ
క్కతడవ దొర్లులోపల న • కాశమునన్ గగనంబు నంటి ది
క్రతులకుఁ బర్వ నిర్మిత యు • దగ్ర మహీద్రము నక్కజంబుతోఁ
గొతుకుడుఁ గాంచి యేమిది యొ • కో యని యించుక చర్చ సేయుచున్.

ఉ॥ ఇయ్యది వార్తనుండి పయి • తెక్కి విలంబదెఁ గారణంబు లే
కియ్యెడఁ బాద మూన్పుటయ • నెగ్గగు నంచెవ నిచ్చయించి చా
నయ్యవనీధరం బెగసి • యవ్వల దొల్లఁగ తొమ్ముతో వెనన్
వ్రయ్యఁగఁ దాకి యవ్వల ది • వంబును దాకఁగ దాచె మింటికిన్.

తే॥ జలదినుండి లేచిన గిరి • వరుఁడు తలరి, యురలి చలియించి చింతించి • మరల లేచి
మనుజురూపంబుతో నిర్మి • మాననీయఁ విన్నపం బొందు వినుచుని • వినిచె నిట్లు.

సే॥ పగవాఁడనుచు మది • భావింప వలదియ్య, తొల్లి కొండలు తెక్క • లుల్ల సిల్ల
భువనంబులకుఁ గీడు • పొనరించు చుండ నిం, ద్రుఁడు వాని యెఱకలు • తుండ్లుగాఁగఁ
ద్రెంచిన తఱి వాయు • దేవుఁడు ప్రేమతో, నీచోట నను చేర్చి • కాచినాఁడు
మిత్ర పుత్రుఁడవను • మేల్మి ప్రేరేప నా, వలన వేఱగు మేలు • కలదె యనుచు

తే॥ నరసి యిట వచ్చినాఁడ మ • హాత్మః నీవు, రమ్యకాంచనమయ శిఖ • రంబులందు
కొంత విశ్రాంతి గొనిపొమ్ము • కూర్మిమీఱ, నేనుధన్యుఁడ నొడు నీ • హితమువలన.

తే॥ నీలినిది రామునాజ్ఞఁ బా • విన కపింధ్రుఁ, డమరులు సుఖింప జానకి • సరయ వచ్చె
మంచియదను నీ భాగ్యమ్ము • మాఁగె ననుచు, వాహినీవతి సెలవిచ్చి • పంపినాఁడు.

తే॥ తల్లికంచె మేలని నన్ను • దలంచి యిందు, కొంతశ్రమ దీర్చికొని విందు • గొండుగాక
యింటి కేగుదెంచినపుడె • హితుల సత్క. రింపకున్న వేతొందేది • యింపు నింపు.

క॥ అను నాతని నయ వాక్కుల • విని పావని యితఁడు హితుఁడు • విమలుఁ డనుచు నె
మ్మనమునఁ దలంచి స్మితుండయి, తను చూడఁగ నెడుట నిలిచి • తద్గిరివరుతో.

చ॥ శ్రమ మొక యింత లేదు రఘు , రామ పదాంబుజ చింతనంబుచే
నమల మనస్కః నాయకుని , యానతి నాదగు కోర్కి తృప్తిగా
నమరక మున్నె యోగిరము , నాదటఁ గైకొనఁజాల నీడు ప్రే
మమె నను తృప్తఁ జేసె విను , మాన్యత నన్నియుఁ గొన్న యెట్లెకా :

ఉ॥ వేడకమున్నె పిల్చి యిడు , వీరుల, వేడిన నిచ్చువారలన్
బోడిమి సంస్తుతింప నిడు , పూరుపులందు గుణంబె ముఖ్య మీ
పాదగు దేహమం దిదెడు , పాటికి నెమ్ముకకంటె నున్నదే ?
ఉడిగ ముండునేమి మఱి , యుర్విని మక్కువకంటె హెచ్చుగదా :

తే॥ వడిగ నేగి త్రికూటాద్రి , పై ని లంకఁ, జేరి యేలిక పని పూర్తి , చెందునేని
మరలి వచ్చుచో నీవిందు , పెరిమఁ గొందు, ననుచు నత్యప్రతిజ్ఞఁదా , హనుమవెడలె .

చ॥ గగనమునందు ప్రొద్దు నెద , గందును రిక్కలు స్వర్విమానముల్
మొగులులు నొక్కచోఁ గలిసి , ముద్దగఁజేరఁగనయ్యె వేఱు వే
ఱుగఁ గల వస్తుజాలములు , ఱుప్పున వీచెడు గాలిచేత నొ
క్క గమిగఁ జేరు నప్పగిది , గాడుపుపట్టి గమించు నుర్వదీన్ .

చ॥ జడనిది నుద్దతిం జను స్ర , జాహితు వేగముఁ గాంచి భాస్కరం
దడుగిడలేని శైశవము , నందె మదీయ రథంబు మీఁదికిన్
దడుకున దూకె నేరి పయి , దూకఁగ నిప్పుడు నిశ్చయించె నీ
జడియని దిట్టయంచు మది , జంకు వహించుచు నుండె నయ్యెడన్ .

ఉ॥ కత్తినిబోలు వాడి పలు , కాంతి నబోమణిచెంత వెల్గఁ బై
తెత్తిన లోకతోడ విరి , యించిన మేను నభంబుఁ గప్పఁగా
నత్తటి రాహుఁబోలె నతఁ , దగ్గురఁ జీకటి పైని కాంతి రే
కొత్త మహోపరాగ దిన , మో యన నొప్పె జగంబు చూడఁగన్ .

సురస హనుమ నడ్డగించుట

తే॥ ముజ్జగంబుల కష్టంబు , లుజ్జగింప. సమ్మతించి వచ్చిన కపి , చంద్రు సత్త్వ
మెంత కొలఁదిదో యెఱిగిరి , మీ యనంగ, సురల యనుమతి నెడుటికి , సురసవచ్చె.

తే॥ బాకి నోరు రక్కసి రూపు , పడసి వచ్చి. కాల భీకర సూరి కా , భామ్యుగంబః
నాకు నామిషంబై వచ్చి , నాడ వింక, నెచటి కేగెద పని యెట్ట, యెడుట నిలిచె.

క॥ అదరుచు మందెడు నాకలి, నడఁపగ మక్కుటిల దంష్ట్ర , కా కీరంబై
బెడిదమగు కడుపుఁ జొరుమా, విడివడ నొక శ్రోవ లేదు , వినుమా యనుదున్ .

తే॥ అడుదాన వాకలి బాధ, నలసి తీవు, దేవదేవు నాజ్ఞను తీర్చి , తిరిగివచ్చి
నీకు నాహతి యయ్యెడ , నిజము విడుపు, మనుచు మారుతి నవ్విస , యంత నామె.

మ॥ భువనంబుల్ గనుఁగొను సుందరగనె నీ , పొంగార్చి భజించెదం
జపు డాటంగ పెటంటు బిక్కు గోపం , శ శ్రేష్ఠుఁ డుద్ధందుడై
నపుడున్ నీ యుదరంబు బొచ్చెగనుచి , న్నొంబుమై నీవు జా
జవ యేనిన్ గ్రసెయింపుమా యగుటఁ గి , న్కం బొంది యన్నారియున్.

పీ॥ పెక్కందములఁ బట్టి , పుక్కిలి గొనఁజాలు, విరివియౌ పససంబు , విరిసి నిలువ
నదిగవి యప్పీరుఁ , ధన్ని దిశలఁ బర్చు, నామె నోరే చుగ్గ , చుగ్గఁ బెరిగె
సురసయు మణిమణి , విరియును నుండ నా, పిడు పిడుకల సూక్ష్మ , రనుడు గాగఁ
గుపిసి కడుపుఁ జొచ్చి , బులుద యూపిరి విడు, సంపదోఁ గుప్పించి , యథల దాఁచె

తే॥ పేజపులు మెచ్చి కురిసిరి , విరుల వాన, భార్యదీక్ష సనుమ వోపఁ , గడఁగ నామె
స్వస్వరూపంబుతో మెచ్చి , చనపురోధ, ముచ్చటింది దీవనలిచ్చి , పుచ్చె నతని.

క॥ పాడిరి పాటలు కిన్నరు, లాడిరి రింభాదు లుచ్చి , యవినయములలోఁ
గూడిరి పొగరుచు విలుదులు, పీడిరి దీవించి మునులు , వేదోక్తులతో.

క॥ మందార కుసుమ వాసన, చిందించుచు పీచె గారి , చెమ్మట వీడన్
జందముగా వివ్యాధర, సుందరులను వాచసమునఁ , జొక్కించి రొగిన్.

అంగారధార హనుమంతుని మ్రొంగుట

పీ॥ హాలాహలముఁబోలు , నంగారధారియన్, రక్కసి యొక జం , రాశి ముంప
వేడొక్క జంరాశి , విరిసిన రెలుగున, లేచి యెవ్వరు నను , లీల దాటు
వలించు గర్జించి , పాచాంగదములు, మున్నీరు పొంగిన , మొగిని మొరయ
వేదవేద్యుని శ్రోవ , వెలి యుద్ధినుండి, పొడచూపు ముత్తైట , ధులను పోలి

తే॥ క్రొన్నెల బెడంగు చిందించు , కోఱలొప్పు, పెచ్చు చందాన గజచర్మ , మమరఁగప్పి
బ్రహ్మగోళంబురకుఁ జను , ద్వారపనిగఁ, చెరుపి పిడుసంబు విప్పియా , తెజవ నిలిచె.

తే॥ జలధి పాపముల్ గుఱగ నీ , రంబు లంటి, సోపముట్టుగఁ బెరిగెన , చొప్పు గాంచి
యధిక మేధావి మారుట , యాత్మ చలఁచె, దయయు ధృక్కుంబు క్రింగిన , దైత్య యనుడు

ఆ॥ దాని నోటఁ జొరకి , తప్పించుకొని పోవు, దారి గనక చింతఁ , దవలి తేజీ
గుహనుపోలు కడుపుఁ , గ్రొచ్చి యచ్చరి కేగు, బుదితమంచుఁదలఁచి , యొయ్యఁబలికె

క॥ ఛాయా గ్రాహక శక్తి నొందిన గతిన్ , సాదించుచున్నావు న
న్నీయా చందములన్ గ్రహించియు బలం , బింకే గనన్ లేవు నో
రే యాకాశముఁ బోలఁ గవ్వికొని దా , రిం బట్టి బంధించి తి
చ్చే యేరీతిఁ జరింతు వెవ్వతవు నీ , వెంచుదు తెల్పంగదే ,

చ॥ అనవుడు దైత్య యిట్లనియె , నాడుది యన్న తలంపు వీడు దా
సిన యవి జీవముల్ గొనుచు , తెల్లఁగఁజాలవు కాలఁదైన నేఁ

దినఁ దలకొన్న ప్రాణులను , తేకువతో విడిపింపలేఁ దహో
వనచరః నీవనంగ నొక , పాటియె నాకివి నోరు విప్పుచున్

చ॥ గుటుకున మ్రింగ మారుతియుఁ , గోరికతోడనె దైత్యగర్భమున్
దటుకునఁ జేరి వేలుపులు , ధర్మువు చాలఁ డపిండుచుండఁగాఁ
బుటుకున వెల్వడెన్ నృహరి , భూరి భయంకిర మూర్తి పోలికన్
బటుకున దొర గర్భమును , వ్రచ్చిన చేతుల నాంత్రరాజితో.

చ॥ మదవతియైన దైత్య యటు , మాసెను తోలుచుఁ బ్రేమలెల్లఁ ద
త్పదములఁ జేతులం బెనఁగఁ , బావని మింటికి నెక్కె ముండతోఁ
బొదలు పొద ల్లలట్టి గుహఁ , బూనికఁ జొచ్చి మహోరగంబున్
బొదివి వడిం బయల్పడిన , ప్రోద్బల వక్షసి శార్దూలై వడిన్.

తే॥ ప్రేమలంగొని వైశంబ , వింటి కెగురు, హనుమ పున చిరంజీవుల , యందు మేటి
వాలపాశమ్ము తోడ నం , బరమనందు, దిరుగు గాలిపడగఁ బోలి , తేజరిల్లె.

క॥ దురపిల్లిరి దైతీయులు, సురలు స్రహర్షిని యార్చి , సౌట సౌట విరులం
గురిసి రజఁడు మెచ్చెను శం, కరుఁడచ్చెరువందె మునులు , గని రగ్గలికన్.

తే॥ చెరుగు నోటిని కడుపును , ఓల్చివైచె, దనుజ గూలె నభంబును , హనుమ యేగి
మేరువును మీటి పెరుఁగు సా , మీరి వడియొ, నెడఁద వడికలచె హెచ్చని , నుడివె రవియు

తే॥ కవుల యూహలపించి యీ , కడలియొప్పె, విఘ్నములవెన్ని యొదవిన , వీఁగఁ తేగఁ
జేరుదును లంక , చేరిన , సిద్ధి యొదవు, సనుచు మారుతి చింతించె , మనమునందు

చ॥ తిరమగు ధర్మముం గొనక , తెక్కలి దైత్యులు చేయు పాపముల్
భరమయి లోకముల్ బహుళ , బాధల నొందుచునుండఁ దీటు చొ
ప్పరయగ వేటు లేదు సక , లాపదలం దొలగించు లోక నుం
దరుఁడగు రామచంద్రు శుభ , తాళక నామము దక్క నీ భువిన్.

అంజనేయుడు ప్రవాళగిరింజేరి లంకనుగాంచుట

ఉ॥ ఊటలు పాటు కేనియల , నొప్పుగు కల్పక వాటి దేవతా
వాటము డాని పుంటఁ జను , వాయుతనూజుఁడు భవ్యకూటమౌ
కోటలు పేటలుం గనక , కోరిక లంఠకు సేగ కివ్వన్
దోటలు దొర్లులున్ విరిసి , తోఁచు ప్రవాళగిరిన్ వెనన్ దిగెన్.

ఉ॥ అంబర పీఠినుండి వడి , నాశుగ ఘోషుఁడు దిగ నగ్గిరిం
ద్రంబు చలించి పట్టుడిగి , తద్దయు నుజ్జటలూఁగె వస్తు జా
లంబులు విండఁగల్గి విపు , లంబగు నబ్ధిని గాలివాన చై
దంబున వస్తువుల్ దొరలఁ , దాళక యూఁగెడి నావకై వడిన్.

చ॥ ఇల యడుగుగ్గు యంతరు ప , పించి పునాదిని మేలి పై జగం
బులపలుకుం దెరింగిన య , టూతి విచిత్రత లంటి ముందటన్
గల గిరిమీది నిల్చి యటఁ , గిన్నుల మేరమఁ దేలి చూచె న్న
ర్లంస ముఖంబుఁ గాంచు మురు , రంబన నొప్పిన యహ్మహాపురిన్.

చ॥ ప్రియసుగఁ గాంచి ముక్కుంబు , ప్రేరిడి యింద్ర పురంబు దీనికొ
ప్పయినది యంచుఁ బల్క మలి , హైన్యము దెల్పు జగంబు లెల్ల వే
జయము గిడించె యెల్ల సుఖ , సంపదలం గొని యేలునట్టి దు
ర్జయుఁడగు రావణుల దిచట , రాచిలుచుండఁగఁ దీక్షణాపుడై .

చ॥ అమరపురింబు భోగము , కాలయసుట యథార్థవార్త కా
దమరిక నెల్ల భోగముల , నంతములై తమ కోరికంత దూ
రము తగనొందుచున్ నిలువ , రంబయి వేసరకుండు పెండు గం
దుమొ యదియే దివంబగు శ్రు , తుల్ పచియించెడు స్థి మద్దియే.

చ॥ పఱపగు లంతి రెండయిమ , వందల యోజన విస్తృతంబుదే
నుజపగుగుండు రిందు టప , నోన్నర వస్తువులెల్లనుండఁ గీ
రెఱిగిన సూక్ష్మబద్ధులు న , హీనతఁ గాంచఁగఁ గోరినంత పె
ద్దటికిము నొందునే కినులు , దందడి వింతలు మేర నొందునే.

2. పురాన్వేషణ పటలము (234)

చ॥ మొగులల దాటి చంద్రముని , ముచ్చెరు మేడలు పైఁడి మేడలో;
సొగసగు రిరన్న సౌధములొ , చూడఁగఁ జాలని మించు తిప్పలో;
తొగల విరోధి దీధికుల , తో మటియించినవో; మఠేవియో;
తగ నెఱుంగంగఁజాలని వి , ధంబున నున్నవి నా యెడందకున్.

క॥ అమరావతి మేడంతో, నమరిర దిందొక్క దాగ, మనఁదగి మిగులం
గొమరారు సౌధములు మల, య మారుతము ఎచ్చు మాడ్కి , నడరుచునుండెన్.

ఉ॥ తీయని బల్కులం దెలఁగు , దివ్య మృగాజులు మించు తీఁగలన్
జాయక పట్టి పట్టి యొక , పాటిగఁ జీఁపురు గట్టి మేడలన్
మాయఁగఁ జేయు గందవాడి , మాటికిఁ జిమ్మి తొలంచి స్వర్నదీ
తోయము ముంచి తెచ్చి యటఁ , దోఁగఁ గలాఁపి విదుత్తురెప్పడున్.

ఉ॥ సృత్యమువేళ, దాళము గ , జించెరు గజైలచేత లక్కచే
స్తుత్యములైన కాళ్ళ సొగ , నుం గొను వ్రేళ్ళు ప్రవాళకాంతులన్
నిత్యము వీవ నెఱ్ఱనయి , వీరదముల్ తమ దేహ సామ్య సాం
గత్యము వీడి యాచెయిల తైళిక , సామ్యము నొందు నయ్యెడన్.

ఉ॥ కస్తురి తావి వీచు నవ , కల్ప పరీమళ పుష్పగుచ్ఛ వి
 స్రస్థ మరంద మావి భ్రమ , రంబు లతృప్తిని పొంది వేగ వి
 న్యస్త వినూతన ప్రియము , లై సురలోకము లీలఁ జేరుచున్
 నిస్తుల చంద్రకాలలను , నెమ్మదిమై విహరించుచుండెడిన్ .

చ॥ నిరుపమ మాధురిం జెలఁగు , నీటు మృదూక్తులు కీర కాబకో
 తృరములను న్నయంబున ము , దంబున నేర్పుచునుండు కాంచలన్
 విరివిగ లిచ్చి దీధిలులు , ప్రియ కుడ్యములందు దోచు నా
 తరుణుల నీడలం దెలిసి , లభ్యముగా వచియింప శక్యమే?

ఉ॥ దంబుగ నింద్రుఁ డుండఁగ నె , దంబుగఁ గట్టిన వైజయంత పౌ
 ధంబును పోలు నియ్యవన , ధంబు లనం గొఱయే యగుం జూచి
 యింబుగ నావపస్సు సరి , యే యన దైర్యుఁ డోగ భాగ్య సం
 మంబుల కొక్క మేరయును , కలుసు పోలికయుం బొసంగెడిన్ .

తే॥ ఎట్టి మేటి రత్నములైన , నీడ్యమైన, కాస్తుభంబునకున్ సాటి , గాంచనిక్రియ
 విశ్వకర్ముడే న్నయముగా , వేడ్కతోడఁ, దీర్చి కట్టు సౌధములకు , దీటు నున్నె ?

తే॥ ఎల్ల ప్రాణులు చొచ్చి ల , యింపఁ దగిన, భవననాయకు నుదరంబుఁ , బోలు లంక
 అర్కు తేజులు దక్క న , జాండమందు, తనరు హరులెల్ల నిందున్న , వనఁగఁదగును .

తే॥ తరువు లెల్లను కల్పక , తరువులె యగు, మేడలెల్లను బంగరు , మేడలె యగు
 దానదాసీ గణంబు త్రి , దశ గణంబ; పరుల కరుదిద్ది బహు తపః , ఫలమ యగును .

చ॥ దురమున నోడఁగాఁ దొలఁగఁ , ద్రోయుటచే దవుదప్పు దిక్కులం
 జరుగుచు నిల్చినట్టి వగు , సామజముల్ తగ నైదు హస్తముల్
 సరఁగు వినాయకుండును వి , భావనుఁ దెక్కెడు నొంటికంటి పె
 న్నరదము నెన్న యివ్వె పుర , మందునఁ జేరనివై యెడంపడున్

తే॥ అమరవరులం దెవండు లం , కాధిపునకు, నేవనేయక తప్పిన , రీవికాఁడు
 ముగురు మూర్తుల మించియు , నెగడు నితఁడు, చేయు తప మెట్టిపాటితో , చెప్పవశమె:

తే॥ ద్విరదముల పీంకృతులు డుందు , భి స్వనములు, శరధిఘోషంబు మ్రోగొని , మొరయుచుండు
 మధురవాణుల నూపుర , మంద్ర విరవ. మన్ని రవముల నడఁగించి , యడరుచుండు .

తే॥ రత్నమయ రథకాలలు , రవియు బిడియ, మొందు కాంతులతో వెల్ల , చుంబచేత
 దీనిముందిర మేటియో , త్రిదివ జగము, నరకలోకంబువలెనె గా నంగఁబడును

ఉ॥ అందముఁ ద్రావు చందమున , నారసి యట్టె గుటుక్కుమంచు మ్రిం
 గం దమి గొల్చు నంగమునఁ , గ్రాలెడు నిప్పురి నిండుకాంతు లిం

పొందఁగ వీరు దేవుఁగులు , భూములు దైత్యులు మేనిరంగు నీఁ
గం దరినేగు చదురుఁడు , కందును నీఁగఁ బైదిగాన్

చ॥ నగర నిశాంతకాలి కిరి , బంబులు చీలిడి మ్రొంగుచేతరు
జగములనిందు నంద తిను , నం బడఁగించు దినేకు చేతరున్
దగ నువమింపరా గటలు , తప్పి పచించుట న్యూవతన్ గనున్
దొగల విరోధి ముందట ము , యుంగులు లట్టుల నుండు నియ్యెడన్.

తే॥ గండమును తేనె కిస్తురి , కల్పకరుల , ప్రావ్యులు కరిషుడమును , కూడి పాణి
కడలిఁ గలియుటచే నెడు , గిలుగు మీలు , అరపు కొడు దానన పీడి , పరిమళించు.

క॥ పొగడుదమ విశ్వవికృతు. దొగడుచిమా పంక్తి కలరు , పూజ్య రవంబు
దొగడుదమ యజ్ఞని పరిములఁ , దొగడ పలకరులమె బ్రహ్మయు , ములుచల మెదియున్.

చ॥ అడవులు తోటలున్ సులుల , హోదకమందు ఖచించి చిక్రికా
రుఁడు తగ నిల్చి నయ్యవి యు , రుస్థితఁ బూవులు పండులిమ్మి గా
రడము క్రియన్ విచిక్రిగరి , రంజిలు నివృటి సోయగంబు వెం
గడమగుఁగాక పొండటయుఁ , గల్గనె న్వర్ణము నీ ధరిత్రయున్.

తే॥ అవని జలమగ్ని గాలియు , నారసంబు. లిమ మహోన్నలిచే గొప్ప , తనము గనవు
గోవు రాన్నత్యమును కనుఁ , గొనియెనేని, పొన్నుమల యెంత లజ్జించి , పుల్లసెలునో

చ॥ తిరమగు వప్ర కడ్యముల , దీధితులే మిటుమిట్లు గొల్పుఁగాఁ
ధరణి కినుంగవ న్మోగిచి , తద్దయు సిగ్గిలి యిప్పురంబుపై
నరుగఁబు నేరకే జనము , లంచురు క్రూరగుణుండు పంక్తికం
దరుఁ డలుకిన్ వహించునని , దద్దటి పోవఁడ యన్న యూహమై.

తే॥ జన్మవైరులై సత మెగు , సలుపువారు, నిర్జరులెయంచు వారల , నిలువరింప
దానవేంద్రుఁడు కట్టించె , దారికడు, గోడయన నొప్పుచున్నది , కోట పొడవు.

ఉ॥ పోవదు కోటదాటి జగ , ముం జడిపించెడు చుట్టుగాలియున్
బోవవు భాను దీధితులు , పోవదు కాని దార్ద్యబుద్ధియున్
బోవదు ధర్మదేవతయు , భూజనులిచ్చెడు యాగభుక్తి కా
పోవక వేచు వేలుపులు , పోవుదురంటయు వ్యర్థవాక్కుగన్.

చ॥ అనదృశ భంగ సంగత మ , హంబుది మధ్యమునందునిల్చి యా
కన మొరయంగ మేర యిడఁ , గానక యున్నతమై పెరింగి యొ
ప్పెనఁగు విమాన సుందరత , హెచ్చిన లంక సనాతనుండు నా
భి సరసిజఁబునుండి తగ , వీడిన యండముఁబోలి వెల్లెడన్.

క॥ పాడెదు వారల పెక్కం , ప్రాడెదు వారంతకంటె , నధికులు చెఱలన్
వీడిన వేల్పుల నాటక , మాడించుచు వేడ్క గనుదు , రచ్చటి యసురల్.

ఉ॥ హర్షుగా నటించు రచట • సమరకాంత లెప్పుడు గం

దర్శనవిక లంతకంఠఁ • దరముగా నటించు పై
ముర్దుగా నటించు దైత్య • ముగ్ధులందు వారలన్
బర్హి చూచువారు తక్కు • పడఁతులెల్ల వేడుకన్.

చ॥ నవనిధు లెప్పుడు న్నిలిచి • నాడెపు భూషణ వస్త్రమాల్య సాం
కవ మృగనాభికాదుల ర • కంబుగ నిచ్చుచు నూడిగీంద్ర కం
దువము వహించి కొల్చుననఁ • ద్రొక్కట నొందు నుతింప నాల్కయున్
దవిలి తలంపఁగా మడికిఁ • వట్టదు పూనిన దోసమే యగున్.

చ॥ శలఁచిన యట్లు నల్వయు ము • దంబున సమ్ముఖుండు నిల్చి తా
వలచిన రీతిఁ బదతులు • పాటిగఁ దెల్పుచునుండ, వేలుపుల్
తెంచి నుతింపు మేరువునఁ • దేర్చిన మిన్నల వారి తెచ్చి తా
మలచిన యట్లు చల్లి పురి • మానుగ శిల్పి ఘటించె నాడగున్.

కీ॥ వాద్య గంభీర రవముల • వార్తి రావ, మడఁగెఁ బరమేష్ఠి తనకేలఁ • దడవఁదగిన
పొడవు శిఖర సౌధంబులఁ • బొలఁతు లెగడు, నగురు పొగచేత మొగిలల • పొగరులడఁగె

చ॥ స్పటిక శిలామయంబులగు • సౌధములందును కల్పకాది రా
దీప్తిబులు గల్గు తోఁటలను • వేఱగు తక్కిన చోటులందు ను
తక్కుటముగఁ గల్గువాని ప్రమ • దప్రద ముత్తత నాడువారె గా
కిటనెఱఁ గానరారు మది • నించుక చింత గలార లొక్కరున్

చ॥ అసురమృగాక్షులం గలిసి • యవ్వనులందు విహారలీలలన్
విసువక నల్పుచున్ మరుపు • వేడుకఁ ద్రావుచుఁ బాడుచుండ సం
తసమున విన్ను మోవిగొని • తన్నుచు సొక్కుచుఁ గిన్న-నూనియు
న్న సకులు తేఱ మొక్కి-దయ • నల్వఁగ గాంచెడు వారలే చుమీ.

తే॥ ప్రసగిరులపైని వ్రాయ చి • త్రంబులంట, నలుపు మేనుల నలముచుఁ • బొలయువారు
అలుగు పడఁతుల పారాజి • యుంటియున్న, కేశములను రాక్షసవరుల్ • కిటుకువారు.

తే॥ చిన్ని పెదవుల విద్రుమ • శ్రేణిఁబోలె, వాడి చూపుల గములఁ గ • ల్పలనుబోలె
వదన వితతిచేఁ జెందమ్మి • వనముఁ బోలెఁ జెలుపుమీచిసయాలంక • చెలులవలన

చ॥ అతిశయ చిత్రమయ్యె ద్రుహి • జాండము మొత్తము నేటివాఁక నొ
క్కతలమె భారమెల్లఁ బడి • క్రందుగఁ ద్రొక్కఁగఁ జీలఁకండ, నే
వితధముగా మ్రొవించి మితి • వెట్టుట యెట్లగు ? నెల్లప్రాణు లీ
దిజుల సంఘయంబు గణు • తింపఁగ నలకుఁ జాల వెన్నఁడున్.

సీ॥ ఒడలిచే నున్నతి • నొందినవారువీ, ర్యంబున మితిమీరి • యలరువారు
జగము లయమునకు • సంసిద్ధులగువారు, వరబలంబున సాటి • పడనివారు

మాయాపుత్రై న దై . తేయులు పసియించు, లంకకు మేర ప , లక్ష్మంగవళమే;
కాశల మణిపీఠ , కటకాంగడింబులు, హస్తంబులందు క్రూ , రాయధములు

తే॥ కనుల నెట్టడనంబును , కలుగకుండు, వారలే లేరు; వారల , బదరి యెడల,
దలల ల్తురు దగులంగ , దన్నరుండు, మత్తరాశినుల్ దొరకరు , మందుకనును.

సీ॥ ఆన క్రిమై దేలు , లలమ నొప్పెడ నవి, యొడరి నీచదరంగ , వెడలునవియు
వెల్లడలంబులు , నల్లని మేనులు, నెట్టని శిరములు , నెనగునవియు
మత్తిలి కొండల , మాడ్కి నుండునవైన, వేదండ తండముల్ , వీక తోడ,
దేనియ గాట వ , రిల్లిన యెట్టని, వెండ్రుకల్ గల దైత్య , వికతిఃఖోయ;

తే॥ ప్రియ పురుషులు విసుగుచే , జెడంపీచు, హారములు కుండలములు మా , ల్యముల్లెల్ల
గరుల మదజలమును తుర , గముల నురుగు, నదులగురు, గొనిపోవగ , నుదధి నడగ

తే॥ మధువు సేవించి మొగమున , మంచహాన, మమర నసురకాంతలు వాచి, కాంగికములు
గతులు దప్పక చూప దే , వతల సతులు, సిగ్గుపడి మదిసోల వీ , క్షింజుచుండ్రు

తే॥ నాశనలుచు టటుండనీ , నగదరేంద్ర, బలము లిట వచ్చుటయు నల , వడునుగాక
భూరి భీకర దైతేయ , వీరుక్ష, యడరు వివీట వారడు , గిడగ : శమే;

చ॥ మరి దినాధినాథ కు , మండనుతో వివరించుచో ధను

ర్మరులబలంబె యన్నిట ప , రంబగునందునా ? ఖడ్గి వారమే

యురవగునందునో ? బరచి , యొప్పిన సేనయె దొడ్డదందునో ?

లిరుదు వజీర్ల కూట మచి , పెద్దది యందునా ? యేమి యందునో ?

సూర్యాస్తమయము

తే॥ లంకఁ గూజించి యిట్లు ద , లంచి హనుమ, మత్తు లివటికి వచ్చిన , వత్తురనుచు
మేను క్రుంగించికొని గిరి , మీదనుండె, బానుడును క్రుంకె నప్పుడు, పశ్చిమాద్ధి

సీ॥ మనసు పోయిన పోక , లను పోయి జనుల హిం, సింది విత్తమ్ము నా , ర్థించువాడు
తలఁపు వివక్షణ , త్వము వివేచనము మా, వినవాడు సూక్తుల , వినవివాడు
కాగల చెడుగు లె , కక్క గొనని వాడు వా, స్తవహీనుడగు నొక్క , జనుని కలుచ
విరిసిన పోల్కి , నసురకూటములమాడ్కి, ఋషులు వేలిమి నుండి , రేచి పంపు

తే॥ కుంభి చర్మంబుఁ త్రిపురాంత , కుండు తీసి, లోకముల కొక హావడి , లేక సేయఁ
గప్పియుంచిన కైవడి , నొప్పి యంద, కార మబ్బండ కుహరంబు , గమిరించె.

తే॥ చిరముగా వేయి నోళల , జిలవ వేడు, విడుచు విషము జగంబుల , గడి గొనంగ
నెగడి తనవంటి విప్పుతో , బొగలతోడ, నెదురలేకే చెనననొప్పె , విరుల గములు.

తే॥ సముద్రుదారుడో రవికుల , స్వామిదేవి, మానసియ క్రొత్తది యగు , జానకిఁ గొని
దోర్పులుడు రావణుడు కార , ద్రోహకతనఁ, జెడ్డకీర్తి వ్యాపించెనా , జెలగెఁ దమము

అట్లు చీకట్లు పరవ దై , త్యాగి యెల్ల, మంచిపద్ధతిఁ బడసిన , మంత్రబలము
వలన దశదిశల్ జరుగంగ , వెలఁతులయ్యుఁ. దమము విరిసిన వేశనే , తరలినారు
సహజక్రూరులు రాక్షసు, లహమహమిక నమర నగరి , కరిగెడువారు
త్సహనమున విధుజగమునకు, నహః పతి శూభా పురికి , నరిగెడి వారల్.
సురరిపు సేవకు విద్యా, ధర పన్నగ యక్ష సిద్ధ , తరుణులు బలు తొం
దరపడి మెఱువుల గముం బగమున బలు తెంచు లీల , వచ్చిరి సొరిదిన.
సురనాగ యక్ష విద్యా, ధర కిన్నర ఘజగ సిద్ధ , దానవులు వడి
వరుసలుగా నే తెంచిరి, పురుహూరి విరోధి సేవ , పోడిమిజేయన్.
ప్రతిమలవలెఁ జేరిన దే, వత లింతగఁ దామనించి , వచ్చితిమి కదే!
దితిజేతుఁడు కిరియునె యని, కొతుకుచుఁ బరుగిడిరి కొనిన , కోలము యరలన్

చంద్రోదయము

తనకం దగని యహోమము, తనకి దహింపంగ నల్లఁ , దనమును గొని మాఁ
డిన ధర్మబీజము హనుమ, యను వానను మొలచుబోల్కి , నబ్బుఁడు పొడమెన్.
తోతెంచిన శశి రాముని, దూత యరుగుదెంచె దొనఁగు , తొలఁగిన దంచున్
జేతము తనిసిన ప్రాగ్ని, క్రికరజీవదన మనఁగఁ , జెలఁగెను రుమలన్.
జలనిధి వీచులు వింజా, మరలవలెం జుట్టి పడఁగ , మా పగకొలమే
పొలిసెనని లేచునిండుని, వెలి గొడఁగనఁ దూర్పుదెనను , విధుఁ డుల్లసిలెన్.
అంబరంబను వాఁడు హి , మాంతుఁడనెడి, వెండికుండను గొని పాల , వెల్లి ముంచి
తెచ్చి పోసెననఁగ జ్యోత్స్న, దిశల వెల సె, జుక్కలా పొంచుక్కల , చొప్పుదోఁచె.
గగనమనుసుంబి యుదయ , నగమనియెడు, పొదుఁగునంజుండ్రుఁడనుచనున్ , వదలినట్టి
వెన్నెలను ఊరధారలు , వెలయ జ్యోత్స్న, దృశ్యమపుడు పొలంబోలి , పృథివిఁబరవె.
హనుమపై సురల్ చల్లిన , యలరులెల్ల, రావణునకుఁ దలంకి ధా , రణిని పడక
దాగకయు జోలిరూపముల్ , దాల్చిమింజ , మెఱసెననఁజుక్క లెల్లెడ , మీటి వెలసె
మల్లికలమీఁద మధుపముల్ , మలయుచుండఁ, గొముదీప్రకరంబు చీ , కట్ల గములు
జన్మవై రంబుగొని పరి , స్వరము దాకి, పోరు సలిపెడు చందంబు , బోలియుండె.
ప్రధిర రత్న ఖచిత వస్త్ర , వలయుతంబు, వీర రక్షితంబగు పుట , భేదనమున
కొఱగఁ దెల్లనియవ మూ , యుటనుపోలి, హిమమయాఘని కరము లె , ల్లెడలఁబరవె.

ఉ॥ రామ ధనుర్విముక్త శర , రాజమువోలె మరుత్పుతుండు శ్రీ
రామునిదూత నిర్భయత , రావణ పాలిత లంకఁజేర, నా
రామునికీర్తి కందకము , రాజిలదాటి యుదగ్రసాలము
ద్వామ నిరూఢి దాఁచె ననఁ , దత్పురిఁ బర్యె నభర్వ చంద్రికల్.

తే॥ అంత హనుమంతుఁ డెంతయుఁ , జింతసేసి, చొరగరాని యలంకను , చొరగ నొక్క
నిశ్చయం దొనరించి యా , నెఱిఁ జనుగ, సమరులు నుతింప నుద్యుక్తుఁ , డయ్యె నపుడు.

హనుమ లంకా ప్రారాఢమును సమీపించుట

తే॥ కంది సహజ సిద్ధమగు న , గర్జగాఁగ, దివ్యలోకము లేడింటిఁ దీడి , పెరిగి
విలయమందును చెడకుండు , లలిదనదృష్ట, పెద్ద ప్రారాఢమును సమీ , పించి నిలిచె.

తే॥ నిలురడగ పుండు వెల్లుగా , ములు దళాన్యు, నడు భయంపడి లంకపై , నడవవనుట
తగదు వప్రంబు దాటు న , త్వంబులేమిఁ, బొలఁగి చనుచున్నవని కపి , తలచి మెచ్చె.

తే॥ పగ అనంభ్యులు లిటనిల్వఁ , చగిన దనుట, యంతరాదిని బ్రహ్మాండ , మంత వెలుపు
నంరకించెను పొడిపునై , యడరుఁగోట, యహహ! లంకేశ్వరుఁ డెంత , యదికుఁడొర;

తే॥ సింగమును మదగజమును , సిగ్గుపడఁగ, నెక్కటిఁ డయి నడచు క , పీళ్ళరుండు
అనిలేని సేనలు గల్గి, యముని నోటిఁ, బోలు గోవురద్వారంబు , ముందు గాంచె.

తే॥ కనకగిరిఁ దెచ్చి తొలిచి మా , ర్గంబుచేసి, నిలిపిరో ? ముప్పురి కేగు , నిచ్చెనయొకా ?
సప్తలోకాశ్రయంబగు , స్తంభ మొక్కొక, కడలి నీర్వోవఁ గట్టిన , కలుజొ ? యేమొ ?

తే॥ ఏడులోకంబు లొక్కచై , యెదిరెనేని, పొలిదిగాఁ దక్క లోనికిఁ , జొరఁగరాదు
అరుల వాడుక తెరువిది , యంచుచున్న, పైన్య జలది సప్తక మిందు , సాగునేమి?

తే॥ వీరవరులు మాయాపులు , వీరగుణులు, కత్తులును కోట లిరుగడఁ , గలయ మెఱయ
రెండు వందల పాహినుల్ , క్రేవలందు, గాచి నిల్చుట పావని , గాంచె నెదుట

తే॥ ముసల లోమర కుంత రా , ర్ముక నిషంగ, వక్ర దండ కులిశ చక్ర , భల్ల లింది
పాల కంటక ముద్గర , శూల బద్గ, దారులగు క్రూర రాక్షస , వీరవరులు

తే॥ గుడియలును పాశములు బరి , గోల లొడిపె, లలును తళ తళ మెఱయఁ జే , తులధరించి
రక్తరోములు రోష సం , యుక్తులగును, పూచినట్టి మోచగులట్లు , పొలిచినారు

తే॥ గణనకందని దివియల , కాంతులిరుల, మ్రింగ యముఁడును బెగ దొంది , మిడుకునట్టి
గోవురద్వారమున వడి , క్రుంకడచు, జడదివడువునఁ గల పైన్య , చయముఁగనియె

తే॥ బొరఁ కలకలమార వీ , ద్వారమఁడు, చొరసమృద్ధ దొక్కఁడు సురా , సురులయందు
గఱఁడె? కాకుత్స్వ వర్మండు , కపివరులును పోరొనర్ప నేత్రవడి , ముగియు నొక్కొక

తే॥ కడలిదాటు బరిదిగాదు , కావలియును, కడలిదాటుచై యరిది నా , కర్ణమందు
పొరవడిన దుర్బటంబగుఁ , బూర్తిసేయఁ, దడపునట్లును సమరమే , తొడరునేని.

ఉ॥ ద్వారమునంద వెల్లెడు వి , ధంబిది దుస్తరమై బయల్వడు
శూరులు చేసి యుంచు దరిఁ , జొచ్చుట నాజెముకాదు గావునన్
సూర మయాభిముల్ చొరని , చొప్పగు వప్రము దాటి యేగెడు
గీగత నందు నా విమల , తేజఁడు వోయె మఱొక్క ప్రక్కకున్.

లంకాధిదేవత హనుమంతు నడ్డగించుట

చ॥ చిరముగఁ గావలిం గలిగి • చెన్నగు తత్పుర జీవితంబు నాఁ
దరుగుటచే బలిస్తుండగు • నాశుగ సూనుని గాంచి సూర్యు మే
దురముగ మ్రింగవచ్చెడు వి • దుంతుడుపోల్కిఁ బురాధిదేవ ము
దురగతి లంక పేరుగల • తొయ్యలి నిల్చి యదలై సన్నిధిన్

౧॥ భుజము లొక్కెనిమిది • మోములు నాలుగు, నేడులోకంబుల • తెగయుకాంతి
తిరుగుడు కనుగ్రుడ్లు • త్రిజగముల్ దాకిన, మొదలితోఁ గట్టి యం • బుధిని గలుపు
సత్త్వం బమర్ష మ • క్షమమును బెడిదంపు, అలికిడి గలుగు పా • దాంగదములు
చెంది పల్వరు దప్పు • నం దోడువత్తుచో, యని పాఠజూచుచు • నరుగుదెంచి

తే॥ కారు మొగులునా గర్జించి • ఖడ్గశూల, పాశకుంత గదాదులఁ • బట్టి మొగము
పొగలుగ్రక్కఁ గోటలు పొడ • వగుచు చెలుఁగ, జముఁడు దిగులూన నడగొండ • సరణిసొప్పి

తే॥ పంచవన్నె వత్తంబు ద • రించి నాగ, రయదుండగు గరుఁడునివంటి • పరువుతోడఁ
గ్రాన్నెలంబోలు వంకర • కోటలొప్పు, గడలి ముత్యాహారముల్ • కాంతులీన.

తే॥ గందరులఁది తారస్థాయి • కింరవము. పొనరి ప్రమరముల్ గాంధార • ముననుపాడి
తనివినొందు మందారంపు • దండ లడచు, పున కిరీటమ్ము శిరమునఁ • గలదియగుచు.

తే॥ వనదివేష్టిత లంకను • నెనరుతోడఁ, గాచుదేవత యొటవోలెఁ • గాచుకనులు
గలది భయదరావంబుతో • నిలునిలుమని, యచలుచుచువచ్చెఁ గపియు ర • మ్మనియెచ్చరను.

తే॥ వెడఁగుపని చేసి తేలి వి • చేకహిను, హ్రాణముల నొల్లవో? భయ • పడవో? చనవో?
క్షుద్రమృగమవౌ నీమీడఁ • గోపమేల, తొలఁగిపోమ్మని భర్జించి • పలికె లంక.

తే॥ ఆసలేని యప్పావని • రోస మడఁచి, సమువిధంబునఁ గార్యంబు • నడపనెంచి
చూడఁగోరిన యాలంకి • జూచునంత, నష్టమేమి నీకబ్బు న • నంగ నదియు.

తే॥ పొమ్మనంబోక వాదాడఁ • బావి కీమః మెవ్వఁడవు నీవు? అయ రు ద్రు • నెనయువార
లేని రానోడుదురు కాంచ • నిచ్చగించి, నంత నీకు రాఁదగిన దే • యనుచు నవ్వె.

ఉ॥ నవ్వి నలంకఁగాంచి కపి • నాచుడు నవ్వఁగ దోరి నవ్వెదే?
యెవ్వరు పంపవచ్చితి; వ • హింపకు సాహస ముంకి జీవముల్
నొవ్వగ వీడెదేల? విడి • నుక్కొను లాభమదీరి? యంతకుం
జివ్వనఁ బాఠకే గలిచి • చెంగఁగఁ జూచెదె? యంచు గర్జిలన్.

ఉ॥ చూడకపోవఁగాఁగలనె • చూచెదఁగా కనువానిఁ గాంచి హా?
వీదొక కోఁతికాదు కడు • వేఱిఁడియో? కపటాత్ముడో యగున్

వేడి గరంబు మ్రొంగిన ప , టేప్రటు బూషణుఁబోలె నప్పుడు
న్నాఁడు జముండు నన్ గని ప , యందుఁ జరింపఁడు నిల్చె గుండునాన్.

ఉ॥ చంపెద వీని నేఁ దటలు , చంపఁగఁ జాలనయేని లంకయే
సంపదతో నశించుటలు , సత్యమ యందెద నిశ్చయించి యో
తెంపరి : జాడవేనియు నె , దిద్ది జయింపుము పోవువాఁడ వా
పెంపగుదారిఁ బోవకట , వీరిని చోరుని రీతి కాప చే ,

హనుమ లంకను నిగ్రహించి లోని కరుగుట

మ॥ అనుచుం గోపము పొంగ కూల మొగి న , ర్యంతోద్ధతిన్ వైచినన్
మన విద్యుల్లతనా మిడుంగులులు గ్ర , క్కన్యచ్చు సద్దానిఁ బా
వని సర్పంబును పట్టి చీల్చు ఖగరా , ద్వర్యంబురెం ద్రుంచెఁ గ్ర
క్కున లంకాహృదియంబు యుల్లసఁగ లే , ఖల్ మోచముం బొందఁగ

తే॥ కూల మట్టులు నుగ్గయి , ఖోడఁ బడఁగ, నగ్నివలె మండి లంక ది , వ్యాయుధములఁ
గొనుచుఁ బోరఁగఁ దొడఁగ నా , హనుమ చూచి, నింద కెడచని విజిచె న , వినింటిఁగొనుచు.

తే॥ తైదువులు లేని యలంక , కనలి యుజిమి, నగము లచ్చనగాయల , పగిది నాడు
కేలు పైకెత్తి ముద్ది వా , చూచుచుని, పొడువ నుంకించునంత నా , తఁడును కినిసి

తే॥ చేతు లన్నింటి నొకచేతఁ , జేర్చిపట్టి, వనిర యిది చంప నాటిది , వచ్చునంచుఁ
బిడికిటం బట్టి వక్షంబుఁ , బొడువ లంక , పిడుగు వడ్డ నాగముపరెఁ , బుడమిఁ గూలె

క॥ పది బొకుకు బొకుకుమని వె, ల్వడ నెత్తురు క్రొక్కి నలుప , వచన మెడంపం
గడు తెలివి గూర్చు గరువలి, కొడకున లంక మ్రొక్కి , గురుతిరభక్తిన్

తే॥ కమలజుని యాజ్ఞ పీలంక , గాచు దానఁ, గాన నీకీతి వీవయిఁ , గడఁగవలసెఁ
గరుణ మన్నింపు చంపకు , కలదొకండు, విన్నవించంగఁ దగు వార్త , వినుతచరిత :

క॥ ఈపురము నెంతకాలము, కాపాడుదు ననఁగ నలువ , కిపి యొక్కఁడు ని
స్సేపుతటి రమ్ము విడి లం, కాపురి కానాటినుండి , క్షయమగు ననియెన్.

తే॥ బ్రహ్మయన్నలైయయ్యె ద , ర్మము జయించుఁ, బాపము నశించుఁ ననుట నవ్యంపుఁబలుకెఁ
తలఁచినది యెల్లఁ గొనసాగు , దప్పుదయ్య, యేగుమని మ్రొక్కి సెలవంది , యేగె లంక.

ఉ॥ మారుతి సంతసించి ఋజు , మార్గమె ధన్యత గాంచునంచు సీ
తారమణి హృదీక పద , తామరసంబు లెడంద నిల్చి ప్రా
కారము దాటి లోనెడమ , కాలిదె మున్నుగ నిర్పయాత్ముడై
షీరపయోదిలోన నొక , చేమిరి చుక్క ప్రవేశమందెనాన్.

ఉ॥ అంబర చుంబితంబులగు , హాటక మందిర పాళి రత్నసం
మంబుల కొంతి జాలములు , గాఢ తమంబును పాటఁదోలి రే
యింబవ లొక్కరీతి వహి . యించిన సౌరునుగాంచి దిగ్భ్రమం
బుం తొరనెనె మరుత్పుతుడు , పొద్దుదయించెనకాఁ దలంతుచున్.

చ॥ అరుదగు రత్న సౌధమయ , మై యలరారిన యాపురమ్ము పె
న్నిరుఁను మ్రింగుచుండుట ది , నేకుడు గాంచిన సిగ్గు నొందఁదే
మెరమెరచెంది యీ వ్రహరి , మీఱఁగఁ జాలక తొంగి చూచి తా
నరిగెను పోలు నెందులకు , నచ్చటికేనని యెంచి లజ్జమై

ఉ॥ ఇందలివారు రేలఁ జరి , యింతురు గావున సంకతంబు వె
ల్గొందు స్వభావముంగల న , మున్నత మేరువువంటి సౌలమం
దందములైన రత్ననిచ , యంబులచేత వెలుంగు సౌధముల్
చెందిన లంక యెన్నఁడును , చీఁటలేవో యెఱుంగలేనిదే.

చ॥ అమృతము దేవతాపళికి , నర్మిలి విచ్చిన మందరంబుఁజో
లి మనుకులాధినాథు నను , లీమనకీర్తిని పోలి వెల్గి కీ
శమణి యిటుల్ దలంచుచు వి , శంకిటవృత్తిని వీధులందు తా
గమనముసేత యొప్పదని , కైకొనె నన్నువరూపు నత్రతీన్.

తే॥ న్యందనాశ్వగ జాదిక , శాలలందు, పసుకొట్టము లంగళ్ళ , వాదలందు
కదలిదాఁటిన కాళ్ళతోఁ , గదచి విరుల, వ్రాలు వ్రమరంబుపోలిక , వ్రాలిచాచె.

మానిని॥ రిక్కలరోచులు రెక్కాను పెక్కగు , రీతుల సన్నతే లిత్తికలు
గ్రక్కిన కాంతులఁ గర్వరిబిడ్డఁడు , కానఁగవచ్చుచుఁ గానకయు
నక్కుచు నిక్కుచు నెఱున తెల్లన , నల్లన య్యో హృదయ స్థితుఁడౌ
నక్కఱివేఱఁపుఁజోలి వెలింగె న , హాః సులభుండయ దుర్లభుఁడై .

స్త్రీల సమూహములో హనుమ నీత నన్వేషించుట

ఉ॥ కాంచెను వానరోత్రముఁడు , కమ్మని తేనియగాఱు తోఁటల
మించులఁజోలు వేఱపుల , మెల్లలు స్వర్నదినుండి వీరమున్
గొంచు వహించి తెచ్చి వడిఁ , గుంకుమ పంకమువోవ నార్పఁగా
నంచలు కేకు లట్టు లను , రాంగన లంబువు లాడుచుండుటల్.

తే॥ తపముచేఁగాక వేఱు ప , ద్వుటిని గాంచు, సత్పులములేమి దీవిచే , జాఱె బమ్మ
చూడుఁ దాడించువారలు , సురవనితలు, స్నానమాడువారలు దైత్య , పంద్రములు.

చ॥ క్రమగతిఁ దండ్రులం దిగిచి , క్రమ కరాంగుగి వల్ల వాగ్రముల్
కమలఁగఁ దాళనఁగతులఁ , గాచుచు వీజలఁ బల్కరించు న

బిములుల పాటలన్ విని స , భంబు రపందిని సంభ్రమించి సౌ
ధములవయిం దనర్చుట . దమ్ముల నోటలు మూయు తొట్టులన్.

ఉ॥ హర్షుగఁ గాంచువారు ప్రమ . దాతి యంబునఁ దాళమేయ గం
ధర్వవిలాసినుల్ జన ను . తంబుగ నాఢ్యము సేయ దేవరా
వర్షమణి స్రవన్ విరుల . పందిరి నంచలతెక్క పాస్పుపై
ముర్దుగఁ బవ్వళించి కని . మోచియ పార్వతి చంద్రబింబులన్.

తే॥ స్ఫటిక వేదీకలందు భా . పములఁ దెలుపు, వాయుగనులతో నెడఁబాటు , వలనఁ బెరుఁగు
కామనస్యంబునకు నీరు , గట్టు కరణి, చుదుపు నానెడు దైర్యము , మానినులను.

చ॥ కలువలఁబోలు నేత్రములు , కాంతుల కన్నుల నైజ సంపదన్
దెలుపఁగ నోష్ఠబింబములు . తెల్లఁదనంబు భజింపఁ బ్రీతిమై
చెలువలు కాంతులం గరిసి , చిందెను ప్రేమముఁబట్టి వ్రాపు జో
కలఁగొని మార్చి మార్చి చష . కంబుల హాలలఁ ద్రావువారలన్.

క॥ సురతరువు లొసఁగు లత్త , యరుచరణములను రదవి . యంజనమును సౌం
దర్యఁ గనులనిడి కస్తురి. పరిమళములందు నగలఁ , బట్టిన వారిన్.

చ॥ పులులను పట్టి చీల్చిగల , పూరుషవర్షుల కొత్తనేరముల్
తలునుల యెద్దనొంప నవ్వు . తంబును పోలిసనోట క్షేదముల్
వెలువద నూర్చి కొనులు చ . లింపఁగ నందెలు క్రందుసేయఁ గా
కులఁ దలఁ దన్నునప్పడు క . లుక్కునఁ బుల్కుల నొందు దైత్యులన్.

ఆ॥ కనులు కైపునలనఁ , గడు నరుణములుగా, మొగము తెల్లగాఁగ , బొవలు ముడిచి
చెనుటవాట మోము , చెన్నద్దమునఁగని, ప్రియులకొఱకు పగచు , బింబములు.

తే॥ చెఱకుగానుగలందు కం . దిలములందు, విరుంపనముల మ్లేచ్చుల , వేళ్ళములను
కల్లుపాకలఁ బాలేటఁ , గాంచరాని, జోట్ల యధరామృతము నాని , చొక్కువారి.

తే॥ మగలపై ని కుచకుంకు , మంబు చిటిలి, పెలుచ విరివమ్మిపై నోరు , విడనిమొగ్గ
పూకుకఁజేఁ గేల్తామర , మోముచిమ్ము, నూని యూఁగు ప్రాణములతో , నుండువారి

తే॥ అల్కఁగొని సుమతల్పంబు , లందు పొలిలి, వలపు కాఁక రేదగఁ జూపు , వాకిలిపయి
నుంచి దూతికి చిలునవ్వు , గాంచి యుచుండు, పడయుక్రియ లేచి తత్తల , పడెడువారి

తే॥ పెక్కు వాఙ్ముల్ మొరయంగ , వేల్పు చెలులు, భవ్యగీతముల్ పాడంగ , బైఁటతోడ
రకన లింతజాఱఁగ నూపు , రములు మ్రోయ, నింటివేల్పుల రహి భజి , యించుచెలుల.

ఉత్సాహ. కుండలములఁ దాకు కనులు , కోదెకాండ్రఁ గ్రువ్వఁగా
మెండునగల కాంతు లిరుల , మీఱు మేటి వాద్యముల్
నిండ నీరదములవెంట , నెమ్మిగములపోల్కి వే
తండములుగ భవ్యపిస్తు , తతులు దెచ్చువారలన్.

తే॥ ఖిలయలక వీడి ప్రయులతోఁ , గలయఁబాని, తెప్పలను నొజులను దీసి , కప్పులనెడి నేయిపుసి కాంతియు మాయ , నెగడుకన్ను, లన్నెడి కత్తుల దూముదై , త్యాంగనలను

చ॥ కినుక వహించుచుం బ్రియులఁ , గీటునఁబుచ్చి మనంబు తెల్పి త
క్కినయవి వారితో జరుగఁ , గీడ్వడి దూపిలి మించుకై వడిన్
దినువులు సంచలంపఁగ ము , దంబజీ యంచలఁబోలి మెల్లనం
జెనఁసి కవాటముల్ మొగుచు , చిత్ర నిభాంగ వికాసిని తతిన్.

సీ॥ కిన్నరకామినుల్ , గీతముల్ పరియింప, నాగకన్యకలు మం , గళము చదువ
కారదాబ్దముల నే , పారు సౌదామిని, తతులన నొప్పి ము , త్యాల శిఖిక
లెక్కి చెల్వలు గొల్ప , నింపుగా నూత్నగృ, హప్రవేశముల , నందువారి
మంగళరవము చె , లంగ సురాని ను, తింప సన్నునులు దీ వింప , మునుచు

తే॥ తరుణు లారతులెత్త వి , ద్యాధరాలి, విజయగీతము ల్పాడ స్వ , ర్వేళ్యలాడఁ
జుట్టకృత్తాలతోడను , సొంపుగాఁగఁ, గ్రొత్తపెద్దిండ్లు నెజవేర్చు , కానెడువారి.

హనుమ కుంభకర్ణుని గనుట

తే॥ యక్షరాక్షస నాగవి , ద్యాధరాది, కాంతల కలంకులేని మొ , గంబులెల్ల
శంకదీఱఁ గాంచుచు నేగి , తైలమట్లు, కలఁకలేక నిద్రలు కుంభ , కర్ణుఁగనియె

సీ॥ పెనుపుగా నేడు యో , జనముల విస్తీర్ణ, మై బిదోజుని వైజ , యంతమట్లు
తనరిన మంబం , బు నడుమ నొకతల్ప, మున నాగ రాజన , వనది యనఁగ
నిరులకుప్పయనఁగ , వెరవునఁ దలఁపంగఁ, గానికర్మంబులు , కరువు గట్టి
పురుషస్వరూపంబుఁ , బొందె ననఁగనొప్పి, కుంభకర్ణుండఁబ , గూరుచుండ

అ॥ వనది మునిఁగి లేచి , తనకుఁ దగిన మూఁడు, వగల నదలతోడఁ , బ్రసవరజము
పరపు కల్పవనిని , పడిలేచివచ్చిన, మాయవవనుఁ దతనిఁ , గలయ నొరయు.

తే॥ నాకినులు పాదసంవాహ , నంబుసేయ, వారి పూర్ణేందుఁబోలిన , వదనములను
గాంచి యచ్చటి వలువతా , ల్లరఁగిచెలుల, యొకలిపై నీటితుంపురు , బరలిపడును.

ఉ॥ ఆశ నాసికాంతరము , లందు బయల్పడి వచ్చు నమ్మహా
వాత బు వాయుపుత్త్రుకుని , వాకిటికిం గొనిపోయి యంతటన్
లోఁకగు ముక్కులోపలికి , లొంగఁగఁదీయఁగఁ బోవ రోయుచున్
జేతులు వీఁగ నూఁదికొని , చెచ్చెర నాతఁడు దాఁతె నవ్వలన్

ఉ॥ ధూళివయంబు పై దెసకుఁ , దోడన లేవఁగ బైటికేగుచున్
దాళక వట్రిలం దిరుగఁ , దార్చెడు తోరపుటూర్పు లోకహృ
ద్వేళ నెసంగు మారుతము , తేఱువ నప్పటిదాక వినిహృ
ద్గోళమునందు నెక్కొనిన , తోయము దోఁచుఁ దలంచి చూచినఁ.

క॥ పగవాడని దోషకరుఁ, దెగఁజీరిచి నోటఁగవు, తీరున దొగయై
పొగ రెగయు మార్పుతో నపు, దగులని మొగమందు వజ్ర, దంష్ట్రలు వెలయున్.

తే॥ మంత్ర బద్ధమైన భుజంగ, మంబుఁబోలెఁ, గల్పవేళ విరీక్షించు, కంధివోరె
నరుమ మెలఁడువలెని వి, న్ననువు నిద్ర, గాంచుచున్నట్టి యాకుంభ, కర్ణఁగాంచి.

తే॥ అరఁడు లోకకంఠరుడగు, ననురవిభుఁడ, టంచు ముమూర్తులందొక, డనఁగనొప్పు
నాంజనేయుండు కరుడామ, యంబులై న, కనులనుండి రాలిచె వహ్ని, కణము లవుడు

క॥ పదిరల లిరుపది చేతులు, పొదలవు రావణుఁడు కాఁడు, పొరపాటున నే
బురితి నని కోపాగ్నిని, పదలిచి చల్లార్చె జ్ఞాన, వార్తి జలముచే.

మ॥ శ్రవణానందముగూర్చు రామవుని వి, శ్వస్తుత్య సుశోక మె
క్కువ పెరిల్లఁగఁ జేయు పావని జ్వల, తోక్తంబు చల్లార్చి పీఠ
దెవఁడో నేమి యటంచు ముష్టిగొని మా, యింపంగ లోనెంచి మ
క్కువ నిద్రించెడి నాయువున్నదని యా, కూటంబు వీడెన్ పడిన్.

ఉ॥ రామనికీర్తి రూపముగ, రాజీలు మారుతి పుష్ప వాటికల్
హేమ విన్నూత పాదముల, హీన గృహంబులు పారకాలిన్
రామం గాన నృత్యముల, రంగగు సాలలు దేవశంబుచున్
స్వామిహితాగ్రగణ్యుఁడు వె, సన్ వెదకెన్ బహు సూక్ష్మబుద్ధిమై.

చ॥ మణిమయ చిత్ర దేహకుల, మ్రాఁగు గవాక్షములన్ సుమంబులన్
దృఢములఁ బూలకాఁడలను, తేకువ ధూమముపోల్కి వాయు వ
ట్లఁగఁచు సూక్ష్మరూపుఁడయి, యంతట నిక్కుచు స్థూల రూపుఁడై
యణువున మేరువందు హరి, యుల్లు చొరంగ నమర్చుఁడై చనెన్.

చ॥ ఇదియది యంచునెంచ కట, నెల్ల తలంబుల కేగి శ్రద్ధమై
మదవతులన్ మనోజ్ఞ సుష, మాయుతలన్ బరికించి బుద్ధి సం
పదగల నాగ యక్ష సుర, పార్థివ మౌని జనార్ద్య జన్మమై
పొరలిన యవ్వీభీషణుని, పుణ్యగృహంబునఁ జొచ్చె నంతటన్.

తే॥ స్పటిక వేదికన్ విరుల చ, పృథముక్రింద, గజ్జివారిలోఁ దెలిరూపు, గాంచఁడగని
దంచు నల్లనిరూపంబు, నపధరించి, దాఁగి తిరుగు ధమ్మంబు నా, దనరువాని

తే॥ దాని యుతని సుశీలత, దన సుశీల, లను గ్రహించి నిష్కల్యాఘ, డనుచుఁ గినుక
నూనకినిల సూనుండు వే, తొక్క ప్రక్కఁ, జొచ్చియొక కోటిమేడలఁ, జూచెఁద్రుటిని.

హనుమ ఇంద్రజిత్తు గృహమును గాంచుట

తే॥ శశిమఖుల సుధాధరిల న, చృటులఁగాంచి, హృదయవేగంబుకరిపె ముం, దేగుచుండు
పరమపావని పావని, జరగి జరగి, బలవిరోధి చెఱంబడ్డ, తలము చెరె.

తే॥ క్రూరదంష్ట్రులు సాయుధుల్ , క్రోధమూర్తు, బురు రణోత్సాహయుతులు లో , కోర్తులు విడి
కథలఁ జెప్పికొనుచునుండు , కావలీంద్ర, దగ నసంఖ్యాకులగు వారి , దాటి చనియె.

మ॥ పొగయుం దూఱగలేని కానములకున్ , బోవంగఁ జాలాఱఁ దా
కుగనూనుం దటఁగాంచె లీలఁ గరిభి , శూనుండు పంశాస్యముల్
నగ సంకాశ భుజారశీదశకమున్ , మైదాచి యొప్పారు న
ప్పగిదిం జెన్నరు మేఘనాదు బహుళ , స్వర్గాంగనా సంయుతున్.

చ॥ బిలమున నిద్రపెండు నతి , భీషణ కేసరివంటి వీఁడు సోఁ
కుల యొడయందు రావణుని , కూరిమిపట్టియె ? శంభుసూనుఁడో ?
తెలియగరాదు క్లేశమున , దెప్పరమా పెనుపొరు వీనిలోఁ
గలుగఁగవచ్చు రేపు మన , కార్ముకవీరుల కంచునెంచుచున్.

ఉ॥ ఇమ్మగవాని బానటగ , నే దైత నొందిన రావణుండు లో
కమ్ముల గెల్పెనంటయు నొ , కానొకచోవ్యమె , శర్వ మాదవుల్
బిమ్మయుఁదక్కఁ దక్కుజన పాతుల నీతని కీడగల్గు నం
చిమ్ముగఁ బిల్చువాని వెడఁ , గే యని చెప్పఁగవచ్చు గట్టిగన్.

క॥ అని ముక్కుమీఁద వ్రేలిడి, కొని కాలము నివటఁగడవఁ , గొఱలు పలంజే
మని హనుమఁ దాన్తలము విడి, చని నెచుకెను వేలకొలది , సౌధము లవలన్.

సీ॥ అక్షకుమారుని , హర్ష్యంబు పరికించి, యతికాయ బవనంబు , నందు వెడకి
యోధవరుల సౌధ , వీధు లిన్నేషించి, మంత్రుల మేడల , మఱసి కాంచి
రాజబంధుల మంది , రంబులు శోధించి, తక్కువారలయిండ్లు తరచి చూచి
దానవనాధు నం , తర్కంబిరముగనఁ , దుఃఖిని మూఁడుకో , టలకు నడుచు

తే॥ మన్న పరిట వీక్షించి వా , యుజాఁడు రాను, జలధిదా టిన యవమతి , పై నకిట్లు
నస్తవారిధు లొక్కటై , చలము మీఱ, చచ్చి చేరెనో యని యల్ల , పడియె లోన.

అంతర్మందిర పరిట నాంజనేయుఁడు దాటుట

చ॥ పొడవును గాతమున్ వెలుపు , పొందిన కందక మిది యంచనం
గడఁగుదురేని పల్వరు యు , గ ప్రళయంబు ఘటించుదాఁక నీ
పుడమిని మెల్లఁ గ్రొచ్చినను , ప్రోవడి పేయఁగలేరు షేనికిన్
జడిసి పయోధు లేడిటులు , జానుగ నూల్కొని నిర్మల గావలెన్.

తే॥ అంచితముగ రామునిక్రి , యలముచోట్ల, నెల్ల వ్యాపించి నాఁడి , పైన్ని దీని
జడది దాటుటకంటె ని , మృదుగు వడిని, దాటినను, దాటరాదంచు దలఁచె మదిని.

తే॥ నాల్గవగు యాగదశల , నాడెముగను, పిలువఁ దలలెత్తినట్లున్న , యలల తోడి
నీరుగలిగి రావెనుసేస , పరుదాల్పు, నగిడిత సులింప వాక్కున , కలవి యగునె;

తే॥ కరుల మదము హరుల నోడి , సురుగువేల్పు, తెలుల కుండుమవంకంబు , పొలసుదిండ్ల
నకుల కస్తురి రేనెయు, జందనంబు, గండవొడిగల రావులు , కడల వీరు

తే॥ చక్ర బర హంస టిట్టిత , సారసములు, నీరుకోళ్ళు నుల్లంకులు , నారణములు
కలియఁబలికెడి పెలుచని , కలరలంబు, వీనులకు సర మచ్చట , వినఁగవచ్చు.

తే॥ కస్తురియు లత్తురయుఁ దావి , గండమగురు, చేరుకరస మునింగెడి , వారణముల
బోడికలయిల్ల తమిగొల్పు , తోయమొదవఁ, బిరుక కయ్యగడిత దూతి , విధముదోరు

ఉ॥ ఏమ్మని లావిరేనియ ను , అమ్మగ నిమ్మగఁ గ్రమ్మ తమ్మి మొ
త్తమ్మలు నెమ్మగమ్మల ము , దమ్మ లొలంగి మొగిద్దె నెమ్మి నీ
లమ్మ ముఖమ్మి వీరున స , యమ్మ సమమ్మ గణించుచుండు చెం
దమ్మలు రామరీరుఁగని , తామును మోముల మోడ్చుకుందునే;

తే॥ వడిర బండలు మలిపి పో , పానముదాగఁ, దీర్పుఁ దీరమ్మ నీరమ్మ , నేర్పరింప
రాకయుండెను, జడలు వి , వేరులభఁ, జేర సులభమ్మగా వేలు , సేయనగునె;

తే॥ పీడగ్రిండును ప్రి నీ , లావితములు, వేలు వేలు కాంతుల నీన , క్షీరవారిఁ
దొట్టి పాదోనిదులు వాత , భూరగతుల, నొక్కరై తోఁచుకైవడి , సుల్లనెల్లె

తే॥ అంరహనుమంతుఁడెంతయు , సంతసమునఁ, దొలినముద్రంబుదాఁటిన , తోయముననె
ప్రహరి వెనుకఁబడంగ నా , పరిత దాఁటి, యరివికాఁపగు సంతర్క , హమ్మచేరె.

నిద్రితులగు రక్తముల హనుమ కాంచుట

క॥ యముఁడును దిగులుఁ బాలు భ, యముఁ గొల్పు సుధారివరుల , కరయఁబడని తో
యమున న్నెమకెను మారుతి, అపి ద్వాదశ యోజనములు , తనరిన వీధుల్.

క॥ అడఁగె మధుసేనమ్మలు, మడఁగెఁ గడలి పగిడి నడరు , మాటల రవకుల్
ముడిఁగెను తూర్వక్రియరవ, ముడిఁగెను కార్మికుల చెయుపు , లొసరె నిదురయున్

క॥ వారువములు గూరికెఁ బ్రా, కాంమ్ములఁ గాచువారి , కటు మోషణముల్
మీఱెను కాంతలు కాంతులు, తోరపు బడలికను కూర్క , దొడఁగి రవకతన్.

క॥ పొలయలుక విడిన పొలంతుల, గలిసి యువకు లనఁగి పెనఁగి , క్లమమగు నవలన్
గలయిక నలయిక వెలువడఁ, జెలువల వక్షముల వ్రాలి , చెందిరి నిదురన్.

ఉ॥ ఇంపగు హలఁ ద్రావి కయి , పెక్కినవారును ధూప వాసనల్
నింపిన పూల నెజ్జలను , నీటుగ మ్రుక్కడి కామ సౌఖ్యమన్
మంపు రనంబునాని తలి , మంబులఁ దృప్తి పొందువారునై
పెంపులు దక్కి కూలఁబడి , పెచ్చగు విద్దురఁ బూని రత్నప్రకా.

మత్త॥ త్రాగి యాడెడి పెక్కుతీతుల , దైత్యవర్కుల యాటయన్
మూఁగి పాడెడి హెచ్చుతీరుల , ముద్దు గుక్కెడి పాటయన్
మ్రోఁగి కూడెడి వాద్యరావము , మ్రొగ్గి కగ్గెను దీటులన్
వీఁగి వేఁడెడి కోడెకాండ్రుర , వేదగ్గ క్రుంగెను మాటలన్.

మృగమదంబు చందనమును , మేఁగియున్న , తొమ్మలందున మలయ మా , రుశముసోఁక
విరహిణుల ఖండితల కనుల్ , విడిచె జలము, మనసులెల్ల దాపంబుచే , మాఁడి మ్రందె

ఉత్పా. వైరి క్రుంగినపు డడందు , వాచిపోల్కి దివెల నా
దారమైన నేయితగ్గు , తఱిని తీర్చె వాయువుల్
వారిజాస్య లొడలికాంతి , వార్తిఁ గొలువఁ దివురతే
కోరి దెసలఁ గొలువఁబోయి , కూర్చె విరుల గుంపులన్.

తే॥ విత్యకర్మానుసారులై , నిర్మలగు, జ్ఞానులును యోగులు సుషుప్తి , నూనినారు
మదగజములు నిద్రించె ను , న్యాదులెల్ల, గునికిరనఁ దక్కువారలఁ , గొనరనేల ;

తే॥ ద్వంద్వములను నిర్జించిన , దండిమగఁడు, రాజవీధిని చని దైత్య , రాజ నగరి
చెంగలి యగడ్డతోఁ గోటఁ , జెంగలించి, దాటి లోనికిఁ జనియె ను , దాత్త దృష్టి.

హనుమ రావణుని మేడఁ జేరుట

సీ॥ సమరశీలుండగు , సమరారి బంగారు, మేడ రాకాచండ్రు , జాడనొప్ప
రిక్కలగములునాఁ , గ్రిక్కిఱిసి వెలుంగు, నీరజాక్షులయింద్లఁ , దారసింది
కందు నొందకయుండు , కలువరాబింబంబు, దీలుపడఁగఁజాలు , దాలునేలు
మోములతో యక్ష , రామా లలామలు, వసియించు నొకవాడ , వాంచఁజేరి

తే॥ కాంతు లీనెడు వజ్రాల , గడియలున్న, కడల మాలికంఠెను గాలి , కంఠె సూక్ష్మ
రూపముధరించి తూతె మ , రుక్మమారుఁ, దాసగొలుపు దుష్కర్మముల్ , గోసినతఁడు

క॥ కొందఱు దళకంధరుపై, దెంద మునిచి మోమువంచి , దిగులున నూర్చుల్
క్రందుగఁ బుచ్చుచు తెప్పల, చిందార్పక యుండి రచటఁ , జిత్రములక్రియన్.

క॥ కొందఱు కలగనుకొఱకో, కందర్పున కడలియో యె , కం డదియేమో
కందుమనరారు కనులన్, చెందమ్మలు ముచ్చి యుఱక , చెలఁగిరి సెజ్జన్.

క॥ కొందఱు మరుశరముల పో, తొందిన కుచకుట్మలాంగు , లూఁగెడి శ్వాసం
బంది వగచి చేయునదే, మందురు చిత్తరువు వ్రాయ , వగునే యనుచున్.

క॥ కొందఱు కన్నీరొలుకుచు, మందరు రమ్మనపు పోవు , చొప్పరయపు నీ
కిందలి పని యేమని చెవి, విందుగఁ బలుకుదురు గోర , పట్టల తోదన్.

క॥ కొందఱు మందానిమునఁ, గంది వలుందైన చనులఁ , గని తము పీడిం
పం దొడరు దనుజవరు భుజ, మందము నెడఁదలఁచి తలఁచి , యలయుదురు పగన్.

క॥ కొందఱు పెనుమానికములు, చించిన నిప్పులపు దాలు, సెజ్జలఁ జొరఁ జాలం దినములు నిర్విఘ్నత, పండురి కనఁబడిరి సంజ, వఱఁ జశివలెన్.

క॥ కొందఱు లిమ భుజములపలె, తిండిలు మంచముల నిద్ర, సెందెడునో భీతిందార్చు పీడరిపమను, పెందె లటఁ జెవులఁ గుట్ట, బెగ్గిలు వారల్.

క॥ కొందఱు కనరాద్రి ధనువు, సందగ్నిశరంబు గూర్చు, నభవుని మల నెత్తందనరు భుజము లలఁదిన, చందనము కుచంబుంబు, చాఱలవారల్.

క॥ కొందఱు జుర్రది యుదుక నా, నంద నటన సేయు భవు గు, ఇంబులఁ గైనారెం దంతక దిహారాగము, లొందఁ బొగడువాని వినుతి, యొనరుచు వారల్.

క॥ పలు తెఱఁగుల జక్కిను లిటు, వెలయు వసతు లెల్లఁగాంచి, వృక్షచర లనత్తికము లంచానాథుని, కులపాలిక యన్నయిందఁ, గోరికఁ జేరెకా.

చ॥ హరువుగఁ జీకటిన్ దఱిమి, యాఱక వెల్గెడు కెంపు దీపముల్ మురువుగ నొప్పు నోవరుల, ముగ్ధులు నలెడ్చు నూడిగంబులన్ బరువుగ పీడఁగా నసుర, పాటలగంధులు కాంక్ష మున్ను గాఁ దరువుగ నేగఁ దల్పములఁ, దాటి రెడంచలతోఁ బెనుగుచుకా

తే॥ అగ్నికిలపై మృగనాభి, యలఁదినట్టు, లిరు జడలలోఁ బొగవలె, నకులు ముసరఁ గ్రావ్విరుల పానుపులను వై, రులుగ నెంచి, పటిక బండల నారట, పడెడువారు.

తే॥ తనువు మిన్నుగా ముత్యాల, దండ ముక్ష, ములుగ జడలు మోడుగురంగు, మొగులుగాఁగ నడుము మెఱుముగాఁ గన్నులు, జడిగ నొసలు, క్రొన్నెలగ సంజవిన్నునాఁ, గొఱలువారు.

తే॥ పొడవుమేడల వెన్నెం, ముంగిళలను, చేటికలఁ గూడి కన్నుల, నీటుగ్రాల నెఱికురులు వ్రీల రిక్కల, నెఱిగఁగొనుచు, హవళిలంగ నచ్చనగాయ, లాడువారు.

తే॥ దేవకాంతలు స్వర్పదించి, దెచ్చినట్టి, జలము చల్లగాలేదని, యలిగి మేడలలఁత నెక్కి మొగుళ్ళను, తొలిచి కాఱు, నంబువులయందు జలకంబు, లాడువారు.

ఉ॥ శేష సకామణుల్ బలిరు, జీవితనాదురు తెచ్చియిచ్చె సం తోషమెలర్ప మేమె తగు, తో యలులంచు వచించుకొంచు వి ద్వేషుల గెల్చి కైకొవిన, దివ్య కిరీట లలంతికాది స ద్భావలఁ బన్నిదంబులిడి, పోడిమి జూచము లాడువారలున్.

ఁ॥ కుసుమ వనఁబులం బసిడి, కూటములందున ముత్తైపందిరిన్ బనగను పిచ్చకన్యకలు, పాడ మృదంగము నాగకన్య లిం పెనఁగ వహింప నప్పరన, లీడ్యగతి న్నటియించుచుండ సం తనమునఁ బూలపందితులఁ, దార్కొని వేడుక గాంచువారలున్.

చ॥ ఇనుప సలాకవోలె నెడ , తెక్కిన మోహ మలంగజేయఁ గ
నొన లల కొండవాగులను , కోడగి నిద్రనువీడ విండ్ల ప్రాం
గజముల వీణియల్ గొనుదుఁ , గంఠముతోడ లయింపఁగా సుధా
కజములు చింద శ్రావ్యముగ , గానము పేయుచునుండవారలన్.

తే॥ ఇంచు నజచట్టవలుప చ , లించి కొలఁగఁ, గుండలమ్ములు గదలికఁ , గొరడు లీనఁ
గల్లు ద్రావంగ నులచదు , కనులతోడ. మేనెఱుంగని నృత్యాల , మెలయువారు.

తే॥ వినమువంటి మధ్యము రత్త , మెన గఁ ద్రావి, గుజరి పద్ధతిఁ గంఠంబు , గూర్చి వదరి
య్యురీ వాచ్యసరణి హ , స్తములు చట్టి. యందమే చెడ వెఱ్ఱిగా , నాడవారు.

తే॥ పెరుగు రంగైన కల్లు త , బ్బిబ్బునేయ, బొబ్బిలిడుచు విట్టార్పులు , పుచ్చి కురులు
విరియ నొడలెల్ల వడఁకించి , వేల్పుసోకె, ననుచు విచ్చవచ్చిన యట్లు , లజచువారు.

తే॥ ఇట్టి పెక్కుతీరులనొప్పు , విగురుఁబోండ్ల, యిండ్లు పీదులు గవిదాటి , యేగిసిద్ధ
సాధ్యవనిత లున్నట్టి వే , శ్మములఁ గడచి, చేరె విద్యాధరాంగనల్ , చెలఁగువాడ.

హనుమంతుఁడు విద్యాధరాంగనలఁ గాంచుట

పీ॥ చొఱమీను రూపొంది , మెలయు సీనకము ధ, రించిన సోఁకుల , తేఁడు రామి
కిదిక మోహమున మ , ధ్యంబుకంచెను చునం. బులు చలింపఁగ జీవ , ములును వాడ
గాయనుల్ దగ జంఠ్ర , గాత్ర లయలుగల్గి, పాడిన గీతముల్ , పాములట్లు
చెవిఁజొరఁ గలఁగిన , చెలువలు కొందఱు; వాని కోపాగ్నికి , వడఁకి సురలు

తే॥ మునులు బురులును దిక్కేది , మొనసి యోర్వఁ, బగవహించి చంద్రుఁడు దైత్య , వర్యునండు
ప్రేమగలవారనుదుఁ జాల , వేడి వెలుగు, లీన నెడఁదలఁ దమియించు , విగురుఁబోండ్లు.

పీ॥ అల్పకాలము కల్ప , మట్లుగ మదిదోష, నుడుకుచు మరుణారి , కడలువారు
మును కొఁగిలింగొన్న , చనులపైఁజందన, మంటిన యదిగని , యలయువారు
చెక్కిళ్ళ వ్రాసిన , చిత్రముల్ ప్రాణంబు, లం జీల్చుచుండఁ గ , లంగువారు
కిన్నులెఱుగఁ జేసి , కాంతు వింక విటకు, రానిత్తుమే యని , రగులువారు

తే॥ నైన విద్యాధరాంగన , లలఁగుచున్న, పీదులంగని త్రిభువన , వీరుమేడ
వ్రాలి చందురునోర్చిన , వదనమలరు, మయునికూఁతురు వసియించు , మాళిగఁగనె.

ఉ॥ కాంచి యెలర్చి కార్యమును , కాదగుఁబూరితియిందు చిత్రమొ
క్కించుక కద్దు మత్స్రభున , తెక్కిటి ప్రాణమయైన దేవి నిం
దుంచినవాడు రావణుడు , ప్రోన్నతజాతి మహాశ్వసంతతిన్
మించిన కౌస్తుభంబువలె , మేటి గృహంబిది యంచు నెంచుచున్

పీ॥ రంభాది జంభారి , బంభరవేణులు, మృదులపాదముల మె , లెల్లనొత్త
మణిరాజ భూషణులు , ఫణిరాజయోషలు, వింజామరము లల్ల , వినరుచుండఁ

జెలకురనంబును , చేదవిపించి గం, ధర్మసుందరులు గీ , శములఁ బాద
బంధముల్ సీగిన పాపసులయ్యుడ, క్కువ వారి కినుకకు , గుఱియయైనఁ

తే॥ బొందు బెగ్గొంగ్గోయని , పొడము శంక, ముయ్యవనుండు చేటులు, పిలువనేగి
యాజ్ఞగొని పచ్చిబోపును ; య్యాలవగిది, చనవెయైన పరుడు మీజీ, చనరు ముధులు.

హాసుమంతుఁడు మందోదరింగని సీతయని బ్రమయుట

చ॥ వెలిగెడు రత్నదీపంబు , వెల్లుచెడం చన మేని కాలి ది
క్కులఁ జరియింప నిద్రలుచ , కోరవయోధరఁగాంచి యా యన
ర్గళ చరణులు సీతయని , గట్టిగ శంక యొనర్చి పొంగు పే
రిలు శరీర జీవ హృద , యంబుల మాడ్చుగ నెంచె సిగతిన.

చ॥ ఎముకపయిన్ రహించు నొడ , లెత్తు ఫలంబు వహింపనైతి నా
తమకటులుండనీ, స్వకుం , ధర్మము ప్రేమలతన్ విదిర్చి న
ద్విమల సరీర్య మగ్గినెగఁ , బ్రేల్చిన జానకి యామె యన్నచో
నమరిన రాముకీర్తి యమ , రాదులు లంకయు నేనుఁ గూలమే ;

ఉ॥ ఆయమ సుందరాంగి మను , జాదిపకన్యక, చెప్పఁ బానుచో
సీయలివేడి యక్షిణియో, యాసురియో, యగు మీననేత్ర లా
నాయకు మేనియందము చు , నంబున నొక్కపరిన్ గణింపఁ బం
చాయుధునైన లెక్కెడుదు , రా; మతిమాలి యిటుల్లంపితిన్

చ॥ అమల సతీత్వలక్షణము , లారయఁ గొండొక యున్న యామె దే
హమె యొక యంగదం బొడువ , నందిక సున్నదియంచుఁ దెల్పెదీన్
సుమయుతవేణి వీడినది , చొప్పలు పల్కలఁ గల్వరించు ని
య్యమపతి వేగ తీటు క్షయ , మందును లంకయు నిశ్చయంబుగన్

తే॥ ఆనుమ నూహించి నానంది , యంబు వింత, తోడకాంతిలు. గాకని , తొలఁగిపోయి
మేరువును చిన్నదనదగు , మేడఁజొచ్చె, నసుర యెత్తనిగిరిఁబోలి , యలరు ఘనుఁడు.

చ॥ పుడమి చలిచె కైలము , బ్రుంగె హడుక్కునుపోలు కొను కై
వడి భుజముల్కునుల్పొమలు , పాటలగంధుల దక్షిణాంగముల్
వడఁకె దిగల్ బెడంతెఁ బొల , వంబుగ మించులరేక పల్లవన్
బిడుగులు రాలె నూరకయె , భేదిరె మంగళ పూర్ణకుంభముల్.

ఉ॥ మారుతి కన్నలారఁ గని , మానసమందు దలంచి యంతయుఁ
జేరికయయ్యె నీపురము , నేగికి; నేకులమందు పుట్టి యె
వ్వారయినన్ గడించిన య , భంబొ శుభంబొ ఫలింపకేగునే ;
కారదవిం జరించినను , కర్మముకంటె బలీయముండునే ;

హనుమంతుడు రావణుని గాంచుట

చ॥ వినుతకలా విశారదుడు , విశ్రుత ధర్మ కుశాగ్రబుద్ధి పా
వని యట సైన్యసంకతులు , వాకిటఁ గావలిగాయ క్షీరవా
ర్ధిని పెరవార్ది పైకొనిన , రీతిని తెల్లని తల్పమందు న
ల్లని జిగి నొప్పు రాక్షస ల , లాముని రావణుఁ గాంచె నయ్యెడన్.

సీ॥ బాలసూర్యులు పూర్వ , పర్వతా గ్రంథులౌ, రాజుఁ గిరీటముల్ , రాజిలంగ
నొడలిపై వెలలేని , తొడవులు లేయెండ, గాసి రేయిని పూర్తి , గాఁగ మ్రొంగఁ
గనక కళిఁగుఁ జంపి , కనకాద్రి గుహలోన, నిద్రించు బహుశీర్ష , నృహరి యనఁగ
భర్మవయ సర్గ , వాసులౌ వేల్పుల, పడఁతులు పెక్కండు , బారుతీరి

తే॥ పొన్ను కాఁడల చామరౌ , పొనఁగ పీఠ, సుడియు లేగాలిచేఁ గల్ప , సుమములందు
మధుఁజంబులు పడ మేను , మఱిగి సీతఁ, దలఁచి నిట్టార్చి కృశియించు , దైత్యనాదు

ఉ॥ కంతుని క్రూర బాణములు , కంతునిరోధి నగంబునెత్తు బా
హంతర మందు గ్రుచ్చికొని , యవ్వల దుయ్యుటచేత మున్ను దీ
గ్ధతుల దండముల్ నమర , ధారణి నాఁటగనై న యావ్రజా
క్రొంత తదంతరంబుల ని , రంతరమున్ రసి గాఁబుండఁగన్.

చ॥ కలవపుఁ బూతపై మృదువు , గాఁ బడు చల్లని గాలి దర్పకా
నలమును భస్మివోరె జత , నమ్మున ముమ్మని రెచ్చగొట్ట మై
దిలివయి నంతరింద్రియ గ , తి ప్రతిపత్తులు పర్జునెట్టఁ బా
ములు విడిపోవు పట్ట యనఁ , బోలిన యుల్లము ఒట్టి పాడుగాన్.

తే॥ ఉత్సుకత మీఱి పైపయి నుల్లసిల్ల, నాడు చేసిన యుగ్ర ర , ణంబులందు
వారి వారి త్రావఁగ మితి , మీఱి కాలు, సురల కీర్తిరాఁ గోఱు , సొబగువాని.

తే॥ పూలపానపు మాఁడి ని , ప్పుకలు రాల, మయిని బొట్టయట్లు చె , మ్మటలు గ్రమ్మఁ
దేనియలు గాఁబు మాలలఁ, దివురు తేంట్లు, కలఁగ సూర్యులు పుచ్చురు , మలయువాని

తే॥ చక్రివలెఁ దనయెడ సీతఁ , జక్కనిలిపి, తలిమమునఁ గల్గకూరికి , దవుడవాని
నెంతపైఁ గల వలపను , నీరుపోసి, యూరుపను నెన్నెఁ బ్రాణముల్ , సూఱువాని.

తే॥ కలఁత మీఱుటచే రూపు , గానరాఁగ, నవ్వు గంభీరముఁబుని మ , నఁబువొంగఁ
జెలువ ముదమునఁ దనసెజ్జఁ , జేరె ననుచు, జెలఁగి యుచ్చి గగుర్పాటు , చెందువాని.

తే॥ బరి సంఘమ్ము లొక్క న , ర్వతమునుండి, వేఱుకొండకు శ్రమ నేగు , విధముదోఁవఁ
బొలఁతులు బలిషజయశీల , భుజము నొత్తి, వేఱు భుజమున కేగు న , వ్యితమువాని.

తే॥ కడలిపైఁ దోఁడ రవిసాగఁ , గాంతులొలుకు, మణిసరులు గ్రాం బగములు , తనియఁగాడు
హరిహరేంద్రుల చక్రకు , లాశసులను, పద్మపలుచిన గురుపక్ష , మమరువాని.

సీ॥ మాలికాదళముల , మలయు తుమ్మెడలు ది, ఏక్కురుల మదంబుల , నెరయు తేంట్లు
చెల రేఁగి లేచి ప్ర , ఏక్కులప్రక్కలం దాఁగి, రాజులఁబోలి ఘో , రిముగఁబోరఁ
గలపంబు సిందూర , లిలవంబు లొంటొండఁ, గదిసి నిసుయప్పర్తి , గండరింప
నాకా గజేంద్రదం , రావళి నాఁటితల్లి, వీసిన ప్రియంబుల పక్ష , మెనయువాని

తే॥ హస్తములఁగల భల్లముల్ , పద్మములని, తలఁగి నడముల వాల్చు కా , తల్లిప కిరీట
మర్దణములచేఁ గాయలు , గాదియున్నె, చరణయుగళంబు వెలయు రా , క్షనవరేణ్యు.

తే॥ వామనునికంటెఁబిన్నయో , వాయునుతుఁడు, తలలు పదిచేతు లిరుపది , కలయఁజూచి
తెలియనంత మనస్సున , తిక్రమించి, ఏనులు లోకముల్ దహింపించు , కరణి మెఱసె.

హనుమ రావణుని చెంప నెంచుట

ఉ॥ వీని భుజాబంబు బరు , వేయగు నైన నొసర్చునేమిఁ యి
వ్యాని యశం బదేమి పల , వంతమగున్ , రమురాము గేహినిన్
బునికఁ దెచ్చు కొల్వొవ్వ రం , బొమ్మిముల్ పడఁదన్ని తొక్కి నే
వీని పదింపనేని తగు , వీనిపు బంబగుతెట్లు స్వామికిన్ :

ఉ॥ వేసము పైకిఁజూపి పని , వేటుగ నెంచుట భృత్యధర్మమే ;
మోసముచేసి దేవిఁ గొని , పోయిన చోరుఁడు నేను గాంచియున్
దోసముమీఱ జీవితము , తోడ వసిండుటె : వీనిఁ జంపి నా
రోసము దీఱ మార్పు సగ , రున్ బయి మూఁడునదెల్ల మూఁడనీ.

చ॥ అని మది నుత్సహించి కన , లారఁగఁ బండ్లను గీఁటి కేలు నె
ట్టన విదిలింఁకొందు నకి , టాఁ రిమునాయకు నాజ్ఞలేదు నా
పని యటు దింది వేటొకటి , పట్టుట జ్ఞానుఁ రీతికాదు యో
చన యొనరింపఁ బెక్కు కలు , పంబుల కియ్యది మూలమే యగున్.

చ॥ ఎఱిగి విసంబు ద్రావిన గి , రీకుని పోలిన శక్తిగల్గె ధీ
వరు రెద నాత్మశక్తిఁ గని , పర్యును గామకొనంగనెంచి యే
ర్పుంపక పూనువారె , బల , వంతుఁడు నేర్పరి యయ్యు నాతఁడా
తెఱఁగున వేళవేచి పడి , దేతఁ బయోధి యదంగు చాడునన్.

కా॥ ఆలంబుం బెడరేఁచు నీయలుక నా , యందే యదంగాఱి
హాఁ లంకాదిపు నొక్కవానరము మా , యం జేసె నన్నన్ జయ
శ్రీ లక్ష్మీవరు రాముకార్యక కలా , సీమాంత విదవ్యత్తకే
కాగిలు స్ఫుగ్గనత శ్లావ నాకు విది క , ర్తవ్యంబు గాదెట్లున్.

క॥ చెలెవెవ్వరు నీకవితోఁ, గలిసి విదురసేయవారు , కారీకవి మై
పొలము తపించెడి రావువు, కలికి సతీత్వదళ దీనఁ , గానఁగనయ్యెన్.

క॥ అని తలఁచి యింక నేఁ దడ, పిన ఫలితము లేదటంచుఁ , జింత నవలికిం
జని యకటా! యిందెందును, జనకజఁ గననైతి ననుచు , జాలిం బడియెకా.

హనుమ సీతం గానమిఁ జింతియట

తే॥ క్రొత్తది మహాభిజాత నీ , క్రూర దైత్యుఁ, దొకటఁ ద్రుంచెన్ భక్షింజె , నో యెఱుంగ
నేవిదమున నెఱుంగ లేని, యేను పోయి, యేమి పలుకుదు ; మదియుఁజే , యిందు తగవు

చ॥ కని యరుదెంచుఁ; గాదు మఱి , కాంతనె తోఁగొని తెచ్చునంచుఁ దాఁ
గను లఱచేత నుంచుకొని , కాచిన రాముని మోము నేవిధం
బునఁ గననేర్తుఁ; గార్య మిటు . మూఁదెఁ గపింద్రులు చావనన్న వే
ళనె మరణింప కిప్పడిటు . లంకను వ్వర్తదనై మరింతునే;

చ॥ గరువు దినాలు మున్నె కడ , గాంచెను జానకిఁ గాంచనైతి నే
మడిసియు నేమి ; యంగద కు , మారకుఁదాది కపింద్రపాళి న
క్కడనె విలుండటంచు బలు , కాఱులు పల్కితిఁ జేయనైతి నా
పొడుపుడివోయెఁ బూర్వమునఁ , బుణ్యమె చేయనొకో జగంబునన్ ;

తే॥ ఏడువందల యామదల్ , గోడ గలుగు, లంకలోన నేఁగాంచని , లవము లేడు
రాముదేవి మాత్రము గాంచ , నోమనైతిఁ, గడలి దాటియు దాట నీ , యడలు కడలి.

తే॥ క్రూరుడగు రావణుని గట్టి , కొట్టి నోళ్ళు, నెత్తురులు గ్రక్క గ్రుచ్చి కా , న్నింపుమనుచు
జానకిని గాంతునా ? లేక , వానితోడ, లంకఁ జిచ్చిడి కరఁతునా , లక్కవగిది.

చ॥ సురల వలంచి భూమిజను , చూపుడి యన్నను దుష్ట బీతిచే
సురుగుచు సాహసింప రటు . చూపరు తక్కిన వారలెట్లుఁ జె
ప్పరు మయిసోల నవ్వడని , ప్రాణములన్ భరియించి యిందు దీ
విరహితుఁడైన యేను వృధి , వీవరనందన నెట్లు కాంతునో ;

ఉ॥ కంక కులాధినాథుఁడటఁ , గాంచుచునుంటిని రాముగేహినిన్
లంక నటంచుఁ బల్కె విఫలంబు, లం బదియయ్యెను; లోనె దాచు నీ
లంకను వార్తిగల్పి తగు , బన్ వడిఁగట్టెదఁ గానకున్న నే
వంకనో వాఁగునో వెదకు , వాఁడ మెయిన్ భరియింప నేర్తునే ;

చ॥ ధరణీజ దొంగిలించి కొని , దైత్యుఁడు పోవుటఁగాంచి రిమ్మహిన్
నరులు సురల్ విజంబిది చె , నంటిగఁ జావఁగనేల ; తొల్ల నీ
పురి మొదలంబఁ ద్రవ్వ వరి , పూర్తిగ వారిధిఁ గల్పి రావణున్
గరములు మస్తకంబు లేడ , గా నుఱుమాడెద నంత మూఁదెదన్.

చ॥ నుపు గిజారంతయే నెడము • సూకక విండి న్నచిత్ర కంజముం
దవినిన రాముఁడోలి నిర • త పృథివత్తిని రోపినట్టి యా
పవనజుఁ డట్లు లోఁదలఁచి • పైకటుమాచి శరీముఖంబు లా
రవ మొనరించు నొక్క వని • రాజిలఁ గాంచి రహింపఁ గాంచఁగన్.

9. సీతా సందర్శన పటలము. (77)

—: సీత స్థితి :—

ఉ॥ చూచితి నెల్లచోటలను • చూడఁగలేదిది యిందు నెమ్మదిం
జూచినఁ జీంత దీఱునను • చొప్పు మనంబు వచించు వియ్యోధన్
జూచినమీఁదఁ జూడఁదగు • సూటియుఁ గర్జములేవ యిప్పురిన్
మోచు లిగ్రకూటముం బెరికి • మొత్తైవ నంబుది నేను నీలైవఁ.

క॥ అని రామదూత వంజుళ, వనిఁజేరెను సురలు విరుల • వాన కురిసి మో
దన మొందిరి; రక్కసుచే. వనిత యవట నున్న తెఱఁగు • పరికింత మిఁకన్.

తే॥ స్థూలమధ్యలు రాశాసి • జోట్లు ఖడ్గ, హస్తలై జడిపింపంగ • నశ్మమందు
తోఁచి యెండిన మందునాఁ • దోఁచి సౌరు, చెడి నడుమువలె వాడి కృ • శించి యుండె

తే॥ నెమలి చాయయుఁ గలకంఠ • మమరు సీత, నిద్రయని తెప్పమాయుట • నీఁగి యెండ
మలయు దీపమువలె జిగి • మాసి పులుల, మధ్యఁ దగులుకొన్న కురంగి • మాడ్కినుండె.

తే॥ పడుట యేడ్పుట వడఁకుట • యడుకుటయును
మలఁగుటయు లేచుటయు మది • కలఁగుటయును
కుంగుటయు సుగ్రక్కి సోలు టా • ర్చుటయు తోలు
టయును తక్క వేతొక్కండు • చెయిది లేదు.

తే॥ విలమునుండి వెల్వడి కాలు • వలుగఁ జాతీ, కుచగిరుల దాటి నేలను • గుంటలు వడఁ
జాలుబాలుగాఁ గురియు భూ • జాతకనులు, వాన కనులంబు సార్థక • పడియె నవట.

తే॥ పృథివియందు నమంజన • ప్రేమ గలుగు, దంపతీవియోగార్తి యే • తనువుదాల్చె
ననఁగ వొప్పిన సీత న • ల్లని మొగుళ్ళఁ, గాటుకనుగన్నఁ గనులబ్ధి • గాఁగ నేడ్చు

చ॥ పవడముఁ టోలు హస్తపద • పద్ధతి నొప్పు పయోదవర్ణ రా
ఘవుని దలంచుచో వెడఁద • కన్నులు రాల్చిన నీటఁదోఁగి య
వ్యవహిత దుఃఖతాపమున • వచ్చిన యూర్పుల వేడి నెండు చ
వ్యవసిత క్షితి నొప్పెఁ గమ • లాస్త కులేంద్ర కళత్ర మయ్యోధన్.

తే॥ చావ విధిదాటు అరిదవి • జంకి వెగది, కాంతుఁ దెచ్చెనఁ దనకుల • గరిమనై నఁ
బ్రబ్బునై నను గమనించి • వచ్చు వచ్చు, నమరు దిక్కులఁ గనుచుండు • కనులతోడ.

తే॥ ఓర్పుగలదియై చంద్రము , నొడిసి మ్రుంగి, వెలివఱచు రాహువుంబోలి , విడుచ గట్టి
యొక్కటైయున్న జడతోడఁ , జెక్కిలివయిఁ, జేయిచేర్చి విసుగులేని , చింతతోడ.

ఉ॥ మిక్కిలి ధూమమంటి కిడు , మేవిన పొల్పుగు నొంటిచీరతో
తెక్కలువచ్చు హంసల పి , తిండి ముసుంగని నన్న మేనితోఁ
జక్కెర వింటివాఁడు సుధఁ , జక్కఁగజేసిన ముద్దుబొమ్మ న
ల్పెక్కఁగ ధూమమంటిన ర , హిం గనుపట్టెడి మేనిసొరుతో

సీ॥ రాముని దలంచి పరిచిపించుట

చ॥ మఱఁదియుఁ జూడఁదేమొ దళ , మస్తకుఁ డీడకు నన్ను దెచ్చుటల్
వఱవగు నబ్ధిమధ్యమున , భాసిలు లంక నెఱుంగరే మొకోఁ
యెఱిఁగియు వచ్చుటెల్లనుచు , నేడ్గడ సేయుట మానిరాక్కొ , యం
చొఱుచుఁ గ్రుంగి క్రుంగి యెద , నొందిన దుస్సహమైన బాధతో.

చ॥ జనకుని వంటి వక్షికుల , వంద్రుడు వారలు కాంచునంతలో
ననె మరణించెనొక్కొ , విజ , న స్థలి నాగతి నెవ్వరెట్లు రా
మున కెఱిఁగించువార , లింకఁ , బొండుగ నీ భవమందు రావుపుల్
నను గనిపెట్టచే యరిది , నాదురవస్థితి యిట్లుఁ జెల్లనే ?

ఉ॥ దూకితి లక్ష్మణాఖ్యు నట దోసము నాక తదుక్త వింతు ని
వేటి డి తాఁగయంచుఁ బతి , వీడునో ? నావిది యెట్లులుండునో ?
దూతిన పాపరకృ మిటు , దుర్దశకుం గొనితెచ్చె పట్టి యీ
కోరికలేలఁ యంచు సలఁ , గున్ నలఁగెన్ మఁగుం గలంగుమన్

ఉ॥ వేళకు నెవ్వరాకరికిఁ , బ్రీతిగ లక్ష్మణుఁ డిచ్చు కందముల్
మూలములున్ పలంబులును , ముందట నుంచెడువారు ? విందుల
వ్వేళకు రాఁగ నెంత దుర , పిల్లనో ? యంచుఁ దలంచి నేలపైఁ
గాలు చదిల్చకుండిన ను , కాసి వహించు దురంత శాపమున్

ఉ॥ వంచకులున్ దురాత్ములును , పాపులు దైత్యులు సేత నిన్నినా
శ్శుంచరు నాఁడె చంపి తిని , యుందురు కర్ష మిఁకేడి ? కానరా
దంచు మదాళ వీడెనొక్కొ , స్వాన్వయ చక్రిమయైన యోర్పుఁ దా
నంచిత మంచుఁ బూనెనొ ? క , టాఁ యింక నేమని యంచు దైవమా ?

తే॥ కన్న తల్లులు తమ్ములు , క్రమ్మటిల్లి, వచ్చి తోడ్కొనిపోయిరో ? స్రుతిన గడుపు
కడవకుండఁగ నగరి కే , గఁడు నిజంబు, వసమనంద యుండు ననుచు , వనటనొందు.

ఉ॥ వీరులు మున్ను పోరునకు , పీఠను వచ్చినరీతి, దిమ్మటన్
దారుటచేత నందు బెడి , దంబగు సంగరమే ముటించెనో ?

యేరహి నెందు నానాటకు , నెంత తపించుచునుండు వారో ; యిం
దారటవొందు నాయెడఁద , వ్యాధికి మందెడి ; యంచుఁ జంటియన్

తే॥ నీకు లేదు రాజ్యము తమ్ము , ఏకె యటంచుఁ , గైక పక్క ముమ్మడుఁగు మొ , గంబు వెలయ,
పురుషసింహుని యెప్పటి , పొలుపు దలఁచి దలఁచి మదిలోన మిక్కిలు , తాపమొందు.

తే॥ అవని పూర్తిగ నేలుమా , యన్నయపుడు , సడవులకునేగుమాయని , యన్న యపుడుఁ
జిత్రమున వికసించిన , చెందొవవలె , వెలయు నెమ్మొగంబును మదిఁ , దలఁచి తలరు.

తే॥ తాకియెత్తుటయే యొక , తడవుగాఁగ , స్వర్నదీ జటాధరుఁడు హ , స్తమున వంచు
మేటి మేర్వంకమగు విల్లు , మిడిసి రెండు , తుండ్లు గాఁజేయు భుజముల , దొడ్దఁదలఁచు.

తే॥ విబుధవైరులు పదునాల్గు , వేలమంది , కవియ మూఁడుగడెలలోనఁ , గలను ముగియ
రెండుకొనలును వంగు కో , దండ గరిమఁ , తొగడి పొగడి దూపిల్లును , వగలఁజొగలు.

తే॥ లోఁతునీట మందాకిని , లోనఁ గలము , నడవు గోల యౌ గుహానకు , నాయనుజుఁడు
నీకు ననుజుఁ డీ జానకి , నీకు వదిన , యని వచించిన స్నేహకా , ర్యంబుఁ దలఁచు.

తే॥ తండ్రి ప్రేమతోఁ దన్నిచ్చు , తరుణమందు , తండ్రి చేనున్న తన కేల , తండు గొనుట
దర్పవలెఁ బవిత్రంచైన , దక్షిణ వద , మెత్తియుంచుట దలబోయుఁ , జిత్రమందు.

తే॥ విరులసరులు తాల్చుఁగఁదగు , శిరమునందు , రత్నమకుటంబు గొనక వి , రాగియగుచు
జడలు చాల్చు తమ్ముని గని , జాలినొంది , పరితపించుట దలఁచి తాఁ , జరితపించు.

తే॥ రాజ్యసంపద నీఁగి య , రణ్యములకుఁ , దరలు నాఁడు యాచించిన , ధరణీసురున
కాలమందల నొనఁగి పే , రాసమేర , లేమిగని సుస్మితంచైన , మోముఁ దలఁచు.

తే॥ నరవరుల గండ్రగొడ్డట , నిరువదొక్క , తడవ తిరిగి వధించి ర , క్తమునఁ దండ్రి
తర్పణముసేయు భార్గవు , ధనువుతోడఁ , దపము బలమును గొను పేర్కిఁ , దలఁచి తలరు.

తే॥ కాకమగు జయంతున కొక , కన్ను వోవ , నలుగు నేయుట గాక కా , కులకు నెల్ల
నొంటికన్నొ నరించిన , యుగ్ర జయము , శిరమునందాల్చి మించిన , చింత సేయు.

తే॥ దుష్టఁడగు విరాధుని పెను , దోసములను , త్రోచి మోరకాపమ్మును , పాచినట్టి
ప్రాణనాథుని శ్రీరామ , భద్రు భద్ర , గుణములఁ దలంచి యారీతిఁ , గుములుమండ.

రాక్షసస్త్రీలు నిద్రింప సీత త్రిజటతో నిర్వేదము దెలుపుట

తే॥ శిలవతి ప్రియవాక్య సం , స్కృతియుఁ గలుగు , త్రిజట తక్కఁ దక్కిన దుష్ట , దితిజకాంత
లర్థ రాత్రంబుగా నిద్ర , యనెడి చొక్కు , నీరు ద్రావి చుత్తిలిరి , నేలఁ బడిరి.

తే॥ అంతఁ దల్లికంటెను ప్రియు , రాలిఁ ద్రిజటఁ , గాంచి నీవు వనిత్ర గు , జాంచితవును
చెలివిఁ గావునఁ జెప్పంగఁ , దలఁతు నీకు , విను మనుచు విట్లువలిత నా , విమల చరిత.

- లే॥ చెలియ! నాకును మేలొందు, గలుగునేమి? నాదు పాపంబు లింకను, మోడుచున్నె;
కినులు బొమలు మున్నగు నంగ, కమ్ము లేడను, స్రక్క నడరె శుంబేది, వచ్చునాకు;
క॥ ప్రేమమయుడు కాశముని, తో విధిలకు వచ్చునాడు, తోడ్తో నేయే
నేమమున నెవ్వ యదిరెనొ, యామాడ్కిని నేడుగూడ, నడరెడి గంటే;
కి॥ తెలువగ మఱచితి నిదియును, చెలి వినుమా ధర్మమూర్తి, జీతనాథుం
డిలఁ దమ్ముఁ దొంపవిడిచి వ, నుల కరిగిననాడు, వలను, నొసలే యదరెన్
తే॥ గరళనిభుడు దళాఘ్నుడు, తైతలమున, వనమునందు నాకగవడు దినమునందు
వలకెడనె యదరెను వాని, ఫలము దెలిసె, నిప్పు దెడమవై పడరెడి, నేమి కలదొ;

త్రిజట సీత కూటట గఱపుట

- క॥ అనుడుఁ ద్రిజట యిట్లను నొడ, విస శకునము నీకు మేరె, వెలయించును నా
ధుని చేరఁగలవు నిక్కము, వినుమా యని ప్రియముమీఱ, వినిచె మఱియున్
తే॥ పసిమి నీమేనువాంద జీ, వంబులిందఁ, బొన్నువన్నియ భ్రమర ముం, పునను వచ్చి
యించురంగుల తేనియ, నించుపాట, నీడు చెవినుఁదిపోయె గాం, చితివె చుగువ;
తే॥ కాన దీని యోచింప నీ, కాంతుఁ డంపు, దూతవచ్చుట నిక్కంబు, దుర్జనులకుఁ
జెడుగు తొడరుట తప్పదు, పుడమితనయ! మఱియు విను మొక్క కలగంటి, మంచదర్ది-
తే॥ కలఁతచే నిద్రలేమిని, కలలరావు, నీకు; నేనొక కలగంటి, నీరజాక్షి!
దుస్వభావమౌ నీపురి, దోచు కలలు, నిక్కలలు వినుమని వర్కె, నిక్కవముగ
తే॥ రావణుడుతలలను నూనె, రాచికొనుచు, రానభిషిషములు లాగు, రధముమీద
రక్తమాల్యాంబరములు గా, త్రమున వెలుగ, జరిగె దక్షిణదిశకు ని, శ్చయముగాఁగ.
క॥ తనయులు బంధులు తక్కిన, యనుచరులను దైత్యువెంట, నరిగిరి మరలం
గనలేదు తిరిగివచ్చుట, జనకసుతా! భయము విడుము, జరగుట వింటే
అ॥ అమిత శౌర్యవంతుఁ, డగు రావణుడు వేల్పు హోమకుండవహ్ను, లొకట నాతె
రత్న దీప వితతి, రాజిల్లు ప్రామేద, పిడుగు పడుటకతన, శ్రీతి కూరె.
అ॥ పిడులు మదముగార్చె, భేరి వాయించకే, పిడుగు పగిది మ్రోగె, నుడువు జరరె
మెఱుపుతోడి మొగులు, వింటను లేకయే, పిడుగు లవనిఁబడిమె, చెడిదముగను
తే॥ ఇరులు తొలఁగ నద్దమరేయి, యనుని బింబ, మర్తభాగంబు కాలిన, యట్లుదోచె
బలియొరిగు వీరులు ధరించు, ప్రసవమాలి, కలును మాంసంపుఁ గంపును, వెలుఁబరించె
తే॥ మఱియు లంకయుఁ గోటలు, నెరిసె దిశలు, తెలియగంధర్వ సగరంబు, పొలసెనిండ్లు
విఠిగె మంగళ కుంధముల్, తడిఁగెఁ గలిమి, మ్రింగెఁ జీఁకిట్లు దివియలఁ, గ్రుంగెఁదెలివి
క॥ తోరణములు తుండెవదె, వారణములు పండ్లురాల, వసుధం గెడఁసెన్
వీరణములు వ్రీలెఁ గలి, ప్రేరణమున గలశజలము, విరిసెను కల్లె.

తే॥ కలువజేనిఁజీర్చికొనిరి , క్కలును వెలరె, పూయర క్తముల్ గురిసెను , మొగులుగములు
అసి గదాది సాధనముల , నోకొన్య తాడ, నముల భేదిలఁ బోరె హె , రమగఁ దామె.

తే॥ ఐదువల సూత్రములు సరు , లంటసందఁ, దమరు; దామె తెగురు; ఐయో , ధర తటముల
దొరరె నిట్లస్స డేర్పడు , దుర్నియత్త, ములు మహాత్ముతములు మజీ , కలపు వినుము

తే॥ రాజు పట్టపుదేవి శి , రోజు పాశ, మెడలివడి కీలంటిన , వడిని కమరెఁ
జేటు నిక్కువమంచు నేఁజెప్పినట్టి, కారణము లివి వింటివే ? నీరజాక్షి :

త్రీజట లన స్వప్నమును సీతకఁదెఱపుట

తే॥ నేఁడు గాంచితి నొకరల , నియతి వినుము, జంటవీడని బహుబలి , వ్దంబులై న
సింగముల జత యనుపమ , శిఖరిమీఁది, వ్యాప్రుయూధంబుతోఁ గూడి , శీఘ్రగతిని.

తే॥ అలవిలేనట్టి పెను , మదా , వశముయందు, వనము వేష్టించి నిలిచి పీ , డనముచేసి
పీన్గుపెంటలు చేసె న , వేర్వొక నందు, గల మయూర మెగిరిపోయెఁ , గటకమునకు.

చ॥ వినుత సుభాషణీ : వినుము , వేయి దివెల్ వెలిగించినట్టి న
స్మణి దివియన్ గరంబున న , మర్చి యొకానొక సుండురాంగి రా
ననగరునుండి వెల్వడురు , జక్క విబీషణుఁ మేడఁజేరె నే
మనఁగల దింతయున్ బహు శు , భావశి నీకగునంచుఁ జాఁచెడిన్

తే॥ అమ్మహాత్ము రాలట్లు హ , ర్మ్యమునఁ జొచ్చు, నపుడెనను నిద్ర లేపితి , వంతు గనడు
కలయనంగ జానకియును , కరము మోడ్చి, కొఱఁతయును గాన నిద్రొపు , కోమలి! యనె,

హనుమ సీతను గానవచ్చుట

తే॥ అట్టియెడ శ్రీరము ప్రభుఁ , డంపినట్టి, కోడెఁబోలిన మారుతి , కుసుమ వనముఁ
జూచు చరుడెంచు నాతఁడ , చోటఁజేరి, దారణీజాత యున్నట్టి , తీరుగనియె

తే॥ దనుజకాంత లప్పుడు మేలు , కనుచు నమ్మ! తృప్తిలేని యానిద్ర జా , ధించె మనసు
ననుచు కూలదంచాసి కుం , తాడులైన, కైదువుల దాల్చి గములయి , కదిసినారు

పీ॥ కడుపున నోకులు , గలవారు నొసలిపై, గన్నులు గలవారు , కఱకుమాపు
గలవారు పండ్లనం , దులఁ బికాచములు నే, నికలు చొఁగంటులు , నిద్రసేయఁ
దగు బిలంబులఁబోలు , తలనోళ్లు గలవారు, పదిదేతు లొకతల , పరఁగువారు
తల లిరువది హస్త , ములు రెండు గలవారు, విశృత వేషిణులును , భీకరాంగ
లద్రులంబోలు చనుచు వ్రే , లాడువారు, కూల ఖడ్గ చక్రాంకుశ , చ్యురిక లొప్ప
విసమె రూపుగాఁ గొనియున్న , విధమువారు, భర్గుడును బెగ్గడిలఁదగు , బలమువారు.

తే॥ తురగ గజ సింహ భల్లక , శరభ ఖడ్గ, మహిష కార్ము , కురక గో , మాయు కిటి పి
శాచ ముఖములవారు పృ , వ్దమున నోరు, గలుగువారు పొగనోరు , గలుగువారు.

తే॥ దెందమున కందకుండు క, దిందిబలము, నరసి లెక్కిదరాని దృ, శ్యములు గలిగి
యింతులయ్యను మగఁటిమి, నెనయువారు, తటుకునన్వచ్చి మైథిలి, దఱిసివారు.

తే॥ అప్పుడు రామునినతి పల్కు, లడఁచి వారి, భీకరాన్యంబులం గని, విహ్వలించె
రాముదూత యున్నత కుజా, గ్రంబు సేరి, వారి కలకల మాలించి, పఱపెఁ గనుల

క॥ రాకాసులు పలుపురు ఘో, రాకారలు సాయుధలు మ, హా రభనమునన్
నూకికొని గుంపుగొను వా, రేకారణమో యనుచుఁ బ, రీక్షించెఁ దగన్.

హనుమ సీతను గాంచి యుత్సాహవంతుఁ డగుట

ఉ॥ కారు మొగుక్కఁబోలు ఘన, కాయుని యచ్చుతు పేరురంబునన్
జేరి మదీయభక్తకిని, సేవధియై జగదేకమాతయై
శ్రీరమయైన జానకిని, చిత్తము రంజిలఁ గాంచె రాక్షసీ
నీరదముం బెకల్పికొని, నిక్కిన మైదిలియన్ శతహ్రదన్.

ఉ॥ తాఁకఁగరాని రక్కసులు, తార్కొని కావలికాయ మాష్యమున్
దాకిన వాడు పూలత వి, ధంబగు నీమె సముద్రమంతరై
యాకులమందు మన్నుల బ, యల్పడి నిండు తటాక మధ్యమం
దాక వహించు హంసిక్రియ, నందుట మత్త్రుభుదేవియే యగున్.

ఉ॥ దిమ్మము కూలలేదు వడిఁ, దాటి నశింపను నేను రోసి యి
య్యిమ్ముల దేవిఁగాంచితి వ, హించితి గీర్తి ముదంబు సర్వమున్
గ్రమ్ముట నంచు వేడ్కయను, కల్లు భజించి మదించి యాడి మో
దమ్మునఁ బాడి గంతులిడి, దాఁబెను కొమ్ముల నీవలావలన్

తే॥ లలి ననింద్యములగు రూప, లక్షణములు, రాముఁడు వచించినట్లునీ, రామ కమరె
నొరఁ మాయావియైన ద, శాననుండు, రాము జీవమల్ దాఁచిన, రాణ యిదియో ?

తే॥ మూఁడుజగముల ధర్మంబు, మూలముట్టఁ, దొలఁచుపాసి రామపు జీవ, ములనుదీయ
నెంచి చేసిన దుష్కృతి, యిద్ది నిక్క, మీమెలక్షియే రాముఁడు, పేంద్రుఁడె యగు

చ॥ మనటు వహించు రత్నము క్ర, మమ్మున నున్నది సూక్ష్మకాంతులం
బనచెడు చంద్రుఁబోలినది, మాసిన వేణియె దాల్చియున్న దీ
కునుమ నుగంది గౌరవము, కోర్కియుఁ దత్కృతి రక్షణంబునం
దొనఁగొక యంతలేదు; భువి, దోరపు ధర్మము నాశమొందునే;

ఉ॥ శ్రీ రమవర్యు దొడ్డవగు, చేతులన్ ? పొగడంగఁదిగ్గ యీ
వారిజగంది నద్గుణ వి, పాకమున్ ? ప్రభుయొగ్యనద్గుణో
దారు విదేహరాజు కుల, ధన్యతన్ ? మఱిదేనిన్ ? మనం
బార నుతించువాఁడ ? వివి, యన్నియు రూపయి యొప్పె నీమెయై.

చ॥ అసురులు నొక్క కావలము . సందరు జ్ఞానులు పాపయుద్ధులై
యమరరు ధర్మమున్ ఆగము . సందు సేపదు మా ప్రభుండు లో
కమున నొప్పించగ్గ యొక . కార్యముగల్గనె , యన్నియున్ భువిన్
సమకులు సీరగ్గ ముటి . నాదగు నేమయు దర్శమేకదా ?

తే॥ దీటులేని యాదేని స , రీచ్యునించు. భంర చెదిరిన శ్రీరాము . నలుక యనెడు
కడలి పొంగి :ల్పాంశంబు . గానొనర్చు. ననుచు జడిసిరి నిక లోక . మమరుకాంతి

చ॥ ఇలువడి యెరిచి శీఘ్రము చు . హేద్యతః బొంది మనోదృఢత్వముం
గలుగు విషంబు పేరిటు ని . రింబుగ నన్నులిసేయశక్యమే
యలపుని సగ్నినిల్చి విష . యంబు గెల్చి జలాదు లూర్చియున్
జలుపు తపస్వులేని కుం . సాధ్యుల ముందట నిల్చు వారలే;

చ॥ ఇలవయి నీకుధాంగి జని . యించుటచే దపమూనిపొందు న
తుక్కుల జనంబు శ్రీపొదుపు . తోరిపు దన్యర గాంచినట్లె చె
ల్వల ధనమైన :జ్ఞయుఁ ద . పం బొనరించి వప్రమయ్యె నీ
లలి నిట నీమె సర్వక మె . లర్చుట రాముఁడు నోవఁ దారయన్.

తే॥ రాక్షసులు నీరిమారిన . రాజసాత్య, లీమె యొకరయే సాద్వి మ . వేరు లేరు
శ్రీత్వమును తపం బేకాక . నీత్వ మిదియః చెలువలకె దృఢపలమెల్లఁ . జెందుఁగాక :

ఉ॥ ధర్మమె కాచుడన్నదొ య . దార్మికు డైన దశాస్యచేయు దు
ష్కర్మమె కాచుచున్నదియొ . కాక మహత్త్వ సతీత్వమే తగన్
శర్మ మొనంగునో? అరుదుః శక్యమె యిగతి నోర్వ నేరికిన్?
నిర్మల నీతి నీస్థితి గ . జింపగః సాధ్యమె నన్నుటోటికిన్?

ఉ॥ నెట్లన దైత్యసంపద గ . జింపగః నిర్వర సేవితంబి యా
నట్టిది; వారి దుష్కృతము . లందమః యిట్టివి; యందు మానముం
దొట్టి వసించుటన్న గడు . దుర్బరి, మిట్టుల నున్న యీమె కీ
పట్టున నేది కష్టమగుఁ? బాపము పుణ్యమునే జయించునో?

తే॥ ఇట్లు పలుపలు విధముల . నెంచి వృక్ష, మధ్యమున గుబురగు చోట . మఱుగునుండి
హనుమ కాంచుచు నుండిన . యంత నటకు, దానవేంద్రుండు వచ్చుట . గాన నయ్యె.

4. నిందనపటలము. (82)

పీ॥ కూటయుతోన్నత . కుర్రరంబు లొకకొన్ని. చెలువార నొకచోటఁ . జేరెననఁగ
వజ్రాల కుండలా . వళి చలించుచు నుండు, వింకతి భుజములు . విరిసి వెలుఁగ
సాగరోదయ బాను . చందాన నొక్కొక్క. మకుటంబు లేయెండ . మలసికాయ
గంధ మాల్యాదిక . కన్ర ఘుమం ఘుమల్ దిక్కరీంద్రంబు . ముక్కునింప

తే॥ భద్ర మూర్వశి మోచి ప . శిమున రాగ, నదఃముం గొవి మేనక , యందియాయఁ
బాదుకలు తిలోత్తమ చేతఁ , బట్టి తేగఁ, జుట్టి క్రేవల రంభాది , సుదరు లరుగ

పీ॥ ఒడకులు వెలిజిమ్ము , తొడవుల కాంచులు, చీకట్ల గుంపులఁ , జేర్చిమ్రొంగ
నూపురములు కింకి , యిలు మేఖలలు పెక్కు, పక్షిల కలకల, ధ్వనుల నెనయ
తావి నూనియ కర , పీచియల్ ధరియించి, వడి నసంభ్యాకలౌ , వనిత లరుగ
విప్పుంబు గలుగఁ గో , పించి నిద్రను మానె, నాకోపమెంత ది , వ్వదుగునొక్కొ

తే॥ ధరణిజాఁ వనమ, దాఁక , జరుగునా , మఱి, యెవరి మీదికినేగునో , యేమిగతియో,
యనుచు ననిమేషనియనము , లమరెరులు, హాసికొని చుచుండఁగ , ముదము తోడ

పీ॥ నీల భూధర గళ , నిర్మల్లంబునుపోరి, పిదోతరీయంబు , పిదవిల్ల
జలధిపై బాలభా , స్కరకాంతి వరవిస, రహి హారుచులు గా , మ్రమున వెలయ
కారుమబ్బులను వి , దారించు కొనివచ్చు, నెఱివింపనా గ జ , నిర్మము వెలుంగ
హీరమాణిక్యతే , యూర రోచులు గ్రహ, తారకౌఠంబులఁ , దాకి పో

తే॥ భర్తనూపురరుచులు భూ , భాగమందు, పరవి పణిహరులట్లు ముం , దరుగుచుండ
బంధు మందహాస జ్యోత్స్న , పెరిధి గట్టి, రాత్రులందును ముఖపద్మ , రాజివిరియ.

పీ॥ ఒడలి వన్నెకు వేటు , పడి దాలు మీతే మ, ధ్వమున నొప్పారు పీ , లాంబరంబు
నల్లని పెనుగొండ , నడుమఁబడిన ప్రొద్దు పొడవు నీరెండ నా నడరుచుండ
వేర్చులందలి మించు , బోలు నుంగరిముల, మణులపెల్లలు పూచు , వనమునెనయ
కల్పాంతిమున నిల్చు , కనకాద్రిపైఁ బొచ్చు గ్రహముల హరి తా , లములు పోల

తే॥ మస్తకముల శీర్షకములు , మలసి యుపయ, గిరిని పన్నిచ్చజనుం ని , ప్పటు తొలంగఁ
బదురు భానులొక్కటఁబోయి , పగిదివెలుంగ, రావణునిచచ్చెలోపి వి , ద్రావణుండు.

పీ॥ కోటలు విఱిగి తే , కల పాదములఁబోరె , జందంబు దోసది , క్షాపజములు
భువన భీకరుఁడయి , పొలిచిన కనక కి, శివుని పరంబు , చేప చెఱుచు
నిశిత దంష్ట్రాభీల , స్పృహరి పాదాంకమర్, రిడవిని గజముల , వడినెదెగడ
జిక్కినుల్ ఎద్దుర , నమసిన రంభాపి, గణికలును భుజంగ , పన్యకలును

తే॥ సిద్ధ విద్యాధరాసుర , స్త్రీలు వాలు, గంట్లు కువలయ కేరలు , కింజములులు
కుంకుమాంకితోరస్కల , కోమలాంగు, అద్రిజుట్టిన నెలఁకల , యట్లు మలయ

పీ॥ సుషిర వాద్యంబుల , సుస్వరంబుల తోడఁ , బొరలిక లేచి సొం , పుగ లయించు
చామల గాత్రమర్, క్రావ్యంబు గాఁగఁ గి, న్నర గీతములు తాళ , నామములును
యుల్లరుల్ మద్దెల్, పౌరుగా వినిపింపఁ, బాముల సమృతంబు , బయలుపఱున
శృంగుటకములందు , హేమ రత్న విభూష, లందచ్చు హరిణుల , పందమందు

తే॥ హరిసుమధ్యలు చామర , లాలవట్ట, ములను దాలిచి జీమూత , మునసుగాంచి
ప్రీతి నటియించు నట్టున , పిట్టల వలెఁ, దళకు బెళుకులఁ జూపుచు , దరలిరాఁగ.

ఉ॥ వీణలు మీఁటి వైగికులు , పీనుల వింటొనరింపఁ బొందుగా
గాణలు శ్రావ్యరీతిఁ గల , కంఠములం బలెఁ బాడఁగా నుప
ర్వాణులు మర్దకాదిక ర , పిమ్ములఁ గొల్పుఁగ దేవతా పిత
వణులు శాస్త్రసమ్మతిని , భావములం బ్రదికించి సర్తిలన్.

ఉ॥ కాలిన పుంటిలో గొరక , కిట్టియ చొచ్చిన మాడ్కి దర్పకుం
దోలిని తమ్మిగుమ్మితిరి , నొమ్మిగ తొమ్మిసఁ గ్రుమ్మి గొమ్మడి
జాలము వేడిసేయ మన , చిందినలైల సమీరయిండు కుం
దాల మరందమున్ గరఁచు , తామ్ర కింబులు పోల్కి రాల్పగన్.

ఉ॥ తంతువుఁబోలు మధ్యములు , తిప్పి పేదలునంచుఁ దోవఁగా
గంతులువైచి పైకులుకు , గచ్చి చనుంగవ పైడి గిండ్లు నాఁ
జింతిన సేయఁగప్పి చెవి , జేరిన కన్నులుగల్గు త్రీల శ్రీ
మంతములొ కటాక్షములు , మాటికి తొమ్మున బాహులం బడన్.

పీ॥ కల్పకంబులు నిదుల్ , గుంధ మాల్యాంబర , భూషణావళిఁగొని , మొనసిరాఁగ
కలకాద్ది ఓచికల్ , కాటుక కొండపై , మలసిన వనఁగఁ జా , మరలు దెరయ
కందుగానని నిండు , చందురుఁ బోలిన , దవకాత పల్త్రము , ద్వత్తిని వెలయ
నదుగు లిదెడు వేఁ , గడలి చుట్టిన త్రికూ , ఉన్దమౌ లంక గుం , అ వడి యందు

తే॥ వీదికలు పొతీదిక్కుల , విరిసి పరవ , భుజగ రాజును భారంబు , మోవలేక
మెదను క్రుంచఁగ వారిధి , మేఖలయును , వెన్ను నెటుకున విలిగి నో , ర్విడిచి యుజవ.

ఉ॥ తాటక కంఠె నిమ్మడుఁగు , దార్ద్యముతోఁ గుధరంబునే నిరా
మాటముగా వహింపఁదగి , గాజులు పూనిన కాంతలెట్టి జం
జాటము లేనివారు మన , చక్రగదాసి శరాన సర్వలా
భేటక కుంతకూలములు , కేల ధరించి బిరాన వెంటరాఁ.

చ॥ విరియు చివుక్కు పూవులును , వేళ్లును మొగ్గులు కాడ లాకులున్
హరువుగ నెల్ల యంగములు , హైమములై విరిసిల్లు వృక్ష సం
భరిత వసంబు మాఁడుకహ , శ్వాసము వుచ్చుచు సీతయున్న చో
టరసియు దోపు వోపు మణి , నారయు పన్నగమట్లు రోయుచున్.

ఉ॥ వచ్చెడు దైత్యరాజుఁగని , వాయుకుమారుఁడు చింత సేసి నేఁ
డిచ్చట వీనివంచనయు , విచ్చయుఁ జేష్టితముల్ బయల్పడున్
జెచ్చెర మీఁదఁజేయఁదగు , చెయ్యియు నేర్పడు నంచు రామ నా
మోచ్చరణంబు తోడనట , నుండు ననోకహమందు దాకొనెన్.

ఉ॥ అసురమృగాక్షింక నెడ , యం జన వమ్మలలోప దీపమై
యెఁగిన రాముడేవి గం , యిక్కట విర్జరవైరి చేరె వ

వ్యసుమతిపుత్త్రి బెగ్గడిలి, వన్నెల చాటలు చేప కిన్న దీ
మన మెనలారు వేగిగవి, మ్రాలుమెకంబు విఠాన బెగ్గిరెన్.

పడఁకి జీవముల్ చలియించు, వనజనయన. మోహమునఁ గ్రుంగి కపియించు, మూర్ఖుడై త్తుఁ
ననుమ యొక సాక్షిగాఁ దన, కనులఁగాంచి, చిత్త మొక్కవిల్కడలేక, తత్తఱిచె.

ఉ॥ దేవికి భద్రముల్ సకల, దేవత లిత్తురుగాతః వేదముల్
తావలమొంది వర్ధిలుతః, ధర్మము నిక్కల మందుఁగాతః శ్రే
యోవిభవంబు రామునకు, నొందుతమంచనె నా దినేంద్ర దో
షావర విత్యక్తిర్నిమి, చార గుణం దనుమంతుఁ డత్తఱిన్.

రావణుఁడు సితసు బలిమాలలు

విసము నమృతంబుగఁ దలంచి, వేడవఁడు, పంక్తికంఠుఁడు డాసి యో, పద్మగందిః
కోకిలాః యెప్పు నాయెడ, గొప్పకరుణ, యమరుతువొ వచింపుమ యని, యజఁగివలికె
పురవిరోధినన్నిది నేని, పరువుక్రంచి, యిందు తేని తగ్గని డిట్ట, యెడఁది తలఁపు
బిడియమును తన్ను మిక్కిలి, జడను పఱువ, జంకిజంకి యిట్లనియె నా, జవ్వనికడ.

ఆకర్ణాయతలోచనః, వే కడవనె నిన్నినాళ్లు, వెడలునో మఱియున్
నీ కరుణ యిట్టులున్నది, నాకడ విఁకఁ గెడయు పిదప, నన్నెన నెదవే,
వనితాతిలకమః జగముల, మునుకొని వహియించు నాయ, మోహ శ్రీపా
లనమున నీత్తై కలిగిన, మనసిజా పోరొందు దక్క, మఱి కొఱ గంచే.

॥ హేమ పల్లవమాః కీర్తి, యెసఁగు కలిమి, కోరక యుపేక్షవేసితి, మోరవనుల
నీ మగండు చావతెడరు, నీగి యేగి, పడయునది యల్పమనుజ నం, పడయెకాదె.

॥ పెరిమతోఁ దపస్వులు శాస్త్ర, విదులుబొందు, ఫలమునించుక నీమదిఁ, దెలియనిరియు
దేని నాయజ్ఞ శిరసావ, హించు సురలఁ, జేరి వసియించుచేకదా, చిగురుఁబోడి.

॥ వస్తువులలోన మేలుగా, వఱలు బిడ్డఁ, గోకిలరవంబు వీఱను, గోరువంక
నడఁచు మృదుభాషిణీః నీకు, వెడఁగు బ్రహ్మ, కరుణనడుముతో స్పష్టింపు, మఱచెనెమో.

చ॥ పరువము నాయపు మరలి, వచ్చుట బిన్నమంబు నీరముల్
మరలి ముంబు విందునను, మాటకు దీటగుఁ; గారుఁగాదు చం
దిరిక వితంబునన్ వయసు, తేరకుఁబోయిన సౌఖ్యమందు తె
క్కరజిని; డఃఖమందె యిటు, కంది కృశింతువె యోచనేకిని.

॥ రుణిణః బలిమాల నీమది, కరఁగదేని, నిక్కువముగ నాజీవముల్, నిచ్చ
నీనహజ శీం సౌందర్య, వియతికిఁ దగు, సుందరుం దెవ్వఁడున్నాఁడు పూవు మలఁ

తే॥ కలికితనము సందంబుఁ బ్ర • గల్గుగుణము, మొదలుగాఁ గలవన్నియుఁ • గుదిరియుండి
నెనరు నీవి దాక్షిణ్యంబు • టసరులము, నందు సళియించు కారణ • మరయరాదు.

చ॥ పలుకు కుంబుఁ నీవిధుని • పట్టి పదివిన యప్పు దార్తిమైఁ
బిలిచిన వానియైవిని • బిమ్మడితో విహుఁ జూచు కోరిగన్
దలఁపున సుందరేఁ ఁ రిచి • దామసుయఁ గుంబు గోత్రముం
బలుకుదు యన్న యట్లగుట • దావ్యమె యాయ విన్న బోటికిఁ.

తే॥ నీవలన నాదు జీవముల్ • పోవునేని, నామన న్న ఎంచువలె • నా మొందు
పచ్చివర్తిలై ననుకీర్తి • ఎదిలి చెలిచె, ననెడి యావాదు నొందెదే • యబ్జవదనః

తే॥ వేదపులు వేచ్చు పడఁరులు • లేలుమొడ్చి, నీ దాదముర్ భజియింప • నేవుమీఱు
త్రిభువన ప్రాజ్యరాజ్య సు • శ్రీ లభింపఁ, గాఁద్రోడెడు నీపంటి • బేల గలదెః

తే॥ అపయశమునకు వెఱుపని • యసురవిభుఁడు, సుల జగరీజరముల నా • జమలుఁగాఁగఁ
జేకొనిన నాదునేప నం • గీరింపు, మనుమఁ గేర్కొచ్చి వాఁగిలి • యవనిఁబడియె.

చ॥ అశంకమునందు వ్రాఁగిన శ • రాహతఃబోలు కటూక్తు లేగు ముం
డనె చెవిమాఁడె దెందమును • తోడనె మార్పిదెఁ గన్ను దోయి న
ల్లను వెలిగ్రక్కె జీవముల • లక్ష్య మొసర్పట మానినీ గుణం
బును లలమీఱు కర్కసపుఁ • బోటగు మాటల నీ యిట్లనెన్.

నీవి రావణుని కటూక్తులాడుట

మ॥ ఓహూః! విందురె నీకటూక్తులు కల • శ్రీ చెప్పెదే నోర్పుమై
గుణమా! సాధ్యులంబు లింకె మృదుపెల్ • కొలల్ యధారంబు; దు
ర్గుణముర్ కీరిలి చెప్పినే? చదువేదే • గొన్నట్టి తెల్వినయే ?
క్షాసాఖ్యంబునకై యకోగరిష గం • గు గల్పగా నెంచువే?

మ॥ ములువా! మేరువుఁ ద్రొక్కఁగా గగనమున్ • భూమిన్ విదారింపఁగాఁ
జలమాన్ బడునాదు లోముల పం • వానిచి కూర్పంగ న
జలజాతాస్త కులేళు దాజములు పె • ల్పంజాయ టూహించియున్
ల లొక్కుమట్టిఁ ద్రుంగఁజూచికొనెదే • దర్శార్థతన్ బాలిశా!

మ॥ అతి భీతిగద నాడు నీవు బలుమా • యన్ జిత నంపించి నా
పతి లేనప్పుడు మాయవేషివయి బ • ల్పచ్చెంబుతో దాఁగి ప
చ్చితి జీవింపఁ దలంచితేని విడుమా • శ్రీరామకంధ్రుండు దృ
గ్గుఁడై నిల్వినఁ దేజి చూడఁగలవే • కష్టాత్మ! నీ చక్షువుల్.

ఉ॥ నాడు ఖగేంద్రు చేతనె మ • నంబగు మూర్ఖుగడించినాడ వీ
నాడు మహాదనుర్ధరుఁ డ • నల్ప పరాక్రమ లీలలం దగం

బోడిమిఁజూప నీదు కర • మూర్తము లొంచఁగఁ గట్టు చిత్ర చి
క్రోధక లక్ష్మపాశురె య • గున్ నిజ మన్య విధంబుఁ బోలునే ;

ఉ॥ పందవు నాఁడె యోడితివి • పక్షికులేంద్రున కౌల రుద్రుడే
నందిన చంద్రహాసమున • నాతనిఁ జంపితి కాక యున్నచో
ప్రందవో; జీవితంబును వ • రంబులు కాలుని చేతకే మమి
కొందెడు రామబాణముల • కున్ గుణిగాక మనంగఁ గూడనా;

తే॥ వరబలము సహాయ బలంబు • వరుబలంబు, నలువవార్తలు రాముఁడు • నాదిగూర్పు
వఱకెకాని యావల ఫలిం • పంగఁ గలవె; భానునెదుటఁ జీకట్లును • ప్రబలునేమి;

కా॥ తైలానంబుఁ గగల్పునాఁడు మృదువ • త్కంజంబుచే నీ మిడిన్
ప్రిలం జేపిన శకరుండు షరముల్ • వేకల్పు నారాచమున్
లిలం గూర్చిన మేరు చామకము ప్రి • లెన్ రామవస్వామికిన్
గేలం బట్టఁగ నిల్వ కప్పటి ధ్వనిన్ • గించిజ్ఞు యాలింపవో;

కా॥ తాద్రాదిం బెకిలించి దిగ్గజములన్ • దాటించి జంకించు నా
కౌరాఁ యెవ్వరు సాటివారలని వ్య • ర్థాలముల్ సేయు నీ
వా రామానుజుఁడుండు వేళ నట దా • యం గొంకి దాఁకొంటి వి
నీ • రామాచరణంబులం ఒడెరవో • సిగ్గింత లేకియ్యెకన్.

ఉ॥ నీవు కలంగి దాఁగి మన • నెక్కొను చోటిది యంచెటింగి మ
జ్జీవవిభుండు ఎచ్చునెడఁ • జెందిని కోపదవాగ్ని యిమ్ముహా
రావముతోడి వారిదిఁ బు • రంబు దహించి యదంగునో; దళ
గ్రీవ; జగంబురెల్ల నుడి • కించిన జీవముతో నదంగునో;

చ॥ చెడుగరులై న రిక్కునుల • జీవములం గొనియే యదంగునో;
దుడు కొకరుండు సేయ గుఱ • దూర్వహం కోపముచే నజాండమే
చెడ నగు సేమొకోయనుచుఁ • జిత్రమునన్ భయమందుచుంటి నా
యెడఁదకు దర్పమున్ శశి ది • నేళులు సాక్షులు సత్యమీ నుడుల్.

ఉ॥ అందముచెందు నీపుడమి • యందలి జీవులు వేలుపుల్ భయం
బందఁ జరించు బాలిశ • దు • రాత్రి; సమంచిత చేష్టనీడి యీ
దుందుడు కేల గొంటి విఁక • వోరుట నిక్క మజేళ విష్ణు సం
క్రందన సన్నిభుం డనియొ • రామపునెంచెడు నీ మనంబునకా;

చ॥ ఇనకలు మానవుండనుచు • నెంచెద వేని మహాబలిపు న
ర్జును నొకమానవుండె కద • రూపదఁగించెను వానిచేవయున్
మనమున నెంతుకాదె; జన • మాన్య చరిత్రుని రాము సత్త్వమున్
ఘనమగు దూరదృష్టి నెఱుఁ • గందగు దీవును గర్వపర్వతా;

చ॥ పలువతనంబుచే ననను • భాగ్యము గోల్పడనున్న మూఢః వా
రలు నొకయిర్వరే యని వి • రాశ్వుతి సేయుదు పేని సర్వలో
క లయము వేళ నొక్కవల • కండుఁడ కాఁడె సమాప్తి సేయు నా
పలుకులలో నిజమ్ము పిద • పన్ బపరాస నెఱుంగ గా నగున్.

తే॥ గుణకిణాంకిత భుజులు న • రుంఠిత జయ • లగు హిరణ్యాక్ష డును హిర • జ్యోతిషుఁడును
పూజ్య పద్మతుల్ వీడిన • సప్పుడును పరుల • యాంధ్రయెడ మేరదాటె తే • యరిగినారు.

చ॥ స్థిరులయి నిల్చువారలును • చెట్టు చేసి నశించు వారఁన్
సరలోః విశాటులోః తెలియఁ • జూడుము సర్వ జగంబు లోఁగి నా
కురవడి సేవసేయు మహి • మోన్నతి నందితి నందువేని య
ప్పురువు తపః పలంఁటో మఱి • పాపపలంఁటోః తగన్ గ్రహింపుమా.

ఉ॥ భాగ్యము నీకొనంగిన క • పర్థియు సంతతమున్ భరించు న
ద్భాగ్యము సుస్థిరంబగు ర • పః ఫలమందుట చేతఁగాఁడెః త
ద్భాగ్యము నీఁగఁగా నుతులు • బంధుజనంబులతోడఁగూలు దొ
ర్భాగ్యముఁ గోరి ధర్మమును • పాటొనిరించితి వేల దుర్మతిః

ఉ॥ పీఠ్యము సర్వదా జయము • వీకునఁ గల్గిన వారలేని డు
పార్కర్యము సేయువారలును • కారుణ్యత్వము వీరువార లై
శ్వర్యము వోప నాఁజట • సత్యముః కామముభారి వర్గ జి
హ్విర్యులు గాక దుఃఖముల • వీడినవారు మఱేరు ? దానవా :

పీ॥ రామండు దండకా • రణ్యంబు చేరువో • ద్రవిడభాషకుఁ బ్రోది • తనియఁ జేయు
ముని మొదలగు మహా • తులలు వచ్చి దుష్ట రా • క్షనులకృత్యములు దు • స్సహము లయ్యెఁ
దపములు సాగవా • దసుజులఁ బరిమార్చి పాలింపు మమ్ము నీ • వలన వారు
నీల్గుట నిక్క మ • నిరి నేను వింటిని • తగినట్లై నీ యన • తగ్గర్మ మమరె

తే॥ నీబలము జీవితంబును • నియత బలము • నెఱిగఁ దెలిపిన పిదపనే • నీ చెలియలి
ముక్కుకోత నీతమ్ములఁ • జక్కడుచట • రవ్వయేని యోచింపవో • రాముబలిమి.

చ॥ ఎఱుకువలేని మూఢః నిను • హేళనసేయుచు నీకరంబులన్
వివీచి ముఖంబులన్ రుధిర • భీషణ భారలు గ్రక్క గ్రుద్ది పైఁ
జెఱునిడ్డుకొల్పివీర్యుని వి • శిష్ట భుజంబులఁ ద్రుంచు భాగ్గవుం
దుఱుకుచు వచ్చి రామునకు • నోడుట నీవు విసంగ లేదొకో :

పీ॥ కఱచి చంపెడు క్రూర • కాలాహియైనను • మంత్రంబునకు లొంగి • మఢఁగియుండు
నిదితగు నిర్దిష్టతగ • దిది పోలు విదికూడ • దని మందలించి న • జ్ఞన పథంబు
కఱపెడు వారు నీ • కడ నెవ్వరును లేర • యున్నట్టి వారొ నీ • వన్నదెల్ల
సరియని మోమోట • సంప్రసవము నేయు • క్రిందులై విన్ను ముఁ గించువారె

యింక నీకు ముగింపు గా , తెవ్విధమున, ముగియు నదియునుకలదె ధ , రువు చెడంగఁ
గర్క- శాత్రుఁ చెట్టు చెడెడు , కాలమునకు, గుక్క-ముతి పిందెలు పుట్టు , కోపునిదియ.

మ॥ ధరణీజాత వచించు పాడి వినినం , త న్నేత్రముల్ గ్రక్కె నె
త్తురుల్ మించులపోల్కి వెల్లె దశవ , క్షుండన్ని యావ్యంబుల
గిరులుం జూర్ణముగాఁగ గరిల వడం , తెన్ భూమియుం గోపమా
స్మర విక్రాంతిని మీటిపోయే వివరిం , పన్ శక్యమే తత్ స్థితిన్ ?

చ॥ నెగనిన లజ్జయున్ దెసల , నెక్కొని కొల్చు భుజంబు లగ్నులన్
బొగలను గ్రక్కు కన్నులును , భూరిభయంకర తీఁగ్రాల నీ
మగువను జీల్చి మ్రింగెద న , మాంతముగా నని నీలి కోవమో
హగతులు పోరు నల్పఁ గది , యం జనఁ బోవును పోవఁ దొక్కటన్.

తే॥ హనుమయస్పృహ మాస్వామి , వినిదురాగ్ర, హమున నీచుండు తాఁకుట , కరుగుమున్నె
నలఁచి వీనిని చంపి య , వ్యలఁ జరింపఁ, దగిన చందము మాచుకొం , దమని తలఁచె.

ఉ॥ ఎక్కటియైన వీని తల , రె దైత్య గ్రక్కున సూడఁద్రుంచి వే
యిక్కడలిన్ మనుంగఁ బరి , నిట్టలె కాల నడంగఁ ద్రొక్కి యే
నొక్కడ పూతశీఁసు ర , మూత్రము దారను మోచికొంచుఁజే
రుక్కునఁ బోవుచే యుజవు , నొప్పని చేతులు నల్పుచుండఁగన్

క॥ అందముల నుద్దండతఁ, దుండములుగఁ జెండఁదగిన , ధూర్ధుని కోపం
బిందజయాన పయింగల, మెండు వలపుచేటు పాట , మెల్లన నాఱెన్.

చ॥ నలఁచెద నంచు నల్గితిని , నల్పఁగఁజాలక యుంటిఁ దొయ్యలీః
పలికితి కొన్ని యయ్యవి ను , బద్ధములే యగుఁగాక యిమ్మహీన్
చులుకనయుంచు నొక్కటియుఁ , జూడఁగ దెప్పర మంచు నొక్కఁడుం
గలదె? జయంబు నోటమియుఁ , గ్రాలె విహార విలీలలై తగన్.

చ॥ ఒక పలుకాలకింపు మీట , నుగ్మలీః రాముని చంపి విన్ను నే
నకుటిల లీలఁ దెచ్చిన ర , యంబునఁ బ్రాణము వీడి తేని యే
నకట! మరింతు నిక్కముగ , నట్లగుటం గికురించి తెచ్చితిన్
వికవ సరోజలోచన! భు , విన్నను దాఁకెడు వాఁడుఁ గలునే?

మ॥ హరిజంబుంచుఁ దలంచి యేగిన మను , ష్య ప్రాకృతుల్ నన్ను తా
రరయంకొచ్చిరయేని యిచ్చటికి రా , నఱకించి యుంకింప రా
నరులం గూరిచి కుండికుంది యెదురన్ , లాభందె? నా చేతకున్
సురిలై నం బుయిలోటగాక తగదం , చున్ వైరముం గొందురే?

చ॥ అగుదురుగాక నన్ను నమ , రాంగణమందు జయించునట్టి రే
యగుదురుగాక నాశమును , నందని వారలయై త్రిమూర్తులు

జగముల నేలు నిండ్రుఁ దవి • శంబుడిగం బొనరింప నేనె ము
జగములఁ గీర్తినించి ని • జంబుగ నెవ్వరి కిట్టు లబ్బెడిన్ :

పీ॥ అలికుల వేడిరో, యజహరి హరులయు, సురలయు బలములు • స్రుక్కునట్లు
జగముల నిండిన • జయము వ్యర్థంబుగ, నీకొఱతై యొక • నింద నొంద
విష్ణుల వ్రతముల • నియతిఁ జేయుచునుండు. బలహీన నరులఁ జం • పంగఁజాల
వారి నిద్రటికి నే • వారక రప్పించి, సేవలు గొందుఁ గాం • చెదవు గాక

తే॥ అల్పగుణ మల్పకార్యంబు • లల్పఫలము, గలుగు నల్పుల కడ నీకు, గానఁబడిన
రెలివి బలము నామెడఁజూడఁ, తెలియరాదొ, వారినొక కేలఁగొని తెత్తుఁ, గోరిచూడు

చ॥ కనిసిన పక్షజన్ములగుఁ • గావుత నాకిటు విన్నొనంగు మే
ల్పని దలఁపంగఁ జంపఁదగు • వారె? విలాసిని! వారి నాశమే
మనమున నెంతవేని యడి • మానుగ నికు శుభంబయేని నా
కనుపతి యిమ్ము చేడెద ర • యంబున నయ్యడి యెంత కార్యమో

మ॥ అపురాః యంతగవేద సమ్మతిల ప • ల్పాయుష్కురాలా! యయో
ద్య విలాతిం భరతాక్షలం గెడపి క • ల్పాంతాగ్ని నాఁ బేర్చి కా
ల్పి విదేహంబొగి నశ్రమంబున మృగా • క్షీ! నీచప్రాణంబులన్
జవులారక వెడలించి మ్రింగఁదగు నా • సామర్థ్యముం గానవో?

చ॥ అని విలయాంతకాలు క్రియ • నల్గి కరాచరి వంకఁజూచి నా
కును వఃమందివేని యటఁ • గొందును ప్రాణము రెండు నెల్లలో
ననుపెదియో మనంబున న • యంబునఁ జూడుము బుద్ధిమంతు లొ
ప్పిన నెటిఁగాంచుమంచు జడి • పించి తలంచిన యట్లదల్చుచున్.

తే॥ దీనిఁ దర్జించి భర్జించి • తెలియఁబలికి, వశంబుచి తేకయున్న మీ, పారి విషమ
యగుచునుని గంటునడు మొగ, మదర చక్క, సంద్ర కసురరాజు తెలియఁ, జెప్పిమరలె.

తే॥ పంక్తి ముఖఁడేగ రాహువు, చట్టి విమరు, మునువొరను వెన్వెంట నె • మబ్బుగములు
క్రమ్ముక్రియ దైత్యకాంతలు, క్రమ్మికాణు, లన్నివిధములఁ దలఁచి న • ట్లబ్ధినారు.

తే॥ ముందునించి చక్షువుల ని • ప్పకలురాలఁ, జాబయంబు జూచి కుంతముల్ • శూలములను
చూపి చంపుఁడు చంపి న • జ్జుగను కొంది, యెల్లి తినుఁడని కొందఱు దల్చినారు.

పీ॥ నలువ మన్మిడు లోక • నాయకుడు సహస్ర, కాఘాన్వితంబగు • సామవేద
పారగుఁడును మహా • ప్రాజ్ఞుడు పాపముల్, తుదముట్టఁ ద్రోచిన • దొడ్డవాఁడు
నీకేమి చెడుగు గా • న్నించెనే రావణుఁ, డంచిత ప్రేమ చూ • పించుచుండఁ
బోఁగలమే యిట్లు • పుండునఁ గోలఁ జొ, నించి నట్టులు వ్రలా • పించి తీవు

తే॥ ఆతని కోపాన లోకింబు • లంతరించు, నీవు నీవొ రెల్లరు • నీలునట్టి
చెడుగు తెచ్చుకొంటి వి • కేమి, చెప్పఁగలదు? సుదతి: యని కొందఱాడిరి • మృదులఫణితి

చ॥ మెలఁతరొ: పుట్టినింటికివి • మెట్టిన యింటికి నింగలంబనై
వలువ తనంబు మై విటులు • పాదోనరింపఁగఁ బూనికేలఁ నీ
విలుగుట నిశ్చయంబు కల • దెల్లను తేటవడంగ వింతగాఁ
బలికితి మిందుపై మనసు • వచ్చిన రీతిఁ జరింపుమా యనన్.

మ॥ వదియింపం గమకించు క్రూర దనుజ • వ్యాపారముల్ దేవతా
మధనున్ దానవ చక్రవర్తి నెదిరెన్ • మర్దింపుఁడీ చంపుఁడీ
కధ లింకేలనిదూఱు వాక్యములు ర • షష్ఠీల యాకారముల్
విధిపీల్ దానవు నానతిం దలఁచి న • వ్వెన్ సీత నిర్విజయై.

ఉ॥ అయ్యెడ దాయుచుం ద్రిజట • యమ్మరొ: స్వప్నఫలంబు పూర్వమే
నెయ్యము మీఱఁ దెల్పితిని • నీవిటు లంగద చొంది కేని యో
తొయ్యలి: సీసరత్వ మొక • దోనము నొందెడి నూఱడిల్లు మం
చొయ్యనఁ బల్కనఁతఁ దగ • నుమ్మలికించుట మానె సీతయున్.

చ॥ ప్రభునకు జంకి యప్పగిదిఁ • బల్కుచుఁ గ్రౌర్యమె రూపునొందె నా
రభసము సేయువారు వివ • రంబుగ రాఘవపత్ని పితకున్
శుభముల నొప్పుగాఁ ద్రిజట • జోస్యమువోలె వచింపఁగాఁ గరం
బు భయము గొల్పుటన్ వదలి • పూనిన కోపము మాని రంతటన్.

స్వరూప సందర్శన పటలము. (117)

చ॥ అవనిజఁ గాంచదగ్గ నమ • యం బిదె తరన భర్తనంబులన్
దవలిన దైత్య కాంతలును • దాయరు విద్రుఁగుఁ గోరినంతినే
యెవరును నిద్రవోవి క • పిండ్రుఁడు మాయ మటించె దాన మృ
త్యువు తలదాఁకినట్లు మయి • యుం గొవి యెల్లరు వ్రాలి రయ్యెడన్.

చ॥ చిరము తపించుచున్ వనరు • సీత యొకప్పుడు విద్రవోవి యా
సుర వనితాని విడిచిట • చూచి మనోవ్యధ నోర్వలేవిదై
విరియు మపాయమున్ దలఁచి • వే కనఁ జాలనిదై భయంబుచే
విరవిరవోయి క్రుంగి రఘు • వీరువిదై గల ప్రేమఁ జింతియన్.

మ॥ మనమా! దుర్విరి రామచంద్రు విటకున్ • మన్నించి తోదైచ్చునే;
మన కోదండ గుణారవంబు గురు వి • ర్ణాతంబు నా వచ్చునే;
తన కెప్పేని విమోచనంబు గలదే; తత్కంబు వాక్రచ్చుమా
యనుమానింపక చూడు నావలని భా • గ్యధిక్య మెట్లున్నదో;

సీ॥ వెదఁగు నికారా! వెల్లని వెన్నెలా! నన్నేరి యుడికించి • వలఁచువారు
తఱుఁగని రాతీరీ! తగ్గని పీఠటి! నామీద వలుగుట • న్యాయ మగునె;

విరితీవలారః చిః చ్యుల పిచు పడగారి. తోడుగా నీరిలిః , దొలుతురేలః

నీరడశ్యాముని , తో రహి విహరించు, మీరు నాస్థితి రెప్పు , మేరగాదాః

తే॥ ఎంచి రాఁడని యతని పే . దించునారెః, ఆమహాత్ముడు రాకుండఁ , డని యుదార
ఁరణఁగూర్చి యేఁ బెక్కు దుః , బములకోర్చి. ప్రాణముల పీడకుంటి నీ , వఱకుఁడమిని.

పీ॥ వలదు వృక్షకీర్త , పనులకు రాఁ దలం. పకు కొన్ని నాళ్ళలో , మరలి వత్తు
నిలుమంటి నిండిన , నెనరిదియేని ని, న్నెడఁదాని దిక్కు లే , కిట్లు లలయు
ప్రాణంబులను దాద , పఱచుచు నూరదు, పేక్షించి యుండుట , యీడ్వగుఁడమెః
యింతేల నీతండ్రి , చింతించి చిఁలించి, నీకొఱరయ మర , జీంచునట్లు

తే॥ లోకమెల్లను దుఃఖంబు , లోన మునిగి, తుది గననిప్రోవ విలపింపఁద్రోచి యేగి
కానఁ జేరు కట్టిడివి నన్ , గాతుపనుచు, విశ్వసింపెడు నాకంటె , వెడఁగు లెవరుః

ఉత్పా మను సపేక్షగొన్న జీవ , మాః వివేకమాః వెలన్
నను భజించి లజ్జలేక , నలఁగుచున్న వారు నా
దుని మొగంబు గాంచు దనుకఁ , దొలఁగ రేమి ? నేను నిం
దను భరించి బ్రదుకు మీకుఁ దగవుగానె దోఁచెనే :

తే॥ పలువిధంబులుగా నిట్లు , పలపెరించి, ప్రాణ మొక్కటి కలదేని , బాము గలదు
దాని పీడిన నన్నియుఁ , దలఁగఁగలవు, కీర్తియును నిల్చు ననుచుఁ బం , కేజనయన.

తే॥ చూడఁగలమను నానచే , సురిఁగి యోర్చి, ప్రాణముల తీపియెంచి కా , పాడుచుంటిఁ
బలుదినంబు లిప్పుటఁ జెఱ , పెద్ద నన్ను, ప్రేమఁ బావనుఁ డంగీ క , రించునేమి ?

తే॥ వరులు వలచిన పిమ్మట , బ్రతికియుండి, పలువిధంబుల స్రల్లద , ములను వినియు
బ్రతుకు నింతకాలంబు భా , రముగఁ గడపు. కిది రాక్షసుల్ నాకంటె , గలరెయ్యెరులుః

చ॥ జనముల నోళ్ళనుండి పలు , చందన మొందిన నింక మోచి కుం
దొనరని యాభిజాత్య మొగి , యోరించు లజ్జయు నొరః యెంత నం
తనగఁ దొనంగి యున్నయవిః తక్కటి క్రొత్తదులందు నావలెన్
బెనిమిటి పీడి ప్రాణములఁ , బ్రీతిని దాల్చిన వా రుందురేః

చ॥ పరవేశ్యంబునఁ జేరువాని మరలం , బాటించి కైకొంట న
త్పరిష్రేష్ఠుల కట్టి మే యనుచుఁ జే , తో నాయకుం డిట్లు లొ
ప్పరికించెం గద యాతఁ దాఱిడి వడన్ , బన్నంబులం బొంది దు
ర్బర జీవంబుల నేను నిల్చుకొను చే , భాగ్యంబు గైకొంటకోః

తే॥ ఎప్పుడు నిందలపాల్చెతి , ఎప్పుడె జీవ, ములను విడువంగఁదగు నేను , భువి జనములు
ప్రవృద్దిట్ట గొరపమును , పొలిసి పోవ, బ్రదికియుండుట స్వర్గంబు , పడయుకొఱకెః

ఉ॥ ప్రేమములేని పీరులఁ బ , విత్రుల చరిత్రల రాఘవేంద్రులన్
భూమిని గొప్ప అట్టు వడిఁ , బొందినఁ బొందెడుఁగాక దుస్తర

స్తోమములైన దుఃఖములఁ , జూడవి యున్నత పంశ్యనై గుణ
స్తేమము నొందు నా వనట , దీర్చునదెవ్వరు నేనుగాకిలన్ ;

క॥ కవట మృగము వెంటిడిఁ బ్రా. జఁతిఁ దఱిమి మఱఁదిఁ దిట్టి , నాన చెడఁగ దై
త్వపురము చేరిన మనుగడ. విపులకు బరువగుచు వెతలం , విత గాకున్నే ;

ఉ॥ వీరులు రామలక్ష్మణులు , వీకున నింద తొలంపఁగోరి యా
ర్యేరము పూని గెల్చిన స , రే మరణింఁదిరయన్ సరే భువిన్
వేరిమి నొఁది యిల్లడివి , కిసరచేసి మెలంగు నేను దు
ర్భారముగా వహించు నడి , వారల నొందునె యెన్నఁదేవియన్ ;

తే॥ మానహాని గల్గెడుచోఁ జ , మర మృగంబు, పంటి గుణముమ్ము సత్పతి , వ్రతం యెదుట
మగనిఁబాసి మాయాపుల , నగరమందు, బ్రదికెనంచు జగము నవ్వ , బ్రదుకఁదగునె.

మ॥ తత కల్యాణ గుణాలయుండు మనకో , దండంబు చేనంది దై
త్యతతిన్ మూలము ముట్టఁ ద్రుంచియును కా , రాగారముక్తన్ గలం
కిత నంటం దగదన్నచో నతని సం , దేహంబు వాయంగ నే
గతి మద్యుషణమౌ సతీత్వమును తా , రాజింతు నప్పట్టునన్ ;

ఉ॥ కావునఁ జచ్చుచే తగిన , కార్యము వేతొక దారిలేదు నా
చావునకున్ నిరోధంబు , చానలు మత్స్యకంబుచేత ని
ద్రావతులైరి మంచి తఱి , దక్కిన దంబును మాధవీ లతా
ప్రావరణ స్థలంబునకు , రామ కళత్రము పోయె మెల్లనన్.

చ॥ హనుమయుఁ జూజె నామె హృద , యంబు నెఱిగె భయంబు పైకొనన్
జెనకి నిరోధముం జలువఁ , జెందెను జంకు, జగన్నియంత రా
ముని వరపుండ సాహసము , పూనకు మమ్మరొ యంచు సీత వె
న్నెనె వని యడ్డుగా నిలిచి , కై ముకుంబి వచించె నివ్వెరిన్

కా॥ అమ్మా! రాముఁడు పంప వచ్చితి ననం , భ్యాకుల్ కవుల్ నావరెవ్
నెమ్మిన్నిన్ను గనంగఁ బెక్కెడఁకున్ , వే బోయి యున్నారు లో
కమ్మల్ రోసెడు వారు పూర్వకృత తా , గ్యప్రోన్నతింజేసి లం
కమ్మీపాదసరోజ దిర్భనమునన్ , గణ్యుండనైతిన్ ధరన్

కా॥ లిల్లి! యిచ్చటి యిట్టి నీ యునికి చిం , తా వ్యాకులుండైన శ్రీ
పుల్లాబ్జాక్షఁ దెఱుంగఁదమ్మ! నిజ మీ , భూలోకే దై త్యాన్వయం
దెల్లం గూఁకటివేళ్ళతోఁ దువని పో , కిమాడ్కి నిల్చుందుచే
తెల్లంబై తగుసాక్ష్యమౌ మఱి నిబ , ద్దింపంగ వేతేలొకో;

కా॥ సందేహింపకుమా సతీతిలకమా , సర్వేశ్వరుం డంపుచోఁ
జందంబారఁ నమ్మఁ బంపిన యభి , జ్ఞానంబు పార్తాళియు

దెందం బుల్లనిలంగ నున్నయిది పా , టింపంగ హస్తాప్యతా
స్పంద ప్రక్రియఁ బెల్లమోఁ గెలియు మెం , వం బోలు వేటొందుగన్.

తే॥ ఇట్లు పలుకుదు వినతుఁడై , మెరుగు నిరుగ , గుంఁగ గాంచి యాకంతు ర , కృనుఁడు నాఁడు
విజిత విషయండు కుదురు , పినయింటఁడు , చాకి శంస్కృతమగు మహా , ప్రాజ్ఞ వరుఁడు.

చ॥ డనుజుఁడె యొనుగా నిటి , చైవరి మే యగుఁగాక కానిచో
పనచరుఁడొసుగా కితిని , పల్ల నెఱపాయమె పచ్చఁగాని మే
లానరుదుగా నాని ను , హోన్నరి నామము నుచ్చరించి నా
మనము గవంచి టీముల , మన్నె శుభోపయ మున్నె యంతకున్ ?

చ॥ అని తలపోసి పితాను , లాఁగఁగ గాంచి కృణ మనంబు పొం
దిన దితఁడెప్పు నందకుం , రీతిగు పల్కులవాడు కాఁడు బా
పనముఁడోకి వ్యాము , బాష్పము బుల్లఁ దపిఁచుచున్న వాఁ
డని తలపోసి నీరెడ , పయ్య యెఱుంగ వచ్చెను యనెన్.

కా॥ చేపీవ్యాములోది హస్తములు నె , త్రింబాల్ని శ్రీరామ ఘా
దేవేంద్రించు పనంబులో నిను మహా , ర్తిక రోయుచున్ పచ్చి బా
యావాహపరిపటి పారించులా , ధ జుఁడు నిరొప్పి ను
గ్రీవాభిఘ్ననిరో నొసరె చ్చిడమె , ర్తిన్ ముళ్ళయారాదిపై

ఉ॥ అనియన్న వారి యొం , యున్నకు రాపలు చేప క్రుంగ ని
రీతిని తోఁడఁ జూటింవి , పీఠను దిక్కులఁ జూట్టిట్టి వి
ద్యాత యకుండు చేయిం , ప్రాప్తన మింకర మంచి దండము
ద్రాతిగఁ దాఁత్రాచిలుగఁ , ఒట్టి మచించిన వోచ్చిలిప్పుడున్.

ఉ॥ అంత బలాధ్య వారి నొక , యమ్మునఁ గూఁగిసేసి రామమా
ళాంతుఁడు కీరాజ్యము వి , కిచ్చిన సూనునకుం ద్రియంబుగన్
సంతనగాఁగ నిచ్చె నెట , శానెముఁ బోలిన దోను వానికిన్
మంతరినోదు మారుతి కు , మారుడఁ జేయన నంజనేయు డన్.

పీ॥ దెబ్బది వెల్లువల్ , దీకొని జగములఁ , జేతుల నెత్తెను , చేవగలిగి
జడనిది నవలీలఁ , గడచు సామర్థ్యంబు , వినువాఁకఁ జెరిగెడి , వీకుగలిగి
శ్రీరామభద్రుండు , చేయఁదలంచిన , సంజ్ఞలఁ గని యట్లు , జరపువార
లేరు జలధులందు , నేమి దీవులయందు , నాకంబునందును , నాగమందు

అ॥ కలయవెడకి విన్ను , గాననిచో నంద , గోళములను దాటి , లీలఁబోయి
నెచుకీ చూచి రాఁగ , నెల గడువుంగొని , పోయి యున్నవారు , పూతచరితః

చ॥ విను దళకందుఁ డెత్తికొని , వింగిని పోయెడినాడు నీవు చే
లను ముడివైచి భూషణము , లం బదవైచితి వని మాకదన
గని గుఱుతించి రామపుండు , ప్రచ్ఛట నన్నని వేఱుచోటికిం
గొని కొని పల్కి యామృదిక , కుం జనఁబడెఁ గుహాహస్తితికా.

ఉ॥ నీవట జార్చు భూషణను , నీతి చూచిన నాటి లద్దగన్
నే వివరింప నైతి యగు , నే : మఱి నీవు గ్రహింపలేవే ? య
మ్మా! వెయి యేల ? నీదయిన , మంగళ సూక్రిము నేటిదాక సు
శ్రీవహమై రహించుటయు , జెల్వగు భూషణకర్మమే మమీ

తే॥ వారి ప్రియపుత్రుఁ డున్నాహ , వంతుఁ డగుచు, తెండు వెల్లెఁతోడను , గండు మిగిలి
యామృదిక కరుడెంచి న ,న్న తఁడు లంక, వెతకఁ బంచి నాఁ డనుచు మా , దుతి వచింప

తే॥ మేరలేని కొతుకమున , మీరి సత, మేను పూరిం జీందు , మితియుఁ గలదె?
యని పలికి బాష్పములు రాల్చి , యాంజనేయ, శ్రవ్య చెయవ మెట్టులు గను , దనుచునడుగ

హనుమ శ్రీరాముని రూప మభివర్ణించుట

మ॥ ఉపమా పస్తుపురెల్ల నిచ్చట మహా , న్యూన్యముం బొందవే ?
యుగమారీతి ము రాము మేను ననసి , యూహించుగా కట్టులే
యుగమాన ప్ర మ హేతి భారములచే , నొక్కొక్క గొండు నె
య్య వర్గాభిలఁ బల్కు నిట్లనిజుం , దాపావ సుత్తము దాన్

చ॥ ఉపమగ నెఱ్ఱచాచురల , సుత్తమ విజ్ఞులు పల్కుచార ల
య్యునును రాముపాదముల , నొప్పుగఁ గొ టిడుచేని నీచమా
నువమిలి దానింజె మిది , యర్చ్యర నన్నె ? ప్ర వాకాంతి నీ
లపు జలజమ్మై కై నెడి , లంకు నెహించుగి దాని ముందనన్

తే॥ పల్లవిం కిల్పించిరా ప్ర , వాక లతల, సుమ గొం చేమిచుచు పు , మొందవోడు
బాలదాసు మయ్యాఘటం , కాంచేసి, కలఁగు నొక్కొక్క గొం , మొప్పవచ్చు

తే॥ చిన్నవై పెద్దవై పొచ్చె , మెగ్గులేని, బంతి నాబిల్లి చిల్లెలె, వనుచు రె
నిలలి యగువాఁడి పక్షాదు , లంక బాప, కా ప్రేక్షకు పానె ల , గాని గాన.

తే॥ నేల నెడఁగి కాలి మీ , గాని లడపు, లంకు దిగింఁ బుత్తంబు , ననుచునెంచు
నిలిల లోకంబులకు శర , చేయములం , నెగిరి గిమం పర్తియ , నెంచి యగుకె?

తే॥ కంబు వల్లంబుల దాల్చి , గాలి, గ్రోలు, పావ నొక బిడఁడిన , వాడెయ్యె
జండుకుఁ చూచుచుంబు , నెవతుచేసి, లంక బానిస నయ్యడి , నెగ నున్నె ?

తే॥ ధర్మమూర్తియౌ శార్య నం , దంపు మెడను, దొరిసి దిజ్ఞదానక పీఠ , తుండములును
సిగ్గిలంగ నొప్పు తొడలకుఁజెనయికరయ, భూమియం దొక్కడైనను , పొందు చడునె ?

తే॥ తమ్మితో నర్వజగములు , తనరు హేతు, వైస నాభి వలమురి , యైస గంగ
సుదులు పొగడలు సుంతయు , సూటిగప, యువసు యెంచుండి తెత్తు నీ , యుర్వియందు.

క॥ అతిసుందర మరకత ప, ర్వతమును పెనురీయ వెడద , వక్షమ్మున ను
స్పతినుండ మన తపము నం, గతిఁ జేసిన లక్ష్మీకంఠఁ , గురే పుణ్యుల్ ;

తే॥ బంధరములు చెందమ్ములన్ , ప్రమను ముసర, వట్టువలయి పీఠములయి , వజ్రలు దీర్ఘ
బాహువులకు వేలుపు గొరు , బిరుపుచేయి, బోలు నొకకొంత వేతొందు , పుడమిలేదు.

ఉ॥ పచ్చని క్రింది పర్రములు , బాసల నెత్తిని పంజాతముల్
విచ్చినరీతి నొప్పు చెయి , వ్రేకులయందలి గోళ్లు దుష్ట సం
పచ్చరితున్ + సురారివిడు , ఎత్తి శరీరము నెట్లు తుడ్డుగా
వ్రచ్చెనొ యన్న సందియముఁ , బాసఁగఁజాలుఁ బతివ్రతాపణి ;

ఉ॥ గట్టివికాపు కాంతులును , గల్గవు సంగర తైత్త్రలక్ష్మిఁ జే
పట్టివు మేరుకాద్భుతిము , భగ్నముగా గొనెయమ్ము నీదవ్వపున్
నిట్టి యశంబు నొందివు జ , నింపవు చెందు సమానరీతులన్
గట్టల నెట్లు పోల్చుదగుఁ , గాంతుని బాహు విలాస లీలకున్ ;

తే॥ శేష శయను నెడమచేతి , చింద మొందు, పొవఁగదలి శంఖమ్ము లే , బోఁకప్రమాకుఁ
గంగమున కుపమించు వెం , గలుల పలుకు, రియ్యకొనిఁగ మావలనఁ గా , దింత యేని.

క॥ శ్రీ రాము నెమ్మొగముతో, నీరజములఁ బోల్తమన్న , నేత్రంబులకున్
మేరువను దేనిఁ జూపుదు, నీరజఁడును దఱుఁగుచుండు , నెఱి నెలనెలకున్.

చ॥ ఇనకురు వార్తి చంద్రముని , యెఱ్ఱని నోటికి నీరుద్రావి వి
చ్చిన యెఱదమ్ముఁ బోల్చి నది , సిగ్గిలు దేవ సుధాభమైన చ
ల్ల ని నుడిలేని దింత విర , శంబగు హాసములే విద్రుమం
బును గొని పల్కుచో జగము , మూర్ఛక నావయి మోసకుండునే ;

సీ॥ వెలయ మొలచు దర్శి , బీజాంకురంబులా, యమ్మరబిందు శ్రేణి , యా ? వచింప
సత్య భూమీజ వి , శృల కోరకంబులా, యమ్మకాంతు శకల సం , మముల ; తలవ
ముత్రెంబులా ; తక్కు , మొల్ల మున్నగునవా, ఎదియని తెలుపుదు , రదనపంక్తి
సుక్షేత్రమునఁ బుట్టు , సురరాజ మణికాంతి, మరకతమును పోలు , మావి చిగురు

తే॥ కొనరి కొనరి వేదఁగఁజాలు , కొమరుకాంతి, గలుగు రాము మైవాయకుఁ , గలదె నవతుఁ
తొడరియంద్రగోపముఁ బట్టు , తొండయైన, నాసికకుఁ బోల్చు దఱుచుట , నయముకాదు.

ఉ॥ దండకలోకరాదు రెడ , దన్ వడఁకంగఁ బిఱచపంక్తి కో
దండము వేలుపుల్ మునులు , దర్శము వేదము రెల్ల విద్విష

త్రందము దుంపతోఁ దెగెఁ గ , దాయని మోదముతో నటంపఁగాఁ
గొందొక వ్రాలు కన్పొందు , కున్ దగఁబోలిక నీవుఁగాంతువే ;

తే॥ అష్టమీందుండు సహజ చి , హ్నుంబు వృద్ధి, తఱుఁగుటలు పుట్టు క్రంకుటల్ , తొఱఁగునేని
చీకటన్ విశ్వలండయి , చెలఁగునేని. రాము వెన్నెనటికి సాటి , రాఁగలండు.

తే॥ పొడవులై నెఱులై నీల , ములయి విరిసి, కొనలు వంకరలై వ్రాలి , కుప్పుములును
తావిపొగయుఁ గోఁపుట్టు , తావివీచు, కురులు జడలయ్యె మొగుటల , క్కొమరుగలవె ;

ఉ॥ లచ్చియు టామిదేవియుఁ ద , లంపునఁ బొందఁగఁ దగయట్లుగా
నిచ్చ నిరేడు దీవుల , వహింపును యన్నపుడున్ విలాతి లే
దచ్చుగఁ గానకేగుమని , యన్నపుడున్ దదఁబాటలేని యా
క్రచ్చులు పోక గిబ్బయెడఁ , గద్దన వారణ మేద్యకుండునే ;

తే॥ ఇట్లు పలుకు పలుకులు విని , యంగలమున, మైన మట్టులు కరఁగుచు , మఱుఁగుచుండు
వీతఁగని తల్లి, నీవతి , చెప్పినట్టి, యానవాక్కును వినుమని , యనియె నిట్లు.

చ॥ అడవుల త్రోవలందు నడ , యాడుట కష్టకమంబు పట్టుగాఁ
గడపు దినంబు లింద యెన , కంబుగఁ దల్లల కెల్లపేవంన్
నడపుచునుండు మన్న తరు , ఇంబున వాడిన మేనితో నొకే
యూడిచిన చేలతోఁ గినుక , యొప్పు గుఱంగట నిల్చు టాడుమా.

చ॥ దరణివునాజ్ఞ నొదలను , దాలిచి పేరిమి సమృథించి రా
జ్యరమను వీధి యేగు సమ , యంబున జానకి కోటవాకిటన్
దఱియఁమున్నె యింల కడు , దవ్వొకొ కాన; మతెంత దూర మం
చరుడుగఁ బ్రశ్న సేయుటయు , నాదటఁ దెల్పుడుగాక మారుతీ;

ఉ॥ నావిటు నూటడింపు వచ , నంబులఁ దేలితి మానసంబు నం
దేవగయైన చింత పహి , యింపను చిల్కం గోరువంకలన్
నావలెఁ జూచు కొండమచు , నాచెలియంద్రకుఁ బ్రేమతో సుమం
త్రాఁ వనియింపుమంచుఁ దగ , నాడిన పల్కులు జ్ఞప్తి సేయుమా.

చ॥ మఱిమఱి పల్కనేల ; హను , మాః యది యిష్ట మదీయనామ మ
చెరువుగ హీరరత్నములఁ , జెక్కిన యుంగర మండు సద్గుణో
త్తరుఁడు ప్రియంబుతో నొసఁగెఁ , దల్లికొ, కైకొను మంచుఁ జూపె వా
సరపరుఁ డంత మైథిలియు , సర్మిలిమైఁ గనె సంగుళీయమున్

సీత యుంగరముం గని యానందించుట

పే॥ అర్ధేందుపాల యా యంగుళీయముఁ గాంచి, పొందిన స్థితి దేనఁ , బోల్చినగును ;
చచ్చిన వారలు , జన్మ సాఫల్యంబు, గాంచిన సంతృప్తి , గాంచె ననియె ;

మఱచిన వారలు • మఱచిన నంగరి, సర జ్ఞప్తిగొని పొందు • చంద మనియె •
విడిచి యేగిన జీవ • విరతి మరలి వచ్చి, బొందిఁ జేరిన నొందు • నంద మనియె •

తే॥ వీరు మఱిగన్న సర్పంబు • వీర సనియె, తొలగు నిది నొందు మానవు • తోయమనియె •
లేకలేక బిడ్డను గన్న • నీలయనియె పోయి యేగ్గి కన్నులగన్న • పోల్కి యనియె

తే॥ అందికొనియెను బొమ్మని • నలకొనియె, నెత్తని కరించె గన్నుల • నొత్తి కొనియె
బాహు లబ్ధిను విడిచియె • బాగి గొనియె, గుండె నిట్టార్చె దెలిసి వా • క్రవ్వదరమె

తే॥ మూరుకొను నట్కునం జేర్చు • మొగిని తడవు, సక్రవుల దుడ్డుకొని యత్త • యడరిచూచు
బియ్య నుండించి నేపి యు • బియ్యంబు, మేను పొంగర దానిని • మ్రింగఁజూచు.

క॥ మించుం బోరిన యొడలున • గాంచన సంకాశ రుచులు • గాన్పించె నటన్
మించిన రాముని యుంగర, మించితమగు స్వర్గ వేది • యగునేమొ కదా •

తే॥ జీదితునకు మించి భోజ్యంబు • చొప్పుచోఁచె, గేప్పును మంచి విందబ్బు • క్రియఁ దలియె
మరలఁ బ్రాణంబు కప్పించు • మందుఁ బోలె, బడఁతి కారామభద్రుని • భద్రముద్ర.

తే॥ జీవములు నెప్పడించెంది • చెలగునుదతి, కన్నుల మువక్రవులు తొమ్ము • గడుగుచుండఁ
ప్రాణ మొనఁగిలి పుత్రహః యనుచు మరల, ననియె నిట్లుచు మృదుమధు • రాక్షరముల

చ॥ జగముల సృష్టిసేయు నల • స్రష్టకుఁ గారకుడైన రాము దూ
రిగఁ బనుడెంచి జీవముల • దిద్దయు నిక్కడ సేయు నీకుఁ బొం
దుగ నొసరించు స్రక్కువక్కు • చుల్లవే తలినంద్రు లట్టి పు
ణ్యగుఁడః కృపానిధీ • యహవ • రాదిక సౌఖ్యము లిచ్చి తియ్యెదన్.

ఉ॥ దిక్కొకయంతలేని బలు • దీనకు దిక్కయి దుఃఖ మూర్చి యి
లైక్కుడు మోదమిచ్చిన క • పీండ్రః చిరాయువు నొందుమయ్యః యే
జొచ్చు పు మానసంబు గల • జోటిసయేని యజాండ గోళముల్
స్రక్కెడు వేళ నేటివలె • శోభిలు చుండువు గాక మారుతీ

ఉ॥ ఎచ్చులున్న వాఁ డీరకు • లేకుడు తమ్మునితోడ నిన్ను దా
నెచ్చుటఁ గన్నవాఁ డరి గ • జేంద్ర మృగేంద్రున కేరు దెల్పి రే
నిచ్చుట మన్ని నాకుఁ దెజః • గేప్పుడఁ బల్కఁగదయ్య పావనీ •
నచ్చరితాగ్రగణ్యః యన • జానకికిం గపివర్యః డిట్లనున్

కా॥ మారీచుండు దళాన్య ప్రేరణమునన్ • మాయామృగకారుడై
శ్రీరాము న్నడిగొంచు దూర మరుగన్ • జింతించి రాముం దొకే

కూరాత్తంబున సేయ వాడు విను సం , ఊభింపఁ జేయంగ నా
ర్రావంబు చెంగ మొట్టయిదె న , ట్లమ్మా ! జగచ్చావనీ :

కా॥ ఆకంఠధ్వని లక్ష్యబుండు విని న , త్వం బెంచి రాకుంటై
కాకుత్స్థుండు శరాసనోగ్రరవిముం , గావించె నట్లయ్యు ని
స్తోకంతో విధియొగమే గెలిచె నెం , దుం గల్ల కింఠ - రం
బేకాకొందిదో యేమి , త్రోవ ననుజున్ , పీషించె దా వచ్చుచున్ .

నీ॥ కాంచి లక్ష్యబు ముఖ , కారచిహ్నంబుం , చేలోని తలఁ పవ , లీల నెఱిగి
జరిగిన వృత్తంబు , సౌమిత్రిచే నంత , నాలించి వడిఁ బర , కాలఁజేరి
నీ సౌరుమేను గా , స్పింపమి జీవముల్ , చెదరిన గతి సొమ్మ , నిల్చె విమం
కరుణామయండు దుఃఖంబొంద , వేటొక్క , కత పింకకంచెను , గలదెరువిని

తే॥ ఆవల నేనును వెదకి ప్ర , త్యక్షముగను , రమణ గాంచితి నీకు భ , ద్రమగుఁగాక
ప్రభుఁడు రాముఁడు జీవముల్ , పాయలేడు , కారణంబును నీవును , గాంచలేవె :

ఉ॥ నిక్కపుఁ బ్రాణమై చెంగు , నీవు తొలంగ నవత్వ జీవముల్
చెక్కినయట్లు నిచ్చు చును , శేఖరు చిత్తమునంద యిప్పుడున్
జెక్కు చెమర్చు కుంటి వికఁ , జేదానఁగూడుట యెట్లు , నీవు ని
ట్లక్కడనుండ నాతిఁ దట : , నేగతి నేయవి సిద్ధు నమ్మరో :

తే॥ అట్టి రాముఁడు కొండలు , నదవు లేళ్ళు , వెదక యంత్రులై చొరె , వెదలి చనుచు
జగము కీర్తింపఁ దనజీవ , సఖితి నీడఁ , గాచియున్న జలాయువుఁ , గాంచెఁ ద్రోవ

నీ॥ అతని మేనిగాంచి , యడచుఁ దండ్రిఁ నీ , కిట్టి దుస్స్థితి యెట్లు , రెనపె ననుడు
విను రావబుండు దొంగి , నియతిఁ దెచ్చుట తెల్పు , చున్నంతతో నల్క , మిన్నుముట్ట
జగములనెల్ల మ , చ్చరహ్నాకీలఁ , బూది గావించు సం , చూచి నిలిచి
కోదండమును గాంచు , కొమరు జలాయువు , పీషించి యొక యుచి , వేకి చెడుగు

తే॥ సేయ జగముల నాశంబు , చేయఁదగునె , శాంతి నొందును తొందర , చనుచు తండ్రిఁ
ధర్మపరితుఁడ వని నమా , ధాన పఱువ , రామచంద్రుండు కోపబా , రంబు వీడి.

ఉ॥ ఎవ్వరు నుండువాడు : మఱి , యే భువనంబుఁ నిచ్చువాడు ? వాఁ
దెచ్చటి కేగినాడు , దను , జేంద్రుడు పోయిని దాచియేద , నా
కచ్చు పదంగ దెచ్చు జన , కా : యని నాతఁడు చెప్పబాని నో
ర్విచ్చుడుఁ బ్రాణముల్ నెగపె , పీఠవరేఱులు నంది కుందఁగన్

తరల. తలరి మిక్కిలి రామచంద్రుఁడు , తండ్రికిం దగు సంత్యక్
ర్మలు సురావళియున్ భ్రమింపఁ గ్ర , మంబుగా నెఱిగిరి సూ
ఖయిని రోయుచుఁ బర్యతంబులు , కానలున్ భ్రమింపించుచున్
దెలివినొందిరి నిన్ను గానమి , దీనతన్ గడియించుచున్ .

తే॥ వోపు శ్రోపలు రిస్సిటట, బుద్ధిగాగ, వహ్ని మైనంబు కరఁగిన, వహిని మనసు
తరఁగ రాముఁడు మఱిచెడి, కలవరించి, పలవరించుచు మిక్కిలి, వనవి వనవి.

తే॥ జనులలోఁ గుర్తింబుల దాటు, బాటలెడదు? పీఠక్షి పసిచెడు, వినుతభుజుఁడు
మఱి కలంగ సర్పంబు ను, మైత్రును దాల్చు, చిత్తబాతవైరిపలె ను, నృత్తుఁడయ్యె.

ఉ॥ నీ వనకుండ మాపటను, నిక్కముగా మునిగెన్ మదీయ రా
తేవదిగాఁగి కలయని, చెప్పెదవే, మదిరాఁగి రోసి నా
తేవగనైన నీపలయు, నీయక తక్కిరివేని నీపు గో
దావరి, నిప్పవై మఱిఁగి, తప్పక మాఁడెద పీఠణంబునన్.

ఉ॥ పర్వతిరాజమా, పదిసి, బాటకురంగమనేత్ర నేత్ర సం
పర్వముఁగాఁగఁ జూపు మటు, పాయక చూపవయేని నీవృథా
గుర్తిము సర్వముం జెడఁగఁ, గాలిచి బూదియొనర్చు మన్మహా
ఖర్వ కరు బొకందె యొడి, కంబుగఁ జాలు, జెడంగఁ జూతువే?

ఉ॥ బంగడలేదీ మాయలను, పన్నుటచే హరిరాఁగి నేఁడు నా
దు గసరాక పోయిసిది, భూవళరంగములార, నాడు తి
న్వంగిని చూపరేని కరి, నాత్ముఁడనై కుము దుంపతోడఁ ద్రుం
గు గసిదీఱఁ జంపెన ను, కర్మము గాకది మోరకర్మమే?

తే॥ దెంద మగల సీరీఁదా, గుందికుంది, రామపుఁడు చాచుండ ని, ర్మలమనస్సు
తన్ను చల్లని వాక్కువా, ధారచేరఁ, జిత్ర మొక్కింల తేఱయై, చింతవీడె.

తే॥ కీకకుల శేఖరుండు ను, గ్రీవుఁ డుండు, ఋశ్యమూకంబు చేరిరి, నృపకుమారు
లరట నెల్లప్రాణుల మనో, వ్యధ తొలంగ, మిత్ర లకుసుప్ర వృక్షుల, మైత్రికుదిరె.

సీ॥ శ్రురుచే జ్ఞానిని, భ్రురుచిచే నిజహాస, మెఱుఁగరాకుండు లో, కేశ్వరుండు
తనకుఁ గల్గిన దుఃఖ, ముసకు హేతువును మా, యెవల వుండుగఁ జెప్పి, యుదీలగొనఁగ
నీరొడవులఁ జూప, నాకండు మూర్ఖిల్లి, చూపవనంబు, మరలఁ దెలిసి
యంసి నీరొడవుల, సమ్మరింబు చల్లిన, నాఁచి పెనునొవ్వి, నందినాఁడు

తే॥ అచనోఽన్యధ మున్నె తా, సమయిప్పు, సపుడు మలమఱి క్రొత్తిల్లె, యడరె మేము
మది సమాఖ్యుల పడఁజూప, మఱియుఁ జెరిఁగె, నేమిచెప్పదు రాముని, యెడఁద వనకు.

సీ॥ ఆసర్వరంబున, కావలిగిరి సున్న, వాఁడు కైలనికుండు, వారి యనెడు
కపిరాజు నీమఃఖ, తలికిఁ గాకకుడఁగు, పంక్తికందుని దన, వాలమందు
ప్రేలాడఁగాఁ జూటి, శృవివీధరంబు, వనవిదులం దాటి, వచ్చినతఁడు
వాని నొక్క శరాస, వడిఁ గూలఁగా నేసి, తన మిత్రుఁడగు మిత్ర, తనయునకును

తే॥ రాజ్య మొనఁగి సేనలఁ గూడి, రాఁగఁ బనిచి, వచ్చు దాక నాలుగు నెలర్, వానలేగ
చూపవంబునందు ల, క్షిణునితోడ, జరిపె నాలుగు యుగములు, జరపులీల.

తే॥ కపిబలంబు చేరినది ది , క్షతులు వెనుకఁ, బడఁగ వెదకంగ వారలఁ , బంపి నన్ను
దక్షిణంబున కంపె నా , తరలి రాక, కిదియ హేతువు జనక రా , జేంద్రతనయః :

చ॥ చనవున విట్లు రామ నృప , చంద్రుని తీరు మరుత్పుతుండు ప
ల్కిన విని భర్తృ దుఃఖ మగ , లింపఁగ డెందము నొచ్చియున్ ముదం
బును కుతుకంబు నొక్కడెనఁ , బొందుచు మూలగయుం గరంగ నా
హనుమని నీ యపారమగు , నంబుది నెట్లు తరించి తీవనక.

మ॥ జననీ! రామ పవిత్ర పాద సరసీ , జాతంబు లుల్లంబునం
దక్షిణంబున జపియించు ధీవరులు మా , యా సాగరంబుం చరిం
చిన చందంబున మీకృపా మహిమచే , జేకూరు చేపన్ దరిం
చిన వాడీ కపియన్న శంకయె మదిం , జెందంగఁ జింతించుచున్.

౪॥ కడుకాను నాణిముత్యముల , కంటెను వెన్నెలకంటె మిన్నయో
రదనరుచుల్ డెలంగిన ధ , రాసుత మారుతిఁగాంచి నాయనా!
పొడఁదవు నీవు దొడ్దది స , ముద్రము దాఁటఁగ నెట్లులయ్యె నె
మ్మదిని తిపోబలంబుననో , మంత్రబలంబుననో వచింపుమా.

హనుమ స్వస్వరూపముం జూపుట

తే॥ అనుడుఁ గేసోక్తి హనుమంతుఁ, డంజరంబు, దాఁకఁ బెరిఁగి మజ్జిముఁ బోవఁ , దల దగులునొ
యను భయంబుర ఎనరు డై , తనదు రూపు, తోవఁ జూపె జానకి కం , తొలఁగి పఱవ.

తే॥ పొగడఁదగు గురుత్వము వంచ , భూతముఁకుఁ
గలదో? కపి వరేణ్యునియందు , గలదో? యెందు
గదా? నిజము హుహింపంగఁ , గలదో? యనుచు
ద్రోపులాడంగఁ దగిన దా , హుహిమ

క॥ పెరిఁగిన బంగరు గిరి గల, రుచువుల ఖవోక్త విరతి , తనిరె నఁగ వా
నరవరు రోపంబులతో, గురు-రంగతి మెచ్చి, ముఖ , హుహిమ

క॥ కనులను జూచంబును కడ, చిన రూపము గొన్న హనుమ , చెవి ముతముల్
మనముగ గ్రహముల వెలిగెడి, దినర శశవరుల తోడ , దీక్షా నిరదేశ.

చ॥ జగములఁ గొల్చి నిల్చిన భు , జంగమ రత్నంబై యొప్పుతోడఁ గీ
డగు నొక వానరంబని య , నాచరముం బొనరింపరాని య
క్షగ శిఖరాణిఁ బోయి కపి , చంద్రుని యున్నతిఁగాంచెనేని తో
కగురుత యొక్కివానికె వ్వు , కంబుగఁ గాదని యెంచి సిగ్గులున్

తే॥ అన్నిలోకజాలములందు • సన్నిధిగల, సన్ని ప్రాణులు గాంచె నా • హనుమ నపుడు
పొనగఁ జెల్లోములనున్న • పూర్వగుణుల, సందలను దన కన్నుల • నతఁడు గాంచె.

తే॥ పరవి పెరిగిన మాయలి, పాపయుగళి, సముద్రగా లంబ సంక్రంబు • నందు మునిగె
భారతి బ్రహ్మ దెల్లని యల్ • భూమిమీది, మీర లకలక మెరుముడు • మిట్టబడియె.

చ॥ గరితలమిన్నయైన జను • , క్రుడుపుర్తిని వాయుపుర్తిఁ ద
చృరణ సరోజ యుగ్మమును • సైలము గానఁగిలేక సోఁడు నీ
లియని యుప్పహించి నులు • లీ, భవదీయ మహాస్వరూప బం
ధులను చూడఁగా బడియు • దున్ వడిగా నుససంహరింపుమా.

తే॥ అయ్య! నీయనంతార్పరి • సరయఁదగిన, సత్త్వమొదడు జగ మున • సంహరింపు
మనుమ జానికి విధి పరి • వ్యంగ సౌఖ్య, సమ ముదము గాంచి పరవళ • త్వము భజించె.

తే॥ అంతః జిత్తమనుమ నమి • రాంబజుండు, వెంటనే చూడదఁగు నొక • పిన్నరూపు
దాల్చి విసరుఁడై యాయను • దాని నిలువ, నిట్టునను మణి దీపంబు • నెనయునీత.

పీ॥ పవన జవన వీరః భువిఁ గులాద్రులలోడఁ • బ్రిదులక తలను ధ • రించి తన్న
లీల స్వర్గముఁ దె • రించి యెత్తిరివన్న. లోకంబు లన్నింటి • జోక మోచు
శేషుని దాపలి • చేరి నీర్పించును. పనదిని నదచియే • వచ్చిరన్న
భవదీయ మహిమకు • పంపించుమగు గొప్ప, పనికాదు లభ్యనే • పాడుకొలుపు

తే॥ నీజలధి దాటి వచ్చుట • యేమిగొప్ప, విభురి కిరుదయు యశమును • వెక్కు కల్ప
ములు తింటుగ నెలకొనఁ • బూనిసేయ, నీవ యొక్కండవై యుంటి • నియకచరిత .

పీ॥ ఈలంక నీపేర్మి • కేదు మున్నీళుల, రవల నుండమియుఁ ద • క్కువయె గాదె
ఇట్టిదే విజ్ఞాన • బుట్టిదే నీమాన, మిట్టి దే పము ని • ట్టిదియె వమము
కార్యంబు నేటిదే • ప్రియంబు నేటిదే, తెల్వి యిట్టియె యిట్లె • తెల్విపలము
తిలపు నిట్టిదే నీతి • మొప్పు నిట్టియె మచి, గెలుపు నిట్టియె యిట్లె • కీర్తిగరిమ

తే॥ ఎల్ల సుగుణముల్ నీకెట్టి • వే యటన్న, నింక లోకపాఠకులయి • యెనఁగుమిండు
నజహరామరాదులు నడ్లు • జాళియందు, మీనులే యగుదురు కదా • మాననీయ!

పీ॥ మెలుపుకోటలు మేర • మీతీర బలమొందు, కిచ్చరావళి వృద్ధి • గాంచినప్పు
దమృహపీరున • కినుజఁదొక్కఁడు తక్కిఁ, దోదు లేదను చింతఁ • దోఁగుచుండు
పీడి నాశంక • పీడెఁ బ్రాజాపద, కొడువలేదని తృప్తి • పొవరె నిపుడు
నీయట్టమహిమాద్వయ • సాయమబ్బినమీద, నీరక్కలులు లంక • యేమియగునా?

తే॥ ఇంక నేమరణించెను • నెగ్గులేదు, నిన్ను నలంచిన రాక్షసా • న్దయము తూరె
నేఁది చెలవీరె నాటె • నేఁదె గంటి, యశమె గాక నిందయునాకు • నెబ్బనేమి ?

పీ॥ అనియిట్లు లామోద • మున నాడు జానికి, పాదంబులకు మ్రొక్కి • సావనియను
నమ్మి, రాసుని దాసు • లగు కపివర్యులు, కడలి యిసుక కంటె • గలరు హెచ్చు

వారలలో నొక్క , వనచరుండను భవ, దాజ్ఞలఁ దలమోచు , నడియఁదేను
ఏడుపడుల వెల్వ , లెట్టిపో గది సము, ద్రంబందు నీరు మొ , త్తమ్ము నొక్క

తే॥ చేతఁ బ్రావంగఁ జాలునే , సేనకెల్ల, రాక్షసుల లంక కానంగ , రాకపోవు
కతన నితవలకు నిల్వఁ , గలిగెఁగాక, తెలియు పిమ్మట నింకను , నిలుచు నేమి ?

సీ॥ కమలాస్త పుక్త్రుఁడం , గడుఁడు మైందుఁడు ద్వివి, దుఁడు నీలుఁడునుకుము , దుండు నలుఁడు
వృషభుండు శఙ్ఖంకు , వినతుండు గవయుండు, శరభుండు ధూముండు , జౌబవంతుఁ
దుగ్రుండు కుముదాక్షి , దురుబలుఁడగు శత, బలి గవయాక్షిండు , పనస కాంబ
దధిముఖ గంధమా , దనులు దుర్మర్షణా, దులు సైన్యనాయకుల్ , దుర్జయులును

తే॥ రామ బాణము వలెనె కార్యంబు గొండు, జగములెల్ల నొక్కిటిచేయఁ , జాలువారు
వారి లెక్కింప దానవ , వర్గమెల్ల, సలుగకై నను జారు , జనని ! నిజము.

6. చూడామణి పటలము. (89)

తే॥ దుఃఖితయు రాము ప్రాణముల్ , దొరయునదియు, శ్రీసమానయు నగునీతఁ , జెఱ వెడల్పి
కొంచుఁబోవుచే తగుకడ్ , మంచుఁ దలఁచె, నట్టి హనుమ కుదమ స్సెం , నైతియగునె?

తే॥ బంటు వార్తను వినుము కో , వలు వలు, రావణుని గెల్పు బరిది కా , ర్యంబుగాదు
నిన్ను నీవతి కడఁజేర్చి , నెమ్మిమీఱ, మీవదంబుల భజియింతు , నేవు గనుము.

చ॥ అతి మృదురోమముల్ గల మ , దంపముపై వసియించి నెమ్మదిగా
వెతవిది నిద్రపో మ్మనిల , వేగముతో నెడ విచ్చికి నీ
పతి గల చూల్యచంతమునఁ , బిన్నిన వ్రాలెద నీకు భద్ర మ
బృత భవదీయ సేవకుని , పోడిమిఁగాంచుము తల్లి ! లెమ్మి : కా

ఉ॥ దైత్యులు కాంచి యడుఁడఁ , దప్పును కార్యమె యందువేయొ సం
స్తుత్య బలంబుతో నరుల , దోర్బలముల్ నశియింపఁ గూల్చి నా
యత్యురుకోప మార్చికాని , యప్పుడ కీటఁదనంబు గాంతు సం
ప్రత్యయ మంచు మమ్మరొ , భ , వత్తితి గాంచియు నై పనేర్తునే ?

చ॥ పెలువన లంకతోడఁగాని , వే చనుమన్నను క్కెగించి యే
జాతుకన నొక్కచేతఁ గాని , చుట్టిన దైత్యుల నొక్కచేతఁ బె
జలమున నుగ్గుచేసి రఘు , నాయకు పాదసరోజ సన్నిధిం
దొలఁకక డించువాఁడ నిది , దొడ్దగు కార్యము కాదు చేయఁగన్ .

చ॥ మరలుచు లోకమోహనుని , మందల మీయమృతంబుఁ బోలు మం
దరి దితిజేంద్రునైచు చెఱ , దప్పు నుపాయము లేక మిక్కిలిం

బరిపరి రీతులన్ మనసు , మాడఁ దపించుచు నున్నదన్న నా
వెరవరి దౌర్భిక్షమేలు యొక , వించినదొ ? పచియింపు మమ్మరొ !

ఉ॥ గాయములేని పీనభుజ , రాండముతో నటలేగి కాత్రవ
స్వీయ బలంబు నేర్పించి చెప్పగ నెట్లగు ? దోడికొంచునే
నాయమఁ దేలలే దిదిట ! ప్రాణము మాత్రము గాచుకొంటి మీ
నాయకఁ గాంచి వచ్చి జత , సం బోసఁ గూడద యంచునా ? యటన్.

ఉ॥ రక్షింపాలమైన నగ , రంబును చాలించి బూదించేసి యీ
రాక్షస పర్షిమం బద ర , రంబులతో నరిగాఁగఁద్రొక్కి నే
యీ క్షణమందె సర్వము న , దీకుని పొట్టను పెట్టి రావణుం
దక్షతఁ జంపుచున్న వడిఁ , ద్రమైద నాజ్ఞ యొసంగు మమ్మరొ !

ఉ॥ శ్రీరఘు వీర శేఖరుఁడు , చెయ్యగ విప్పుడె నిన్ను గూడి మున్
గూరిన కాపమెల్ల విడి , కోరికలోడఁ బ్రసన్న విప్పుర
చ్చీరమతోఁ జెరింగి మఱి , చెన్నటి దానవ వంశమెల్లఁ బో
కారిచి లోకజాముల , కష్టములం చొలఁగించు దొప్పగున్.

ఉ॥ ఇందుల కొక్కయిద్దరు వచి , యింపఁగఁ దగ్గచి లేవ యట్టి బా
గ్యేంద్రి నాకు లభ్యమగు , నిమ్ముల నీవు ఒలంచిరేని రా
ముం దగఁజేరి దీక్షములఁ , బోకదాపెట్టి సుఖించువమ్మ ! న
న్నుం దయఁజూచి మూపుపము , సూల్కొన నెక్కుమ యంచు మొక్కినన్.

తే॥ పూర్ణి యుక్తవార్షింబుల , దొసఁగఁ బలికి, తల్లికడ నిల్చు లేగనాఁ , దనరి నిలుచు
మామమఁ గాంచి నిర్దుష్ట వా , క్యముల మృదుల. పక్కి నిట్లనిపరితె నా , పద్యగంది.

కా॥ అన్నా ! నికిది దష్కరంబగునె ? యో , గృహప్రాప్తి నీక క్తికి
మన్నింపందగు బంగి నెంచితివి సా , మర్ద్యంబు మెచ్చయ్యె నీ
కన్నన్ దిక్కిట లేరు లేనియిన ము , గ్ధాత్వంబుచే నిట్టి నీ
అన్నాగం బసమంజసం బనుచుఁదె , ల్పం బూనితిన్ మారుతీ !

ఉ॥ అంబుధి మధ్యమందు దను , జాడలి క్రన్ననఁ జాట్టు ముట్టి క్రూ
రంబుగ నప్రకృష్టముల , రాయడి చేసిన వారితోడ మో
రంబుగఁ బోరెదో ? మఱియు , రక్షణచేసెదొ నన్ను ? రెండు సం
తంబునఁ గష్టమే యొసఁగఁ , దప్పును కర్ణ మొకండ వొటచే.

చ॥ మఱియొకమాట రాఘవు న , మంచిత కార్మక విద్య యాదీకం
బొరియును చాప మాణిని , పొందును పక్కపు బోగిరంబుఁ గు
ర్కురములు దొంగిలించుకొనఁ , గోరిన రీతిగ నొప్పు గార్యమున్
వెనరియైన నీవును ప , విత్ర మనంబున నిట్లు లెంతువే ?

కా॥ ఘోరా యోధసమందు రాఘవు మహా , కోదండ పాండిత్య మే
పారన్ వేల్పులు చూచుచుండ, నను చొ , ర్యప్రాధి సాధింపుచుం
గరాగరమునందు కూర్చిన మహా , కష్టాత్ము కన్నుల్ సమి
ద్యూరంగంబునఁ జాకముల్ బొడువ నం , తోపించి పీడించెదన్.

ఉ॥ రాముఁడు లక్ష్మణుండును దు , రంబునఁ గాఢ్యక హస్తలౌచు స్వ
స్థేమముఁ జూపి దైత్యుల వ , ధింపఁగ ముక్కిడిఁ బోలి రాక్షస
స్వామిను రెల్ల దైత్య విధ , వాత్సము లొందినఁగాక నాయెడన్
రామతనంబు నానయును ; రాజిలునే ; గురుతన్ గడించునే ;

చ॥ కనఃమయ త్రికూటమునఁ , గ్రాలెడు లంకయే నేను చూడ దై
త్య వికర శల్య నంచయ యు , తంబుగ నిల్వదయేని జీవితం
బును సుచరిత్రమున్ గరిమ , మున్ మహిమాన్వితమౌ సతీత్యమున్
జనులకు నెవ్విధిం దెలుపఁ , జాలుదు వీవ వచింపు మారతీ.

కా॥ ఈ రక్ష నిలయంబు కాదు మఱి యీ , యీరేడు రోకంబులన్
శ్రీరామాత్మమువోరెఁ గాల్చు నిపుతై , చిందన్ సతీత్యాగ్నిచే
నారామవ్రతు నేర్చినట్టి విలువి , ద్యా ప్రాధికి స్ఫూర్తినకన్
గూరంజేసిన దాన నొడు నవియే , కోవక్రియన్ మానితిన్

తే॥ మఱితాజిక్షమునిన్ను న , మాన్యుఁడనుచు, జగము వినుతింతు; రామువర్జంబుదక్కఁ
దక్కు మేనుదాఁకుట నాకు , దగదు నీకు, రాముకీర్తికి భంగ మో , ర్వంగఁదగదు.

తే॥ ఉదరి నను రావణుఁడు తాఁకి , యుండు నేని, వానిమేన నిన్నాకులు , ప్రాణమున్నె
ప్రాణములు క్రుటిలో వీడు , ననియెవాడు, నేఁ గెల్లించికొని వి , స్వీచి నేగె.

తే॥ తన్నుచేర నిష్టపడిని , తరుణిఁదాకె, నేని శీర్షముల్ తెగి యిల , పైని గూలు
ననుచు నలువ యిచ్చిన కావ , మరయ నాదు, ప్రాణముల నిన్నినాళ్ళు కౌ , పాదెనయ్యె.

తే॥ అట్టి కాపంబు గలదని , యరపి సత్య, వంతుఁడగు విభీషణు పుత్రి , పరమ సాధ్య
ప్రేమ నాయెడఁ గలదియౌ , త్రిజట చెప్పె, నాకు భయము దీరెడు జత , నంబుతోడ.

త॥ అది కలుగుటచే ధర్మము, వదలదగుదు నిశ్చయించి , పతి శౌర్యంబున్
మదిసన్ని విష్కలంకత, వదిలమ్ముగఁ దెలుపనుంటి , బ్రాణములతో.

ఉ॥ అప్పటినుండి రావణుఁ డ , హమ్మలి ఛాత్రిఁ డెల్చి తెచ్చి నాఁ
డివ్వుటనుంచె లక్ష్మణుఁడ , పీన గుణుం దొనరించి నట్టి యీ
పచ్చని యాకుటంటివి కృ , పామరిఁ జక్షువులారఁ గాంచి నా
యొచ్చెములేని మానస మ , హోన్నతి నమ్ముము నీవు పావనీ ;

ఉ॥ ఇచ్చట వీడి యెచ్చటికి , నేగెడు దానను కాను రాము మే
నచ్చముగాఁగఁ బోయ నమ , లాంబుపు యన్న సరోజ సర్వమున్

బొచ్చెద వే చరించెడు న , సుప్రసరంబుల నిల్పుగోరి యు
ద్యవృత్తున్ రఘూర్తము ము , దంబునఁ బొందెను నాన నొక్కటన్.

తే॥ కావ నియ్యది యుక్తము , గాదు నీవు, వేదనాయకు నెడుటికి , వేగపోవు
తెన్నఁ గార్యమనుచు నీత , యిట్లు పలుక , విని మహామృతముంతుఁ డి , వివిధి వచించె
తే॥ కయగు సందేహ తాపముల్ , లొంగి హనున , రామవేద్రునకుం దగు , రాజవైత
తల్లి నీ తపోనిష్ఠ చం , డిమ్ముమేలు, మేనుచు సుర్యహించుచు , మించి పొగడి .

ఉ॥ చింతిల్లిహృది యిచ్చట ప , సిండుట నిక్కుము కొంచితకాలమే
సంతమంబు రావణు డి , కలుగు నిండిన లోపమెల్ల ని
శ్చింతిఁ బ్రసన్నులం బొదలఁ , జేయుము చింతిలుచున్న రామ భూ
కాయసంబన్ వచింపఁదగు , కార్యము నాసతి యిమ్మున్ వెనన్

నీర రామునకుఁ బంపు సందేశము

మ॥ హనుమాఁ యింకొక మానమే యెటులొ నే , బ్రాహంబుకో నుండెదన్
జెనున్ రామని యాననుమ్మి యనువుల్ , నిల్పంగఁ జాలన్ నిజం
బనుమా నావచసంబు లిచ్చిభుసేత , యంగంబునం బిల్కఁ దా
నెఱుంగు బానునొ యాచారమున వి , నిల్పించగలుఁ బావనీ
మ॥ అరిలోకుండగు రామవేద్రునకు తా , క్యాపిల్ల మొక్కర్తు డు
ర్గదపారై రిపియింపఁ బల్లని ప్రిపా , పిల్లంబు లేకున్న భూ
పరిపంపు ము క్షత్రిధర్మమును గా , పాదంగనై నన్ పరిం
చింపఁ బ్రార్థించిరి నందుఁ బెచ్చుము పిడి , ప్రేక్షా దయావారిధి .

తే॥ లలిత గుండల చైత్ర హా , ప్తయముఁ దెలు దంగ శ్రీ రాము నా , దేశమందనము
నన్ను గానఁపఁక గా , నెమరుకొనదు చెందు పిమ్మని నిధియని , చెప్పుమయ్య .

చు॥ లలిత హార నేరదట , నాను ప్రాణంబు నుమా ప్తి చెందు నం
లలిత ము రాముఁ కిచ్చటి క , దాతమతిం బనుజేరలేదో
నిలపఁచు గంగురి , నానె రెండలిరాకుజేతఁ ద
స్పృశి తలపిచ్చిం బొనరు , నం బితిమీరితి నందు బయ్యమా.

మ॥ ఎరి కలాది కృతుండు రామవ్రాత నా , పై నిలమరంజీమున్
గల జావాము లేకయే ముడిచి , నామీద నింపదు శ్రే
మంసార్థుల్ ముగిసి క్షపాంకు మీ , మన్నిండు వైదేహి తా
జెనుల్ లొకను ప్రసన్నుడో గుండు మో , దెన్ బత్తి ననాదుమా.

చ॥ విధింప వచ్చి నన్నచట , మీటిన ప్రేమ, బిగ్గహించుచో
బుధులు పచిండు మాత్రమున , జోయెద రెండవ కన్యహస్త మీ

ప్రథిత భవంబునం దొడరి , పట్టను నెమ్మది నైన నెంచ నం
చదిక ముదంబుతో ననుట , యాయ్యనకున్ వినిపింపు మారుట;

ఉ॥ చిక్కులఁబొంది యిచ్చటనె , జీవములం ద్యజియింతునేని వే
తొక్క భవంబునందయిన , నుత్తమ వీరు వివిక్ర దేహమున్
దక్కక దాకు విష్కలుషి , తంపు పరంబు కేటమొద్దుతో
మిక్కిలి కోరుదాని నని , మేఁది భర్తకు విన్నవింపుమా .

చ॥ నలువుగ రాజ్యపాలన మొ , నర్ప సర్ప ముఱుల్ బిందిత తా
వళములఁ దాల్చు భద్రమద , వారణ రాజముపై రహించి వీ
ధులఁ దగనేగు వేడుక కు , మాహలి నై కన నోచకుండు నే
నెలసి వృధా వదింది ఫల , మేమి ? పురా త మిట్టులుండఁగన్ .

తే॥ తన్ను గూర్చి జనంబులు , తలచుచుట , తల్లిచింతయు భరతుండు , తనకుఁగాఁగ
ననుభవింబు నొవ్వెయ్యనెంచి , యవటికేగు , గాని యచటికి నెట్లు రా , గలుగు నతఁడు .

తే॥ తల్లిదండ్రులకును బండు , తితికి నాదు , కేటమొద్దు లందింపు ను , గ్రీవుతోడ
రాముతో నయోధ్యకుఁ జని , రాజచెడిన , పురికిఁ బట్టము గట్టఁ గై , మొగితె ననుము .

హనుమంతుండు సిరకు ధైర్య వాక్కులాఁడు

తే॥ వెగడు పడి యిట్లు పలుకు ప్ప , దీక్షి గాంచి , లల్లి యింకి ను దుఁదాన , దలరెదేల ?
యనుచు మృదు మధుఁములు న , మంజరములు , నైన గంభీర వాక్కు , ననియె హనుమ .

త॥ స్రుక్కెడు నీటి నుండె , స్రుక్క రాముండి , బ్రతికి , మోహు మోహ్యన్
జిక్కిని మకుటము దాఁచు , నెక్కడి మాటలివి ! చింత , దేటికిఁ దిక్కి !

చ॥ విడిపడి పోవ మానిపులు , వేడక్క వహించెను తారయంచె న్రొ
త్తడితన మింబుకేదియును , తాఁచి నిన్ను గలంచు పంక్తిం
రుఁడు తనగీర్ణమున్ ధరిసి , డల్లక పొకొనున్ పిఘాస్త్రమున్
వడి ననినుండి పాఱుదురు , పాతక పట్లను పెచ్చిఁ బొందుతే ;

ఉ॥ అన్నుల మిన్న ! యెల్లరము , న గ్గటింప వినుమంత రె నన్
బన్నము నొంద జేయు బలు , పాపులఁ గూర్పు మాఁగీర్ణమున్
మన్ననఁ గాచికొందు న్నృప , మాన్యుని ముందటి కేగ నాత యన్
గ్రన్నన వింటితోఁ దన పు , రమ్మనకున్ మరలం దలంచునే ?

క॥ భరియిందరాని వెతలం , బరితాపము నొందనీక , ప్రాభవమును చూ
కిరవుగ నొసఁగిన నృపతికి , మరలన్నిన్నొనఁగకున్న , మహితులమె కదా !

చ॥ వ్రతులగు మౌనివర్యులను , వ్రచ్చి ధుజించెడు దైత్యపాళి శో
జిత పలలాంత్రరాసుల గు , జించి పికావ సృగాల గృధ్ర నం

తరులు గ్రసించి బంపరి వృంధా విలుపుని యయోధ్య కేగనన్
ప్రతిస యొసర్పు వానికొక పాటియె యీచని రాజనందినీ

క॥ అడగని పగవారి చెలుం, బడు విను గైకొనక వదలి, మరలితి మేనిన్
బడులును పెద్దలు పిన్నలు, సదరి హాసింపరొకా తల్లి యదియొక బ్రతుకే,
క॥ క్రొత్తదియగు గృహితుడే దో, స్కృతులు తాగుటకు మున్నె, నాశిలె నందం
జిత్తము మదిమది మరలిన, యుత్తమ విప్రిమ మదెంత యొప్పారునొకో

క॥ చెడిలిం చెడిలి ననువులం, బెడఁదానితి వేని నిశిత విశిఖమ్ములచే
దొడిఁబడ నకల జగమ్ములం, బొడిబొడి సేసినను కొడిమె పోవునె తల్లీ

త॥ మునుపే ముజ్జగముల గల, దనుజుల బరిమార్తు ననుచు, దలపడు నతఁడో
జనకజా సిస్థితి యెఱిగిన, వెనుకను నెమ్మది వహించి, వీఁగునె తల్లీ

క॥ ఊరక రాని యమర్షము, క్రూరుల జీవములమాత్ర గొవి శాంతిలుచో
వేరేది దాని కాహుతి, దారణియుం దివియు గ్రుంగి, తాటి సమయదే

క॥ లయకాల వహ్నివోలెన్, రయమున భువనముల సాగ, రముల వివులు చే
సియె వీడుఁగాక యడఁగునె నియమిత రామాస్త్ర వితతి, సిస్థితి విన్నకా

క॥ దేవరాతుల ద్రుంచెను, కావలముల మాన్యె సుజన, గణముల గాచెగా
దీవరుల కానఁగె సద్గతి, శ్రీవరలక్ష్మీ యను కీర్తి, చెలఁగఁ దలఁచవో

ఉ॥ నీవలనన్ జగంబులు వి, నిశ్చల వృద్ధి భజించునమ్మః శో
కావలినే గ్రహించి శ్రమ, లంది యొకించుక కాల మిట్టలే
త్రోవుము లోక మంగళము, తూకాని చేసెడు వారె పెక్కులొ
హావిదు రొందువారు భువి, హామికి నోర్పుల బావ్యమేకదా

తే॥ రోయఁదగు లోక కింటక, రుచిర పూర, మునకు ప్రేతభూతాదులు, మునిఁగి క్రీడ
సేయ దాఁగిన సురలు హ, ర్షించి పొంగు, సత్కృతిని నీవు చూడంగఁ జాలవేమి

మ॥ ప్రళయాంభోద తిటిన్మహారుచుల వి, రాతంబులం బోలె రా
మ లనదీప్తికర బాణరాజి దనుజ, జ్వేపాల సైన్యంబులన్
దొలువం గాతెడు నస్రపూరము పయో, ధు ల్నిండి మోషింప వీ
సుల విందారఁగ నుత్సహింపుము విన, న్నొన్నాళ్ళలోఁ దల్లిరో

చ॥ కిరువులు జాఱు నట్లసుర, కాంతులు కడ్పుల మోదికొందు వం
దురుచును దుఃఖబాష్పములం, దోఁగుచుఁ ద్రెంచిన తాలికూటువల్
గిరులయి టుంటి నంటి వడి, భేదర లోకవిమానముల్ దనన్
దెరువున కర్థమై నిలువఁ, దేఁకువఁ జూడఁగ నుత్సహింపుమా

తే॥ వింగి కానఁబడక కప్పి, విండు భూత, ములును కంకగృధ్రము లప్ర, జలధి మునిఁగి
తైత్వనవితల బాష్ప న, దంబులందు, స్నానమాడుట గాంచ ను, త్సాహముంచు

ఉ॥ వీణల మించి గాత్రములు , వెల్వడ మర్దళముల్ ధ్వనింపఁగా
జాణలు వేల్పు సానులు ప , సందుగ నాట్యము పేయు చోటులన్
బ్రీణన ముల్లసిల్లఁ గపి , వీరులు వీరరవంబు సేయుచున్
గ్రేణిగ మోదస్థిత్యమున , రేఁగుటఁ జూడఁగ సుతృహింపుమా

చ॥ కొడిమలు మీఱ నైచ్యములు , గూరిన క్రూరుల మేలు ప్రిలఁగా
వేదలెడు రత్నవాహనులు , వే కొని పోయెడు కొండలట్టి పె
న్నడుగుల కున్నతిప్పులు సు , పర్వులు వెక్కనమంది చూడఁగాఁ
గడలిని నిండి పొర్లుటను , కాంచఁగ నీమది సుతృహింపుమా.

తే॥ అవనిజా వహ్ని రామ శ , రానిలమున, నల త్రికూటమన్ కుంపటి , యందు పెరిఁగి
కూర్చి దానవు లనెడి జౌ , గులను కాల్య, లంకయను నైడి కరఁగుట, లక్షి, కమమ

తే॥ భువన కంటకుఁడగు దళ , ముఖని తలల, వ్రాలి పుణ్యవలముఁ జోలి , సావన చగు
వీ శరీరంబుఁ గాంచిన , నేత్రపంక్తి, నొలిచి కాకులు దినఁ జూడ , సుతృహింపు.

చ॥ మును సురవైరి కోడి బిడె , ముంగొని మాటుమొగంబుగొన్న ది
గ్ధున గజ వాల నన్నిది ది , గాలు మనంబద రామవాంక మా
ర్గములు పంక్తి కందుని శి , రంబుఁ ద్రెంచి తొలంగఁద్రోవఁగా
గుణవతియైన యోజననిఁ , కోరికఁ గాంచఁగ సుతృహింపుమా

ఉ॥ ఖంబు జెమరెనేమొ యని , గాదిలి నవ్వు డిల్ల పీచు శ్వే
తాంబరముం బలెన్ వెలయు , నట్టి ధ్వజావళి యొప్పు లంకలో
నంబుల వర్షముం గురియ , నల్లరి సేయుచు లేచు భూతముల్
పంబిన ధూళిలో వికృత , భంగుల నాడుట గాయు చుమ్మరో :

ఉ॥ నల్లని రేయి ద్రిమ్మరుల , నల్లల వెల్లువలెల్ల వార్తి జౌ
బిల్లి తలంబులేపె నటు , వెన్నెకు మక్కుటయున్ సచు న్నమున్
ద్రెళ్లు యుగాంత వేళలను , తృప్తి వహింపని మృత్యు మూర్తియున్
గొల్లగ మెక్కి క్రిక్కుటయుఁ , గూరిమిఁ గాంచెడు గాక తల్లిరో :

ఉ॥ వేలుపు బోట వంటి యలి , వేణుతో నెసరాళి క్రీడలం
దేలు సుగంధ కల్పవన , దీర్చి కలన్ గపిమూక వక్ర లాం
గులము లొందొకళ్ళ వడిఁ , గూరిచికొంచు వినోద లీలలం
బోం మనుంగు చుండటలు , పోడిమిఁ గాంచెడు గాక తల్లిరో :

ఉ॥ పెక్కులు పల్కనేల , రఘు , వీరుని దివ్య శరాళి లంకలో
నెక్కిను దైత్య కాయముల , నిల్వక యవ్వల దుస్సి సోకు లె
య్యొక్కడ నుండు రయ్యచటి , కేవున నేగఁ ద్రిలోక వాసులౌ
రక్కసి మూకలెల్ల సమ , రంబునఁ గూడుటఁ గాంతు పమ్మరో :

చ॥ ఒకనెల తీలు రోపల నె , యుమ్మరికంబు రవంతయేని పొం
దక సుఖియంతు పమ్మ త్వరి , తంబున నేఁ జని రాముఁ గాంచుచే
యొక తడ వంత మీద నిట , కొందఁగ రా దరితీపు గలునే ;
యొక జ్ఞాపేని భూరమణుఁ , దొప్పరికించునె యింకఁ దల్లిరో ;

తే॥ ప్రాణ మున్నదని వచించు , నంతెకాని, తన శరీరము తాకి మాఁ , దని సుమములు
చివుగులును లేపు వేలాలు , చెదరకుండు, తరువులును లేపు ఎల్లు లం , తకును లేవు.

తే॥ తెలివి లేటయండినఁ గదా , తివురుపంత, మొగులు పిడుగులతోడఁ జై , దిగులుచున్నఁ
నైదుతలల సర్పము తొమ్ము , నంటి కటచు, చున్న నెఱుంగల్గు రామ , వోర్వివతికి.

తే॥ చిలుకఁబడు దదికై వడిఁ , గలఁతనొంది, యెడను రడఁబడు ప్రాణంబు , లింద్రియములు
గందనగు పైత్యమును వియో , గంపు వంత, యెంత కలదో లెక్కగ వచి , యింపనగునె

తే॥ ఇట్టి శోచనీయస్థితి , నెనయు రాముఁ, డుండె సుఖముగ ననుమాట , యొప్పుకాదు
పలుకునవి యెల్లఁ గుతలా , మలకముగను, చూపెనను చూచెనపు గాక , సుగుణావరితః

కా॥ కల్గిఁ నిర్మలుఁడైన రాశరది యు , ద్దండుగుడు సుగ్రీవు డున్
దెల్లం బారఁగ నీడువార్త విని శృ , ప్తిం జెంచు మున్నే కపుర్
ప్రోల్లాసంబున వార్దిదాటి సగరం , బుం జుట్టి హంకారముల్
మొల్లంబొప్పఁ నొనర్చుచుంటి విని స , మోడింతు నిక్కఁ బుగన్

కా॥ దేవీః లెక్కిడరాని వానరులు ప్రో , ద్దీప్తిన్ దగన్ రేపే లం
కావాటిన్ వడిఁజేర మధ్యమున నా , కాంబునం దార్యుపై
శ్రీవిష్ణుంబలె నా భుజంబులపయిం , జెన్నారు రామప్రభున్
నీవింపారఁగఁ గాయగాక కనులు , న్నేష స్థితిం జెందఁగన్.

ఉ॥ అంగదు మూపుమీద నుచ , యాద్రివయిం గనుపట్టు బాల బా
నుం గనులీల లక్ష్మణుఁ గ , నుంగొని మోచము నొందెనమ్మ; పో
రుం గొన వాన రేంద్ర నికు , రుంబము నాయితమై చెలఁగు నీ
యంగదయం దొలంగు నురి , యూటయు నీగు వియోగముం జెడున్.

ఉ॥ ఊమెయి నీవు పల్కి గడు , విచ్చిన మాసములోనె వచ్చి శ్రీ
రాముఁడు నీ చెఱన్ విడుగ , రం బొనరింపఁడయేని నిందచే
రాముఁడె రావణుండగును , రావణుఁడున్ మఱి రాముఁడే యగున్
శ్రీమహిళామత్సర; కొద , చెందెదవేల; వహింపు నెమ్మదిన్.

తే॥ కొదరి మోదకరిములు ని , ర్దుష్టములును, పొరుషోచితములు నగు , పలుకు లాంజ
నేయుదాఁడఁగ నుప్పొంగి , నెమ్మది గొని, యుర్వికనయ యిల్లని పల్కె , నుత్సృతమ

సీత యాన వాక్కు తెలుపుట

కా॥ అయ్యా! యేగెదుగాక పైశముగ శ్రే. యః పాశి విన్నొందుఁ గా
కయ్యై విప్పుములం దరించెదవుగా, కారుండు శ్రీరాముతో
నెయ్యం బారఁగ నానవాళ్ళడరు వా, నిం బ్రీతి వాక్రుచ్చు మా
యియ్యాఁం దొలఁగించు భారమది నీ, దే కాదె ప్రాభంజనీ!

ఉ॥ ముందటఁ జిత్రికూటమున, మ్రుక్కడి కాకము వాడి ముక్కుతో
దం దగ నాయురమ్మునఁ గ, దంగి ప్పటుక్కునఁ గాటుపేయ నేఁ
గుందఁగఁ జూచి నెత్రుగని, కూర్మివిభుం దొకపూరిఁ గొంచుఁ బ్రే
పొందఁగ బ్రహ్మ మంత్రమున, సుగ్రత నేయుడుఁ గాకి భీతిమై.

చ॥ కొదుకుమ సత్యరోకమున, కుం జని భారయు రొప్పి క్రోలనా
ప్రదరము వెంటనంట వడిఁ, బాటుచు శంభుని దాసి యాతఁడుం
బదరఁగ మళ్ళి దిక్పతుల, వల్లమ రక్షణమొందలేక యె
య్యదియును దోచ కేడ్చు నెడ, నాత్మల వేల్పులు పిచ్చులిండుచున్.

ఉ॥ ఇంద్రసుతాః జయంత యిటు, లేల చరించితి నీతిమాలి ని
న్నింద్రుఁడె కాదు సర్వభువ, నేంద్రులు చేరియుఁ గావనేర్తురే;
రుంద్ర యశస్వి శ్రీరమువ, రున్ శరణంబని చేరు మా దయా
సాంద్రుఁడె కాకు నిన్ను రభ, సంబునఁ బొమ్మని పల్కనాతఁడున్.

చ॥ భయమునఁ బాటివచ్చి రము, వర్య! భవత్పుద పంకజంబులే
దయఁగల వంతు నే నభయ, దానము వేడితి నన్న సత్కృపా
శ్రయుఁడు త్షమించి వానిదగు, చక్షు వొకండు గ్రహించి యత్రమా
సయి సుపసంహరించుటలు, పావని! నాధునకన్ వచింపుమా.

తే॥ నీ చరణములే కరణముల్, నిఖిలనాథ! యనఁగ దొసఁగు మన్నించితి, నవనియందు
కాకి రెండుకన్నుల కొక్క, కంటిపాప, యుండు నీవల్ల ననుటయు, నొగి వచించు.

తే॥ మ్రొక్కి నెలవంది కాకంబు, పోయె దినికి, సురలు పువ్వల వానలు, కురిసినారు
దీని సౌమిత్రి సుంతయుఁ, డెలియఁదయ్య, యింపు పలుకులతో వచి, యింపు మిదియు.

ఉ॥ ప్రేముడిఁ బెంచు నాచిలుక, పిల్లకు నెవ్వరిపేరు పెట్టుదున్
శ్రీ మహితా! యన న్నిగులఁ, జిర్నగవార మదీయమాత న
త్రేమ మయాత్మయౌ కయిక, పేరిదుమా యని నాఁడు డెల్లా నా
యామెత గూర్చు వాక్యము, యాదరమున్ వినిపింపు మారుతీ!

ఉ॥ ఇన్నియుఁ బల్కఁమీద వచి, యింపఁగఁ దగ్గది యొందు లేద యం
చెన్ని ధరిండు వత్తమున, నింపుగఁ గట్టిన మానికంబు పై

నున్న జగంబు గ్రేంది జగ . మొప్పుగఁ గల్గిన రాంతి సంతతిన్
గ్రన్న జయించు దాని నటఁ . గైకొనె మారుతియున్ భ్రమింపఁగన్.

తే॥ హనుమ యద్యెరు పాదొంచి . యరయ సాగె. సప్తలోకంబుల తమంబు . సమసిపోయె
రవియు భయపడ నీ నగ . రంబు చేరె. నేమిఁ యని దైత్యులును శంక . నెనసినారు.

ఉ॥ శోకము నొందు జర్కంచు . స్రుక్కుట పీడె ముడింగియున్న ప
ద్మాకరమందు పంపజము . లన్ని యెలరెన్ను సూర్య కాంతముల్
తూకొని నిప్పు యమ్మినని . దుఃఖముతో ముకుళించెఁ గల్వలున్
వే కనుపట్టె సయ్యెడ ర . విప్రభఁ దోఁచెడు చిన్నె లన్నియున్.

చ॥ మృదువగు కేశపాశమను . మేఘముపై గ్రహరాజుఁబోలి య
మ్ముదిర మనోజ్ఞ సంహసన . ముంబలె రాగమునొంది రాగ సం
పదగల రామపాదముల . బాగున వెల్లు శిరోమణిం గుఱా
స్పదయగు సీత చూపెఁ గనె . వాయుసుతుండు ప్రమోదమందుచున్.

చ॥ వెదకుదు ఁచ్చి జీవముల . విండగ నిచ్చిన పుణ్యమూర్తి . నా
కిది యొక ఁటిపాప వలె . నింబుగ నుండుఁ జిరంబు పల్కలో
విదులక దుట్టియుంచితి న . బిజ్జగఁ గైకొను మంచు సత్యవా
క్పదయగు సీతయిచ్చెఁ గడు . భక్తిని గాడుపు పెట్టి చేకొనెన్.

ఉ॥ కైకొని వప్తమందు దుసి . క్రమ్మఁ యుండఁగ ముద్ది వీడికొల్
కైకొని మ్రొక్కి ముమ్మలు ప . లంగొని చాఁగిలి లేచి దీవనల్
కైకొని దీపవాక్యములు . క్రమ్మఱఁ బల్కి మఱిన్ మఱిన్ సుతుల్
కైకొని యుద్ది గంతురిది . గంధవహాత్మజఁ డట్లు క్రమ్మఱెన్.

7. వనభంగ పటలము. (60).

చ॥ వనమును గూర్చి యుత్తరపు . వైపునకుం జననెంచి దొడ్డ రూ
పును ధరియించినట్టి కపి . ముఖ్యుఁడు స్వల్పకృతిం బొనర్చి యే
ఁనుట నివేక్షలక్షణమె ? చయ్యన నచ్చటికేగి రామపుం
దును ముదిలించు వాని కొకఁ . డున్ సరి పల్కమి దూత లక్షమే :

ఉ॥ ఏపునఁ గాలుసేతులనె . యెల్లర సీమలఁ ద్రొక్కి చంపి లం
కాపురి వార్ధి నూఁకి జన . క ప్రభు పుత్త్రిని గొంచు రామవ
శ్రీ పదపద్మ నన్నిదిని . చేర్చనయేని తలంప నెవ్వరిన్
లోపములేని యుత్తమ గు . ణుండగు దూతుఁడ నొడు విధర్షన్.

ఉ॥ వంచకుడైన రావణుని . వాలముచే దళ మస్తకంబులున్
మించిన చేతు లిర్వదియు . మిడ్కఁగ నుక్కఁగఁ గటి కారలో

నుంచిన వాడఁగాను గడు • మద్దతిఁ దాకి జయింపలేదు మా
ప్రాంచిత రామ భానుజ వ • రస్పరమైత్రి ఫలించు పెట్లగుణః.

చ॥ బలయుతమైన యీ యసుర • వర్గముఁ గాడ్పడఁజేసి కూల్చి దో
ర్బలు దళకిందుఁ బట్టికొని • క్రచ్చుగ మోది యతండు కన్నులం
బలుకునఁ జూచుచుండ మయ • పుత్రి శిరోజములం గదించి వె
ర్వలగొన నీచ్చి తెచ్చి చెఱ • వేయుట దోసముఁ గూర్పు కార్యమే :

ఉ॥ వీరల హింస చేసి పృథి • వీభరముఁ రఘువీరు భారముఁ
దీఱ నడల్పు దూతకృతి • తీరుగఁ బూర్తి యొనర్చుచే తగం
గారియ మంచు భావమున • గట్టి యొనర్చి దితి ప్రజాతతిన్
బోరొనరింప రేపు విధ • ముం దలబోసె మనంబు లోపలన్ .

తే॥ కడఁగి యిప్పుడే యివ్వనిం • గాదువలుతుఁ బఱచు పెనుదొని చెవిఁబడఁ • బలల భుజాలు
కోపులై యెదిరింపంగఁ గూల్చువాడ • నిదియ తగిన యుక్తి యనుచు • నెంచె మదిని.

చ॥ పొదివిన దైత్యులన్ మరలి • పోవఁగ వీయక కూల్చఁ గూలి రే
నెదురఁగ రావణాసురుఁడు • నేవున దుష్పహ సైన్య యుక్తుడై
కదలును వచ్చెనేని కడు • కావరముం జెడ మస్తకంబులన్
జిదురలు చేసి నాకసి న • శింపఁగ నెమ్మదినంది మశ్శెడన్ .

చ॥ అని తలపోసి రేవగలి • కాధ్యులు త్రిమ్మరు మేరులమున్
జెనయు భుజార్గళండు మును • చెన్నుగఁ గొమ్మున భూమినెత్తు నా
మనకిటిఁ బోలి దొడ్డ యడ • గైకొని వేలకువేల కావలిన్
గనిన యశోకికా పవి న • గంబులఁ గాళులఁ ద్రొక్కె ప్రీతఁగన్ .

తే॥ విజిగెఁ జీలెను వ్రాలెను • పెల్లగిల్లె నడఁగెఁ బొడియయ్యె మడఁగెఁ బె • ల్ల విసె నెగఁపెఁ
జెదరె మందెను మాడెను • ప్రిదిలెఁ బ్రేరె. బొగ్గులగుచు చిన్నాభిన్న • ములుగ రాలె.

తే॥ కొన్ని వేళ్ళతో రేచెను • కొన్ని కాలెఁ గొన్ని మొగుటలలోఁ జేరెఁ గొన్నిచీరె
కొన్ని మున్నీటఁబడిపోయె • గొన్ని శేరెఁ గొన్ని దేవలోకముఁదాతెఁ • గొన్ని తూరె.

తే॥ చుట్టి విసరిన మబ్బుల • నుడిసి కొన్ని. దిక్కరుల కాకు మేతగా • దిగువ వ్రాలె
నడుగు పట్టి వీచిన కొన్ని • యాకసంబు. దాటి యింద్రు నందనమును • త్రమ్ము చేసె.

తే॥ వారి యలలచే జఁది క • ల్లోల మయ్యె. దైత్యుల విళాల పౌధముల్ • ధరణిఁ గూరెఁ
గులగిరులు తుమురయ్యెను • కుసుమచయము. పట్టు దప్పి రిక్కలతో డఁ • బడి యడంగె.

చ॥ పొడవగు వేళ్ళతో నడరు • భూజములన్ వడిఁ బెల్లగించి త్రొ
క్కుడుపడి లోకముల్ ప్రిదుల • గోఁటున వైచిన కొన్ని దిక్కరుల్
పిడులకు నందియాయఁ దమ • బెట్టిదమౌ రదనాంతరంబునన్
బెడఁకుచు వ్రేలు తుండముల • వీక ధరించిన రీతి భాసెన్ .

ఉ॥ ధూరుని పంక్తిరింధరుని • కోమల పృథ్వి వసంబులోనివా
సౌరిభ పుష్పసంచయము • బక్కుల పర్వతమందు దేవతా
వారములుంటు స్వర్గమనఁ • బద్మదళాక్షులు మూఁగి పెచ్చి యిం
పారఁగ నొట్టుసిండిఁ జిదు • మార్గిరి యెందోరు టంచి వేడుకన్.

తే॥ రనక రత్న మయంబులై • బ్రాలు రటలు. దిక్కులకు మించులంటోలెఁ • దిరుగుచుండెఁ
గొన్ని సూర్యబాంతులంటోలెఁ • గొన్ని నదులు. దాటిరాలురిక్కలవలె • ధరణిఁగూలె

తే॥ పక్షులును జుంటి యీఁగలు • భ్రమరములును. మొగ్గులు జిప్తులు దేనెయుఁ • బూలుపండ్లు
కడలిఁబడ మీలు గ్రుంగును • పుడిసియాడెఁ. బచ్చి చెట్లందలోఁ బడఁ • బచ్చడయ్యె.

క॥ చెదరిన పూవులఁ దొరిచి. లకసుల గుంధంబు పీచి • జలధులు వేల్పుర
సుదతులతోఁ గ్రీడించు ప్ర. చుదావని సరోవరముల • మాకిరి నొప్పెన్.

మ॥ హనుమంతుండు పెల్లి వైచు మణిహే • మాంచత్పరిభా వేదులున్
మన ధూజ ప్రజమం బొచ్చు పెనుపె • క్కంజొచ్చి నింపారుటన్
జనముల్ దాటియె పోవఁగాఁదగు ననం • జాల్యంప్ర మవ్యేకఁ గా
లి నడన్ దాటఁగఁ దగ్గడయ్యె ననఁ జా • లెన్ జాక్కి కల్రంబుగన్.

తే॥ గ్రీష్మ భానుని పోలి య • గ్రహమరీచు. లడర మింటి కెగసి యుర • వడిని మరలు
తరులవలన దాపుల సౌ • ధములు తుమురు. లయ్యె నశనిచేఁ గుధరంబు • లవియునట్లు.

తే॥ హనుమ పెరలించి వైచిన • యగచయంబు. క్రిక్కిరిసి మబ్బువలెఁ కోవ • గినుకచేత
రావణుని పనిమెల్ల స్వ • ర్గంబుచేరఁ. బంపు క్రియదోఁచె నప్పటి • యతని చెయిది

ఉ॥ తేనియ తుంపురుల్ చెవర • దిక్కిటి పక్షులు రంపు సేయఁగా
సూనవయంబు నిండుకొన • శోభిలు రత్నమయావనీజముల్
మానుగ మింటఁ గ్రీక్కిటిసి • మంజుల కాంతులు కత్తులట్లు సిం
గాణులరీతిఁ గ్రాలి పడి • గాఁ జనె మేటి విమాన పంక్తివాన్.

ఉ॥ వారఁ రాజముం జెనయు • వాయు కుమారుఁడు చుట్టివైచు భూ
మీరుహముల్ సుడింబడుచు • మింటను నిల్వక క్రమ్మటిల్లి పెన్
వారిది వ్రాచుండుటలు • వట్టిలి తో యదముల్ పయోధిలో
నీరము నానఁగా దొడఁగి • విండుగ వ్రాలిన లీలఁ గన్నదెన్.

ఉ॥ పాపముచేసి మధ్యమ భు • వంబున జన్మముఁగాంచి జ్ఞానలై
తాపములన్ జయించి విను • తంబగు ముక్తిని పొందు వారి య
శ్లేషున నూర్చి పైకెగుర • నేసిన కల్పకక్షాల మద్ద స్వ
ర్గోపరి భాగఁగి మఱి • యొందెను మున్నటి స్వస్థలంబులన్.

తే॥ గుఱిగ మణికుట్టమంబులఁ • గూలఁదన్ని. చదిపి చవికలు దీర్ఘికల్ • చదునుచేసి
కుద్యములను క్రొడ్రులఁ • గుదియ ద్రొక్కి. చేయ దుస్సాధములనెల్లఁ • జేసివైచె

తే॥ సాల సర్వకాదులఁ ద్రోచి • పూలతోడఁ, జూపక శ్రేణి గెలఁకి ప • జ్జను గలట్టి
చూత సాలంబు లూడ్చియ • చోటఁ జెలఁగు, ఫలతరూత్కరం బెల్లను • పాడుచేసె

ఉ॥ కంతు వసంతు మోముల వి • కానము రెల్లఁ గృశింప నా మానూ
మంతుని పాదముల్ దగుల • మంజుల పుష్పవనంబు తారు మా
తెంతయు నొందఁ జందన మ • హీజము లిందన భంగిఁ గల న
య్యంతర భాగమెల్లఁ బొగ • యై నివుతై కనెఁ గాడు పోలికన్.

క॥ రొద సేయుచు భ్రమరంబులు, చెదరఁగ భూజములు గలసెఁ జేడ్పడి మంటన్
మదవతుల నృత్యశాలలు, కదిసిన విరి లతలతోడఁ, గాలెఁ బదడుగాన్.

చ॥ తలరెడు పూలకొమ్మలు ల • తావితతుల్ పికముల్ రహించు క్రొం
దలిరులు గల్గు మావులును • తావులఁ జిమ్ముచు నల్లిఖిల్లిగా
నలమిన తీఁగలం జెలఁగి • యందము చింద నమర్చు ద్వారముల్
పులుగులతోడ గుల్మముల • పుంజములున్ జెడె నుగ్గు నూచమై

ఉ॥ వైచు ప్రవాళ వల్లరులు • వారిద పంక్తిని మించు లట్లు చు
ట్టేచిన కొండలంబడి ర • హించె మహీధ్రము వంటి యేనుఁగుల్
మోచిన మోము పట్టములఁ • బోలి హిరణ్మయ చూత కాఖిల్
వే చని యందు దంతులకు • వేడుక యోగిరమయ్యె నయ్యెడన్.

తే॥ పిట్ట లఱచు శబ్దంబులు • వృక్ష చయము, విఱుగు నవ్వడి మారుతి • పెలుచఁజేయు
సింహనాదంబు పెనురోద • సిం దరించి, యందగోళంబులం దాటి • యవలికేగె.

క॥ కూలెను పాటల కుజములు, ప్రిలెను వర గోఁగులును ద్వి, రేఫ రవంబుల్
మాలెను విహగ రుతంబులు, గ్రాలెను రోచనముగాఁగఁ, గడలిం బడుచున్.

క॥ అడఁగెం బొడవగుమేడలు, మడఁగెం బందిళ్ళ లతలు • మఱి వృక్షంబుల్
పడియెం గావేరీనదిఁ, జెడియెం గంగాజలంబు • చేరఁగఁ దేఱుల్.

క॥ అందము చిందెడు కొలఁకులు, చందనముం గలిపినట్లు • చెడెఁ బంకముగాఁ
బెందరువులు కూలిన యా, సందర మొక పూలతోట • చందంబయ్యెన్

ఉత్ప॥ సింధువార వారమేగి • చెదరి చేరె వారిధిఁ
చందనములు టివ్వమంచు జరగ • దైత్య సౌధముల్
పొందు మేల్కొ వాటములను • పొడిచి విఱిచె నుగ్గుగా
నందు రక్క సీంధ్రు జడిసి • యఱచి పఱచి యేడ్వఁగన్.

ఉ॥ ఆక నమందు మించి వెలుఁ • గారెడు రిక్కలఁ బోలి నందన
ప్రాకట వృక్ష పుష్పములు • పైఁబఱపై విలసిల్లెఁ దింత్రిణుల్
వ్రేకనఁ జాట్టి చుట్టి కడ • లిం దిగబాడఁగ శంఖ కీటముల్
వ్యాకులమంది ముత్తైముల • నయ్యెడ రాల్చుచుఁ బాతె వీరిపై

తే॥ అకసమునకు వీచిన , యందమైన, కొమ్మలం గల్గు మణిమయ , రుజము లచటఁ
దివిరి దైత్య వినాశ యు , ద్విస సమిత్త. మైన యంద్రధనువు పోలే , గానఁ బడియె

చ॥ చతురంధోధులలోఁ బడన్ విసరు నా , చాంపేయ ఫల్లి తితుల్
చితుకం బాటుచు రాలుచుండుటలు వీ , షింపన్ దిగం టొచ్చుచున్
సిత జీమూత విశాసముల్ జలములన్ , సేవించు వారా? నా
తతరీతిం బ్రసరించు భాసుకర నం , లాసంబునా భాసియెన్.

తే॥ ప్రాక్షులం ద్రిప్పివైపఁ బు , రంబునందు, లాయములు రథశాల లా , లాన శాల
లాటపట్టులు పానశా , లాదిరములు, నేలమట్టంబులై పేరు , చూలికూలె

తే॥ ప్రాక్షులును కొండలను రారు , మాటుఁగాగ, వైరుటంజేసి బంగారు , ప్రహరులెల్ల
జీలివడ మేడలగ్గచే , జిదిలి పెటిలి, యతల కులంమై పురుమెల్ల , నడలు గుడిచె.

చ॥ అపనిజకై వగం టొగుల , నట్లుడికించితి విప్రు నాకు శా
త్రవులగు వారు నవ్వఁ బ్రమ , దావన నాశము సేయుచుండ గా
రవమునఁ గాంచు చుంటివని , క్రాగి చిరాకు గడించునందు దా
నవసతి కిర్కి దాఁకొనె న , నన్ హరిజాంకుడు దాఁగెఁ బైదెనన్.

చ॥ కిన్నము రిత్తు రాజి రవి , కొంతములున్ శశికాంతముల్ మణుల్
మునుకొని వెల్గు ప్రాక్షులుగఁ , టొల్పిన యావన వృక్ష సంతతుల్
హనుమఁడు పెల్లగించి కకు , బంతరదేశములం బడంగ వై
చిన కరనన్ జగంబు విం , సిలెను పట్ట వగంటి చాడ్పెనన్.

చ॥ మెకములు వీతిమైఁ జెదిరి , మిక్కిలి త్రాంతి వహించి యార్చుచున్
గకవిఁ చెంది ప్రూలె నెఱ , కల్ గల పజ్జలు కొన్ని పాటెఁ గొ
న్ని కడలిఁ జెట్లతో నడఁగె , నిచ్చలు పాతిన వెల్లఁ గొంత మే
రకుఁ జని త త్తటిలి ధర , వ్రాలెను పక్షములన్ విదుర్చుచున్.

ఉ॥ పువ్వలతోడ భాసిన , భూజములన్ హనుమంతుఁ డుగ్రుడై
ఱివ్వన వీవ నత్తరుల , వ్రేలెడు గూఁడులతో విహంగముల్
తెవ్వక కొన్ని చేరినవి , దివ్యవదంబు నతం డనుగ్రహం
బువ్వన నూనెనేని చుటి , యున్ దగనెట్టి ఫలంబు గూర్చునో.

తే॥ రాక్షసులు కాచుచున్న యా , రామమందు, శ్రమలనొంది తపించు భూ , జాతయున్న
వృక్షమొందు మాత్రము నిల్చె , విలయవేళ, విష్ణుఁడు పరుండు పట వృక్ష , విధము దోడ.

ఉ॥ మిక్కిలి కాంతిగల్గు నొక , మేటి శిరోమణి భూమిజాత లా
నిక్కడ నానబాలుగఁ బ్రి , యేకున కొందఁగ నిచ్చి వంచె నిం
కొక్కటియేని భూషణము , నొందద యంచుఁ దలంచి సాగరుం
దక్కటికంబుతోఁ బనిచె , నన్నవిధంబునఁ దోచె భానుఁడున్

చ॥ ననిచిన యవ్వనం బటులు , నాశముచేసి మరుత్తుతుండు పొ
ల్చిన విలసిల్లె నొక్కడయి , పోడిగ లోకములెల్ల గొల్చి వి
ల్చిన జగదీశు పోలికను , క్షీర మహాదధి మధ్యనొప్పు మం
దన నగముం బలెం బ్రళయ , దాహ రుషానల నేత్ర కైవడిన్.

కా॥ ఈలీలన్ వనమెల్లఁ గూల్చి మానుమం , దేపారు నశ్వేళ దై
త్యలోలాక్షులు లేచి హా యనుచు న , త్యంతంబుగా నుల్లముల్
ప్రీలన్ మేరువువోలె నిల్చు నతనిన్ , వీక్షించి వీడెవ్వఁడే ;
జేలా ; కాంచితి వేమె ? యన్నఁ గిని పు , భీష్మాత దానిట్లనున్.

చ॥ కొడిమెలు సేయు రక్కసులు , కూడని మాయలు చేయుచుండ నా
చెడుగదలే యెఱుంగ మఱి , చెప్ప నమర్తులు గాక యన్యులున్
నుడువ నమర్తులే , మనువు , నూల్కొని దైత్యుఁడు జింకయై కనం
బడ వలదంచు లక్షణుఁడు , పల్కిన సత్యమ యంచుఁ గోరితిన్.

చ॥ అని జనకాత్మజాత నలు , కాడఁగ తొమ్ములు మోడికొంచు న
వ్వనితలు నేలయుం జదలు , వారిధుడన్ వడఁకొందఁ బాఱఁగా
హనుమయుఁ జెంత స్వర్ణమయ , మై పొలుపాడెడు హామ మండిపం
బును గవి దీనిఁ గూర్తునిని , పూనికఁ జేతులు సాచి పట్టుచున్

పీ॥ కనులఁ జూడను గాదు , కాలుచెట్టనుగాదు , స్తంభముల్ లెక్కింపఁ , చరముగాదు
నినులందు జీకటుల్ , నెఱయపు ధరణియుఁ , గడఁగి మోయుటయన్న , గానినయి
యాకాశమంటు హే , మాద్రియు సిగ్గిలి , మచినొచ్చి పుండగు , మాడ్కి బెరిగి
క్రమముగా వర్తిలి , కళల సంపాదించి , దుగ్గంబుఁబోలు కాం , తులను కురియు

తే॥ శీతకరుఁ దాఁకు కందను , చీకటులను , వారి శనునట్లు వింశతి , బాహునాజ్ఞ
బ్రహ్మదేవుడె స్వయముగా , బంగరు గొని , మానుగాఁ గట్టినట్టిదా , మందపంబు.

పీ॥ స్తంభంబులెల్ల ర , తృమయంబుఁగుఁ జాట్టు , ప్రక్కలు మొత్తమ్ము , స్వర్ణతార
మయములు పెనుక సం , ప్రథిత మహోపల , మయములు రవికిని , మందనములు
దళకంధరుఁడు మున్ను , తారాద్రి నెత్తుట , చిన్న మారుతి యది , వెలితి పఱువ
మేరువునే తోడి , మీఁదిత్తిన యట్లు , దీర్ఘ దాహలతోడఁ , దివికి యెత్తి

తే॥ లంకపై వైచె మేడలు , క్రుంకె నిప్పు , మిడుగులులు లేచి కొన్నింటి , నడరి కార్చెఁ
బూడిఁ ప్రుగ్గిరి కొందఱు , పొలనదిండ్లు , చెడుగరులకు వచ్చెడువని , చెడుగులెకడఁ

పీ॥ అయ్యశోక వనంబు , నరసి కాపాడెడు , షడ్మకుడైవతములు , సాశ్రుపూర్వ
ముఖపద్మముల వత్త , ములతోఁ దుడిచికొంచు , దుఃఖాగ్ని మనసులఁ , ద్రోక్కి కాల్య
ప్రీతి నెత్తురుకాఱు , పెను దేహములతోడఁ , దడఁబడి పెనఁగు పా , దములతోడఁ
బురమెల్ల గగ్గోలు , పొరయ రోదించుచుఁ , బరుగున రావణా , సురుని దఱిసి

తే॥ చరణములఁ బడి దానవ , సార్వభౌమః వనము నేడు రావఁగ లేని , వారమైతి
మొక్కపెనుకొఁది యూహ , మూర్ఖి విలువ , నగ్గిఁబడు వస్తుముంటోరె , నవిసేద్రుటివి.

కవిరాజ. పలుకఁగి దేలికయౌ పని గాదిది , పాద కరంబులతోఁ గనవున్
నలుసులు దూసియులే కలుసట్లు లౌ , నర్పి మహా ద్రుతు మందపమున్
బెలుచ నగల్గి చెనన్ వినరెం బుర , పీఠుల మేడలు కొన్నియ పో
నిలువ నమస్తము నాశమొనర్చె ప , నేవర మక్కటః యిక్కరణిన్.

చ॥ అసవిని రావణుండు పరి , హాసముతో నొకకోఁది చొచ్చి యా
కనక తరూత్కరింబుఁ గడఁ , కన్ విదళించి మధాగ్ని శాల భూ
మిని పడఁద్రోచి గొప్ప కడి , మి న్నగరంబును కాడుసే పెనే ;
దనుజుల పేర్కొమెచ్చఁదగుఁ , దప్పి వెడంగులు విట్టు లందురే ;

చ॥ అనవుడు వారలిట్లునిరి , యయ్యరాః యా వ్లవగంబు మేను మో
చిన ధరణి స్తుతింపఁదగు , శిష్ట గజార్పితౌ త్రిమూర్తు లం
దున నొకఁ డీతఁడన్న నది , తోఁచును న్మానతగాఁగ నక్క పీం
ద్రుని కడిమిన్ గణింప నెవ , రుం బరియేమిఁకఁ గాంచ నేర్పడున్.

ఉ॥ వారణి చీలి యానెటియ , దందడిఁ గంధి జలంబు నిండ ది
గ్వారణముల్ సురాసురులు , కక్కిరి చిక్కిరిగాఁగ దైత్యనా
రీ రమణీయ గర్భములు , ప్రీలఁగ రోదసి బూరటిల్ల ని
మ్మారుతి హుంకరించె దళ , మస్తకుతో నటు వారు పల్కుచో.

6. కింకర వధ పటలము. (61)

చ॥ కులగిరి గహ్వరంబున న , మోర మహాకని పాత మోషమున్
జలనిధి మోషణంబు శివ , చాప విదారణ భీషణారవం
లిల సరిపోలు నారుతి న , మిద్ద మణిమయ శీర్షక స్ఫుటా
కలిత దళాస్య మస్త దళ , కం బదరన్ వడిఁ జొచ్చె వీనులన్.

మ॥ చిటునవ్వింతుక యోర్వలేమి యలమం , జింతించి యాకోఁది యం
బర వీధిన్ మఱి యెట్టులుం జనని రే , వన్ జట్టుముటాడి దు
ర్బరమౌ పోరానరించి యేని త్వరగా , బంధించి తోఁతెండు పొం
డురవౌ సేనలతోడ నంచు సుభట , పూహంబులం బంపఁగన్.

తే॥ కూల కుంత తోమర బింది , పాల ముసల, పరకు పట్టిసాదుర, దాల్చి , కజకుశోకు
మూఁక లయకాలమున వార్ది , పొంగి లేచు, కరణి నడరి బయలుదేఱె , గపిని పట్ట
సీ॥ అలంబుపేరు వి , న్నంతి మద్యముకంటె, నతిశయోత్సాహంబు , నందువారు
ఆదవి కంటెను పరపైన వారలు పెను, మోషచే జడధికి , గొప్పవారు

గిరికంఠె నున్న త , వర దృఢ దేహాలు. యశమున నాకన , మందువారు
దేవదానవక్తిరి , దీధితులను తమ, హంకృతి చేతనే , యాడ్చువారు

తే॥ స్వల్పవైరంబు నిర్లక్ష్య , శరణి విడుట. యాపదలకు మూలంబని , యరసి దాని
కోతి వలనఁ దీర్చుకొనఁగఁ , గుండ్దిసిగ్గు, పడిన హృదయంబు గలవారు , బాహుబలులు.

సీ॥ కత్తులు గలవారు , కవచముల్ గలవారు, వీర చిహ్నంబుల , వెలయువారు
వసుధ నడఁగ ద్రొక్కు , పవములు గలవారు, కడంసంఠెడు కేలు , గలుగువారు
గగన మంఠెడు మస్త , కంబులు గలవారు, కాళ్ళతో మలలను , గవపువారు
పిడుగుల కింఠెను , పెడబొచ్చు గలవారు, వారి కరుల మ్రింగు , నోరివారు

తే॥ క్రొన్నెలంబోలు కోటలఁ , గొలుబువారు, గుఱకిజాంకిత భుజులు మా , ర్గఱ నివిద్ద
పాద పాణి వక్షఃపాల , భాగులైన, వారు దివ్యభూషణముల , వలులువారు

ఉ॥ కేల గదాది పాదన వి , కీర్ణ మయాశము రెండగాయఁగా
లీలగఁ బోవలేమి నెద , లిందుచు బొండ్లని త్రోవ ముందు వా
రేలాకా సాగరంచు బయ , లీదుచు నూకుచుఁ ద్రుళ్ళి నేలకున్
వ్రాలుచు నెట్లు వ్రాలుటకు , వైనము లేక శ్రమంబు నొందుచున్

ఉ॥ సాధనముల్ తటిత్తులుగ , జాపము లింద్ర శరాసనాలుగాఁ
గ్రోధముతోడి యూరుపురె , ఘోరమరుత్తుగ మేసులెల్ల రా
రాధన పంక్తిగా నడరి , రక్కసి మూఁక యుగాంతకాల పా
ధోధరపాళి తారసిలు , తోయమునం జనుదెంచె నత్రతీన్

చ॥ సురుచిర భూజయి క్తమయి , శోభిలు నివ్వని నెల్లఁగూర్చి భా
స్వర ముఖ మండపంబు నొగి , బగ్గము పాడుగఁ జేసినట్టి దొం
టరియగు కోతియైఁ విక , టంబుగ నున్నది నిర్వరాది ప
స్ఫురదురు శౌర్యమున్ మన య , శోవిభవంబులు గాల్చినే యిఁకన్ ?

మ॥ లని అంపిలుచు నాయుధ ధ్వనులు శిం , జారావముల్ సింహ గ
ర్జనముల్ చింతుల మ్మింపుతుల్ తురగహే , షల్ గూడి పెన్ మ్రోతయై
తననన్ భర్జనంబులఁ గపిం , చిట్టంచు కొట్టుండు చం
పినఁ జంపుండని యార్చి రయ్యమల్ వి , ద్వేషుల్ వడిం బోవుచున్

సీ॥ వీధులలోఁ జన , వెరనింతగానక, యెగసి మింటనె బోవ , నెగడు వారు
బొమలు విందులు నొక్క , బోలికగా వంచి, బొగయు నిట్టూర్పులు , పుచ్చువారు
ఒకరి నొందొకరు త్రో , చికావి ముందేగుట, గని వీరుఁడే యని , కనలువారు
లంకలోఁ యెఱుఁ బో , ల గఁ జాలినంత తా, వమరదే యని పెద్ద , యలుచువారు

తే॥ బూములనుండి యమ్ములు , దూయువారు, నొటలనుండి కత్తులనూడఁ , బెలుకువారు
నెఱసి చోటింతలేక క్రి , క్రిమిమువారు, కుటిలదంతముల్ పటపట , గొలుకువారు.

మీ అల్పరసస్వరౌ , నహలు , పోరగలేక , పాటుచో నవ్విస , వారువీరు
ధనదని కీర్తి పాఁ , తటవేయ నలకను , పాదోనరించిన , వారు వీరు
దురము సేయుట లేక , దురద పుట్టిన కేలఁ , బోరుగోరి తిరుగు , వారు వీరు
పూర్వయుద్ధంబు , ముక్కాఁకలం దీఱి , వీరమధ్యైఁ గొన్న , వారు వీరు

తే॥ కొండలం బరెఁ జలియింప , కుండువారు , సమరదోహతులు కృతాస్త్రు , లమరవదులఁ
బెక్కుసాదులు గెల్చిన , వీరవరులు , పుడమి నడుము విఱుగునట్లు , నడచినారు .

ఉ॥ కొండలఁ ద్రోయుఁ డన్న వడిఁ , గుంభిని గూలఁగఁ ద్రొక్కుఁడన్న మా
ర్తాదుని నేల కీడ్చుఁడన , వబ్బములన్ వెనఁ బిండుఁడన్న నొ
క్కందొకఁడే సమర్థుఁడయి , క్రాలు మరుత్సమ వేగవంతులు
ద్దండబలల్ రణక్రమ వి , దగ్ధులు సాహస శౌర్యదుర్యులున్

ఉ॥ పాచరణమ్ము స్వర్గపుర , వాసుల కన్నులుగవ్వ శౌర్యమే
మోదము తోడ రూపమును , పొందిన చందము దోఁప మత్త నా
గదన సంఘముం బలెను , వ్యాఘ్ర కదంబమునోలె నీల మే
ఘోచయ మట్లు దైత్యులు మ , హోద్ధతి నేగిరి బాణవేగులై .

చ॥ మిదుఁగులు కన్నులం దురల , మిక్కిలి యూర్పుల ధూమమెప్పఁగాఁ
దొడిబడు నాయుధంబుల ద్యు , తుల్ మిఱుమిట్లు గడింప రక్కసుల్
పిడుగులఁ బోలె నార్చుచును , వీఁకున నుబ్బుచు గంతులేయుచున్
సుడిసిరి చూచి పాడగు న , శోక వనంబు కాడ్పడన్ .

ఉ॥ బానుఁడు పూర్వచర్య మదిఁ , బాఱఁగ బీతిలి మింటఁబాఱఁగా
మానుగ రేఁగి వర్తిలిన , మారుతి కాహళ తూర్య శంఖ భే
రీ నినంబు మ్రోఁగ విని , రేఁగి నిశాచరు లాజి సేయఁగాఁ
బూనిక వచ్చు చుండటలు , పోలునటంచుఁ దలంచి మోచిలెన్ .

చ॥ వనమును గూల్చుచే రగిన , పద్ధతియంచుఁ దలంచె మున్నె యా
వని యనుకూల మార్గమును , పట్టుటచేఁ బెనువోరు గల్గె నీ
దనుజుల తోడ నియ్యదియె , తాఁ దలపొసిన వైనమౌట నె
మ్మనమున మోదమంది హను , మంతుఁడు వారలఁ గాంచెఁ దేఁకువన్ .

చ॥ పగటనె రాత్రి తోఁచు చెలు , వఁబగు నల్లని పోఁకుమూఁక యా
పగతుఁడు వీఁడె వీఁడె వెనఁ , బట్టుఁడు కొట్టుఁడు కట్టుఁడంచుఁ దెం
పుగ నటుచొచ్చి వాడిమియుఁ , బోడిమి వెల్వడ నార్పిరెల్ల భూ
గగన ధరాధరంబులును , కంధియు లంకయు బిట్టు కంపిలన్ .

మీ॥ జలనిధి బెడిదంపు , టులిపు కీడ్పడ శంఖ , భేరీరవములు గా , వింపువారు
గుహలఁబోలిన నోళ్ళు , రహిఁ బెఱచినవారు , పొగరేఁగు చూపులనె , గడువారు

భుజగేంద్ర మెడయును , భుజము లొక్కటిగాఁగ, నడఁగంగఁ బుడమిపై , నడచువారు
బహువిధాయుధ మహా , ప్రభలు వంశాటవి, నలవినగతి వెల్గి , నడరువారుఁ

తే॥ గసిమనంగి యాలము సేయఁ, గడఁగినంతఁ, బావనియ నొక పెనుపావ , పంబు మిశ్రు
వగిడిగని కేలఁదాలిచి , వారి కడలి, నడిమి మందరమన వారి , నడుమ నిచ్చె.

ఉ॥ కొండల ప్రీచ్చినట్టి పిడు , గుల్ సహితంబు వడంకు పోటు దో
ర్దండ బలంబునం దరు వ , రంబున రక్కసి పిండుఁ దాఁపఁగాఁ
గొండల వాగులం బలెనె , కొండలఁబోయ భుజాలు న్రచ్చి యం
దుండి మహాన్రధార లిం , నోడిగిలం బడి చచ్చి రుక్కఱన్.

తే॥ కొండఱతనిపైఁ గైదువుల్ , గూర వినరి, పొట్టలవియఁబండ్లునుపోవ , మొగము లంగఁ
ద్రొక్కఁబడి రక్తమాంసముల్ , దుక్కిగాఁగఁ, జవిసి రూపఱ జచ్చి రాశ్చర్యము నంద

చ॥ ఒరపిడిచేత రాజిన మ , హోజ్వల వహ్ని యెసంగి వెండ్రుకల్
చుటచుటఁ జూడఁ గంఠములు , స్రుక్కఁగ గన్నులువోవ మూఁపులున్
విరవిరవోవ పీఠులును , ప్రీలఁగ నిట్టటు వోవలేక దు
ర్బరమగు తాపముం బొరసి , పాసిరి కొండఱు జీవితంబులన్.

క॥ అక్కునఁ దన్నఁగ నెత్తురు, గ్రక్కుచు తొమ్ములును పగుల , గరములు విఱుగన్
స్రుక్కుచు విలవిల వోవుచు, ముక్కుచుఁ గొండఱు నలంగి , ముగిసిరి సోఁకుల్.

ఉ॥ పొందుగఁ జెంతఁ గానఁబడు , భూద్రము మీదికి వైవ నందుచేఁ
గొండఱు నాకలోకమునఁ , గొండఱు గుహ్యక వట్టనంబునన్
గొండఱు వ్యోమమందు మఱి , కొండఱు సందరమందుచేరి యే
చందమునన్ నివర్తిలఁగఁ , జాలక యీల్గిరి పోవు త్రోవలన్.

తే॥ కాళ్ళు చేతులు విఱిచి య , క్కడనెవైవ , తెక్కలూడిన కొండల , రీతిఁబడిరి
తివిరి వాంబునం జుట్టి , త్రిప్పివిడువ, గిరగిరం దిరిఁ రుక్మిణిఁ బొం , గరములఱ్ఱు.

ఉ॥ కొండఱ ఖడ్గముల్ విఱిగెఁ , గొండఱ చావగదాదు లుక్కఱెన్
గొండఱ బాహువుల్ తెగియెఁ , గొండఱ మోములు నల్గి రూపతెన్
గొండఱ పండ్లరాలె మఱి , కొండఱ కాకులువోయె మధ్యముల్
కొండఱ కుక్కె నెమ్ముకలు , కొండఱకుం బొడియయ్యె నయ్యెదన్.

ఉ॥ కొండఱ చర్మముల్ చినిగెఁ , గొండఱ వర్మము శీర్ణమయ్యె వే
కొండఱ పేలు చీరె మఱి , కొండఱ దేహము లయ్యె నజ్జిగాఁ
గొండఱ మస్తముల్ చిదిసెఁ , గొండఱ కాయము లయ్యె బజ్జిగాఁ
గొండఱ గాత్రముల్ మునిగెఁ , గొత్తగ నొత్తిలి పాలు నెత్తుటన్.

పే॥ కాలఁ గొండఱ రాచి , కేలఁ గొండఱఁ దాచి, వాడుకోఁ గొండఱ , వైచి వైచి
చూపులఁ గొండఱఁ , దాపులఁ గొండఱ, రాపులఁ గొండఱ , వ్రాల్చి వ్రాల్చి

పోరం గింకరి పర్ణముల్ మడిపెనా : , పోరాటమున్ మానెనా :
పాటంతొచ్చెనా : యేమి యయ్యె : ననుచుం , బ్రక్కింప సవ్వారయన్.

తే॥ వారు బెగ్గిరి పాతిన , వారుగారు, ప్లవగ మని యుత్కంబున , వదలలేదు
తెలిసి కల్ల సాక్ష్యబిచ్చు , ములుచ కొలము, మాడ్కిఁ గోరిచే వారలు , మాడిరనుడు.

మ॥ తనయాజ్ఞన్ దరిఁజేరి సేవలనుచొం , దం జేయు దిక్పాఠురం
గని జ్ఞించుచు రావణుండు వసర , జె దక్షలం గాంచి కూ
రిన చందం బిది యంచెఱుంగక విజా , రింపంగఁ బ్రాల్మాలి నో
రను పె వ్విద్దదియెల్లఁ బ్రేతెదరె దు , ర్పాఠికాత్మరై ముంగంన్.

తే॥ అనుడు వారడలున నేమి , యనఁగలేక, వడఁకుచు నిల్వ క్కోతి యీ , పగిదిచేతఁ
మీరు విన్నదా : కన్నదా : వీరునమల , కంఠయును దెల్పఁగోరెద , ననఁగ వారు.

ఉ॥ బ్రక్కి కొదింగి నిల్చి భయ , భావమునం దినువుల్ కుదించి నేఁ
దక్కిటఁ నేమి సెప్ప దను జాచిపఁ క్కోతియొకందె కింకరుల్
క్రిక్కినకుండఁ జావ నొక , పృథ్వి కైకొని త్రిప్పి త్రిప్పి య
మృగ్గఁ సమస్తముం జదిపి , యచ్చట నున్నది పాట దెయ్యెదన్.

జంబుమాలి వధ పటలము.

మ॥ పనపాలోక్త విధానము వ్వినిన దే , వద్దేషి కోపించి శ్ర
న్నన బిట్టార్చుచు జంబుమాలిఁ గని పై , న్యశేషితో నేగి కో
తిని గర్విం బడఁగించి పట్టుకొని వే , తెమ్మిట్లు నామ్రోలకున్
ఘన మోదంబును నాకుఁ గూర్చు మిది నీ , కార్యంబనన్ దైత్యుఁడున్

ఆ॥ మ్రొక్కి రెక్కి లేచి , మూఁతిలో నన్ను నీ, పనికిఁ దేర్చిసంపు , భాగ్య మొదవె
దమ్మఁదైతి ననుచు , దైత్యు కోపంబె రూ , పొందెననఁగ నేగి , యుద్ధమునకు

మ॥ తన సైన్యంబులతోడఁ బంక్తిముఖుఁ డొం , దం బంపు పై న్యంబుతో
జనకుండంపిన సేనతోడను సుహృ , త్సైన్యంబుతో నేగి నేఁ
డిని సేయంగల భాగ్యమబ్బె నను న , త్యానఁద వృత్తిం బ్రహ
స్తిని పుత్తుండగు జంబుమాలి నడచెన్ , దోషాటు లగ్గింపఁగన్

సీ॥ పిడుగుల మొగుతుల , తెనచి ప్రాణమువోసి, నిలిపెనా నొప్పు న , నేకపములు
ఉటుములు మెటుములు , నొక్కటిగాఁ జేయఁ, బరఁగిన వననొప్పు , నరదములును
గాలిని నాలుగు , కాళ్లుగా నొనరించి, దరనిల్పె నన నొప్పు , హరి చయములు
వజ్రంబు వినుము హృ , ద్వపువులు గాఁగొని, క్రాలిన వననొప్పు , కల్పలములు

తే॥ గుహలనుండి పులులు వచ్చు , కోపుదోచ, ఖడ్గ కర కరాసన తూజ , ఘనగ దాది
పాదనంబులు మెలయంగ , జంబుమాలి, సైన్యములు పాగె మేదిసి , చక్రమదర.

తే॥ చిలుకటారు లీటి యలును , సిదము లంబు, దంబు నొరయంగనైన రంధ్రములనుండి
కాటు జలములు రజముతోఁ , గలిసి ప్రణము, లండు గాటు రక్తంబునా , నతిశయిల్లె.

తే॥ నేమి రవములు శంఖధ్వ , నియుఁడురంగ, హేషణములు వివిధ వాద్య , ఘోషణములు
కింకిణుల విండ్లరుతులు మీం , కృతులుమిగులఁ, గలిసివేల్పుల పలుకులఁ , గలఁతవడిచె.

తే॥ కనకమయమైన లంకా న , గరము ప్రదిలి, యెగురు ధూళిపైఁబడఁగొండ , లెల్లన్వర్ణ
గిరిని పోలెను తక్కినపుర వరములు, నాక లోకంబు బోలి వి , న్నాణమొందె

తే॥ రక్కసులసేనఁ బదివేల , రథములందె, వాని కినుమడియై యుండె , వారణములు
వానికిమ్రోడియై యొప్పె , వారువములు, వానికిబ్బడి యయ్యె గా , ల్బలములెన్ను.

ఉ॥ అందఱు నాటికేటి న మ , హాహవ యోధులు మాయలందు పే
రందిన వారు నేత్రముల , యందు మహోగ్రత చూపువారు చే
వం దనరారువారు తత , వక్షములం గవచంబు దాల్చినా
రెందును సాటిలేని విజ , యేందిరఁ జేకొని నారు విచ్చలుకా.

తే॥ వారణారోహణక్రియా, ప్రధితు లప్త, శత్రువిద్యాప్రవీణులు , చతురమతులు
హ్యూహ నిర్మాణచతురులు , సాహసులును, నిర్భతివంశ్యులు తరణి న , న్నిభులువారు

తే॥ రథగజాదిరోహకుల శి , రంబులవయి, నెగిరిపోవు మనోవేగమె, నయు వార
రాశ్యికులు వారి గుట్టమ్ము , లట్టవయగు, వివిధ గతులనెఱింగిన , జవన హరులు.

చ॥ అరయఁగ జంబుమాలి చక్ష , రంగ బలంబులు చుట్టిరాగ ని
ర్జరులు భయంపడం గనులు , చంద్ర మీడుంగులు లట్లు వెల్లఁ బె
న్నరదము మీఁదఁ గొండవలె , నాతఁడు గ్రాలఁగఁ గంకటంబు పే
రురమునఁ గారు చిచ్చువలె , నుజ్జ్వలమై వెలయక వెసం జనెకా.

చ॥ రణమొనరింప రక్కసులు , రారొక్కో యేలొక్కో తామసంబు ప
ట్టణమున నున్న వీరుల క , దంక నశించెనొ యింతకం చవా
రణగతి మారుతాత్మజుఁడు , క్రన్న నశోక వన ప్రధాన లో
రణ ముఖసేమ దానవుల , రాకఁ బ్రతీక్షణ సేయఁగాఁ జనెకా.

చ॥ స్ఫటిక శిలా హిర్యణ్య వి , భాసుర సౌధ విశేష కాంతి చీఁ
కటులఁ బెదర్చుఁగాఁ జకచ , కిల్ గల రత్న మయాఖ జాలకం
బటనట వన్నెచిన్నె లెన , లారగ మారుతి యందుఁ దోఁచెఁ జొ
కృతిమగు వేవెలుంగు నడు , కంధిని భాసిలఁ దోచు రీతిగకా

చ॥ పిడుగుల తోడ మేఘములు , ప్రీలఁగ సంద్రము కొందలింప ము
ప్పడరిన దంచు పర్వత గు , హంతర సీమల సర్పముల్ విసం
బెడలఁగఁ గ్రక్క రక్కసు ల , హీనభయంబు భజింప వేల్పు పిం
డదలఁగ నాంజనేయుఁడు మ , హారవముం బొనరించె నయ్యెడకా.

తే॥ దిగ్గజములు విక్రంతిఁ బొం , దెను జముండు, దిద్దబిల్లె ఋక్షంబులు , ధరణిరాలె
చర్వతంబులు భూమియు , బ్రద్ధంబయ్యె, నలఁగెగఁ దలియు హనుమ బా , హావళింప.

తే॥ లంత దైత్యులు రిదిలి పె , ల్లాల్పి పీస్సు, పెంటలును రక్తవాహినుల్ , పెరిగివారి
నారి పెట్టుట పంప నా , హనుమఁజేర, సనువుదోచక ఓక్కిలి , యడిగిపడిరి.

తే॥ జంబుమాలి సైన్యము విధ , జనముచేసి, రెండు ప్రక్కఁబంపి యా , దండ కాను
రథిఁబడై దాయ హనుమ వా , రలనుగాంచి, సంతసింపఁ బూరించె భు , జంబు లంత

చ॥ అమరిన దీప్త దీప శిఖి , యందిము నొంది వెలుంగు నూర్వ పుం
ద్రముగల పొమ్మ మొదటి , రాణువగా నిఖరాడి నిట్ట రో
మములు చెలఁగు బాహువులె , మధ్యమసేనగ వాలు వెస్కె సై
న్యముగఁ బొసంగఁ బాపనియు నాయితఁజయ్యె రణంబునేయఁగన్.

ఉ॥ రాహవముల్ చెలంగ నెస , కంబుగ వాద్య విరావమొప్ప మా
యాహవ దోహతుల్ బహు వి , దాయుధ వర్గము నాంజనేయుపై
నోహరి సాహసిన్ పయిచి , రుద్రతి నాతఁడు చూచి లోక వి
ద్రోహులు కుంపిఁ దూర్చె నొక , దోరణ గంబముతోడ నన్నిదన్

ఉ॥ దోరణ గంబమున్ సమర , దోహతుడై కొని కాను దిగుబల్
పోరుట గానలేక వెఱు , బొందిచు గుంపులు గూఁచున్ విదం
బాటుచుఁ దాటుచున్ మరలి , పైకొనుచున్ దిరుగాడు విడిచి
దీర్చుటఁ గాల సద్ధమున , విందులుగాఁ జనునట్లు మోడుచుక

తే॥ ఏయునివి క్రమమైన యగు , నాయుధముల, నెడమచేత నలంఛము గుడికరమున
పోరు సాగింప నంజని , పుత్త్రుకుండు, దొరలె రిధములు గజములు , బుంగములును

తే॥ మోడుదిన్నె యేనుంగులు , మిఁది లెక్కె, ములను దంతములను తొడ , ముఁలు చెవుల
గాళ్ళ మన జలంబును ఘో , కారమును, కినుకలెల్లను పోగొట్టు , కొనియె నపుడు

తే॥ వీరు లెక్కివచ్చిన రిధ , వితతి నొగలు, ప్రక్కలును శిఖరములు క , క్రిములు కింకి
ణులుఁ నుద్వజములు వారువ , ములును నలఁగి, మహిని చెరరి పడియె హనూ , మంతుచేత

ఉ॥ కొన్నిటి కుత్తుకల్ దెగియె , గొన్నిటి పొటలు ప్రీలె, శ్రేవులున్
గొన్నిటి కీఁగెఁ గొన్నిటి య , కుంరితవేగము క్రుంగె గాళ్ళ వోఁ
గొన్నిటి ముచ్చలే విఱిగె , గొన్నిటి యొమ్మెలు వ్రప్పె నుగ్గుగాఁ
గొన్ని నళించె , గొన్నివదె , గొన్ని యడంగెఁ దురంగ బృందముల్

ఉ॥ కొందఱు పిహ్వలించుచును , కొందఱు కుందుచు, గొందఁ జేర్చుచుం
గొందఱు దిగ్రమంగొనుచు , గొందఱు పోరుచుఁ గొందఁ తార్చుచుం
గొందఱు పాటుచుం బొరిలి , కుప్పలు గూలుచుఁ జచ్చుచుండఁగాఁ
గొందఱు దవ్వనుండి కవి , కొంకుచుఁ బాటిరి తిరిచాచుచున్

అ॥ కరులచేతఁ గరుల , హరులచే హరులను, కల్పలములతోడఁ , గల్పలముల
స్యందనములతోడ , స్యందనంబులఁ గూల్చెఁ, గదనమఁడు హనుమ , కసిమసంగి.

అ॥ కాళ్ళు తలలు తునిగెఁ , గంధరంబులు తెగె, భుజము లూడియె , బురదయయ్యె
మెడదు నెత్తు రురలి , మదగజావళుండు, మునుక వేసి యల్లె , మునిఁగిపోయె.

తే॥ దనుజవరులను వక్రదం , తములతోడఁ, గరులతో విండ్లతోడ ఁ , డములతోడఁ
గడిమితో గర్జనలతోడఁ , గజకుతోడఁ, నలగఁ ద్రొక్కి చంపెను మరు , న్నందనుండు.

చ॥ మిడుగులు ఘండుగాఁ జెడిరి , మేఁగ జరించెడు వాయుపుత్త్రుఁ డా
సిదముల చెంత సేనుఁగులఁ , చెంత రథంబులచెంత గుఱ్ఱపుం
దడముల చెంతఁ బద్మ సము , దాయముచెంత మతేడఁ జూడ న
క్కడఁ గనవచ్చె నచ్చెరువు , గాఁ గనువారల కుగ్ర వేగుడై.

తే॥ కరుల తలలపై వీర వ , శములమీద, వారువముల వీఁపులపయిఁ , దేరులపయి
విలయకాలాశనియొ నాఁగ , వెలసి దుమితె, హనుమ నజ్జనజ్జగ నవి , నవసిపోవ.

మ॥ జగతిన్ నిశ్చలరీతి వర్తిలు నృపా , జ్ఞావక్రముం బోలె ము
జ్జగముల్ పొంపిరివోవు నజ్జనుల వి , జ్ఞానప్రభంబోలె బా
డిగకున్ దేహము నొప్పగించు ధనచే , టీ చిత్తముం బోలె నా
కుగపుత్త్రుం డెటఁ జూడఁ దానమయి సం , శోభిలై రంగస్తలిన్.

మ॥ భగవద్భక్తులు సర్వదా హరిని సం , భావించి సారూప్య మొ
ప్పుగ సాదించెదరన్న యర్థమును సం , పూర్ణంబుగాఁ జూపుచున్
గగనంబందున దాత్రియందునను ది , గ్నాగంబులన్ ముందరన్
దగ డెందంబునఁ గానిపించెను మరు , త్సంజాతుఁ డయ్యెయెడన్

మ॥ ధ్వజరాజద్రధ పంక్తి రధ్యములతో , దాచేత మత్తద్విస
ప్రజమున్ వేటొకచేత గుఱ్ఱముల ను , గ్రక్రోధులై పోరు పు
జ్జ్వజనాశిం బర సంప్రభాతముల భ , గ్న ధ్వంసముల్ జేసి య
క్కజుడై పేర్చె యుగాంతకాల లయరే , ఁ బొల్చు రుద్రుండనన్

తే॥ చక్రబద్ధతోమర పర , శ్శుభ్రభాశ్వ, గజ లనచ్చక్ర కేతన , కాండమెల్లఁ
గుప్పలైకూలి నెత్తుటఁ , దెప్పదేరె, పూచి విలసిల్లు పెను జల , పూరమట్లు

తే॥ దొరకు నాయుధములఁ గొని , తొడరియేయఁ, దెగినతలలును కొండలఁ , బగులు తలలు
నెగురుతలలు నొడొంటికిఁ , దగులు తలలు, తిటవటాయించె సంగర , స్థలమునందు.

తే॥ జముని కరణి విజృంభించి , జంబుమాలి, కుపితసింహంబు కరిషటం , గూర్చిత్రోయ
మిగిలి యున్న యూధసమట్లు , మెఱసి తే , వంటి కన్నుల నివృత్తల్ , వజరదాఁకె

ఉ॥ పీనుఁగు లడ్డదిడ్డముగఁ , బెంటగఁ గూలిన సంగరస్తలిన్
జానుగ స్యందనం బరుగఁ , జాలని తీరు నెఱింగి వేటుగాఁ

బో నెడలేక యుండియును • బోరునడుం ద్వరసేసెఁ బాప మా
దానవపీరు దుస్స్థితి వి • ధంబది యొప్పెను శోచనీయమై

ఉ॥ పూచిన రింతు కాశ్చితిని • పొల్చిన పాపని జంబుమాలితోఁ
జూచిన స్వందనమొక్కటి • సౌముగ నాయుధ మొక్కటయ్యె నెన్
గాచుట కేగుడెంచిన ని • రాయముఁ గావక యొంటివైతి ని
న్నేఁచుట నీతిగాదు చుటి • యేగుము పీడెద నన్న దైత్యుఁడన్

కా॥ కారుణ్యమృతిమూర్తి పీ పదియు ని • క్కంబిష్ట నాపైని దై
వాటం జూపిరి మేలుమేలు టి? యె • వ్యాడంచు నన్నెంచితో
వోరాటంబున కేను జంతుదునె పో • పొమ్మంచు దర్పించుచున్
గ్రూరాత్మంబులు పెక్కులేసి యొడలం • గ్రుచ్చెం గ్రుధాచుగ్నుడై .

ఉ॥ మారులి జంబుమాలిఁ గని • మాయురె యాయుధహీనురోడ వే
పోర వలంతి వాదనుచుఁ • బూనిన దోరణ గుంజఁ ద్రిప్పి దే
వారి శరంబులన్ జలక • జాపలి వాయువు దూల్చు లీలఁ జెం
దూమునిం బడంగ వడిఁ • దూల్చి హసింపఁగ వాడు హంకృతిన్

చ॥ ఆదలిచి కేరు వాయుచుచు • నండకుఁ దోలఁగఁ దెర్వులేమి నం
గదగొని కిన్క వాయుజుని • కాయము మొత్తము నొవ్వఁ గర్కశ
ప్రదరములేసి చేరఁ బొల • పంబగు దోరణగుంజ తున్నరై
చెదరఁగఁ గొట్టి యార్చెఁ గపి • శేఖరుఁ డంతట కేగి యుద్ధతిన్

ఉ॥ లెక్కకుమీటి పైఁబడు శి • లీముఖముల్ గడియింపకోర్చి పే
రుక్కున వాని కేరిపయి • కుగ్రతరాకృతి నుద్గమించి వి
ల్లక్కసుతోడ లాగి గన • యమ్మునఁ గొంతు దిగిర్చి నెత్తుడల్
గ్రక్కుచుఁ గూలి చావఁగ న • రాదన నీడెను దోర్బలంబునన్

ఉ॥ లవలఁ దేరిసుండి దిగి • యారదమున్ రథదోదకుం దరం
గావళి నుగ్గునూచముఁ • గాళ్ళనుద్రొక్కి విదిర్చి తోరణ
స్థావర గుంధ మెక్కెను న • దాగతి పుత్తుఁడు తీటువృత్తమున్
గావలివాండ్రు కాంచి కలఁ • కం జని రంతయుఁ దెల్పు తేనికీన్ .

చ॥ పరుగున శోక విహ్వలత • వచ్చి దువారములందు చూచు న
త్తరుణులు బర్తదేహముల • దారుణ రీతిగ నీడ్చుకొంచు నె
త్తురు వజ్జిల్ రహింపఁగని • దుఃఖము తెందిరి లంకయెల్ల దు
ర్భరమగు నాలగోడుగను • బాబర గోడుగ నయ్యెదన్

ఉ॥ ఏగిన కావలీంద్రు దను • జేంద్రుని సన్నిధిఁజేరి తెల్పుఁగా
వీగుచు వెక్కనంపడుచు వెక్కుచునుండఁగ భీతియేలఁ మీ

రేగతి గాంచినారో : యన , నిట్లని పల్కిరి జంకి వారు దే
వా : గతియించి రెల్ల రొక , వానరుచే మన జంబుమాలితో.

ఉ॥ ఆ పలు కాలకించి దను , జాదిపుఁ దుల్లము మండఁ గన్నులన్
చేపకు రక్త బిందువులు , దీర్ఘత రాలఁగ నిట్టులయ్యెనే
నావని : నేనవచ్చి జత , నంబునఁ బెట్టెవఁ గోఁతినన్న సే
నావతు లేవు రిట్లనిరి , నాయకు కోపము సుంత శాంతిలన్.

10. సేనాపతి పంచక వధ పటలము. (67)

సీ॥ సార్వభౌమా : నీవు , సానీఁదులం దిని, మనుకోతితోఁ బోరఁజనెనవేని
వర్షహీనతచేత , వనటి న పెలయేళ్ళఁ, గల పర్వతంబుల , కరణి నున్న
దిక్కరుల్ క్రమ్మఱఁ, దివిరి సాగర దాన, నీదువు లొప్పారఁ , జెలఁగకున్నె ;
ఉరుజవ నత్తుండు , గరుడుఁ దుద్ధతి పుక, కములపై నేగెడు , కరిణిఁ గాదె ;

తే॥ అల్ప వానరుపై నీవ , యిరిగినంత, నీభుజబలంబుఁ జింతించి , నినియఁ బవలుఁ
గొనుకు తారాద్రి తనదు నం , కోచవృత్తి, మాని యెప్పటి సంస్థితి , నూనటన్నె ;

సీ॥ ఈవ యాకోతిపై , నేగితివేని ని, న్నెదిరించి ఫలమేమి , యొదవ కుండ
నీపేరు వినుటకు , నోపక ఖీతిల్లి, పాటు త్రిమూర్తుల , వదనములకు
మందహాస రుచులుఁకందఁగింపవె : దీన, ఫలము సుంకేనియుఁ , గలదె నీకు ?
నదిగాక నీ వన , హాయఁడ వైతంచుఁ, బరులు తలఁపఁ దగ్గ , పని యదేల :

తే॥ మున్ను కొందఱఁ బంపితి , మోటుకులను ఇప్పుడు చితంబుఁ బాటించి, యెలమినించి
మమ్ము పంపుమా యనుచు న , మస్కరింప, లెస్సయని సమ్మతించె ని , లింపవైరి

తే॥ అఖిల జగముల కాది వ , త్యము చహించి సంత సంతసమంది సే , నాధిపతులు
వలసినంత బలముగొని , బలమునికు, నేరరిన వారు రందని , యెఱుక పలువ.

తే॥ సంద్రముంబలెఁ దెరిలెను , సైన్యసమితి, మొగుగులంబరె దుందుభుల్ , మ్రోగెఁ బెలువ
కారు మబ్బుల మెఱవుల , కరఁగిమెఱవె, నసురల కరంబులందలి , యాయుధములు

తే॥ గగనముం దాకు పొడవైన , కాళ్లగలవి, నింగి వాక యలఁబోరె , నెగడునవియు
నెనకెత్తెముల్ చచ్చిన , యసురకీర్తు, లట్లు గాలికఁ దటపట , లాడుచుండె

తే॥ పసిడి గండ్లపెండరములు , బాణపూర్ణ, తూద కవచాదుల ధరించి , రాణనొప్పి
యరదములకు గుబాలకు , హస్తములకు, స్వేచ్ఛకొలఁది వేడుకగఁగై , సేసినారు.

ఉ॥ ఏఱులఁజేసె మార్గము మ , దేభ గళన్మదధార లేఱులన్
దేరులు త్రొక్కి దమ్ముగను , వీర్యేఁ దురంగ ఖార ప్రమాతముల్

మాటిచె దుక్కిగా మరలం, మాపుల చొంగలు చేసె రొడ్డుగాఁ
దోరము క్రింది వారల గ, రుల్ వివిధంబులు భూతలంబునన్.

తే॥ న్యందన ద్వని హరుల హే, షలును రురుల, ఘంభీరులు తూర్వవాదన, భాంభీరులును
సింహ నాదమ్ములొక్కటై, చేరియెనఁగి, కదలిఘోషంబుకంటె ము, మ్మడుగు మీఠె

క॥ ఏఁబదివేల రథంబులు, నేఁబదివే లిథచయంబు, నిమ్మడి కీచార్
ధీబలయశమై లక్షకు, బైఁబదిన పదాలినేన, బయలన్ వెడలెన్

సీ॥ సేనాపతులు చీరఁ, జెచ్చెరిరాఁ బ్రోవ, లేక శ్రీశ్రీఁజీసిన, మూతయందు
తైదువు లొటనెడు, రుతిస వెల్వడిన యిం, గలములు మొగుకులఁ, గాల్చుచుండ
మదగజ మందికా, మాద్యద్విరావంబు, పిడుగుల కంటెను, భీతిఁగొలుప
విస్ఫులవలె నున్న, నేత్రముల్ మాషామ, ణులు మబ్బువిడు రవి, యెలుపుకోవ

తే॥ మద మతంగజంబు పయి, మాపులవయి, సరిదిములవయి వెడలు వీ, రాఁగొంచి
చెలుల లోహాది సారంబు, సేయచిచ్చి, పరులఁ గనుఁగొని యుల్లముల్, పల్లటిలంగ.

చ॥ వెడలిన వారి లొక్కరును, వెన్కెకురారు ప్లవంగ వీర్యమో
బెడిదము పోవకుండనుడు, పీరులు పేక్షయొనర్పఁ జెల్వలన్
బడిబడి పోయి కీకునకె, ప్రాణము నిత్రము భర్తృ యోగ మె
య్యెడలను వీడకుండు నని, యోరి కొందఱు కొందలంబునన్

సీ॥ కాలమేఘముకంటె, పునదేహములవారు, పంచభూతంబులే, యంచితముగ
రూపుగాన్నవి యన, రూఢికెక్కినవారు, మహితసైన్యాంబుది, మధ్యగతులు
పంచసేనాపతుల్, భాస్వద్రధము లెక్కి, పంచ భాస్కరులు నాఁ, బరిధవిల్లి
పంచేంద్రియంబుల, పగిది నెల్లర కుప, ప్రవము లెల్లప్పుడుఁ, దదవువారు

తే॥ వశ్రవశ్రము వరుణుని, పాశము యమ, దండమును వ్యర్చుటచు వో, రండు లెదుట
మొససి పెక్కు వాద్యంబులు, మ్రోఁగుచుండ, నారి మొరియించుచు బయలు, దేజీనారు

తే॥ రాకకుని కూర్చిపట్టి కు, మారునెక్కి, రింత యీఁకల తోడ వి, రించియంచ
తెక్కలను పేనినట్టి నూ, శ్రీకల వీర, పట్టములను పాలంబులఁ, గట్టినారు

తే॥ రావణుని వక్షముం దాకి, వ్రస్సి పడిన, దిక్కురుల రదనములఁ జి, త్రింపఁబడిన
కుండలములు గలారుది, ఖ్కుంబివదన, పట్టములనె నోసళ్ళకుఁ, గట్టినారు.

తే॥ నవనీధీకుని లంకాది, నాయకుండు, గెలిచి యలకాపురము కొల్ల, గొల్చు నాడు
తేర్చిమూట గట్టుకొనిన, దివ్యభూష, ణములఁ దాల్చి వెలుంగు నం, గముల వారు

తే॥ అమరవిభుఁ డోడివాట వె, న్నంటి తటిమి, వెల్ల చొవంతి వాలంబు, వెనుకకీడ్చి
పట్టి జాణవయేని వే, పాణుమనుచు, విలువఁబెట్టిన పున భుజ, బలులువారు.

తే॥ బ్రహ్మయాజ్ఞచే సమవర్తి, ప్రాణములను, గొనుచు భవదాజ్ఞ దాటినాఁ, డనుచులంక
జనులపల్క విధుని యాజ్ఞ, క్షమనుఁబట్టి, కట్టి బంది నుంచిన పరా, క్రములు వారు.

తే॥ కరువలం గేరు పీన వ , క్షములవారు. ఉదరి యలల హసించు థా , హువులవారు
జముని మించి తత్కార్యంబు , జరపువారు, కొలిమి విప్పులవంటి క , న్నులుగరారు.

మ॥ విలయోత్పాతముగాఁగ బాడబము ప్పు , ధీభాగమున్ గప్పినన్
బలువాతోద్ధతి ఘోరమై పరవినన్ , వారాసు ఐప్పొంగినన్
జలదశ్రేణి భువిం గలంప నడరన్ , సత్త్వంబుచే వాని య
గ్గలికన్ మాన్ప సమర్థులున్ శచగుణ , క్లాంతి వ్యధాచూరియన్

తే॥ వెడలి తో జంబును సమీ , పించి బుట్టి వాహనుల వ్యూహముగ నిల్చి , పతులు నిలువ
వారి పనులను కనుల నే , పారఁగాంచి, హనుమ యొకసారి గర్జించె , ననుచు లడల.

తే॥ దశమో యధికంబు మొనగాండ్ర , బలమొ పెచ్చు, పావనియొ యొంటియయ్యెనే , సగిది ముగియు
ననుచు నింద్రాది దేవత , లాకనముని, జంకుకొంకును పొంది రా , సమయ మందు

తే॥ వచ్చి రీరక్కసులు జము , వారఁబడఁగ, ననుచు మారుతి చుట్టు సై , న్యములఁ గాంచి
తన భుజంబులఁగని మది , వనజనేత్రుఁ, గొని మహోత్సాహమున లేచి , కొప్పరించె

తే॥ కోఁతి యొక్కటి జరిగిన , ఘోరసమర, మందు జయమంది వేలుపు , లొందుకీర్తిఁ
గ్రుంగఁజేసిన రాకాసి , కూటువలన, దంచెనే యని కుందె న , క్తంచరాళి.

తే॥ నందనము నుండి తెచ్చి వ , నంచునందు, రావణుండు నాటించు తో , రణము మీఁదఁ
గొతుకంబునఁ జెరిఁగెను , గగనమంట, భువన భీకరుడై వాయు , పుత్రుడపుడు

తే॥ వర్ధిలిన మారుతిని చని , భ్రమము నొంది, విమతులై తొమల్ ముడివైచి , విండ్లువంచి
నిశిత నారాచముల నాంజ , నెయు మీఁదఁ, బరిపి రయ్యెడ శంఖ రా , వంబు స్రవల.

తే॥ తక్కురక్కసు లగులు , గ్రక్కువాడి, కైదువులనేసి రవి కపి , కాయ మంటి
దురదవోప గీతిన గతి , దొరయ హనుమ, కొంత శేష కనుల్ మూపి , కొనియె సైచి

తే॥ మఱియుఁ గొట్టవచ్చి నయంత , మారుతియును, తక్కు వారలుపోరరా , దరుచు మొనఁగి
యెడుటి వారల వడిమడి , యింపఁడలంచి, యందుగల యుక్కు కంబంబు , నందికొనియె

తే॥ కంబమును గొని వైచిన , కైదువులను, వీరులను వారువంబుల , వారణముల
రిధ పయంబుల బలు దుమా , రంబు రేఁగఁ, జితుకఁగొట్టి క్షణంబునఁ , జెరిఁగియార్చె

తే॥ రధసమూహంబు విజిచి చ , క్రములఁగొంచు, దంతులఁ జదిపి వాని దం , తములఁగొనుచు
ననురులం జంపి వారి క , రాసులఁగొని, చీల్చె నశ్వచయంబు నా , శ్వకులతోడ.

తే॥ రెండు పెద్ద కేర్ల , రెండు చేతుల నెత్తి, రెండు కరులు చదిసి , వ్రీలవైచె
రెండు కరులెత్తి , రెండు గుఱ్ఱంబుల, నలఁగఁగొచ్చె వీర , నాద మొనర

॥ పెద్దకొండ యొందు , పెకలించి కొని వేయి, పొదిపుతేరు లడఁగఁ , బూడ్చివైచెఁ
బెద్ద సాల మొందు , పెకలించికొని వేయి, నాగ సముదయంబు , నలియఁ గొట్టె.

తే॥ ద్వివములం దన్ని తేరులఁ , దిరుగవైచి, తేలుల నలంచి పిడుగుల , యోజ దుమికి
వీరవరుల శిరంబులు , పీఞ్చు లగల, నలంచి పొడిచి అక్కఱబడి , పీలియఁ జేసె.

తే॥ వేగముగఁ బాటు రథముల , నాగములను, పింటికిని దిగంతములకు , విసరివైచె
స్వారిగుఱ్ఱంబులను చాచి, పైని నుగల, బరిమి నొక్కటిగాఁజేసి, సులియి వైచె.

చ॥ ఎగురఁగ వైవఁబడ ద్విర , దేలద్రము లంబుదిలోనఁ గూలుచున్
దగఁ జెఱ చాపతో మునిగి, కాటు కలంబున దంగిఁ దోచె న
పైగనిన స్యందనాచళులు , హేమమణి ప్రభ బుల్లసిల్ల సం
దగవడె నప్పడే పొడము , సంబుఱుత్రు రథంబు తై వడిన్.

ఉ॥ మారుతి మింటికిన్ విసరు , మాపులు రక్తము గ్రుక్కుచున్ మహా
వారిధిఁగూలి పహ్ని విడు , బాదిబ సంఘముఁడోలె వాఱతోఁ
దీరుగ ర్థిరం దిదిగఁ , ద్రిప్పుచు వైవఁగఁ బడ రః రాసుర్
కోరికఁ ద్రిప్పుఁబడ తరి, గొండ క్రియం దిరుగాడి రంబుదిన

తే॥ వడిగఁ బాటిన రక్తప్ర , వాహతయలు, హనుమ విసరివైచిన ద్విర , దాదికములు
కదలిఁ బడఁడు మున్నగాఁ , గడిచి చేరె, గొప్ప ద్వనితోడఁ బంతంబు , గోరినట్లు.

పీ॥ మన తోరణ ద్వార , ముని కిది స్కంధంబు, నెలరేపఁటి లో , అలను గుహలఁ
బోలు నోతులు రక్త , మును నిప్పులను గ్రుక్కు, ఇంతెన చూపుల , చక్షువులును
బొమమడి పీదని , మెగములు పెదవులఁ, గొలుకుచు నున్నట్టి, కళకు పండ్లు
గల రక్కసుల పీనుఁ , గల గగనంబును, చాకు కొందల మాడ్కి, వీరకఁ బెరిగి

తే॥ చూచు వారల చూపులు , సురిగిపోయె, గాంచువారల మనసులు , కరిగిపోవ
మకర తోరణ ద్వారమ్ము , మును గుండగ, విడిచిపోయె బెటలు గని, బెండువడఁగ

చ॥ తరువులు కంబముల్ గిరులు , దిండిగ నుండఁగ దండపాతేయుం
దరుణము వేచి పాశయయి , దండక యుడగఁ గోపమూర్తులై
దురమునకు ప్రిణావరులు , దూకుచు నుండగ దున్నహంపు దు
ర్భుతము గాక నక్క మును , మాటయు వేటొకరుండు గల్గినే ?

క॥ భవనకు భూముకై వడిఁ, బవన సుతునిచేతి కొఁగ, పరిమము వొకన్
దవిలి కినిమనగి దానవ, పిహముఁ బరిమాప్సె రొక్క , విమునమునొలోనన్.

క॥ పేనాపతి పంచక సే, నా నివహంబట్లనమసి , నం దెలిసిన లం
కా నగరమెల్ల గగ్గో, లూనిగ దళపతులు కినిసి , యుల్లము నొవ్వన్.

చ॥ శవముఁ ద్రోచికొంచుఁ జన , సాగిన నెత్తుటిలోనఁ జక్రముల్
దవిలి నిదానమై చను ర , రంబుల నేవురు చాచి యార్చుచున్
బవనజుపై ననేక శత , భల్లములేసి యలంప విచ్చులం
దవు హనుమంతుఁ దంత నొక , స్యందన చక్రము లూడఁ దన్నుడున్.

॥ రథము పాదగుడుదు, రథణుఁ దాకాశ, మున కేగ హనుమండు, కినిసి యొక్క-
యినున కంబముతోడ, నేసె వాడును దాని, దన వింటితో నొడి, తలఁగఁజేయ
సింగిణి విటిగెఁ గొం, దం గొని వాడేయఁ, బదరక యినున కం, బంబుతోడఁ
జదిసి దుర్దర్శుఁ, జంప నానల్వరు, కాలాగ్ని కీలల, కరణి మండి

కీ॥ కన్నులను పొగల్వెల్వడఁ, గాఢకముఁ, బాణ వర్షము గురిసి పా, వనిని పొడువ
నలఁడు పెనుబండవైన వా, రిడఁచివైచి, విఁజహాసంబుతో విట్ట, పీఁగిచారు

ఉ॥ వారల బాణముల్ హనుమ, వక్షము రంగు మనంగఁ దాకి ని
స్సారము లొచు వెన్కెలకు, స్రగ్గె మరుత్పుత్రుఁ దంతఁ గిన్నమైఁ
గూరఁగ దాని యొక్కరథ, కూబుముం బదిరించి పట్టి యా
హావమొప్ప దోర్బలత, నంబరపిడికిఁ ద్రిప్పి వైచుడుకా

ఉ॥ రాక్షసు తేరు వింగి కెగు, రం గని లోపలనున్న యా విహ
పాక్షుడు లాఘవంబు న, హావ్యము రైవడి వాయు సూనుపై
కక్షముఁడై నడించుముక, నాతఁడు నాగము మీది కేఁగు హ
ర్యక్షమ మాడ్చి వానిఁబి, కాటుక దాటి నలంచెఁ ద్రొక్కుచున్.

చ॥ నలిగులియై యతండు మర, బంబు భజింపఁగఁ దక్కు ముప్పుర
త్యలముతర స్రకోపమున, నార్చుచు వానరః యెందువోయె దీ
తులు పతనంబు సాగదని, తూర్పులు కోపులుగాఁగ నాట దో
ర్వలమున సేయుఁంతటఁ బ్ర, చంచనపుత్త్రుడు రేఁగి హంకృతికా

ఉ॥ అక్షమంద దానిన శ, తాంగ యుగంబును రెండు కేట ని
ర్లక్షముగాఁగఁ బట్టి యత, బంబునకుం గొని పోవుచండ యా
పాక్షుడు భానకిర్తుడు త, దంబునకుఁ దొంగఁ గాంచి గ
ర్వతయ మొద వైచెను క, రంబు నుండిన రెండు తేరులకా.

చ॥ ఒరువులు సొఁదుల్ నలఁగఁ, గాఢమర్ విబుగంగ వారలు
ద్దురతర రోష ఫిషణత, దూరాని పల్ల రంబు సేయఁగా
నురవడి భాను మ్రుంగుటకు, నుద్ధతి వచ్చెడు రాహు కేళువుల్
పరిగాను వైఖరిం బొదివి, పట్టడు చూడలి వాలు పెంచుచున్.

ఉ॥ కరములకా బిగించి యొడి, రంబున నొత్తుడు నుక్కిఁబిక్కియై
కుంతిత సత్త్వలై ధరణి, గూఁటి నశించిరి రాహుకేతులు
త్కరతఁబట్టి వీడఁగ వి, కర్తనుఁ గయ్యెడ వెల్లు పోలికన్
కుంఠలు చావఁగాఁ బవన, సూసుడు శోభిత సంగరస్థలిన్.

కీ॥ మిగిలియున్నట్టి ప్రభునుడు, మీఱిరాఁగ, మనతరాకృతి సూచిన, గారికొడుకు
కరువమీదికి దుముకు సిం, గంబుమాడ్చి, వానితల పరిగులిగాఁగ, నూనిదుమితె.

ఉ॥ వంచన దుష్కృతంబులు న్వ • భావముగా జన హింససేయు న
 క్తంవరు లెల్లరు మడియఁ • దత్తుట లేపురు చావఁ జింతలం
 గ్రుంచెడు దుఃఖనంతతులు • మోత తరేంద్రియ వంచరంబు ని
 శ్చించుతిన్ గుడించి చను • జ్ఞానిశ్రియన్ హనుచుండు భాసితా.

తే॥ సమంతున నొక్కరైనను • చాపుదప్పి మిగు చుండట దళవతుల్ • మిడికి యటుట
 కన్నులారంగఁ గవి భయ • కింపితులయి, తడయఁ జంపునో యని యెంచి, దవ్వనుండి.

పే॥ వన పాలదలు పడి • పడి నేగి రావయి, తుద్ధంత సౌధంబు • చొచ్చియరట
 మైథిలిపైఁ బ్రీరి • ముమ్ము గన్నెల్తయిఁ, గంచఁదంచు నెడందఁ • గలఁతచెంది
 యున్న రాంతలఁ జూచి • యుడుగురు దూషించు, చున్న ప్రభుని గాంచి, యుల్ల మెరియఁ
 గర్జ రంధ్రంబులు • గాఁడ సేసెను నే, నాపతు లేపురు • నాశమొంది

తే॥ రయ్యఁ యొరి కోరిచే నది • యడవివట్టు, గాదు లయకాలుఁడగు నను • కంప మమ్ము
 విడువ వచ్చితి మింకను • వీఁకవచ్చు. వారు లేరా యనుచు నుండె • బద్ధకించి.

అక్ష వధ పటలము.

మ॥ అను పల్కుల్విని దానవేంద్రుఁ దొడలన్ • వ్యాపించు రోషంబుచే
 మని హారంబులు మాఁడ నార్చి యటులా • కానిమ్ముః తద్వాసర
 బును నేనే యెదిరించి పట్టెన రథం • బుం దేరఁగాఁ బల్కుఁడి
 యన నజ్ఞుండు నమస్కరించి యనియెన్ • వ్యాహర గంభీరిమన్

మ॥ అది పాలాక్షని నందియో • హరికి వా • హంబా • భుజంగేంద్రుఁడా ?
 పదిరన్ దిక్కరులం దొకందొక్కా • మహా • ల్పంబైన యాకోతిపైఁ
 బ్రవరంబుల్ గొని తేరిపైఁగడఁగి పో • రన్నీవు పోఁ జూచుటా ?
 ఇది నీబోటికి యుక్తకార్యమగునే ? యీయజ్ఞుఁడుం జచ్చెనే ?

మ॥ మును వృద్ధశ్రవుఁబట్టి తెచ్చుటకు నిం • బున్ దంబు పెంపార మా
 యనఁ బంపించి కొఱంత గూర్చి తది యిం • దైనం దొలంగింపుమా
 నను కాఘో చరు మీదికైనఁ బనువ • న్నాజెంబు గాదయ్యెనే ?
 అనుమానింతువె ? నక్క యుప్పతియనే • హర్యక్ష గర్వంబునన్ ?

౨॥ చిచ్చుట కంటియె మనకొక, పొచ్చెము గూర్చంగఁ బ్లవగ • మూర్తింగొని తా
 వచ్చిన యేనియు నేఁగొని, తెచ్చెద నీమెచ్చు గొనెద • దితిజాడీకా ?

మ॥ అవనిం గోజల గ్రుచ్చియెత్తిన వరా • హస్వామి యాఁగాక దా
 నవ సంహారముసేయఁ గంబమున జ • న్మంబంది వంచించు మా
 నవ సింహంబగుఁ గాక పోరిన నజాం • దం బావలం దాఁటినన్
 దవులం గట్టియె కేకయుండిన నమన్ • దండింపు దై క్ష్యకృతా :

చ॥ అని యిటుపల్కి యాజ్ఞ యిడు • మంచు నమస్కృతిసేయు పుత్రైకుం
గని రథమెక్కియే నిలుము • కార్ముకముం గొని పోరుసేయు మా
వనచరుఁ డాయఁబోకు మెటు • వచ్చిన యేని నియద్ధ పద్ధతిం
జనకుము పోయి రమ్మనుడుఁ • జక్రసహాయుఁడు వాఁడు వెల్వడెన్.

చ॥ మునుపటి యుద్ధమందు సుర • ముఖ్యుఁ డొసంగిన దార్జ్యమైన తే
రను తగ రెండు పెందల గు • తాలను గట్టిన దాన నెక్కెదీ
వన లిడి రెల్ల దానవులు • వాడగవెంబులు మిన్ను ముట్టె వా
హినులును వాహినీ పుత్రు ల • హీన సజ్జము వోలె నుబ్బగన్

సీ॥ వనధిని మకరంబు • లను లెక్కవెట్టుచో, వారంబుల లెక్క • పటుపవచ్చుఁ
గడలి మత్స్యంబులు • గజనకుఁ డెచ్చుచో, న్యందనంబుల లెక్క • సజల వచ్చు
జలధి యిసుకరేణు • వుల నెంచనైనచోఁ, గాఢంబుల నెంచ • గడగ వచ్చు
శరధి వీచీ నము • తక్కురమెప్పఁ దగినచో, నచటి వాజుల లెక్క • యరయ వచ్చు

తే॥ నన ససంభ్యాకమై యొప్పె • నందుమతీయు, దావ కీలఁ టోలిన • తన యనుంగు
కాంఠు పండ్రెండు వేల ర • క్కసులు చుట్టి, యరుగు దేరంగఁ జనియె దే • వారిసుతుఁడు.

తే॥ ప్రగ్గడల క్షమారులు దళ • పతుల సుతులు, వేల్పు పడఁతు కలకు నుచ్చ • వించినట్టి.
రావణుని కొడుకులు చేరి • రథములందు, నాల్గులక్షల వీరులు • నెడచివారు.

చ॥ ముసల ముసుండి కూల ఘన • ముద్గర తోమర చక్ర కుంత ప
టిస ధనురాది సాధన ప • టిస్తులు కైదివు రెండగాయ దూ
శి సముదయంబు పైకెగుర • లేణు లోకమువోలె భూమియుం
బసిఁడి మయంబుగా వెలుగ • బంధురవైఖరి సాగి రయ్యెదన్

సీ॥ కాకులు గ్రద్దలు • ఘన పిశాచంబులు, కాయండు సంచిత • కర్మవయము
వెన్నంటిరా నన్ను • మిన్నల చృష్టులు కలువ పూసరముల • కరణి నెఱయ
విధవల యేడ్చు ను • దిది హెషమును వాడ్య, సేనా రసంబులు • చెవుడు పలువ
పోయిన వారు • పోవుచె కాని క్ర, మృత రంజుఁ దమ సతు • లజుచు చుండ

తే॥ దర్పరణ దోహలత్వము • తణుముమంద, నీర్యమును కిన్న • తమకు ము • న్నేరుచుండ
వాహినీరాజి బంస రాఁ • బంక్తివదన, తనయుఁ డయ్యెద సంగర • స్థలికి నడచె.

చ॥ రవి కిరణాఁగి గప్పె బహు • రక్ష విభూషణ కాంతి పంక్తి కై
దువుల వెలుంగుచున్ మఱిగె • శోరపు భూషలఁ గ్రాలు డాలు దా
నవ ఖర దంష్ఠికా సుషు • నాఁడెప్ప యెప్పుఁ గప్పఁగాఁ
బవలును రాత్రియుం గలిసి • బానిలు చందము దోచె నత్రతీన్.

సీ॥ కుదిరలు రథములఁ • గునుకుపా బొందంగ, నెడమ కన్నులు కేలు • శేషశరీరించ
రక్తవర్షంబు ని • ర్బలదంబు గురియంగఁ బిడుగులు పైనుండి • వెటిలి పడఁగెన్.

బరంగఁ గృతాంతుండు • భావి నాలోచింపఁ . గంక గృధ్రంబులు • కడకుఁ దిరుగ
భూతగణంబులు • పొంగి నాట్యమునెయ. ఖేచరర్ మిగుల సం • కోచ మొంద

తే॥ నొక్క వెల్లువ సేస త • నొలసిరాగ. భువన భీకరుఁ డగుచు వై • భవము తోడ
వచ్చు దశమఖ సుతునక్ష • వాయుపుత్త్రుఁ . దిండుకంత దూరాన గ • ణించివారి.

ఉ॥ వచ్చెడు వాడు రావణుడొ • వాని కుమారకుఁ దిండ్రజిత్తు కా
వచ్చు మదీయ పుణ్య ఫల • భాగ్యము నేడు స్రవన్నమయ్యె నీ
వచ్చు రణఁబు కీర్తియును • వచ్చును రాముని మెచ్చు వచ్చు నా
కచ్చగ నంచు మోదిరి భు • జార్జళముల్ తగఁ గాంచి వెండియున్.

ఉ॥ శ్రీరము వీర శేఖరుని • సీతను చిత్తము నందు నిల్పి తై
వారముచేసి నాతపము • పండఁగ సద్దముగాఁగ నుంటి నా
చేరువఁ గాలుఁడుం బదటు • సేయుచుఁ గాచియె యున్నవాడు నా
కారియ మిప్పుడే యదను • గాంచి ముగించెద దాపురించుడున్.

మ॥ పది శీర్షంబులు లేవు గానఁ దలఁపం • బొలఁప్పుఁడా కాఁడు మా
య దల్పిరం బురుహూతుఁ గెల్పిన మను • ప్పాదుందొకో కాఁడు డు
ర్మడుఁ డెవ్వఁడొకో నుందరుండగుఁ గుమా • రిస్వామియుం గాఁడు పెం
పొదవం గాటుకొండ యట్టిడు మహో • ద్యోగుండు వీఁడెవ్వఁడో ?

మ॥ అని సంతోషము నంది తోరణముపై • నాసనుఁడై యున్న పా
వని నక్షండు గణించి చూచి యిదియా • భంజించి యుద్యానమున్
దనుజానీకముఁ గూల్చినట్టి ప్లవగేం • ద్రం బంచ నిర్లక్ష్య భా
వనతో నవ్వఁగఁ గాంచి సారథి యిటల్ • వాక్రుచ్చె నయ్యక్షతోన్.

కా॥ ఈ లోకంబునఁ గల్గు వింతలు నదా • వీక్షింపుచున్ నేటికిన్
లీలామాత్రముగాఁ దలంపఁదగ దా • లింపందగున్ వాలియుం
తోలం జూచిన నొక్క కోఁతియె గదా • పొంగార్పె మీతండ్రి నా
పాళంబుం డగ జ్ఞప్తి నుంచుకొని సం • భావింపు మియ్యాళమున్.

ఉ॥ సారథి వాక్కులన్ విని ని • భావర రాజ కుమారుఁ డిట్లనున్
వారిక మాపురింబునకు • వచ్చియు మారక పోక యిట్టి వ్యా
పారము చేయు దీని నిట • వ్రచ్చుటతో మదమర్ష మింత చ
ల్లాటదు రోసి రోసి ప్లవ • గావళి వంఁమె రూపు మాపెదన్.

కా॥ కానించు న్వవైన్యముం దఱుమ లం • కానాచ పుత్తుండు త
ప్రేసన్ మారుతిఁ జుట్టిముట్టి బహు హే • తివ్రాతముల్ వైవఁగా
భూనాక స్తలు లల్లలాడెను మర • తుత్తుండు తప్పించు కొం
చేనుఁగుల్ రథమున్ హయంబులను మా • యిఁచెం బద క్రిడచేన్.

గడ్డిమీద , నెరగలి పడినట్టు, అనురవరుల మీద , హనుమ యడరె
ప్రాణములను , వారి కొంపోవఁ గిం, కరులు చాలఁ గలరె , కాయనకును :

- 1 వచ్చుట కాయతంబయిన , వారును వచ్చుచు నున్నవారు ముఖ
పచ్చిన వారు లెక్కయిడ , వైనము గామి యటుండఁ జోరిలోఁ
జచ్చిన వారుఁ జచ్చుచును , చచ్చియుఁ జావక కూలువారు నై
పెచ్చుగ నెమ్ములేని మయి , వీక నలంగిరి దైత్యు లయ్యెడన్.
- 1 మిక్కుటమైన శోణితము , మీటి ప్రవాహముగాఁగ దానిలో
నుక్కటి ప్రీతి కూలిన మ , దోక్కట వారణముల్ తురంగముల్
మిక్కిలి పంకిలంబుగ గ , మించెను మారుతి నాఁడె లంకలోఁ
గొక్కిరి మూఁకఁ గాలునకుఁ , గొల్ల యొసంగిన రీతి దోచుఁగన్.
- 1 కొందఱు చచ్చుచుండ మఱి , కొందఱు ముందటి కేగుచుండఁగాఁ
గొందఱు పాటుచుండఁగను , కొందఱు దవ్వల నిల్చి చూచుచుం
గొందలమందెఁ దేరులనిఁ , గూరె మదావళ రాజియంచు వే
ప్రందెఁ దురంగపాళి యవి , మాఁడెఁ బదాతి యటంచుఁ బల్కుఁగన్.
- 1 చిలికెడు కుండలోని దది , చెన్నున నొప్పె నిశాచరావళుల్
చిలుకుచునుండు కివ్వమను , చెల్లున నొప్పె మరుక్కుమాఁకుం
డిలఁగల జీవనంచయము , లెల్లను పోకులె గాఁగఁ దోచుఁగా
విలయ సముద్ర మట్లయిరి , వీకను మారుతి బాడబాగ్నిగాన్.
- 1 వచ్చెడివారు పైపయిని , వచ్చుచు నుండఁగ వెంట వెంటనే
చచ్చుచునుండ నొక్కరను , చావక కప్పినవారు లేకుచే
హెచ్చుగ భీతినొంది యెడ , యీగిరి పాతీరి తిక్కువారు వి
వ్వచ్చమె రూపుగొన్న క్రియ , భాసిలి యక్షుడు తాతె మారుతిన్.
- 1 అక్షిఁ దెదిరె నొక్కడిన , మందె నిశాచర రాజి సుద్వృత్తిన్
లక్షలకొద్ది చంపిన వ , లంతి యొకం దెరురయ్యె దీనిమా
యక్షుల మూయరాని విది , నందిన మేము కనంగనయ్యె మా
కక్షమ మయ్యె నంచు సుర , లంచఱు మూసిరి కేలఁ గన్నులన్.
- 1 అయ్యెడ నక్షుఁడేసె వడి , నగ్నులఁ గ్రక్కుఁజేయుఖంబులన్
దయ్యక వాయుజుం డినవ , డిండిముతో నెగఁదిట్టై నుగ్రుఁడై
దయ్యముఁ బోలు నాయునుప , దండము నుగ్గుగఁగొట్టె వైత్యజుం
దొయ్యనఁ గేల బాముల , నూడ్చుచుఁ బావనియేగె మందలన్
- 11 అదదము మీదికిం దుమికి , యాతని సారధి జంపి వాజులకా
దరఁ బడఁదన్న నక్షుడు ను , దగ్రతరాష్ట్రము లేసి కీరు పె

స్ఫురము భుజంబుల స్ఫులఁచె , నుక్కున మారుతి లెక్కనేయ కు
దుర్బితర రోష భీషణతఁ , దోరపు వింటివి పట్టె గట్టిగన్.

తే॥ పెట్టుకొన్న వింటిని దన , బలిమి లాగ, పెట్టమంచు రెండుగ నది , విఱిగిపోయె
చిక్కటారితో నడుండు , చీల్చి బూన, వీకఁ బట్టి దానిని లాగి , విఱివైనై.

ద॥ విల్లు కిటారిమున్ విఱుగ , వీటన దైత్యకుమారుఁ డంతటన్
మల్ల రణంబునేసి పరి , మార్పఁగ మారుతిఁ బట్టెఁ బట్టుకున్
గొల్లగ వాడి రోషములు , గ్రుమ్మగ వలము వెంచి వాని మే
నెల్లెడ సంచలేక బిి , యిచి తటాలున నెక్కె వానిపై.

ఉ॥ చెంపలఁ గొట్టె దంతములు , శీర్షముగాఁగ మెఱుంగు లట్టు లా
కంపిత దేహమందు మణి , కాంచన భూషణ రాల నాంత్రముల్
ఱంపుగ జాఱఁ గ్రుమ్మి రథ , సంబునఁ గంఠము వంచి క్రుంచి వి
ల్వంపుగ మేను వంగఁ గటి , భాగము జానువు నూఁది త్రొక్కుచున్.

చ॥ సమరశలంబు సన్నెకలు , జాఱిన నెత్తురు నీరు గాత్రమే
యమరిన నానఁత్రాలు తన , హస్తమై పౌత్రముగాఁగ జీవముల్
యమురకుఁజెంద నూతె నని , లాత్మజుఁ డక్షుని మిన్నుమన్ను వా
రమర మనుష్యవర్గ మర , యం గని విశ్మయి చెందకుండఁగన్.

సీ॥ కొందఱు నెత్తురు , చిందు గాయములతో, చాగిరి భూత భం , చారములను
కొందఱు వీతిచే , గుండి మ్రుందిరి పోవు, వెరవు దోషక చాల , వివ్వాలించి
కొందఱు సాధన , బృందంబు దిగజాఱఁ, బోయిన పోకగా , బోయినారు
కొందఱు మీలై య , కూపారముం జొచ్చి, రావులై కొందఱు , త్రోవలందు

తే॥ పూరి మేయసాగిరి కంక , వారమగుచుఁ, దిరుగసాగిరి కొందఱు , ధరణిసురుల
రూపములు కొంద టూనిరి , పూపచనుల, పడుచులై కొంద అరిగిరి , పతులఁగనుచు.

పీ॥ కొందఱు వారలే , మాడని వారలు, మేము గామనిరి సా , మీరితోడ
గొందఱు సతిసతు , లొందంగ నలమిన, మేము చుట్టాలము , గాము సురల
మని దూరిమేగిరి , మనుజుల మనిరి కొం, దఱు కేటలైరి మం , దార వనిని
కొందఱు దిగ్భ్రమఁ, గొందలించిరి కొంద, అరసి దంష్టికలను , విఱివికొనుచుఁ

తే॥ వెండ్రిలను నెల్లనగఁ గా , విండుకొనుచు, వేషముల మార్చికొనిరి దు , ర్పితచేతఁ
గొండ్ తెమరిగు వారిని , గూడఁ ద్రోచి, పరుగులెత్తిరి పోవుచో , తెఱుంగ రా.

పీ॥ కుండల :ర్జలు , కుంకుమపంక మధుర ర , సాధరలును
క్రొమ్మడుల్ పీడి ప , దమ్ములఁ బెనఁగ తొ, మ్ములు మోదికొంచు నె , మ్ములు నలంగఁ
బలవించు రోదన , ద్వని లంకయే గాక, భువి దివిఁ గడచుచు , దివిరి నింద
బాలభాస్కరుఁ బోలు , పదనంబు లొప్పారు, పతుల పాచంబుల , పైని వ్రారి

తే॥ తూలి సోలులోలాక్షల , తులుములూడి, తమయుఁ దమసతులయు శరీ , రములఁ గప్పఁ
దచ్చిరోజుంబులకు రక్త , చారలకును, సుంతయేనియు భేదంబు , చూడలేదు.

తే॥ దురమునందు చచ్చిన తమ , దొరలమీదఁ, బ్రతిమలంబోలు చెలవలు , పడుచు నూర్పు
పుచ్చుచును తెప్పలార్పక , మొట్ట యిడిరి, తనువు వేటగు కతనఁగా , మొనయు నిద్ది ;

తే॥ అనువులను రోయు దేహంబు , లట్లు పరుగు, లిడిరి రాణి వాసము వార , తెల్లఁగుజవ
నివహమున వెవకిరి ప్రేమ , నిగుడు కలనఁ, బతులఁ జేరి రఁభాదులఁ , బడరినారు.

క॥ తరలాక్షి గోల యొకతుక , దురమున నడియించు నట్ట , తోఁ దచ్చిరమున్
సరి నిలిపి మ్రొక్కి వేఁడెను, పరుఁ జూపుము నీకుఁ బుబ్బ , పలచగు ననుచున్.

క॥ చెలవ యొకర్తుక నాధుని, తల గైకొని యెగురు చుండు , తనువును గని మే
నలసెను రమ్మని పిలుచుచు, నలమి బిగియఁ గవు గిలిచె , నారట పడచున్.

అ॥ వెవకి పతుల మేలు , సువతులు గనిపెట్టి, కడఁకఁ బ్రాణములను , విడిచినారు
దితిజనాధుఁ జేరి , ఋతు దేవతలు కడ, వనిన పృథ్వీమల్ల , వినిచినారు

తే॥ మయుని తనయ మందోచరి , మందగమన, తులుము పీడంగ బాష్పబిం , దువులు గనుల
జాటుఁగా చచ్చి తననాధు , చక్కిఁ జేరి, కడుపు బాదు కొనుచు నేర్చె , గళవళించి

తే॥ లంకిలో నున్న కాంత లె , ల్లరును వచ్చి, యేడ్చి రురిలిరి దైత్యేంద్ర , నెదుట, లోన
ముదిము నొందియు వెలువల , గడులనీక , తెరలి చాలఁ గుందిరి ఋతు , దేవతలును

12. పాశ పటలము. (83)

తే॥ శక్రగెల్చిన యురు కీర్తి , కాలి తమ్ము, మరణ వార్తను విని మది , మల గి మండి
కినుల నెప్పులు చాల జ , గంబు లడఁ, రోష నీషణుడై చల , ద్భ్రుకుటి యడర.

క॥ మది యెరియ గ మిడు గుఱుం, జెడర : బూర్పు లుబ్బి , చెం గఁ బురంబుల్
పడిటునఁ గలిపిన రుద్రుని, పమరున నెడిఁ జూడరాని , పద్మతి లేవె

చ॥ అమర జగంబు పైసరుదు , నుడెచు వేయ పిఠాచ పంక్తు లం
దఁగ నమర్చి కట్టిన ర , భంబు పలున్ వెన నెక్కి పు వా
క్యములు వచించుచు జన ని , రాయు ఓతిలి పాట నిలచా నా
దము బొనరించుచు జనియె , దారుణ చర్య , నాచరించుచున్

అ॥ వీరి మిద్దియలను , వీర కింకిణులను, భేరు లులిసె నెవని , బృంద మడల
నింద్రు ననువు లూర , కెగసి పోవ గ నె, బరిసె నని త్రిమూర్తు , లలఁగి చులఁగ

ఉ॥ తమ్ము మృతిం దలఁపఁగనె , భారలు భారలు గాఁగ వేడి బా
ష్పమ్ములు గాఱ నొక్కియెడ , వాసము లేక తరూత్క రంబాలం
దిమ్ముగ గంతుచుండు నొక , యెల్లినమౌ ప్లవగమ్ముచేత నా
తమ్ముడు గూలెనా? నమనె , దానవనాధుని కీర్తియుం గదా

చ॥ అని తలపోయుచున్ జరుగ . నాశనితోఁ జను విల్లు వీరులన్
మన గదలన్ ధరించి చను . కర్పురులన్ గుధరంబు రెండుగాఁ
డునునుగఁ జాలు దోర్పులులఁ . దోరపు లెక్కలఁ దెల్పులేము స్వం
దనములు వారువంబులును . దంతిపుటల్ పదిరెండు వేలగున్.

చ॥ మఱియును సైన్యనాయకులు . మానుగఁ జేరుచునుండఁ గన్నులన్
విరివిగ బాష్పముల్ కినుక . పెచ్చుగ నించిన యింద్రజిత్తు శ
త్రుణమున వచ్చి చేరెఁ దన . తండ్రి వసిండు కన ద్వితాన సుం
దరతిర సౌధమున్ గనక . దండ భటాలిమహా నిరోధమున్.

ఉ॥ చేరి నిశాచరేంద్రునకుఁ . జేతులు మోడ్చి యనుంగుఁ దమ్ముకై
యారట మందఁ బంక్తిముఖుఁ . డాదట నాశని గోఁగిలింది క
న్నీరొలికించెఁ జెంతఁ గల . నీరజ నేత్రలు దుఃఖమొండ న
వ్వారలఁ దేర్చి యవ్వలకుఁ . బంపి సురేంద్ర జితుండు తండ్రితో.

చ॥ ఇతరుల చేవఁగూర్చి యొక . యించుక యైనఁ దలంప కిప్పు దుః
ఖితమతి పొట యేమిటికిఁ . గీకుని చేవయు నేర్పు పెంపు సూ
చితమయి యుండియుం జనుడు . సేయుడు పోరని పంపి పంపి నీ
దితిజ బలంబు నెల్లఁ గడ . తేర్చిన వాడవు నీవ కావాకో ?

ఉ॥ కింకరు లాదిగాఁగ జని . గీటడఁగం జనినార కాక యీ
వంకకుఁ గ్రమ్మటిల్లిన దె . వండు శరీరముతోడ నయ్య . మీ
నాకుని పోలు సూనుని వ . నాటుని వాతను పెట్టి చూచెదే ?
యింక జయింపమా? యనుట . యేటికి ? నయ్యది తెల్వికార్యమే ?

ఉ॥ దిక్కరులన్ జయించితివి . తేఁకువ నెత్తితి శంభు భూధరం
బుక్కున లోకముల్ గెలిచి . తొక్క ప్లవంగముకై తపించుటల్
చక్కిటియే ? వహింపుము ప్ర . శాంతము వానరుఁబట్టి యేనె నీ
చక్కికిఁ దెచ్చెదన్ బరవ . సంబున నుండుమయంచుఁ గ్రమ్మఱెన్.

ఉ॥ ఓడిన చీకటుల్ మరల . సుగ్రతపం బొనరించి చేవతోఁ
గూడిన మేను లొంది రవి . ఘోర కరంబులె భూషణాలిగాఁ
టోడిమిఁ దాల్చి శత్రు పల . మున్ రుచి చూచిన శాత ఖడ్గముల్
నాఁడెముగా ధరించిన వ . నందగి వచ్చెఁ జమూ నమూహముల్.

ఉ॥ మావులు తేరులుం గరులు . మత్తులు చేరిన దైత్యవైనిశా
రావము వార్ధిఘోషముఁ గ . రంబు జయింపఁగ వీర ఘోర సే
నా వసరాశి మధ్యమున . నాజెముగా వెలుఁ గొంచు మేరువన్
కైవడి నొప్పె వీరవర కర్మము . నూనిన మేఘ నాదుఁడున్.

చ॥ జనములు వేల్పులున్ మునులు , జంకు వహింపఁ బ్రయాణ భేరికా
నినదిముతోడ లేచు రజ , నీవర నాధ కుమారుఁ డప్పు డ
య్యనుపైనఁ బోరిఁగి యని , లాత్రుణ దైత్య పరాక్రమంబులన్
మనమున మెచ్చె కాత్రపు ను , మాశము శూరులు మెత్తురే కదా ?

పీ॥ శవమయమైన యీ , సంగరస్థలి గొప్ప , రక్తపంకమున న , రాజు లొనరఁ
గదలుచుండుటచే న , గంబలు నడులు కా , సెనములు గల భువ , నంబుఁ బోలి
వెలయుచున్నది గదా , వీరవద్యులు లోక , ముల జయించిన దైత్య , కులమువారు
పెక్కింఁద్రు సజయించి , రొక్క వానరుచేత , నేమి చోద్యం బిట్లు , లెన్నఁడయ్యె ?

కీ॥ నింకరాముఁడే తమ్ముతో , నిటకు రాఁగఁ , బ్రజ్జలం బల్కి యే వీర , బలము గొనుచుఁ
గలన నెదిరించి విజయమ్ము , గాంచువార , మనుచుఁజింతించెఁ గొంతసే , పసురకొడుకు .

పీ॥ కనులఁ బోలినవారు , మనముఁ బోలినవార , లలపు బలము గల్గి , యరయువార
లై యట నీల్గిన , యసురవడిల ననం , భ్యాకులఁ గని నిల్చి , యోడు గఱచి
కోలను వ్రణమున , గ్రుచ్చిన క్రియ నొచ్చి , తపియించి రోషంబు , దర్పమొంది
వనమున నత్తకు , నొనరిన యవమతి , ఖరదూషణాదుల , కాదుపాటు

కీ॥ ప్రాణధనమైన తమ్ముని , పఱుచుపాటు , తక్కువారల మరణంబుఁ , దలఁచి తలఁచి
నరులచే నొక్కికో.తిచే , జరిగె వింత , ప్రాభవం బేటికని చాలఁ , బరితపించె.

పీ॥ మరణించు దైత్యులు , మందెను చోటుగా , గనిపించు నట నీడవ , గాని కుడవ
పర్వతంబులు నట్లు , పలుకంగ జరగు పు , రందరజిత్తు నూ , అంగఁ బడిన
యనుజు కళేబర , మును తన కన్నలు , కరచిన తామ్రంబు , కరణి వెలుగఁ
గినుకతోఁ గని తా , కుని నెత్తురనఁదగు , వెల్లవ భీభత్స , విధముదోఁప

కీ॥ ఐర నృసింహ నటర దంష్ట్ర , కా విదారి , తోగ్ర కనకశివు తను , పృథక్రమంబు
కరణఁ గనఁబడఁ దనచేరు , సురక నిలునఁ , జేతి ధనువును జాతి ని , క్షేప్తుఁడయ్యె.

ఉ॥ నీరును విష్ణు నెత్తురును , నేత్రములన్ వెలివాఱు దుఃఖ దు
ర్వార మనస్కుఁడై యసుర , రాజ విదేశము మీటి చంపఁగా
నేరఁడు కాలుఁ డీ జగము , నేరఁడు తండ్రికి లోఁకువాట నీ
వే రహి నెందు దాఁగితివో , యిందుక నేనును కాదె తమ్ముఁడా !

చ॥ అని సహయింపలేక మతి , యల్లల నాడఁ , గుండువేళఁ గో
పన గుండుమొందె కాదె పరి , భావ వికారములెల్ల మాన్పు ? న
య్యనువున సంధిజిత్తు పగ , యంతయుఁ దైకొను మేకు క్రింది మే
కును పడిఁగ్రుంచి వైనమునఁ , గోపముచే మఱుగయ్యె వ్రేల్మిడిన్ .

అట్టి తరుణమంద , యరదంబుపై నున్న , యింద్రిజితుని గాంచె , పీరసమునఁ
లేపుర దాహమునకు , దీకొని లేచిన , యుగ్రుఁబోలి హనుమ , వ్యగ్రుఁడగుచు

౧॥ పచ్చెడు వాడె గావలయు , వాసపు గెల్చిన బోడు మున్ను నే
నచ్చుగొ గొరినట్టి విట , యంబు సరైన పీనిడెచ్చె నే
డిచ్చుట గెల్చుటో యుటో , యెన్నగ నొర్కితి తక్కియుండు నా
ప్రిచ్చును దీలెచ్చె నట , గాడె మహోపయ వేళ నాగుణ .

౨॥ పీడు సెలించె నేని యది , విశ్రుత రావల నాకహేతువో
పీడును జాననిన్ విడుచు , వేల్పుల తేడు మనోబీరియున్
పీడును దైత్య సంఘ మని , మేపుఁ జేష్టుల లంక యిప్పుడే
పీడెను రిసి రాపణుని , పేరిమి గెల్చినవాది నయ్యెడ .

౩॥ అని చలపీయచుంది దను , జావళి మాపులుఁ దేరులుం గరుల్
మొనయుచు మూఁడు లోకముల , ముప్పులు లోరిచి కార దేలు మే
మ నెడు ముంగలై భయద , గర్జనముల్ పొనరింప నంజనీ
తనయుఁడు కోపగించి యొక , కాలము గైకొని కొప్పరింపగఁ .

పే॥ తాచిన కరులును , త్రోచిన కరులును , పొరలిన కరులును , మరలు కరులు
దొరలిన కరులు పై , నురలిన కరులును , త్రుళ్ళిన కరులును , త్రెళ్ళు కరులు
విడిగిన కరులు , చిడిగిన కరులు , ముడిగిన కరులు , నుడిగినవియు
చెడరిన కరులు , నెడరిన కరులు , పగిలిన కరులు , నగలి నవియు

తే॥ నుగ్గులై బొగ్గులై యిగ్గ , ముగ్గుఁ బడిన , యరును లూడిన చక్రంబు , లిలకుఁ గ్రుంగి
వారి కూలిన యవియునై , వారణములు , స్వంచనంబులు నలఁగె నా , నమర భూమి

పే॥ తలలు సలఁగి కుత్తు , కలు వ్రేల వైచి క , నుగ్గులు చెవరి కాళ్ళు , కుచియఁ గూలి
నడుములు విటిగియుఁ , గడుపులు తఱిగియు , తొమ్ములు పగిలియు , నెమ్ము లగలి
కీళ్ళాడి నెత్తురు , దొళ్ళున గ్రక్కి కు , ప్పులు గూలై బవరాన , వారువములు
పట్టువడిన వారు , గిట్టి పడినవారు , ప్రంగఁబడినవారు , ప్రంగువారు

తే॥ కఱచి వాలంబుతోఁ జుట్టి , చఱచి తన్ని , మెడల నుల్చి తోకుల నొల్చి , కడుపు ప్రిల్చి
నడుము విటిచి శిమి ప్రచ్చి , నలఁచు చుండఁ , గూలినారు నక్తంచర , కోటు రెల్ల .

౪॥ గుడుసుగ విండ్ల వంచి విడు , కోలలు తక్కిన యా యుధంబులున్
బడి హనుమాను మేనివయి , వ్యర్తములయ్యె నయశ్శలాక లు
గ్గుడువుగ గ్రాఁగి చాకలిని , గాల్చిని తీరున నెటి లేచుచున్
మిడుగులు లుప్పతిల్లి ధర , మీఁదిఁ బడిన్ నశియించె వానితోన్ .

౫॥ అడిగని యంద్రజిత్తు మది , యట్లుడుకఁ జ్వలదగ్ని సంయత
ప్రదరము లంజనేయు పయి , వైవఁగ నయ్యవి కాలి మూఁడు చుం
జెవరుట గాంచి యెంటిమెయి , నిల్చిన దోర్పులకాలి నవ్వుచున్
బెదరక రమ్ము రమ్మనుచు , బిల్చుచు దానె మహోగ్రమూర్తియై .

అ॥ పిడుగులెల్లఁ బెట్టిలి , పడఁ బురందర శిర, మదర శేష శిరము , లటమటంప
నండ కుహర మడలి , యల్లలనాడఁ దం, కృతి యొనర్చె గడఁత . నింఞ్చిత్తు.

అ॥ అండ గోళమెల్ల , నడలి బ్రద్దలువాఱఁ, గొండ లదరి దొరలఁ, గువలయంబు
దిశలు పగులఁ దెగయుఁ , దెగ నార్చె శ్రీరామ, దూత యప్పించి దోర్దుగంబు.

అ॥ మేలు మేలు మిగుల , మెచ్చితి నీవంటి, వీరులెవరు తెంపు పెంపునఁడు ?
నేఁడు ముగియ నచ్చ , నీ జీవితపు వితి, యనుచు మేఘనాడుఁ, తార్చియాడె.

చ॥ తులువల జీవితంబులకు , దిష్ట విచేష్టలకున్ గళంక దు
ష్కులములకున్ సుకార్య విని , ఘాదన దృష్ట మహాయుధాశికిన్
జెలఁగె ముగింపు కాల మది , చేయఁగ వచ్చితిఁ జూడు నన్ను నా
బలమున రెల్ల లేదు బల , వైరిని గాననె నాంజనేయుఁడున్.

అ॥ వరఁగ పీని కున్న , బలమందు నమ్మిక, తొలతు నంచు వాఁడి , తూపు లేసి
యరము శిరము నొంచి , విరివిగ నెత్తురు, నజలఁ జేసె నింద్ర , వైరి యంత.

అ॥ చిన్నతల్లి పలుకు , శిరసావహించి రా, జ్యంబు వదలి ధర్మ , మందు నిలుచు
రాము కీర్తివోలె , రహి నాకసము నంటఁ, బెరిగి విలిచె హనుమ , నీ కరముగ

తే॥ భూరి దశదిశా యుతములొ , ధువనములకు, నాయకుండగు హరిహయ , నలచికట్టి
నట్టి మేఘనాడుఁడు గాలి , పట్టి రూపు, పూర్తి గప లేక దిగ్భ్రాంతి , బొంది విలిచె.

అ॥ దీర్ఘభుజము చాచి , దితి వంశ్యుఁ డేసిన, యలుగు లొడిసి పట్టి , యతని నేసి
వాని రథము తురగ , పంక్తితో సారథిఁ, జావమోడె రామ , సేవకుండు.

అ॥ పవన జవన వాజి , నివహంబుఁ బూంచిన, వేటు తేలి నెక్కి , విదిర బలుఁడు
పవనసుతుని మీఁద , బహు విధ చక్ర స,న్నిభ శరంబు లేసి , నించి కప్పె

ఉ॥ మారులి మేనినంటి పలు , మార్గజముల్ కగ ప్రేమచుండ న
మ్మీతిన సాయకాపకుల , మేను విదిర్చి తొలంచి భీరకం
దేరికి చాటి లోకములఁ , దేకువ గెల్చి వనివిల్లు దో
స్సారముచే వడిం దిగిచి , చాగఱ లాడె నిలింపు బుచ్చుగన్.

ఉ॥ పెక్కున చేతి విల్విలుగు , భీకర శబ్ద మదంగు సంతతొఁ
ద్రుక్కుచు నింద్రు నోర్చిన దు , రిద్దర సంగరమందు గొన్న పె
న్విల్లు ధరించి రావణియు , నిండు తెగన్ శరరాజిఁ గూర్చి వే
వెల్లిగ నేయ మారుతియు , పెక్కున పాటున సోలి యంతతొ.

ఉ॥ లేఱులు సంతసిల్ల వడి , లేచి మహోద్ధతి నార్చి యుల్లన
దైవభరి నొక్కసాలము జ , నంబునఁ గైకొని పేర్చి లోక జీ
వాభిం భీకరంబుగ ను , రారి శరంబును చూచి వైచెఁ ద
చ్చాఖలఁ జిక్కి నొచ్చి వివ , శత్రుము నొంది యతండు తేలుచున్.

చ॥ చటఃట శుభ్రుః గిటుః సు • పరువులు దిగ్భ్రమ చెంది నిలవ సు
 త్కట గిరి శ్రీపతి స్మైలుచు • గాడుపు నట్టి యొడలో చలించి లు
 పదగోసః బుంభా ప్లంభా మను • బలధముగః గోస రింగు రింగునన్
 బటపట పటమల్ చటః • సాయు జాలము లేసి నొంపఁగన్

చ॥ శిరః సురంబు బాహువులు • చివ్వున గ్రుచ్చుచు నొంప నొచ్చి యు
 ద్దురలర రోష భీషణుల • దూకొని శ్రీ రము పీఠ దాఁచె
 బరిః బని మాటరాత్రజాదు • విద్యురు రోషను వాని చేరి సు
 బలమున లేగ మీటి మను • బలధుర గర్భ యొసర్చి మించఁగన్

క॥ కనుమూసి తెలుచునలనె, ఘనుఁ డింబ్రజిరుడు శరాంగ • గబుఁడై మిన్నె
 ల్లను గాలి నెటు రొలుటఁబడి, దనుకుచు ధరమిది బడెడి, • తల్పమయమున॥.

తే॥ తప్పి దనుటలు లాడు • తదబడ కపరీల, గగనమునకు నెగసె • గాచ్చువట్టి
 యంతలోన నున్న • యరిదింబు లన్నింటిఁ, గాఁదన్ని విడిచి • కూలఁ ద్రోచె.

హనుమంతుఁడు బ్రహ్మాత్తముచేఁ గట్టువంట

మ॥ పరి స్పృహలులు డాఁచి దీపములు నై • వేద్యంబు ద్యానంబుతో
 నిరచి కే॥ మది సచ్చనల్ సలిపి దృ • గృగ్యాది స్వచ్ఛరా
 చర స్పృషిం దగఁజేయు దాతృ-రమున్ • నందించి భూనాక భీ
 కర పీఠన్ హనుమంతు బాహువుల • క్ష్యం బుంచి యేసెన్ వడిన్.

అ॥ అమరు లదిల పెచ్చి • యయ్యమోఘాత్తంబు, నర్పరాజ రూప • సరణి మోపి
 భగతులాది పణియు • గవరి దిగ్భ్రమఁ జెందఁ, బవన సుతుని చేయ • పట్టి చుట్టె.

మ॥ బల సంపన్న • కీర మావిధమునన్ • బ్రహ్మాత్త బద్ధంబుగా
 వి-యాంరోగ్ర విఘంతుడ గ్రసిత వి • ద్వీర్ఘ ప్రభా యుక్తిమై
 విలకుం ద్రెఱిగిని చంద్రుఁడో యన గ ను • గ్రేఖంకుఁ డవ్వేళ కా
 త్తిలి వెన్నెంటిర ధర్మదేవతయు నా • ర్తిం బొంద భూమిల దడెన్

మ॥ వనవాటి బహిరంగజంబున జగ • త్పానికై మోదుండు త
 ద్దన పాశంబు విసింపనాత్తమనియున్ • దన్ముక్తి, దా నేర్చియున్
 వనజాతాసను వాక్యముం దలఁచి వి • ర్చనంబు నంగీకృతీన్
 గనుల మూసెను దానె వింద్రజితుఁడున్ • గొతుహల స్వాంతుఁడై

మ॥ అనువుల్ దక్కినఁ జాలునంచు వడి ము • న్నత్యంత భీతాత్ములై
 దెసలం దూచిన దైత్యు లప్పుడు మహా • భీరాత్ములై దాసి వె
 క్కనమై చుట్టిన నాగపాశమును పీఠ • కంబట్టి యాదించుచుం
 గని దీక్షం గవి తిట్టి లార్చిరి మహా • గాంభీర్యముల్ సూపుచున్

ఉ॥ కోతి బలంబు క్రుంగె నని + కూతలు వెట్టుచు గంతు లేయుచుం
 బ్రీతి వహించు లంక యొక + భీకర వారిధి పొల్పు దోచె న
 వ్యాతసుతుం గవించు నహి + వాసుకీ బోల నిశాచరుల్ సుర
 వ్రాతముఁ బోల నొప్పెసఁగె + వాయజుఁ డయ్యెడ మందరాద్రినాన్.

మత్త. నాగ వాళ నిబద్ధ మారుతి + నవ్య కాంచన దేహముఁ
 కాగుగా గమనించి చూడఁ బ్ర + భంజనుండు కదల్చుఁగా
 భోగిరాజు కదిచి చిట్టిన + భూరి భూడలమో యనన్
 రాగిలెన్ స్థి చిత్తతన్ రచి + ర బ్రభా లస దంగితన్.

చ॥ పురుషులు చెల్వలుం గలిసి + మూగిరి దిక్కులు భూతలంబు నం
 బరమును నందులేక పెడి + వాయజుఁ గాంచిరి పొంగియార్చి ర
 పుర మపుడొప్పె చున్ను సుర + ముఖ్యుడు పట్టు వడంగ నైన నం
 బరమును సంతసంబు వెఱ + పాటును పొంది రహించు కైవడిన్.

13 పాశ ముచటలము. (140)

సీ॥ వీయుఁడు నలకుఁడ + వేయఁడు పొడువుఁడు, చీల్చుఁడు ప్రేపుఁడు + వేల్చుఁ డనుచుఁ
 ద్రెంపుఁడు క్రుంపుఁడు + తినుఁడు ప్రింగుఁడు కొంచి పచ్చడి సేయుడు + బ్రహ్మ నేని
 మన జీవితంబులు + మూడు సమయ వాని, పురుషులు తరుణులు + ముసరి కనరి
 యిందాకి నుసుముండ + కుత్తురే యనుచును, తలను రోలెదగ్గతో + దంపుఁ డనుచు
 తే॥ నగ్నిలో వైచి కల్పిండ్ + యనుచు నంజు, కొనుడి యందు నేలను రాచుఁ + డనుచు చాలు
 కట్టి కదలిఁ ద్రోవుండని + నెట్లు డనుచు, వారివారికిఁ దోచిన + పెగిది నినిరి.
 క॥ నాశంధిని నాయన్నల + నాతిమ్మల నొప్పగించి + సదువు నునుచు వీ
 డీ తీరు రాగతము స్వ. రాతుర దీక్షనుచు వారిఁ + జంపుం డనుచున్.

ఉ॥ కొండల వంటి దాన్వము న + కుంఠిత సత్త్వము గల్గు భర్తలన్
 గొందొక వీడి యుండ మిఁక + గోడుగ నేడువనేల కోతి పె
 న్ముండిము ద్రొక్కి నిర్వి పెడ + మోముల నూర్తము కాఁ దొట్టులన్
 మండలమైతి మంచి వెత + మచ్చిరు చెల్వలు పల్వ రయ్యెనన్.

తే॥ ఈర్ష్యకొని పోవు వారికి + నెదురు వచ్చు, లంక జనములు సేయుకో + లాహలంబు
 పతులు మరణింప విలపించు + సతులకెల్ల, నిండుకంత నమాశ్వాస + మెనయఁజేసె.

ఉ॥ వీరుల గొడులన్ హరులుఁ + తెంపగు శేరుల నెత్తివైవ బృం
 దారక నాథ వజ్రహత + రాత్రి ధరంబుల మాడ్కిఁ బడ్డ సిం
 గారము గల్గు పీఠుల న + గారములన్ గవి సంతసించుచున్
 మారుతి పోవుచుండె నిల + మామవ భోజను లీడ్చు త్రోవలన్.

ఉ॥ చీమల రూటుపల్ ముసరి . చెట్టును చట్టిన యట్లు సంగర
స్థేమము నొందు బాహువులు . దివ్య భుజంగ విబద్ధమౌట కాం
రాములు లారఁ గానక వి . తాకున నీకపి వచ్చె నీడ క
మాః : పునరేది దిక్కనుచు . మానిరి చేష్టలు కొందఁ జత్తఱిన్.

చ॥ పలువురు చూచి నివ్వెటగు . పాటున నేడ్చిరి విహ్వలించుచున్
పలువురు చెన్న నేమిగతి . పట్టునొ యంచొగిఁ బాట రవ్వలన్
బలువురు పాప శ్రాట లొక . పాటియె యంచు వచించి రొయ్యనన్
బలువురు కీరితించి రల . వాయుజ వీర విహార లీలలన్.

ఉ॥ కొందఱు పిచ్చులించి కని . క్రూర భుజంగము పాశ మీ మరు
న్నందను మేనఁ బూరము . నాటెముగాఁ బెనవైచి నట్లు లిం
బొంద వెలుంగు చుండెను స . మున్నతి నాస్కము సత్పలంబులన్
దెందములందు తేటిచి మ . టించుట మేలని యాడి రయ్యెదన్.

తే॥ రాజు కడకుఁ గొంపొప్పుట . రాజకాదు, క్రుంగి వీడుంట కట్టు . లొంగి కాదు
వెనుక యాలోచనము వేటు . వెతలు గలుగు, ననుచు వాయుజుఁగని మ్రొక్కి . యజుఁగి నాదు

తే॥ వైనకేయుని మించిన . బాహుబలులు, దైత్యు లేఁబదివేలు గం . ధ వహు తనయుఁ
గట్టినట్టి పాశంబును . పట్టి లాగి, కొనుడుఁ బోవుదుందీరి వేడ్క . కొనలు సాగ

క॥ అంతకుఁడు బల పరాక్రమ, వంతుల దైత్యుల నడంప . స్వాకృతితో రా
స్వాంతమున జడిసి యీ వహి, వింతగు రూపంబు గొని క . వించెనొ యనుచున్.

చ॥ దనుజ చిరంటికల్ మనసు . చా ధవళంబగు సౌధ వీటున
మునుకొను చంద్ర శాలంను . మంగిళు లందున దిద్దయందు వా
దనములు గల్గు చోటుల ము . దం బలరారఁగఁ జూడవచ్చి యీ
వనచరుఁ డెందు వాఁ డితనిఁ . బంపిన దెవ్వరొ యంద్రు నివ్వెజన్

తే॥ మడఁతి సీత పాతివ్రత్య . మహిమచేత, రేవఁగా ఖండపరకు వీ . కృత్రిమంపు
రూపుగొని యందమైన లం . కా పురంబు, మాలు పంబూని వచ్చెఁ గాఁ . బోలుననిరి.

తే॥ ఆమర కాంతలు విద్యాధ . రాంగ నలును, భుజగ కన్యలు చక్కెర . బోడులైన
సిద్ధపనితలు మత్తకా . శినులు జక్కి, నులును కలకలమని వచ్చి . యెలసిచూచి.

తే॥ వారిదిని యొగనిద్ర నొ . ప్పారు చక్రి, సృష్టికర్తయై వెలయు వి . రించియుఁ బగ
పుని తమ తమ రూపముల్ . మాని మొక్క, దేహముంగొని భూమికి . దిగిరొ యనిరి

ఉ॥ దైత్యులు దైత్యకామినులు . దక్కఁగఁ దక్కిన యక్ష కిన్నరా
దిత్య భుజంగ సిద్ధ సుద . తీ మణు లెల్లరుఁ గాంచి దెందమం
దత్యనురాగలై కమల . నశ్రులు విందిరి దారణీ సుతా
నిత్యహితంబు గోరుటనొ . నిర్మల ధర్మము నాశ మౌటన్ :

॥ వీరుఁడు మారుతి యిదియే, కారణముగ నిట్లే వేఱు . గాక చనుచు లం
కా రమణుం గాంచుట నా. కారయ లగ్గనుచు నెంచి , యటలే యరిగెన్.

ఉ॥ నాజనకుండు వాయు కరు , జన్ రమురామ పదార్థవింద హృ
త్పూజను తల్లి రాము సతి , పూర్ణమతిన్ దయసేయు దీపనన్
జేజె లొసంగు సద్వరము , చేతను వారిజగర్భ నప్త మి
య్యోజనె త్రెంచికోగలను , ప్రోద్బల వద్దతిఁ జేయ వియ్యోధన్.

కీ॥ రాక్ష సేంద్రుని సంధించి , రాజిత గతి. నెల్ల రెఱుంగంగ రమురాము , వీర్యశక్తి
సంభవించు పరిస్థితుల్ , చక్కఁ దెలుప, దిటపు చెడి జానకిని వీడఁ , దివురవచ్చు.

ఉ॥ అంతియ కాక వాని సచి , వాస్తవమూర్తిల సంపదాఽయన్
సంతనగా నెఱుంగ నగుఁ , జక్కటి దెల్పిఁగ వచ్చు రావణ
స్వాంతము జాడయున్ దిటపు , సంస్థితి గానఁగవచ్చు వాడు త
త్వాంతము దాచినన్ మొగము , తప్పక చెప్పదె యెల్ల రీతులన్,

కీ॥ వారి నిదనంబు మఱి సాల , భంజనంబు, వానర బలంబు రవిజా న , వార్య గరిమ
తెలియఁ దెలుపఁగ వచ్చును , తెలివినంత, మదికి నాటిన, జెడుగులు , మానవచ్చు.

ఉ॥ కావున నేగుచే తగిన , కార్యము రామ పరాక్రమ స్థితుల్
రావణుఁ దాలకించి తగు , రాఁ జరించిన లెన్న కాదయే
నావలఁ గొంచె కొంచెముగ , నల్పిన దానవ సేనఁ గూర్చి దా
శ్రీవరఁ జేరుచే తగిన , తీరని మారుతి యేగె వారితో.

ఆ॥ గొప్ప సేన తన్ను , గొలిచి రా వృషభంబు, పెరిపిఁ గట్టు వడిన , వాయునుతుని
రాజ సౌధమునకు , రాజితోఁ గొంపోయె, నెల్లవారు చూడ , నింద్రజిత్తు.

క॥ దూతలు మున్నుగ వెనఁ జని, దైతేయ ప్రభుని గాంచి , తలిరుచు భక్తిన్
వాతూరి కట్టువదె జల, జాతాసను నప్రమునఁ బొ , సంగఁగ ననుడున్.

తే॥ వినిన యతఁ దుత్సహించి య , వ్యసుచువారి, కిచ్చె దిగ్గజ రథనంబు , రీడ్చికొన్న
కారహారంబు తన తొమ్ము , సూర చంద్ర, రహిత గగన స్తరంబును , రహి వెఱంగు.

తే॥ అమిత కౌతూహలమున బా , హారి వొంగ, గందోవలు వికసింప లం , కా వికుండు
సత్వరంబున మీరేగి చంపకుండఁ, గోరి నిటకుఁ దోడైరఁ బ , య్కడని పంపె.

క॥ వారాహు లరిగి విభుని, వార్తను తనయునకుఁ దెలుపఁ , బరవిన యది య
వ్వార్త పురమెల్ల నది విని, యార్తిని మదిగుంది పీత , యడత వ్యభజే.

ఉ॥ కావలి గల్గె నీవనముఁ , గాడుగఁ జేసెను పట్టవచ్చు దై
త్యావళిఁ గూర్చెనంచు విని, యప్పటి కప్పుడ సంతసించితిన్
దావని యిట్టి యావదల , పాలగుటం దలపోయ దుర్నిచుల్
పోచపు నన్ను వీడి యని, బుద్ధిఁ దలంచెద నంచుఁ గుందుచున్

అ॥ ఒడలు ధూళిఁ బ్రుంగఁ నొడిదింపుఁ జిర్రంబు, పొగచు కరణి నొప్పిఁ భూమి పుత్తి
చెడుగు మృగయు చేతఁ బిక్కిన పోరంబు, కొలకు నేడ్చు హంసిఁ కరణి వగచె.

తే॥ మిడి నంటెడి పొడవగు , మేను గలిగి, నర్వ విద్యల నేర్చిన , చదురు గలిగి
జలది దాటిన యలవగు , బలపు గలిగి యక్కటాః చిక్కినె యొక , యనురు చేత

చ॥ తగవె జయించు నిర్మలను , తదౌల పల్కులు పొల్ల యయ్యె నీ
ఒగు బలక క్కు లిక్కణి , నాతెనె పాపమె గెల్పు నొందెనే
జగదని ధమ్మమే నెయివ , జాలె రాతెనె యక్కటకక్కటాః
నెగుటపె నగుళ్ళు రిటు , నిల్వన గెల్పునె నన్ను నివ్వలుకా

ఉ॥ ముద్రి నిచ్చ ప్రాణములు , ముచ్చట నిర్విచ నీకుఁ బ్రీతిమై
భద్రములం జిరాయువును , పల్కెతి నయ్యని తప్పించు నీ
జుదుల గీడదంప భుజ , శూరతఁ జూపఁ దలంచి యట్లు సో
బద్రవ మార్గగుండవయి , బ్రహ్మ గడించితె వాయునందనా

మత్త ప్రాణ రాతపు నీవు నావడ , పాటు లచ్చటఁ దెల్పినా
ప్రాణ నాధుని తోడి తెత్తువు , రాముఁ దాజిని రావణ
ప్రాణముల తొలగించి నా చెలు , దాబురే యని యో జగ
త్పాద నందనఁ నమ్మియుండఁగ , బాదు చేసితి వన్నియన్.

తే॥ అనుచు బలవాల్త లాడుచు , మనసు కలఁగఁ బ్రాణములు చలింపఁగఁ గ్రేపు , కట్టు
గోషవలెఁ బిరికించు మ్రుంగి , కోమలాంగి, సీతి మేదినిపై సొమ్మ నిల్లివ్రాలె.

అ॥ అట మహాబ్ధుడైన , యంజన పుత్త్రులు, నిత్యయఁ గట్టినట్టి , యంద్రజిత్తు
కొలి తపః ఫలమున , దొడరి జగంబుల, గెలిచినట్టి యసుర , కొలువు చేరె.

సీ॥ ముల్లోకముల వెల్లు , మద్దు చంద్రుండన , గ్రుచ్చి యెత్తిన వెండి , కొండ యనఁగ
ముత్యాల గొడుగు నమున్నతి వెలుగఁ జ , క్ర పవి శూలంబులఁ ప్రణ విశాన
మతివల నఖ రేఖ , లలరారు వింకతి, బాహుల నంగద , ప్రభలు వెలయ
సురుకోప వహ్నిచే , నూర్పుల పొగలచే, వడగాలి వడదెన , నడరె ననఁగ

తే॥ మరకత ద్యుతి ప్రతతితో , మణుల శోభ, నరకమున కేగి దాగిన , యరుల మ్రుంగ
శేషుఁ డన్ని దిక్కుంకును , శిరము లలరఁ ద్రిప్పి పేరొలగంబున , నొప్పెననఁగ.

ఉ॥ తేర్చి బిచ్చించినట్టి మణి , దీప్తులు కానియ నుండి పర్వతాఁ
దేర్చి దివాకర ద్యుతిఁ గ , వింతు విభూషణ బాహు కీర్తులన్
దీర్చి వెలుంగ వారిది , దివ్య సువర్ణ గిరీంద్ర శృంగముల్
మార్చి కిటిక పంక్తిగ న , మర్చి ధరించిన చెల్వ దోచఁగఁ.

ఉ॥ చెందిర వన్నె మీటు కటి , చేలము కచ్చముతో వెలుంగఁ దా
రేందు సర ప్రకర్ష మురు , హిర మణి ద్యుతి నెచ్చరింపగా

దాంధ తమఁబు సాంధ్య రవి, నంతరమందు ధరించి తారకా
బృందము భూష గాఁగఁ జలి, వెలును చక్రముగా ధరించెనా॥

తే॥ సౌరుసకు వేదిమలకు గం, భీరిమకును, తావలంబగు మొగములు, దశ దిశలకు
దృష్టులం ద్రిప్పు సెపుడెల్ల, దిగిభ పాల, కులకు ద్రువ శేషులకు వీతి, గొలుపు చుండ

సీ॥ లోకైక నాయకు, కాకుత్స్థ దేవిని, కారించిన పిదప నా, గంబునుండి
సత్యమ్ము దాక నీ, జగముల తరుణులు, పురుషుల వలెఁ దోచు, పొలుపు విలువ
వానర హరి హర, మానవావళి తక్కఁ, బెరవారు కేల్మోడ్చి, విరుదు లాడ
వేణు పిఠాదిక, వివత రవంబుతో, రంభాదు లించు న, ర్తనము సలువ
లయకు ననుగుణంబుగ మదె, లయు ద్వనింప, హస్తములు నేత్రములు బొమల్, హరువు మీఱ
మునులు నైతము ముక్తిపై, మనసు రోసి, యాడు మేనకకైఁ జూడ్కు, లలర నీలువ

సీ॥ ఒక మోము పొలయల్కు, మానిన సతి ముఖ, జ్ఞాత మరంద మా, సక్తి నాన
ఒక మోము తన తోడ, నొగిఁగూడి యలసిన, చెలి యధ రామృత, మొలసి యాన
ఒక మోము తనియ గీ, తికఁబాడు కామిని, తారుణ్య మోహమృ, తంబు నాన
ఒక మోము నర్తన, మొనరించు మగువల, యభినయ రస సుధ, నాన నాన

తే॥ ఒక మొగము వేల్పులకు నాజ్ఞ, లొసఁగు చుండ, నొక మొగము మంత్రణంబుల, నొనరఁజలువ
నొక మొగముఘోర పాప చి, హ్నికల వెలువ, నొక మొగము జానకీరూప, మూహ సేయ.

తే॥ ధరణి జాతి సతీత్వచున్, శరది నీడి, దరిపి చేరు తెల్లని యొక, శిరము దలఁప
మలయజ స్తనుల్ తన చుట్టు, నిలిచి చూపు, ముకుందమునఁ దన సౌరొక, మొకముచూడ.

చ॥ తొఱచును తేనెకై చనుచు, ధు ప్రతమట్లు ధరాత్మ జాతపై
పరుగులు వాటు దెందమును, భావన సేసి తపించు వారు చ
నిరులను బాప్ప బిందువులు, నెట్టన రాలఁ గృశించువారు నొ
తెఱవల చూపు తూపులు ప, దింబది బాహుల మీఁద వ్రాలఁగన్.

ఉ॥ షష్ఠాంశిఁ బాసికొంచు మధు, వుం దగఁ ద్రావుదుఁ దమ్మి మొగ్గ ల
ట్లోప్పిన చన్నుదోయి పయి, నొందిన చందన మందు దిండుచున్
గుప్పన వచ్చు తెమ్మెరలు, గొప్ప ప్రతి క్రియ సేయు కైవడిన్
విప్పగు పుష్పబాణ శర, విద్ర మహా వ్రణరాజిఁ దూఱఁగన్.

తే॥ వాలు గంటుల యానన, పద్మములకు, భాస్కరుంబోలు వాడై ను, పర్య వరుల
కేలుఁ దామరలకు శశి, బోలియున్న, వైశ్రవసుఁ గాంచె ముంగల, వాయుసుతుడు.

ఉ॥ కాంచి భుజంగముం గనుచు, గర్జవరుం బలె నుగ్రమూర్తియై
నంచిత కర్మబంధముల, జ్ఞానముచే బలె నాగ పాశముం

ద్రెంచి విదిర్చి మైథిలికిఁ , దీఱని శోకము గూర్చినట్టి న
క్రంచర నాడుఁ ద్రుంతునని , తత్తట మందుచు వెండి యిట్లనున్

క॥ నిద్రం బొందిన వాని యావి గొనుటల్ , నింద్యంబుగా నెంచి యీ
జ్ఞుడ్రున్ వీడితి రేయి నిప్పుడొ యటం , గొల్వొన్న వాఁడేల య
మ్మాద్రీన్ మానుట పీనిఁ జంపి జనక , జ్ఞానాధ సంజాతకున్
భద్రంబుల్ సమకూర్చి రామునకు నొ , వృంజెప్పుచే యుక్తమా.

ఉ॥ రాసుని దేవి గైకొని జె , అం బదిలించుటఁ జూచుచున్న దై
త్యమరపాళి యిష్ట కను , లారఁ గనుంగొన వీని శీర్షముల్
దామెనగట్టి యాద్యీకొని , తామర సాక్షని చెంత కేగ కి
స్తేమని రిక్త హస్తముల , నేగుదుఁ నేమని విన్నవించెదన్ :

చ॥ వెదకుదు వచ్చినట్టి యొక , వీర వనేచర ముత్సహించి తా
మది గొను మానినీ మణులు , మస్తములం దగ మోది కొంచు ది
క్పదముల కేగఁ బంక్తి ముఖ , బందుర వక్రము లుర్విఁ గూర్చి బె
ట్టిదముగ సింహ నాదము ఘ , టించిన దన్న యశంబు పిన్నయే :

చ॥ ఎదుటనె కించి దానవ కు , లేళ్ళరు జీవము బుజ్జగించి ప్రి
ల్లదములు గొన్ని పల్కి మర , లం జని నాడన యేని అవ్వయే
కుదరుఁ నెదిర్చి గెల్వ కిలఁ , గూలిన యేనియుఁ గీర్తి గాక వే
తొదవునెఁ యెట్టులె నను కు , భోన్నతి గల్గుట నిక్క మివ్వధిన్.

తే॥ నాగ పాశంబు తెగివడ , నగము మీఁది, కుఱుకు మగ సింగముం బిలెఁ , గఱకు టసుర
పైకి లంఘింతునని తల , పడుచు సుంత, తగదనుచుఁ గూడ వగదె నా , కుగ సుతుండ

మ॥ అమరా రాతి వదింపఁదగ్గ సులభం , దొనేమిఁ సాహాయ్య పై
స్యములం జూడ నలంతిఁ బోవఁ డితనిన్ , నక్రంచర శ్రేణి పం
ముతోఁ ద్రెంపగ రామవుండె తగుఁ నెం , చన్ సాహసోద్వోగి శ్రే
యములం గాంచునెఁ మింఁటిపోవునొకా దై , త్యాధీశుఁ డింతింతలో :

మ॥ గెలవన్ యక్యముగాదు వీనికి ననున్ , గీర్వాణులుం దోద్బుడన్
బలవంతుండగు వీని నేనును జయం , పం గాదు డీకొన్న చోఁ
దలఁపం బెక్కు దినంబు లేగుఁ ధరజా , ధ్యక్షండు నారాకత్తె
తలఁకున్ శంకిలు నట్లు సేయుటలు న , తక్కుర్యంబొకో దూతకున్ :

చ॥ జగములు సంతసిల్ల భువి , కాశ్యత ధర్మము పూని యెల్లన
ప్పగతుని రాజాసురుని , బాహులు శీర్షములెల్ల మేదిని
దెగివడఁ గూర్తు నేనని ప్ర , తిజ్ఞ యొనర్చిన రాము వాక్యముల్
తగ విని యిట్టి సేతకును , తార్కొను చేటి హితంబు నాకగున్ :

డి॥ ముమ్మరమైన సంగరము , పూని యొసర్చుచుఁ గాలిపెల్ల వ్య
ర్థముగఁ ద్రోచుచుండిన ధ , రాసుత పక్షము లొక్క రెండె ప్రా
ణముల నిచ్చి దాన నని , నాదుని పేరఁ బ్రతిజ్ఞపేసె నే
నిమ్మెయినైన నాజనని , యీలుట నిక్కము నిక్క మక్కటా :

తే॥ కాన బవరంబు తగినది , కాదు నాకు, దౌత్యమే యిందు చూడ ను , త్తమ మటంచు
నిశ్చయించి రాఘవదూత , నిర్భయమున, రావణుని కొల్వ లోనికి , రాజుఁ జనియె.

ఆ॥ దాననేంద్రుఁ గాంచి , తగ నింద్రజిత్తు పా, వనిని శూపి వీడు , వనచరుండు
కాఁడు హరుని వంటి , కడిమి గలాఁడు వ, నంబుఁ జెతించి యజ్ఞ , నలఁచె ననుడు

మ॥ కన నుంకించిన నేత్ర తారకలఁ బ , ల్కం బూను నాస్యంబునన్
ఘన ఖద్యోతము యప్పత్తి హనుమ , ద్దాత్రంబు గల్పంగ నూ
ర్చిన నిట్టూర్పుల ధూమ జాలము వెనం , జిత్రంబుగా నూత్న బం
ధనమై క్రౌం దశాననుండు పలికెన్ , దర్పంబుతోఁ జూచుచున్.

చ॥ కులిశివో శూలివో హరివో , గూఢ పదాధ్యుఁడవో యముండవో
జలజహితుండవో శిఖివో , శక్తి ధరుండవో పొట్టి మోనివో
పలువలు మౌను లిప్పగిది , బంపిన కృత్తివో ధాత లంక ని
ట్లలమఁగఁ గ్రొత్తగాఁ బడసి , యంపిన యువకు ధైర్యమూర్తివో ;

హనుమంతుఁడు రావణునకు నీతి గఱపుట

చ॥ ఎవఁడవు నీవు ? వచ్చుటకు , హేతు వదెయ్యది : పంపినట్టి వా
రెవరు ? నిజంబు కేల వచి , యింపుము నావుడు నాంజనేయుఁ డీ
పనిది వచించు నీవనిన , వారల నెవ్వఁడఁ గాను రాజ పుం
గవుఁ డనమాన ధన్వి ఁని , కై యిట వచ్చిన దూత రావణా :

చ॥ ఆతఁ డెవఁ డందువేని యజ , రాను లజాదులు మౌని బృందముల్
తత సుగుణాధ్యులుం బహు వి , ధంబులఁ జచ్చ యొసర్చి సేయఁగా
జత పడకుండు నక్కజవుఁ , జక్కటి దీర్ఘగ దీక్షపూని యు
ద్ధతిమెయి నుద్భవించిన యు , దార జగత్పరి రక్షకుండగున్.

చ॥ బలము తపః ఫలంబు పరి , వారము ధాతృవరంబులున్ యశః
కలిత గురుత్వమున్ జయము , గర్వము శౌర్యము ధైర్య కార్యముల్
కలిమియు దుష్టవైష్ణవ న , కాండముగా నొక యమ్ముతోన యి
య్యలఁ గలుపం గలట్టి ధను , రింద్రము చేకొనినాఁడు రావణా

ఉ॥ కాఁడతఁ డాది కేయుఁడును , కాఁడసురుంధును కాఁడు దిక్కరుల్
కాఁడల వెండికొండయును , కాఁడు త్రిమూర్తులు కాఁడు దిక్పతుల్

రాఁడు మునీంద్రులున్ జవలా , రాఁపుల పున్నెము శంబ రాదులం
దాడన నేయు నా దశర , థ ఁ షిలిపాలుని పట్టి రావడా :

౪॥ జ్ఞానము స్వస్తిశాస్త్రములు , సత్తిపపూర్వ సకలంబు మానుగాఁ
దానెడి నిగ్మయలంబు మదిఁ , దట్టమే యొక గున్ జగత్త్రయిన్
మానవ మాత్రుఁడా యతఁడు , మైపడి దత్తము వేక శాస్త్రమూర్తి
పూని నులింపించుడు పరి , పూతుఁడు నిర్మల ధర్మ మూర్తియున్ .

పీ॥ వేదంబులందును , వేద శిష్యులు , యందుఁ బూర్తిగఁ జూడ , నందకుండు
విజ్ఞానమునకును , విజ్ఞాన మగువాఁడు , ముగురు మూర్తులకును , మొదలివాఁడు
మూఁడు కాలములకు , మూఁడు గుణములకు , మూఁడు రావులకును , మొదలి వాఁడు
గజరాజుఁ గాచిన , కరుణా మయుఁడు సుర , ప్రార్థనంబును విని , వారికొఱకుఁ
లే॥ జక్ర కాల కమండలు , సాధనముల , వదలి విలుదాల్చి ప్రాతవే , పది దశంబు
వెండి కొండను గమలంబు , వీడి క్రొత్త , దగు నయోధ్యా పురంబున , నవతరించె .

మ॥ తన పాదాబ్జములన్నిరంతరము చి , త్తంబందు ద్యానించు న
జ్ఞన హృద్యాపుఁడు ధర్మ పద్ధతుల నం , స్థాపించి తాఁబోవు తె
న్నున లోపంబు చరింప దుర్జనతతిఁ , మగ్ధుడి నన్యార్థ వ
ర్తనులం గావ జనించె నాతఁడు జగ , ద్రక్షమతిన్ రావడా :

లే॥ అతని దానుఁడ హనుమంతుఁ , డండ్రునన్ను , ధరణిజను రోయఁజను హరి , వరుల యందు
వచ్చె దక్షిణ దిశకు మా , వాలిసానుఁ , డతఁడు పంప వచ్చిన వాఁడ , ననుడు నతఁడు

౫॥ వారి సుతుండు నిన్ననుప , వచ్చిన దూతవా నీవు ? ధీరుఁడౌ
వారికి నేమేమేఁ ప్రభుత , పద్ధతిగా నెఱవేఱుచున్నదే ?
పోలఁగ దెల్పుమా యనుడు , పూత చరిత్రుఁడు రామదూత వా
తుల సుతుండు దంతములు , తోఁపఁగఁ బక్కున నవ్వె యిట్లనున్

౬॥ ఏల భయంబు రాక్షస కు , లేళ్ళర : దెందము నిల్వరింపు మ
వ్వాలి దివంబు చేరె రము , వర్షుని శాత శరం బొకంబు న
వ్వాలి మరించునాఁ డతని , వానిను తోడనె పోయెఁ గ్రమ్మటం
జాలదు మాకు నిప్పుడు త్వి , పాంపతి పుత్రుఁడు రాజు నావుడున్ .

లే॥ వారి నొక కోలచే నేల , కూలనేపె : రాముఁ డిప్పుడేడ మన్నుఁడు , రాముడేపి
వెదిక నంగడుండరు డేరు , విధి మదెట్లు : తెలియఁ గోరెద ననుచు దై , లేయఁడడుగ .

మ॥ ధరణాన్వేషణ తత్పరత్వమునఁ గాం , తారంబులన్ వచ్చు బా
స్కర వంశాధ్యుల రామలక్ష్మణుల వే , డ్కంఁగాంచి సుగ్రీవుఁ డ
క్కఱతో స్నేహము చేసి తాఁబడిన డః , ఖంబుర ప్రసంగింపఁగాఁ
గరుణాకుండయి రామపుండు తునిమెం , గాపేయ రాజ్యప్రభున్ .

మ॥ రుమతో రాజ్యరమన్ రిఘాత్తముఁడు కా , రుజ్యంబుతో నిచ్చి మి
త్రముతో నాలుగు మాసము ల్కడిపి చే , రన్ వచ్చియున్నట్టి నై
స్యములం గాంచి ధరాత్మజన్ వెదకి నా , నాదిక్కులం బంప నే
మముతో నేమిట పచ్చినార విడియే , మాకార్యముల్ నావుడున్.

ఉ॥ మీ కుల నాయకుం డనిమి , మీ కపకారము చేసినట్టి ని
ట్టేకుని తోడఁ గూడి కుల , శీలము టూదిని గల్పికొంటి ర
స్తోత్ర యశంబుఁ గోలుడి , తోపు దిండు మోచి నారలే
కాకియు నిట్టు లొకయు జ , గత్తితి త్రీర్తిమి యెందె నెఁడకా;

ఉ॥ అన్నను చంపఁగాఁ గొలిపి , యట్లు లొనర్చిన వాని తోడనే
మిన్నక మైత్రి చేసికొను , మీ క్రతు పంపున నాకు దెప్పఁగా
నున్నది యేది? పీపు నను , జోక్యరముం దొరపుచ్చ నేలరా;
నెన్ను పెధింప జంకికుము , నిక్కుము తెల్పుము వానరాధమా;

అనుడు సద్గుణాద్యుఁ , దొ హనుమంతుడు , పుక్తిముఖుఁడు చయ్య , పట్కల విని
యిండుకంచె వెగచి , యిట్లు మాధ్యస్థ , నీతి దెలుపు టుచిత , రీతి యనుచు
దూకియై వచ్చినది రవి , సూత హేతు, పుత్రె యుక్తలులును ధర్మ , వృణును నీతి
మంతములు హితములును సంత , దావ్యములును , గయగు పయలు గుంపు పెం , పలర వినుము

ఉ॥ జీవితమున్ విశాపితగఁ , జేసితి విండుకయేఁ రాజ ధ
రావధి గాని కులపితి చ , హా! పరుగాకులు నేయు నై చృముల్
వావిరి జేసి తిప్ప దిగఁ , బాతెడు వేళయు చెచ్చె నై నినో
రావణ! నాడు మాటవిని , రాజ్యము నేలము కొంచె కాలమేన్

ఉ॥ మిక్కిలి కష్టపెట్టెను మిఱచి నికల మానీనీకవమున్
శాకము గాఁగఁ గర్గిచది , కుష్మము లలలు బుత్త్ర జానకీ
జిక్కులపాలు చేసితిని , చిక్కిని యింద్రియ పా? గెల్చి
పెక్కఁ డపించి రచ్చలము , నిట్లు నా ము నేయు టొప్పినే!

వఱదఁ జోయెను నీగార , పంబు నేఁడె, యిండుకంక శేషించిన , నియు రేపె
నిర్జరుల జయించితి నిని , నిజసిల్గు, పుష్కల మౌట నీ , కలశి జరిగె.

ఉ॥ పాపము పుణ్యమున్ గెలిచి , పైకొని లేదను నాన్క వ్యామున్
బాపమతిం దలంపక త , పాపల సంపదిల్లె వానకీన్
దాపము పాలుచేసి విత , ధం బొనరించతి పెట్టి కృత్యముల్
నీపయి మాత్రమే చనునె? నీ యనురాస్వయమెల్లఁ గాల్పచే ?

చ॥ తగవు తొలంగినట్టి పల , కాపముచే మతి పాడుగాఁగ నీ
జగతిని నిండనొంది మఱి , చచ్చి యధోగతి నొందినట్టి పీ

సుగ్రుహ గణేశవఃగాః దరమేః । మాల్కొని యొక్కఁడు బాగుపడ్డ వా
డగ పడునేమిఁ లోకముల । నారసింహ బరమేష్ఠి వంశజాః

ఉ॥ కాంచన కాంచనాంగులెడఁ । గామమగాక మహాంధకార మొ
ర్కించు పేలు గల్గనవి । యెన్న రుదార దయాగుణా విస్తృత
కాంచన కాంచనాంగులెడఁ । గామమ వీడుట గాక పేలుగా
నిందితి మైన తెల్విగల । దంచఁ దలంపరు తత్త్వ వివ్వరుల్

లే॥ మరులుగొని పరదారిపై । మనసునిల్పి యెల్లదంబొంది బిడియంబు । కొల్లవిడిచి
మిసిమిమేను తర్కము నొందిఁ । బ్రుణునొందు, నీచ పురుషతత్వమున మేల్మి । నెగడు నేమిఁ

చ॥ శరది పరీతి భూతలము । జానుగ నేలిన రాజులందు నీ
కరణిని నీలిమంతులును । కానరు వేదము లభ్యసించి య
వ్యురుతిర ధర్మముం దెలిసి । యున్నతి నొందిన నీవ యిట్లు వెం
బరవలె నీతిమీలఁ దగ । వాఁ లలపోయియును సుంత రావణాః

లే॥ ప్రియము లేని యొకర్తును । వేడి తెగడు, వడిన పిదప జీవములతో । బ్రతుకు కంటె
ముట్కతెగి మనుదళయును । మురువు గలదె, యనుచుఁ బాకుటయును యుక్తమగునె చెప్పుమః

లే॥ జగముల నశింప జేయుగఁ । జాలినట్టి, భుజములును శిరంబులు వేయి । పొనఁగి యున్నఁ
గావఁజాలునే యవి యూరిఁ । గాల్చి రేఁగు, నగ్నిలోఁబడు వలువల । ట్లగును గాక.

లే॥ మెచ్చి త్రిపుర దాహకుఁడు నీ । కిచ్చినట్టి, గొప్పచరములు దప్పినఁ । దప్పుఁగాక
పాడి తప్పని శ్రీరామ । భద్రుశరము, తప్పనిని మదిఁ దలఁచుట । తప్పు తప్పు.

చ॥ చెదరఁగ నీక కావఁదగు । సిగ్గు చెడంగ నహీన రాజ్య సం
పదలు నశింప నీవగుణ । పద్ధతి నన్య సుమాంగి నిట్లు నీ
యెవ వలపింతువే మఱియు । నెల్లదపుం బనులందు చాల బె
ట్టిడుఁడయి యాజీకేతీతిక । డింది యవాంక్రము లబ్బు రావణాః

ఉ॥ పుట్టిన వారు పుట్టు చెడ । ముక్తిని పొందిన వారు వేళ్ళలన
నెట్టి తరించి నారలును । విమీల బుద్ధులు నీవు తప్ప నే
ట్టిడులేచి రామ పద । కంజ యుగంబును విగ్ధులందు వా
రెట్టులు నెందుఁ బట్టరిక । నెవ్వరుఁ బట్టనుపోరు రావణాః

ఉ॥ పంబిన రాజ్య సంపదను । బంధు జనంబును జీవితంబులన్
వెంబర పితృనై జెడఁగ । వీడెద వేలఁ విదేహకన్య చి
త్రం బువశాంతి నొంద విడి । దాశరథిన్ శరణంబు వేడు వ్య
ర్థంబుగఁ జావనెలఁ యవి । తావక మిత్రుఁడు తెల్పె నాపుడున్.

తే॥ కొండలంబిట్టి తిరుగాడు , క్రో॥తి కాదెఁ తెలుపఁబె నీ బాకు నీ , తులను నాకు
మేలుమేలని వికటంపు , లీల నవ్వె, నవజయం బెన్నఁ డెఱుగని , యసురవిభుఁడు.

తే॥ కో॥తి మాటలు మనుజుల , గురు జయంబు, తొనకుఁగాక యట్లుండ నీ , దూత వగుదు
వచ్చినాడవు వనమును , భంగపఱువ, నేల రక్కసులను చంప , నేల యనుడు.

తే॥ విన్నుచూపు వారెవరు లే , కున్న కతన, రాక్షసేంద్రు దర్శనము దు , ద్లభ మటంచు
వనము పాడు జేసితిఁ జంప , వచ్చువారి, నాత్మ రక్షణార్థము చంపు , ననువు వలపె.

తే॥ మరలఁ బాశబద్ధుడనైతి , దరిపెనంబు, కొఱకు నని రావణుఁడు పండ్లు , కొటికి వీనిఁ
జంపుడన నూనరులు లేచు , సమయమందు, వీడుడని యడుగుచ్చె వి , భీషణుండు.

ఉ॥ అన్నకుఁ గేలుమొద్దీ నయ , మారఁగ నిట్లను వేదికాత్తు సం
వన్నఁ తపః ఫలంబున భు , వంబులు నృప్తి యొనర్చు బాతయున్
మన్నన పేయఁగాఁ దగిన , మార్గ మెఱింగి త్రిలోక రాజ్యమున్
గొన్న మహాయకుండ వొక , కో॥తిని దూతను చంపఁ బూనెదే ;

చ॥ అవని నజాంధిగోళముల , కావల లో॥ల సత్య ధర్మముల్
తవిలిసి యెల్ల చోటల ను , దార గుణాశయు లందు చూడగా
యువతులఁ జంపినట్టి జను , బుందురు గాని నిబద్ధి రాయ బా
రి వధమునేయు పార్థివ ప , రేణ్యుల నెందును గాన మింతకున్.

చ॥ ఎగజ పురంబు చేరి తమ , పంపిన వారల వార్తఁ దెల్పి యా
ఎగజకుఁ గల్గి కిన్నలకుఁ , బాల్చిడి సత్యము దైర్వి వక్కులన్
సొగసుగఁ దెల్పఁబూను మతి , కూరుల విష్కపప ప్రణదులన్
దెగఁ దలపోయ నెల్లిదము , తీగలు వాఱదె లోకమెల్లెదన్ ;

చ॥ పెరవారంపిన దూతఁ జంపునెద వి , ద్వేషంబు శాంతించునే ;
పెరుగం జొచ్చును గాక శాత్రువులకున్ , వృత్తాంతముల్ సేరమిన్
సురుగం బాటక శత్రుశేష మిల వి , బృంగాన నీతిజ్ఞ రి
తెరువుం ద్రొక్కరు నింద్యమం చరసి దై , తే॥మేంద్ర చూపామణి ;

ఉ॥ వీరులు నీతి మంతులు వి , వేకులు దీరులు రామలక్ష్మణుల్
వారక ముక్కుగోపి తమ , వార్తలు దెల్పఁగఁ జూపునాక నీ
చేరువ కంపిన రటులు , శ్రేయము నాశ్మను కోరెదేవియున్
దీరత విన్ను దెల్పఁ జను , దేరఁగ వీడుము నేడు మారుతిన్

ఉ॥ నావుడు లెన్నవర్కితివి , నాబెముగాఁ గపిఁ జంపరాదు నిం
రావహమందు వాయుసుకు , నారసి నీవు విరాన నేగి యా
కావరులన్ వనేచర వి , కాయము తోడను తెత్తుగాక యో
పేవకులారఁ రండితవి , చెన్నగు వాంముఁ గాల్చి యంతకున్.

చ॥ పురము లనంబు లే వివిధి • పోలంగఁ జూడఁగఁ ద్రిప్పి త్రిప్పి యీ
సరుడుల దాట పడుదని • పయ్యని రాపడుఁ దాడ వింద్రిజి
త్తురపటి నాగిపాళముల • సూర్యును మోటులఁ దెచ్చి కింకరుల్
తరహుగఁ గల్గి లాగిరి యి • డంబులఁ గేలు నెట్లు చుద్దతిన్.

౩॥ లేరు గొరుల బుడంబు, దారము బుద్ధ్యులఁ గట్టు • దారంబులు వే
దూరిదిరి నాడు పురమున, దారము బుద్ధ్యుల వాయు • తనయుని కతనన్

చ॥ పరిమలుగా గి గొన్నది ను • పయ్యలనుండియుఁ దిక్కువారలన్
దురమున నోర్చి కైకొనిన • తోరపుఁ దాళము లప్పనంబుగాఁ
బరగిన వెల్లఁ దెచ్చి ముడి • వైచిరి కట్టిరి దార కింకర బం
దురతిర సూరరాజములె • త్రుంగక తక్కును నాడు వారిచే.

౪॥ శ్రమమును మీటి త్రెంచుకొను • కష్టములేకయె నాగపాళమున్
దమకముతో విదిర్చి రింక • దైత్యుల మోచము నొక్క వ్రేల్చిడిన్
జమరుదనఁ యదేఁ రతి • సంబున మీలు తోఁకగాల్పు ను
ద్యమమున లంతగాల్పుచును • దారిని నేర్పుట గాదె యారయన్

చ॥ అని తలపోసి లా నదను • కై కనుపెట్టుచు వారుగట్ట దీ
నునివలెఁ గ్రుంగి ప్రక్కలకు • నొవ్వంగ నీడ్వంగ నోర్చి బ్రహ్మావి
ద్యను ప్రకృతిం జయించియు న • తంబు జగజ్జన సంగ్రహార్థమై
యనువుగ లొంగు నుత్తము శ్రీ • యన్ హనుమంతుఁడు తొంగె వారికిన్.

౫॥ మోటుల బట్టి యీ • మ్రుక్కరుల్ ముందటి, కీడ్వ నీడ్చినయటు • లేగుచుండ
దళములు పుడిచి • ద్వారంబు వెలుపలి, కిమ్మారుతిని దెచ్చి • యతినివలు
నిండు బేరి లుచి • నింగిన వలువలు, పాగాలు పెద్ద వో • పతులు చుట్టి
చమురు నేయఁ బోసి • సంఘాత్తిగా ముంచి, నిప్పుపెట్టి రిగిల్చి • నిగుడఁజేసి

తే॥ కోయసెలు నార్చి పెద్దమో • కులను పట్టి, సోఁకు లీడ్వంగ సాయుధుల్ • సూరెలందు
నడప దేరు నెడుచు గతి • నడచె హనుమ, చూచు వారలెడల నిండి • చూచుచుండ.

పీ॥ పనితి తో మాటాడి వనభంగ మొనరించి, కిర్బురవరులఁ దె • క్కండ్రఁ జంపి
మనుజు, డబవును • మన రాజునకుఁదెల్పు, వచ్చిన కపి తుది • దెచ్చుకొన్న
సిలుగు • గనులవీ • క్షీంతురు రండని, ప్రతిగృహ ద్వారంబు • వజ్ర నిలిచి
తిప్పెల్ల గొట్టుచు • దనుజులు కొందఱు • ముందుగాఁ జనుచుండ • మూఁగె జనము

తే॥ పేచ్చి చార్చి కొందఱు • వీతి గొనిరి, కొండతేగి మైదిరికి వా • క్రుచ్చినారు
పాదె రప్పించెఁ బలివించె • వ్రారె మార్చె, జాతవెదుని ప్రార్థించె • జనకజాత.

౭॥ శ్రీ రిమురాముదూత నిటు • చెన్నఁటి సోఁకులు కష్టపెట్టి ని
వ్కారుణీ కుండవై కనుట • కర్ణమే నిర్మల ధర్మసాక్షివై ?

ధారిణీ నేఁ బలివ్రతల , ధర్మము దప్పని దాననేని యీ
మారుతికిన్ హిమాంకుక్రిమ , మానుగ నుండుము వహ్ని : మ్రొక్కెదన్.

తే॥ కుందరదనయౌ సీత యా , వందమునను, వరుక భయమంది పురమునఁ , బావకుండు
మేను చలిచే గగుర్ప సా , మీరి వాల మెమ్ములం దాఁకఁ జల్లనై , యెఱఁగె నపుడు

సీ॥ పెక్కు లాడఁగ నేలఁ , భీకర బడఁగిని, భూమియందు గల జ్వా , లాముఖాగ్ని
అమరతోకవుఁ గరా , కాగ్నియు మనుల క్రే, తాగ్నులు రుద్రు నే , త్రానలంబు
సరసిజగర్భుని , కరకల వహ్నియు, సర్వాగ్నులును భువిఁ జల్ల నయ్యెఁ
బిడుగులు చల్లనై వెలసె జ్యోతిర్మండ, లంబు హిమంబు క్ర , మంబుచొందె

తే॥ కరువఁ గప్పిన కరణీ మై , గప్పినట్టి, యగ్ని కల్పక యోలముట , యనిలసుతుడు
తల్లి జానకి క్రొత్తడి , తనమువలన, శీతలం బయ్యెనని సంత , సింఁచె మదిని

చ॥ తొలుతటి రేము తెల్విమెయి , దూఱని చోటులఁ జూపనెంచి కా
వలయు నొకందొకండుగ నె , వాడల వాడల మూడ దానపుర్
తలకొని త్రిప్పుచుండఁ దొలు , తం జను వింద్రియపాఁ వెన్నెలన్
మలపున నేగు బుద్ధిక్రియ, మారుతి యేగుచుఁ గాంచెనప్పిటిన్.

చ॥ కడవటి పీఠిలో నిలిచి , కావలంబం గితురించి యేను వీ
ద్వడ నదనిద్ది యంచు మదిఁ , బావని బావనచేసి గట్టిగా
వడమును పట్టుకొన్న బహు , బాహులు మిన్నున వ్రేల లేచి య
చ్చెరుగరులన్ విదిర్చె వడిఁ , జెట్టునఁ బండులు దుచ్చుకై వడిన్.

తే॥ విద్రువ రక్కసుల్ భుజములు , విఱుగ నేలఁ, గూలి మాలిరి పాశ బం , ధాలతోడ
మింటఁ గానంగ వచ్చె సా , మీరి సర్ప, వర్గ పరివృతుండగు ఖగ , వద్యఁబోలి.

తే॥ పగఱ త్రిపురముల్ గాల్చిన , భవుడు నతని, సాధనంబులు మిగుల ల , జ్ఞను వహించ
పాపులకుఁ గాఢరంబు లం , కాపురంబు, వహ్ని కొనఁగంగఁ దన పెను , వాలు విడిచె

కా॥ వాలం బప్పుడు వారె బన్నములు న , ల్పంబును దైత్యాలితోఁ
క్రోలిం గాల్చెన నంచు రోష కలిత , ప్రోత్తుంగ కాలానలా
భీలంబైన పరశ్వధంబు గిరికున్ , వెన్నంటు చందంబునన్
జ్వాలాదీర్ఘ కరాళ మాలికలతో , సర్వంకపోద్వేలమై.

తే॥ ప్రోలి నన్నిదెసల నొక , త్రుటిని గాల్చు, కతన వాంఁబు పురములఁ గాల్చుమేరు
ధనువు తెగ తెగలాగి యు , ద్ధతి మృదుండు, విడుచు వైష్ణవప్రంబన , వెలసెనపుడు

సీ॥ కల్పాంతమందు లో , కంబులఁ గాల్చనె, క్కుడు కంటిమంటల , నడక విడుచు
చెయిది నభ్యాసంబు , సేయుటఁబోలి య, కురిత బలుడు కా , కత్తుదూర
గర్వితులైన రా , కాపల పురము గా, ల్పంగ నెంచి తనదు వా , లంబు పెంచి
మణి కనకాంచిత , మయముగ సురశిల్పి, శిల్పి చాతుర్యంబు , విల్పియున్న

తే॥ గొప్ప సొదంబులను పెను , దుధరములకు, వజ్రపాతంబుఁబోలి య , వ్యాయు ముకుడు
వాడవాడు, దిరుగుడు , పేడపేడ, పైకి లంఘించుచుఁ దగిల్చె , వాని చివ్వు.

చ॥ యిటు నిశాచ రావళుల , భార్యమచేఁ గ్రతువుల్ త్యజించుడు
ఓరిమగు నాఁకటస్థులగు , పాపకుడున్ హనుమంతు వారి మా
దిరువుగఁ జేసి కొంచుఁ బురి , దత్తత మ్రింగఁ దొడంగె నుగ్రుఁడా
దరిమున విందుపెట్టఁ బ్రమ , దంబున లోకము మ్రింగు చాడునన్.

14 లంకాదహన పటలము. (64)

తే॥ భీరాన్ని సుందర సౌధ , వీధులందు, ద్వజములం గాల్చి పిదప లో , పలను చొచ్చి
మేలుకట్ల దహించి కం , జాల నలమి, కప్పులం దుల్చి బూడిద , కున్నచేపె.

తే॥ రత్నై తోరణ ద్వార వా , రముల ముసరి, వస్తు జాలంబుఁ గాల్చి లో , పలి జనములు
వెలికి రాలేక యావ లా , వలకుఁ దిరిగి, యలసి సౌలసి రోదన చేసి, యడఁగి రల్లె.

తే॥ మడి కనక వేళ్ళ కాంచులు , మలసి వీవ, మండుచున్న యిండులు మఱి , మండనివని
తెలియఁ జాలక యన్నియుఁ , దీడిరించి, రగులు కొనెనని యేడ్చిరి , మగువ లరసి.

తే॥ పుల్ల ముందరముందిల , పుష్ప కీర్త సుందరోద్ధాన కేకలా , మందగమన
తెల్ల యెడలఁ బొగలు గ్రమ్మ , నేది త్రోవ, యనుచుఁ దెలియక పంపించి , రడలునిండ .

తే॥ ప్రిల కొప్పులఁ బురుషుల , సిగలయందు, మిడు గుఱులు చేరి చిటపట , నడరి యెడలి
మీద విరియఁ గేశములకు , మిడుగుఱులకుఁ, దారకమృంబు తెలియక , తల్లడిలిరి.

తే॥ బ్రహ్మవిద్యచేఁ బ్రకృతి సం , బంధమూర్చి, స్వస్వరూప విజ్ఞతనొందు , జనుల పోల్కిఁ
దద్దిహోగ్ను లాజ్ఞప్తి ఐం , ధముల వీడి, స్వస్వరూపంబు లొందిన , సరణి మంతె

క॥ ఆ పొగల గములు వామన, రూపములై యలమి యెసఁగె , రోదంతరము
శ్రీపతి వామన రూపం, బేపున ముజ్జగము లలమ , నెనఁగిన మార్గిన్.

క॥ తెల్లెన యేనుగు తెల్ల ను, క్రుక్కురుఁ దమమేన నిప్పు , తొట్టిలింగం
దోళ్ళుడి యొలగి యెమ్ముల, గూఢై యైరావతంబు , కొమరుం దాల్చెన్.

క॥ మంచువలె నడరి ధూమము, మించఁగ నగ్నులును తొట్ట , మిడుకుచు నెనుముల్
ప్రాంబ న్నేళు నికాయము, సంచున లోతైన కడలి , జలములఁ జొచ్చెన్.

క॥ మిడుగుఱులు చిటపటించుఁ, విడుగులవలె నెల్ల కడలి , విరిసి పడుటచేఁ
గడలి జల ముడితె నందుం, దొడిఁబడి జలచరము లవిసి , కున్నలు దూలెన్.

ఆ॥ కాఁగి కాఁగి కరఁగి, కనక పదార్థముల్, వజ్ర పాణిపాణి , వనధిఁ జేరి
కమనశీఁడు కరఁచి , కడ్డిలు చేపిన, కొమరు దాల్చి మరలఁ , గోవులయ్యె.

తే॥ క్షణములో లోకములఁ గాల్చి , జాలినట్ట, బెట్టదపుఁ జిచ్చుచే రత్న , వేళ్ళనమిలి
వనములం బెర బొగ్గుల , వలకుఁ గాలి, నిలిచెనే : పైఁడిమఱుమోట , నిలయు మండె-

తే॥ అమితముగఁ బొగ గ్రమ్మ వృక్షాభిజగముఁ, గటికి చీకటు లలమె లం, కా పురమున
నానాకా రథాంతమై, స్వందనములు, కాలి బూడిద కుప్పలై, గాలిఁ గలపె

తే॥ పానశాలలలో నిల్చి, పావకుండు, మ్రుక్కడులు ద్రావు మద్యంబు, క్రోరె విదక
యత్తములు దుష్టులం గూడి, యుండి రేచి, చెడుగు పనుల నభ్యాసంబు, సేయరొక్కఁ!

ఉ॥ లంకిను మ్రింగి మండు నక, లంక మహోజ్వల వహ్ని వీవ న
లంకిలఁ జట్టియున్న పెను, వారిది నీరము క్రెళ్ళఁ గ్రాఁగె నా
జింక వజీరు జ్వాలికలు, జిహ్వలు చావఁగ నీరదంబులన్
గంకణరాజి యత్తెఱరు, తైవడి గ్రాఁగి ధరాస్థలిం బడెన్.

తే॥ ఒడలి నలమిన యగ్ని చే, నుడికి నింగి, తెగసి రాక్షసప్రీతి ద, వైలయఁ జూచి
యదవిరోఁ బాటు వెల్లవ, యని తలంచి, యెండమావుల కడకుఁ బ, రైత్తి నారు

తే॥ మధువనంబుల నిప్పులు, మలసి రగులఁ, బూలతోఁ గూడియుండిన, ముసరుఁదేఱు
లంటుకొని వచ్చు దగ్గఱి, మంటఁజూచి, యెఱ్ఱ దామరలని యెంచి, యెగసి పడియె.

తే॥ నాథుఁ దొక కోఁతిచేఁగూరె, నాణెమైన, జీవితము చెడె వీధులఁ, జేరరాదు
ఇంటఁ జచ్చుచే తగవని, యెంచి కొంద, అసుర కాంత లా నిప్పున, నడఁగినారు.

తే॥ పూలు మాఁడి పల్లవములు, బూది యగుచు, దళము రెరిసి రెమ్మలు మండి, ఫలము బుడికి
కొమ్మలును పలవలు వేళ్ళు, గూడఁ గాలి, తోఁట లయ్యెను బొగ్గుల, కూటువలుగ.

తే॥ వనదముల ముంచుకొని రేచు, ననల కీల, లలమి స్వర్గముం గాల్చుట, వలనఁ గరఁగి
కాటు బంగారు ధారల, తీరు చూడ, స్వస్తరువు వేళ్ళు విడిచిన, చందమొందె

క॥ భీకర కీలలు రేచు ను, దాకరుఁడుం గలఁగి యమృత, ధారలు కార్చున్
రాకాసుల కొని మేనులు, జోకగ జీవంబు లొందె, జోద్యముగాఁగన్.

క॥ ఇనబింబము దాఁకఁగ లే, చిన యనలము వలనఁ గాల, జీమాతంబుల్
గనగన మందెడు బొగ్గుల, యనువుగ నిమఁదొప్పెఁ గరఁగు, నవరంజి యనన్.

తే॥ కాళ్ళు త్రాళ్ళను గాల్చి తోఁ, కలను గాల్చి, మూపులం గాల్చి తోట్లాడ్చి, మొగము ముట్ల
గాల్చి భద్ర లక్ష తురం, గమ్ము బరలి, కుప్పగూరెను నిప్పులు, కొప్పరింప.

తే॥ జముని మ్రింగఁ జాలిన నిశా, చరులు నెగసి, పోవఁజాలక మితిమీఱి, పొగలు గ్రమ్ము
నూసిరాదక మ్రింగుచు, నుక్కిరిక్కి, యగుచుఁ గూలి నాల్గి రా, యగ్ని యందె.

చ॥ అసుర లతాంగులన్ బలిమి, నంటి సువత్రము లూడ్చి పైఁటలం
దసుకున జూర్చి పైనలమి, తక్కక కొప్పులఁ బట్టుచు విభా
వనుఁడు భుజంగు పోల్కి నెగఁ, బ్రాఁకఁగ దిగ్విమనోంది చేష్టలున్
వనమట లోకువై విలయ, భావము నంది కరంగి రచ్చెలుల్.

చ॥ పొడిమెను దొండపండునను , ముత్తెపు బంతు లనంగ నొప్పి సౌం
చదరిన విస్మృతంబు గల , యంగన లొందిన యల్కు లీరఁగా
విడివడియుండి చేరుకతి , వెన్నెల నాఁజను చేల గాలఁగాఁ
దొడిఁబడి మోచ వారినిధిఁ , చూఱక తూటిరి దశబ వారిధిన్.

చ॥ చిలుకలు పంజరంబులనె , చిక్కి తపింపఁగఁ గంటిసీరు చ
స్ఫులపయి మిట్టిమిట్టి పడ , నొచ్చుచు నాథులఁ గొంద జంగనల్
వఁగొని కొఁగిరించికొని , వారిద మందునఁ జంచలా లతల్
మరిగిన తైవడిన్ బొగల , మాటున ముగ్ధి దూసట్లుచున్

తే॥ పెద్దమేడలు గాలఁగ , వింటి కెగయు, మగువ లయ్యెడఁ బొగలలోఁ , దగులుకొనుచుఁ
దెర ముంపునుఁ దోచు పా , ర్విలఁ బోలి, కానఁబడి మారి మారి , కడఁక చెడఁగ.

తే॥ అగురు చందినాదిముల , యందు పొడము, శావియలము కొనం బ్రమ , దావనములు
ప్రళయ విప్పి నుడుకు ననూ , పారమట్టు, బుడికి బొగ్గయి మఱియు యుర్విఁ గూలె.

తే॥ లోకముల ప్రింగఁజారిని , భీకరాన్ని, విస్ఫులింగ ప్రకీర్ణమై , విరియఁ గల్గు
కములయందు కాలిన వివి , కాలకున్న, వివిధయని యెఱుంగంగ రా , కెనపెఁ బొగలు.

తే॥ కసిమసఁగి ముసరిన పొగల్ , కదిలిసీటి, నింకఁజేయ మీ లవ్వలి , కేగ మొగులు
గములు తెలియకి గిరి శిఖ , రిముల వ్రాలి, రాలు పూలునాఁ బలపల , రాలిపడియె

తే॥ అతిఃయంబుగ ధూమంబు , లదరుకతన, వెండికొండ నీలాద్రియై , వెలిఁగె హంస
గములు కాకురె యయ్యెఁ బా , ల్కడలి తక్కు, కడలులంబోలె నితరంబుఁ , దడవనే

చ॥ బెడిదపుఁ జిచ్చు మేనులను , వేఁచఁగ జన్మములూరఁ దప్పికో
దుడుకునఁ బాటి'రక్తిసులు , దుస్సహ శాపము దీటు కోర్కెమైఁ
గడలిని చొచ్చి ముగ్ధతతిఁ , గానఁగ నయ్యెను వారికేళముల్
జడలును పర్వి యెల్లెడల , సంద్రమె మండుచు నుండు చందమై

ఉ॥ కొండికి వానిఁ జంక నిడు , కొంచు మఱొక్కనిఁ జేతఁగొంచు నిం
కొందొక బాల వెంటఁబడి , యుమ్మలికించుచు రాఁగఁ జుట్టుముల్
గుండెలు బాదుకొంచు గడు , గోడుగఁ జుట్టును రా శిరోజముల్
చుండఁగ నుమ్మి కొం చనుర , జోటులు వోయిరి వార్ధి దూఁకఁగన్.

తే॥ చాప ముద్గర కుంతాది , సాధనములు, కరఁగి పాళకై క్రమ్మఱు , గార్మికులకు
వలయు వస్తువులకు నను , గలముగాఁగ, నేరుపడియె మహాయుధా , గారములను.

మ॥ మగయేనుల్ తమ దేహముల్ కమరుచున్ , మాఁడంగ నాలానముల్
నిగళంబుల్ పెకలించి క్రెంచికొనుచు , నిన్న్యంద గంధంబుతో
రగులం బోలున యంచు వాలములఁ గ , ర్ణ ద్వంద్వ మల్లార్పి కె
త్తుగఁ దొండముల నెత్తికొంచుఁ బఱచెన్ , దొడ్లలి గీపెట్టుచున్.

మ॥ చదలం బోవఁగనీక ధూమ వితతుల్ , సందిల్లఁగాఁ బులులం
గదతోఁ దోయధిఁ గూల వాళ్ళరము లా , నందించి భక్షించె ది
క్కెదియుం గానక నొచ్చి వచ్చి శరణం , విష్ణున్న దీనావళి
మది శంకింపక చంపి సంతసిలు ధ , రమ్య భ్రష్టు చందంబునన్

మ॥ జలముం వ్రావి వసుంధరం దడవి భూ , జ శ్రేణులం గాల్చి కొం
డలఁ గొల్లాడుచు మ్రింగి కాంచనగిరిన్ , డాకొన్న కాలానలుం
బలెఁ జండంబుగఁ బేర్చి ప్రజ్వరిలి య , వ్వల ప్రభూతాన్ని యొ
త్తిలి యాబోవక యాక్రమించె దనుజా , దీశాను శుద్ధాంతమున్.

ఉ॥ వేలుపు బోలులుఁ బెర వి , భీత మృగాజ్ఞు దిక్కు దోవ కే
లీల మొగఁబువోవు నటు , లే నరుగెత్తిరి సేవ సేయు దే
వారి కకావికం గలఁగి , యార్తత నూడనిఁజాడె దైత్యరా
జ్మొలి దివంబుఁ గొల్లయిడు , నాటి దశన్ భజియించి యత్తఱిన్.

ఉ॥ కస్తూరియుం గలాపములు , కల్పసుమంబులు కాలి ధూమముల్
నిస్తుల లీలఁ బర్వ మధు , విరగత మేఘముఁ బోలు దివ్య ది
బ్బస్తక దేవతా లన ద , సంత సువాసిత కేళ పాశముల్
ప్రస్తుత భాగిగా పఱియుఁ , బ్రజ్ఞె గుమంగుమలాడు వానసల్

తే॥ దావ వహ్ని శైలము గ్రమ్ము , రేవ దోవ, నెవ్వరిని చేరసీయక , యేన రేగి
కాల భయదాన్ని యేడు లో , కములఁ గాల్చు, కరణి మేడ నిలుపులేడు , గాల్చి వైచె

శా॥ బెన్నత్యంబు విశాలమున్ దిటపు నే , డంతస్తులున్ బ్రన్ననల్
విన్నాణంబు చెలంగు రావణు లన , ద్వేష్టంబు చొక్కాటపుఁ
సొన్నంబై తనరారుటన్ గరఁగి య , చ్చుం బోలి హేమాద్రి యు
త్పన్నం బయ్యెనొ దక్షిణంపు దెస న , వ్యసూర్తి నా రాజిలెన్.

అ॥ దానవేంద్రుఁ డపుడు , దారలతోడఁ బు, పృథము నెక్కి తప్పి , బ్రదుకఁ గలిగెఁ
దలఁప నార్ప ననువు , దెలియని చందానఁ, బోలుపు గలుగు లంక , బూదియయ్యె

తే॥ పట్టపగలింటి వేవెల్గ , పగిది మండి, యసుర వర్షుండు సోఁకుల , నబ్బెయచి
విలయ కాలంబు దాసెనా ? వేణు హేతు, వుండునే లంక గలఁ దె , బ్బుండి ? యనుడు.

ఉ॥ అన్నలఁ దమ్ములన్ గురుల , నాప్తు బంధుల నాట బిడ్డలన్
బ్రన్నని వస్తుసంపదలఁ , బాసి యలంగుచునుండు దుఃఖ సం
పన్నులు దేవఁ యీ కనలు , వానర వాలముఁ గాల్చు మంబుచేఁ
గ్రన్ననఁ గాల్చివైచెఁ బ్లవ , గంబనఁ బంక్తి ముఖుండు మండుచున్.

ఉ॥ కోఠికి నింత శక్తి యొడఁ , గూడుట యెన్నడు గాన మీపునిన్
వ్రాతిగ మ్రింగి శ్రేణువులఁ , గ్రక్కుచునున్నది యగ్ని , సౌధ సం

పూరము మండి దూదియయి , గాలికిఁ బోవుచు నుండెఁ ; నిర్రర
వ్రాతము నా పరాక్రమము , రట్టొనరించి యలర్చి నవ్వడే ?

మేమవిస్వనము॥

తాల్చిన యగ్నిని , కాంచి వెదకి తే, దులైదఁ బండ్లను , దొక్క యొలిచెదన్
జీల్చెద దొడలఁ , జేవ దొలఁచెదన్, వ్రేల్చెద దేహము , వీడకుఁ దతనిన్.

అరవిందము॥

పురముం గాల్చిన , మ్రుక్కడి కోఁతిన, దెరలం బట్టుడు , తెంపుడు వాయన్
సురుఁగం దలచుడు , సున్నము గాఁగన్, బరఁగన్ మ్రొంగుడు , పంకము మీఱన్.

ఇంద్రమణి॥

అవి యసుర విభుం , చానతి యొనఁగన్, దనుజ వరులు రౌ , ద్రస్థితి తొనఁకన్
విని పెలవనుచున్ , వీరవచనముల్, మొనసి నుడువుచుం , బోయిరి పెలుచన్.

పంక్తి॥ మేర గణింపక , మీఱిన యా, వీరులు తూపులు , విండ్లును సం
భారముగాఁ గొని , వాయుజాతోఁ, బోరొనరింపఁగఁ , బోయి రటన్.

పంక్తి॥ సారధులం ద్వర , నల్పుచుఁ బె, స్మీరది పొంగిన , నీటునఁ బెం
పారఁగ నేడుగు , రాధ్యులు సా, మీరిని పట్ట గ , మించి రటన్.

దోదకము॥

నింగిని దాల్చిని , నిండిరి బ్రాఁతి, బొంగిరి చుట్టుచుఁ , బోయిరి కోఁతిన
ముంగలఁ గాంచిరి , మూఁగిరి త్రిప్పన్, రంగని నారుల , బంక్కుతు లొప్పన్.

తే॥ మిగులఁ గనలిన దనుజులు , మిగిలి తగిలి, పట్టు పట్టుడు కట్టుడు , కొట్టుఁదనుచుఁ
జూతురేల యనుచు దాసి , చుట్టినారు, కాంచెఁ జిఱునవ్వతో వారి , గాడ్చుపట్టి.

తే॥ చుట్టి దాసిన వీరులు , చుమ్మ చుట్టి, మండుచున్న లాంగూలంబు , మలయుఁ జుట్టి
బిగియ నీడిచి పైకెత్తి , పృథివి మీఁద, మోది మోది తదాయువుల్ , మూఁడఁజేసె.

క॥ మూరతి మోదఁగఁ జచ్చిన, వీరుల రక్తంబు చెదరి , వీరులలో నే
పారిన చందానల మొక, తీరున నొకవంక నాటెఁ , దేవు యెలర్చన్.

తే॥ కంబఁబది వారిలోపల , గెంబుకొనక, మిగిలియున్నట్టి మెఱికల , పగిది నొప్పు
దనుజు లొక్కమ్మడిం దాఁక , హనుచుఁ దంత, యమునికంఠఁ గ్రూరుండయ , యదరి చంపె

క॥ జీమాత సన్నిధులు బల, సామర్థ్యంబులు చెలంగు , సైనికు లిలుగన్
ప్రేమములు చెడఁగఁ దక్కిన, యామినిచరు లడలి పాఱి , యదఁగిరి కదలిన్.

క॥ తడిపెను వలము పావని, జడదియు నుడుకంగఁ మునుఁగు , జనములు చావన్
దుడుకున నాయకు లేడురు, విడియము చేటనుచు నెదిరి , వేసి రలుఁగులన్.

॥ వియవిదై నేర్పు చూపిన, బలియుర నేడుగుర నొక్క • పాదపమునఁ గ
ర్వలి కొడుకు గొట్టె వారలు, పొలిసిరి గ్రుడ్లుఱక నల్క • మొదలికిఁ దునుఁగన్.

॥ మింటఁ జనెడి విద్యాధరు, లంటిన పెనునిప్పు లంకఁముంతటఁ గాలెన్
బంటించి కల్పవది వా, ల్గంటి ధరాజాత యున్న • కానన మనుడు॥.

హంసశ్రేణి॥

సంతోషించెన్, శ్వసన సుతుఁడున్, స్వాంతం బారన్ • జనియెను కాంచన్
కాంతిం బొందెన్, జరణ సరోజా, క్రాంతం డయ్యెన్ • గలిగి యెలర్పన్.

తే॥ కాంచె జానకి కాంచిన, క్షణములోన, నారటిల్లిన మానస, మూఱిదై
జెప్పవలసిన దేమిఁక; పెంపు గొనుచు, మరలె మారుతి తలికి న • మస్కరించి.

తే॥ పావనుండగు పావని, తావు విడిచి, మరలె వంచకున్ కాంచిన, మన్ని గొండు
రనుచుఁ గాఁబోలు నగ్నియు • నందునుండి, చూడ్కికిం గనరాక ది, చుప్తు మొగమయ్యె.

15 శ్రీపాదమందన పటలము. (98)

తే॥ వడిగఁ జనవలెనని చేరు, వం గలట్టి, పర్వతంబును రానుని, పగిదిఁజేరి
హనుమ భువనోదరుండగు హరి విధమునఁ, బెరిగి రాముని మదిలోన, నెరఁగి యెగవె.

చ॥ ఎగసి హిమాద్రి పుత్రు నెడ • తేగి జనించిన వార్త విన్ని యా
కుగగతి నేగుదెంచి తన, చొప్పు పణంబుల నిక్క నెత్తు వ్యా
ళ గణము పోల్కి నెత్తి మెడ • లం దిలకించుచుఁ గీళులుండు త
న్నగమును చేరి దూఁకె జత • నంబున మారుత పుత్రుఁ డత్తఁకిన్.

క॥ నోరులు తడఁబడ నేగిన, కారీయ మీదేతె నన్న, కౌతుకమునఁ బె
ల్లారపము పేసెఁ బోతము, లారూఢిం దల్లిఁగన్న • యట్లయి కోతుల్.

సీ॥ కొందఱు దాసిరి • కొందఱు మ్రొక్కిరి, కొంద తేప్పిరి మేలు • కొంద అనిరి
కొంద తాడిరి మఱి • కొందఱు పాడిరి, కొందఱు యింగెను • కొమరు చనిరి
కొందఱు కౌగిలి • గొనిరి కొందఱు మూపు, పైఁగొని యిటునటు • పరుగులిడిరి
కొందఱు నీమోము • కొమరు తేటఁడనంబె, తెల్లంబుగా గెల్పు • దెప్పె ననిరి

తే॥ కనియు పండ్లును మధువును, గండముచును, దెచ్చి యిచ్చిరి కొందఱు • తివిరి కిసల
మంజరుల వీచి యతని క్ల • మంబు ధీర్చి, రొక్క కొందఱు పాదంబు • లొత్తినారు.

క॥ కరవరణంబుల సురమున, శిరమునఁ గరతలములందు • చెందిన వ్రణముల్
ఁరికించి మనములందున, బరితాపము నొంది రక్త • భరిత నయనురై

తే॥ మొదట నంగడునకు మ్రొక్కి • పిదప జాంబ, వంబున కెఱఁగి తక్కిన • వారి సుచిత
రీతి మన్నించి మారుతి • నృపునిదేవి, పంపినట్టి మంగళములఁ బలికి యంత.

తే॥ లేచి కేల్మోడ్వ నందలు , లేచి నిలిచి, కౌతుకంబున నటియించి , గాడ్పుపట్టి
యేగినద మొదలుగ మఱి , యంత దనుక, జరిగినది తెల్పు వేడిరి , చనవుతోడ.

మ॥ తెలిపెన్ మారుతి జానకీ హృదయ పా , తివ్రత్య వార్తలంబు తాఁ
దెలియన్ దేవికిఁ బల్కుటాదిగ మఱిం , ఓపింపఁ దానిచ్చ న
క్కిలఁగిదిం దెల్పె దురంబు సాగుటలు ర , షో వారముం గూల్చుటల్
దెలుపందయ్యెను తన్ను దాఁ బొగడికోల్ , తీయంబు గాకొండుటన్.

చ॥ అది విని వారు నీకచట , నల్పులు దైత్యులతోడ సంగరం
బొదిపుట మేని గాయమలె , యొప్పుగఁ జెప్పెడి లంకఁ గాల్చుటల్
కదిరిన దూమ జాలములె , గట్టిగఁ దెల్పెను వారి బల్మియున్
ముదితిను తేరకుండుటయె , పొందికఁ దెల్పెను గాదె పావనీ.

కా॥ కర్తవ్యం బిఁక నేదియంచు నడుగన్ , గణ్ణుండు శ్రీ రామ భూ
భర్తం గాంచి యయోనిజాత సుగుణ , ప్రభాత యో నీక యే
వార్త తెల్పుఁగఁ బంపె నయ్యవి మహా , భక్తిం బ్రకంపించి రా
మార్తిం దీర్చుట యుక్తమౌనని జగ , త్రాణ ప్రియుం చాడుడున్.

తే॥ కృష్యయిని వానరావలి , లేవ వెదలి. రామవిఘ్న ధనుర్ముక్త శ , రంబు రీతి
గగన పీఠిని చనుచు బా , స్కరుఁడు నడిమి, సీమజేర రా మధువన , సీమ దిగిరి.

ఉ॥ ప్రాణము లింక లేవనుచు , వాదిన వాని నొనంగు నో జగ
త్రాణ కుమారకాఁ గడువు , దాటిన దంచుఁ దలంచి భీతిచేఁ
ద్రాచి చెడంగఁ బస్తుపడి , తాటితి మాఁకలి మేరమీతె సం
త్రాణము నేయుమా యన న , తందొగి నంగదు దాసి యిట్లునున్.

—: వానరులు మధు వనమును పాడునేయుట :—

తే॥ నీదు సేన లాఁకటఁ గ్రుంగి , నీరసించె, వీనికిం దగు పలయు , తేనె వలయు
ననుచు నతఁడును వలసిన , యంత గొనుడి, యనఁగ వనవరు బుత్సహ , మంచియార్పి.

పీ॥ కీచుకీచని పెడ , కేకలు వెట్టుచు, నొకరికి ముండుగా , నొకరు చనుచు
తేనెపెరలు వ్రేలు , తీయ మూనిళ్ళున్న, మధువనంబును చేరి , మ్రాఁకురెక్కి
కొమ్మల విఱుచుచు , గూలంగఁ దోచుచు మధుపంబు లంబోలి , చులసి ముసరి
కడుపారఁ దేనియ , లడరంగఁ గ్రోలిత్రే, స్పృహఁ జిట్టుమని యుమ్ము , చును కడంగి

తే॥ చల్లకొని వెక్కిరించుచు , గొల్లగొనుచు, సుత్సహించుచు వ్రేలుచు , నూగుచును గ
దించి దాటుచు దోకలె , త్తికొని పరుగు, బిడుచు దాటుచు నంటుచు , నెలమి నాడి.

పీ॥ ఒకఁడు రాల్చిస పండ్ల , నొకఁడుకై కొనువాని, నొకఁడులాగును వాని , నొకఁడు మ్రొంగు
నొకఁడుకై కొను తేనె , నొక్కఁడొడిసికొను, నొకఁడందు నోరుంచు , నొకఁడుత్రోచు

వారి గేలును గాఁగఁ లీల వ్రేలుదురు వీ, డంగఁ గూలుచు లేచి , యంగవింక్రు
ఆనంద మానంద , మని యాడుదురు కేక, లిడుదురు పడుదురు , వడిగ లేచు

తే॥ రిట్లు కోలాహలముగా , నెసఁగుచుండఁ, గావలీంక్రు పరీక్షించి , కనలి వచ్చి
యుగ్రశాసను సుగ్రీవు , నోజ విసరోః జీవముల నొల్లరోః దుష్ట , చేష్ట విడరోః.

చ॥ అని యదలించియున్ ఫలము , నయ్యెడఁ గాంచక వారలేగి య
వ్వనవర చేష్టలున్ వనము , పాదోసరించుట దిక్కరించుట
గొనకొని మేటియా దధిము , ఖం గని సర్వము పోలఁదెల్పి వా
రి సడఁచు శక్తి యేలఁ యెది , రించెడు చేవయు లేదు నావుడున్.

తే॥ ఎవ్వ రెక్కడి వారలోఁ యెచోగ నారె, తెలుపుఁడి చూపుఁ డన వారు , పలికి రిట్లు
లంగదుం డాదిగాఁగ వి , ద్యావ్రపీఱు, లైన వానర వరులె పో, యరుగుదెంచి.

ఛ॥ అంగదు నాజుచేతఁ గలి , యం బడి కొమ్మలఁ ద్రుంచి పండులన్
ద్రుంగఁగ రాల్చి తేరియచు , తొట్టు పెర ల్విడిలింది పాడు చే
యం గని మేము కాసి ప్లవఁ , గాధిపు నాజును తెల్పి పొండనన్
జెంగక మమ్ము దూజి యజ , చేతుల మోఁదిరి దేవరాఁ యనన్

చ॥ దధిముఖుఁ డుగ్రు దై తొడరి , తక్కటి వాఁడఁ గూర్చుకొంచు న
మృదువనిఁ జొచ్చి వారి పృతి , మర్కట పోత మెఱుంగదేముఁ యీ
దధిముఖ ముందుచా వితర , గర్వము చూపుటఁ యంచుఁ ద్రోల నా
ప్రథిత బలుల్ బలీముఖులు , పాటిరి యంగదుఁ డున్న చోటికిన్.

ఛ॥ దేవ విభుండు వారికి న , తి ప్రియమార నొసంగ నెప్పుడుకా
గాఁలి గాచు మేము పడి , కిం బిసేయ గ నిగ్రహించి ను
గ్రీవుని చండశాసనము , కీదొసరించెదెఁ యింతి దైర్యమే.
జీవితమెల్ల నేటికె న , శింఁదెనెఁ ప్రాణము లింతి చేదొకో

సీ॥ అని పెనుగుండు చే , కొని దధిముఖు చాల్చి, వారిపై వె వంగ , వారి సుతుఁడు
పాషాణముం పట్టి , వైచి వానింట్టి, కొని ప్రభురోఁ జెప్పి , కొనుచు యనుచు
మోము నెత్తుకొ గ్రమ్మ , ముష్టి ఘాతం బిచ్చి, దధిముఖు వనిసుండి , తఱిమివైచి
వాని వారలఁబట్టి , మేను రిజీయగట్టి, సలఁగఁ తొడిచి నెత్తు , కొలుక విడిచి

తే॥ మీరు మీ మొనగానితోఁ , జేరిపోయి, తెలిపికొనుఁడు దిక్కగుచోట , దేజిచూచు
లేని మీప్రాణములు పోక , మూస వనుచుఁ దఱుచు వారు వడఁకుచు , బలచి నారు.

తే॥ ప్లవగములు వసంతము లాడు , పగిదిఁ దేనెఁ, గొల్లలాడి చల్లికొనుచు , గోసెరట్టి
ఫలములను నాయకులకుఁగా , స్కంధగనిదుచు, నెంద వేడి తగ్గెడుదాక , నుండె నచట.

తే॥ చూచికేనియు నరుదైన , లీల యనగఁ, దోచుదుష్కరంబులు రాను , దూర తీర్చి
యిచట నిటులండ నితనికై , యెదురుచూచు, చుండెనుత్కంఠ భానుకు , తోదృపుండు.

- అ॥ రవి సుతుండు జనక , రాజపుత్రిని గాంచి, యరసి రండటంచు , హనుమదాది
వనవరారిఁ బంపి , మనుకుశార్థజ్ఞుని, దెందమలర నూఱి , దించుచుండె
- అ॥ భాను సుతుండు ప్రసన , పతి గిరియుండుండి, యనునయొక్తు లెన్నొ , యాడుచుండ
రామవిభుండు పెక్కు , ప్రాణులు లొందిన, వీరుగాఁగ సోలి , తేజుచుండె
- అ॥ అరయు మూడు దెరు , కరిగిన వానర, వరులు ఎచ్చి పత , దొరుదన్న
వార్త కలఁప రామ , భద్రుండు పావనిం, దలఁచి సుంక జీన , ములను నిలిపె
- అ॥ వనటఁ గుది భాను , తనయుని గని మన, యరనమెల్ల విఫల , మయ్యె నిండ
సుస్థరముగ నిలిచె , సుకీపెను ప్రాణముల్, మనియు నేను వారు , కొమనదేది ;
- తే॥ గడుపుపెట్టిన దినములో , యడవిపోయె, సరయ నేగినవారలో , మరలివారు
చిక్కులెలేని పుటియుంఁ , జిక్కి నారొ; మరణ మొందిరో; మఱియేమి , పొరనెనొక్కొ .
- తే॥ ధరణి మరణించె ననువార్త , మరలివచ్చి, తెలుపుకంటెను చచ్చుటే , తెఱఁగటంచుఁ
జర్పచేసి ప్రాయోవనే , శంఖు చేసి, రేమొ; వెదకుచునే యుండి , రేమొ; తెలియ
- తే॥ రక్కసులఁ గని కోపంబు , మిక్కిలిగొని, ముమ్మరంబుగ జగడించి , ముగిసినారొ ;
వంఢకులమాయఁజిక్కి త , ప్పించుకొనఁగ, లేక యెఱిగి యచటఁదూ , లిరొ; మఱేమొ .
- తే॥ గడుపు దినములలోన నె , ప్రవృత్తిమిక్కి , వగచి తనువులపై నా , డిగిచి తపము
సేనుఁబూనిరో; మఱియేమి , నిలుఁగు గలిగె; నేమి నీమదిఁ దోఁచు; ది , నేంద్రతరయ
- తే॥ అనుచుఁ బరితపించుచునుండు , నవసరమున, మోము నెత్తుటితో దరి , ముఖుండు వచ్చి
కీశనాథుని నన్నిది , గేయమొడ్చి, వినయ భయ సంక్రమంబులు , పెరఁగొనంగ
- తే॥ దేవ! నేటితో మధువన , స్థితి నశించె, ననుడు నాతని రక్తసి , క్రాననంబుఁ
గాంచె జరిగినదేమి; కా , విందువార, లెవరో; తెచ్చుచుయనఁగ వాఁ , డిట్టలనియె
- సీ॥ అంగవ జౌదవ , దాంజనేయ కుముద, నీలాదు లేతెంచి , లీలఁ బేర్చి
మన మనువనము పా , దొనరింపఁ దొడఁగిరి, వలచని వారింబు , వారిఁ దఱిసి
వాలివాసుండు మిమ్ము , తేలికగాఁ బల్కి, తన్నాశమునకుఁ బ్రో , త్నాహమెనఁగఁ
నేకొ శింగిని , యేయ నంగదుఁ డడి, తన కరమున దానిఁ , దట్టివైచి
- తే॥ దావపావికుఁ లె మండి , దఱిసి నన్ను, తాచి క్రుమ్మి నెట్టుచు నీవు , తవ్వరగఁ బోయి
దిక్కుగంబోట మొల వివే , దించుకొనుచు, యనుచు నాడవచ్చితి దేవ , యనుడు నరఁడు .
- తే॥ సంతంబు శ్రీరామ , చంద్రుఁ గాంచి, వసుమతీజాత యుత్తమ , ప్రతము తోడ
జీవములతోడ నున్నట్టి , చెలువు దెలియఁ, బలుకుచున్నవి వారల , తులువ పనుఁ.
- తే॥ కున చరిత్రను బాగుగా , జూచినారు, వారలమ్మధువనమును , పాడుచేసి
తేనె లానుట జనక పు , త్రికను గన్న, కతుకముననె యొ విక్కంబు , కుడు విహము .
- తే॥ అనుడు శ్రీరామ విభుఁడించు , కంఠ తనిసి, యేమి తెల్పుడరో వార , లేగుడెంచె
యని ప్రశ్నించె మత్కంఠ , నరక్కసుతుండు, దదిముఖుని గాంచి పలికె నా , దరము మొలు .

సీ॥ అంగదుండు చెడుగు , లావరింపడు పావ. నియు జాంబవంతుండు , నీచమతులు
కారు వారలు రామ , కార్యంబు తల మోచి, భువియెల్ల దారణి , పుత్తి వెదకి
యామెను గొనిపోవు , నసురుల నాశంబు. గావించి వచ్చిరి , కడఁక చెడక
కనుక వారేమి చే , సివఁ జెల్లుబడి యయ్యె, నదిగాక చిన్న రా , జంగదుండు.

తే॥ అతని నీ వెదిరించుట , యర్హ మగునె? ముందు వెనుక లెఱుంగక , మొనసితింక
మేలు కోరెదవేని య , వ్యాధినుతుని శరణు వేడుచు యదె , సమం , జన మనంగ.

తే॥ ముడు గు మేనితో వాడిన , యెడఁదతోడ, వదనమును మూసికొని వన , పాలకుండు
భ్రుసకుం జాఁగిమొక్కి త , త్పరిజనముల, తోడఁగ్రమ్మటి మధువనిఁ , దూఱునంత.

తే॥ అతని గవి యంగమండు క , ట్టులుక పొంగ, మరలఁదొడరినచో పీని , మన్నిగొందు
ననుచు మనమునఁ దలపోయు , నంత చాడు, శరణు శరణ మనుచుఁ బెచ్చె , జరణములను.

తే॥ ఎఱుకమాలి చేసిన తప్పు , మఱచికావు, మనుచు వేడఁగ నంగదుఁ , దతనినెత్తి
మిన్ను పఱచిన యదియును , మీరు మఱవఁ , దనుచునోదార్చి యంతట , హనుమఁ గాంచి.

చ॥ గడిపు తొలంగె నంచు గతి , గానిని దుఃఖ పయోధి మున్ను మా
కుడుపమువోలె సాయపడి , యోపిఁ గాచిన యెల్లు రాముఁడు॥
గద గనకుండు దుఃఖముల , గానిలకుండఁగఁ దేర్చ ముందుగా
నడుపుచు యంచుఁ బల్కరము , నాధుని గానిగ నేగె నాతఁడున్.

క॥ సూర్యసుతుఁ డుడిగెఁ గోపము, సూర్యుండును క్రుంచికొనియె , జాఱుకుదనము నిం
కార్యుని గానఁగఁ బోవుట, కార్యంబుని నడచెఁ గపి ని , కాయంబెల్లన్.

క॥ అట రాముఁడఁ రవిసుతు వి, స్ఫుట ఫక్కిం గాంచి వచ్చు , పుణ్యులు సీతన్
బటిమం జూచిత మందురొ? యెటఁ గిన మందురొకొ? యేమొ? యెఱుంగంగలవే?

తే॥ అనుచు నాతినిఁ బ్రశ్నించు , నంతలోన, హనుమ దక్షిణ భానుద , యంబు పగిరిఁ
గానవచ్చె రాఘవుఁడు ను , త్కంఠతోడ, సతని ముఖ బింబ మెగదిగ , నరసి నూచె

మారుతి శ్రీరామునకు సీతావృత్తాంతము తెల్పుట

ఉ మారుతి చేరఁ జేరి యల , మాన్య పదంబుల మొక్కులేదు పం
కేయహ సదృమున్ దొంగ , నీ గిన యందిర సీత దిక్కు కై
వారము సేసి భూస్థలిని , వ్రాలి నమస్కృతి సేసి కేలు మో
దార్పి మఱించి పల్కె విన , యంబున మంగిళ వాక్యజాలముల్.

ఉ॥ జాడఁచేత నింగితము , చక్క నెఱింగెడి రామవంధ్రుఁ డా
గాడుపు పట్టి చేష్టలను , కాంచెను జానకి భద్రయుక్తయే
యాడిక లేక యొప్పు సతి , నారసె నీతఁడు నిక్కువంబు నే
నోడక గెల్వఁగంటి నని , యుత్సహనంబు భజించె నయ్యోదన్.

తే॥ హనుమ చెయ్యలే కొలకగా, హరుపు గాఁగా. జరిగినది యెఱిగిన, రామ చంద్ర కమల
నీరు నిందె బాహుపు బుట్టె, నెలగిరి చనె, పలపు విందారె, మారుతి, పలికె విట్లు.

మత్త. కాంచినాడ సరీర్వి టూషను, గణ్య పర్తన జానకిన్
గాంచినాడ మదీయ దైవము, గన్నులారగ లంకలోఁ
గాంచినాడను శంక పీడుము, కాంచమా మది నెమ్మదిన్
గాంచితన్ మఱి మాటలాడిరి, గ్రమ్మటిల్లిరి రామవా :

ఆ॥ మీకుఁ దగిన దేవి, మీ తండ్రి కోడలు, జనక రాజతనయ, యనఁగఁ దగిన
గారవంబుతోడఁ, గ్రాలుదు నున్నది, నీకు భూషణంబు, నాకుఁదల్లి.

పీ॥ బంగారుతో, సాటి, బంగారమే తక్కి, నన్యంబు జగతి లే, దనఁగ నొప్పి
తన సాటి వారలు, తాఁదక్కి జగముల, నరసి న లేరు లే, రనఁగఁ దనరి
తన కన్నివిధములఁ, దగియున్న విను పోలు, మనుఁడు నీకంటెలేఁ, దనఁగ నమరి
నన్ను పోలిన వారు, నాకంటె లేరను, నాడెంపుఁ గీర్తిని, నాకొసంగె

తే॥ ధరణి జాత ప్రపూత క్రా, త్తడుల వంట, లోక దీపంబు విఖిల లో, కైకమాత
భువన పెండ్య జేమద్రద, ఖూరి సుగుణ, రాశి కరుణామయాత్మక, రామచంద్రః

పీ॥ నీవు జన్మించిన, నీకులంబును నీకుఁ, దగినదిగాఁ జేసి, ధరణి తనయ
జనకుని కులమున, కినుపను విభ్యాతి, నాచంద్ర శారార్క, మమర విలిపి
తన్నెడఁ బావిన, రినుజాని కులమును, మెప్పుగా నమవత్తి, కొప్పగించి
యిల్లు వాకిలి వీడి, యిక్కట్టులం బడు, వేల్పుల కొలము జీ, వింపఁజేసి

తే॥ నా కులంబున నాకు మా, న్యక నొసంగె, వింతకంటె నాయమ చేయ, నేది గలదు ?
చెయవలసిన దెల్లను, చేసి యంచె, దానిఁ గాపాడుకొన నీకుఁ, దరుణ మిచ్చె.

ఉ॥ చూచితి లంకలో భువన, సుందర దేవతయైన జానకిన్
శ్రీ చెలెవారు జన్మ కుల, శీల మహత్త్వము భూరి శాంతమున్
బూచు తపః ఫలం బనఁగఁ, బోలిన భవ్య పతివ్రతాత్వమున్
బైచిన నేచి లోకినుత, పద్ధతి సుద్ధతిఁ దాండవింపఁగన్

ఉ॥ ఆయమ క్షుల్లలందు మన, మందును వాక్కునయందు దర్పికుం
దేయఁగ నైన గాయముల, నెక్కడఁ జూచిన నున్నవాడ వ
త్యాయితినేత్ర విన్ను విడ, నాదిన దంచు వచింపఁబూనుచే
న్యాయముగాఁగఁ దోప దది, యర్థమ వంశ పయోధి చంద్రమా :

చ॥ తపమె స్వయంబుగాఁ దప ము, దగ్రతఁ జేసి యపూర్వ రూప మా
తపము ఫలంబుగాఁ గొను వి, ధంబున నున్నది భూమిజాత ర
క్తపుల పురమ్మనం గనకి, కల్ప మహీరుహ వాటి లక్ష్మణుం
దుపమరి కిప్పియించిన కృ, జోత్కర భవ్య కుటీరమందునన్.

చ॥ వలవని సుందరాంగులను , బల్మిని దాకితి వేని నీకలర్
వలవల వ్రక్కలై పుడమి , బ్రాలగఁ జచ్చెద వంచు నుగ్రతన్
జలజ భవుం డొసంగె మును , శాపము గావున సిత యన్న భూ
తలమును పెల్లగించికొని , తల్లె నిశాచరుఁ డార్య నన్నుతా!

ఉ॥ తొయ్యలి నాతఁడంట డను , స్తుత్య వచస్సు నజాండ గోళముల్
వ్రయ్యవు శేష శీర్షములు , వ్రక్కలు గావు నముద్ర నీరముల్
క్రుయ్యవు సూర్య చంద్రులును , గూలరు లోకము మాయచింత నీ
వొయ్యన వీడఁ గాంచి నిజ , మొప్పు నెఱింగెడు గాక రాఘవా!

సీ॥ శోకాకులితచిత్త , కాక్షత్పుదేవి పా, తివ్రక్ష్మ మహిమంబు , తేఱు కతన
బ్రహ్మాది విబుధుల , భార్య లొప్పిదమగు, క్రొత్తడి తనమున , గురుత గనిరి
శివుని సామేన వ , సింహ సుమాదేవి, శిరమునఁ గూడ వ , సింహదగియె
పంకజాలయ విష్ణు , పక్షమందే కాక, వేయి తలల మీద , వెలయఁదగియె

తే॥ పురుషులకు గౌరవముదక్కె , బుడమియందు మానినులకును మానంబు , మానమయ్యె
మనసు నిలుకడ యందుట , మానినీత్వ, చుహిమ యెల్ల వారలకు న , మౌన్యమయ్యె

శా॥ లంకాపట్టణ మెల్లెడం దిరిగి యిం , ధ్వం జొచ్చి శోడించి యా
తంకం బేమియు లేక రావణుని కు , ద్రాంతంబు గాలించి యా
పంకం గల్గు నశోకవాటి నడుచున్ , బాష్పాపగా వీచికా
పంక జ్వలిత కుష్మ గాత్రిని మహా , భవ్యాత్మికం గాంచితిన్.

మ॥ ఆకటా! దేవి యనేక రాక్షసుల మ , ధ్వంబందు భూతఁబు లం
జిక నొందం గల గర్వ గర్జనముతోఁ , జేకూర్చు నిబ్బుడు లో
పికయే చేడియ రూపమొందె సనఁగా , బెంబొందు శాంతంబుతో
నొకటం దెప్పర మోర్పుచున్న యది నీ , యువ్వోగ మీక్షించుచున్.

చ॥ గురు గుణముల్ స్వభావగతిఁ , గూరిన యుత్తమ సాధ్వీ నీమయి
హరువుగ నుంచు నత్యతిశ , యాంచిత భావముఁ గన్నులారఁగా
బురికొని కాంచఁగా జగతిఁ , బుట్టుటచే నొకరుండ వీమ బో
పురపుడవై జనించుటకు , తోలిన భాగ్యము నొంది తిమ్మహిన్.

చ॥ దనుజపురంబునం దతుల , దైన్యము నొందుచు నూర్పు పుచ్చుచు
బొనుపడి జీవ సంచయము , శ్రుంగురు నుయ్యెల లూఁగ దైత్య పే
వనములు సేయుచుండెడు ను , పర్వ లతాంగులు మున్ను చూడకుం
డిన నిపు డోర్పుమైఁ దృణకు , టిం గనువారలు సాధ్వీ తత్త్వమున్.

ఉ॥ దేవిని గాంచఁగాఁ దగిన , శ్రేకువ కాలము వేచియుండఁగా
రావణుఁ డయ్యెడం దొడరి , ప్రాప్తినచేసి నమస్కరించి యెం

తో వడి దేవులాయును , తొయ్యలి వాని, దిరస్కరింప నా
పై వడి వాడు మైథిలిని , ప్రాణము లీయఁగఁబూనె రాహవా;
ఉ॥ దేని పరిశ్రాంత్యమును , దీటు గడింపని నీ ప్రసాదమున్
గావలియైన ధర్మమును , రావఁగ రాక్షస రాంతలన్ బ్రభూ
తావహ రోష భీషణత , నారిపి యామెకు బుద్ధిసెప్ప నా
జ్ఞా విధి సేసిపోయెఁ దద , నంతర మేనును చెంది నెమ్మదిన్.

ఉ॥ నాదగు మంత్రశక్తి కత , నన్ దనుజాంగన రెల్లఁ గూర్కఁగా
మేదిని పుత్తి యత్తటిని , మేకొని ప్రాణము వీడఁ దీవియల్
మీఁదుగఁ గట్టి కంఠముఁ ద , మిం గొని కూర్పుఁగఁ జోవునంతలో
నీడు పవిత్ర నామమును , నే వచియింపుచు దాయఁబోయితిన్.

చ॥ జడిగొని బాష్పముల్ గురియఁ , జాల వెతంబడు భూమిజాత న
న్నొడికముతోడఁ గాంచి యిది , యుత్కట రాక్షస మాయ యంబుఁ దా
నెడఁదఁ దలంచియున్ వపువు , నీఁగెడు వేళను రామ నామమున్
గడఁకను పల్కి యడువడి , కాచితి వెవ్వఁడ వీవు తెల్పుమా.

చ॥ అనవుడు నేను పూని యడి , యాలము రెల్లను దెల్ప నామెయున్
దనుకఁగ నాకించి తమ , దాసుని చిత్త విశుద్ధిఁ గాంచి పెం
పున నడుగంగఁ బూనునెడ , ముద్రిక విచ్చితిఁ జెప్పనేల ; త
న్మనమున కది యాయు విదు , మందుగ నొప్పెను జానకీశ్వరా.

చ॥ ఊణమున రెండు చూచితిని , సారస లోచన యంగుళియముం
గొని తన తొమ్మనందఁదఁచి , కొన్నది నీయెడఁ బాటుచేతఁ గ్రా
గిన మది లాకు చేతఁ గరఁ , గెన్ మఱి చేతము చల్లఁగాఁగ నం
దనుకఁ గరంగి నట్టిది య , ధాన్తి నొందినదయ్యఁ వెంటనే

మ॥ అపవిత్రుల్ గల పట్టనంబునకుఁ జెం , పారంగ నే కేరఁగా
నపవిత్ర స్థితి నొందె నంచుఁ దన హ , ద్వాపూర్ణ బాష్పావలిన్
వ్యసనోదం తొనరింప నార్చె నొడదాన్ , వర్షిలై నేత్రంబు లా
రుప కుత్కంఠను గాంచె ముద్దులిడె నూ , ర్వుల్పుచ్చె నమ్మోదిలెన్.

సీ॥ పాపని నిన్నెడఁ , బాయుట మొదలుగా, జరిగిన యదియెల్ల , పొరిపి గాఁగ
నెఱిగించి తల్లిఁ నీ , వెట నుండునది యెఱుఁ, గక యింతకాలంబు , కదచిపోయె
నని నీవు పడు వెత , లను దెల్ప నామెయు, సాంక్త్యన మొంది యి , చ్చటఁ గలట్టి
స్థితిగతు లాలించి , దేవియు నచ్చటి, తన స్థితియును నాకు , దనరఁ దెలిపి

తే॥ యింక నొక నెల జీవించి , యెట్లా యుండు, వినకులేకుండు కరుణ ప , హింపఁదేని
పిదపఁ దనయాన జీవము , ల్విడుచు దాన, ననుచు నీపాదములకు పం , దన మొనర్చె.

తే॥ ముదిత తన చేలకొంగున , ముడిచియున్న
పున శిరోరత్న మానవా , ల్గ నొసంగెఁ
గన్నులలరఁ గంచుమ యని , గాడ్చుపట్టి
జానకీజానికొసంగె హ , ర్షము తలిర్చు.

పీ॥ కాంచిన యంత రో , హంచమయ్యెను మేను, కన్నీరు మన్నీరు , గాఁగఁ బరవె
భుజములు వక్షంబు , పూరించెఁ జెమరించె, నూపిరి లోపల , నూఱిడిల్లెఁ
గానుంబు మెలమెల్ల , సోమించి వర్తిల్లె, దాపంబు దూపిల్లి , రూపుమానె
మోదాల్చి మది మున్నె , శేదంబు పడి క్రుంగె, దెలువంగఁ దరమె యా , తీరులెల

తే॥ చేతనున్న చూచామణి , ప్రాతవనవు
తోడఁ జూడంగ జానకి , లొల్లెఁ దన్ను
ముదముతోఁ బట్టు కేలె యన్ , మొగిదనరెప్ప
ధర్మ సంస్థాపకుండగు , దాశరథికి

తే॥ అప్పు డంగదాదులు వచ్చి , యనఘురైన
రామలక్ష్మణులకు దిన , రాజ సుతున
తెఱఁగి తమ కార్యమునఁ గృత , కృత్యులగుటఁ
బూర్ణచంద్రాభ వదనులై , పొలుపు గనిరి.

తే॥ అవల సుగ్రీవుఁ డలరుచు , నవని జాత
సులభురాలయ్యె మనమింక , జూడ ననుడుఁ
గడచెఁ గాలంబు మఱియును , కడవ వలెనె ;
యనుచు రాఘవుఁ డనఁ ద్వర , గొనుచు లేచి.

చ॥ తరలఁగ వచ్చు సేన యని , తప్పెటతోఁ గపి వర్గమెల్లఁ ద
త్తటవడి లేవఁ జాటిరి చు , డంబుగఁ గొందఱు కీళ్లు లంత నొ
త్తరముగ వాహినుల్ గడరె , దర్శముతో వనరాశి పొంగి యీ
కరణిని లేచి వచ్చెననఁ , గాఁ దగి దక్షిణ దిబ్బుఖంబుగన్.

తే॥ తగిన రీతిని మ్రోగెఁ బ్ర , స్థాన భేరి
శత్రువులనుండి చెడుగులు , జరుగకుండ
నడపుమా సేనలను దగు , నడవ చూపి
యనుచు నీలు నాజ్ఞాపించె , నర్క కులుఁడు.

చ॥ హనుమఁడు కేలుమోడ్చి యిది , యల్ప వనేచరమంచు నెంచ క
త్యనఘ మతిన్ మదీయ భుజ , మందు వసింపుము మోతునంచు వం
దన మొనరించి వేడ గుఱ , ధాముఁడు రాముడు ముంచిదంచు నా
తని పయ నెక్కె మారుతి యు , దార గుఱంబుల నగ్గలింపఁగన్.

మ॥ అగలంకాత్మకః సా భుజంబుల వయం , బ్రాహ్మింతుఁ గూర్చుండుమా
సురస్ఫూర్తి పహింతు నంచు విసలిం , జూపించుచున్ వేడు వా
లి కుమారుల దగవెక్కె లక్ష్మిణుఁడు నో , లిన్ సైన్య సందోహముల్
ప్రతిబాసర్గ రీతి నేగె చగు త్రో , ప న్నాయకుల్ చూపగన్.

తే॥ గరుడ పృషభ పృష్ఠము లెక్కు , ఘనులబోలి
హనుమపై నంగిదునిపై వి , హరిరీతి
రామ లక్ష్మిణు లిరుషరు , రమణ నేగ
సురలు దీవించి చల్లరి , సుపచయంబు.

తే॥ డారి త్రోవల నడచిన , నొత్తిడి యగు
నంచు రాముఁ డాజ్ఞాపింప , నలరుఁ దేనె
పండ్లు రందముల్ లలియించు , పర్వరముల
త్రోవ నడిచెను గీశ సం , దోహమెల్ల.

తే॥ రాక్షసుల సత్త్వములను ప , రాక్రమముల
వాయు సూనుండు తెలువంగ , బ్రాతి వినుచుఁ
జాల దూరంబు నడచెను , శ్రమ మెఱుంగక
కపి సమూహంబు రామ ల , క్ష్మణులతోడ.

తే॥ పొడవు త్రోవను బాస్కర , పుత్తుతోడ
రామలక్ష్మణుల్ వ్రపగ వ , ర్గంబు తోడ
నడచి కనిరి పండ్రెండవ , నాడు తమకు
దారి యొసంగక నిలిపిన , దక్షిణార్ధి.



కంబరామాయణము

యుద్ధకాండము :: పూర్వభాగము

మ॥ వ్రుషలంబై యొకటన్న నొక్కటయి నై , విధ్యంబనం బెక్కులై
సుమహత్తై తగునన్న నొననుచు నె , చోగదనం గానిదై
రమణన్ నేడన నేడెయై కలదనన్ , రాజిల్ల నున్నట్టిదై
యమరంగా నెటునమ్మి యేవిధమునన్ , ధ్యానంబు గావించుమో :

1. సముద్ర దర్శన పటలము. (11)

మ॥ జలనిధి తీరభూమిఁ గపి , సైన్యము చేరఁగ నుత్తరంబునన్
విలయము వేళ నాశిలని , పృథ్విధరంబు పయోధి భూమియుం
జులుకన లేచి యాకాశము , సూటిగఁదాఁకెను దక్షిణంపు భూ
స్థలియు మహీధరంబొదిఁగి , తాతె రసాతల మంటసిల్లఁగన్.

ఉ॥ చిందము వోలు స్వచ్ఛగుణ , కీల మహీజను పాయు పిమ్మటన్
బిందుగులైన తామరన , వర్గము కూరికి మోడ్చు నెందు వే
ళం దన కన్ను మూయని ద , శత్రుమలాక్షుఁ డపారవాహిని
బృందము తన్ను చుట్టి చరి , యింపఁగ నయ్యెడఁగాంచె వారిదన్.

చ॥ అలల సమూహమే విభవ , మైన పయోధి నియోగ మొంది చి
క్కులఁబడి స్వీయతల్పమున , కూరిమిచేఁ జనుదెంచు మాయి ని
శ్చలఁ డగునంచు బుష్పములఁ , జల్లి యమర్చిన సెజ్జఁబోలె నా
తలమున ఫేన మౌక్తిక వి , తానముఁ జల్లుచుచుండెఁ దెమ్మెరన్.

చ॥ బలితపు దుఃఖవార్ధిఁ బడి , బాష్ప జలంబుఁ దేలు సీత నె
వ్వలఁబడి వేఁగుచుంట నవ , వాడునకున్ సరై కాత సాయకా
వలికిని లక్ష్మీమైన రఘు , నర్యుని సుందర దాహ యుగ్మమున్
గాలిమిని లేచు నిప్పుకల , కోపునఁ గాల్చెను వార్ధి తుంపరల్.

చ॥ గుఱుతిడరాక స్రుక్కిన ర , ముద్రభుఁగాంచి మనంబు సుంతయుం
గిరఁగక భేదబుద్ధిఁ గడఁ , కన్ రొదసేయు మహాబ్ధి నుండి పై

- విరియుచునుండు వీచికలఁ . బేర్మి మునుంగుచు లేచి వచ్చు తె
మొర సురపొన్న పుప్పొడిని . మేవక పోవ దొక్కాక్క సారియుఁ
- చ॥ పొగడువడఁ శరాసనము . పూనిన బాహులు జానకీ వియో
గ గురుతరా ర్తిచేఁ గృతఁ . గాంచి మహీధర సన్నిభంబులై
నెగడుచు నుండు రామ ధర . జీదపు చెంగట సీత నోటి సో
యగము వహించి కాలని క్రి . యం గనుపట్టెఁ బ్రవాళ వల్లరుల్.
- ఉ॥ మత్తగజేంద్రయాన జన . మాన్య చరిత్ర పసిండుచోటు నీ
కీర్తతీ దవ్యలేదనుచు . విచ్చ గమింపఁగ మాన వీర్యముల్
చిత్తము లాగ మిక్కిలి కృ . శించెడు రాముని చంప నెంచి యో
ముత్రై : దైత్య సంగతిని . పూనెదె : జానకీ నవ్యచూపెదె :
- ఉ॥ కన్నకుమార్తె శాత్రవుని . కారఁ దగుల్కొని సంతఁ గుందుచుఁ
గన్నగబాల్లు గొన్నయది . గా యని దుఃఖమునొంది మిక్కిలిన్
గన్నుల నీటి ముత్రైములు . గార్చి కరళును కేలనెత్తి తాఁ
బన్నుగ రామపాదములఁ . బట్టిన యట్ల పయోధి గన్నదెన్.
- చ॥ వసుధయె నన్నెకల్లుగ ని . వంబను నీరము చల్లి వార్తితోఁ
బొసఁగిన ద్రవ్యమున్ మెదిపి . పొందిక ఫేనము పేరి గందమున్
విసిగి తపించు సూర్యకుల . వీరుని తాపమువోవఁ బూయఁగా
లస దురు వీచికా కరము . లన్ వడి నూతన తీరు గన్నదెన్.
- చ॥ స్తనములు గల్గు కోకిలము . చందము నొందినసీత దుఃఖమున్
బొనుపడఁ జేయఁ వేల్పులకుఁ . బూర్వసుఖంబుల నీయ హస్తమం
దున . రవాపము ల్గొనుచు . దుర్దమలీలను దాడిసేయు రా
ముని గని వార్తి సంతసము . పొంగ నటించిన సౌరు గన్నదెన్.
- ఉ॥ వారిది దాసి రామపుడు . వారిది కంటెను మించి మానమున్
గూరిమి దుఃఖముల్ మిగులఁ . గూడఁగఁ జేయఁగఁ దగ్గ చెయ్యియన్
వారక చిత్తమందు తలఁ . పం దొడఁగెంఁ ద్రిదళారి లంకతో
మారుతి చన్నమీదఁ దన . మంత్రులతోఁ దలపోసి యవ్వలన్.

2 రావణ మంత్ర పటలము. (118)

- ఉ॥ శిల్పిని మామఁగాంచి కడు . శీఘ్రమ స్రవ్తసు గూడి లంక మున్
బొల్పుగ నున్న తీరునకు . ముమ్మడుఁగై విరిసిల్ల మీ మనః
కల్పనము ల్పుయల్పదఁ ద . గన్ మటియింపుఁడి యన్న వారలన్
వేల్పులు త్రాంతినొందఁ దమ . నేరుపుమాపి సృజించి రత్తతన్.

॥ బంగారము మణి సంతతి, రంగారంగ వెలుగు తనపు , రము త్రిదివము క
న్నం గొమరగుటం గాంచి మ, దింగల కోపంబు మానె , దితిజాదిపుడున్ .

చ॥ వరంగఁ ద్రిమూర్తులందు తొలి , వాడగు బ్రహ్మయై ముందు నిల్చి సుం
దరతకు మేరచూపి ఘన , తం దగు శక్తియు నిచ్చె ధర్మముల్
కొఱవడ లోక జాలములఁ , గూల్చుచుఁ జేయుచుఁ బెక్కుపార్లు చే
దిరిగిన వానికిన్ సొగసు , దేఱని కార్యములున్నె యిద్దరన్ ;

॥ ఆరుదుగఁ గట్టిన సగరము, నరుదుగ వీక్షించి నిర , రారి యజం బే
రరుదుగ నర్పించి మయున, కరుదగు వస్తువుల నొనఁగె , నాదరణమునన్ .

॥ మెఱుపువంటి యలల మిఱు , మిట్లుగొలుపు, కెంపుతాకంబముల దీప్తి , కెరలుచున్న
మందవమున సింహాసన , మధ్యపీఠి, నిండుకొలుపు దీరెను నాడు , నిర్జరారి.

॥ సురసతులువైచుచుండు వీ , చోపు వలనఁ, గదలు పూమాలఁదాల్చిన , ద్రిదశవైరి
సచిపు లనుభవవృద్ధులు , సైన్యవతులు, బంధువులు ముట్టియుండ రా , వణుడు కాంచి.

॥ తలఁచు కార్యంబు తగిన ప , ద్దతిని తెలిపి, వృద్ధమంత్రుల తలఁపులు , వేద్యుఁడెరియ
వెలఁదులను పిన్నవారల , వేలుపులను, ప్రకృతి జనముల నెల్ల న , వ్వలికిఁ బంపె.

॥ ప్రాభవంబుచే నాజ్ఞచే , బంధరముల, తోడ గాలిని సైతము , తొలఁగఁ బంపి
యనుభవజ్ఞులు వాక్యజ్ఞ , లైన సచివ, వరులతోడ నాలోచనా , పరతనొప్పె.

॥ వీరులై బహుశ్రుతులయి , ప్రేమచూఱ, గొన్న వారయ్యుఁ దమ్ములు , కొడుకుఁటి
యాత్మబంధులఁదక్క వే , జైన జనుల, నెల్లరను వెలికంపె న్న , హితము గోరి.

॥ జగములెల్ల నొక్క , మొగిసెత్తి వచ్చిన, సలఁపఁదగిన వీర , నాయకులను
కడలఁ దిరుగుచుండఁ , గావుంచె మృగవక్షి, చయము చేస్త మానె , జంకునొంది.

॥ ఒక్కకోఁతిచే గౌరవ , ముర్ఖిఁ గలిపె, బాలనము బాలగర్వముల్ , పాడుపడియె
నింతకంటె వేతొందేది , యెనఁగు సిగ్గు, చేటనుచుఁ బ్రెగ్గడల తోడఁ , జెప్పఁదొడఁగె.

ఉ॥ అగ్నియె కొల్ల పెట్టఁ గపి , యక్కట , యొక్కటి నిప్పువెట్టఁగా
బొగ్గుల కాడె యయ్యెఁ బుర , మున్ జయభూతి మోరార్చు పెక్కెముల్
బుగ్గిగఁ దూలె బంధులును , పుత్రులు మిత్రులు గూలి నార లి
ట్లుగడువయ్యె నిందగొని , యుండిని నేను శవంబు పోలికన్

॥ బావులను నిండి నెత్తురు , పాటుచుండె, సన్నియింకను ప్రోలఁ జ , ల్లాటలేదు
అరుగు పొగవీచు మగువల , యలకలరెదు, చుండు కంపుకొట్టుచునుండె , జూచినారె

ఉ॥ ఏవో విశేషకార్యముల , నీద్యతఁ జేయకయున్న మానె నీ
భూవలయంబునం బొడమి , పుట్టనివారలలో గణింపఁ బా
లై వగఁగుంది నిందయు న , పాఖ్యయుఁ గైకొనినార మాజిలోఁ
జావము వానరుం బొదివి , చంప ఓకేమి యొనర్చనేర్తుమో ;

తే॥ అనుచు రావణుఁ డాదంగ , సంకరంగ, మందు నొచ్చి పేనాపతి , యపుడు లేచి
 తేలు మోర్చి నామసవిని , గేరి గొనక, వినఁగ వేఁదెడ నని యిట్లు , విన్నవించె.

ఉ॥ దేవరవా రెఱుంగనివి , లేటిచి చూచిన లేపు దాత్రి మా
 యాదిది మాసనీయుల న , రాధ్యుల వంచనచేసి జానకీ
 దేవిని తెచ్చు సేఁర యది , దీరుల పద్ధతి గాదటంచు నాఁ
 దే వివరించి నాఁడ గణి , యింపక తెచ్చితి రీతిదండలన్.

చ॥ చెలియలి మోము సొరుచెడఁ , జేసి మహాబలంన్ ఖరాదులన్
 గజషముతోడఁ జంపు కడు , కావరలన్ గసిదీట భూమికిన్
 బలి యొనరించి ఓఱులకు , బారణసేయక పాలనంబు దు
 ర్బలమయి కూలెనంచు మది , వందుట పోలనె నిన్ను బోఁటికిన్ ;

అ॥ చంపఁదగిన చోరి , సంకతి దొరకినఁ , జంప కూరకుంట , చనదు పతికి
 బగలు గొప్పబలము , బరికించి పరిమార్చు, కొదిఁగి యుంట పౌరు , పోచితంబె.

తే॥ జయము బలవిక్రమములు య , శమ్ముగురుత, వేలుపుల గెల్పు చేతనా? విక్రమంబు
 వీడి యొర్పుట చేతనా? వెలసె మీకుఁ , దెలుపుఁడయ్య విశ్వయముగఁ , దేటవడఁగ

క॥ పగఁ జంపి తప్పివొందుట, తగవుగఁ దలపోయకట్లు , తగు సౌఖ్యములం
 దగిలినఁ గపి పనితో నిది, తెగునే? తోలుదుమె యెదురు , తిరిగిన దోమన;

ఉ॥ పోయిన కోఁతి వెంబడినె , పోవుచు దానిని పంపువారి పే
 రాయువులం గ్రహించి మది , నందిన దుఃఖము తీర్చు కివ్వెదన్
 వాయిడి ప్రేమచున్న మన , వన్నెయు వాసియుఁ గ్రుంగకున్నె ? పై
 నేయది యుక్తమో? యెఱుఁగుఁ , దీ యని యాతఁడు కూరుచుండఁగన్.

తే॥ ఒనరి సభఁగాంచి పల్కె మ , హోదరుండు, వైన్యపతి పల్కుచందంబు , సర్వవిధులఁ
 జక్కనై యుండు; నా పల్కు , సరణి విమము, తప్పులున్న మన్నింపుము , దైత్యరాజు;

క॥ అడఁగిరి వేల్పులు యక్షులు, మడఁగిరి పన్నగులు వైరి , మర్దనఁ విడువం
 దొడఁగిరి గర్వము లోకులు, కడఁగిరి వడఁకంగ నెదుటఁ , గన్న త్రిమూర్తుల్.

తే॥ అఖిల జీవంబులం జంపు , యముఁడుఁ గూడఁ , దనకు నీవ యముఁడవని , తలచి జంకి
 నీ మహాజ్ఞులఁ దలఁదాల్చి , నెగడుచుండు, వింతకంటె గౌరవ మిఁక , నేది కలదు ;

మ॥ భవుతోడన్ రజబాద్రి వింగి దగులన్ , బాహా బలాధిక్యతల్
 మివులం దాలిచి సామగానమున పే , ర్మిన్ శర్వు మెప్పించు దా
 సవ వీరా? భవదీయ శౌర్యమహిమ , మాతోడఁ గ్రుంగించి యె
 క్కువ ప్రాథోక్తుల నొక్కచంది పగిదిన్ , గ్రోఁతిం బ్రశంసించువే;

ఉ॥ కింటికి గానరాక త్రిజ , గంబులఁ దప్పి చరించు వారు దు
 స్కంబుకులై యజేయులయి , కానఁగవచ్చిరె? దోర్బలాధ్యులై

యొంటని వారిపట్ల వడి • యోచన సేయఁగఁ దగ్గ తీరు చె
న్నంటుల పట్లఁ జేయఁ దగు • నా • యిదిపోయె నిన్నుజోటికిన్ ;

అ॥ సంకటమ్ము వచ్చె • జూవేది • బ్రదుకేది • యనఁగనేల • నన్నె • యంపికేవి
వనచరులను సెరుల • వడియించి సీవగ, రూపు మాపి వత్తు • రాధిగాఁగ.

క॥ అనుచు మహోదరుఁ డాడఁగ, విని కన్నుల నెత్తు రొలుక • వీక్షించుచు రు
ద్రనిభుండు వజ్ర దిండ్లుఁడు, దను జేంద్రుని దిక్కుదిరిగి • తాత్పర్యమునన్.

చ॥ మనుజులు వానరుల్ మిగుల • మాన్యత చూపఁగఁ దగ్గవారె • యో
దనుజ వరేణ్యులార • చని • దర్శముతో వెనఁబట్టి మ్రింగుఁ డం
చనుమతి యిచ్చి యిచ్చటనె • హాయి వహించుట మాని యిట్లు మీ
మనమునఁ జింతిం దగునె • మాపయి నమ్మిక మీకుఁ బుట్టదో •

అ॥ అజ్ఞ మీటువారి • నప్పడ తెగటార్చి, లోకములను మీకు • లోఁగఁ జేయు
నేను మిమ్ము మీతి • యెన్నఁడు నడచితి • నుత్తరువు నొనంగ • కుండుచేల •

అ॥ అనుడు నుండు మనుచు • నావజ్రదంతు నా, క్షేవణంబు చేసి • భూపు మొగము
గాంచి దుర్ముఖుండు • కడు నల్పువరె నుండ, నేల • యనుచు మతీయు • నిట్టులనియె.

తే॥ దిక్కరులు దుర్బలంబులై • తేజ మానె, వేల్పు యదిగిరి రజతాద్రి • బెండువడియె
నట్టి నీకు నృపులు కపు • లదికులైన, మెచ్చఁ దగినదే నీ బిమ్మి • యిచ్చకొలఁది •

తే॥ బాగుగాఁ జూడ నీ తీరు • బలవిహీను, రై న వారల తీరగు • నయ్య నిజము
పగలు బలవంతులే యైనఁ • బ్రాణరక్ష, బంబుకై వారికడఁగి యుం • డంగఁ దగునె •

క॥ మనుజులు నెలుఁగులుఁ గవులును, మన కాహారములు; వాని • మార్కొన దిగులుం
గొనుదుమయేనిన్ జగమున, మనకంటె వివేరులెవరు • మగ రెవ్వారో •

తే॥ ఒక్కకోఁతి సంద్రము డాటి • యూఁజొచ్చి, నిప్పువెట్టి వల్లురఁజంపి • నెగడిమరలె
రాక్షసులమైన మనకుఁ బు • రంబు పీడి, దాడిసేయుట తగదేమి • దానవేంద్ర •

తే॥ మన పురికివచ్చి సౌధముల్ • మండుఁగలిపి, నైన్య బలరాక్రమముల • సరణిఁదెలిసి
ప్రాణములతోడ మరలిన • వారలెవరు, గలరు జగమునఁ గోఁతి యొ • క్కండుదక్క •

తే॥ తగవు క ద్రవ్య జయములఁ • దలఁచి తీరు, మానముగఁ జేయఁ దగ్గది • మనుజవర్యు
లన్న కడకేగి వారల • యనులు లూడ్చి, పద్ధతియె యొప్పు నన మహా • పార్శ్వఁడనియె

తే॥ కోఁతి యొక్కటి పురి నాల • గోడు బాల, గోడుగాఁజేసి పోవఁ గ • న్నొనుచునున్న
మనము పొందక నిజముగ • మానియున్న, పేదతనమేది • విలివిన • పేర్మి యేది

తే॥ మొదటిపోరున బలహీన • పురుషులొక్క, కొందఱా కోఁతిచేతుల • గూలినంత
తక్కువారల చేవయుఁ • దఱిఁగెనేమి • లంకతో శౌర్యమును కాలి • క్రుంకెనేమి •

తే॥ పంపినారలో మనుజులు; వచ్చినదియె, తరువరము; చేసినది పుర • దాహమయ్యె
దానికై దైత్యవట్టలు, తలరిరన్న, నింక నేమేమి లొడరునో • యెన్న నగునె;

తే॥ ఇవట నిలిచి మాటాడుట, కిష్టపడిను, వెంటనే యేగి వారల • పేరు లేక
చేసి తినివారి దినుడయే, చేయఁదగిన, కర్షమిఁక వేలు యొదనలో, కానివనియె

తే॥ ప్రభువు ఒంటి కర్తవ్యంబు • ప్రశ్నచేసె, నేగి తలకొక్క దిక్కుగా • నీలు టింకఁ
గొడువ! యని వినుగొంది యం, గదను మంది, చాలుననెఁ బిశాచుఁడను వి • కావరుండు.

తే॥ ఇంతగా విట పేర్మిఁం • కింతు మేని, కార్యమిదియేని మనకంటె • పునులు వారు
మనము తక్కువ వామే • యనుచుఁ బలికె, సూర్య • క్రువనెడు దైత్య • వర్యుఁడొకఁడు.

క॥ మన మాలోచించెడు సది, మనుజులఁ గూచియె కాన • మనచేపయుఁ బా
లన శక్తి చెడియె నను వి. న్నన కిది చాలునని యజ్ఞ • నాశకుఁ డనియెన్.

తే॥ జ్వలిత నేత్రుఁడొ శివుడైకి • జరుగుటన్న. నవ్వఁ దగియుండుఁ గపిపైకి • నరులపైకి
వెడలుకంటెను వార లి. వీర్వడు పేరు. సంత కోర్చియుండమని ధూ • ప్రూక్షిఁడనియె.

తే॥ తక్కివారలు పాము చందమున బునలు, కొట్టి యిదియె లెన్ననుచు వాక్రుచ్చినారు
పిదప నెల్లర వారిచి • విసతి లోడ, నిలిచి కుంభ కిర్ణం డీట్లు • పలుకఁ దొడఁగె.

—: కుంభకర్ణుఁడు హితము పలుకుట :-

తే॥ వెనుక ముందరయఁగలేని • పిన్న లెల్లఁ, బలుకుకంటె నూరకయుంట • పాడియగును
తమ్ముఁడని యెఱువేని హి • తమ్ము దెలుపు, వాఁడఁ గలు వేని మన్నింప • వలతు నిన్ను

ఉ॥ పుట్టితి బ్రహ్మవంశమునఁ • డోఁడిమి వేదము లభ్యసింపి య
స్పట్టన విద్యకుం దగిన • ప్రజ్ఞయు శీలము నొందినాఁడ నీ
కట్టిడిసేత నీకు నవుఁ • గాదన నేలఁ విరాళి వహ్నిపైఁ
బుట్టె వికింత మాత్రయును • పొందకయె న్నె పంజు దానిచే;

ఉ॥ అందము చిందు లంక యెరి • యంగఁ బ్రభుత్వమె కూలినట్లు నీ
దెందమునం దపించితి క • డిండిగ రాముని దేవిఁ దెచ్చు నీ
చందము మంచిదేమిఁ • ములు • చల్ కడుపాపులు పొందఁ దగ్గ యీ
నిందకు మించి రోయఁదగు • నీవత ధాత్రి నొకండు గల్గునే;

చ॥ నగరము రూపు మాసెనని • నాన వహించెడు ధర్మపత్నులొ
మగువలు నీవయన్ రుచిర • మందతర స్మితకాంతు లాన్ప న
స్యగరిత కాళ్ళపైఁ బడుచు • నోర్వక యామెయుఁ బ్రవ్వఁదిట్ల నో
ర్చుగొని సహించు చుండుటయు • రూఢ యంబు నొసంగఁ జాలునే;

కా॥ ఏనాఁడిట్లు లధర్మరీతిని కృపా • హీనుండవై క్రొత్తడిన్
మానం బార్చుగ నీచ పద్ధతుల సఁ • బావించుచుం దెచ్చితో

యానాదే మన వన్నెవాసి తఱిగెన్ , పైన్యంబు చేకూరె లో
కానన్ దుష్కృతముల్ పొనర్చి యశముం , గాంక్షింపఁగాఁ బోయినే;

చ॥ అకలుషశీలయో నొకని , యంగనఁ దెత్తము కార నుంత మున్
బ్రకటిత కీర్తి గోరుదము , వాక్కుల శౌర్యము వెల్లడించుమున్
వికలత గూర్చు కామమునఁ , క్రితి వహింతము మానవానికిన్
గకవిక రౌద్రమున్ జయముఁ , గాంక్ష యొనర్తము మేలుమేలగున్

ఉ॥ పెద్దలు సేయు కార్యముల , వీడితి వంశవివాళ కార్యముల్
పెద్దగఁజేసి తా పయిద , లిన్ విడిపించుట యెల్లిదంబుగా
బుద్ధికిఁదోచెఁ గాన నిఁక , భూక్తుమారులు వచ్చి కీర్తియున్
దొడ్డకుఁబోవఁ జంపినను , దోనమే నిందయు రాదు దాత్రిపై .

చ॥ పనమున నొక్కఁడే ప్రబల , వాహినిఁ గూలిచి తమ్ముఁ జంపిరేఁ
పెను పెనువైర మియ్యదియు , వెల్లిగన్నుది యింక ముఖ్యమో
పని సమరంబు సేయుటకు , వాహిని సిద్ధముచేసి యుంచుటే
మనకు హితంబు, వేతొకటి , మాన్యత గూర్చుదు చింతచేసినన్.

తే॥ మనుజు లల్పురే యైనను , వినుము వారు, వచ్చుదాఁక నోర్తమయన్న , వారితోడ
నమరులును లోకములు నొక్క , పైన యెడల, మనకు నాపద తప్పదు , దనుజ నాధ.

తే॥ సేన మితిమీరి వారికిఁ , జేదమున్నె, వనధిదాటి నేఁడే నర , వానరులను
అవలి కేఁగనీయక చుట్టి , యవియఁజేయు, కర్ణమే ముఖ్యమని కుంభ , కర్ణుడనియె.

చ॥ అనవుడు దానవేంద్రుఁ డను , జా కడులెప్పు వచించి తీవు నా
మనమున నున్నవాని నను , మానములేక గ్రహించి తెల్ల; వే
రనుకొనుచేల? నేఁడె విజ , యధ్వజ సుందర సైన్యరాజితోఁ
జని ఁగఱన్ వదించి పెలు , చం జనుదెంచుట మేలు లెందనన్.

∴ ఇంద్రజితుని ప్రతాపోక్తులు :-

తే॥ అంత మేఘనాదుఁడు లేచి , యనియెఁ దండ్రి; నీవ వైశమ దందెత్తి , నీచజనులఁ
జంపఁ దగినంత స్థితి యేఁ , సంభవించెఁ మా బలంబులు కృశించి , మాఁడెనేమిఁ

క॥ భవుఁడును సహస్రదళ సం, భవుఁడు ప్రసాదించి యొసఁగు , పాశాదికముల్
ఓవులఁగల దనుజు లుండిరి, తవిలి యలయుచుండు నొకఁడు , దానుఁడ నుంటిన్

అ॥ మూఁడు లోకములును , మొదటి వేలుపుతోడ, నెదిరినేని గెలుపు , నిత్తు నీకుఁ
గాదయేని కొడుకు , గాను నిజము పులి, కడుపునందు మేఁక , పొడము నేమి :

చ॥ పనచరు లాజిఁ గూలఁగఁ గ , బంధము లెల్లెడ నాభ్యుదాఁగ
మనుజులు చింతిలన్ జన న , మాజము జాలి వహించు చీడుతో

జనకజ యేడ్చుచుండఁ గడు • జాల్మల రాఘవులన్ వధించి నేఁ
దనువుగ వారి శీర్షముల • సర్వీలిఁ గానుక యిత్తుఁ జూడుమా.

౪॥ ఓండు ముఖంబు రోతపడఁ • జూచెడు కోతులు మన్నహోగ్ర కో
దిండ విముక్త చండ విశి • ర ప్రదరంబులు ముంచి నొంచఁగాఁ
బండు లిగిల్చి దిక్కులకుఁ • బాటుట గాంచి మనంబులోపలఁ
విందుగ మోదమంది వెన • నీఁగెడు నీదగు చింత చూడుమా.

౫॥ కరిమటలఁ రథంబులకుఁ • గట్టఁ దురంగములుఁ బదాతులున్
దొరపగు పూర్వజన్మ కృత • పుణ్యము రాజ్యములేని శత్రులాః
విరివిగ గూనులైన యట • వీచర వర్గముఁ గూడి గెల్లరాః
సరిసరి యట్టులైన దను • జవ్రజ శౌర్యములేల కాల్యనేః

౬॥ పాంచ భౌతికమై యొప్పు • ప్రాణికోటి, నెల్లఁ గూఁకుడు వేళకోఁ • గెల్లగించి
నరులు వానరులను పేరు • దరణిలేక, చేసి గాక క్రమ్యుఁగ నా • సింపఁ జామ్ము.

౭॥ అనుచుఁ బదములఁబడి లేచి • యంజలిఁగొని, సెంపువేడఁగ నిఖిల దు • స్కృత్యములను
గెలిచి తత్త్వజ్ఞుడై లన • త్కిర్తి గను వి, వీషణుం దొడుగఱచి యి • వ్విధి వచించె.

—: విభీషణ నీతి :—

౮॥ నెఱి వివరించి పల్కఁ జత • నించిన కుఱ్ఱుడఁ మూర్ఛబుద్ధిమై
నెఱిగిన వారిఁబోలె వచి • యింపఁ దొడంగితి రాఁగలట్టి కీ
దెలిఁగితెః ముందువెన్నలోక • యిండుక యారయ క్రిలు లిచ్చ మై
వెఱిమొఱి పల్కలాడి యొద • వింతువె కార్యము పిల్ల చేష్టలన్ః

౯॥ గ్రుడ్డి యొకండు చిత్తరువు • కుంచియతో లిఖియించు తీరుగా
నెద్దె తనంబునం బలుక • నెంచితి కార్యము చంద మారయన్
దొడ్డ గుణంబులున్ తలఁపు • తోరము కార్య విచక్షణత్వముల్
బిద్దలకున్ బలంపడునెః పెద్దల కూటమి నుండఁబోలునెః

౧౦॥ విమల గుణమ్ములన్ వెలసి • విశ్రుత సత్య పథానువర్తులై
యమరిన పెద్దలేః యసు • రావళిలో గుణ శీల సంపదల్
క్రమమునఁ బొందుచేతనాః • తి • రంబుగ వంశన చేతనోః పరా
క్రమముననోః మహత్త్వమును • గాంచిరి కొందఱు నీవ చెప్పుమాః

౧౧॥ నిర్జలల మాయచే గెల్చు • నేర్పు నీకు, విచ్చినది తపంబోః మఱి • యేదోః చూడు
కలుషముల నీగి ధర్మమా • ర్గముననడచు, వారెనుమ్మ నీ కొనఁగిరి • బలము నలవు.

౧౨॥ పాపశీలురు లగములఁ • బరిధివల్లి, బ్రహ్మముఖ్యమరులగెల్చి • పరుసు ముదురఁ
బాపములఁ జేసి తుదిఁ గూలి • పడిరిగాక, తిరమగా స్వర్గ మేలిన • ధీరులెవరుః

॥ పూర్వమును తరువాతను , బుద్ధి నిలిపి, చెడుగులం ద్రోచి మోక్ష సం , సిద్ధి గన్న పెద్ద లెందఱు గలరు ఖా , వించి చూడ, వారిలో నొక్కరే జెడు , వారు గలరె;

॥ ఎఱుక లేని బాలుడ వొట నిట్లువలికి, తంచు బలయుతు సుతు మంద , లించి యవల రావఱుం గని యెక్కు న , ర్థంబు గేలి, సేయ కాలింతు వేని వ , చింతు ననుదు.

ఉ॥ తల్లియు నీవె తండ్రియును , దైవము నన్నయు నీవె చూడఁగా నెల్ల సుఖంబు లీవగుదు , నింద్ర సుఖంబుల నొందుచున్న సం పల్లలి తార్దమౌ పదవి , పాడఱు జేసెద వండు మించి చిం తిల్లెద దుష్కృతంబులకుఁ , దీఱకయున్నె సురేంద్ర భోగముల్;

చ॥ చదివినదానికిన్ ఫలము , నవ్పరితంబున లేదయన్న వి ప్పొదవిన కార్యమందు తగు , యోచన శక్తియు లేదయన్న నొ ప్పదమగు కార్యవిశ్వయ వి , వేచన లేకయయున్న నానుడుల్ తుదివఱ కాలకించి మఱి , దోనము దోచినఁ గోగింపమా.

జానకి యను పేరొందిన, మానవతి పతి వ్రతాగ్ని , మాడ్చిన యది లం కా నగరము గాకున్న నా, కానొక వానరము కాల్యై , గా యనఁజనునే; ఎవరెటు యోచించిన గౌ, రవమును పోగొట్టు కొనుట , రమణుల వలలోఁ దవిలి; యటుగాక యున్నను, భువితై; యివి రెండు గాక , పుడమింగలదే; శరదిపరిభ్రమగు లంకా, పురి కదిపు తపః ఫలంబు , పూర్తిగఁ జెడుటల్ నరతరుణి కొకతెత్తె యని, పరులాడఁగ విని నహింపఁ , బాల్పడ నగునే; ఉరుతపము చేసి యజుచే, వరములఁ గొనునాడు మనుజు , వర్మలచే నో తొరయక గెల్పొందుటకా, వర మడుగవు పొసఁగు పెట్టు, వారిం గెయవకా. మనుజుల వలనన్ మన మొం, దిన వానిని చింత సేసి, తెయవఁగ వలెనే; విను వేయి కేల వానిం, జెనసి నిలువ కడఁగి తిప్పుడు , చేయుట గలదే;

చ॥ పొడవయి యుబర స్థలము , ముట్టిన తారగిరిం బెత్తున్ నాఁ డడరి చతుర్భుజుండగు మ , హాత్ముడు నంది యొనంగు కాప మి య్యెడ ఫలియింపఁగాఁ దొడఁగె , నింతకు హేతువు వాలిచే బలం బెడలి కృశించునాఁడె గ్రహి , యించితిఁ దెడలవాక్కు తప్పనే;

ఉ॥ నిప్పునఁగూలి ప్రాణముల , నీగిన క్రొత్తడి యిప్పు కాపమున్ దప్పికొనంగ నేర్తుమొకొ; దందడి దుఃఖము నీకుఁ గూర్తు సం చప్పుడు యెక్కు వేదవతి , యఁబుజునదృ యయోనిజాతయై యుప్పుడు నీతగాఁగ జని , యించె నిజంబిది దాన వేర్వరా;

దశరథుడను నరపతి తన, వశమున నీజగము నడవ , వర్తించి మహా యథుడయి శంబరుఁ జంపి త్రి, దశపతికిని స్వర్గమును ప , దంపడి యొనఁగెన్.

సీ॥ పృథ్వి రూపుండై న • యింద్రుడై జనిదైత్య, కులము రూపదారు క • కుత్స్థ నృపుడు
 ఓర్వి గోపుగఁ జేసి, యోషుల పిదికించి, జనులఁ గాచిన పృథు • చక్రవర్తి
 బునిధిం ప్రవ్విన • సాగరులును గంగఁ, గ్రిందిగఁ దెచ్చు భ • గీరధుండు
 పొడిమిస దలమునఁ • బుట్టి బగిలమున, శత్రులఁ దునిమి వి • శ్రాంతి నొంది

తే॥ ధర్మముల గాచి న్యాయు • యమున నిలిచి, యెలల కొనఁగిస వంము లే • దనఁగ లేక
 సత్యమునటఁ బ్రాణము పీడి • జని శరణ్య, దిశరథుని పుత్రకులు వారు • దానవేంద్ర :

చ॥ వార లసామాన్యులు ముని • పీరులకును వేయపులకు • వేతై యెఱుంగం
 గా రాని వారు మన ర, రాజరంభముచేత నులకు • లైరి మనుజులై

తే॥ బ్రహ్మతోడి స్ఫురించి ప్ర • పంచమొందు, సృష్టి చేయంగఁబూను కొ • శికుండు పూర్వ
 మథవుపలన నొందిన యమో • మాత్రములను, వారికొనఁగె యజ్ఞముగాదు • వట్టునందు.

తే॥ దేవదానవులకుఁ బోరు • దివురునాడు, గరుడు నెక్కి విప్రువుగొన్న • కార్మకమును
 పుర విదాహంబు సేయు • కిరుశరమ్ముఁ, గుఱ్ఱుడైన యగస్త్యుచే • గొన్నవాడు

చ॥ అతని కరాహులో జగము • లన్నిటి లేహన సేయు దిక్కులన్
 జరిసములోడిఁ గొల్చును వి • సంబును గ్రక్కును మోరదిండ్రికా
 యులములు తూట హాకముల • నుడు మహాత్ముల హింస సేయు దు
 ర్మతులను దక్కఁ దక్కుగల • ప్రాణుల నాహతి సేయఁనొల్లవున్.

చ॥ ధనువులు రామలక్ష్మణులు • దక్కఁ బరుల్ గదలింప లేరు శిం
 జినులును చేవయుం జెడవు • శ్రేష్ఠము లౌ మనవిండ్లు పెద్దవై
 నను తమ విండులన్ విఱువ • నాటఁగ లేవవి కల్పకంబులో
 కనుపు వెదుళ్లొ మేరువులొ • కాక కులాచల సత్త్వ మూర్తులో

తే॥ వారి వక్షంబు పగిలే భు • ఎంబుఁ గ్రమ్ము, నెడు మద్దులు గూరె దై • త్యేంద్రులైన
 ఖరవిరావులు మడిసిరి • కదనమైనఁ, బగలు తెగి మాలుటయె కాక • బ్రతుకుఁగలదెః

ఉ॥ కాంచులకెల్ల నెల్లయగు • కార్మక పీరులు రామలక్ష్మణుల్
 స్వాంతములం జలింపక వి • శంకట వృత్తిని తోడు లేకయే
 మంతురు లోక జాలముల • మానుగ సోఁకులమూఁక దుంపతోఁ
 ద్రెంతు రటంబు నమ్మియె త • లిం గని మౌనులు వేడి రిమ్ములన్.

చ॥ మనినునఁ జింతచేఁ గుమిలి • మాడుచు నీయెడఁ బల్క జంకి యీ
 దనుజులు రేఁబవల్ విదుర • తక్కి కృశించుఁ గల్వరింఁత్రు నె
 మ్మనములఁ జింతనూని గతి • మాలిన వేల్పులు సీత యన్విషం
 బును గొనువారు నిర్భయము • బ్రుంగెదరంబు మదించివారలున్.

ఉ॥ కీరితి మాయ నోర్చుగొని • కీడ్వడి చిర్నవు మాని తేజముం
 దేరకుఁ బోవఁ గాంతి చెడి • దీనతఁ బ్రాణము మాత్రమొంది చిం

తారతిఁ గుండుచుం బగటి , తమ్ములదాయను పోలియున్న వా
రారయఁ బూరిమా విధుని , యందము నందిన వారు పిర్రుదల్.

చ॥ ధరణిని దాటి యావలికిఁ , దాఱిన కాలుఁడు దేవ యక్ష కి
న్నర ఫణి ముఖ్యులెల్ల రము , నాయకుదేవి విదేహపుత్రి యీ
షరిఁ జెఱ నున్న దంచు , విని , మోదమునొంది భయంబు వీడి చె
చ్చెర నపుడప్పు దిందలి వి , కేషము లారయుచుండ్రు శ్రద్ధమై

చ॥ చెడు శకునంబు లెన్నియొ వ , చింపఁగరానివి కానవచ్చె నొ
క్కెడఁ బగయూని యోటువడి , యేడ్చిన వేల్పులు దానవేంద్రు లిం
దెడనెడఁ గాన వత్తురు మ , దేభ శరంగము లిప్పు దిండ్లలో
నెడమ పదంబు వెట్టి చరి , యింపఁగ వచ్చెడు రాక్షసేశ్వరా :

చ॥ వరచెను జిహ్వకల్ దనుజ , పాళికి నెక్కలు సంపరించె మం
దిరములలోఁ జిరంటికల , తీరగు ముంగురలందునన్ విప
త్కరముగ మిక్కిలిం గమరు , కంపు బయల్పడె నింతకంచె దు
ర్భరతర సూచనల్ గనఁగ , వాంఛ మొనర్తు వె రాక్షసేశ్వరా :

సీ॥ ఖరుఁడు దూషణుఁడు త్రి , శివుఁడు మారీచుండు , వాలి విరాధుండు , కూలు తీరు
నారసి చూడంగ , సారంగ పాణియుఁ , జక్రపాణియు వారి , సములెఁ చెపుమ
వారితోఁ గూడిన , వానర పెరులు దే , వతలు వారలతోడ , వైరమేల ;
ఇది మంచి పని యని , యెంచుట తగవె , నీ , కీర్తి భోగంబులు , కీడు పడును

తే॥ ప్రాభవము మ్రాలు నవవాడు , పైకి వచ్చు , నెల్లదంబగు బంధులు , హితులు సుతులు
చెడెడి చేతలు తగదయ్యఁ ; సీత వీడు , మింతకంచెను మేలు నీ , కెదియు లేదు.

ఉ॥ మేలు దలంచి తమ్ముడిటు , మేవడి నాడిన పల్కులన్ రజా
భీలుఁడు రావణుండు విని , పెద్దగఁ జేతులు దట్టి వక్ర దం
ష్ట్రాలి వెలుంగ నేత్రిముల , నగ్నికణంబులు రాలఁగా భుజా
పాళి యురంబు గ్రక్క దలఁ , బక్కున నవ్వి గణించె కిట్లనున్.

ఉ॥ మేదుర రీతిమై హితము , మీఱ వచించెదనంచుఁ బూని యు
న్మాడుని పోల్కిఁబల్కితివి , మాయురెఁ నన్ను మనుష్యులంబుఁ ; పెం
పేదక గెల్తురంబుఁ ; విని , యెవ్వరు నవ్వక యుండు వాడఁ ; లీ
పేదతనంబు గల్గినది , భీతినో , ప్రేమనో ? యెందుచేతనో ?

తే॥ మనుజ పశువుల గెలుపొందు , మాడ్కి యడుగ , లేదటంటి దిగ్గస్తుల , లీల గెలుచు
నాఁడు కైలాసగిరి నెత్తు , నాఁడు నేమి , వరము లొందితిఁ దెల్పుంగ , నలతునిన్ను.

తే॥ ఇందుకైన యొచింపక , యిట్లు వ్యర్థ , వాక్కులాడితి గాక కో , పంబు గొన్న
త్రిదశు లేమైరి తెలియవే , యిది యటుండ , నిమ్ము వీకంచె మానవు , లెచ్చువారె .

లే॥ పలుకఁదగిన వాక్యద్వలి , దెలియపీపు, జయము నొకసారియైన ని , ర్జరులు గొనిరె ;
 వింగి నెత్తంగ ధుడఁ డీ , ల్పంగ నేర్తు, నన్ను నరులు గెల్తురనుట , నాయమగునె ;
 లే॥ దేవపరములచే నైన , లేజమందు, వేని హరిహరులను మున్ను , దేనగలివి
 నాఁడఁలెల్పుము ; పితరీ తి , సంబు లేల ; నన్ను నరులు గెల్తురనియె , న్నంగఁదగు
 లే॥ సందికాపంబు గలదని , యందువేని ; కలుగు కాపంబులకు లెక్క , గలదె ; యేమి
 చేసె ? వింద్రాదులిప్పుడు నా , చెడుగు గోర, కుండ్రె ; పిల్లి కాపంబుల , కుట్టులెగునె ;
 లే॥ కనకనభను నర్తించెడు , కాలించు, వలన వరమునొందుట మున్నె , తెలియన్లేతిఁ
 గానవారిదోడిలిని ని , క్కిందె ; యైనఁ, దక్కుకపులు గెల్తురటంచుఁ , దలఁచితేమి ;
 క॥ హరిహరులైనను వారిని, దుఁమున నెదిరింప వారి , దోర్బలము కపి
 శ్వరుఁజేరు దాని నెఱిగియె, నరుఁడు మఱుగునుండి కూల్చె , నారాచమునన్.

చ॥ చివికిన చాపమున్ విడిచి , చేప లొలంగి పగుళ్ళువాలు సా
 ల విటపవర్గముం దొరిచి , లభ్యపదం బొక తాఁగయుక్తిఁ బో
 వ విడిచి కాలనం బడి యు , సాయము పన్నఁగ నాలిఁ గోలుపో
 యి వెతల దిందు మానవుని , యీ వొకరుండవె మెత్తు విచ్చమై

లే॥ అనుచు నజ్ఞాని యని విధి , పఱుని పలికి, లెండు దాడిసేయువము రా , రండటంచు
 నుడుటు గొను నన్నఁగని యార , కుండలేక, వెండి నుడివె నీరితి వి , భీషణుండు.

కా॥ అన్నా : రామవుఁ దప్రమేయుఁడు జగ , ద్వాప్తుండు నిర్వ్వందువఁ దా
 పన్నానీకశరణ్యుఁ డర్థజన క , ల్పప్రాయుఁ డాద్యుండు భ
 క్తి న్నా కేతులు కోరఁగా దనుజులన్ , గీర్వాణు సేయంగఁ బు
 లై న్నాపైఁ గరుణించి మానుమని ప , లైం బాదముల్ ఖిన్నుఁడై

మ॥ దనుజేంద్రుండు వచించు నిట్లు లనుజా : దైత్యారి లోకేశ్వరుం
 డినెదామోటకు నెన్నిసారులో రణ , వ్యామోహినై తాఁక నో
 డినవాఁడై యెట దాఁగెనో యెఱుఁగరాఁ , దే : వాఁడు నిర్భీతుఁడై
 మనుజాకారము దాట్ల వచ్చెనొకొ , నన్ , మ్రుందింపఁగా నియ్యెదన్ .

మ॥ అమరేంద్రుం జెఱునుదువో దివముఁ గొ , ల్లాడించువో దిగ్గజేం
 ద్రిములుం ఒట్టి రదంబులం బెఱుకుచో, దైత్యద్విషం దోలుచో
 సమరంబందున శత్రులం దినుమ నో , సాదింపఁగాలేని బా
 ల్యము నందుండెనో ? యేమిఁగా దలఁచెనో , యంబేదయై తెల్పుమా.

క॥ హరిహర విరించునులు సుర, వర నర నాగులు నడంగి , వర్తింపఁగ నేఁ
 దిరముగఁ ద్రిజగము లేలాట, నరుఁ డీతఁడు పుట్టకుండు , నా తెలుపఁగదే .

మ॥ బువంతుండగు శౌరి వేయిశరముల్ , బాహు సహస్రంబు ని
 య్యిలఁ గొల్పించగు పాదముల్ గలుగు రూ , పెన్నంగఁ బిన్నంచు ని

వృక్ష యోచించి విశాచరావళికి భ , త్యప్రాయమై యున్న దు
ర్బలమౌ మానవ రూపముం గొనియెనే; , యల్కాదవే తమ్ముడా;

చ॥ భవుడున్ విష్ణుడు సంగరాంగణమునన్ , భ్రాంతాత్మలై పాటుచో
నెవులుం బూనిన సందిపై గరుడుపై , నే వీవునం బూన్పు బా
ణ విశేషంబులు ప్రోదిసి నమములై , నాయొద్దనే యుండ మా
సవులా నన్ను జయించు వారలు; జగ , న్మాన్యా! భ్రమం బొందితే;

తే॥ రావలదు నీవు మాతోడ , రణమునేయ, లంక పెద్దది పెను విశా , లంబు గలది
భయపడక యుండుమని పల్కి , పరిజనహ , గాంచి యొకసక్కె ముగనవ్వె; , గనలుతోడ

తే॥ అప్పు డా విభీషణుడ, ద , కాన్యః గా , పలికె నీకంటె సతిశయ , బలము గలుగు
వారు బంధులతో వెన్ను , వలన మున్ను, చెడిరి వినుము వారల కద , చెప్పు వాడ.

హిరణ్యకశిపు వధ పటలము.

చ॥ అకలుషమూర్తి బ్రహ్మ శ్రుతు , లన్నియు నేర్పె; దవంబు మెచ్చి కో
రికం నొసంగె శంభుడు వి , రించి రమేళు డు దొడ్డ భూత పం
చకము వహించియుండు గురు , సత్త్వము లెల్లను తాల్చి యా హిర
ణ్యకశిపు దానవేంద్రు; డమ , రాచి విరోధుల గెల్పె వ్రేల్మిడిన్

చ॥ కమలజ శౌరి శంకరులు , కాంచి భరించి నశింపజేయు నీ
కమలజ గోళ మొక్కటియె , కాదు గణింపగ రాని పెక్కు గో
ళముల; గలట్టి ప్రాణు లవ , లంబముగా; దననామమే సదా
విమల మనస్కులై తగ జ , పింపగ; బాలన నేనె బల్కిమై

తే॥ రెండు దిగ్గజముల; గేల , రెంట బట్టి, యీడ్చి చేరంగ విడుచు లో; , తెన్న రాని
కడకు లేడింటి నొక యంజ; , గడచునట్లు, దాటిపోవుచు నుండు నా , చనుజ విభుడు.

ఉ॥ చండలి వెట్టుచుం బొరలి , పాటు కిరంగిణులెల్ల; జిన్నవం
చండకు; బోడు మేఘముల , యంబువు చల్లని గాదటంచు వా
డంచు పయోధి యుప్పని క , డింగి యజాండము; దూటుచేసి వే
ఁండములోని వారిది ప , యన్ను చొరం జలమాదు నందునన్.

ఉ॥ నాగ భవంబు; జేరి యట , నాగ వరాంగుల తోడ వింపుమై
నోగిరమాని నాకమున , నుండి చినంబును పుష్ప రాత్రియం
దేగి విరించి లోకమున , కిమ్మగ నచ్చట; గొల్వసేయు ను
ద్యోగి సమస్త లోక భయ , దుండు విశాచర రాజు నిత్యమున్.

చ॥ ఇనువి రథంబునెక్కి యట , నేదైత; ద్రిమృదుచుండు శీత బా
నుని చవికం గ్రహించుచు వి , నోడముగా; బయనించు దిక్పతుర్

మునుకొని సేయ కార్యములు , పూర్తిగఁ దానె యొనర్చు మేరు భూ
మిని కౌలుపుండి బ్రహ్మవిలె , మేకొని పాలనసేయు వీరుడై .

తే॥ పంచభూతాది దేవతా , వనపుల్లె , దాన కైకొని నకల భూ , తముల కార్య
ములను మేఘుని వసుల ని , మ్ముగ నొనర్చు , నర్వశక్తుడై యామిసీ , చర విభుండు

తి॥ కమలాక్షిని నామస్మిం , ఆము నిఖిల జగంబులందు , నడవక తన నా
మమె జపియింపఁగఁ జేయుచు , సమరుల భాగము హవిస్సు , నలఁదే కొనియెన్ .

కా॥ ముమ్ముట్తుల్ తమ లాభ్యపా? నతత , మ్ముం జేయ లేరన్నవో
నెమ్ముం దక్కిన వారి కార్యముల పూ , నింఁ జెప్పఁగానేల ? యో
గమ్ముం బూనిన మోడులుం బదపులం , గాసిల్లి కోల్పోయి ని
త్యమ్మున్ దానవ సాస్విభౌము పడముల్ , దక్కొండు పూజింపదున్ .

మ॥ ఆమరుల్ నేరిచి పల్కొచుండుదురు దై , త్యస్వామికిన్ మేలు : ని
త్యము వేదంబులు నర్వశాస్త్రములు నే , యాద్యున్ జగద్వంద్యు త
త్త్వము వాక్రుచ్చెడు నాహిరణ్యకశిపున్ , దాల్పిర్య మేపార స్తో
త్రములం జేయుచు మ్రొక్కుచుందుమని యు , ర్యదృక్తమై నిచ్చులన్ .

తే॥ బ్రదతు లసురులు క్షీరాంబు , దేని మదింపఁ , దెచ్చు మందరగిరి తన , దీర్ఘబాహు
పులను దాలిచి తనదగు , బలముచూపఁ , దగిన దండము కాదని , తలఁచి విడిచె .

కా॥ రవి యుదయాస్తావల గిరు , లవి చూడ హిరణ్యనేత్రు , నన్నకు సాబగో
జెవి పోగులె యగు నాతని , జన నత్త్వము లగ్గడింప , శక్యమే ? యరయన్ .

ఆ॥ అవ్రమత్తుడైన , యాహిరణ్యకశిపుఁ , దడుగు మోపెనేని , యహి పడంకు
నిలుచునేని శింసు , నింగిని దాఁకు భూ , తాలి వెంటఁ దవులు , నంగ లిడిన .

పీ॥ ప్రిలచేఁ బురుషుల , చే నపుంసకులచే , బృధివిఁ జరాచర , వితితిచేత
దృశ్యవస్తువుల న , దృశ్య వస్తువులచే , పురందేఁ దిక్కుఖే , చరులచేత
నిజ హరి హరులచే , నన్నిని గాలిని , పుడమిని చదల నం , బుప్పల నింట
వెలుపలఁ బ్రాణంబు , గలవాన లేని వా , నను రేలఁ బగలఁ జా , వొనరికుండు

తే॥ నత్రశస్త్రాదులను వాని , కఱుటలేదు , మునుల తిట్ట లాదిక్కునఁ , బోవలేవు
మనుఁ దాదెఁ జూపులఁ , జాఁబలేదు , వాని యుసులు గొనఁగఁ జాలు , వారలెవరు ?

తే॥ చావఁ దభివారములకును , జనకుఁడేని , యొంటరిగ వచ్చి చంపిన , నుసులువోడు
నకలతోకంబులందున , సాటిలేని , మేటి ప్రభువయి యతఁడొక , పాటినుండు

పీ॥ ఆ హేమ కశిపున , కరుడుగాఁ బుట్టిన , దీరుడు జ్ఞానుల , మేరుపూన
క్రతులకంచెను శాస్త్ర , మతులకంచెను నత్య , సూక్తికంచెను పరి , శుద్ధ గుణుడు
సర్వేశ సంబంధ , సంపూర్ణ విజ్ఞాని , శీల వర్తనులలో , మేలుబంతి
భూతదయను తల్లి , బోలిన నుగుణుండు , యుగముల దాఁటు నా , యువు గలాఁడు

తే॥ జగములెల్లను పూజింపఁ . దగినవాఁడు, లలిత మోహనమూర్తి ప్ర . హ్లాదుఁడనెడు
తనయుఁ గని సంతపించి వి . ద్యను గడిపు, మనుచు నొక దేశికుని యొద్ద , నప్పగించె.

తే॥ అంధుపోలిక నున్నవాఁ . డనృదీయ, చరిత మీతనికిం దెల్పి , చక్కఁజేసి
కన్ను దెలుపి తెమ్మని పంపఁ , గరుణతోడ, నొజ్జగినిపోయి నేర్పంగ , నుత్సహించి.

సీ॥ ఓం నమో దనుజ కు , లోదధి చంద్రాయ, హేమ కళివే మ , హేళ్యరాయ
యనుమన సతదు ర , యంబునఁ జెవులను, మూసి మీపద్ధతి , పొసఁగలేదు
వినఁగఁజాల ననుచు , వేద శిరోర్ధమా, నిత్యవస్తువు పేరు , నియతి నుడివి
చేతింబు కరఁగ ని , శ్రేష్ఠుడై రోమ హ, ర్షణమొప్పఁ గనుల బా , ష్పములు జాతి

తే॥ నొడలు మఱచి నటింప నా , బుడుతఁగాంచి, చెనఁటి ; విను గాక నన్నును , చెఱచెదేమి ;
వేలుపుఁకను పలుకంగ , వీలకాని, పలుకు పలికె యని వద , వద వదంతె.

సీ॥ తత్త్వ విజ్ఞాన ని , ధానంబు ప్రహ్లాదుఁ, డిట్లను నన్ను నీ , దేర్చుకొంటి
జనకు నీదేర్పితి , విను గడతేర్పితి, నెల్లలోకముల నీ , దేర్చునట్టి
నారాయణుని దివ్య , నామంబు ప్రణవంబు, తోఁ జేర్చి పలుకుట , దోసమగునె ;
నాఁగ నీతండ్రి న , నాతనులగు సుర, లకుఁ ద్రిమూర్తులకు నా , యకుఁడునుమ్ము

తే॥ అతని శ్రీనామమును జపమర్థిఁ జఱపు, విప్రుడైన నాకంటెను , విజ్ఞఁడగుదె ;
యొనర నీపేరు మఱిమఱి , యుచ్చరించి, నన్ను చెఱపకుమయ్య ; నా , యన్న కాన ;

తే॥ అనుచు గురుఁడు వేఁడంగఁ బ్ర , హ్లాదుఁడనియె, సకలలోక నాయకుపేరు , నన్నుతింతుఁ
గాక యొందెఱంగను నేర్వఁ , గా నొకండు, లేదు వికచ్చి ఁజచిన , లేదు ఘము.

చ॥ క్రుతులకు నెల్లఁగాఁ దెలియు , శుద్ధ పరాత్పరుఁ డెల్లవేళ సం
గతమతి నాయదన్నెలవు , గాఁ గొని పాయకవిల్చె వేఱు సం
స్మృతమగు వాక్యముం గలదె ? సూన్యతమున్ సుకృతంబు నుస్థిర
స్థితిగల క్రొత్త వాక్యములఁ , దెల్పుము నేరిచికొందు భక్తమై.

తే॥ శిష్ట లేదైవమును విమ , ర్శించి పలుకు, వార లుపనిషత్తులు దెల్పి , వస్తువేది ;
కర్మ ఫలములు నశియింప , ఘనులు వేని, నామమును జపియింతు రా , నందమునను

ఉ॥ వేదము లభ్యసించి క్రతు , బృందము లెన్నియొ యాచరించి సం
పాదిత తత్త్వ విజ్ఞతను , వాంఛిత సిద్ధి భజించినట్టి వి
ద్యా దయతుల్ జఁపించు జగ , దాశ్రయు నామము పర్జినాఁడ నీ
వాచని నేర్పినట్టి క్రతు , లండున వేతొక వస్తువున్నదే ;

చ॥ వసవీల పర్వతంబులను , వాసముచేసి మృగాజినంబులన్
గొని ధరియించి యాకులను , కోరికతో భుజియించి క్షీర్ణ ముం
డన మొనరించి పెక్కులు జ , ధల్ ధరియించి శ్రమంబులోర్పి తై
కాను ఘనులొండు భాగ్యమును , కొంటిని వేతొక టున్నె కోరఁగన్ ;

తే॥ భక్తులకు సేవసేయు పా , వసులు శాస్త్ర , విషయ మెఱుగక యున్నను , వేదసార
మైన యర్థ ద్వయంబు మే , లరసియొంద్రు , వారె కివులు తత్త్వార్థ వి , ద్వరులు నిజము.

తే॥ అపనిసురి : నాకు బ్రహ్మ రుద్రామరులకు , నరయరాని యేకైక నా , యకుఁడు నన్ను
చేరెఁ గామిక సంసిద్ధి , డెదినాఁడ ; నీవు నతని భజింపు మే , లెనయఁగలవు.

చ॥ అనవిని విప్రుఁడేది బదు , లాడఁగ లేక యెదం గలంగి నా
కును చెడు కాల మబ్బె పిఁకఁ , గుఱ్ఱుఁడు బాగు పడండు రామసిం
చినఁ డెడునండుఁ బాఠి విభు , జేరి యనెన్ ; నమయోచితంపు వ
ర్తనము మహీసురావళుల , దగ్గఱకంటెను గల్గినే భువిన్ :

తే॥ ప్రభుపరా : నీ సుతుండు ర , క్రిదన్వయంబు , ద్రెంచు పలుకులు నాకు బో , ధింఁసాగె
నించుకై నను వినఁడు కా , విండు బోధ , వేఱుమార్గంబు లేదని , విన్నవింప.

తే॥ మనకుఁ దగినిది క్రొత్తది , తన తెలివికి , దోచినట్టిది కాలుఁ దే , లోయఁమునను
పలికిఁ దెలుపుమా యన విప్ర , వరుఁడు వడఁకి , కేలుమోడ్చి యిట్లనియె జం , కెనయలంప.

తే॥ దానవేంద్ర : నాశ్రవణ రం , ద్రములయందు , క్రూరవిష సర్పములఁ బోలె , దూఱినట్టి
వాక్యములఁ దెల్పి నరకంబు , పడయఁజాల , నాటకయు మొట్ట మొదటికే , ప్రిలుననియె.

తే॥ వానిఁ దోడి తెందని రాజు , భటులఁ బంప , వారు చని తోడి తేరఁగా , భక్త వరుల
జనకుఁ డగు విష్ణునామంబు , సంస్మరించి , యొడలు మఱచు కొడుకు తండ్రి , కడకువచ్చి

ఉ॥ మ్రొక్కిన సూను మూర్ధమును , మూర్కొని మేని కలాప మంటఁగా
నక్కనఁ జిక్కఁ జేర్చి యొడి , యందునఁ బ్రేముడి నుంచుకొంచు నీ
వెక్కడ నేర్చితో విన న , హింపని వాక్కుల నాడితంచు నే
నక్కజమంద నీ గురు కు , లాఢ్యుఁడు పల్కె నదేదో తెల్పుమా ?.

తే॥ అనుడుఁ డనియుఁడిట్లను శ్రుతుక్కు , లభ్యనించు , నెడలఁ దొలత వచించు లో , కేళు పేరు
జన్మ దుఃఖముల్ దొలఁగింపఁ , జాలు పేరు , పలికినాఁడ నంతకు మేలు , గలదెఁ యరయ.

తే॥ అనఁగఁ దండ్రియిట్లను , గురుఁ , డరసి యుక్త , మే వచించు నట్లుండనీ , యీవు పలుకు
పేరదెయ్యది తెల్పుము , వినిఁగవలతు , ననుడుఁ గొడుకు ప్రియంబున , ననియె నిట్లు.

సీ॥ వలచిన పురుషార్థ , ముల విచ్చును త్రివర్గ , మును దాఁటఁ దోడ్పడి , ముక్తి నొనఁగు
నక్షయం బాద్యంబు , నజ హఠాదులకు ప , దా చింతనీయం బు , దారతమము
సత్యలోకము దాఁక , నకల లోకఁబుల , స్థావర జంగమ , సమితి యందు
దెంపింబునెం గల్గ , తెలివిచే ఛానింప , గలవియై యుండు న , స్థావరముల

తే॥ మహిమ విఘరింప నరిదియో , మఱచువారు , నిజము జీవచ్ఛవములు వి , స్పింతుఁబూత
నామమొ నమోనారాయ , జాయయగును , అనదృశంబైన మంత్రమి , య్యదియె తండ్రి :

మ॥ భవ వారాశి పూర్వ కర్మమును నా , వర్తంబు నందుఁడి జం
తువులం దీరము చేర్చు నావ జిగి దొం , తుల్ గూర్చు మైమర్చు న

దృవికంబుల్ పొసగించు నామము ముసీం , ద్ర స్తుత్యము వేద శి
ర్ష వధూ మస్తక రత్న మీ విమల మం , శ్రం బన్య దుస్సాధమున్
క॥ పీకు న్నాకు సమస్త జీవులకు గ్లా , వి న్మాన్వి భవ్యంబు ల
స్తోక ప్రాభవ మొప్ప నిచ్చునదియం , చున్ విజ్ఞలే పట్క వా
రేకీభావముతోడ నంచుఁ దనముం , డిమ్మాడ్కి భావించు రౌ
ద్రాకారులయి చూచి దానవకులా , ధ్యజుడు దర్శించుడు
క॥ ఓరీ మోక్షకు ; నేటిదాక నొందే , నొక్కప్పు నా ముంగలన్
దీరత్వంబునఁ బల్కలేడు పలుకిన్ , దీండ్రించి నాయజ్ఞు దు
ర్వాం ప్రక్రియఁ గాల్చినైచుగిది యె , వ్యతిష్టు బోదించి రె
చ్చో రూపంబుగ నేర్పిరో దెలుపుమా , శు.రా : వడి నిర్మిమున్.

క॥ అజహం మని దివిదాదెవు , లజగ్రము మదీయ నామ , మర్తి జపంబ్రా
రజమున వారలఁ దెలువరు , నిజముగఁ జూడలఁచి యెవఁడు , నేర్పఁ దెలుపుమా ;

క॥ కదనము సేయఁగఁ బలుమా , తెదిరిండు విటిగి గరుడు , నెక్కి యుదధి నె
ల్లదముగఁ జేరి యివల రా , కొదిగిన యాపంద నామ , మొనఁగునె మేల్మిన్ ;

మ॥ మన వంశంబున వారలెందఱో మహా , మాయావియో విష్ణు వం
చనచేఁ గూలిరి నాడు తమ్ముని జగ , జ్ఞానంబులం గర్పమం
దునఁ దాల్చిం దగునావిఁ బోత్రియలు యా , దుష్టుడె చంపెన్ ధరి
త్రివి సర్పంబును మూషికం బలరు భ , క్తిం గొల్ప మేలొనొకో ;

చ॥ నకల చరాచరంబులకుఁ , జావును పుట్టువు గూర్చువాడ నే
నొకరుడ నెందులేడు మఱి , యొక్కఁడు కార్యముచేతఁగాక తోఁ
పికల నెఱుంగు చెక్కడి వి , వేకిము ; నేర్పిన వాడెవఁడు ; వా
నికి మఱి నీకు జీవితము , నిక్కము దాసె నికేల చెప్పఁగన్ ;

చ॥ శ్రుతిహిత కార్యముల్ నలుపు , కూరులు మేల్పడుచుందువారు ; దు
ర్గతులకుఁ బోవుచుండ్రు చెడు , కార్యములే యొనరించువారు ; వి
శ్చితము జగత్స్వభావమునఁ , జెద్దది మంచిది రాజా నాజుచే
గతులు వహించు నాది తుది , గలదు లోకమునందు దేనికిన్ .

ఉ॥ గొప్ప తపంబుచే నమర , కోటి త్రిమూర్తులు మేల్మిలొంద నే
నొప్పుగ వారికంచెఁ దప , ముత్కటరీతిగఁ జేసి మించఁగా
నిప్పుడు తాము మేల్పదవు , లెల్లను ముందటఁ గోలుపోయి నా
రప్పటినుండి నారి వను , లన్నియు మానిరి చుక్కనొటచే

ఉ॥ జన్మములుం దపంబులును , శశ్రుల కక్షయ సౌఖ్యదంబులొ
ట న్నెఱివెంచి వానివి క , దంకి నొనర్చుగనీక మాన్పితన్

బస్సుగ వార లిప్పుడు త , పంబు మఖంబులు లేమి సత్త్వ సం
పన్నుతి డింది దిక్కటిరి , పాయక విన్నెటు రావనేర్తురో?

తే॥ క్రిందః సిరియ్య నిపుడు మ , న్నించినాడ, వ్యర్థవాక్కుల నింకిటు , లాడఁబోకు
గురుల వాక్కులు శ్రేయంబు , గూర్చుననుచు, నమ్మి పరియింపుమనె హిర , జ్యకళిపుండు
తే॥ చదువులకు నెల్లఁ జేయిరి , చందమగుచు, గ్రతువులకు శ్రుతులకుఁగట్ట , కడపటిదగు
నెఱి యొకండు దెల్పెదను మ , న్నించి యరయు, మనుచుఁ దెలుపంగఁదొడఁగెఁ

బ్ర , హ్లాదుఁడట్లు.

తే॥ విత్తులేక వృక్షము పుట్టి , వెలయఁబోదు, భ్రాంతి గొలుపు నజ్ఞానంబు , వదలి సత్య
మెఱుంగఁ దలఁచినఁ దెల్పెద , హెచ్చరికను, తెలియుమా దీర్ఘగరతలా , మలకముగను.

మ॥ తనలోనుండి నమస్తలోకముల ను , ద్యల్లీల సృష్టించి యం
దున వెవ్వేఱుగఁ బెక్కురూపముల జం , తుశ్రేణియై వానిలో
నన రైలంబును నుప్పులంబలెనె యు , న్నాడైన భేదంబులం
గానఁ దా యాద్యుని తొంటియున్ని తరమే , గుర్తించి వాక్రవ్యఁగన్?

తే॥ వస్తు తత్త్వంబు వివరించి , పలుకు సాంఖ్య, యోగములు రెండు త్రోవలా , యునికి

పూర్తి

గా నెఱింగిన వారికిఁ , గాక యాది, పురుషు నుచ్చస్థితి నెఱుంగఁ , దరమె ? తండ్రి :

సీ॥ వేదాంత శాస్త్రముల్ , విజ్ఞానమయుఁడని, తనరఁ దెల్పెడు పర , తత్త్వ మతఁడు
తమ్ము దామెఱిగిన , తద్జ్ఞా లీయర్థంబు, నెఱుఁగుదు రజ్ఞాను , లెఱుంగ లేరు
తెలియని వారు ము , క్తిని కొంచలేరు ప్ర, త్యజెడి సుప్రమా , జాదులఁ గొని
కొలువంగ రాని యా , కూటస్థుఁడగువాని, మాయ నెఱుంగ నె , మ్మాడ్కిఁగాదు

తే॥ త్రిగుణరూపుండు త్రిజగ దా , కృతి చరాచ, రాది రూపుఁ దేకాకృతి , నందియుండి
భిన్నరీతులఁ దోయ న , వివేకుఁ డనుగ్ర, హించు కర్మముల్ చుచుకన , నెఱుంగనగునె ?

క॥ క్రియలును ఫలములు ఫలదా, తయుఁ గర్తయు భోక్తయైన , తత్త్వంబును ని
శ్చయముగ నెఱిగిన చతురులె, వియతిన్ భవ జలది దాఁట నేర్తురు తండ్రి :

క॥ తపములు మంత్రములు జపము, తపఃఫలము కుడుపు నగుచు, ద్రష్టయు దృగ్దృ
శ్య పరిజ్ఞానంబులు నగు, నపదుని మాయాబలంబు , నగునె తెలియన్ ?

మ॥ తొలి కర్మంబులకున్ ఫలానుభవముల్ , తొల్లం బ్రసాదించు న
వ్వలి కర్మంబులకున్ ఫలంబు నవలన్ , బ్రాపింపఁగా జేయుఁ ద
త్ఫలముల్ ముందులు వెన్నెలై వెడ తడం , బాటొందుటల్ తప్పియుం
దొలఁగం బాఱుట లేదు చిత్రముగ నొం , దుం గర్మ సంబంధముల్.

తే॥ పాప పుణ్య కర్మంబుల , ఫలములెల్లఁ , బరిమితంబులు పరమేశు , భక్తితోడఁ
దలఁచు ఫలములు కొఱతలే , కలరుచుండు, నితకంచెను మేలేది , యెఱుంగఁ గలదు?

- అ॥ యాగములను తుదిని , యోగేశ్వరునకొక . వేల్చి వేల్చుచుండ్రు , విజ్ఞులెల్ల
నది చరాచరంబు , లండు చేరుననుచు, శ్రుతులు దెలుపు పలము , హుటి యదియ.
- సీ॥ ఆ పరబ్రహ్మమే , యానంద లీలకై , మూల ప్రకృతినుండి , మొట్టమొదటఁ
గార్య రూపంబైన , చర్యా ప్రపంచంబు, సృష్టి గావించె వి , చిత్రరీతి
శాస్త్రంబులందు చ , రాచ ప్రసంగంబులొ, నర్థంబులన్నియు , నాద్యమైన
ప్రకృతి యొసంగిన , వికృతులచేనైన , భేదంబులే కాని , వేఱు కావు
- తే॥ బ్రహ్మ మొదలగు నీ జీవ , రాసులెల్ల, బంధురంబైన తన్నాని , సంకజమున
నశియంబైన బీజంబు , నందయొక్క, భాగముననుండుఁ బూర్తియా , బ్రహ్మకనెనెఁ
- చ॥ అనదృకుఁ డప్రమేయుఁ డజుఁ , డాద్యుఁడు మేరయె లేనివాఁడు ని
ర్యసనుఁడు కిన్నులం గలఁడు , పర్విన చూపులనుండు విజ్ఞ ము
ననముల నిండియుండు గగ , నంబున భూమిని సర్వభూత హృ
ద్వనతులలోన బాహ్యమున , భాసిలు సర్వ జగత్ప్రహర్షుఁడై
- క॥ తలఁపునఁ బలుకులఁ జేతల, గలఁ డింద్రియములను గలఁడు , గలఁ డోంకారో
చ్ఛలిత స్వర సంధులలోఁ, గలఁడు త్రికాలములఁ గలఁడు , కలఁ డసురేంద్రా :
- క॥ అరిషడ్వర్గము భక్తుల, దరిఁజేరఁగనీక కాని , దరిఁజేర్చెడు న
త్కరణానిది నామమే త, త్పురులకు భవ జలధి దాటఁ , దరణి మహాత్మా :
- క॥ పటబీజ న్యాయంబున, విటతాటములేని మహిమ , వెలసిన హరి యు
త్కటకాలము స్థానమ్మును, పటు సాధన శీలములును , ఫలమును తండ్రీ :
- క॥ వీణియ సుస్వరముం బలె, నాణియమగు శీల మధరు , నారాయణు వి
న్నాణంపు మహిమ సర్వాం, గీణంబగు నంటకుండుఁ , గించి తైనన్.
- సీ॥ ఏకాక్షరింబయి , యెనఁగు నోంకారంబు, నందాచ్యకారమై , ప్రాణమైన
యక్ష రార్థంబగు , నాదిదేవుఁడు జ్ఞాన, మునకు జ్ఞానంబుగా , నొసరువాఁడు
నిఖిల లోకములందు , నిందారియుంటచేఁ, జొగయు నిన్నునుబోలె , నెగడువాఁడు
నవ్యమాలా సుమ , నస్సులఁ బోలిన, వివిధ చుతములందు , వివిధగతులఁ
- తే॥ దరివి వాదించువారలు , పనరుకతనఁ, గలుగు పలుభేదములు గాక , గలదె యతని
కిన్ని భేదంబు లిం లేు , యెంచిచూడ, కడలి కులకు భిన్నత , గలదెఁ తండ్రీ :
- తే॥ ఇట్టి యసమాన విభవు నీ , వెల్లిదంబు, చేసి నలంబాయువులను , ఊపఁబడి
కొందువే యని చ్ఛింతింతుఁ , గొడవలేక, వినుతి చేసి ధన్యుడనై , నని వచింప.

తండ్రీ ప్రహ్లాదు వివిధోపాయముల కిచ్చించుట.

మ॥ విని దైతేయ కులేంద్రుఁ డుగ్రుఁడయి వి , ఓక్సన్ వివాదించు పు
త్తుని ధాత్రీస్థలి ద్రొబ్బి నేత్రముల బ , ద్యోతంబు బల్లంగఁ జూ

చిన టూగోళము కిరిపిరెన్ గ్రహములుం , జీవాకులయ్యెన్ గిరుల్
వణిగెన్ సప్తది లేయుంటె సభయుం , బంబించె బ్రహ్మాండమున్.

ఉ॥ ఇంతిటు ఎంచి నాడుఁ బగఁ యేదియులేదు శరీరమందె దు
ర్బలం రుణా ప్రరోహము వి , ధంబునఁ బుట్టె నెఱుంగనేల యీ
త్రాంతస చిత్తస్పర్తిఁ హరి , భక్తుఁడనంచు వచించువాడు ని
శ్చింతముగాఁ దెగం బొడిచి , చీల్చుఁడు త్రుంపుడు వంపుఁ డుద్ధతిన్.

చ॥ అని వసుదేవుఁడ నాడ హృద , యంబున నక్కటికంబు సుంతయుం
వెనయని రిక్కిమిల్ ప్రభుని , చిన్నిటమారు ముగ్ధులైన గు
న్నను గొనిపోవు రీతి జత , సంబున వాకిటి కీడ్చి తెచ్చి యొ
క్కసున్నని వాడి కిత్తులు గ , దావళి వీచిరి పిచ్చులిండుచున్.

తే॥ సదయుఁ బ్రహ్లాదు నుచయులు , సరగఁజాట్టి, వైచు తైదుపుల్ జగదీశ , భక్తవరుని
తాత్రవులు తిట్టు రిట్టుల , చందమగును, నిష్ఫలంబు లయ్యెను రజ , నీ వరేంద్ర :

ఉ॥ కాలిచెచ్చి చిత్తముఁ గడి , కందలుగాఁ దెగనేసి రెండుగాఁ
జీరిచి త్రోచు తైదుపులు , చేడ్చడి భేదిలి నుగునూచమై
బాలునిపే నిపై డురిది , పాపిన కోపున నొప్పె నాతఁడన్
దీలక సోలిపోక హరి , దివ్య పదంబుల నిల్పె నాత్మలో.

ఉ॥ అంతట దానవుల్ చని సు , రారికి సంతయు విన్నవించి యీ
పంకయు నొప్పుఁ దాయుధము , లన్నియుఁ జూర్చుములయ్యె నన్న బి
ల్వంతగ నాకించి పడ , వేయుఁడు నిప్పులగుంటలో ననన్
గంధులు వైచుచుం జనిరి , కట్టిడి దైత్యులు సంతసంబునన్.

తే॥ పెద్దగుంటలోఁ గట్టులు , పేర్చి చమురు, పోసి నిప్పు రగిల్చి యీ , బుడత దాసి
వట్టి త్రోసిరా మంట శ్రీ , ఎరుని కరుణఁ, జందనము చందమునఁ జాలఁ , జల్లనయ్యె.

ఉ॥ సోఁటలు తెల్ల వస్త్రములు , చుట్టి రగుల్చు మరుత్తమాజు పెం
దోఁకకు మైఖిలేంద్ర సుత , దుర్దమ తీక్షణ సతీత్వ వహ్నిచే
నాకయి వేడి చల్లనయి , నట్టులు రక్కసి మూఁక రొల్చు నా
భీతిర వహ్ని బాలునకుఁ , బేరిన మంచును పోలె నయ్యెడన్.

అ॥ అవల వారలేగి , యసురేంద్రునకుఁ దెల్పఁ, మండిపడుచు జగము , మాడ్చు విసము
గలుగు సహలఁదెచ్చి , కలపింపుఁడని యాజ్ఞ , యిడఁగ దనుజ భటులు , వడిగఁజనిరి

తే॥ అష్టనాగంబు లసురేంద్రు , నాజ్ఞవచ్చి, విసము లుచియుచు హరిభక్త , వీరు మేనఁ
గోజులూనంగఁ గలచెఁ గు , మార వరుఁడు, మదిని వెన్నుని నన్నుతి , మానఁడయ్యె.

ఉ॥ దగ్గల నున్నవారలు వ , డంకురు నెత్తురు గ్రక్క- సాంద్రమై
మ్రొగ్గిన వీరదంబునను , క్రొవ్వెల చొచ్చినవీరి మేనిలో

నిగ్గడి కొఱలానికను , నీగి పదింబదితుండులై ధరన్
ప్రగ్గను వానిలో విసము , మా అమృతంబు స్రవించె వింతగన్.

తే॥ దనుజు లావంత తమ ప్రభు , వునకుఁ దెలుప, రాక్షసేంద్రుండు కనలియై , రావతంబుఁ
దెచ్చి త్రొక్కింపుఁ డన వారు , త్రిదశరాజు, నడుగ నాతండు భయమున నట్టై , యొనఁగె.

తే॥ కాలు సేతుల తొమ్మనఁ గంఠమందు, నిచియఁ జాళంబులం గట్టి , యేను నెదుట
దొరలఁజేయఁ బ్రహ్లాదుండు , దొడ్డబుద్ధి, విట్లు వాక్రుచ్చెఁ జొదంతి , నెనఁగఁ గాంచి.

క॥ భుజగకులాదిపశయనుఁడు, భుజగారిధ్వజుఁడు భుజగ , భూషనుతుఁడు మీ
గజరాజుఁ గాచినాతఁడు, త్రిజగద్వంద్యుండు నామ , డిం గలఁ డన్నన్

క॥ దంతి తలవ్రాల్చి యాగుణ, వంతునకున్ మ్రొక్కి మరలెఁ , బ్రభు భటు లావృ
త్తాంతమఁ దెలుపఁగ మండుచు, నంతకువలెఁ గనలి దాని , నడుపుం డనియెన్.

క॥ రక్కసులు చంప దాయుడు, నక్కరి ప్రహ్లాదు సురము , నంటఁగఁ బొడిచెన్
మిక్కిలి యనంటి బోదెల, ముక్కలవలె విఱిగె మేన , ముట్టిన దంష్ట్రుల్.

క॥ దనుజులు వడివడిఁ జని జరి, గిన వార్తం దెలుప వేనఁ , గిని మండెడు సూ
ర్యుని పోలె మండి జనకుఁడు, తనయుని వనరాశిఁ ద్రోవ , దైత్యులఁ బంపెన్.

ఉ॥ ఈ దనుజేంద్రుఁ దెట్లయిన , నీతని చంపక మానఁడంచుఁ బ్ర
హ్లాదుని వట్టి యొందొక య , హార్యముతో జతగట్టి యగ్గట్టి
రోదధి మధ్యమందు సుగు , జోత్తరుఁ ద్రోచిరి భక్తవర్యుఁ డా
శ్రీదుని పాద పద్మముల , శీంతన సేయుచు నుండె నివ్వయన్.

క॥ జడధి యొక మడుపువలె నే, ర్పడ గిరి కలమగుచుఁ దుంబి , ఫలముపగిది నా
బుడుతను తేల్చుఁగ నాతఁడు, కడలిని వటపత్తళాయి , కరణిని వెలసెన్.

మ॥ కరుణావారిదిః యస్రమేయ మహిమా , గంభీరః లోకేశ్వరాః
దరహంకారిన్, దుష్ట మానసుఁడన్, దుర్వంశ జాతుంపన్,
యరయం జాలవో, భారమో, తగఁ బరీ , జ్ఞర్హుండన్, మాధవాః
వరదాః దీనశరణ్యః, యన్య మెఱుంగఁ , భక్తావనాః ప్రోవవే.

క॥ పంచకుల పంచకుండపు, చంచలమతిన్ నై న నన్ను , సంశోధింపన్
బ్రాంచ తృద్ధతి యగునే, పంచముఖాదులకు నెఱుంగఁ , బడవు మహేశాః

మ॥ పరమేశు నిన్ను పొందఁగాఁ దగు మహో , పాయంబె విజ్ఞాన మం
చరయం గల్గిన తత్తవేత్తలును ని , న్నందంగ లేకుండి బ
మైరకున్ లోగిరి నే~ పాపిని మదా , త్మీయుండ దై తేయుఁడన్
శరణం బంటిని దీనవత్సలత నీ , స్వమృత్యు మన్నింపవే.

క॥ స్థిరుఁడను నే నిలఁచుముల, స్థిరములహం బ్రహ్మమనివ, చింతరు పలుకం
జొరవయగుఁ గాని లిరిసె, లిరిఁ జరగునే ప్రపంచ, కర్మము లెల్లన్;

మ॥ జగదాద్యంబగు పున్న పున్నదనుచుం, ఆర్చింప లేదంచు రెం
డగు లీచుల్ పచియింపుచున్, కురులు భి, న్నార్దంబులై యొప్పు భూ
రి గుహంబస్థము దుర్బ తర్జు మది గు, ర్తివంగ దుస్సాధ మి
ట్లగునె నీచు నిగూఢ పద్ధతిని మా, య నాటకం బాడఁగన్;

మ॥ తెలియన్నెఁగు నన్ను దోఁటులు విధ, తృండంచు రుద్రుండుగాఁ
బలుకం బెల్లున్; రాయలారులు పుపుల్, వండ్లుం గొమల్ బీజమం
దలి వై నట్లులు నన్వ దేవరలు నీ, తత్త్వంబునం దోఁచు వా
రలు నీ వాదిచు బీజమై వెలయు దీ, రాధాంతమే నిక్కమౌ

క॥ వెలువడి నీనుండి జగము, పలుభేదము లొందినంత, బరఁగునె వేఱై;
పలు భూషలు పలు పేరులు, గలవైనను కనకమగును, గాకేమి యగున్;

క॥ తలిదండ్రులరీయఁ బ్రేమను, కలిగించితి వీవు వెలయఁ, గల హృదయంబే
కలవాఁడను భవ దుఃఖం, బుల నొనఁగిన నీవ తీర్పు, బోలుదు తండ్రి;

క॥ అని వినురించుచు నుండిని, లనయుని స్థితియెఱిగి దనుజ, దయతుఁడు వానిం
గొని తెమ్మని హాలాహల, మును పోలిన విసము నొనఁగె, మున్నుగఁ ద్రావన్.

క॥ విషధర యనుని విత్తుడు, విషముం గొని త్రావె భవుని, విధమున నది ని
ర్విషమై నుద యయ్యెను ని, ర్విషయునకున్ విషము ఫలము, వృధ గాకున్నే;

క॥ రక్కసులు గవల మోదఁగ, నుక్కఱుడును కంచికుండ, దుల్లంబునఁ దా
నొక్కొక ముకుంద నామము, చెక్కు చెదరకుండ నిలిచి, చింతన చేయున్.

అ॥ సాటిలేని మాయఁ, జావకుండెడు నుపా, యమ్ము నైజముగనె, యమరినాడు
వీని నేన చంపి, విశ్వంబులో నవ, భ్యాతిఁ దొలకునంచు, నతని డాసి.

మ॥ అసురేంద్రుం డదలింపఁ దండ్రికి నుతుం, డత్యర్థిమై మ్రొక్కి నా
యసుపుల్ నీయవికాదె; యైనను జగ, ద్వాస్థుండు నారాయణుం
డెఱకంబారఁ దలంచినన్ జరగు గా, కిట్లెన్ని చందాల నీ
రసచేఁ బూనిన నొనొకో భువన సం, త్రాణుండు తా నుండఁగన్;

కా॥ చూపం జూడఁ దలంపుఁగొన్న దనుజే, కుం డంత మూఢాత్మకా;
నా పేరే జపియించుచుం బ్రదుకుచు, న్నారై న ముమ్మారులో;
ప్రోపుం గోల్పడినట్టి వేలుపురొ, య, బోగింద్రుఁడో, మోసులో;
యేపాటిం గలనారొ, తెల్పు జగముల్, సృష్టించు నానేర్పరుల్;

సీ॥ అనిన తండ్రికిఁ బుత్రుఁ, డను లోకములనెల్ల, సృష్టించినాడు రె, క్కిడఁగదాని
ప్రాణులఁ గల్పించి, వాని యన్నిటిలోనఁ, బూవులఁ దాని నూ, వుంను నూనె

పోడిమి విండి యు , న్నాడు మానాయకుఁ, డతఁడు నాకనులకు నరయఁదగిన
కరణి నెల్లెదలను , కానవచ్చెడువాఁడు, చూడుమా చూచెడు , చొప్పుచెలువ
తే॥ నమ్మకున్నావు విజము నీ , తమ్మునాఁడు, జీవములఁ గొన్న యాహరి , నీవుచూడ
దగినయంత చుక్కనయయి , తనరువాఁడెఁ, నర్హ జీవాంతరాత్మయో , సత్యమూర్తి.

ఉ॥ మూఁడు గుఱుంబు లాతనివె , మూఁడు పనుల్ మఱిమూఁడు మూర్తులున్
మూఁడగు నేత్రముల్ స్థికులు , మూఁడను మూఁడు జగాలు వానివే
మూఁడు కాలముల్ దెలియ , ముఖ్యఁ డతఁడె నమస్తసాక్షియో
ప్రోడ యతంచె సత్యమిది , ముమ్మఱు సత్య మనంగ నాఁడున్.

మ॥ వినరా మూర్తః నమస్త తోతముల వె , వేస్తెనె వస్తు ప్రజం
బున నొక్కండె కలం డటంబు మిగులన్ , మూర్తించుచున్నావు నీ
వను మాటల్ విజమైన దొంగయగు నా , యజ్ఞాఖే నీ కంబ మం
దునఁ జూపింపుము పిచ్చటన్ దగిన యు , ద్యోగంబు గావితమున్.

సీ॥ అనుచు జగన్నాథుఁ , డబువున నున్నవాఁ, డబు శతాంశంబున , నబఁగినాఁడు
మేరువం దున్నాఁడు , మింట నున్నాఁడు నీ, వాక్కునఁ గలఁడు స్తం , తమునఁ గలఁడు
చూడంగ వల తేని , చూచెడుగాని. ప్రహ్లాదు డనఁగఁ గ్ర , వ్యాదనామఁ
దోరిఁ నీయనుకూలు , నొప్పుగ నీస్తంభ, మంద చూపుము చూప , కుండువేని

తే॥ కరి శిరంబును హరి చీల్చు , కరణి మెలసి. నిన్ను నీభద్రమునఁ , జీర్చి నెత్తురాని
మ్రుంగి వై చెదనని పెను , మేరుమట్లు, గర్జనము చేసెఁ దర్జన , భర్జనముం

మ॥ జనకాః నాయసుఱుంఁ మిల్కునగునే , సర్వేశ్వరుం దీవు కో
రిన యాతావులనెల్లఁ గానఁబడఁ కా , ర్వేరంబునం దాగి యుం
డెనయేనిన్ బ్రదుకింగినొల్లఁ దనువు , న్నేనే విసర్జించెనన్
దన దాసుండను కానఁటఁచుఁ దుదిఁ బం , తంబాడఁ బ్రహ్లాదుఁడున్

స్వసింహమూర్త్యావిర్భావము

తే॥ అసురనాథుండు మేలు పే , లనుచు నవ్వి, హస్తమున నొక్కకంబంబు , నంటఁజులచెఁ
బెలువ దిక్కులు గోళముల్ , దీటఁగయ, సింహగర్జన ముండుండు , చెలఁ గెనపుడు

మ॥ అవిందానన శంకరాదులును ది , వ్యాట్రుంబు లెన్నేనియున్
స్థితిక్తిం దపమావరించియును వీ , క్షింపంగ లేఁటి శ్రీ
హరి నవ్వున్ విని యుబ్బి గంతులిడి ప్ర , హ్లాదుండు కేలోచ్చి త
త్పరుడై పాడెను వేఁడె నేడిచె గగు , ల్పటాండఁ జొక్కెన్ పుగెన్.

చ॥ పటపట పండ్లు గీటి సుర , వైరి యచల్చుచు నవ్విసట్టి నీ
విట నెట డాగినాఁడపుర , యాతఁడు పల్కిన కేకవుండవా

కిటివయి తమ్ముఁ బంపితిని , కీడ్పడి జరి పయోధి దాఁగి లి
ప్పటికి మగండ్లవైన వెరి , వాఱుము రమ్మని బాలద్రవ్యఁగన్.

కా॥ స్తంభం బప్పుడు పెట్టునం బగిలె ది , గ్ధాలంబు లాటాడ నం
రంభందై హరి పెట్టెడె స్వనుజ హ , ర్విజృంభిల్ నీ వని పా
దాంభోజంబులు ధూమినుండఁ బయి లో , రారిక వెసం దాటి యా
యంభోజాసనుఁ డపై పుట్టిన విధం , బందెం దదీయస్థితుల్

ఉ॥ లెక్కయిడంగ రాక పొద , లెన్ శిరముల్ శిరముల్ సుగారి కొ
క్కొక్కని కొక్క మోము కరి , యుగ్మము కన్నులు మూఁడు వారిధుల్
గ్రుక్కగొనంగఁజాలు పెను , మోర ముఖంబులు గల్గి యెల్లరన్
జిక్కఁగఁబట్టి నొక్కచును , జిందఱవందఱ చేసె నుగ్రతన్.

తే॥ విలయ కాల వహ్నిని మించి , వెలిగెజాలు, విలయవాయువులను మించి , వెల సెనూర్పు
అన్ని రెండు సృసింహుని , యందనిలిచె , గాని చిత్రము జగములఁ , గాల్పలేదు.

చ॥ పొదిఁగి ప్రిదిల్పి పిల్లలను , పోషణ చేసెడు తల్లి కోడి యా
పద తఱి బెక్కలం దడఁచి , పట్టుగఁ గాచెడు లీల నందముల్
కుదురుగ లోనఁదాల్చి వెలి , గూర్చ వసించెడు జీవులెల్ల న
య్యదన సృసింహ నాస్యమున , యంద యడంగె భయంబు డిందఁగన్.

చ॥ నలువను దొట్టి వచ్చిన న , నాతన ధర్మపదంబు సుంతయున్
వలవని దుష్ట రాక్షసుల , వారలఁ జేరిన వారిఁ గూల్చి సా
ధు నుదరంబునందఁయిడి , దొడ్ కృపామతిఁ గాచె; సజ్జనుల్
తొలుత సిలుంగు లొందఁ దుది , దూకొని పౌఖ్యము గాంచురే కదా!

సీ॥ దంష్ట్రులఁ జీల్చి కొం , దఱఁ జంపెఁ గొందఱ, నంద కటాహంబు , నంబవైచె
ధరణిని రాచెఁ గొం , దఱఁ గొందఱను మేరు, గిరికిఁ దాఁకఁగఁ బట్టి , తిరుగవైచెఁ
గొందఱ జలరాశి , యందు పాటఁగవైచెఁ, గొందఱ బడబాగ్ని , గూల్చి కార్చెఁ
జాఱచుటఁ జూచికొం , దఱ శ్రుళ్ళదంచెఁగొం, దఱ హంకృతిని తూలి , తెరలనడఁచె

తే॥ రెండు గాఁజీర్చె శిరములు , చెందెఁజక్క, మొలిచెనలఁచెఁ బ్రేవులఁజట్టి , మెలియనూర్చె
కన్నుగ్రుడ్లను పెఱికినను , కాళ్ళ నజితె , జెలఁగి లయరుద్రభంగి నృ , సింహమూర్తి.

తే॥ దంతి రధ వాజి భటుల ను , ద్ధతినిఘ్రుంగు , దోయధి జలంబు చేఁవల , తోడఁద్రావు
మేఘములఁ బిడుగులతోడ , మ్రింగివైచు, దర్మదేవతయును చాల , దద్దఱిల్ల

తే॥ కొందఱనుకులగిరులపై , గూలమోఁడు , గొందఱనుచక్రవాహిని , గూలమోఁడు
గొందఱను గోళకుక్కంబు , గూలమోఁడు, గొందఱదిగంతముదాటి , కూలమోఁడు

తే॥ శిరములం గిల్లి కొందఱ , దొరలఁద్రోచు, నిప్పు పుట్టంగఁ గొందఱ , నేలరాచు
జలము వింగి కెగురఁబట్టి , జలదివైచు , దోచినట్టి తెలుంగుల , దూల వీచు.

తే॥ జగములను మూట ననురుల , మిగులనీక , కడఁకఁ జంపి దైత్యాంగనా , గర్భములను
నాశ మొనరించి యట వారి , నలునులేమి , బయటి యందంబులకుఁ గేలు , పరఁగఁజూఁచె .

క॥ నరసింగఁడు ప్రహ్లాదుని , హిరణ్యకశిపువును దక్క , నెల్లరఁ దునుమన్
గురుకోపంబున రాక్షస , వరుఁ డుఱుముదు నతనిఁగాంచి , వారని కడిమిన్ .

తే॥ వజ్ర ఖడ్గంబు నొటనుండి ఎఱల దూసి , ధాకరంబున దొడ్డ భే , టకముఁదాల్చి
యమరు బలుక సంక్రంబులు , నద్రులదర , నార్చి పేర్చి యాడుగఱచి , యతనిదాసె .

మ॥ అమరస్తుత్య యశోభిరాముఁడగు ప్ర , హ్లాదుండు తండ్రిఁ జగ
ద్రమణుం గాంచియు విచుకంత హితముం , దర్శింప వేమయ్య? దెం
దమునం దవ్వులఁ ద్రోచి కాచు భువనా , ద్యక్షిన్ రమానాథు మ్రొ
క్కుము పేలొందెడు పాప జాలము తొలం , గుణ తెమ్మకన్ రొద్రుడై

ఉ॥ పిల్లను గ్రుడ్డు గేలి గొను , వీరక వచించెడు చిత్రమైన యీ
కిల్లి మెకంబు చేతులను , కాళ్ళను త్రుంచి వధించి యంత నిన్
ద్రైశ్శృంగ జంపి యవ్వలనె , తీవ్ర తరాసిని వ్రాల్చ నాయెడన్
మెల్లన వ్రాలుటల్ గలదె , మెల్లక లల్క వహించి నవ్వుడుకా .

సీ॥ అని కాలు సేతుల , నడిదంబున న్నోటఁ , బొగలు నిప్పులు గ్రక్క , నెగడి చాయ
దనుజమాయలఁ దల , దన్నెడి మాయల , యందు నేర్పరియౌ ము , కుందుఁ దంత
గజకుల కరిది ల , క్షణములు గల కాలు , సేతులతో వానిఁ , జేర్చిపట్టె
బెడిదుఁడై నిర్భీతిఁ , బెనుపారిన హిరణ్య , కశిపుండు మేరు న , గంబుఁ బోల

తే॥ ఖర సఖరముల తోడ భీ , కర విరావ , గర్జతో నృసింహుఁడు పాల , కదలి పొంగి
బ్రహ్మలోకంబు దాఁకంగఁ , జరపు పగిది . నొప్పి మేరువు ముంచిన , చొప్పుదాల్చె .

మ॥ భుజముల్ ఖడ్గములుం గిరీటమును సం , శోభిల్లి పైనున్న తో
యజ గర్వాండ కటాహ కుడ్య మొరయన్ , వ్యాపించి జ్యోతిర్గ్రహ
వ్రజముల్ మేరువుఁ జాట్లు చందమున దీ , వ్యధితన్ భూషాలి యా
రజమై రాజిల దానవేంద్ర చరణా , గ్రం బెత్తి త్రిప్పెన్ వడిన్ .

తే॥ ప్రేతచుండిన పోగులు , రెండు చెదరి , పడినవై యిప్పు డుదయాస్త , పర్వతములు
గాఁగ వెలసెనందలి పద్మ , రాగ కాంతి , యేకదా సాంధ్యరాగమై , యెఱఁగుచుండు .

అ॥ ఉగ్రమూర్తియైన , వ్యగ్రు నృసింహ క , రాగ్ర ఖర సఖరము , లానినంతఁ
గర్భురేంద్రు వజ్ర , కరిన వక్షమునుండి , నల్ల బయలు వెడలె , మెల్లగాఁగ

కా॥ మాయమేయ జగ నియమకుఁడు దు , ర్మానిన్ నిలింపద్విషున్
సాయంకాలమునన్ దదీయ నగరిన్ , రత్నప్రభా దేహిన్
మాయంపం దొడపైనఁ జేర్చికొని సే , మంబుల్ జగంబొంద దై
రేయ శ్రీ కిరవైన వక్షము సము , ద్బేదించి చంపెన్ వెనన్ .

తే॥ కనఁగ రాక దాఁగిన మూడు , నెనిమిదియును, వేయి కన్నులు గలవారు , వెండి దిక్ప
తులును ఋషులును గుంపులై , చిరిసి పచ్చి, చేరి రేపిడితోఁజూచు , వాఠమడుచు.

తే॥ బాంపఁ గాంపఁగ నెన్నెడఁ , గానిఁబుచ్చి, బాటసేతులు మోములు , గాఁగ నిండి
మనసుచే వాఝుచేఁజ్ఞా , మహిమచేతఁ, గడ యెఱుఁగలేని రూపంబు , కనిరి జడిసి.

తే॥ పఁడ్ల సందులే దిబ్బులు , పట్టపట్టు, సనఁగఁగిగు మొగములు కోటు , లగుదు పెలఁయు
నారసింహు రూపము చిను , లాఁగఁగాంచి, బ్రహ్మ తర్క్కిల్లి నీరీలిఁ , బ్రస్తుతించె.

తే॥ నిన్ను సృష్టించు కొనువాడు , నీచ యనెడు, సత్య మీమాంసున నిష్ఠ , సృష్టమయ్యె
నిట్లులైనదో ద్రాఱు , సృష్టి సేయ, నన్ను పుట్టించు టేటికో? , నారసింహః

తే॥ బుద్ధుడఁబలు కరణి నీ , ధువన వితతి, ప్రబలు నీయంద యల్లరూ , పములు నీవ
యిట్టి రూపంబు నొకదాని , నీవు పూన, నాది మధ్యాంత రహితత్వ , మమరుటెట్లు ?

తే॥ పరఁగి యేకమై నామ రూ , పములు పెక్కు, లందుదువు నీవతొలిహేతు , వగుదునుండ
నెవరి సృజియింతు; కాచెన , వెవరి? నేరి, సంహరింతువు? తెలియంగఁ , జాలనయ్యః

కా॥ నీవే నన్ను సృజించినాడవు తొలిన్ , నిన్నుండి నీ సత్కృపా

భావం బబ్బుటచే జగంబుల సృజిం , పన్ గల్గినాఁడన్ జగం

దీవే కర్తవ్య నీవే భర్తవును నీ , వే హేమ మీవాడు వం

దాదిర్పావము నొందు భాషణము నే , నొడుక జగన్నాయకా :

క॥ అరి విసుతించుచు బ్రహ్మయుఁ, వినాయకు దిక్పతులును , వేచ్చులు మునులుకా
విసతులయి లేలు మోడ్చుగ, వనజాక్షం డుగ్ర కోప , ఎర్తన చూసెన్

తే॥ జగము రెల్లను నేఁదె నా , శంబు నొందు, ననుచు వడఁకెడు దివ్యులఁ , గిని ప్రసన్న
మూర్తియై నరసింహుఁడు , పూర్ణ కరుణ, తనర హస్తమందభయ ము , ద్రను వహించె.

సీ॥ అందింబులకు పెల్ల , నాభరణంబు న, మస్త్ర జీవులకు నం , పవయుఁ దోడు
నీడయుఁ గారువ్యా , నిలయ లోకజనని, యమృతంబు తోఁబుట్టు , వమృత హస్త
పద్మాలయను హరి , పజ్జకుఁ జనుచుని, ప్రార్థించి వేల్పులు , సంప నృహరి
రావి గువాళింబు , తలిరువంటిది యగు, కనులను నెనరున , గారవించె

తే॥ మునులు వేలుపు లంతట , మూ గి వేఁడ, వారిఁ గరువించి ప్రహ్లాదుఁ , జేరఁజీరి
వాడువాని ఎత్తు; నీధిక్త , మేర మీతె, దీనికిం బ్రతికృతి యెద్ది , తెలుపుమయ్యః.

సీ॥ పి యెట్లు యెడుటనే , నీకంద్రిఁ జంపఁగా, నిశ్చలబుద్ధితో , నిలిచితయ్యః
ప్రాంముల్ పెడుకు కై , పది నొడల్ చీపుఁగా, దుఃఖమితయు లోనఁ , దొడరవయ్యః
సింహుఁడ వారి , నీబుగాఁ జేయఁగా, నొక్కింత యారాట , మొందవయ్యః
నీ పం మున, బుట్టు , నిర్జర వైరులు, దుష్టులైనను చారిఁ , ద్రుంపనయ్యః

తే॥ నీజు నాకర్తవరుడవై , నెగడుకతన, వలయు మేలేదియో తెల్పు , వలతునయ్యః
దాంతిమై భవ జలధిని , దాటితయ్యః యనుచుఁ బ్రేమతోఁ బలుకఁ బ్ర , హ్లాదుఁ డంత

కా॥ ఓ కారుణ్యపయోది! నీకరుణ నె , నోన్న పేళ్ళు నేనొందితిన్
 లోకంబందునఁ బొందఁగాఁ దగిన మే , యంగలనే యొందు; నా
 తే కష్ట ప్రభవంబు నిచ్చిన సరే , యింపారు నీభక్తి య
 స్తోకంబై విలసిల్లవిమ్ము మది నం , తోషింతు మానాయకా.

॥ అంజలి పుటియించి , యట్లు వేడిన దైత్య, తనయుని గని హరి , తనిసి యనియె
 పంచధూతిములు న , శించిన సర్వదా, స్థిరుఁడవై నావలె , జెలఁగుచుండు
 భక్తవరులు నన్ను , ప్రార్థించి పడఁపెడు, ఫలము నిన్నర్పించి , పడయఁ గలరు
 లోకత్రయము నీకు , లోఁబడియుండు నా, భక్తులెల్లఱును నీ , భక్తులగుదు

॥ రసురులకె కాదు సురలకు , నదిపుఁ దగుదు, వికర దుర్లభ మిది చుమ్ము , శ్రుతులు ధర్మ
 సత్యములు కిరుణయు శీల , సమితి సుఖము, నిన్ను పేరించుచుండఁగా , నెగడఁగలవు.

॥ అని వర మొసఁగుచుఁ బ్రహ్లాదున కిభిషేకంబు లేదు , చోద్దోఁ జనులం
 బొనరింపుఁ దనుచు వేల్పుల, కనుమతి యిదె నెల్లవాఁ , బానిందింపన్

చ॥ సురపతి ముఖ్యు లెల్లఱును , సూటిగఁ గార్జును లొగ్గిసేయఁ దా
 మరసభవుండు హోమము క్ర , మంబుగఁ టార్తి యొనర్చుచుం నా
 గుంతులు నన్నుతింప నర , కాహళ దుందుఁ బొషయింపు నా
 సీరివరుఁ డుల్లసిల్లి యభి , షేక మొనర్చె సురారి సూరికిన్

మును జరిగిన చరితం బిది. మనమున నా వార్త సుంర , మన్నింపక త్రో
 చినఁ జెడుగులు తప్పని నరి. యనుచు విభీషణుఁడు పలుక , నన్నయఁ గినుకన్.

4. విభీషణ శరణాగతి పటలము. (199)

॥ విని విచుర్కింపఁ జాలక , పీఁగి నిజము. తెలియనేరక భేద ము , విని గ్రహించి
 కనులఁ బారాజి పూసిన , కుంజీ నెట్టి. చేసి విష్ణుని భరియము , జెప్పఁకొడఁగె.

॥ మృత్యునిజయ తపోబల , మేటి బలము. గలిగి నాశఁదగు హింస , విభు సర్వి
 జనులఁ గాచెడి హరి చంపె , నని తలంపి, యతని మొక భక్తిగొని పీ , పయ్యు; లెన్న :

॥ కని పెంచిన జనకుని తొ, మ్మను మాయలమారి పీ , మొదిలె యా
 తనయుఁడు మన క్రువ్వనెడ, నెనరూనిన నీవు సములు , నిజము మజేటి;

॥ ఆ రామలక్ష్మణులతోఁ, బోరి మడియ నాదు రాజ్య , బోగంబులఁ జెం
 పారఁ గొనఁ దలఁచితే; పితృ, మాంతులలె నీవు ద్రాన్చి , హరింతు కగుచున్.

॥ ఇది ఫలియింప నే , రద యైనఁ జేరార, మునుపె వారల యెడ , నెనరుఁ గొంటి
 మనుజులవలె నీవు , దనుజులయెడ గొప్ప. యోర్వలేని విరోధ , మూనియుంటి
 వెమ్ములు కరఁగు ప్రే , మమ్ము రాపువులందు, తెలుపుదు నుంటి స్తు , తించుచుంటి
 వానంద బాష్పమ్ము , లధికమ్ముగా వారి, వినుతించు నశ్వదెల్ల , విడుచుచుంటి

తే॥ శరణమగుదురు వారిలా • సరుల గదలు, బోమ్మ రత్నప్రమదియ ని • జమ్మ నన్ను
గెలుచు వెరపు నాలోచించి • తెలిసికొంటి, నీకు మించిన శత్రులను, నాకుగలదె?

ఉ॥ నాదొడ్డిలోకి వచ్చి పసి • నా ముఠానుడు, జంపుడంటి నే
నాడగ దూత, జంపుటలు • న్యాయము గాదని పల్కినాడ వా
నాడె భవిష్యద్విధియు మ • సలహా నెంచు యద్దొంటిచో
నేడది వెల్లడించిని • నీ కృతకంబు పలాసుమేయమౌ.

చ॥ అరులకు భీరిజెంది తటు • లోటను పోటలి కాపు నిర్కమా
నరులకు భక్తి, జూపి పెను • నమ్మరి మించిలి వంచకుండవై
పురుషుని లోడ పచ్చు గుల • పుంజము లెల్లను మార్చుకొంటి నీ
గరుసగు చెర్చించె టుజ • గులు మెడం గొనుచెన్న మేలగున్.

తే॥ జగము నిందకు జంకి నిన్ • జంపకుంటి, వదరుడింకను మానపు • వడిగ నన్ను
విడిచి పొమ్మ పోవక వెండి • నుదునఁబూను, దేని నిన్ను చెంచాదక • మాన ననుదు.

క॥ తలపోసి యేమి చేయం, గలనని రమ్మండు మిర్చ • తతిలో గగన
స్తలమున నిలిచి విడక నయ, రిలికములగు వ్యాములను • క్రమ్యుల ననియెన్.

క॥ బ్రదుకం దలఁచిన యన్నా, మదిమిది సుఖసంపదలను • మరదగియుండన్
వదరల పలుకలఁ జెడియెను, బ్రదుకు గలదె నీచెడిన • ప్రాణులకెందున్?

చ॥ సుతులును బంధు మిత్రులును • స్తోత్రము చేసెడు బుద్ధిహీనులున్
హితులును కూర కేసరులు • నెల్లరు రామ పరాచేత కూ
పతితులు గాగఁ జూచి మఱి • ప్రాణము వీడఁ దలంచినాడవే?
హితము వచించు నన్ను గణి • యింక శత్రువుగాఁ దలంచితే?

ఉ॥ తేరుఁ జూచితిన్ హితము • దెల్పి నహింపక నీతిమాలి ని
న్నారక దూబలాడిలి హి • తోక్తులు నీచెవిఁ దూటవయ్యె; వి
న్నారము పూర్వమున్ గరించె • నాకి ప్రథమమును కోలుపోవు చొ
ప్పారయవయ్యె నొక్క చెలి • కై కులనాశము దెచ్చికొందువే?

క॥ మన్నింపుము నాతప్పుల, నన్నా! పెరివిమ్ము పోదు • నని వెడలుటయున్
గ్రన్నన మంత్రులు నలుపురు, తన్ను విడక వెంటనంటి • తరలిరి ప్రీతిన్

క॥ అనలుఁడు సంపాతి హరుం, దనియండను వారితోడ • ననువుగ నాలో
చనచేసి విఘ్నముఁ డ, య్యనకులుతో నెయ్యమాడ • నేగె ముచమునన్.

క॥ ఇంబుగ పసిడిఁ గడచి దీ, పంబులు విలసిల్ల దుగ్గ • వారాన్నిది య
బ్బంబులు పూచె ననెడు చం, దంబున వికసిల్లు కపి క • దంబముఁ గాంచెన్.

క॥ ఒక ప్రక్కను గపి సంఘము, నొక ప్రక్కను జీవకోటి • నుంచి గణింపన్
దుకము మిగులు వానర వై, న్య కదంబమె యనుచు మఱియు • నతఁడిట్లనియెన్.

సీ॥ ధర ధర్మమార్గ సం . స్థాపకుఁడగు దాశ, రది యెడ నామనో, రధము పాతె
కీర్తిదంబగు శుద్ధ, వర్తనంబునఁ గార, యే మార్గమున నేగ, విచ్చగింప
సోదరుండగు నాడు, సూక్తి గైకొనని మా, యన్న చే వీడంగ, ననదనైతి
నీయదనందు నే, జేయంగఁ దగిన దె, య్యది వచింపుడు మీర, అనుఁగులార :

తే॥ యనుడుఁ బుణ్యపురుష : బురు, షార్దదాయి, యైన శ్రీరాము దర్శించు, టదికముఖ్య
మనుచు శాస్త్ర విజ్ఞానులొ, తనదు హితులు, పలుక నాతఁడు నమోద, కలితుఁ డగుచు.

మ॥ శుభదంబొ ఫణితిన్ పఠించితిరి మీ, సూక్తుల్ హితంబయ్యె మా
కథయం బిమ్మని వేఁడఁ జోవుదము నీ, తాదీశ్వరుం డర్పి డు
ర్లభుఁడే : వేటొక రీరు సేసినను, త్రోలన్నేర్తుమే దుష్ట దై
త్యభవంబుల్ : మన కిదియే యిపుడు కి, ర్తవ్యంబు చింతింపఁగఁ

మ॥ మును దర్శింపఁగ లేదు విన్న యదియం, బొల్పార దెన్నందు నె
మ్మనమం డిట్లులు ప్రేమగల్గఁ గతమే, మాత్రంబుఁ గానంగ రా
దనియంబుం దలఁచి శరీరము గగు, ర్పండున్ గరంగుఁ మనం
బిన రాజన్యుడు దైత్యదేహి కరి యం, చీమాత్ర చింతించెదన్

తే॥ అయిన సర్వజ్ఞఁ డీమాత్ర, మరయకున్నె, దైవభక్తి దర్శము నీతి తప్పమియును
భూతదయయొ బ్రహ్మవలనఁ, బూర్వముననె, పడయువరములు ఫలియించు, నెడయువచ్చె

తే॥ మేలె పల్కితి రీరు న, మీక్షిచేసి, శ్రేకు పదములఁ దొంది య, భిష్టములను
గొంద మిప్పుడు చీకటి, గొఱలు కతన, మదయమునఁ గాంతమని వని, నుంచునంత.

తే॥ కడలి దాటు నారోచని, గలుగఁ గలువ, కంటి జానకిఁ దలఁచి దుః, ఖమున మనను
చలన మొందుచునుండ రా, స్కరుఁడుబొడమె, రాముఁడునువచ్చె వార్తి తీ, రంబుచేర్చు

తే॥ తమమునిం దటఁ గల యుష్ప, శముల నై, తములఁ బున్నాగములఁ దమా, అముఁ గంజ
ములను కలువల వేడ్కమై, నలరు హంస, మిధున నంతతిఁ గాంచెను, మిహిరకులుఁడు

తే॥ పసిడి రంగు నిండారిన, వనచయములు, సితత వేదికా స్థలల నె, త్రికొని వచ్చి
తెరటములుచేర్చు మణిసము, త్కిరము మదికి, నింపుగూర్చుఁగఁ గనె జాన, కీశ్వరుండు.

ఉ॥ అంచలి సుందరుల్ మెఱుపు, నందము చిందెడు భూపదాశరుల్
చంఁముగా ధరించిన ప, నందగు వ్రేలులుం య బాష్పముల్
క్రందుగఁ గాఱుటన్ సుడియు, కల్వలఁ బూర్పుఁ గాలివ్రేళ్ళ భూ
మిం దగ గీచు గీతలును, పిక్కిలి గల్గు వనంబులం గనెఁ.

తే॥ ఇంచు గేవంగులందుండి, హిమకణములు, జాఱఁ బెంటులఁ జేరి ప, క్షముల నదిమి
కొనుచుఁ దూఁగెడి హంసల, గుంపుగాంచి, యల్లమున నొచ్చి గొప్ప ని, ట్టూర్పుపుచ్చె.

- లే॥ తన రుచిండుమీలను పట్టి • తేలికఁ గనిన, గలగు పులుఁగువచ్చెడు దిక్కు • గాంచి యింపు
మీఱఁ గూయు నారఁజుల్కి • గీటుగాంచి, చిలగొప్పయె శ్రీరాముఁడు • చిత్తమందు.
- లే॥ ఒక్క పెట్టపై వలపుని • యెల్లఁబండు, ముచ్చటను పెచ్చులేగదీ • మనములోద
రెండుపుంజులు పోరాడుచి • యెఁగించి, కనుటొనుల ముడిపెట్టె రా • మవ నరుండు
- లే॥ ఆద నిండిన నెయ్యంబు • టల్కఁబండు, గెయ్య గొనలేని యొకహంసి • కలయిండు
జయము నొందుట గని రాను • లెనవిఁబండు, పపదిముం టోలు సభరంబుఁ • బంటనొక్కె.
- లే॥ దాని హనుదుదాలు సమా • క్షయమున, చింతపీడి తెలివి తెర • చేరు పిచ్చి
వానికై వడి నాచోటు • పరిలిపోయె, శ్రీవిభుండు సీతా బ్రాంత • చిత్తుఁడగుచు.
- లే॥ ప్రాజ్ఞులైన వానర మిల్రి • పరులు బలిసి, రాగ సడచు వాహిని కొక • ప్రక్క నిలిచి
శంక లేని మదిని విధి • పడుఁడు కడఁగి, గాంచుచుండి యిట్లనియె రా • మపుఁడు వివర
- క॥ నీకంటెను సుశరణ్యము, నాత్మయు లేదు రక్షి • ణం నీవె యనన్
గాకుత్తుఁడు విని మిల్రి వ, నొంతు మొగముల్ అరసి • యల్లన ననియెన్.
- క॥ శరణము తండ్రీ! యని యిపు, దరుమగ వదియిండు వార • లరయంగా నే
తరమునవారలొ మీమీ, యరసిన తెలుగెంత పట్టొ • యరయుద ముచున్.
- లే॥ అచట నన్నిభీషణుఁ గాంచి • యసులించు, చేరిరికఁ బట్టుకొనుఁడు హిం • సింపుఁడుగ్ర
గతులఁ జంపుఁ డనుచుఁ గిసి • గొఱము వారిఁ, చర్చినిముల భిర్చిసముల • దానిచుట్టి.
- లే॥ పొడి దేవతయే వీనిఁ • బట్టి తెచ్చె, నితఁడు పాపాలపుట్ట లం • కేవ్వరుండు
మన తలంపులు నేఁదె చ • య్యన ఫలించె, తెరలకుంకని వారి నె • దిచ్చినారు
- క॥ తలలు పది చేతు లిరుచది, గలుగవు దొర్నాగ్ధ్యనటను • గతియిందెకొకోః
తెలియ మనువారు మాలోఁ, దిలకడు మని ప్రోసికొనుచు • దానెడు వారున్.
- క॥ పట్టి పెడతెక్క రీడిచి, కట్టి నలఁగఁ బొడిచి రాము • కట్టెమటికిఁ బో
నెట్టుదమ యనెడు వారును, లిట్టుచుఁ జెడుమనుచు నెదురు • తిరిగెనే వారున్.
- క॥ గగనమునకు నొక ప్రతిలో, నెగఁగిని జేయునది యేమి • యిప్పుడు వీనిం
దెగఁగఁగము రూపణఁ జిదు, కఁగఁ బొడుకము తామసింక • గాదను వారున్.
- లే॥ ఎఱ విధమున నీరీతిఁ • బలుకుచుండ, గజర తెక్కు నైంద్ర వాక • రణ లితార
మందు హనుమందు, కుంప మై • నుండు ద్వివిదుఁ, దనెడు వానర వీరు లా • తనిని దాని
- లే॥ భర్తృపక్షకు తెలుగు మై • దవ్వెచిదులు, వానరుల నవ్వలికిఁ ద్రోచి • పదరవలదు
క॥ నెగఁగఁగము రూపణఁ • దూరము లగు, ననుచు వారంతోడ ని • ట్లనిరి యవల.

క॥ మదియేది? రణము • కాంక్షించితోకో,

క॥ తీరులు మదిదాచకుండఁ • దెలుపుఁ డనంగన్.

మ॥ అనలుం డిట్లను ధర్మవర్తనుడు న , త్యాచార సంపన్నుఁ డీ
ఘనుఁ డజ్ఞాపన ప్రిత్రుఁ డార్యహిత న , త్కర్మండు పేరన్ విభీ
షణుఁ డీరాఘవ పాదపద్మములు వాం , భం గొల్పి జన్మంబు పా
వనతం గాంచఁగఁ గోరి వచ్చెఁ గరుణా , వష్టంభులారా వెనన్.

అ॥ పాడి తప్పకుంట , పరమాత్ము వై భక్తి. సత్యవాక్య నిష్ఠ , శమ దమాదు
లబ్ధిభవుని వలన , నరుడైన తపమున, వరముగాఁగఁ గొన్న , వాడితండు.

అ॥ ప్రజ్వరిల్లు నగ్ని , వస్త్రంబునం జుట్టి, నట్లు లోకవాదుఁ , దైన రాము
వత్నిఁ గార నిడితి , వదలి బ్రదుకు గను, మనుచు హితము దెలుప , నన్న కితఁడు.

తే॥ విగత సద్బుద్ధి దానవ , విభుఁడు కినిసి, తమ్ముడవు గాన బ్రదికితీ , తావునుండి
తొలఁగి పొమ్ము పోవేని మృ , త్యువు నిజంబు, పలువఁ యని వల్క నీతండు , వదలివచ్చె.

అ॥ అనుచు ననలుఁ డాడ , ననుజుని సేనను, గాంచి హెచ్చరికను , గనుచునుండుఁ
దేను రాఘవునకు , నీవార్త దెలిపెద, నంచుఁ బలికి మ్రొందుఁ , డనటు పీడె.

తే॥ పాడియుఁడపంబుజ్ఞానంబు , ప్రహరులుగను, గౌరవంబు శాంతంబును , ద్వారములుగ
కరుణయును దేవశంబునఁ , బరఁగు లోక, మోహసుని పద కంజాత , ముంకు నెఱఁగి

తే॥ తెలుప వలసిన దొకవార్త , గలదు దేవః ఏమి ఫలియియినో మాకు , నెఱుఁగరాదు
వంచకుండగు రావణు , వదలి యశని, తమ్ముడగు విభీషణుఁడు మీ , దరికి వచ్చె.

తే॥ సట్టి కట్టుడు కొట్టుడు , ప్రచ్ఛుఁ డనుచు, మన చమూబ్ధుండ మాతనిఁ , జెనయనేను
వారి నదలించి వచ్చిన , మీరలెవ్వ, రేమి పనియన నొక మంత్రి , యిట్టులనియె.

తే॥ తనకు వ్యతిరేక గుణుడగు , దశముఖుండు, మనసు పోయిన శ్రోవనె , చనెడుకతన
దగిన సరణ ముదారుఁడొ , డాశరథియె, యనుచు నాశ్రయింపఁగ నిట , కరుగుడెంచె.

తే॥ ధర్మమార్గ వర్తనమును , దైవభక్తి, సత్యనిష్ఠయు మన తప , స్సక్తిచేత
వీత దానవ గుణుఁడు వి , భీషణుండు, బ్రహ్మవలన వరంబుగాఁ , బడసినాడు

చ॥ అలఘుపతివ్రతామణి కు , లాంగన రాముని ధర్మపత్ని ని,
ట్లయఁగఁ గారలో నునుప , నక్షయసంపద లీను లంక యె
మ్మల గిరులను సీమకుట , భూషిత మస్తక సంఘమూర్ధరా
స్థలి దొరలు నిజుంబని హి , తంబు వచింపఁగ నన్న కిన్కమై.

తే॥ ఇటు విరుద్ధవాక్కుల వచి , యింతువేని, చంపువాడఁ బొమ్మవలి కీ , క్షణమునందె
యనుడుఁ డణుమఁగొట్టంగ మీ , మౌక్త్యంబు, వచ్చినాడఁట! యిదికల , వార్తయనుడు

తే॥ రక్షణీయుఁడొకాఁడొయీ , రావణాను, జుండు మీసూక్ష్మమతులకు , సూటిగాఁగఁ
దోచువిధము దెల్పుండు మీ , శ్రులరుమీర, లనిన రఘువర్యుఁగనిరవి , తనయుఁడనియె

సుగ్రీవాదులు నిమిరము యుద్ధిప్రాయములఁ దెలుపుట

తే॥ విధికి మించిన వాఁడను . వేగిరాఁడు . సారంగతుఁడను నీపిట్ట . ప్రహ్వనేర
మావలన నెఱుగుఁట కౌనె . మిమ్ము గౌర . విందుటకుఁగాని యాగము . విసుత చరితః .

తే॥ ఐన పదియింతు నెఱిగిన . కుంభిరబట్ట . నిమి ను ౨౨ సరియైనచో . గొనుము పదవ
దాని ఫలికము రీర్కాన . పఱచి నీస . తెలిసికొనఁగల్గుదును దయా . కలివచ్చిత్తః .

ఉ॥ అన్నసు వీడి పన్నుటి . యారయ పై ముదేరఁగాదు వ్యా
పన్నత నొందిరాదు లన . ప్రాణము గాచికొనంగఁగాదు పే
రెన్నిక గల్గనఁడు నెన . నెందియు గాదొక కీడుచేసి కా
దున్నతుఁ డొక్కరుండు కలఁ . దో ఖలుతైన నికారదాహనః .

తే॥ తల్లిదండ్రుల గురుల దాం . దవులఁ బ్రదుల . శత్రువులు చుట్టు ముట్టిన . సమయమందు
చేయి విడిచి వచ్చుట యెట్టి . శీమయ్యః హేయమగుఁగాక సజ్జన హితము నగునె .

తే॥ వలయు పనులందు నింపగు . పలుకులాడి రచాము సేయ వలయునెడఁ . బ్రాణమైన
వీడవలసిన పద్ధతి . వీడి శత్రు . పక్ష మొందు వాఁడొక ధీర . వర్యుఁ డగునె .

ఉ॥ జ్ఞానము ధర్మముం దనకు . సమ్మతపద్ధతి నుండవచ్చు న
వ్యానికి భంగముల్ దొరయు . సట్టన వేరరి సన్న్యసింపఁగా
బానుట భావ్యమైనపని . మూర్ఖులు నైతము నవ్వ శత్రు ప
జ్జనకు వచ్చి చేరుటది . సజ్జన సమ్మతమే యనింద్యమే .

తే॥ అన్న సుఖియింపఁ దానుసౌఖ్యంబు లంది . ముట్టి వచ్చిన తఱిఁ దోడు . పూనకట్టు
వీడివచ్చు నీతడు తగు . వేళరాఁగ . నెవ్వరికిఁ దోడువడునని . యెంచవచ్చు .

తే॥ వృద్ధుడైన . మారీచుఁడు . విభునియాజ్ఞ . చెడుగెయైనను విధిలేక . చేయఁబూనె
రాజధర్మ తత్త్వజ్ఞుడై . రాజు వీడి . వచ్చెనని నమ్మి చే యియ . వచ్చునేమి .

తే॥ యమునితో లోకమెల్లనే . కముగనగుచు . దాకినను మాటుకొనఁగ సిద్ధముగనున్న
వారమోరామః మనప్రక్క . వచ్చికోడు . పడునె శత్రుకమ్ముఁడు . నమ్మ . వచ్చునేమి .

తే॥ అరుదలను సమూలముగ ను . కక్కడఁచిధర్మ . మొనరనిలిపెడు గౌరవ . మూనియున్న
మీరుపీని దోడుగఁగాన . మీగురువ్వ . మొనకె పెనులోటుగాఁదోచు . నినకులాధ్యః .

తే॥ బందుగులు హితులును వీడు . పక్షునఁడు . గూడియున్నెడ సంపదల్ . కొల్లవోపు
నపుడు విందాఁగించెడు . నపుడు నొక్క . పద్ధతిగ నుండువారలే . పరమహితులు .

తే॥ కింబ నాటక మాడంగ . గడఁగి వీడు . వచ్చెఁగాక శరణమొంద . వచ్చినతఁడు
కాఁడు శత్రుఁ జేర్చుకొనఁగఁ . గాదు వీని . తీరు సంశయాస్పదమని . తెలియఁబలికె .

తే॥ అందుపై బహుశ్రుతులలో . ననముడైన . జ్ఞాంబవంతుని గని రామ . చంద్ర విభుఁడు
నీ యధిస్థాయ మేమని . నెనరు దోచ . నడుగ ధర్మపద్ధతి నిట్లు . లాతఁడనియె .

చ॥ పగలును చేర్చుకొన్న నెటు , వంటి మహాత్ములె యైనఁ గీడులం
దగుటకు నిక్కువంబు పగ , ధర్మపదుండని చూతుడేని పం
శగత దురాగతంబు విడి , జాటునె యెన్నఁటికేని ? లోక మీ
పగిదిని నమ్మఁతింప దిది , పార్థివ పద్ధతి గాదు రాఘవా!

ఉ॥ క్రూర విరోధు లెప్పుడును , కోరుచునుందురు మిద్ర బేదముఁ
దారి గనంబడం జెడుగు , దార్తురు వేళ గ్రహించి పోరికిఁ
ధీరత నెత్తుచుండుదురు , తెఱకువతో జయముఁ గడింతు రి
ట్లారయ దుష్టసంగతి న , యంబు నొసంగునె? రాఘవేంద్రరా!

తే॥ వేదములయు యాగములయుఁ , జేరు మాపి, శిష్యులకు వేల్పులకు బల్మిఁ , జెడుగు గూర్చు
పాపులగు రక్కసులు మన , పజ్జఁ జేరి, నజ్జనారములఁ గొనఁ , జాలువారె.

చ॥ శరణము సొచ్చి రం చభయ , సంపద పెంపుగ విచ్చి కాచుచో
దొరకొన వీరి మోసమున , దోసము లెయ్యవి సంభవించినన్
భరమయి ప్రాణముల్ విడువ , వచ్చిన నప్పుడు వీరి వీడినన్
తిరమగు విందయోఁ దగవు , దేవతయున్ దొలఁగున్ రఘుాత్తమా!

తే॥ ఎక్కువగఁ దెల్పునేల! మీ , రెలమితోడఁ, గాఁటనుండ బంగరు లేఁడి , గాఁగ వచ్చి
మోసపుప్పు మారీచుని , మునుపు రాక , వీనిరాకయు నొకటిరె , వీరవర్య!

తే॥ అనుడు బహువిధ కాస్త్ర ని , ద్ధాంతములను, చక్కఁగా విని యెఱిఁగిన , సైన్యపతిని
నీలుఁ గని నీయభిప్రాయ , విశ్చితంబు, దెలుపుచున నాతఁ డిట్లని , పలుక సాగె.

పీ॥ కూడని వారలఁ , దోడుగాఁ గొను పద్ధ , తులు గొన్ని కలవు రా , ట్టిలక వినుము
తమవంశమున వారి , సమయించు వారల , కడ తెల్లదమ్ముగ , నడచువారు
వనితల విషయాన , వైరంబు గలవారు, పగఱచే ధనము గో , ల్పదీనవారు
మఱవఁగూడిని యవ , మాన మొందినవారు, దాయలవలన బీ , దలగువారు

తే॥ సంగరంబున వెన్నిచ్చి , శరణు చొచ్చు, వారు ఁడల మిత్రుల బాధ , పఱచువారు
ప్రక్క రాజులచేఁ గీడు , పడయువారు, వైరి సోదరులైనఁ జే , పట్టదగును.

పీ॥ పగఱఁ జేరఁదగిన , భంగంబు లొందని, వారును కాత్రవ , భయద బలులు
చేరిన నడచు వ , చ్చినఁ దొలఁగంగఁ దీ, ర్మానించు కొనియుండ్రు , గానఁ దగదు
ఈ విభీషణు రాక , కిందేది చారణ, మగునని యారయఁ , దగును మనకుఁ
గాల దేశములు న్న , పాల నీతియుఁ జూడ, విసిగిన వాని న , ద్వృత్తియొకఁడె

తే॥ కాంచినమ్మంగఁదగదు వి , క్కముగనిదియ, నాయభిప్రాయమనఁగ వా నరులుతక్కు
వార లుచ్చావచంబుగఁ , బలికి తుదితుఁ, బగను చేపట్టఁ దగదని , పలికినారు.

హనుమంతుడు తన యుద్ధేశమును తెలుపుట

- సీ॥ నర్వసామాన్య వి , జ్ఞానంబున రీతికు , దైవ శ్రీరామ భూ , జాని యవల
మతిమంతుడగు హను , మంతుని గని బహు , శ్రుతుడఁ నీ తలఁపున , చొప్పవినఁగ
నెంతు నీవారెల్ల , లేక వాద్యులె యయి , రను సూచకంబుగ , సరయునంత
నాలోచనమున వీ , రజ్జానులై నను , దగు గౌరవింప బాం , ధవ్యరీతి
- తే॥ ననుచుఁగృతమతి మారుతి , యవనరాంగు , డగుచు హస్తముల్బురుళించి , యాననమున
కడ్డముగఁ జేయియిడి పెద్ద , లందఱొక్క , పద్దతిగఁ బల్క మీది నే , బలుకవలెనె ;
- తే॥ కృతమతులు మంత్రులెల్ల రీ , రీతి తీర్చి , పలుకుటెన్న భావ్యంబగు , పక్కియైన
నితఁడు దుర్గుణుఁడని సంక , యింపఁబాల , దీనికిం దగు హేతువుల్ , దెలియ వినుఁడు.
- క॥ వంచకుల వక్రవదనము , లంచించి పరీక్ష సేసి , యరయఁగ వచ్చున్
వంచనము వారు దాచిన , నంచిత హృదయంబు మోము , నం దెడలించున్ .
- క॥ పగవారు శరణుచొత్తురె , పగటం జీకలులు కానఁ , బడునె? మదిలోఁ
దగులుకాను శౌర్యమునకున్ , మొగమే యద్దమయి స్పష్ట , ముగ వెలిపుచ్చున్ .
- తే॥ వారి స్వర్గలోకముచేర , నేలయెల్లఁ , దమ్ముఁ డొందఁగఁజేయు నీ , ధనువుబలము
జయము శీలము సర్వమ్ము , చక్కనెఱిగి , రాజ్యకాంక్షచే నితఁడు చే , రంగ వచ్చె .
- తే॥ దనుజదుష్పాపమునకుఁ , దాళలేమి , తమ్మునకు రాజ్యమిచ్చు ను , దారబుద్ధి
సత్య వాక్పాలనము ధర్మ , సంస్థితియును , తీరుగా నెఱింగియె ముచ్చ , చేరవచ్చె .
- తే॥ ఇతఁడు కాలదేశంబుల , నెఱిగి నీవు , వారిఁ జంపుట దెలిసి రా , వణునకింక
నాశమే నిజమని లోక , నాయకు డగు , నిన్ను చేరఁగోరియె వచ్చె నన్నవీడి
- క॥ దానవ నైజము మాయలు , వాని నెఱుఁగు వలఁతు లిపుడు , వకులైరి జయం
బే విక్రమవమగు సునంద , డినిఁ జింతించునె? పీరివరేఱ్ఱా ;
- చ॥ దనుజులు మానసంబులను , దాచిన క్రూర గుణవంజంబులన్
గనుఁగొన దుష్కరంబి యగు , గాక నృంసులు వీరిలోను నుం
డినఁ దగ మండవచ్చును క , డింది మగంటిమి గల్గు వైరిచేఁ
దనుకఁగ బన్న మొందిన క , తమ్మున నయ్యవి యెన్న గూడునే
- మ॥ నను దైత్యేంద్రుఁడు చంప నాజ్ఞయిడ న , న్నంగాంచి యీతండు దూ
తను చంపిండుట పాడిగాదు మఱి త , శార్కంబుచేఁ బూర్తిగాఁ
జనునే శాత్రవ శేషమంచు నబలా , జాతిన్ బలంబేది యుం
డినవారిన్ వదియింపరాదనుచుఁ జా , టించెన్ సభన్ దీరతన్ .
- తీ॥ రాత్రి నీవిధీషణ మంది , రమున కేగి , నపుడుఁ దరువాత నాత్రోవ , నిరిగి నపుడు
మంచిశకునంబుయ్యెనా , మదికినించె , మఱియునికవిగూఱిచికొంత , యెఱిగినాఁడ .

తే॥ సజ్జనానర్హ మైన చూం , సంఘ వింద్య, మైన మద్యంబు నితని గ్గు . హంబునందు
కానరావు దైవార్చనల్ , దానధర్మ, విధుల నొప్పారె సుశృతాత్ము , వేశ్మమనఁగ.

తే॥ ధరణిజాత దుఃఖింప నీ , తని కుమారి, పాపి యసురకు బ్రహ్మశా . పంబు కలదు
నిన్ను బలమిమ్మె దాఁకంగ , నేరఁ డనుచు, డిందుపడవలదని యూట . డించుచుండె.

మ॥ దనుజాధీశుడు పొందినట్టి వరముల్ , దర్పంబు మోసంబు త
క్కిన దుర్జాతిగుణంబులన్ వెలికిఁ గ్ర . క్కింపంగఁ దానోపు నీ
ఘన కోదండ విముక్త శాత శర సం , ఘాతం బిమోఘంబుగా
నవి యూహించియె వచ్చినాఁడు రఘురా , మాః భక్త చింతామణి!

చ॥ తన వరముల్ గుణంబులు కృ , తార్థత నొందఁగఁ జూచి యందుపై
ననితర సాధ్య కార్యముల , నారసి యాపదవేశఁ గావుమా
జనవఁ! యంచు వచ్చిన వి , శాచరునైనను పోవ వీడినన్
వననిధి బావి నీటిఁ గని , వారని శంక యొనర్చి నట్లగున్.

చ॥ అరులకుఁ జేరువారలు న , హాయలు కారని యీ విభీషణున్
దొటఁగినచో నయజ్ఞు లిల , దొడ్డగ నవ్వరెఁ యన్నదమ్ములొ
పురుషులకారె వైరమును , పూనుచు నుండ్రొక వెంట కోసమై
యిరవిది తెల్పితిం బిదప , నిష్ఠము వచ్చినయట్లు చేయుఁడి.

శ్రీరాము నభిప్రాయము.

చ॥ అను హనుమంతు వాక్యముల , నారసి దేవ సుధం గ్రహించు చొ
ప్పున మది నుల్లసిల్లి కడుఁ , బోఁడిమితోఁ గొనియాడి లక్ష్మణా
రిని గని యీతఁ డాడినది , కృత్యము మీరలుఁ జర్చపేయుఁడి
వనచరులార! నా తలఁచు , పద్ధతి యియ్యదియే నిజంబుగన్.

ఉ॥ నిర్వహణ ప్రభావమును , నెక్కొన వచ్చిన వేశయున్ మనః
పూర్వక రాజ్యకాంక్షయును , ముఖ్యములై తగియుండె వీని వి
ర్గర్వము మెచ్చఁ దగ్గది తి , రంబుగ నిల్చిన కార్య దీక్షయుం
బర్విన బుద్ధి గొప్పయవి , పాపమొకండును లేనివాఁడగుకా.

ఉ॥ మారుతి పల్కు లెల్లను న , మంజునముల్ పలుమాట లేటికిన్
వేరగు తీరుచె గెలుపు , వీడినఁ బ్రాణము లేగినన్ జయం
బేరహిగల్గినఁ బహు సు , రేశ్వర భోగములబ్బినకా సరే
కోరికమీఱ నన్ శరణు , గోరినఁ గాచుట నా వ్రతంబగున్.

చ॥ శరణము గోరి నాతఁడొక , శాత్రవుఁడైనను క్రొత్తయైన ము
ష్కర గుణుఁడైన మాతృ పితృ , ఘాతుకుఁడైనను బ్రాతృ హంతయేన్

శరణమునొంది పిమ్మటను , జాతీస దాస యశంబరాక దు
ర్భరమగు దుష్టశంబు మన , పాలఁ బొసంగునె యెన్నఁదేనిమున్.

చ॥ ఇనటలచంద్రుడైన శిథి , యిచ్చెను మేను కబోతపక్షి కా
ఫనుని యలఁబు నేటికిని , గలదె నా శరణమ్మ గోరి యొ
ప్పిన సుఖమొంది వచ్చిన వి , భీషణు చేవిజనాటికంటె నా
యన కళటంబుచే మరణ , మందిన నాఁడెకదా కృపార్థుడన్.

ఉ॥ హోహంబు మ్రొంగి యమ , రావలిఁ గాచిన శంభువృత్తముం
బోం నెఱుంగరో? యిడుమఁ , బొందిన వానిని పీడువాఁడు బా
గ్యాలిని దాఁచివాఁడు ర , దార్జిని గావనివాఁడుఁ గాంచఁగాఁ
జాలెడివారె దిష్టపల , సంపదఁ బిమ్మటఁ జింతి నొందినన్.

ఉ॥ దారను బుట్టఁచెట్టొని , తన్నును పట్టఁగ నున్న బోయకుం
జేరిమి నన్నఁగూర్చి చలి , పీడిచి యాఁకలి బాదవోవ నా
హారముగాఁగ దేహము స , పుర్వసేసిన పిట్ట సత్కథన్
దీరులు మేలుమేలని ను , తింపఁజే నేటికి మంచి వేళలన్.

క॥ కరి మురిములోఁ బోరఁగ, సరిరాక యలంగి నొచ్చి , రణార్థిని శ్రీ
వరి కావఁజే యన విష్ణువు, కరుణించిన కథను మఱవఁ , గలరే సుజనుల్.

చ॥ కరుణను సృష్టిచేసే తగఁ , గాఁచెడు విష్ణువు సర్వలోకముల్
చంములు స్రావణములును , సత్యము ధర్మము తత్పలంబులున్
గర మరుదారఁ దానయ్యి , కావఁగఁ గోరిన వారిఁగాదు శ్రీ
వరదుఁడు గాఁగ నొప్పెనన , వార్తల చాడఁగనేల దీనికిన్.

తే॥ తక్కువగ జీవితంబును , దాస యొనఁగి, యవఁజావ భీతిలి యభ , యంబువేడఁ
గాఁగ గాలమర్దించి చ్చు , కంపింతుని మృత్యు మాఁచె శంభుండు , మేలుగూర్చి.

ఉ॥ దిక్కొక యంత లేదనుచు , దీనత జానకి యేడ్వ సీతు నే
దిక్కయి యుంటిగా యని యె , చిర్చి సురారి కులేంద్రు దోర్బలం
బుక్కఱఁ జేసి ఘోర కద , నోర్చి యశస్కరీతిఁ బ్రాణముల్
దక్కిన పక్కిరాయని వి , తంబది మాకును పాటి కాదొక్కో.

చ॥ శరణము వేడువానిఁ దన , చందమునం గయికోనివాఁడు మేల్
మఱచినవాఁడు విష్ణులుష , మానసమందునఁ దత్త్వచింతనం
బరమరేక చేసి భువ , నాధ్యుఁడు లేఁడను నాస్తికుండుఁ బెం
పతి మరలంగనేని విర , యంబునఁ గూలెడు వారు నిచ్చలున్.

చ॥ పనివడి దేవమానుల కు , పద్రవముల్ పొనరించు రావణున్
జెనకి దురంజునందు వది , శిర్షములన్ దెగవై తునంచు నే

ననుట విదేహకన్య కొఱు • కా; మునులెల్లరు వేడఁ బద్ధుగా
ననిన వచస్సు తప్పఁగల • నా; యని మానులు తప్ప నేర్తురే

చ॥ తలఁచిన కార్య మొక్క సువ • తంబున సంతనగాఁగ సాగనీ
యలవడకుండనీ కృపగ • లట్టి జనానికి మేల్మి గూర్చుఁగాఁ
గలిగిన కార్య మింతకును • కల్గినె? కావుమయంచు వేడు న
ల్పులకయి జీవము ల్విడుచు • పుణ్యులు దారణి నెంద ఊందురో?

ఉ॥ కావునఁ గావుమా యని యొ • కం డభయమ్మును కోరినప్పుడే
త్రోవక కాచుచే తగవు • త్రోవ నమంచితు లీరు నాయెడన్
వావిరి ప్రేమచే విటులు • వల్కితి రైనను తప్పులేదు సు
గ్రీవ! బిరాన నీవ చని • ప్రీతిని తేవలయున్ విభీషణున్.

॥ శంక సుంతయు లేక ప్ర • సన్నమైన, మనసుతో రాముఁడిట్లు వ • ల్కినఁ గపింద్రుఁ
డెడఁద తేటదనంబుతో • నేగె నతనిఁ, బిలుచుకొని వత్తునని మోద • కలితుఁడగుచు.

ఉ॥ వచ్చు కపింద్రుఁ గన్గొనియ • పార కృపారసభాముఁడైన యు
ద్యచ్ఛరికుండు రాముఁడు న • మంచిత రీతిని విన్నుతోడి తే
నిచ్చును రాజు నంపె నని • యెన్ దివివిడుండు విభీషణుండు దా
హెచ్చు ముదంబుతోడ నెడు • రేగె వికస్వర మానసంబుతో.

చ॥ చిరముగఁ జేరియాన్న మదిఁ • జేరరు శుద్ధగుణంబులేని వా
రరుదుగఁ జేరినంతఁ గలి • యం గల వారలు శుద్ధ మానసుల్
త్వరగ మనంబు లొండయినఁ • దార్కొన నిర్వయ రేయియుం బవల్
దరికొని చేరునట్లు నము • దారతఁ జేరిరి కౌగిలింతలన్

తరణి వంశజులకుఁ • దగిన వద్దతిని ము, దాన నీకు నభయ • దాన మొనఁగు
రామవిటుని పాద • రాజీవముల నాశ్ర, యింప వెడలుమనియె • నిన సుతుండు.

ఎడఁదనలెనె యొడలు • కడుఁ జల్లనయ్యె దా, నికిని మించి గగురు • నెఱసెఁ గనుల
వంతకిక్కుడయ్యె • నానంద బాష్పముల్, ప్లవగనాథు యలుకు • చెవులఁబడఁగ.

కా॥ పారాణిం దలపంగనే యెఱుపులొ • పాదంబులం గల్గు
కారామం బెడఁబాపు పాపయతికిం • దమ్ముండనొ నన్ను నిం
పారం జేరఁగఁ బిల్చెనే? యభయ మే • పారం బ్రసాదించెనే
శ్రీరామండు? కృతార్థుఁడైతి హరుఁడ • ర్హిన్ మ్రుంగ క్షేత్రక్రియన్.

ఉ॥ రాముని మానసంబునఁ ది • రవుఁ దలంపిది యయ్యెనేని త
త్రేమము నిట్టిదైన నవి • వేకి దశాస్యుఁడు నా హితో క్షులన్
దామనవృత్తిమైఁ గొనక • తక్కి చెడెన్ జెడితిన్ మహోదతిం
కామరసాప్తఁడొకఁ బ్రమ • దంబున లంకపయిం జరింపఁడే?

తే॥ శ్రోవరాని కీడులు సేయ , దొడ్లవారు, నైఋతుగు కృపాశుకను మా , నంగగలరెః
మందరము నాడి యిడుగులుల్ , చిందునట్లు, చిలికినను నీదె , జలది సుధను.

చ॥ ముని హితుడైన రాఘవుడు , మోచిములో నను నమ్మలించి చే
కొని యింక నెప్పుడుం బెడని , బారిమి నాభయం బొసంగె నే
మనగలవాడః గిడు లని , యంబును మాయుడః జేయు నీ
దనుజభవంబు వీడిలిని , తిప్పెను నారకముం దరించిలిన్.

చ॥ అసపుడు సూర పుత్రుడను , సయ్యః రఘుప్రభుః దొడ్లయందు న
ద్వజములు దుర్ముఖులును , కోరికీ నారయు వాడయ్యు న
ర్థిని తనప్రాణముంబలె మ , లిండు దయాశువు నిన్ను కాంచు నా
స నెదురు చూచువాడగు వె , సం బదమా యని వెంబడింపఁగన్.

తే॥ వడికిఁ దరువులు గిరులును , వడఁకుకొంద, నీలగిరియు మేరువు వచ్చు , నెఱి రహింప
వినుత పూర్వపుష్పాలు కపి , దినుజ విభులు, చెలఁగి సాలవంజను కడఁ , జేరినారు.

—: శ్రీ రాముఁడు విభీషణుని కభయ మొసఁగుట :—

సీ॥ ఇల నాకనంబున , కెగుర వైవఁగఁ జాలు, బలయుతులగు కపి , వరులు గొలువ
పొడవైన విల్లు చేఁ , బూని మేరువుక్రియ, పెహియించి సౌమిత్రి , ప్రక్కనిలువఁ
జాలకడలి చుట్టి , వరవ విచ పద్మ, యతి నీలవార్దినా , నొప్పు వానిఁ
జతుర్బలి వేష్టిత , సర్వసర్వంసహా, నాయకుడగు నర , నాథ సుతుని

తే॥ వేలుపుల వేడికోలునఁ , జాలవెల్లి, పాశపానువు వీడి యి , వల్లనద కేగు
దెంచు శ్రీశ్వరుఁడోరెఁడో , తెంచువాని, విశ్వ మోహనాకారుడై , వెలయువాని.

సీ॥ భ్రూలతక్రియ వంపు , పొలుపాచు వీడికా, తతుల వరంపరల్ , శాఁకుచుండ
దరియింపఁడగిన ము , త్యాగకై వడి డాలు, సవరించు పైకత , స్థలమునందు
ధవళమై యున్న , తలమును తనమేని, కాంతులు నీలిమ , గాఁగఁచేయ
నర్చేడుపా సీ , తాంగన కనుపాప, వలె నొప్పిదంబుగ , వెలయువాని

తే॥ రతనపు వ్యిల్లులేని నీ , రిదముభాతి, రత్నహారములేని యు , రంబువాని
నరయఁ దరిత్రాదు లేని ము , దరముకరణి, బాహుపురిలేని భుజములఁ , బరఁగువాని.

తే॥ అమృతవృష్టి మానుడుఁ గరు , జామృతంబు, గురియు విందు చందపు మోము , పరఁగువానిఁ
దండ్రి యిచ్చిన మకుటంబు , తమ్ముఁ దొందఁ, దల్లి యిచ్చిన జడలతోఁ , దనరువాని.

తే॥ ఎలమి దర్శించి యొడలెల్లఁ , బులకరింపఁ, గనుల పీరుకాఱఁగ మది , కరఁగ విలిచి
కాంత మినుమును లాగిన , కరణి నామ, నంబు నీర్పు నీతఁడు లోక , నాడుడనుడు.

పీ॥ ఎఱ్ఱని కనులతో , నెలరారి కనువారి, యాత్మల లాగు నీ , లాద్రి యేమో;
రక్తాంబుజంబులు , రాణి బుప్పించి క్రొ, మ్మించుఁ బాసిన బాల , మేఘ మేమో;
తనియంగఁ గరుణామృ , తంబు వర్షించుచు, బొలుపుమీతిన దర్మ , మూర్తియేమో;
యననొప్పు శ్రీరాముఁ , గనులారఁ గంటిద, న్యతగంటిఁ గలుచు మా , యంగఁగంటి

తే॥ మిడుగుఱుం బుర్వ పగిదిని , మెఱయు భవ ప, రంపరల నీఁగఁగాఁ బద్య , రాగమకుట
మును విసర్జించి పాదుక , ల్గొనినయితని, గొలువఁ బంపునన్నయుఁ జాల , కూర్మికాఁడె.

తే॥ తాపసులకును నీఁగఁగాఁ , దరముకాని, భవరుజం బాపు మందునాఁ , బరిధవిల్లు
రాఘవుఁడు తానెవాడినా , రాచములను, పరపిచంప రక్కను లెంత , బాగ్యయుతులొ :

చ॥ రతనపు బొమ్మికంబు వయి , రాజులు చేతులతోఁ దరుల్ శిలర్
మెతుకనయై కరంగ మితి , మీతిన భక్తిని తన్ను రాఘవుం
డితవుగఁ జూడ నొగ్గుచు మ , హీస్తలిఁ జాగుచుఁ జేరి మ్రొక్కె వాం
చిత మణు లిచ్చు వార్తిక్రియఁ , జెన్నరు తత్పద కంజ నన్నిదిన్.

చ॥ తొలఁగెను జన్మ బాధలని , తోచు మొగం బెలరార నుబ్బుచున్
వెలువడ మోచ బాష్పములు , స్పర్శిని వక్షమసోక మ్రొక్కెఁ జి
ప్పిలు కరుదాన్ విభీషణుని , శీర్షము దాకుచు రాఘవుండు పెం
పొలయఁగఁ గూరుచుండుమని , యొప్పుగు తావును కేలఁ జూపుచున్.

మ॥ భువనంబుల్ రవిచంద్ర తారలు చుహా , భూతంబులున్ భవ్య రా
మవ నామం బడి యెంత దాక నిలుచున్ , స్కన్నంబు గాకుండ సం
స్తవలీలన్ భరియింపు మంతగనుకన్ , దై తేయ రాజ్యంబు సం
చు వచించెన్ గరుణాఁడై త్రిదశులున్ , సూరుల్ ప్రళ-సింపఁగన్.

మ॥ అకలంకాత్మకుఁడైన రామ కరుణా , వ్యాపారముం గాంచియో
ప్రకటాత్ముండగు నవిభీషణుని ద , ర్మప్రోన్నతిం గాంచియో
యొకటన్ రెంటిని కాంచుట జగతి భూ , తాఘంబు సంతోష తా
రకమయ్యెన్ రిఘురామ భూవరుని వా , ర్తన్ విన్న యప్పట్టునన్.

ఉ॥ దాసుఁడు ధన్యుఁడయ్యెనని , దండము వెట్టిన యవిభీషణున్
దాసిన లక్ష్మణుంగని రి , దంకను నిద్దర మాను తండ్రీ ; సం
త్రాసము పాసినట్టి మన , తమ్మునికున్ మకుటాభిషేకముం
జేసి ప్రమోదమానసుఁగఁ , జేయుమ యంగు ననుజ్ఞ యాయఁగన్.

చ॥ అదను నెఱింగి కార్యవల , మారయినట్టి విభీషణుండా న
మృదమున రాముఁగాంచి జన , మాన్య; తఱుంగని శ్రేష్ఠసంపదల్
ముదమున నిత్తువే నసుర , ముఖ్యభవంబు తగుల్ తొలంగఁగా
నొదవుచుఁ గైకపత్తునకు , నున్నతి విచ్చు కీరీట మీయవే ;

సీ॥ అనుడు శ్రీరాముఁ డి , ట్లను విభీషణఁ మున్ను, వరసోదరులము న , య్వరమె యుంటి
మావల గుహనితో , నేపురమైతిమి, పదపది వానర , ప్రభునితోడ
నాడురమైతి మీ , యదనున నీతోడ, నేడురమైతిమి , యింపుమిట
నీతండ్రి దశరథి, నేత రాంఠారింబు, నాదీర్చి సుతులచే , నలుపునొంది

తే॥ వెలసె నని వల్క విన్న వి , భీషణుండు, నన్ను మీసోదరులోన , నేన్నురతన
బానిసలయందు మేటినై , పరఁగినాఁడ, ధన్యుడై లిని భయములు , భూన్యమయ్యె.

మ॥ అని సందేహము వీడి రామపద చి , హ్నంబై లనద్రతన్ శో
భనమై యొప్పిన హేమశీర్షము నొ , ప్పందార్చి భానూదయం
బునఁ బూర్వాద్రి యెలర్చి లీల వెలసెన్ , బుణ్యుండు సౌమిత్రి త
క్కిన కీశాదులు మోదమందిరి దివిన్ , గీర్వాణు లగ్గింపఁగన్.

క॥ విరిసోనలు వర్షించెను, శరధులు ఘోషించె మేఘ , సముదయ ముఱిమెన్
సుర దుంధుభి శంభాదులు, మొరసెఁ బసిఁడి కురిసె గండ , పొడియును రాలెన్.

చ॥ అమృతము లొల్కు పల్కు లల , రారెడి జానకిపల్ల ధర్మమున్
సమయుటచేఁ గృశించిన ద్ర , శస్త్రగుణంబును నేడు గౌరవం
బమరఁగఁ గాంచె నంచు విది , హర్షమునొందె దశాన్యు దుష్ట కా
ర్యములును సంపదల్ పొలిసె , నంచు నెలరెను ధర్మదైవమున్.

తే॥ శత్రురాజ్యసంపద విధి , షణుని పొందు, టింబుగా నెల్ల రెఱుగఁ బా , శెంబునందు
మెఱవడిం జేయుఁ దీవును , మిహింసూనుఁ, దనుచు రాముఁ దాజ్ఞాపింప , నాక్షణమున.

క॥ గుణనిధి విభీషణుని ల, శ్రుణుఁడు రవిసుతుండు పెను వి , మానంబునఁ బే
రణితో ముదమున వానర, గజములు మోవఁగ మెఱవణి , గావించి రొగిన్.

ఉ॥ ఏ జగదీశు పాద రజ , మెల్ల ముముక్షులు పొందఁగోరు వా
రా జనవంద్య పాదముల , నారసి బ్రహ్మ యజింపఁ బుట్టు గం
గా జలమందు ముగ్ధ నర , కంబును పొందరు తత్పదంబులే
రాజిలఁ దాల్చు వారెనయు , ప్రాజ్యపదంబు వచింప శక్యమే.

తే॥ సురలు మౌనులు దానులు , సోమయాజి, లాత్యవిజ్ఞాను దేవరు , లమరవరులు
తక్కుపెద్ద బీదైత్యులం , దమున మేల్మి, నొందినట్టి వారెవ్వరీ , యర్విఁగలరు.

చ॥ మెఱవడియైన యప్పిదప , మెల్లన నాతఁడు వచ్చి భక్తిమై
నెఱఁగినఁ గేలనెత్తి వసు , భోతుఁడు దీవనలిచ్చి నిర్వఁగా
నుఱవగు శావుచూపె నది , నుగ్రకరంబులచేత వారలం
బిఱచితి నంచు లాగికొనె , భానుఁడు స్వీయ మయాభిజాలమున్.

లంకా వృత్తాంత పటలము. (23)

తే॥ సాంధ్యకృత్యముల్ రాముడు , సలిపికొనియె
మనసు తపియింపఁ బూనిల్లు , మదనుఁడెత్తె
నాకసంబెల్ల నెఱువన , యయ్యె మఱి జ
గమునం జిమ్మ చీకటల్ . క్రమ్మనయ్యె

తే॥ దిక్కులన్ దాగియుండిన , తిమిర సమితి, జలది జలము భూమిని ముంచు , చందమునను
పరవె విండు కొలఁకు పూచు , పగిది మిన్ను, తేజరిల్లె నక్షత్ర దీ , దితుల వలన.

తే॥ మహిత వివిధ సుందర వేణి , మహి తనూజఁ, దలఁచి తపియించు రాముని , నలఁగఁజె
నిసులఁ బూచు మల్లికలు రా , జించు వనము, ఋక్షయంతమైన గగనంబు , రీతినొప్పె.

చ॥ తన యెనలేని నెమ్మొగము , తామర సీటుగఁ జూపి నన్ను చు
ల్కనయొనరించి గెల్చిన యి , లాతనుజాత విభుఁ జయించు నే
నని పెను కండుతోఁ గినుక , నబ్బుడు వెన్నెల కత్తి దూసి చో
ర నికర భీతిదుండయి బి , రానఁ గనంబడెఁ దూర్పుదిక్కునన్.

తే॥ గోచరముగాక యెచ్చోట , గూడరీతి, నున్న శ్రీచాయ యేరీతి , నున్నఁ జాలుఁ
బడైన నటంచుఁ జంద్రుండు , పరవునట్లు, వెన్నెలవియది పెనువల , వినరివైచె.

ఉ॥ మేలయి యొప్పు నాయెడలి , మేదురవర్ణము గొంటకాక కీ
ళాలిని రేచి నన్నును ర , యంబునఁ గట్టఁ దలంచి రాముఁ డీ
లీలను డాసినాడని చ , లించి యుయుత్సుకతన్ దరంగలన్
గేలఁ దటంబు మోడుచును , తేరినరీతి నెలరై నల్దియున్.

తే॥ ప్రాతరై మోష మొనరింప , వార్తి ముదిసి, గొన్న మేనెల్లఁ వోలొచ్చు , కొమరువోడు
సికతవేదులఁ జాలు పో , నిన విధానఁ, బండువెన్నెల లెల్లెడఁ , బరవఁదొడఁగె.

తే॥ మల్లికా విష దంష్ట్రలు , మరువ దుర్గ, మెఱువి కనులు కైల వి , హృతియుఁ గలుగు
మలయ మారుత వ్యాఘ్రంబు , మలయఁజొచ్చె, బెట్టు ధ్వనితో విమోగ హృ , ద్వేదకముగ.

తే॥ వారి యురమును ఖరు తొమ్ము , సాలములను, తొలిచినట్టి శ్రీరాముని , లలిత వక్ష
మండు మదను నమ్ములతోడ , నిందుకిరణ, జాలమును శాతభద్రంబు , జాఱఁదూఱె.

తే॥ ఒడలుచూచుఁ బుడమివట్టి, యెడఁదఁదలఁచుఁ, గష్టములనెంచి చింతించుఁ , గడలిఁజూచు
దొంగయై చెలిఁ గొంపోవు , దూర్తులంక, దిక్కుచూచు రాముఁడు వింటి , దిక్కుచూచు.

ఉ॥ చందము చిందు మేలిసగ , చందము నందము నొందుసీత మై
యందము దెందమందు పెను , చందఁ దలంచి తపించి విభ్రమం

జొందిన రామవుండు బోలు , పుం దలపించెడు మోక్షిరంబులం

జెందిన పద్మరాగమనఁ , గెల్లు ముఖంబును విస్మరించునేఁ

లే॥ ఇట్లు పరితపించెడు రాము , విసుగుపడు , గాసి ద్విర్భవ్యమును తల , వీసే చేయఁ
దగిం నీవిట్లు చింతింపఁ , దగు కే ? పాతుని , పొలిచి యోచింపు మన రము , వీరవరుడు.

లే॥ అంతఁ గొంత రెప్పతో మని , డలర పడి , యల విభీషణుఁ దోడి తె , మృనుదు నతఁడు
పిలువ రాక్షసత్వము మాని , విసుర పుము , నొంది నాతఁడు శ్రీ రాము , నొద్దఁజేరె

లే॥ వికసిరాంబుజార వనంబు , విధిముదోఁబు , పార్తివేంద్రుండు తన పాద పద్మములకు
మ్రొక్కిన విభీషణాఖ్యఁ గూ , రుప్పండఁజెట్టి , హృదు పథలి నిట్లని ప్రేమ , మీఱఁబలికె.

లే॥ రావణుని స్వయంబలము దు , ర్భంపు బలము , సంగటంబును మారుచి , యచటఁ జూపు
విక్రమంబును నే విన , విచరీలిఁ , పెలుపుమా యన నాతఁడు , విలుచునంత.

లే॥ వలదు కూర్చుండియే రెల్పు , పచ్చుననఁగ , నప్రమృదై యంజలిఘటించి , నయముమీఱ
నడుగు ప్రశ్నములకు సంక , యంబు నీఁగఁ , దగు సమాధాన మిట్లు పల్కఁగఁ దొడంగె.

లే॥ హనుమతంద్రియో వాయువు , కనుశిఖరిఁ , దానతేహుని యుండ లే , పంగఁ బ్రతివ
చేసి యలత్రికాట శిఖరి , మీసమీప , జలదిలోఁబడవైచె నా , స్థలమె లంబ .

లే॥ యోజనంబులు నూలు లోఁ , లొలయుచుండు నేడునూలులా నాకోట , గోడవెలుపు
పొడవు గలదు జ్యోతిశ్శిల్పి , ముసుం బుంచి , బలసియుండు లంకను చక్ర , వాళ మట్లు

లే॥ ప్రహరిపనితనమును యంధ్ర , సద్ధరియును , బురుజులును తక్కుఁగలయవి , పొగడిచెప్ప
మనసు విసుగొందుఁబరిఖయే , వసదియగును మీరుమాదిఁ గలరు దాని , మేల్కొనిక

సీ॥ ఉత్తరద్వారమం , దుండు వీరులు రెండు , కోటలు కాలాంత , కునకు నములు
పడమటి వాకిలి , వారి కిమ్మడుఁగగు వారు మృత్యువుఁబోయ , భూచవరులు
దక్షిణద్వారానఁ దగఁ బదునాటు కో , టులు జము లంశంబు , గలఁనువారు
తూర్పు గవని వారు , తొమ్మిది యేడు కో , టులు దిక్కలుల నేల , నలఁచువారు

లే॥ నింగిఁ గన్నులు మూయు , విలుచువారు , గండు గలవాని , ముప్పది , రెండుకోట్లు
పగలు నిర్జరు రెప్పదో , వత్తురనుచు , దిఁజిపైనుండు రెక్కకు , దా టువా

లే॥ ప్రహరిలోడల వెలుల , బుసి కాటు , వారు కె కునగలవారు , మారుతంబె
కుడుపుగాఁగల్గి పెనుగాలి , పడగలవలె , విన్ను పీఠి దిరుగువారు , వేయికోట్లు

లే॥ నగర రక్షుడు దుర్గము , సొగసుమీటి , మూడు గలవు వానిని గూర్చి , పొగడనేఁ
వాని దొందిది కోట ల , వార్యులులు , వెంగి రేయిం బుట్ల ర , క్షించుండ్రు

లే॥ రాజసమ్మాన మొంది ని , క్రిమమునంది , దర్శనూర్తై శత్రువుల్ , రాకువేళ
పంచనడు లేఁ సాహాయ్య , పడెడువారు , పదియు నాటు నూలుల కోట్లు , పరిఁగుడంద్రు

లే॥ విసముకాదు ఘోర , పీక్షుడు మనఁదగు , కనుఁవారు తిరుగు , పనులవారు
అంతిపురము చుట్టు , నలువది నాలుగు , కోట లనుర వరులు , క్రూరగులులు

అ॥ వదరి వదరి మఱియు • వర్జింప ఫలమేమి, యర్విఁ బంక్తివదనుఁ • దుంచుచున్న
సేన లోకముల న, శింపఁ జెయఁగఁజాలి, వేయి వెల్వలగును, వెలయుచుండు.

క॥ ఒక్కొక్కడి లోకముల, నుక్కునఁ బెకలింపఁ జాలు • నురుబలు లనురుల్
మొక్కులులు మణుల వాకిల, గుక్కులవలెఁ గాచువారు • కోటుల కోటుల్.

తే॥ వరఁగుఁ దేరులు పెడివేల • పవ్రసంఖ్య, అంతకంటె రెండంతలు • దంతిబలము
అంతకంటె రెండంతలు • హరుల బలము, అంతకంటె లొట్టియలు రెం • దంతలగును.

తే॥ నగరికోట యిట్టిదియ సే • నా బలంబు, నిట్టి దీశ్వరుచేఁ గత్తి • నెవఁగఁ గొన్న
రావణునకుఁ దోడగునట్టి, రిక్కుసులును, తపము ఫలముగా వర బలో • ద్ధతి గలారు.

చ॥ యుగములు చెల్లఁగాఁ జెడక • యుగ్రతపం బొనరించినాడు పెన్
జగదము లొండు దక్క మఱి • సత్కృతు లేనియు లేనివాడు సే
న గలుగువాడు వక్ర రద, నంబులు గోళ్లును లేకయుండు ను
గ్ర నృహరిఁ బోలు వాఁడొకఁ డ • కంపనుఁ డబ్బిని ద్రావు జాణఁడున్.

తే॥ మేషవాహను గెల్చిన • మేటి యొక్కఁ, డున్నవాడు నికుంభుఁడన్ • పిన్న వాడు
కోపశీలుండు తొప్పిది, కోట్ల పుత్త, గజ తురంగ రథాదులు, గలుగువాడు.

తే॥ సిద్ధులను చెజసాల నుం • చిన ఘనుండు, కుంభుఁ డనెడి దైత్యుఁడు పది • కోట్ల బలము
తపియవాడు కల్పాంత మా • ర్తాండుకంటె, వేడి గలవాడు దుర్బహ • పీరవరుఁడు.

తే॥ కరి పిశాచ తురగ ఖం • కాండయుక్త, రథము లొక పదికోట్లు • రిక్కువాడు
తిల్లినై న వంచనముచేఁ • దాచుమాటు, పలువఁజాలు నేర్పరి మహో • వరుఁడు గలఁడు.

ః॥ కొండలనుండు రెండు పది • కోటులసేనకు నాయకుండు నేఁ
దుండెడు వాడు రేపు గలఁ • దోయను నానుడి సార్థకంబుగా
మొడుగుఁ గొన్న వాఁడను • ద్రుంగుచునుండును యజ్ఞనాఁకా
బృండు భయఁడంపు బలి • యుండు సురావలి గెల్చే వేసుటుల్.

తే॥ నుసురాదుల వెవ్వేఱు • పఞ్చరి నిలున్, నొక్క దిశమునఁ దినఁజాలు • నుక్కుదీంఁడు
సాయుధులు రెండుకోట్లతో • సమరువాడు, సూర్యుఁ డ్రుడు క్రూరవృ • ఘ్టులు గలఁడు.

తే॥ రుసులు సుమనస్కులును త్రిమా • ర్తులును చేరి, పెలకులం జూచి మాటాడ • వలెనెచ్చె
బెట్టిండు మహాపార్శ్వదన్ • విక్రంతికోపి, కలఁడు పెరుమాటు కోటుల • బలమువాడు

తే॥ తలకుఁబై ప్రకిసూర్యుడం • చంపుమోము, గజగువా డెనిమిదికోట్ల • బలమువాడు
పజ్రదంపుండు జమునకు • బైని జముండు, హుంపాశి ర సామ్యుండు • సురృత వైరి

తే॥ చంచలతలేని పదికోట్ల • నైన్యములకు, వొర యసామాన్య బలుఁడసా • ధ్యుండుయక్ష
సిద్ధ సాధ్యగుహ్యకులహం • సింబినాడు, మవయుతుండు పిశాచాఖ్యుండు • నృత్త దొకఁడు.

రే॥ వరుగుల చతురంగముల్ • పదియు నాల్గ్, కోట్ల నైన్యములకు నాయ • కుండు కొండ
లదర గర్జించువాఁడు తి • ర్యక్తవారు, డదికకోపి దుర్ముఖుఁడను • నసురవరుండు

తే॥ నాయఁడఁఘనదికోట్ల సే • నలరు బద్గ, యుద్ధమునఁ బ్రసిద్ధుండు వి • ద్యుద్ధుకుండు
మాపె విద్యాధరులకీర్తి • మహిమలెల్ల, ఘనబలుండు విరూపాక్షఁ • దనెడువాఁడు.

అ॥ శవ సమూహముల శ్మి • కానంటునడుఁ బోవ, నీర పట్టి పండ్ల • విఱుకువాఁడు
పద్మనంభ్య నైస్య • పలి ధూర్జునుఁడు ధూ, స్రూజిఁ దొక్కఁడుం డ • హరిశ్చంద్రుఁడు.

తే॥ మందరముఁ బోలువారు దుర్వాసయుతులు. కడలిఁబోలిన పైన్యంబు • గలుగువారు
వారి పేర్విన్న లోము • ల్వదిఁబడుండు, రణ శిరుండు వ్యమత్తుఁడన్ • రక్కసింఁడు.

తే॥ ఇట్టి యుద్ధపీఠుల లెక్క • యిడఁగరాదు, వీరికంటె విమ్మడి సేన • వెలయువాఁడు
సమర దోహదఁడు సమస్త • సైన్యములరు, నదివుఁడు ప్రహస్తుఁడను నిర్జ • రాంతకుండు.

తే॥ ఇంద్రుఁడందరి దిగ్గును • మెనసి యేడు, సంధ్రముల దాటి యవలికి • జాపుపరువు
వెట్టి దిక్కున కొకరుగా • వేలువులును, వరుగులిడ శరవర్షంబు • గురిసె వాఁడు

ఉత్పా॥ తఱిమి వెల్లదంటి నాల్గు • దంతములను వేరుతోఁ
బెఱికి వానితోడఁ గొట్టి • వేల్పు లెల్ల దెసలకున్
వెలలి పఱవ నరుణ నగము • వెట్టి యెత్తి తిరుగు నా
కరణఁ దిరిగి నరఁడు కుంభ • కర్ణుఁ డదిపు తమ్ముడౌ.

ఉత్పా॥ చంద్ర రవ్వలఁ బెఱునువైచె • జయము వానిసొమ్ము కా
నింద్రుఁబట్టి కట్టువాఁత • లిప్పుడుం గనంబడు
సాంద్రకీర్తి గొన్న వాఁడు • చాల మాయలొప్పు వాఁ
డింద్రజిత్తు రావణునకు • జ్యేష్ఠునుఁడు భూవరా.
చెనకీ పాడివేల్పు తన్ను • చెఱుచునంచు నెంచఁడున్
వనజబవుని వలన విల్లు • వరముగాఁగఁ బడసె వే
ఱునముఁ డింద్రుఁ దొకఁడు లేమి • నన్న పేరు దాన్లులే
దనఁగనొప్పు వింద్రజితున • కపరజుఁ డతికాయుడౌ.

తే॥ ముగురు మూర్తు లెదిర్పిన, మొక్కవోని, యరిచి సత్త్వంబు గలుగు దే • వాంతకుండు
క్రిశినుఁడు నరాంతకుఁడనఁ దిరుగువారు, రావణుని ముద్దు కొమరులు • రాఘవేంద్ర.

సీ॥ అసురేకునకు నహా • య బల మిట్టిది వాని, దార్ద్ర మెఱింగి నం • దాఁక వినుతు
నజాని పుట్టుండగు • నల పులస్తుని పట్టి, సుత్రియౌ విశ్రవ • నుని సుతుండు
బలు తపంబున బ్రహ్మ • వలనను హరు వల, నను వరాలోంది యు • న్నతి గడించెఁ
బంచభూతంబులు • పాంచ భౌతికములు. నకని స్వాధీనంబు • లై యదంగుఁ

తే॥ భార్వతీ పరమేశ్వరుల్ • భక్త పాల, నంబు పొంటె చేంచేయఁగ • నలుపుమీఱు
వెంకికొండను పాదుతోఁ • బెల్లగించి, నింగి దాఁకంగ నెత్తిన తుంగబలుఁడు

తే॥ దిగ్గజంబు దంతమూల్ • వివిరి భుజము, లందు దిగ లెక్క సేయని • యతిబలుండు
సుర గడద యక్ష సాధ్యకిం • పురుషనాగ, వరులు దెసచెడి పాఱంగఁ • బడమినాఁడు.

తే॥ మణి కిరీట మస్తకములు , మహిని కూలఁ, గాల కేయుల కులములఁ , దూలఁజేసె
రావణుని పేరు విన్న మా , త్రాన నిపుడు, నచటికాంతల గర్హింబు , లవియుచుండు.

మ॥ పున రాజ్యేందిరయున్ యహావిధులు లం , కా రాజ్య సర్వస్వమున్
పునతం గోల్పడి బెబ్బులిం గవిసి జిం , కంబోరఁ బొల్లాడి ధీ
తిని రాజ్యంబును పుష్పకంబు నెడగా , దీనత్వముం బొంది యా
ధనదుం దిప్పుడు దాగినాఁ డలఁకలో , దైత్యాస్వవాయాంతకాః

ఉ॥ త్రాణచెడంగ వీఁపుపయి , రక్తము లొల్కెడు పుండ్రఁ జూచుచున్
బాణ విఘాత జాత హతిఁ , బాల్పడి యోర్వక యంతకుండు స్వ
ప్రాణములన్ హరించుఁని , పాటి దినంబులు లెక్కగొంచు గీ
రాజ్య విరోధి నామమె జ , పంబొసరించుచు నుండు రాఘవా !

క॥ తరిణి వజ్రకేల చెప్పఁగ, నరుణుని కన్నులును చొచ్చి , యరయపు లంకన్
వరుణు డు పాశముఁ గోల్పడి, శరణముకై వడిగఁ గాడి , జనధిం దూతెన్.

ఉ॥ కొండలు పిండిసేయ రజ , కోవిద కర్కశ బాహు దండముల్
కొండొకయు న్నలఁగని య , కుంఠిత వివ్రహకాలి రావణో
ద్దండ పరాక్రమంబు తుది , దాక వచింపఁ దలంబె? పేదు కో
దండవిముక్త బాంశర , దంబునఁగాక నశించునే యెటుల్,

పీ॥ పావనిచేఁ గోట , వాకిటి తోరయ, స్తంభంబుచే బల , దర్బులైన
దనుజులు చదిసి చ , చ్చినివారు సంధ్రువు, టిసుకకంటెను లెక్క , తెచ్చువారు
తదితరుల్ వ్యాఘ్రంబు , తఱుమంగఁ బాడిన, జింకిలక్రియఁ బెల్ల , చెడరినారు
రక్త మేదో మాంస , రాసులు ప్రేవుల, ప్రోవు లెల్లెడలను , రావుకొనియె

తే॥ వీరతోఁ దా కు సజ్జని , వింజితోడఁ, బట్టి నేలకు రాచిన , ప్పుటి యసహ్య
పలల ము సిక్కు శోణిత , లకి ఒంక, నాకకున్నది వర్ణించి , టిఱునేఁగి

క॥ అమరుల నగరముతో మా , నము చూఱులు చేసినట్టి , నాయకులను నై
న్యములను చుట్టంబుల ప్రా , ణములఁ జెఱచె దంటి చెరల , నలఁచిన భంగిగా.

చ॥ ఎనుబది వేల నైదికు ల , పీన బలాధ్యులు కింకరాధిపతి
హనుమని తాకఁగా ఒగుల , నాకలిగొన్న మృగేంద్రు కైవడిన్
గినిసి పరాక్రమించి పెడిఁ , గేలను కాలను వాలుతోడఁ గూ
లెను త్రిపురాసుర ప్రతతి , లీలను రుద్రుఁడు త్రుంచువైఖరిన్.

అ॥ జంబుమాలి గొప్ప , నైన్యంబుతో వచ్చి, యంపవాన గురిసి , హనుమ భుజము
నొంద నితఁడు వాని , యంచిత ధనువుచే, తనె కృపాంతు వేశ్మ , మునకు సంపె.

తే॥ కనక దుర్గ వేష్టితము లం , కాపురంబు, నందు నలఁగి తలలు పోయి , నట్టివారు
లెక్కలేదు హఠుమ గాల్చి , లేచినట్టి, యగిని రక్తప్రవాహంబు , నిగురఁజేసె.

తే॥ నాడు దార్పిన విదులు ధం , దసము నగలు, పశ్యములు మార్చురుండి న , భంబునంద
యేడు దినములు నిలిచె లం , తేష్విరుండు. సగరి కాలిన తెలుగును , పొగడనేల ;

తే॥ నగరిఁగూర్చికోటలఁగూర్చి , తగిలరీతిని, వినిచిరిని లంక కాలిన , పిదప తేని
యాజ్ఞచే బ్రహ్మ మునుపటి , యల్లె స్పష్టి, చేసియున్నాడు జానకీ , చిత్త నిలయ :

ఉ॥ ఆలమునం దెచిప్పిని ఖ , రాదులఁ గూర్చుటచేతఁ గాద య
వ్వారి నమోఘ బాణహతి , వ్రాల్చుటచేతను గాద సంగరా
భీరుఁడు వాయుసూరి తొలి , వేల్పుల మూఁకలఁ గూర్చుటల్ పురిం
దేలిక నగ్ని రాహులిగ , దీల్చుట నమ్మిక గొల్ప వచ్చితిన్.

ఉ॥ స్నేహముచే నెలర్పిన వి , శిష్టగుణుండు విభీషణుండు సం
దేహము లేని రేవ నిగ , దించిన పక్కల నాలకించి వై
దేహిని పాయు హేతువున , దీల్పడి సన్ననయైన దాహువుల్
దేహమురోడ నుబ్బ జగ , తీవతి మారుతిఁ గంచి యిట్లనన్.

పీ॥ వీరవరేంద్రః వి , ద్వేషి సైన్యంబులో, సగముపైఁబడ నీవ , చంపివైచి
రావణుపురము పూ , ర్థంబుగాఁ గాల్చు నీ, మనవరాక్రమము నే , వినుదునిండ
కుకవాణి జానకీ , జూచి తోడ్కొని రాక, మరలుట మాడ నా , శరబలంబు
తెలిపింపఁగోరి యి , రైఱఁగున వచ్చితి, వని మనంబున నెంచి , తనిసినాడ

తే॥ నీవు చూపిన మగఁటిమి , నిండియున్న, వైరి నగరాన మఱికొన్ని , వీరకృత్య
ముల నొనర్తము గాని నీ , పొగదు నెదుట, భాను నెదుటి దీపమువలెఁ , బ్రబలఁగలవెఁ

తే॥ మద్బలంబును రావణు , మహితి బలము, నీదిగాఁ జేసికొంటిని , విపుణ దరితః
వనజభవునద మీజన్మ , మునకుఁ బిదపఁ , బడయుమా నీకుఁగా గ నే , ర్పఱచినాడ.

చ॥ అని రఘురామమూర్తి పలు , కాడఁగ నంజలిచేసి యంజనా
తనయుఁడు సిగ్గునొంది వసు , చాస్తలిఁ జూచుచు మారకుండె నె
మృతముల నుబ్బి ముక్తిగొను , మాన్యులభంగిని మోడవార్దిలో
మునుఁగుచు నోలలాడి రిన , పుత్రుఁడుఁ దక్కిన కీశబృందముల్.

6. వరుణ ప్రార్థన పటలము. (75)

పీ॥ ప్రదిత విజ్ఞాన సం , పన్నుఁ విభీషణః కడలి కట్టునకు లోఁ , బడువయేచి
మూఁడు లోకములును , భుజ బలంబున నడ, చుటయు నాశంబు సే , యుటయునరుదెఁ
ఉల్పాహవంతమై , యున్న యీమనసేన, జలది దాఁటుట యెట్లొ , తెలుపుమనఁగ
మఱువదీయున్న నీ , మహిమంబు నెఱుంగఁదీ, శరది మీకులము సా , గరుల వలనఁ

తే॥ ద్రవ్వఁబడెఁ గానఁ బ్రేమ వ , రం బొనంగు, మనము దాటంగ మార్గమి , మృని సముద్రు
వేఁడు టుత్తమ పద్ధతి , విమల హృదయా, యవి విభీషణుఁ డాడంగ , నాత్మ నలరి.

తే॥ లెస్స వనియించి తంచుఁ దా , లిమిని పొగడి, అర్కమత విభీషణ వవ , నాతమ జాదు
లెల్లఁ గ్రేవల రా నావ , గేశతీర, మునకుఁ జనునంత నినుఁడును , పొడమెఁ దూర్పు.

తే॥ వేడి వెలుగుచేఁ జీఁఁబుర్ , విరియుగంత, పోడక కలాప్రహర్షుఁడో , సుందర శశి
యరయ రాహువు బ్రుంగి వె , ల్యఱచుచున్న, చందమునఁ దోఁచెఁ గాంతులు , సమసివోవ

మ॥ యవతీరత్నము సీతఁ దెచ్చుటకునై , యర్వీశ సింహండు రా
పువ చంద్రుఁడొక త్రోవ యిమ్మనుచుఁ గాం , క్షన్ వేడఁగాఁ గోరి శా
త్ర విశిష్టంబగు పద్ధతిం జలుపు ద , ర్భక్త న్తనంబందు వే
డగ్గ వసింఁచెన్ జపియింతె శ్రద్ధ వరుణాం , పంబైన నన్మంత్రమున్

ఉ॥ మేనఁ బరాగముం బొలయ , మిక్కిలి యెండ మొగంబునైఁ బదన్
జానుగఁ గన్నుమోర్చి యొక , జాము యుగంబుగఁ దోవ నేడు నా
ళ్లుని వనించి తోయములు , నోగిర మంటక వేడ నీరధి
శానుఁడు సంతసింపఁడు ప్ర , నన్నుఁడు గాఁడును పల్కరింగఁడున్.

మ॥ బలవంతుండయి యీ నదీశ్వరుఁడు నన్ , భంగించుచున్నాఁడు ని
శ్చలితుండై యపుఁ గాదనఁడు మది నా , సంతాపముం గానఁ డీ
లలి బీష్మించుచు దాఁగినాడని కృపా , లంకారుఁ డా రాముఁ డ
గ్గలిగన్ జూచెదనంచు వంచె బొమలు , గ్రక్రోధ దుర్వీక్షుడై.

ఉ॥ కోరనివారెయైన నొక , కోరిక నొక్కనియెద్దఁ జేరుచున్
గోరికిఁ దెల్పఁగాఁ బిసిని , గొట్టు స్వభావగుణంబు వీడునే,
వారిదిఁ ద్రోవ యిమ్మనినఁ , బల్కుఁడు చూడఁడు మేలుమేలుఁ నా
కురక వీరికింత రుచి , చూపెదఁగాకని నవ్వెఁ గిన్నమై

అ॥ దైత్యుఁ డవహింప , దరసు గోల్పోయి, పరువుచెడిన వింటి , బరువుమోసె
ననుచు నెంచి చుల్కఁ , చనము చేసికవాడు, గావలయును జడది , కరుణమాని

తే॥ తోడుపడికొంటిపొగడిత , తోడఁగొనుట, బలిమిగైకొంటి యనుమూఁడు , పద్ధతులె జ
గంబునం గల్గు; వేడియు , గొరవంబు, పాపిచెడ దాఁగెఁ బలికియు , ఫలముగలదె;

తే॥ అడవులంజొచ్చి కాయలు , నాకులుచిని. యొడలుపెంచువాడనియెంచు , జడదిగొప్ప
తనము నల్పమానపుశక్తి , తగ్గుహెచ్చు. లెఱుఁగుదురు గాక వేలుపు , లెల్లనింక.

ఉ॥ నింద యటంచు జంకి పున , నిష్ఠను వేడఁ దిరస్కరించి న
న్నెండన గాక చూచిన , దీక్షరు లేడ్వరు మండి మాడఁగా
దెందమునందు పుట్టిన క , డింది భయంబునఁ బంచభూతమూర్
సందడిఁ బ్రాణభిక్ష గొని , సాగఁ జరింతురు గాక వానరుల్.

ఉ॥ మోక్షము నొందినట్టి ముని , ముఖ్యులె యైనను చూచు వేడ్కతో
 వీక్షితిఁ జేరిరేని ధన , హింసల గాంచిన యంత గౌరవ
 ప్రేక్షణముల్ పహించి గెన , లెప్పుడు; కుద్ధయున్నఁ దేలఁ భో
 గజములెందునే నిపులు , గప్పిన నిపులు లెక్కగొందురో !

స॥ పనపరులెల్లఁ గల్గుడినె , వారిది దాడును రింప లక్షణా !
 ధనువిటు లెప్పు యంచుఁ గడు , దాడుల కోప పరీచిత్తుడై
 కనఁ దన తమ్ముఁడెట్టునగు , విన్నులతో ఘనచింతతో శరా
 ననము నొనంగ రావుపుడు , సవ్వడిగాఁగ గుఱుము నెక్కిడెన్.

ఆ॥ ధనువు నెక్కువెట్టి , గొనయుమ్ము లాగుగాఁ , గలిగినట్టి పేరు , టులివు హరుని
 కొమ్ము యొందు ప్రణయ , కోపము సడలించె, జగము లొక్కసారి , సంవరించె.

ఉ॥ మేలగువానిలో మిగుల , మేలగు యాపులు వర్షధారలం
 బోలి యుగాంతకాలమున , భూమి జలంబులఁ ద్రాపు బాంకరుం
 బోలి పురారినేత్రమును , బోలి మహాలయ కాల సావకుం
 బోలి సముద్రమెల్ల నొక మూర్తము లోపలఁ గ్రమ్మె దందడిన్.

సీ॥ కులకైలములకంటె , బలమైన కోదండ , మను మండలాకార , ముగను వంచి
 నిఖిల చరాచర , వికరంబుఁ బ్రళయ వే, శను కాంచు నెక్కి కీ , లలకు మించి
 నగములు మత్స్యముల్ , నాగు లిందనముగా , తడిలంబులు చిన్న , చిడుగులుగను
 కదలి నీరము నెయ్యి , గా రామబబాగ్ని , గొలుల వారిది యెక్కి , కుండమయ్యె

తే॥ నేడు జలధులలోఁ బొగ , లెగయఁగా న, భంబుఁ గప్పించుఁ జక్రవా , శంబు నవలి
 చిమ్మచీకటిఁ బోఁగొట్టి , బమ్మగోళ , మగ్నిగోళమయ్యెఁ బో , యనఁగఁ జేసె,

క॥ నెఱఁకులు చుటుక్కుమనఁగాఁ , జోలమీను చొక్కె యొలుంగ , సురతమపులు చి
 చ్చల పిడుగులక్రియఁ బడు తుం , పలుచే హఠంగ రామ , బాబము లడరెన్

క॥ మిడుగులులలోడి జ్వాలలు , పొడమఁగ చొగ్గులయి రాలె , మొగుకుల గములున్
 జడది బడబాగ్ని వలెఁగా , వడిఁ గమలె నెరించు వేపు , సడఁకుల కురులున్

తే॥ లెక్కరాదరా నెత్తురుల్ , గ్రక్కికేరె, మకర వికరంబులును పెక్కు , మడిసి కేలి
 కెరలె, మ తిమింగిల తిమిం , గిలగిలములు, రామశరములు, వరాళిఁ , ద్రచ్చికొల్ప

తే॥ బూది యెగయంగ నగులు , పుట్టి కొంద, లన్నియుం బా వేకోట్ల , యంపగములు
 చొరఁగ నడులతో బురదతో , శరధి మాడఁ , బాపజేని తలలు గాన , వచ్చెనందు.

తే॥ మాటదప్పిన మృతదొడ్డ , మనుజులము, సరజి నిర్మూలమయ్యె మ , త్య్యముల కులము
 స్తంభములతోడ నావలు , జరగునట్లు, వీపుపై బాణములతోడ , వెలసె మీలు.

తే॥ శ్రేణులై సక శరములు , చెలఁగుకతనఁ , గొన్ని యుడుకుచుమాడి బొగ్గులయి బూది
 యయ్యె నల్లతో బాతాగ్ను , లలముకతనఁ , గంధి యొప్పె సంధ్యాకాల , గగనమనఁగ.

తే॥ రామ శతసాయకాగ్నులు , త్రావ పీఠ, మన్నదో లేదో యవనాస్పృశమదధి యొక్క
ప్రపిండః బోలఁగ నేతిలోఁ , గ్రాఁగినట్టి, వానిఁబోలెను జలచర , ప్రతతి చూడ.

తే॥ శత శరీముఖములు రక్త , సిక్తముఖము, లగుచు జలమెల్లఁ ద్రావ ర , త్నాశిబయలు
పడఁగ జడనిధియుడుకు చా , ర్పంగరాని, మిడుఁగుఱులఁ జెడర్చుచునుండె , మితముమీటి

తే॥ ఎల్లయెడ బయలుగ జల , మింకిపోవ, ఫంబరువువైచి దుంపలు , శాకములును
వరుగులుగఁ జేసి యుంచిన , కరణినొప్పెఁ, గ్రొవ్విసట్టి మర్మములును , కూర్మవికతి.

తే॥ ఉలివుతో వచ్చు బాణము , లొందొకండు, దాకి వెదురుటదవిఁ బోలె , దవము రేఁప
నెల్లజంతువు లుడుకుడుఁ , ద్రెళ్ళుచుండె, నవ్వి క్రక్కిన శోణిత , మలలు పాతె

ల॥ కొండగములనుండు , కుజములు తుండయి, కడలి జలము పై విఁ , బడుచునుండ
మండచుండెఁ జమరు , మఱిమఱి చల్లండ, నాటకుంగ మండు సంగమునను.

తే॥ రామవిభుఁడు పరపు శర , స్తోమ మజుని, యప్తమట్టు లమోమంబు , లగుచు మనసు
కంఠె వడియయి మిడుఁ గుఱుల్ , గలుగఁజేయ, గొప్ప వదాకరము క్రియఁ , గొఱలె శరధి.

తే॥ ఉత్తములు కోవగించిన , నొడవు మేలె, యనుట పిచ్చోట దృష్టాంత , మయ్యె వారి
యవస్థకడలి యనెడిపేరు తప్పి కుద్ధ, జలదియయ్యెను శ్రీరాము , చలము కతన.

చ॥ క్రమముగ నందగోళములు . గర్భమునం గొవి కాచు విష్ణు నం
శమగు రఘూవ్యహం డనద్య . శ ప్రదరంబులచేఁ బయోధి తో
యముల నశింపఁజేయు తొక . యబ్రమెఁ లోకములన్ జలంబు నీ
రములను వహ్ని మ్రింగునను . ప్రాక్తనవాక్యము విల్పె గట్టిగన్.

చ॥ చిరముగ వార్తిలోనన వ . సింహుడు శ్రీకుని పాపఁకంత ని
బ్బరముగఁ జేయుచుండు బుషి . వర్కుల కెగ్గో యింత లేద, య
ద్ధురముగ నన్ని దిక్కులను . ధూమ సమూహము పర్వ కట్టమై
తరణి గుఱాలు నల్లనయి . దారి తడంబడ విల్పె దిగ్రుమన్.

చ॥ దురమున భీకరుండయిన , తోయజనేత్రు డు మా యవస్థ దా
నరసియు లెక్క సేయని య . నార్యుని పోలిక నుండెనంచు నం
బరమున నందరించు జల . పక్షలు పెంటులఁ బాసి చింతమైఁ
గరఁగుడు నిప్పుముట్టి యెఱ . కల్ గమరం బడి చచ్చె నంబుధిన్

ఉ॥ ఓరువు వీడ హేతువయ . యొప్పిన వారిధి నిప్పు నిండఁగా
జేరిచి వేణు కాననము . వీక వహింప ఎచింపఁ బోలునేఁ
తోరపుఁ బేర్చులై యడరు . ధూమ సమూహము చుట్టుకొంటచే
నాటిచెఁ గన్నుదోయి నను . రావళి మేనులు చెమ్మరింపఁగన్.

పీ॥ పూలపై నను పోవఁ , జాలని మృదుపద, కంజాత జానకి , గతులకోడి
యవమతి నొందిన , హంసలెల్లను వహ్ని. నెఱయని త్రోవ గా . నిప్పంకుంటఁ

బలవఁ జాలనివయి , వరుణుని నీర్తితై , పడి జడధింబడి , యడఁగి పోయె
మొగుటలు మందెడు , నగముల తైవడి, నింగి నిల్వఁగలేక , క్రుంగిపడియెఁ

తే॥ జచ్చి చచ్చి కూలఁగఁ గొన్ని , చాపకుండుఁ, గొన్నిపులుగులు గుడి దిరు , గుచును పొగలు
గ్రమ్మగ్రుడ్లు పెట్టిన చోటు , గానలేక, మురైములఁగాంచి వ్రాలించే , బొదుగఁజేరు.

మ॥ జలజాతీజీలు రామచంద్రు నరుగా, సామాన్యగా నెంచియే
చులుకం జూచితి మింతవచ్చె ననుచుఁ , కుష్మించుచుం బెక్కు సి
ల్లలకున్ లోనయి పండ్లిగుల్పుచును ది , క్కుల్ దోష కల్లాడుచున్
జలకాఖా మృగనంచయం బడలెఁ బ , శ్చారావముం బొందుచున్.

అ॥ దుష్టకార్యములను , చూకొని చేయుచు, సంద్రమందు దాఁగి , సంచరించు
చుండునట్టి వార , లుగ్ర మాంసాశను, లద్దె యుడికి తెట్టె , గట్టినారు.

తే॥ గొప్ప పైఁడి విమానముల్ , కుండ లవిసి, పిదపఁ గరఁగుచుఁ బడినవి , వేల్పుపేటి
దండిజలము తుంపురులతో , వండుగట్టి, యెందె నుడు గణ ముడుకుచు , విలకురాలె.

తే॥ చేప గలవి నిప్పులు రేచు , రేప గలవి, పద్దలిం జనునవి తప , స్పిద్ది గలవి
పెక్కురూపముల్ గొనుననై , విళివిరతి, కింది జీవన మానె న , గర్వ్యుఁబోలి.

క॥ వనధిఁ బొడము నగ్గిని దై, త్యుని పురిలోఁ బ్రహరి కరఁగ , నుప్పరిగలు మం
డినఁ గని పొరులు పడపడి, హనుమానుఁడు వచ్చెననుచు , నడలిరి పెలుదన్.

తే॥ ఉదయభానునివలెవెలుఁ , గొందుచుండు, మలత్రికూటంబుబంగరు , ముడ్కిఁగరఁగి
శోణితము పడనయ్యెఁగిం , కుకము కరణిఁ, బొనుఁగువడి ప్రవాళంబులు , బొగ్గులయ్యె.

తే॥ కులగరులవంటివగు కొన్ని , గొప్పమీలు, నెలపు నెమ్మదిచెడి లోతు , నీటికేగి
జలముకంటెను వహ్నియే , చల్లనైన, దంచు భూమిపైఁబడి తత్త , శించుచుండె.

తే॥ కడలి కలగుండు వడ నుద , కములఁ ద్రావి, మఱియు నీరు లేకుంటచే , మనుజులెల్ల
దిగ్భ్రమమునొందఁ జాతాళ , తిమిరచయము, తలఁగనేగె నారాచముల్ , తపనుభంగి.

తే॥ అంబుదులలోని యుప్పునీ , రంబుఁ ద్రావి, చాలదగయైత్తి శ్రీరామ , సాయకములు
త్రావ నీరులేమిది యండ , తతులఁ దొలిచి, కొనుచు వడినేగె నందలి , వననిదులకు.

ఉ॥ లీల నయోముఖంబులు శి , లీముఖము ల్గల రామబాణముల్
వారి నముద్రమున్ బయలు , వాఱఁగఁ జేయఁగ రత్నసంతతుల్
చీలిన భూమి గర్భమునఁ , జిందెడు రక్తము రీతి వెల్వదెన్
మీలును నాగజాలములు , మేవిస ప్రేవుల రేవఁ గన్నదెన్.

తే॥ అంబువులు వట్టిపోవ ర , త్నాకరములు, భాగ్యశాలి మణులు నించు , భవనములను
పోలె నారసములు చింద , ములకుఁ బొదుచు, కొనఁగ నయ్యెని యబకల , కొమరుదాల్చె.

తే॥ వేలకొలది చీలికలయి , విద్రుమములు, మౌక్తికంబులు రత్నముల్ , మలసె జగతి
గొప్పవారు కోపించినఁ , శోపగింపఁ, బడినవారు మేలొందక , చెడుదురేమి?

క॥ నలనలఁ గ్రాగిన యాజల, ములఁ జచ్చిన జీవవితతి , ముక్తిని పొందెన్
జలజాణినిచేఁ జచ్చిన, యలుపులకును ముక్తిదొరకు , టరుదే తలఁపన్?

తే॥ అనల శరములు-మిక్కిలి , యలమికొనఁగ, ధారణీదేవి నీలంపుఁ , జీర విడిచి
యెఱ్ఱపూల రంగులతోడ , నెలమి గులుకు, చీర నడుమునఁ గట్టిన , చన్నుదోచె

తే॥ విజయ శీలుఁడౌ రాఘని , విశిఖ వహ్ని, త్రావినట్టి కడలి వీడి , తావు వేఱు
వెదకికొన లేచుక్రియ విజృంభించె బడబ, యితర పాండితి మెచ్చు పండి , తులె యరిది.

తే॥ జగము నడఁగింజుకొని యాక , సంబు గూడ, నలమి బడబాగ్ని యప్పుడు , విలయవేళ
లోకముల నాశమొనరింప , వీలకలేదు, పెను మహర్జువ మట్టులు , పెఱిగి లేచె.

తే॥ ఊర్ధ్వముఖమై పురాణించి , యుడుకుచూపఁ, గ్రతుభుజులులేచి నత్యలో , కంబు దనుక
వెడలుచుండిరి వేడిమి , తొడఁకనీక, యింక భూజనములఁ గూర్చి , యేమిచెప్ప?

తే॥ జగము నీలుగొందునని యెంచఁ , జాల నీవుడు, వరుణు నివటికిరప్పించు , వాడ ననుచు
నధిక కోప సంయుక్తుడై , యవని విభుఁడు, చెలసి బ్రహ్మస్త్రమును కుడి , చేతఁ గొనియె

క॥ వడఁకిరి వేల్పులు మొగులు, పిడుగుల వెడలించె బుడమి , బీఁలువాతెన్
తడఁబడి జీవులు వెలవెల, పడియెన్ నదులెల్ల నింకి , వందలి గల్పెన్

అ॥ అందగోళమునకు , నావలి జలధులే, యడితెనన్న భూమి , నున్న వానిఁ
జెప్పనేల? మఱిగె , శిషిని జటాగఁగ, యజు కమండలు జల , మల్లనుడికె.

అ॥ లోకనాధుడైన , కాకుత్స్థ వర్చుని, యరయలేక నునలె , వరుణు డిట్టు.
లితనికంటె మూర్ఖ , లెవరని ప్రాజ్ఞులు, తలఁచి చింతనొంది , తల్లడిలిరి.

చ॥ తలఁపునఁ జేసి తొట్టతొలు , తన్ దనుదానె సృజించికొంచు న
వ్వల జగముల్ సృజించి పరి , పాలనసేయు విభుఁడు కోప మ
గ్గలముగఁ బూనె నింక బ్రతు , కం గలవారమో యంచు నెల్ల ప్రా
ణులు తపియింపసాగె పరు , ణున్ శపింబుచుఁ బ్రాణ భీతిచే.

వరుణుఁడు రాముంజేరి శరణు వేఁడుట

మ॥ పొగచేఁ జూడఁగలేని నేత్రములతోఁ , బుంభానుపుంబుంబులై
తగులం బాటిన మేని బాణములతో , దైవాఱు జ్వాలాళితో
దిగు లిగ్గడు మనంబుతో వజ్రకుతో , దీల్పడ్డ కేటోద్భుతోఁ
దగు వేదోక్తులతో సముద్రపతి పి , తానాధుఁ జేరెన్వడిన్.

॥ కడలి కడపలనుంటి లెం , కనగు నేను, గాన నీపిల్చు విసనైతిఁ , గరుణఁజూడు
మనుచు విప్పుపై నడతెంచు , జనుని పగిది, నలలనై వచ్చె నడచుచు , జలధితేడు.

మ॥ సురుగన్ మాడిన మోముతో వెగపుతో , శోకంబుతో నన్యధా
శరణం నాస్తి యటన్న వాక్యములతో , శంకించుచు గ్రుద్ది వై
ఖరి దొట్టిల్లుదుఁ గ్రుంగు పాదములతో , గాన్పించు నవ్వితు డ
క్కరుణావారిధిఁ గాంచి యిట్లనియె ను , త్కంపంబు హెచ్చిల్లఁగన్.

సీ॥ లోకేశ నీవె యీ , జోకఁ గోపించిన, మారేది శరణ మీ , లోకమందు
నీకసాధ్యం బేది; నిన్నెచ్చించు న, త్వము మాకుఁ గలదె; ని , త్వప్రకాశ
నీరధు లీవ య , గ్నియు నీవ విలయంబు, నీవలనె నె కదా , నెగడుచుండు
లోకంబులును నీవ , లోకాంతరస్థ భూ , లంబులు నీవ త , త్వంబు నీవ

తే॥ జగములను పొడమించి ర , క్షణముసేసి, యుదిరమునఁ బదిలంబుగ , నుంచుకొందు
నీవు కినిసిన లోకములో , నియవఁగలవె; నర్వలోకాంతరాత్మిక , శరణు శరణు.

తే॥ దిగ్భ్రమకుఁ గారణంబగు , తిమిరవనముఁ, గిరలా బద్గంబుచేఁ ద్రెంచు , తరణిలోన
నుండు జ్యోతిని బ్రహ్మదు , లొందఁ గలుగు, పొక్కిలి గలట్టి ప్రాక్తన , పురుష! శరణు.

తే॥ నర్వ భూతాంతరాత్మిక , శరణు శరణు, నకల భూతకారణ భూత , శరణు శరణు
సాధు జనవయ నంత్రాణ , శరణు శరణు, సామజేంద్ర సంరక్షణ , శరణు శరణు.

తే॥ తల్లియును తండ్రీయును నమ , స్తంబు నీవ, మోక్ష నరకము లాద్యంత , ములును నీవ
యేను దాన దానుండ ని , న్నెఱుఁగఁగలనె; నిన్ను నీవ యెఱుఁగవందు , నిష్కలంక!

ఉ॥ నేరక పిన్న వార లొక , నేరమి చేసిరయేని పెద్దవా
రోరిచి బుద్ధి చెప్పఁదగు , నో జననాయక; కావుచుండు మీ
ల్లారము సూర్యతేజ నిభ , మైన దొకందు ధరిత్రినుంచి యా
సారసనేత్రు పాదముల , నన్నిది వ్రాలె నిలాశలంబునన్.

తే॥ వ్రాలి మంటలతోడి గా , శ్రంబు మామి, పిచ్చుకపయి బ్రహ్మత్వంబు , విడువఁ దగునె;
యనుచు వేడ రాముని కోప , మంతరించె, పొంగు పాలలో నీర్వదు , పొలుపుదోష.

క॥ కోపము వీడితి భయమును, తాపంబును విడుము భక్తి , తాత్పర్యములం
బ్రాపింప వేడ రాకిటు, కోపింపఁగ వచ్చు కతము , కోరెదఁ దెలియన్.

చ॥ అన వరుణుండు రాముఁగని , యార్క; భవత్పతి శాంతరూప యో
జనకజ చెందినట్టి యగ , చాట్లును నీవును కోరి పిల్చుచిల్
మును విసన్నైతి నేదవ న , ముద్రమునం గల మీలు కయ్యముం
బెనువఁగఁ దీర్చ నేగితి క్ష , మింపుము హేతువు వేఱు లేదికన్.

తే॥ వరుణుండాచే రాముఁడు , కరుణచెంది, యైననగుఁగాక యీయమో , ఘాత్రమునకు
దేని లక్ష్యంబు చూపెను , తెలియఁబలుకు, మనిన బ్రతికితి నని యాతఁ , డనియె నిట్లు.

తే॥ అనఘ ! విను మయకాంతార , మనెడి దీని, యందు దైత్యులు పలుకోటు , లమరినారు
జగములకు నాకుఁ బీడలు , నలుపుచుండ్రు, వారిపై నీ మహాత్వంబు , వదలు మనఁగ

క॥ పూతుఁడు శాస్త్రజ్ఞాన, తీతుఁడు రాముండు విడిచెఁ , దివిరి శరంబు
ఘాతుకులను పరిమాటిచి, సీతావతి కడకు నదియుఁ , జేరె ఊమునఁ.

క॥ పరిశీలన గుణమొప్పుగ, నెఱి దప్పకయుండు జనికి , నెగడునె కీడుల్,
వరుణనిపైఁ బొడమిన కఱ, కరి డుష్టులు రాక్షసులకె , కష్టము గొలిపెన్.

తే॥ చాలదూరము పోయి ము , స్కరులఁ జంపె, శాంతమ్మార్దులొ పెద్దల , శాపమట్లు
రామచంద్రు నమోఘ శ , రంబు జగతి, ధర్మమె బలీయమనుట సా , ర్థకముగాఁగ.

మ॥ జలధీశుం గని రాముఁడిట్టులను ర , ఊన్ వే డ మన్నించితిన్
బలుదుష్టుల్ దితిజాఁ నాకగడు గూ , ర్పంబుని పాదోధియన్
పులుకాల్వఁ దమ కోటగాఁగొని మహా , మోదంబుతోఁ జేయు తొం
గలి నృత్యంబులు మానునట్లు లొక మా , ర్గం బీయవే హాకనఁ.

పీ॥ జగముల వ్యాప్తికి , సరుదులు లేనట్లు, లోతునకును వెడ , ల్పునకు మేర
లేదు నీరింక నె , న్నొదిసంబులు వట్లు, సంతకాలము నిల్వ , నైతిగాదు
బండ్లకై వడి మనీ , భావ మొందుదునన్న, మలఁగి నాలోని ప్రా , ణులు నశించు
నాపై విడిచిన వృక్ష , నగ శిలాదికములఁ, దొలఁగినీయక తేల్చి , నిలుపువాడ

తే॥ సేతు వాకఁడు నీపేర నా , శిరముమీద, నమర నీ కేస నడపింపు , నమరభీమ
రామ! సద్గుణధామ! దు , ర్జనవిరామ! కుభదనామ మునిస్తామ , సూక్తిమ!

పీ॥ అని వరుణుఁడు యల్క , విని సంతసమునంది, కాకుత్స్థ వర్యుండు , కిడఁకతోడ
సేమహా సత్కార్య , మే చేయుదము వార్తి శ్రేష్ఠత మనచే ని , శించెనీని
తిక్కిన నాల్గు భూ , తములును చులుక డ యెబ్బ నొందును గాన , సయముమీఱ
పర్యంత మనవృక్ష , వారంబులం దెచ్చి, కిట్లుఁడు సేతువు , గట్టిగాఁగ

తే॥ ననుచు వానర పరులకు , నాజ్ఞ యొసఁగి, యిరవునకు నేగ రాముని , కరుణతోడి
వీడికోలు గైకొని యబ్ధి , విభుఁడు వోయె, నుత్సహించిరి వనవరు , బుదధి గట్ట

—: 7 సేతు బంధన పటలము :—

తే॥ వానరేంద్రుఁడు రాక్ష సే , శ్వరుఁడు జ్ఞాన, సిద్ధులగు కపివరులు యో , చించి నలుని
పిలిచి సేతుబంధనము గా , వింపు మిదియ, యిప్పుడు ముఖ్య కర్తవ్యమం , దెఱుకవఱుప

క॥ పలుమాటలేల మేరువు, నలుసును సమచుగు లెఱంగు , నాచెంబుగ నీ
జలధిం గట్టెద విరివిగ, శిలలు తరులు గిరులు దేర , దెప్పుడి కపులకున్

క॥ అని నలుఁడన నజపుత్తుఁడు, వనధిని పూడ్చుంగ రండు , వనవరులారా!
యని చాటింపఁగ వచ్చిరి, గొనకొని యెందొకరు త్రోసి , కొని యుత్సుకులై

తే॥ రామ లక్ష్మణ వానర , రాక్షసేంద్రు, లరుదుగాఁ జూచుచుండ వ , నాటు లెల్ల
భుజశిరంబులపై గిరుల్ , మోచితెచ్చి, రుద్రులొకొక్కఁడం బూడ్చు , నొలయుకరణి.

క॥ కొన్ని పెకలించుచుండఁగఁ, గొన్ని ప్లవంగంబు లీడ్చి , కొనివచ్చెను వే
కొన్ని శిరంబుల మోచెను, గొన్ని కదలి దించెఁ గొన్ని , కూతలు వెట్టెన్
క॥ కొన్ని దొరలించెఁ గాకులఁ, గొన్ని కరకలములఁ దెచ్చెఁ , గుందాదుచు వే
కొన్ని తమ వాలములతోఁ, బిన్నుగ వీడ్చికొని వచ్చెఁ , బిలుతరళక్రికా
క॥ అనఘఁడగు నలుఁడు వడిగాఁ, గొని తెండని త్వరపఱచుచుఁ , గొండల నొకచోఁ
గొని వరుసలుగాఁ బేర్చుచు, వనదిని క్షల్లోలపఱచి , వడఁకం జేసెన్
క॥ కరణాకరుఁడగు విదువరి, శరణార్థుల రహి భరించు , చందమునఁ గప్పల్
కొరకొరఁ దెచ్చిన కొండల, భరియించె నలుఁడు కార్య , భరణ నిపుతన
తే॥ చంద్రముఁడు కాళ్ళు దడవెడు , తైలములను, తెల్లగింపఁగ మేఘపం , క్రియును చెడరె
నందు దిరుగు యక్షిణులును , యక్షవరులు, పడుచు లేచుచుఁ దడఁబడి , పరుగులిడిరి.

ఉ॥ పాదగలించి గొప్పగిరి , పంక్తుల పీచుడు నొక్కబొక్కటిన్
మోదఁగ నిప్పుకల్ పొడమి , మున్నోని మాలిశ లొడుఁ బోవఁగా
వేదనచెంది వెండి రము , వీడని బీమ శరాన్ని వచ్చె నే
మో దరికొంచు నంచు భయ , మొందె నముద్రవిభుండు చూచుచున్.

తే॥ కొండనగలిందికొని గవా , జుండు తెచ్చి, గుబిలుమనవై వనంబుదిఁ , గొఱలు మోక్తి
కములు జలబిందువులతోడ , గగనీ వీధిఁ, జేరి నక్షత్ర మండలిఁ , గేరి వెలిఁగె.

చ॥ కరులు వసింపఁగాదగిన , కందర లున్న మహిధరంబుల
ఁదిని వైచుచుండ రభ , నంబున మింటికి లేచు ముత్తైముల్
వరుసలుగాఁగ నేర్చుదు , వారిద పంక్తికి జల్లియయ్యె న
ప్పరును జలేజమిత్రునకు , వైచిన పందిరిఁబోలె నయ్యెదనీ .

తే॥ పెదురుగుములున్న కొండల , సరివైవ, నెగయు జలబిందువులఁ దడి , యెనయు వలువ
లంగముల కంటుకొనఁ గాంచి , యమర వనిత, లెడఁదలందున నాన వ , హించినారు

తే॥ పెను తరులతోడి కొండలఁ , బెల్లగించి, జలధి వైవఁగ బిందువుల్ , చాల దవ్వు
పోయి మరలుటచేత వే , ల్పుల జగమ్ము, వాన కురిసిన చందానఁ , బరిధవిల్లె.

తే॥ కదలి మద వారణంబులు , పడుచునుండ, వాని మోసకులు గాంచి కా , ల్యట్టిలాగఁ
దొండములనెత్తిగీపెట్టి , తొల్లి గజవి, భుండు హరిఁగూర్చి మొఱవెట్టు , పోల్కినొప్పె.

తే॥ అలరులును తీసెవాతలు , నగురుచంద, నములుతక్కు గందంపు ద్ర , వ్యములుమిన్ను
గప్పరుం బడి దట్టంబు , గాఁగఁ బర్వ, శరది నీచు వానన వీడి , పరిచుగించె.

తే॥ ఉత్తములకుఁ బూర్ణ వివాళ , ముప్పతిలిస, నైజమైన యుధార గు , జంబు విడరు
పరితరులతోడి శైలముల్ , జలదిఁగూలి, మత్స్యములకుఁ దేనెలపండ్లు , మాంసమొనఁగె

తిరువెఱ్ఱెయ్ నల్లారి జటప్ప నీవే శరణమని వచ్చిన వారిని భరించునట్లు, అని మూలము

తే॥ కన్రుపలములఁ దినఁ గాంక్ష , గలిగినోరు. తెఱచుకొని పేరలట్లు వా , శృరములుండ
బురదలోఁబూడుకొని పోయె , గిరులు కొన్ని. యాచకులకీక దాచు లో , భాలిఁబోరె.

ఉ॥ గాలిపటంబు కైవడిఁ ద , గం దిరుగాడు ప్లవంగముల్ మహా
కైఁములం బెకల్ని రభ , సంబుగ నంబుధివైవ దంతులన్
బోలఁగ నోట వైచుకొను , బుద్ధి భుజంగము లుండి చచ్చె మూ
ర్ఖులి దొసంగెనంగు తఱి , నైన వివేకము చెందనేర్తురే;

తే॥ తొండములఁ బెనవైచి దం , తులును తమ్ము, పట్టవచ్చు నక్రమ్ములఁ , గిట్టి పొడువఁ
గరులు మకరులు పోరాటఁ , గలిగినట్టి, విరవ మొప్పారె జెవులు గిం , గిరులుపోవ.

తే॥ నిప్పు బురలంగఁ దాకుచు , నీరధిఁ బడు. భూమిధర శిఖరము లల్ప , పుణ్యముగల
జనములం బరె స్వర్లోక , మునకు నెగసి. నిలుపలేక క్రమ్ముఱిన వ , న్నియఁ జెలంగె.

తే॥ శరభ సింహ శార్దూలముల్ , కఁదిఁ జొచ్చి. మీలచే నోడి గుటుకున , మ్రింగఁ బడియె
నున్నచోటు వీడిన నెట్టి , యున్నతులును. బన్న మొందుదు రల్పుల , వలనఁగూడ

తే॥ బుద్ధి పూర్వకంబుగఁ దోడు , పొనరకున్న. సుత్తముల సొత్తు బీదల , కొదవుచుదు
మింటికెగసిన చేనలు , వెంట నెగయు. కొండతేనె ద్రావి కపుల , కొమరుక్రావ్యె.

తే॥ మంచునీటిని చిందించు , మలలనుండి. దవమునించు వెదుకు చిం , చంగఁజేయు
ముతైములకు వారిధి మత్త , ముచ వలమురి. చిందముచును ప్రేచుంబున , విందుచేసె.

ఉ॥ అంబరచుంచితింబులగు , నదులఁ దెచ్చి కపీంద్ర సంఘముల్
దంబుగవైవ నందలి జ , దంబులు పొంగి ధరిత్రి ముంపఁగా
నంబుధి పంబు భూస్థలియె , యయ్యె ధర్మాస్థలి న , న్రమయ్యె లో
కంబున దుర్బటం బొకటి , గల్గెనె? తాక నాముఁ దెంచినన్.

తే॥ దట్టముగఁ బడు కొండలం , దలి మృగేంద్ర. శరభ శార్దూల సంఘము , ల్దిరుగుకతనఁ
దీరభూమి యధిత్వక , తీరుదాల్చె. నిఖిలనాధుడు తల వఁ గా , నిదియుఁ గుదె :

తే॥ మేము తిననివే యిచ్చల , మిగులఁగలుగు. నంచుఁ విండి మానినని మృ , గామరెల్ల
మెకములంటవి నీర్వామి , మీలచేతఁ , దినఁగఁ బదనిని లేపు దా , త్రిస్తలమున.

తే॥ క్రూరమృగములైనను పెంచు , వారియెడలఁ. దొలు ప్రేమను వీడంగఁ , జాలఁగలవె ?
తమ్ముసాకు కొండల వీడి , తరలమన్న. చందమునఁ బడె మెకములు , జలదియందు

తే॥ తపసు సుకరముగాఁ జల్పఁ , దావలములు. ఫలదములు చల్లనివి యైన , పర్వతముల
విడువలేక తోడనె పడఁ , దొడఁగినారు. బంధములఁ ద్రెంచినట్టి తా , పనులుకూడ.

తే॥ పడెడు కొండలయందున్న , వలలభుజులు. తలలఁ గేలుంచుకొనిచింత , యలమికొనఁగ
లంక కేగిరి కాణాచి , లంకె వీడి. జన్మభూమి యేచికిని దు , స్త్యజముకాదె?

తే॥ మునిగినట్టి మలఁమీద , మునుఁగకుంచు. శిఖరములఁ జేరి యుండిన , సింహ శరభ
వికతి గొప్ప సేతువునకు , వింతయైన. మాలిక లమర్చు తీరున , మలయుచుండె

- అ॥ వైదు పర్వతములు , వనధిని మునిగెను, నాలపసుడు మరల , తైలములను
శ్రమము తెక్కయిడర , ఓని తెచ్చియుచ్చిరు, నుండినారు కొండ , టుత్తుకతను.
- అ॥ భూమిదేవి వీపు , పెద్ద రంధ్రము పడఁ, బెల్లగించి తెచ్చి , పృథ్వీధరము
లందునుండి జాటు , నహాలు ప్రేరే ధరిత్రి, ప్రేపులపలె గిరుల , వేళ్ళవలెను.
- తే॥ పద్మ రాగమయాద్రుల , బ్రహ్మ నీల, రత్నమమచహీద్రములు పే , ర్పంగఁ బడఁగ
నెనఁగె రిక్తకంధుడు సము , ద్రేక్ష్యుచునకు, రఘుపరుండిచ్చు రత్నహా , రం బనంగ.
- తే॥ స్థిరనివాసంబు నాత్మకు , చెరియివెడలు, యోగులంబలెఁ దోయధి , నురలినట్టి
కొండచిలువలునడిఁ బాఱి , గుహులఁజేరె, నడఁగునేయెన్నఁడునుకాఱ , యాచిమరులు.
- తే॥ సేతు మహిమకు నొప్పుగాఁ , జెప్పఁబగిన, వేలు రావణమొండు ధా , విందుచేలఁ
రామ దూతవైచిన గిరి , ప్రజమువలన, స్వర్గముంజేరె మీలును , జుల కణములు.
- తే॥ నీలుఁదేవున వైచిన , నీలనగము, జుది యడుగు పలుకుఁదాఱి , జులము పొరలి
నేలముంప జీవులు పాటు , లీల గొప్ప, ఎలకలఁబును పుట్టించె , గాటముగను.
- క॥ మైందుఁడు వైచిన గిరిచే, నందరిము జలంబు లాక , పం బొరసి పడన్
దొండరపడి దిగ్గజములు, మందరగరిఁ దిరిగెఁ జెవరి , మల్లబసదురున్.
- క॥ పూనిక లక్ష్మణుని శరము, లై నను రొలగింపరాని , యద్రవి బలవి
త్సూనుని కొడుకుఁడు తెచ్చి య, నూనగలిన్ వైచె మఱియు , నుదధి గలంగన్.
- క॥ హనుమని భుజమును పోరిన, మనగిరి భల్లూకరాజు , పడిమిల చెకిలి
చెను వనదివైచెఁ దంపురు, లనువొంచఁగ నెగసి పడఁగ , నమరుల శలలన్.
- క॥ తైలము కుముదుఁడు వైవఁ గు, శీలపు రాన్యమున కనువు , చెదిక ధ్వనించెన్
దిమనగర, దంపురులు వడ, నమరుల కమ్మలాశ క్రొత్త , యై యుదయించెన్
- తే॥ పనసుఁ దేవున వైచిన , పర్వతములు, పిడుగులంబలెఁ బడుచుండ , వెగడు కుడిచి
యోహ్వరేక స్వజీవిత , ముజ్జగింప, విరళనవ్రతముం బూనె , నురగవిభుఁడు.
- తే॥ రెక్కలేని భల్లూకము , లొక్కమొగిని, పెక్కుమలలను వైవ నొం , దొక్కదానిఁ
దాఱి పుణ్యహీనుని ప్రయ , త్నంబు పోల్కిఁ, గకవికలుగాఁగఁ బడిపోయె , గడలియందు
- తే॥ బహుళ యోజన విస్తృతి , పరవియున్న, యొక తిమింగిల పృష్ఠంబు , వికలముగను
కొండయొక్కండు పడ నది , క్రుంగి యవలి, కేగఁ గొండయు జడదియు , నిమ్మదప్పె.
- తే॥ నేర్పుతోడ నలుఁడు శిలా , నిదయములను, పొందికగ నిడి విజిచి చే , ర్పుగను చేసి
మలఁ జేర్చి యిసుక వల్లి , తలలుగాన, రాక కేలఁ దడవి యెత్త , రంబు నడుము.
- తే॥ వానరులు తెచ్చు భూధర , పంక్తులెల్ల, నినుప కంబంబులం బోలి , యెనఁగుకేలఁ
గొనెడు నంతలోఁ డనుకరై , కుటువలగుచు, నలరు నట్లుగఁ గాళ్ళతో , నలఁచి యడఁచు

లీల శైలముల్ మోచు వ , లీముఖములు, పోవఁ జోటు లేకుండ న , ముద్రమందె
గాక తలలమీదనె యొక , గట్టిసేతు, వానరి యున్న చందంబున , నొప్పుమీతె.

పెద్దకొండలఁ దాల్చిన , పెక్కుకవులు, వరుసలై నిల్వఁ దక్కిన , వారు పోవఁ
ద్రోవలేమిఁగొండలతోడఁ , దోయదిఁబడి, యాది తెచ్చియిచ్చుచునుండి , రెనక మెనఁగ.

పొడవు కొండల మోవంగఁ , దొడఁగి కాళ్లు, సంవలింప నాఁకలిగొన్న , శైలచరము
లల్లెమోచు మలల దించి , యందు గలుగు, మధువు దంకిగఁ ద్రావి మై , మఱచిసొక్కె
అన్ని దిక్కులఁ బరవిన , యగచరాలి, చొచ్చువారు మరలువారు , వచ్చువారు
నగుచు నెంత దూరము సేతు , వయ్యెననఁగఁ, గొండ అందురు సగము చే , కూడె ననుచు

దాత్రిధరముల యందున్న , దాతువులును, పేటలుందున్న పెందేనె , పెరలుఁ దరుల
మంజరులు తీరమందెల్ల , మలసియుండఁ, దదృయంకరాంబుది మదూ , దదిని పోలే.

కష్టములు రేఁగి మిక్కిలి , కలఁచుచున్న, నోర్పుమైఁ గుటుంబముగాను , సుత్రము వలె
గొప్ప టూమీధరములు పె , క్కులుగలంపఁ, గలఁగఁడయ్యెను సుంతైన , జలశిఖేఁడు.

పరవియున్న ప్రవాళ వ , ల్లరులు మునుఁగ, నుదధి వైచిన కొండల , నుండి చెదరి
దిరులఁ బడియున్న పెక్కు ర , త్నాలకాంతు, లింద్రదనువుల కైవడి , నెసఁగుచుండె.

వానరం బొకండు , పటవృక్షమును పెక, లించికొనఁగ నట వ , సింపు పులుగు
లాదరువుగ నున్న , యదిపుఁడు మరణింప, నడలు బంధుట్టు , లటచుచుండె,

పాంధవిశ్రాంతి కెడమయి , పరఁగుచుండు, మావిప్రూఁకులు వనధిలో , మఱుఁగువడఁగ
రక్షకులు గతియింప ని , ర్గతకులయిం, సేవకులక్రియఁ దుమ్మెదల్ , చెరిరిపోయె.

చెల్లాచెదరై తుంపురు, రెల్లెడ వ్యాపించుచుండు , టీక్షింపఁగ సొం
పిల్ల పెయోనిది పూఁడఁగ, మెల్లఁగ వేబెడకు జాణు , పీలం బోలేన్.

వలపుగొని మునురుచుండిన, యశిబృందము సంధ్రమున మ , హాద్రులతో దం
తులు గూల విడిచి మరలెను, వలపెద లేకుండు పజ్జ , వనితలకిరణిన్.

ధరనూనిన వేకులతో, నురలింపఁగఁ బడి సిలుంగు , లొందినవయ్యున్
వరసకుల క్రియను తీపలు, తరువుల విడకుండి శర వి , దానమున బెదెన్.

జలకణము లెగుర నవ్వలి, జలదియు నుప్పయ్యె సెళితి , చల్లనయయ్యెన్
జలదములు గురిపె నుప్పని, జలముల వేవెలుగు కూడఁ , జలి వెలుఁగయ్యెన్.

పరిమళించు పర్వతముల , వలన నెగురు, పసిడివంటి తుంపురులు గ , ప్పుగ నెలర్చి
పడిగఁ బైకి లేచిన తీఁగ , పగడములు తు, అంగలించెను మింటి మె , టుంగు లట్లు.

పన్నిదంబులు వైచుచు , బడగులిడును, ద్లవగు లడవులఁ గలపాద , పముల గిరుల
వెదకివెదకి తెచ్చి కడలి , విడుచుకతన, మొక్కలును చూడఁ గనరాక , పోయె ధరను

తే॥ నెఱపు కీరితి పఱపు వా , నరుల పఱపు, గిరుల పఱపును వనముల , పఱపు దారు
 ధరణిఁ బఱపుటంటోలి చి , త్తముల పఱపు, విరియ నొక శరధి పఱపు , తెఱఁగు దోచె
 తే॥ అరయఁ బగళలు మూఁదెగు , సంకల్పోద్రి, బూటముంజేర సేతుపుక్రొత్తు లపు దొ
 నర్చు కోలాహలము గగ , సంబు బ్రద్ద, దుగ నొనర్చు; నియ్యది వేటు , గగన మేమొ
 తే॥ వేట యుడమ దుశ్రేక్షలు , వెదకనేల, ప్రభుఁడు రాముఁడు పత యా , పదలఁ దీర్చు
 నాపయం బదాజ్ఞములుంచి , నడచుఁగాక, యనుచు శేషుఁడు నిర్వే నా , నలరెఁగట్ట
 తే॥ సత్యవతియగు లంకయన్ సరసిజాషి, దైత్యు లొనరించు చెడుగులు , తాళలేక
 జలజనేత్రుని చేసాఁచి , పిలుచు కరణి, తెలఁగె రణజయ హేతువు , సేతు వపుడు
 తే॥ తనదు ప్రియపుత్రి పడుదాము , లను తలంచి, నైఃపలేక భూదేవి హ , స్తంబు చాచి
 సీతయున్ని చూపిన దనఁ , జెన్నుమీటె, బంధవారిది వారధి , పాప రోధి.
 తే॥ కదలిపై సేన రాముండు , నడవవలసి, యురద నేను కాకెవరిప్పు , దొడవు వార
 లనుచు విష్ణు పాదోద్భవ , యవనికి దిగి, నట్టి చెలువున వంతెన , యమరఁ జూడ.
 తే॥ మలయందుండు రత్న రా , నులు జ్వలింప, వానరులు గట్టు జలనిధి , బంధనమ్ము
 వేవెఱం గత్తమిల్లిన , వేళలందు, మెఱుపుఁదీగల కైవడి , మెఱయుచుండె.
 తే॥ కవులు పూర్తిగా వంతెన , గట్టు పివస, వనచరేంద్రుండు రాక్షస , చల్లభుండు
 తక్కువార లావిషయంబు , తనియ, దెలువఁ , జనిరి కుతుంబుతో రాము , నన్నిధికిని.
 తే॥ దాసి సేతువు నూతామ , డల పొడవును, వెలుపు పదియాడుడఱగాఁగ , వెలసెననుచు
 శ్రీరమూత్తము చరణ రా , జీవములకు, మ్రొక్కి విన్నవించిరి మోద , పూర్తులగుచు.

8. చారిత్రవణ పటలము. (66)

ఉ॥ వారిధియైన వార్తవిని , వారిచ వర్షుడు మేరమీటు ము
 ద్వాదిధిఁ దేలి వారిల న , పారి కృపాపస మారఁ గొఁగిలిం
 జేరిచి మేనులం దడవి , సేతువుఁ జూడఁగఁబోదమంచు దు
 ర్వాస విరోధి రాక్షస వి , రాముఁడు రాముఁడు లేచెఁ గ్రన్ననన్.

క॥ ప్రానెలపు కదలి కెడుటను , సేనావారిధికి దిగి , జీమూత మనన్
 మానుగ నిలుచుచు సేతువు, జానకిఁ గన్నట్లు గాంచి , సంతసమందెన్.

పీ॥ పలు తరఁగలచేతఁ , గలగుండు పడుచుండు, జలధి విందంగఁగొం , దలను పేర్చి
 వారధి నిర్మించు , నేరుపు మెచ్చయ్యె, దీని లోఁలెంతయో , తెలియవళమో
 నలువ నిర్మింప నె , న్నాల్గకు ముగియునో, యీలంక యేడు సం , ద్రాల కవల
 నున్నను నలుఁడింకఁ , గొన్ని దినాలలో, నిక్కంబుగాఁ గట్టి , నిల్పఁగలఁడు

తే॥ అనుచుఁగొనియాడి కారువు , నర్మిరిమెయి, సలమినాఁడు వరుణుఁడిచ్చు , హారమొనఁగి
 యంక జయమునిశ్చయమని , యెఱుంగఁబలికి, బయలుదేఱఁగఁ ద్వరపడెఁ , బరమవిభుఁడు.

ఉ॥ మున్ను విభీషణుఁడు బహు , మోదముతో నడవంగ జ్ఞాన సం
పన్నుఁడు వాయుసూతి కపి , వర్గము వెన్నెలరాఁగ లక్ష్మణుం
డన్నను వెంబడింప మద , హస్తీ క్రియన్ రఘురామ భూవరుం
డున్నడ తెంచె వంతెనఁ గ , డుంగడు సంతసమంది చూచుచున్.

ఉ॥ చారు చిరత్న రత్నములు , చందనముల్ చరణాలఁ గ్రువ్వఁగా
హారి వనంబులెల్ల నల , లబ్ధులు ప్రక్కల సుల్లసిల్లఁ గా
వేరివి పోలియున్న కడు , విస్తృత సేతువునైఁ గపింద్ర సం
చారము రామచంద్రునకు , సమృతిఁగూర్చె సనేక భంగులన్.

తే॥ కొండప్రక్కలఁ గల తిను బండములను, వారుకొని మోచితెచ్చుట , వలనజలధి
నడచు కతనను ప్లవగ పై , న్యంబుచూడ, గొప్ప కావేరి వఱదనఁ , గొమరుమీఱె.

చ॥ నడవఁగఁ బల్లము ల్వడిన , నాఁడెపు జాడలలోఁ దరంగముల్
నడుమను తూటుచుండ జత , నంబున సంగర రంగమందు ప
ర్విదు తురగాల నెక్కి చను , రీతి మనోహర లీలలన్ వడిన్
దడములు పోవసాగెఁ గను , దమ్ముల విందుగ సందడించుచు॥

తే॥ ఇటుకు గానున్న చోటుల , నేగలేక, యోరలం బోయి వడనున్న , వారిఁబట్టి
చేయి యూత యొసఁగి డరిఁ , జేర్చినారు, కరుణ నిండిన కపివరుల్ , కడఁక చెడక.

క॥ పలువురు ప్లవగులు రాసువు, తలపై నాతపము వేడి , తగిలెడి నని జా
బ్బిలు జొసములగు తరు కా, ఖల గొడుగులక్రియను పట్టి , కడపిరి త్రోవన్.

క॥ కాకుత్స్థు మేను వాడగ, నీక నవిదియున్న విటప , నివయమ్ములతో
జోకగఁ జామలవలెం, జేకొని వీడిరి చెలంగి , సేనానాథుల్.

తే॥ జానకీదేవిఁ జేరంగఁ , జనుటఁ దలఁచి, యుత్కమైన మనంబుతో , సుర్వివిభుఁడు
బలసి వచ్చు సేనతోడ బుద్ధి దాటి, యవలి దరిఁజేర వేల్పులు , హర్ష మొంద.

చ॥ సురలును మౌనులుం గడఁక , స్రుక్కక గొప్ప తపంబుచేసి య
త్యురుఫలమొందు హేతువున , నుద్బుట వాసర సేనతోఁ బ్రియా
వరజానితో నరుంధతియు , భక్తిని మ్రొక్కఁగఁ దగ్గ సేతి ము
చ్చిరు నగరంబు పొంత విడి , సెన్ రఘువీరుఁడు వే సువేలపై

క॥ శ్రీ రాముఁడు మనసేనా, వాఁమ్మున కెల్ల వలయు , పద్ధతి విడుచుల్
నేరువుతోఁ దీరువుడవి, యారఁగ పీలునకుఁ దెలుప , సతఁ డగుఁచుచున్.

చ॥ నలునకుఁ దెల్పు నాతఁడును , నాల్గముఖంబులుగా నమర్చి పే
నలకును దండనాధులకు , నాజెము లేర్పడ వేటు వేటుగా
నెలపు లమర్చి దైత్యకుల , నేతకు భాస్కర సూతికిం గుతూ
హలమున రమ్యమైన నిల , యంబులు దా సవరించె నెవ్వడిన్.

తే॥ రామలక్ష్మణులగు మధ్య, రమ్యములగు, జాతు మలిచి కట్టులు గట్టి, పూలతలను
గప్పి దర్పలఁ బజపి చో, ఉముగఁజేసి, యెలమి విట్లు స్కందావార, మెల్లఁదీర్చు.

తే॥ లోకరక్షకు జాసకీ, లోయ నెల్ల, వారు మనసుచే వాక్కుచేఁ, బ్రస్తుతించి
యెఱిఁగి తమతమ విడుదుల, కేగినంత, రాముఁడును తనవీడు చే, రంగ నరిగె.

ఉ॥ వ్యాపన శీలులైన కపి, వర్షులు కొండలు తెచ్చివై ప ని
లోపక యద్ధి వాఃకణము, యస్పర వీదికి వచ్చి విద్రుమ
శ్రీ పెనుపారు నంకువుల, చెన్ను తొలంగఁగఁ జేసె నంచుఁ దా
నీపరిఁ దానమాడుటకు, నేగిన కైవడి నేగె బానుఁడున్.

క॥ దార రహితుఁడై యూదెడు, శ్రీ రాఘవు నేయ గోరి, చిత్తజాఁ దెక్కుల
గూరిచిన చెఱకు విల్లన, వారుజేఁ గనుపించె లేత, నలివెలుఁగంతన్.

ఉ॥ నీరజ పుష్ప రేణువులు, నిండఁగ నూఱుచు మంచు బిందువుల్
చేరిన మందమారుతము, చేతను రేయను దావపహ్నిచే
మార శరీముఖంబను న, మాఖ్యవహించు కృతాంతుదూకచే
ఘోరతర వ్రతాపమును, కోరికఁ జూపె విడుండు గొబ్బునన్.

చ॥ అడకను గూడఁ గ్రోత్తయగు, నందము చి, దుముభార విందముం
గలచెలిఁ బాసి నిద్దురను, కంబను వీడిన రాముచేయి వె
న్నెలలు కవించుచుండె గమ, నింపఁగఁ బచ్చలకొండ నెమ్మిళల్
తలగె నటంచుఁ బ్రాకు బెడి, దంబగు పాముల పిల్లలోయనన్

తే॥ లంక దాయుటచే రాము, లలితగాత్ర, మతిశయోత్తిత సంతాప, మధిగమించె
నెఱ్ఱనోరు నల్లనిఁను, లెనయు నగ్ని, కాల్యే దవ్వలనే దాయ, గాల్చుకున్నె?

చ॥ తన చెడువేళ దగ్గఱిన, దానదనాధుఁడు రావణుండు పం
పిన కొటికాండ్రు వానరుల, వేషమునం జనుడెంచి పాళియం
బునఁ దిరుగాడుచుండఁ దన, పూర్వులు చేయు తపః పలంబు రేఁ
పిన లలి వచ్చి యుండిన వి, భీషణుఁ డొప్పునఁ గాంచె వారలన్.

తే॥ వానరులవలె సేనలో, వజ్రులుచుండు, వారిఁ గనిపెట్టె నప్పుడే, ప్రాజ్ఞవరుఁడు
కలశ వారాళో నీటి, కళము పడిన. వేఱుపటచి త్రోచెడు హంస, విధిముగాఁగ.

తే॥ పరఁగ నజుపై మహాత్తయ, పరవి విండి, వివ్యలకుఁ గట్టువడి తిరో, వృత్తిఁ దనరు
జీవు నీశ్వరుఁ గనుల దర్శించినట్టి, యోగిరీతి విభీషణుఁ, డొప్పె నపుడు.

చ॥ కడఁకను దెల్పు వానరులు, కాకులు సేతులు గట్టి వారలం
బిడికిటి పోటచే నొడలు, భేదిల నెత్తురు గ్రక్క గ్రుద్దుచున్
వడివడి రాఘవేశ్వరుని, వద్దకు వీడిచి తెచ్చి చూపఁగా
నెడ ద దయారసం బతిక, యింప నతండును గాంచె వారలన్.

చ॥ కని పగవారలంచుఁ గిను , కన్ వహియింపక నింద్యమైన చో
పన్న నగచాట్లు వానరులు , పూన్చిరె యంచు దయాంబురాశియై
కని పగవారెయైన నొడి , కంబు చెడన్ శరణంబు వేడ నొ
ప్పని పని సేయఁగా దగునె? బంధములన్ విడిపింపుడి యనన్.

చ॥ మనమున మూర్ధవంబుగల , మాన్యుఁడు రాముఁడు గూఢచారులఁ
గనులను నీరు చిప్పిలఁగఁ , గాంచినఁ జూచి విభీషణుండు శ్రీ
వనజదళాక్ష! రావణుఁడు , పంపఁగ వచ్చినవారు పీరు పీఁ
డనయుఁడు సారణుండగు కు , కాణ్యుఁడు వీడగు నంచుఁబల్కఁగన్.

ఉ॥ వంచకులైన వేగులు కృ , పారనధాముని రాముఁగాంచి యో
యంచితరూప , వానర బ , లాతిశయంబు నెఱింగి గెల్వముం
గాంచుట దుర్బలం బనుచు , గారడముల్ పవరించి మమ్ము చం
పించఁగ వచ్చినాఁ డితఁడు , వెడ్డరి నిఃక్రము నమ్ముమీ యనన్.

ఉ॥ భేదము గూర్తురా యని వి , భీషణుఁ డప్పడు మోహనప్రతి
చ్చేదక మంత్రమున్ బరన , సేయఁగ గుట్టు బయల్పడెన్ వడిన్
బాదరసంబుసోకి తెలి , పాఱిన పైఁడి పుటంబు వెట్టఁగా
నాదిను వర్జముం జెనయు , నట్లులు వారు యధాసీతిం గొనన్.

తే॥ భీతిచే వడఁకుచునుండు , వేగులఁ గని, దీర్ఘక్షకుడైన యా , చిత్కరులుఁడు
మోమునన్ మందహాసంబు , మొలకలెత్త, నలుకు వలదు వచ్చిన పని , తెలుపుఁడనఁగ.

తే॥ వారలేవియుఁ దోఁపక , నోరు మిడుక, శ్రీకరా! లోకమాతయో , సత తనకు
మృత్యువని యెఱుంగని దాన , వేశ్వరుండు, పంప వచ్చిన పంచనా , పరులమయ్య!

తే॥ అనుడు రాముఁడిట్లను మీర , ఎఱకులేక, చూడఁదగు వాని నెల్లను , చూచియవల
మీ దశాన్యుని కడకేగి , మేము తెలుపు, పలుకులెల్లను మఱవక , పలుకవలయు.

సీ॥ మేరలేకుండు లం , కా రాజ్య సంహద, కీ మా విభీషణు , డీకుఁ డనుఁడు
మకరాలయంబును , మలలచేఁ బూడ్చి పెం, పెచ్చంగ వనదయల్ , వచ్చిరనుఁడు
నిన్ను నీవారిని , నీలుగాఁ జేయఁ బ్ర, తినగొన్న పీరు లే , తెంచి రనుఁడు
భోగనుభవమును , భూరి విక్రమ వైభ, వంబులు పూర్తిగా , బాసె ననుఁడు

తే॥ ఆలు బిడ్డల బంధుల , ననుఁగువారి, నింపు దీక్షఁగ నిపుడ వీ , క్షింపు చునుఁడు
అన్ని యాసలఁ దెగ గోసి , యనికి వచ్చి ప్రాణముల నా శరాశికి , వదలు చునుఁడు

ఉ॥ గుత్తులుగాఁగ మస్తములు , గూడినరావణ! లంక వార్ధిలో
నొత్తిలి కానరాక పడి , యుండుటచే నుసుఱుల్ భరించి పె
నృత్తున దావృత్త హిత , మంత్రులతో మనఁగల్గి తింక నే
యెత్తులు చెల్లవంచు వచి , యింపుము తప్పక రాక్షసేకుతో.

క॥ హరిహర హిరణ్యగర్భులు, గరుడోరగ సిద్ధసాధ్య , గంధర్వాదుల్
దురమున నినుగాచిన నీ, శిరములు నాశరము బురలఁ, జేయు ననుండి

మ॥ తన తండ్రిన్ పదియింటు హేతువున ను , ద్యక్త్రోడుఁడై భాగ్యపుం
దనిలో బంధులతోడ నరుసుని సుం , హారంబు గావించు లీ
రున నీవారల నాజిలో, దునిటు నీ , శ్రావ్యులు రత్తానఁ ద
ర్పణముం జేసెదఁ బక్కితేని కవి నొ , వ్వం బిల్కొంటి మీరటన్

ఉ॥ మాయలమారివై తపసి , మానిని యొంటిగఁ గాన నుండ న
న్యాయము మీఱఁ గొంచుఁ జెఱ , యందు పసింపఁగ వైచు నీచునిన్
న్యాయముతో నమూలముగ , నాశముచేసి దురాన నారకా
భ్యాయతకారయందు తిర , మారఁగ నుంచెదనంచుఁ దెల్పుచీ

తే॥ వేరు కోరిక యన్నచోఁ, గోరికొనుఁడు, ప్రాచీనీ మానుండు మా , వారలెవరు
మిమ్ము బాదెనకుండురు , మీరు పోవుఁ, దనఁగ బ్రదికిలిమని వార , లరిగినారు.

రావణుఁడు రహస్యమందిరము చేరి యాలోచించుట

అ॥ వరుణుఁ డొందు భయము , వారధి నిర్మించు, నేర్పు కపుఁడ వచ్చు , నెఱియువినిన
రావణుండు సగము , రాతిరివేళ నే, రాంత మందింబు , నందుచేరె

అ॥ రమ్మనంగఁ దక్కఁ, దెఱ్ఱెరయును రాని, మంతనంబు సేయు , మందిరమున
నున్న శ్రీలు పురుష , లొగి నవ్వలికినేగ, నతఁడు హేతులతోడ , నందు చేరె.

అ॥ విజ్ఞ లక్షణంబు , వెలయనివారు మూ, కులును చెవిటివారు , గూనివారు
కుజులైన వారు , గూడి యచ్చట దీప, ములను మోచికొంచు , నిలిచినారు

తే॥ విసత దానవ మస్తక , విమల మకుట, రత్నదీపిక చరణుండు , రావణుండు
పగలు సర వానరుడ పురి , పటగడండు, చేరినారు కార్యంబు చ , ర్పింపుఁడనుడు.

తే॥ మాల్యవంతుఁ డిట్లను దళ , మస్తకుకకు, రామబాణాగ్నిచే నబ్ధి , రాయఁ డుడికి
నడిఁకి హార మొక్కండు కా , న్కగ నొసంగు, తీరు విస నామనంబు వే , డించుచుండె.

తే॥ వీరికలుగాఁగ జలనిధి , చీల్చఁబడఁగఁ, జూపులంబలెఁ బదు రాము , తూపులకును
భంగపాటొంది భయమంది , వనదిరాజు, శ్రోవ యిచ్చట నాచుది , కొలుచుచుండె

తే॥ కానవచ్చిన వెల్లఁ బె , కల్పి తెచ్చి, సృష్టి మల లింక లేవనఁ , జేసినట్టి
కపులు భుజ ముప్పళించుట , కడలి నడక, నీక యెఁచుట నాచుది , నేఁచుచుండె.

తే॥ వలఁతులైన వనవరేంద్రు , లలవు మెఱయఁ, దెచ్చి యిచ్చ మలలఁజేసి , తీఱుచోవ
నొక్క కపి యందుకొని యబ్ధి , నుంచెఁబెన్నఁ, గడపు చేబెట్టి కలఁచిన , కరణీయయ్యె

క॥ కార్మినిది చూచిసేతువు, దార్మినియచి చూచి కాస , దానవపరున్
మార్మినిది చూచి యెదుర, మ్మిల్మిని యదిచూచి తలఁచు , నియతియుఁ దగునే;

తే॥ అనుచుమాతామహాఁడు పల్కఁ , నసురవిభుఁడు, కనులవిస్ఫులరల నొడు , గఱచిచూచి
మేలు మేలు నీయోచన , చాలమేలు, తమ్ముతోఁ బొమ్ము నీవంద , తనము మెఱయ.

అ॥ అనుచుఁ బరుషహక్కు , లాడ నాతఁడు మూర్ఘ, పట్ల హితము హీన , పఱచు నిజము
నక్కవాది బహుళ , జన విరోధియకాదె, యనుచు మౌనమూనె , నంతమీఁద.

సీ॥ దండనాథుఁడు లేచి , దర్పంబుతోఁ జూచి, నఱువదేఁడులు దాఁట , నరులొ మరులొ
యనుమాట నిజమాయె , వినుము శాతా కపు, లగడిత దాఁటిన , యలపు తక్క
దిక్పాలకులు భీతి , తిగువ నక్కుచువచ్చి, సేవిండుచుంట నీ , ఊపవేమొ;
పండ్లిగిరించుచుఁ , బరువెత్తు కోఁతులు, మలల మోచిన వంచుఁ , దెలుపుచుంటి

తే॥ గౌరి భయమంది పురవైరిఁ , గొఁగిలింప, రణజితై రావణుండగు , రావణుడు
వెండిమల జల్లివేళ్లతోఁ , బెల్లగించి, నింగిదాఁక నెత్తుఁయు నె , టుంగవేమొ;

చ॥ జరిగిన వానిఁగూర్చి యెల , నంబుగఁ జర్చలు సేయనేల , ము
ష్కరులగువారు కొందఱు వి , శంకట దుర్విధి చంపఁబూని యీ
'కరణిని త్రోవ సంగర ము , ఖంబున జావఁగనెంచి' సింహ కం
దరమునఁ జొచ్చు గొఱ్ఱల వి , ధంబున వచ్చిరి యంచు నుండఁగన్.

తే॥ వేత్రహస్తఁడౌ కంచుకి , వేగవచ్చి, దేవరం జూడ వేగు లే , తెంచినఁగ
లోని కఁపుఁడనుచు విఘఁ , దానతీయఁ, జిత్రమని వాఁడు చారులఁ , జేరఁదెచ్చె.

తే॥ వానరులఁ దలంచిన యంత , వడఁకువారు, పలుకు నపుడెల్ల నెత్తురు , లొఁకువారు
చారు లా దశాస్యుం డున్న , సరస కరిగి, పాదములకడ సాగిలఁ , బడుచు లేవ.

తే॥ ప్రాణములఁ గొనఁ బెదపు ల , ల్లాప్తుచుండు, యమునివంటి రావణుఁడు నయంబుమెఱయఁ
దరుదరులఁ గూడియున్న సో , మరుల తెఱఁగు, లెఱుంగఁ బలుకుఁడియన్న వా , రిట్టులనిరి

ఉ॥ దాసులమైన మేము వసు , దాచర సేనను పూర్తి చూచు పే
రానను వానరాకృతుల , నంచితరీతి గ్రహించి పోయియున్
దోసముతో విశాలమగు , తోయది విస్తృతి గాంచ బల్కిమై
నాసలఁజుట్టి వచ్చిన ఖ , గాధిపుత్రవడి లేము దేవరా;

అ॥ జలది వేల గానఁ , జాలనిచింత తొ, లంగఁ బర్వతములఁ , గ్రుంగఁ జేర్చి
నప్పు దార్చి లేచు , నంబుకణంబులే, వచ్చి తెలుప లేదె, పలుకవలెనె.

ఉ॥ కుట్టినఁ దేలు కుట్టమిని , కుహ్మరిపుర్వసునట్లు వేడినన్
నెట్టిన గానరాఁడు నది , నేత యటంచుఁ బతంగ వంశజుం
దఁజై భుజంబులన్ శర శ , రాసనముల్ తగఁ గాంచినంతనే
బిట్టదికెం బయోధి కడు , భీతములయ్యె జగంబు లన్నియున్.

క॥ నీతమ్ముడు శ్రీరామని, ప్రీతికిఁ బాత్రమయి పొందెఁ , బేర్చిని లలఁచా
శ్రీ తరుణిని సూర్యేందులు, భూతఁబలులు రాముపేరు, పొలిచెడువసుకన్.

క॥ దూతగ వచ్చిన హనుమని, ఛాయత బలము తెలిసియున్ను, కతమదియుండఁ
నేతువు గట్టిన నేరుపు, నీతఱి తలపోసి వెళ్ళు ప, హింసఁగ నేలా :

తే॥ వేల్పు లమృత పానము సేయు , వేళయందు, సూర్యవంద్రులు రాహుపుఁజూపినట్లు
నీదు తమ్ముడు వానరి , నిరరమునకు, మమ్ముగుర్తించి తెలిపె య , త్నమ్ముతోడ

తే॥ దేహమెల్లను నలఁచి వే , దించిచిట్టి, యాడ్చికొనిపోయి వగలింటి , యనువిభంగి
వెలుఁగుచున్నట్టి జానకీ , విభుని యెమట, నిలిపినారు వానరవరుల్ , నిర్జరారి :

ఉ॥ పావనుఁడైన రాముడు కృ , పాకుఁడు గావున మమ్ము గాంచి న
ద్యావములో వదల్చి మఱి , వంపుచుఁ జిర్చగ వంకురింపఁగా
రావణు మున్ను పొందిన వ , రంబులు తోడ్పడవంచు నాజి దై
త్యావళి చావు నిక్కమని , యాదెను దైత్య కులాబ్ధి చంద్రమా :

తే॥ అనుచు రాముడు దెలుపు వా , కృములు సైన్య, బలముదెల్పి దొసంగులు , తొలగుఁగాత
మసురవిభుఁడు చిరాయుష్కుఁ , దగుత మనుచు, విజయ గీతంబు పాడిరి , విపులభక్తి

6. లంకాదస్థున పటలము. (48)

ఉ॥ కావమువంటి మేటి శర , చావములన్ దరియించినట్టి యా
తావనవేషు లీ జలధి , దాటి పురంబునఁ జొచ్చుచుండఁగా
నోపికతోడ వేతొకటి , యోచనసేయ గ బోలదన్న లం
కాపతిఁ గాంచి సైన్యపతి , క్రమ్మట నిట్లను ధీరపద్ధతిన్.

ఉ॥ సీతను వీడినన్ భయము , చెంచెనయంచు విరోధులం దవ
ద్యాతి మట్టిల్లు సంగరము , గల్గిన వైరము తీతవచ్చు దు
ర్మితఁడు నీదుతమ్ముఁ దొక , రీతిని సంధి పొనంగనీడు చు
మ్మితఱి యిక్కుపాటొనవ , నీయక యోచన సేయఁగా, దగున్.

తే॥ మనము దందెత్తవలయు శ్ర , మమ్ము లేక, చగఱె యచటికి వచ్చిర , వ్యాచతోడ
వలసినట్టి శైలము పయి , వానగురినె, నింతకును మించి యనుకూల , మేది మనకు :

ఉ॥ రక్కసి వేయి వెల్లువల , రాణువ ప్రాణముఁ దీయఁబూనుచోఁ
ద్రుక్కక నూలు మృత్యుమయ , దేవతలైనను వచ్చి కావరెన్
దక్కువయేది నీవిచట నా , రుద్రులంగిఁ గన ల్యహించినన్
గుక్కులు సింగముం గనిన , కోపుసఁ గోఁతులు పాణకుండునే :

ఉ॥ వచ్చిన వానరావళులు , వచ్చిన త్రోవనె పాటి తోయదిం
జొచ్చి నళింప దైత్యకుల , శూరుల తోడుత నేను పోయి పె

నృష్పరమాని పేయు కవ , నంబును కాంచెడుగాక యానతిం
బుచ్చుము దేవ! నన్నని చ , మాపతి యుత్పహనోక్తలాదఁగన్.

తే॥ మాటలంగాక పోరునఁ , బోటు చూపు, టుత్తముల లక్షణంబగు , నుర్వియందు
కాఁగంది కాకమానదు , కాదె యనుచు, మాల్యవశతుఁడు వాక్రుచ్చె , మఱియునిట్లు.

తే॥ జలధివేష్టిత భూతల , చక్రవర్తి, దశరథ సుతుండు జానకీ , ధవుఁడు శింశు
మార చక్రంబుకంఁజె బై , నారసుఁడు, దేవదేవుఁడె యని మహా , ధీరులండు.

తే॥ అతని తమ్ముఁడు పరతత్త్వ , మండునుండి వీడకుండియు వీడిన , విధము తోఁచి
ప్రాణులం బిటతెఱఁగులఁ , బరితవిట్లు, విష్ణుశయనమే యని తత్త్వ , విజ్ఞు లండు.

తే॥ కులగిరులలోని సారము , కొఱ్ఱు గడంచి, నలువ యారాముని శరాస , నంబుచేసె
నల్లెత్రాడు శేషుఁడు నిశి, తామ్రతతులు, కాలచక్రంబు పైతంబు , గడుచునండు.

తే॥ అంగదు సురేశుఁడనినీలు , నగ్నియండు, వాయువనిరుద్రుఁడనియండు , వాయుసుతుని
నతఁడు పిమ్మట బ్రహ్మయే , యగు నటండు, సకలవనచరుల్ దేవతాం , శములవారు.

చ॥ నలువ పదంబు మారుతికి , నల్వగ నిచ్చిన రాఘవుండు దై
త్యులఁ దుదిముట్టఁ గూర్చుటకె , యొప్పుగ నివ్విది వచ్చెనన్న యీ
పలుకులు పల్కురాదుదురు , వారి గుణాదులఁ బట్టియో నిజా
కలనముచేతనో తెలువఁ , గా ఫలమేమది నీవెఱుంగవే:

చ॥ నిజము నెఱింగియో తెలివి , నేర్పుననో మఱి వీరిచేతనో
యజహర పూజ్యమైన యమ్మ , తాగ్రజ పద్మిని లోకమాత భూ
మిజ యని పల్కుచుండు రది , మిథ్యయొ సత్యమొ తెప్పినే :
రజముగ నెల్లిదంబుగ ని , రాకృతి సేయఁగరాదు రావణా:

చ॥ అదవుల కేగుదెంచుటయు , నక్కట వేల్పుల ప్రేరణంబుచేఁ
బొడమిన కార్యమండు సుర , ముఖ్యులు వేఁడఁగ మాధవుండు కే
రడమున నీవుపొందిన వ , రంబుల లోటు నెఱింగియే యిటుల్
పుడమి నరాకృతిం బడసి , పొల్చె నటండు మహాత్ము లెల్లరున్.

చ॥ పలుమఱు దుర్నిమిత్తములు , పట్టననుందునఁ దోఁచుచుండె న
య్యిల తనుజాత నారయఁగ , నేర్తెఱవచ్చిన దూత తాఁగ నీ
నెలపున నున్న దేవతయు , నీఁగినదందురు కల్గె యుద్ధముం
బొలుపుగ మేలుగూర్చు పని , ముఖ్యముగాఁ దలపోయు రావణా:

మ॥ భవకోదండ విఖండనంబున స్వన , త్వంబున్ బయల్పచ్చు రా
ఘవ బాణంబులకుం బలాశనులె ల , క్ష్యంబైన వారండు దా
నవ రాజేఁగ్ర! విభీషణుండు గురుక , న్నిన్నించు విజ్ఞాని గా
రవ మొప్పారఁగ మున్నె తెల్పియే కదా , ప్రాపించె సితావిభున్.

మ॥ వినుమా యియ్యవి యెల్ల నేఁ చెలియుటన్ , పెండిన్ హృషీకేశుచే
మును నాచారలు కూలుటన్ మనుమఁడిన్ , ముద్దున్ మనో వేదనం
బును నన్నిమ్మడిఁ గప్పపెట్టఁగ కుళం , బుం గూర్పు పల్కాదెవన్
దనయా! సీతను వీడుమా యనుట నొం , దన్ మూర్ఖపంతుండనన్.

చ॥ పకపక నవ్వి రావణుఁడు , త్రాఁలిగ నీవను పల్కుచెప్ప; త
క్కు కలుదులుండనీ సరులు , కోతులు పట్టుగ నింరళాల మె
య్యొకటియుఁ జేయలేక వెఱ , పొంది పుటుంగుల దాఁగు దేవ నా
యక మణులంటి నే నపజ , యంబును పొందెవనంటి వింరగున్ ;

చ॥ అతగుల మానవేంద్రుల , నల్పులు నీకులే రాదు లోడుగా
నితర మృగంబులన్నియు న , హీనవిధిం గలియంగనిమ్ము నన్
క్షితివయిఁగాదు నాగులు వ , సింహ భువంబుననైనఁ దాఁకనీ
క్షితిజకు నై నచో జాడిఁగి , చెంగుదునే ప్రళయంబు గర్గినన్.

చ॥ చెడుగులకుం బ్రతిక్రియలు , సేయునవై భువనంబులం గడుం
గడిమిని గెల్చి నిర్జర వి , రాయము వీపుల దుస్సినట్టివై
యదరిన మన్మహోగ్ర శిశి , తాత్రము లక్కట కోఁతిమూఁకపై
పెదలఁగఁజాలవంచు నొక , వేఱిఁడియైనఁ దెగించి పల్కునే;

ఉ॥ కూలియు నొక్కక్రోఁలియయి , సూటిగ నన్నెదిరించి విల్చినన్
గేలిగ నెల్లవారు నగఁ , గీడ్పడి పాటునుగాక గెల్చునే;
మేలగు నా శరావళులు , మ్రింగఁబడంగ జగంబు మ్రింగఁగాఁ
జాలిన వారిదిం బొడము , చండతరంబగు హాలహామే.

చ॥ బవరమునందు మున్నొదిఁగి , పాతిన చక్రియు వెండివచ్చి యు
క్తిఘఁడయి తాఁకినంత నను , గెఱ్వఁగ నేచ్చునెఁ ముచ్చిను స్విము
క్త విశిఖ సంతతుల్ : శి వి , క ర్తవ ఋక్ష గణంబు మాడ్చుచున్
నిపుడ భరింపఁగా నుదధి , నీటను పుట్టిన కొస్తుధంబొక్కో;

తే॥ జిష్టుఁడొక కపి రూపొంది , చెలఁగె నన్నఁ , దాను వైచిన వక్షాయు , ధంబుచేత
తెక్కలూడి లేవక పడి , నెక్కియుండు, కొండ లొనొకో మధ్యజా , దండపాళి.

సీ॥ అని దశాననుఁడు గ , ర్వాంధుఁడై నగుచు వీ , రాలాపములఁ దగ , నాడుచుండ
మనసులే దూతలై , మునుపేగు నభిసారి , కల మనంబులు చాలఁ , గలఁతనొందఁ
జక్రవాకంబులు , సంకోషమొందంగఁ , బిడ్డినీ వదనంబు , పరిధవిల్లఁ
గనకశిఖరి దాఁకఁ , గ్రమ్మిన యిరులు ప్ర , వాహజలము తగ్గు , పగిదిఁ దొలఁగె

తే॥ నిట్టదని తొంగిచూచని , యినుఁడు నాడు , రాము దాపున బంగరు , ప్రహరిఁజూచు
కోర్కి తన దెందమునయందు , గుదురుకొనఁగ, మెల్లమెల్లన లంకపై , మెదలసాగె.

రాముడు సువేలాది శిఖరముఁ జేరుట

మ॥ సుదతీరత్నము నీత లంకఁ గలదం , చుం దెందమందున్న పె
ల్లదమ్మా ప్రేమము రేచ నందమగు ప్రో , లిం గాంచు పాకంబునన్.
నిదురన్ వీడిన లక్ష్మణుండు వెనుకన్ , నిర్భీత కీక వ్రజం
బెదురం బ్రక్కలరాఁ గకుత్స్థ కులజుం , దెక్కెన్ సులావేలాద్రిపై.

అ॥ కదన వీరవరులు , కిలసి ప్రక్కలరాఁగ, రాజయుగళి తోడి , రామవిభుఁడు
పెక్కు పులులు చుట్టి , వ్రక్కల రా మృగ, రాజ ముద్రినెక్కు , రాజదోచె.

చె॥ పుడమి నమ స్తమున్ జలదిఁ , బూడిన కైవడిఁ గ్రమ్ము చీకటిన్
దొడిఁబడ లంకయున్ బొదలు , తోరపు సంపదలు న్నశించు పో
బడి దెలువంగఁ దూర్పుచుల , పై నుదయించుటమాని తాఱుమా
ర్వద వలదిక్కు దోచు కఱి , భానునిపోలెను రాముఁ డ త్తఱి॥

చ॥ అనమ మహీధ్రముల్ వయిచి , యబ్బిని దాటిన రమ్య మేరు కై
ల నదృశ దీరుఁడౌ కపికు , ల ప్రభు లందున మల్లసిల్లె రా
క్షస కుళ కాలు డైన ధర , జా హృదయాంబుజ బాస్కండు మే
ల్పసిఁడి నగంబుపై వెలయు , పచ్చలు నిండిన కూటమోయనన్.

చ॥ జనకజ పేరుపొందిన ని , జంబగు ప్రాణము చీడ జంబుఁ బా
సిన కురరింబలెన్ వగవు , చే విలపించెడువాఁడు సేకువుం
గనుఁగొను పిమ్మటన్ గినుకఁ , గన్నుల మానినవాఁడు రామవుం
డనువుగఁ గాంచె లంక నయ , నాంబుజ యుగ్మముతో వెలంగుడో

రాముడు లంకానగర సౌందర్యంబు లక్ష్యింపఁకఁ చెలుపుట

మ॥ అనుజన్మా, గమనించి కీ మన యయో , ధ్యం బోలు సౌందర్య
ట్రనముల్ వర్ణనపేయుడో సుకవి కూ , టంబుల్ సురేంద్రస్థలిన్
గొనుచున్నా రుపమాన వస్తువుగ నొ , క్కొండెని లంకాపురిన్
గొనమిం జూడఁగ గొఱ్ఱదాఁటె యని వా , క్రువ్వంపగున్ లక్ష్మణా;

పి॥ దోసంబులేక వి , ద్యోతించు నవరంజి, మయమైన స్థలముల , మణి గబములు
బయింపఁ బడి రవి , కాంతులు సిగ్గిల, దీప్తిమయంబుగఁ , దేజరిల్లి
వ్రాయ నలవి కాని , వైఖరి నొప్పారి, మిన్నంటుచుండు న , మేడలందు
కల శిల్ప మొకయింత , కనులపండువుగాఁగఁ , గాంతమన్నను వీలు , గాకయందె

తే॥ నధిక రత్నదీప్తులు నింగి , నంటుచుండ, ధ్వజ పటాంబులమగు లంక , పవనసూనుఁ
డుంచ నిప్పుచే విప్పుడు , మించి మండు, చున్న తీరున దోచుచు , నుండె గంతె.

చ॥ మొగుతులు గ్రమ్మి యున్నతిని , మూసిన పచ్చలమేడలన్ దగ
దగమను కాంతు లెల్లెడ ను , దందిరింబఁ బర్వ మంచి వెం
డి గదులు హంసలట్లు పుర , దింపఁగఁ బచ్చని యాకుఁజొంపముల్
నెగడి సరస్సునం దలరి , విండిన తమ్ములఁబోలుఁ జూచుమా !

మ॥ అనలజ్వాలలవంటి తేజములలో , సంగారు మాచ్యిముల్
మునుఁగం జెక్కిన రంబముల్ గల గృహం , బుల్ కాంతులన్ జిమ్మఁగా
మన సంఘంబులు మింటఁబోవునవి లం , కాపట్టనం బన్న కొ
లివి గ్రాగించిన యెఱ్ఱునొ నినుప ప , క్లెంబుల్ బలన్ దోఁచెడిన్.

తే॥ కరులు కాళ్ళతోఁ ద్రవ్విన , పసకరజము, పైనిఁ జల్లికొనుటచేర , వన్నెమీటి
స్వర్ణగిరల వైఖరి మెల్లఁ , జనుచునున్ను, వింరరీరులఁ గాంచితే , వినుతవరితః

ఉ॥ అందపుఁ బైఁడికాడ లల , రారెడు చామరలందునుండి పు
ట్టొందిన గాలిచేఁ గదలు , సున్నమిత ధ్వజముల్ వియర్తలం
బందు చరించు వారిదము , లందలి మైల తొలంగఁ జేయుచున్
బొందిక నంచపిందువలె , బొల్పెడి వింతలఁ గాంతే తమ్ముఁడా !

ఉ॥ ఈనగరంబు నూలిడిన , యేపున శ్రేణులుగాఁగ నొప్ప మే
లైన కదాని చిర్రముల , నందము చిందెడు సౌధపాళాయన్
మానగు చారహారమున , నాయకరత్నముగా దళానన
స్థానమెలర్చ నట్టిపతి , దాల్చిన హారముగా వెలింగెడిన్

తే॥ మించి గృహ రత్నకాంతులు , మీఁదఁబడఁగ, వీరులందగు గుఱ్ఱము , ల్వింతరంగు
లీన నైజవర్ణము జాతి , యెఱుఁగరాక, యంద్రధనువుల కైవడి , నెనఁగఁగంచె.

తే॥ చెఱకు విలుకాని నైతము , చిక్కువెట్టు, పటికథాల మేడలు వేలు , వర్ణముపద
నెఱుఁగనగుచుఁదక్కిన యప్పు , దెఱుఁగరాక, నీటిచేఁగట్టఁబడిన శం , దియము దోచు.

తే॥ పండ్లువెన్నెలఁ బోలిన , నిడుకాంతు, లొలయుచున్న ముత్యాల పం , దికుల నడుమఁ
జెక్కఁబడినట్టి పచ్చలు , క్షీరవార్తి, పైని శయనించు వెన్నుని , మేనిఁబోలు.

తే॥ వీరసింహమా! తాకక , వితతిఁ దాఁకు, మేడలం దొక్కి వేలుపు మెఱుఁగుఁబోడి
గొనెనం దీయ ముకురంబు , గాననయ్యె, రాహు వెరగాని వీడిన , రాజకరణి.

తే॥ ధ్వజములొప్పారుమలల చం , దమునఁదోచు, సౌధములలోని మాణిక్య , దీధితులను
మావివిపుకులె యని టుజిం , పంగఁ గోరి, వీడపు మెడల జాఁచెడు నువ్వు , మురుసుగాంతె

తే॥ కైశ్వవాసనకై కంబు , కంచు లిడిన, అగురు ధూసమెల్లెడఁ గ్రమ్మి , యెగయుకతన
దంతివర్మవారిని పోలి , తనరుచున్న, పగడపు నేడలం గంచె ! పావనగుణః

తే॥ విశ్వకర్మ నిర్మితములై , వివిధగతులఁ, జెలఁగి లోబుటా రక్కసుల్ , చేర్చియుండు
పావపుం బొక్కనంబుల , పగిదినున్న, వీలరత్న సౌధంబుల , నెఱిగి గంచె;

తే॥ హరిణ నిభ భీత ద్విష్టం , యందము చెడి, పతి వియోగముచే జాలఁ , బరికపించి
మొగులుగను నెమికులకూట , ములనుపోరె, దేవనతులుమనలఁగాఁచు , తీరుగాంతె-
తే॥ సురలు సురకాంతలును మన , చొప్పుగాంచి, ముంచివినములు వచ్చిన , వంచునెంచి
గొప్ప లంకాపుకంబును , కూర్చి పాడు, చేసి పాడెడి క్రియరున్న , చెన్నుగంటెః
చ॥ తెలిపిన తీరు వెండియును , తెల్లకయుండెడు తీరు దోషఁగాఁ
బలు తెగలన్ దళాననుని , పట్టపు న్నెటి నిట్లు తమ్ముతోఁ
బలుకుచు నుండునంత దళ , ఎక్కుడు రాముని సైన్యసంఘమున
దలకొని చూడఁగోరి చనెఁ దత్పుర గోపుర శీర్షభూమికిన్.

10. వానరసైన్య దర్శన పటలము. (35)

సీ॥ సీతయందలియాస , చేఁ బచ్చవిల్కాని, శరము లుచ్చిన బాహు , లిరువదియును
శిరములు పది గొప్ప , శిఖరము లలరారు, పెనుపర్వతంబు నొ , ప్పిదముతోఁప
వలపుచేఁ గృశియించు , బాహువు లాలంపుఁ, దలంపు మాత్రన నుద్భి , బలుపుమీఱ
దళములుఁ దుత్తర , ద్వార గోపురమునై, నధిక నైభవమున , నలరి యపుడు
తే॥ కలశములె శిఖరంబులు , గాఁగ గోపు, రంబె మేరువుగాఁ బన్ని , దంబు సేయు
ననిలు గెల్వంగ శిఖరంబు , నదిమిపట్టి, నిలుచు పాఁపరాయని మది , దలఁపఁజేసె.
సీ॥ దశదిశలను వాని , దాపుల నీడల, మ్రింగు చత్రము తల , మీ దఁగ్రాలఁ
జామర వాయు వి , స్రస్తోత్తరీయంబు, కొండకాలవలె న , క్కునను వ్రేల
రంభాదినతులు ధ , రాజాత కెక్కు డం, దము గలిగించుచు , దాసిరాఁగ
బాల్కడలి జనించు , పదునాల్గవేల కా, మిను లింపుగాఁ బాడు , కొనుచురాఁగ
తే॥ బాలచంద్ర లిర్వంద్రోక , పర్వతగుహ, లందునండి వెల్వడులీల నలరు దంష్టి
కల వెలుంగు నగలకాంతిఁ , గలిసియెలయ, రావణుం దొప్పె నీలాద్రి రాజాపోరె.
తే॥ కుండలములు దాల్చిన యొక , కొండనుండి, శబ్దమే లేక వర్షంబు , జాటుతీరు
ననుకరించు వీనులయందు , నల్ల కలువ, లోలకములు మిక్కిలి కాంతు , లొలయవ్రేల
అ॥ సీత సీత యనుచుఁ , జిత్తంబు తపియించు, చుండుకతనఁ జాల , నునులు క్రుంగ
సామవేద సుధను , చల్లుచు వీణతో, నారదముని పాద , నాణెముగను
అ॥ క్రూర చాప ఖడ్గ , చారులు హరుకంటె, నలపు బలము కలుగు , నసురవర్య
లంగరక్షకులగ , నదికంబుగఁ ద్రావి, మైకమెక్కు కనుల , మలసిరాఁగ
తే॥ జగములం ద్రవ్వె యెత్తంగఁ , జాలువారు, నగరి లంకయుఁ బుట్టిన , నా టినుండి
పేరు పొందినవారు ని , ర్పీతులు నగు, యక్షవరులు కైవారంబు , లలరఁజేయ.
క॥ భూచరులు గగనచారులు, నై చెలఁగుచు దుండుభి ముర , జాదిముల ని
ర్యోచనముగ మొరయించుచు, నేచు కడలి యులిపు చెడ న , నేకులు రాఁగన్.

తే॥ వినము భీరిల్లు నట్టి చూ , పెరగుచున్న , నాగ కన్యరా మణులును , నానయొంద
నరసురాంగనల్ పంచు , స్వరమునందు, పరభృతంబుల కైవడి , బాడుచుండ.

తే॥ మేఘ గంభీరవముల , మించువారు, నిడుపుటంగీయ కలవారు , విర్రరేంద్ర
భీరులు వేళిహస్తులు , పెనుముందు, హెచ్చరికతోడ దూరాన , నేగుచుండ.

తే॥ కంఠ గుభీరవము న , కురింప దుజ, గిరుల వాసించు చందనా , కీర్తి మోద
వాయుపు మోచిని గంధ , పహాడు దారి, మించి తనరాక మున్నెఱి , గించుచుండ

తే॥ అన్ని నేత్రులు చంచలు , లభింబలులు, సూక్ష్మబుద్ధులు వినతిమై , చొప్పు దెలుప
దోరణ ద్వార శిఖిమం , దారనిలిచి, వేదవేద్యుని దానవ , విభుడు కాంచె.

తే॥ బాడు గజచిన రావణు , నవలించు నుడి మిడుగులుల్ చిటపట , మందీరాఠె
బెను విరావంబు దిక్కుల , విరగపచ్చె, మనసు మాడె నెడమకేలు , గనులునదరె.

తే॥ ఇట్లు పెక్కు దుశ్చకునులు , రెగుచుండ, రామభూవిభుఁ గాంచిన రా , వణుండు
దుర్నిరీక్ష్యుడౌ సూర్యునె , దుర్బు రాహు, పోల్కి సుతుకుడనెఱుఁతో , బొందెఁగినుక.

తే॥ పరయొన్నట్టి యీరవి , పెరులయందు, రాముఁదితఁడని తన శరీ , రంబె తెలిపె
దక్కువారిం నెఱిగింపు , ర్వరితగతిని, యనిన విభునకు సాక్షణు , డనియె నిట్లు.

తే॥ ఇకఁడు లంకాదిపుని చెల్లె , నీమెయనుచు, విన్నయంతినే తనకేల , నున్న కత్తి
చేత పర్వితుడై ముక్కు , చెవులుగోసి, లజ్జ నీకు గల్గించిన , లక్ష్యుండు.

తే॥ ధర్మకాఠ రక్కఁ దక్కిన , తానములకు, గనుల బోనీయకుండెడు , కర్మరుండు
కడలికాక చక్రవాకంబు , రణినుండు, పచుల కసాధ్యమౌ నిద్ర , దచియినాడు.

తే॥ లక్ష్మణుని కేలు తనదు కే , లంధరించి, యున్న మనభుజుఁ డండంబు , లరునట్లు
వాలితో ననిచేసిన , పురకాఁడు, కీక కుల పరేయ్యుండు ను , గ్రీవుఁ దడిప.

సీ॥ వాగ్మనె యున్న , వానింబ్రయి డేలు, ఘట కోరఁ గలకాల్చి , జిలికినతఁడు
ఆ నడచెడువాడె , యర్జుని చెంగట, చెగయుచు విదైల , నేర్పినతఁడు
ఇలను కౌటబోడ , నెత్తిప వెన్నుని సాచివాఁ డంబుధి , దాఁచినాడు
అతనిచేతఁ నీవు , నరసిసనే డా, అట నియచున్న వాఁ , డగ్ని సుతుడు

తే॥ దండసాళ కూలంబులు , తనరకున్న, భయవమై యొడలి రంగు , పర గతున్న
గార్మపంబట్టి శత్రు వ , గ్గంబులితని, జము డెయని పల్కుచుండు రా , క్షర కులేంద్రః

ఉ॥ వేరుగ నిల్వినతఁ డతి , విభ్రుత కీర్తి నుండు వారి షే
డూరక గుప్తమొంది తన , కొప్పుగఁ ద్రోవ యొరంగఁడంచు నీ
తామణుండు పొందిన శ్రు , ధ బడబానల మాటుమున్నె యీ
వారిది బంధనంబు గరు వంబుగఁ జేసెను రాక్ష సేశ్వరా:

చ॥ అయఁ ద్రికాలవేది యను , రామరు లంబుడిఁ ద్రచ్చ వేళ ద
గ్గఱఁ దగ నుండి నానఁడు జ , గంబులఁ గొల్చిన నాఁడు విష్ణువున్
గురుతర భక్తితోడ మ , గొన్న మహాత్ముఁడు వృద్ధుడయ్యె ని
ద్దరణి నను న్న మెత్తఁగల , దట్టుఁడు భల్లకరా జిరందగన్.

తే॥ నీలకైలంబు స్రక్కన , నిల్చు రెండు. పైఁడికొండలవలె నీయ , స్రక్కనిలిచి
రామలక్ష్మణులం బలె , రాజిలు కపు, అమర వైద్య పుత్రులు వార , అమరనాథ :

పీ॥ అదూరమునఁ గాన , నగువా ఁడు ముదుండు, కుముదాక్షిఁడట నిల్చు , కొన్నవాఁడు
గవయుఁ డీతందగు , గవయాక్షిఁ డాతఁడు, బ్రహ్మరుద్రులఁబోలు , బంబుఁగన్న
సజ్జనహితుఁడు కే , సరియగు నాతఁడు, నరసింహ బోలిన , మురఘఁడతఁడు
పెక్కుకొండలఁ బేర్చి , పెట్టి యెత్తఁగఁజాలు, శరభుఁ డీతఁడు , శతబలియగు

తే॥ మూఁడుకన్నులు లేని త్రి , సురదహనుఁడు, వనసుఁ డనువాఁడు దురమను , పచ్చిమెల్ల
జరువఁ బూనినవాఁడు ఋ , నభుఁడు వారి, యెడటివా ఁడు సుషేణుండు , హితగుణుండు.

పీ॥ కపిరాజు డావల , గలభంబు కైవడి. నొప్పినవాఁడు మ , హోదతుండు
కొండల నొకచోటఁ , గూర్చి భూమధ్యంబుఁ , గ్రుంగింపఁ జేసిన , గురు బలుండు
దధి ముఖుఁ డనువాఁడు , తక్పన్నిదిని గానఁ , బదవాఁడు ంబుండు , త్రిభువనుఁడు
కడలి మీను లెక్క , యడవచ్చు వారిధి, యిసుకను లెక్కించి , యెఱుఁగవచ్చు

తే॥ చుక్కగమినై న లెక్కించి , చూడవచ్చు, వాఁడుల లెక్కయడ నేరి , వలనఁగము
దనుజ వంద్రమ! మేము గాం , చిన తెలుగు, విన్నవి. . . మన దైత్య , విభుఁడు కినిసి.

ఉ॥ చేలఁ జరించుచున్ విక్రమ , శిష్టలఁ జేయుచు నుండు కోటలన్
బోల నులింపుచుంటి వది , బోలనె. జింజిలు కోట గూడి బ
ద్ధాలన శీర్ణ వార్త మృ , గాదిపుఁ డాకి బయింపేర్చునే
యేల వృధా వచించి నని , యెల్లర మాడుచు నవ్వె ఫక్కనన్

11. మరుటభంగ పటలము. (౨౭)

తే॥ రావణుం డట్టులుండ శ్రీ , రాముఁ డిచట, రావణానుజఁ గాంచి పు , రంబునుండి
మనలఁజూచు వేడుక ద్వార , మునకు వచ్చి. నట్టివారి గుఱాడుం , నరయఁ డెలుపు.

చ॥ అనుడు విభీషణుండు ధర , జాదిపుఁ గాంచి వచించు బంధు లౌ
పును లను నాట నూడ్చి నర , రంబున నాటఁగ స్వీయవంఁమున్
గొనకొని మిక్కిలిన్ బురద , గుంటగఁ జేసిన నీవకర్మ పా
వన కులకాంతలన్ జెడను , వైచిన రావణుఁ డాతఁడే చుమీ.

చ॥ అనుచు మఱొక్కవింగుళించి , యాడ దొరంకొను మున్నె భాస్కరుం
గనిసిని పండటంచుఁ దిను , కాంక్షను దాటిని వాయుసూను మా

ద్గిని కపిరాజు కన్నుల తొడిమి దూరగ విస్ఫులింగముల్
మునుకొని దాచె రావణుని, మూర్ధము లంఘులఁ దన్ను కోర్కెమై
తే॥ కోరి తేడు సువేలాది, కొమ్మువీడి, రావణుడున్న పెనుగోపు, రంబుమీద
దాని బలమదంగగ దూరె, దరటి యుదయ, గిరి విడిచి యస్తగిరి జేరు, కరణిదోచు.

చ॥ అరయగఁ బల్లమందు వదు, నంబుపులంబలె చాత్రిగూలి కుం
దొరయు త్రిరూటముం జలన, మొందఁగ దూకిన సూర్యసూతి మున్
దిరణిజ దుఃఖ మొందఁ గని, దానపుపైఁ దన దెందమట్లు పె
న్నరవడి దూకినట్టి విహ, గోత్రము పోలిక నొప్పె నత్తతీన్.

ఉ॥ నీరఁగ్రాత్రు రామంన, నేత్రు యుషధ్వజజైత్రు రాముఁ జె
న్నారఁగఁజూడ గొప్పవగు, నజ్ఞులు గల్గుటకున్ మనంబులన్
మీతిన యబ్బుగొన్న దివి, మెల్లలు పిద్గు పదంగఁ బాటు మా
యురములట్లు దిక్కునకు, నొక్కరుగాఁ బరువెత్తి రోటమై.

తే॥ ఇన కుమారుండు రావణు, నెదుటనల్ల, మలయేమటఁ దెల్లమల యొందు, నిలుచునట్లు
దిగఁగ హాహాలము లేవ, దిగులుగొనక, నిలుచు హరుచందమున నిల్చి, నిర్జరారి

తే॥ వచ్చు కార్యమేమని కపి, వర్యు నడుగ, మాటుపలుక కాతఁడు చళ, మస్తు నొడలు
పదరఁ దన బలిష్ఠంబగు, బాహువతని, తొమ్మునం దిగఁబడునట్లు, క్రుమ్మునంత.

తే॥ వృక్షసాంద్రమహారణ్య, విధముగాఁగఁ, బెరిగియున్న బాహులతోడఁ, బిడుగుపోల్కి
దెసలు ప్రతిరావములతోడ, దిమ్ముపుట్టఁ, గినుక దైత్యుఁడు పొడిచె ను, గ్రీవునురము

క॥ కొట్టినచోటున నెత్తురు, పుట్టఁగఁ గపిరాజు కోప, పూర్వనయనుఁదై
కిట్టి పదితలల మోముల, గట్టిగ దాచెను కడింది, కాలన్ గేలన్.

తే॥ తన్ని నట్టి సుగ్రీవు పా, దములు రెండుఁ, బట్టికొని క్షణమున ధృఢ, బలము చూపి
మదగజమును హర్యక్షంబు, మాడ్కి నసర, పిఠుఁడు గోడకు జేరిచి, విసరి తాచె.

తే॥ తాచ బానుజుఁ దొడికానఁ, దిప్పికొనుచుఁ, గొట్టినట్టి రావణుమేను, క్రుంగునట్లు
నేలకుండ్రోచి కందరఁ, జోలు నోటఁ, గ్రక్కఁ బొడిచి నెత్తురువట్టి, కడఁకఁద్రావె.

ఉ॥ కాటుకకొండవంటి ఘన, కాయము గల్గిన రావణుండు చో
క్కాటపు నెత్తుద్రావు ఘన, కర్మని దేహముఁ బాపతేఁడు మేర
హాటకతైలమునిన న, యంబునఁ బట్టి బలంబుతోడ ది
క్కుట నగంబుపై నుడుకు, కోపునఁ ద్రిప్పె మిడుంగుఱుర్ వడన్.

చ॥ త్రిపురములన్ దహించుతఱి, రేగిన రుద్రునిమాది పొంగి య
క్కపిఠులకాతుఁడట్లు తన, కాయముఁ ద్రిప్పిన వాని తొమ్మునన్
దపుకున వాడిగోళ్లు దిగ, దాయఁగ గ్రుద్ది దశాస్యు మధ్యమున్
ద్రవగోనఁ బట్టి త్రిప్పి వడిఁ, దాచెఁ గడంక నగర్తలోఁ బడన్.

ఉ॥ రావణుడుం బదంపడి తి , రంబుగ నచ్చటి కెక్కివచ్చి సు
గ్రీవునివట్టి త్రోచి దరి , కిం జనుదెమ్మని పంతమాడ నా
త్రోవనె యాతఁడెక్కె వడి , దోర్బలు లిరువరు బీటువోక యొ
క్కెవడిఁ బోరిపోరి పడి , యీగిరి యొక్క యగద్దలోనికిన్.

క॥ ఇరువురు కుడియెడమలుగాఁ, దిరుగుచు దాయుచును దాయఁ , దిగుచుచుదొలఁగం
జరుగుచు నడఁగుచు లేచుచుఁ, పోరిపోరి శ్రమదీర్చుకొనుచుఁ , పోరిరి కడిమిన్.

గ॥ అగడిత యను పెనుకడలిన్, సొగసుగఁ జిలుకంగ నొక్క , సుడి యేర్పడఁగా
నగచరపతి వాలిక్రియన్, దగఁ గవ్వపుఁగొండపగిది , యనుజం దొప్పెన్

తే॥ చెఱకుగానుగనుండి పా , త్తొరఁగురీతి, గాయములనుండి రక్తంబు , కాలుచుండ
వార లెగసిరి పక్షుల , వలెనె మింఱఁ, బురజనంబులు భీతిల్లి , పరువులెత్త.

తే॥ గగనమందు పోరాడెడు , కపివరుండు, కట్టియొడలున్న రాక్షస , కాంతు పెక్కు
బాహువులచేత నడుమంగఁ బడుచుఁ బరిధి, చుట్టియున్నట్టి సభమింటి , సూర్యుఁడోలె

తే॥ మింఱఁగోపంబుతోఁ బోరు , మిహిరసుతుని, మైకకుకు దన భుజముల , మఱుగుపుచ్చు
పంక్తికంఠుఁడొప్పెను దివ , ప్రభునికాంతి, మఱుగువడఁ జేయుదొంతు , మబ్బు మాడ్కి-

క॥ సూపురములు మ్రోయఁ జెలులు కాపురములు వీడిపాటఁ, గలఁత వడుచు లం
కాపురము చెడఁగ దాఁటెం, గోపురమడఁగ న్నుసింహు , కోపునఁ గపియున్

తే॥ మెఱువనెడి దంతములు గల , మేఘ మొక్కఁ, ధనవృశంబగు పిడుగు వె , న్నాడుతీరు
తోడ మ్రుంగివై చెదనని , దుడుకుతోడ, వచ్చి రావణుఁ డాతనిఁ , బట్టికొనియె.

పీ॥ దాసిన రావణుఁ , ద్రోసి నేలకు రాచి, సుగ్రీవుఁ డార్వన , సుర విభుండు
యంత్రంబుక్రియ లేచి , చూతపినెత్తి య, ష్వలికి దవ్వుగబాట , వైవ సతఁడు
చెందువలెనె లేచి , చెలఁగె నాపొరున, దరణి బీటలువాఱెఁ , దరులు విజిగె
గోడలు ప్రిలెను , గొండలు చలియించెఁ, బ్రాకార మెల్లెడఁ , బగిలి చెడియె

తే॥ గాలిపడగలవలె మింఱఁ , గ్రాలుచుండు, వారి దేహస్థితులు దాసె , వదలెఁ గలిసె
నెడసె విసరిరి పొడిచి రం , చెఱుగలేక, రక్కసులు నోటగొనిరి య , రంబు సేయ

శ్రీ రాముని చింత

తే॥ ఇట్లు వారికి సంగ్రామ , మెనఁగుచుండ, సీల సీరం వర్ణుండు , సీతిమేర
ప్రాణమిత్తుఁడొ సుగ్రీవు , రాక గనక, తలఁపులెల్లను కలఁగఁ జిం , తను భజించి.

మత్త॥ ఈవు లేక యసూత్కరంబు వ , హించి యేనొక కార్యమున్

దావుకో జరుపంగ నేర్తునెఁ తత్త్వవిత్తమఁ మిత్రమా :

దేవతాళికిఁ గూర్చినాడవు , తీవ్రదుఃఖము నీదు కో

పావించుగు దెందమిట్లు జ , యంబు దైత్యుల కిచ్చెఁగా :

మత్త॥ మాయలాని నిశాదరేంద్రుని , మాయః జిక్కిలి తప్పిరా
నేయపాయములేదాదోః యట , కీపు రామిని క్రూర దై
లేయపాః జయించియుం గల , దే సుఖంబుః విమోగిన్తై
మాయుచుండఁగఁ బ్రాణమిచ్చిన , మానసిశు. సుహృద్వరాః

ఉ॥ కోరిక యొక్కపై న నుతి , కూడిన దొక్కటియయ్యె నక్కటా.
ధారణిన్ భరంబుగ వృ , థా బ్రదుకన్ మరి నిచ్చగింప దే
వారియు నిన్ వధింపఁ గడు , నాటి చేరఁగ నన్నుగూడ నీ
మోర రణంబునందు తెగఁ , గూల్చినవాడవు నీప కావాకో,

ఉ॥ నేడిబులివు బ్రుంగ విట , నిల్చి సురారులఁగూల్చి ప్రాణముల్
పీడుదునేని యాపదల , వేళలఁ దోడియినట్టి బిత్తుఁ గా
పాడఁగలేపోయెనని , పాములోకము నిందసేయ దేః
వీడనుపోలె నన్ను విడ , నేరని చెల్వఁదఁ యిట్లానర్తువేః

ఉ॥ ప్రాణముపోవునట్టి పని , వట్టి నాపయినున్న ప్రేమదేః
ప్రాణ యొసంగి జీవములఁ , దార్చి సుఖంబులఁ గూర్చి నాకు నం
ప్రీతనముం దొసర్చిన య , మేయ గుణాకరః సైన్యమెల్ల ని
న్నాణముగాఁగఁ గ్రమ్మఱిన , నామది నంగద పాయనేర్చునేః

మ॥ అని శ్రీరాముఁడు దుఃఖ మొంద నట వీ , రాగ్రేకురు గెల్పు ని
ల్పును లేకుండఁగఁ బోరుచుండ నిత మే , లంగూర్చుఁ జావైన నం
చును లంకేశ్వరుఁడెంచ శీర్షకములన్ , శోధిల్ల రక్షింబులన్
దినరాట్నుత్రకుఁ దూడఁదీసికొని ప్రి , తింజేరే సతాపతిఁ

ఉ॥ చింతఁ దపించుచున్న రఘు , శేఖరు పాదసరోజ రేణు వ
త్యంతము శీర్షమంటఁగ న , మర్పాసేనెను తన్మణిగణం
బుండ నెల్ల వారలకు , బ్రాణము అప్పుల వచ్చినట్లు పె
స్పంతనమచ్చె నుచ్చె మది , చక్షుః బాష్పముగ్రమ్మ నిమ్ముగన్.

ఉ॥ ఎమ్ముడదాఁకఁ జీలిని క , పీండ్రుని గాయములండి వచ్చు ర
క్తమును రాక్షసేశ్వరుని , తాకిన హైర్యమువోప రామపుం
దీమ్ముగఁ గొఁగిలించి నయ , నేంద్రియముల్ వెడలింపు బాష్పపూ
రమ్మునఁ దానమార్చి యను , రాగముతో వచియించె నివ్వధిన్.

తే॥ నన్ను నీ వెడఁబాయట , నామనంబు, భేదన మొనర్చుకేకదా , ప్రేమపూర్ణః
ఒడలు స్తంభించె మది చేష్ట , లాడిగె జీవ, ములును తల్లడిల్లెను దిగు , లలమికొనియె.

మ॥ కరుణాపీనుఁడు రావణుండు నిను వీఁ , కం జంపి యున్నని త
ద్గురుదోషంబుఁ దలంచి క్రూర శర నం , దోహంబుచే మూలము

బ్రహ్మ రక్షోన్వయమెల్లఁ గూర్చినను నా , ప్రాణంబులం గాచికో
ధర జీవించునయేని యోడుటయె గా , దా; మిత్రవాంఛాఁయా;

మ॥ ఒకచిత్తంబున నెంచుమేని యశమున్ , యోగ్యత్వముం బ్రాయ యో
ర్మిక్తి సత్తంబు నొసంగునట్టివికదా , మేలంబు గారంబు నీ
వకటా; యెంచ కిహంబు మోక్షమును మా , యంజేసెదే? యూరకే
యొకటింగోరి మఱొండు చేసితివి నీ , కొప్పారునే యీ విధుల్?

శా॥ సంతాపస్థితిగొల్పి యంతదనుకక , జాలంబునే సేయుచో
వంతం గుండెడు ఫలచే ధరణిచే , బ్రాణంబునే నాకిటన్
సుంతైనన్ సుఖమబ్బునే? యశువులన్ , స్రుక్కించ లోకంబు వి
శ్రాంతిం గోరక నన్ను వెన్నొనును కా , ర్యంవిట్టులుం గూడ?

తే॥ పిల్లతనపుఁ జేష్టు నింక , వీడు పురుషు, పుదలింప రామునికద , మందటిల్లి
శిరము వంచిన సింగంబు , కరణింపడి, యిట్టు లఁ యెను సుగ్రీవుఁ , దీలగొనుచు.

శా॥ కాటంజేసిన గృధ్రరాజుపనియుం , గావింపలేనైతి నా
నటం జేసిన బోయరాజుపనియున్ , గావింపలేనైతి నీ
నటం జాగకి యొండుచున్న కెజయున్ , దప్పింపలేనైతి ని
వీక్షణ్ రావణశిరముల్ దదియు న , ర్పింపంగ లేకుంటిగా
మ॥ బలియుండైన విరోధి ప్రాణములతో , బాసిల్లుచున్నాడు కీ
శులకుఁ బోలిన చేష్టఁజూపి చుద కి , చోగ్రంగి నీకీర్తికిం
గలుసుంగొల్పితి నావిరోధి ననదో , ఖండించి రాజ్యంబు నా
కొలయంగూర్చిన మీకె మీపగల నే , నొప్పిఁ చితిక లేకినై .

తే॥ దిక్కయల చందములకంటె , వహ్నువయ్యె, నామంబులు నీమూ , వములకంటె
ముందుగానేగి ముష్కయ , ముగియఁజేయు, వాఁగనే వ్యర్థుకడై , పచ్చినాడ.

తే॥ శాస్త్రబలఁగను నీదూక , వనియొకర్పు, పురుషున శస్త్రబలమును , శస్త్రబలము
బాహుబలము శత్రులు చూప , వాదబలము, చూపె కాచిబుట్టఁ , జూపినాడ

తే॥ అనుచు చింతశిరస్కుడై , యర్కపంక్తి, సన్నిధిని కడసె - దున్న , సరుణు చురసి
అతనిగని రాము, డెఱుంగఁగ , ససరనేత, యగు జిజ్ఞాస డిట్లు ప , లాగఁచఁ పొడఁగె.

చ॥ పెరిచి లెప్పు రత్నములు , డెట్టిచు దొ దివిజేంద్రువైరి మ
స్తా మకుటాగ్ర నన్మతే క , చంబము కాపుర వానికంటె ను
త్సుకతనుకూర్చు వస్తు వికర , బొప్పడునే దనుజేంద్రుకీర్తి పా
దు కలఁగఁ జేసినాడిపు ను , దుష్కరమియ్యది యెట్టివారికిన్

చ॥ సలఁచి భుజంగమేంద్రుని ఫ , జామయి లూడఁగఁదీయవచ్చుగా
కలఁగు దనుఃకళాచణు ద , శానను మస్తక రత్నరాజముల్

బలిసిఁ బెర్చి తెచ్చిర చ . లాటు మగంటిమి రుద్రమూర్తి తే
నలపడినేమిఁ కీర్తిర . మైనది యింలకు మించి యెల్లనే :

చ॥ హరుని శిరంబునం దమరు . నంబుజునైనఁ బెకల్పవచ్చు శ్రీ
హరియురమందు కౌస్తుభము . నై సను బర్మిఁ గొనంగవచ్చు నా
కరణి పనుల్ మగంటిమివి . గాపు దళాసు్య కిరీట రత్నముల్
పరువడి రీయుటన్న సుల . భంబగు చార్యముకాదు మిత్రమా :

చ॥ మెలుపులఁబోలు కాంతులను . మించిన యంగద బాహుపీఠః సం
బరమునఁ జంద్రహాసము ను . మాపతినుండి గడించినట్టి ని
ర్జర రిపు మస్త రత్నములు . రాముఁడు నిచ్చి జయేందీరా పదాం
బుడహా మలంకరించుటకుఁ . బూనికఁ దెచ్చిన యందియల్ చుమీ :

చ॥ అనుడు దినేశమంకుర్యఁడను . నయ్య జయేందీర చంచలాత్మ యొ
క్కనువుగ గెల్వమున్ కుభము . లందవు మేలును కీడువచ్చుఁ గా
వున నిటు సాహసించి యటఁ . బోవలదంటిని నీవు చేయు ని
ష్పని సులభంబె చూమిఁ గొన . పంట ధరించిన బోత్రికేనియున్ :

మ॥ జయశీలుఁడగు దైత్యరాజ మకుటా . చ్చ స్సౌర రత్నావళుల్
భయముకా వీడి పెకల్పె బుత్తుఁడని నన్ . బాదించునో యందు సం
శయఁదై యయ్యెడ దాగువానివలె బా . స్వంతుండు క్రంతెన్ విని
ర్దయులొ వారికి జంకకుండు రెవరీ . దాత్రిన్ జగ క్షీవకుల్ :

తే॥ రాత్రిగాఁగ రావణ శిరో . రత్నచయము, దీపములవలె మిక్కిలి . తేజరిల్ల
నగచరేంద్రుని విజయంబుఁ . బొగడి యలరి . రామచంద్రుండు తనశిలి . రంబు చేరె.

ఉ॥ ఎన్నఁడు నిట్టి భంగములు . వింతుఁ యొందని రావణుండు తన్
బన్నగ నిర్జరావళి నె . పంబిడి కాంచెనొ యందు సిగ్గుతో
నన్నుల చూపులెల్ల వగ . ఎన్నల చూపులె యాచునుండఁ ద
త్సన్నయంబుమాడ్కి దిగె . వారణికి న్నడపిన్గు కై వడికా.

12. వ్యూహ నిర్మాణ పటలము. (28)

క॥ మాన నిహత మర్ముఁడగు, దానవ విభు మోము ముడుగుఁ . దామరవలెఁ గా
మానగు సౌధమునకుఁ జని, పానాదికిములను వీడి . పడకకుఁ జేరెన్.

పీ॥ వాడి కోటలచేత . వీడు మణులచేత, నిట్టూర్పు పెనునోళ్ల . నియతిచేత
తలలి విరిచిచేత . దామోచరుని వీడి, పాలకిదలినుండు . పామువోలె
నుండ జననికంటె . మెండుగ నలవాటు, పడిన వారలనైన . భ్రమలుపుచ్చు
కార్దులుఁడను వేగు . సరగున నటకురా, ద్వారపాలకుఁడు దై . త్య విభుఁజేరి

తే॥ వైరులను డాసి వారల , పనులెఱింగి, రమ్మనిన గూడవారి ద్వా , రంబుచేరె
సెలవె, యనఁ దల పంకించి . చేతిసైగ, సేమఁ గంచుకి వానిని , చేరఁబలిచె
తే॥ ఎఱిగినట్టి వృత్తము వచి, యింపుమనఁగ, బ్రభుని మోముజాడను తాప , పడుటదెలిసి
జంకుచును వేగు మెల్లఁ దాఁ జన్న మొదలు, గాంచినది పద్ధతిగఁ జెప్పఁ , గాఁదొడంగె.

తే॥ పదియునేడు వెల్లువతోడఁ , బవనసుతుఁడు, మొనసి పడమటివాకిలి , ముట్టఁజనియెఁ
బదియునేడు వెల్లువలతోఁ , బ్లవగరాజు, నుండుకొనియె రాముఁడు తన . యొడ్డనధిపః

తే॥ పదియునేడు రాణువలతో , వారికొడకు, దక్షిణంపుగపని ముట్టఁ , దరలినాఁడు
పదియునేడు నేరువలతోఁ , బరవి నీలుఁ, ధరిగెఁ దూరుపువాకిలి , నాక్రమింప.

తే॥ వాహినీద్యయమును పోరు , వారికెల్లఁ, బండ్లు గాయలు కేర నే , రృఘుచె నీడు
తమ్ముఁ డన్ని గవంకులఁ , దనరు స్థితుల, నరసి తెఱపుచునుండు న , ట్లాజ్ఞయయ్యె.

మ॥ అని శార్దూలుఁడు పల్క రావణుఁడు రౌ , ద్రాకారుఁడై రేఁగి పం
డ్లను దర్శమున గీటుచున్ బగఱఁ జం , డ ప్రక్రియన్ రేపె తు
త్తునియల్ సేసిఁ జాంగజంబున మహో , త్తుంగఁబుగా లేచు ధూ
ళిని క్రుంగించెద రక్తపూరమున నా , లీనంబుగా జూడుమా.

మి॥ తరుసాండ్రఁబగు నీలశైలమునయిం , దార్కొన్న లేయెండ వై
ఖరి రక్తంబుల డాలు మెనోలయ లం , కానధుఁ డవ్వేగు నం
పి రయంబారఁగ రేపు వృత్తిగల పూ , విల్కొనిచే మాఁడు పూ
నరముల్ మాఱిచి యేగె మంతనముకై , సన్నిత్ర వర్గంబుతో

సీ॥ బయలె యయ్యది యని , బమ్మెర గొలుపు ప, టికరాంచేతఁగ , ట్టింపఁబడిన
సౌధంబునందు పి , శాచగణంబులఁ, జుట్టుకావలిగాఁగ , సొరిది వెలిపి
కర్తివ్యమును చక్కఁ , గా విమర్శించి ప, చించు నుత్తమ కుల , శీలపరులఁ
గని మహాద్వారంబు , లను కోఁతిమూఁకలు, ముట్టించెను పెను , పోరుగలిగె

తే॥ వచ్చినది వలదన్నను , వడలఁబోడు, తలఁచి చేయంగ , దగినది , తెఱపుఁడనిన
వారిలో నికుంభుండను , వాఁడులేచి, పంక్తికంరు మోమును కాంచి , పలికెన్బిల్లు.

ఉ॥ దెబ్బిది వెల్లువల్ స్లవగ , దింభకముల్ మనకోట ముట్టుచున్.
నిబ్బర మొందియుండెనని , నీవిటఁ , జింతిలుచుంటివేల? మే
లబ్బెను వేయివెల్లువలు , హాళిగ సైన్యము వారికోరికల్
దబ్బుటసేయఁ గాంతగొని , తత్తఱ పండుచును-ట గాంచవో?

చ॥ ముసల గదాది సాధన న , ముత్కరముల్ దరియించి వచ్చి రా
జును లెదిరించి నిల్వఁ ద్రిద , శ్రవకరంబులె కేలు మోడ్చి వే
దెసలకుఁ బాటుచుండు నన , దిక్కటి ప్రూలెడు కోఁతిమూఁక య
క్కసుగొవి వట్టిచేతులను , కాంచు జయంబది మెచ్చఁగాఁదగునా.

తే॥ అనిరణోత్పాహ వాక్యంబు , యాదానన , మోక్షమోక్షవలంబులు చాచి , మనసునొంది
వేధ మొనరించు కామము , వేరుతోడి , బ్రహ్మ సరియెంచి యారీతి , జెప్పబూనె.

పీ॥ మన నగరమువొచ్చి , యనలంబు ఉరిగొల్పి, నీటుచేసిన యాంబ , నేయుచేరి
శరములుండెనొ శరా , సుములచెనో ఎట్టి, చాలునె శేలును , వాలుగాది
మలలట్టి యాదశ , మస్తకంబులనున్న , ముందు, గొంపోయిన , వనవరునకు
శూలముండెనొ భింది , పాలముండెనొ గొప్ప, వాలముండెనొ తలం , పంగవలదె;

తే॥ రామచంద్రుని దాణముల్ , రామున్నె, యుర్విజ నొనంగిపాయుధీ , యుచు మనాయు
ధీయులను శరణుడుఁ బ్రా , ర్పించుటొక్క, యిమ్ములొక్కవేతొక రక్ష , కమ్ముకలదె.

ఉ॥ నాశమగుర్చనున్నవిధి , నాయరిఁ బ్రిప్పించునుండఁ జూచి లం
కేశుఁడు రావలక్కలకు , నీక్షణము ల్గడుఁ గెంపుచేసి నా
కీ శని దాపురించెఁ బని , విచ్చు కతమ్మున నంచు దుష్టుడా
వేశము గొల్పు బల్కులను , పీడిము నా నతఁడూనె మోనమున్.

తే॥ అనివి తలసూపు కాలకే , యాదుల మద, మదఁగఁజేసినవీర, ప్ర , హస్తః యారి
తేటియున్న సైన్యముల ని , నూలు వెల్లు, పలను కొనుచుఁ దూర్పు గవని , వలనికరుగు.

తే॥ దురమునఁగృతాంతు మోహంబు , చూలపుచ్చు, బిలఁ మహోదరాః మన మహా , పార్శ్వతోడ
రెండవందల వెల్వల , నందిగఁ గొని, దక్షిణపుఁ గోట వాటిటి , దిండ నియము.

ఉ॥ ఇచ్చటఁ బ్రజ్జలాడ ఫల , మేషియుఁ గల్గెను మేఘనాదః నాఁ
డచ్చగ వాయుసూనుని ప , రాక్రమముం దగఁగించి కీ కదాః
నచ్చిన వారితోడ జత , నంబున రెండగు వంద వాహినల్
చెచ్చెరఁ గొంచుఁ బశ్చిమము , చేరుము వారలకంటె మున్నుగన్.

మ॥ ఆరుదొ జీవితమెల్ల వేల్పులకుఁ గ , ప్రిహంబులం గూర్చునే
యరిగె న్నిసరివీరులెవ్వరు విరూ , పాజ్ఞః యలంతుల్ వనే
చరులం గూల్చఁగఁదోపు తెల్లదమగున్ , జర్పింపఁగా నీకు ను
ద్ధరమో మూలబలంబుతోడఁ బుర ము , దోగ్గంబుతోఁ గావుమా.

ఉ॥ ఇమ్ముగ సత్కలోకమున , కీవలనున్న జగంబులందున్
ముమ్మరమైన పోరులను , మున్ జయమందు శతాంగ వారణా
శ్వమ్ముఁ గొల్పించు లిరు , వందల వెల్వలఁగొంచు నేనె ము
ఖ్యమ్ముగ సుత్తరంచు దెనఁ , గాచెద నంచు వచించి పంచినన్.

పీ॥ జగము కళంకమొం , దఁగ హేతువైన త, మంబు రూపొందు క , ల్పంబుమాయ
సర్వదా సుఖలయి , సంచరించెడు సుర, గణములు మాత్రమా , కాదుకాదు

ఇహ భోగములఁ ద్యజి , యించిన మోని ని కాయంబు మాత్రమా , కాదు కాదు
అడజడి కూడుగా , గడియ య గంబుగాఁ, గల సీతమాత్రమా , కాదుకాదు
తే॥ కడకు రాముఁడు మాత్రమా , కాదు కాదు, కడ్పురేండ్రుండు మాత్రమా , కాదుకాదు
ఎల్లవార లానందాన , మల్లసిలిరి, తిమిర మడఁగుచు భల్లునఁ , డెల్లవాఱ.

మ॥ కరుణాహీనుని చండశాసనము నీఁ , గన్లేక యల్లాడు చి
ల్లర తేఁడుల్ తలయొగ్గి యుండఁదగు వే , శణ్ సాస్పదౌముండు ము
ష్కరులం గూల్పఁగవచ్చుచోఁ గనెడు వీఁ , కన్ లోక ముత్కంఠతో
వెరవారం గనుచుండ వెల్వఁడె దమో , విద్వేషి వ్యోమంబునన్.

చ॥ తెల తెలవాటుచుండఁగనె , దిక్కుల మంపఁగఁ బాదధూళి పే
రులిపు సముద్రమోషణము , నొత్తఁగ వానర సైన్యనాయకుల్
తెలిపిన పద్ధతిం బ్రవగ , దీరులు మిక్కిలి యుల్పహించుచున్
దలకొని మట్టి రొక్క మొగి , దానవనాథు పురంబు వాకిరుల్.

తే॥ చుట్టి యుండంబు లగంపఁగఁ , జుక్క చురల, నాప్పటింపఁగ సౌమిత్రి , యగవ రేండ్రుఁ
దొనరముండుగా నడవ దీ , వనలు ముపురు, దొరఁగ జానకీవిభుఁడాజి , కెనఁగ నడవె.

తే॥ పాతకంధగు రావణు , పట్టరంబు, దైత్యసేనయన్ కడలిచేఁ , ద్రావఁబడిన
కఠఁజి గనిపించెఁ గవి సేన , కవియురీరు, దాని క్షీ రాభిషడ్దిన , వై నమయ్యె.

ఉ॥ లెక్కకు మీఱియుండిన ని , లింప విరోధుల గుంపు లగమా
ఁబెక్కునఁ గోఁతిమూఁక నెగ , దెన్ వల మీలకుఁ బన్నుతై వడిన్
మిక్కిలి వాఁడూరమున , మీఱి సముద్రములేడు రేఁగుగా
నక్కుచుఁ ద్రొక్కు దొ జగ మ , నంగఁదగెన్ దనుజేంద్రసైన్యముల్.

13. అంగద దౌత్య పటలము. (49)

ఉ॥ లంకాక యంతలేని కపి , చంద్రులతో రఘువర్ముఁ డుద్ధతిన్
లంకను ముట్టడించి యక , లంకను సీతను దొంగిలించు ధూ
ర్తంకిలిసేయరాఁ మృద , యంబున భావనసేసి దైత్య కూ
లంకష మౌ క్రికిందనఁ జె , లంగు విభీషణుఁ గాంచి యిట్లునున్.

క॥ ఒకదూతను లంకేశ్వరు, వికటంబునకంపి ధార , జీజను విడ నొ
ప్పికొనెదో, యని సేనెదో, యని, స్రవటించుట రాజుగతి . కర్తతి యనఁగన్.

ఉ॥ మేలని యవ్వభీషణుఁడు , మెచ్చె విభాకరపుత్త్రిఁ డిద్దియే
పోతును సదుజ్గాధ్యులగు , భూషలకంచను సమ్మతించె బా
ణాలిని గాక వాక్యముల , నల్పవి వేఁడుట కూడదంచు సం
శీలుఁడు లక్ష్మణుండు నిర , సింపుచు వెండియు నన్న కిట్లునున్

చ॥ చెడుగులొనర్చె వేల్పులడు , శీలఁ గులాంగన నీతఁ గారలోఁ
బడ నునిచెన్ మునీంద్రులడు , బాధలు పెట్టెను ప్రాణి కోటికిన్
బెడఁదలుగొల్పె లోఁముల , వీకున నేలఁగ నిండ్రభోగమున్
చెడనొడిపెన్ జరించె బహు , చేష్టలఁ ద్రోవలుకాని త్రోవలన్.

తే॥ సీతగులం గూర్చి మిగుల వం , చించి నీకు, సతివియోగంబుగూర్చెన , య్యతివ కడ్డు
పడు యుగాంతంబుఁ జూడఁజొ , పృథు చిరాయు, వౌష్ణతండ్రి జటాయువు , సుక్కడంచె.

ఉ॥ రావణుఁ డిప్పు నీవలపు , రాజిని వీడెనయేని వాని ర
జువిధిఁ గాతువేని ల్రిజ , గంబుల నీదగు పేరునిచ్చు కా
లావధి లంకనాలు మను , జాఁ యసు వాక్యము రిర్తవోవదేః
యేవగ నిచ్చుఁ దాను , కిచ్చిన నీ యభయప్రమాణముల్;

చ॥ నెఱియును గౌంపంబు మది , నిల్చి వచించిన యాప్రతిజ్ఞలన్
మఱచితివేమిఁ లంకఁగల , మానిత సంపదలెల్లఁగాంచి యి
తైఱఁగునఁ జేటుగూర్చ మది , తీరద యేమిఁ యనేక రీతులం
దటిమి పలంచినన్ దురమె , నామదికిం దగునంఁఁ దోఁచెడిన్

సీ॥ అనుడు రాఘవుఁ డిట్లు , లను లక్షణాః నేను, మదిలోన నేదియు , మఱవలేదు
నిక్కంబుగాఁ దిది , నెగటినదియుఁ బోరె, కాన నానది మన , మూననేలః
గురుకుశ్రులాదిగా , గురుధర్మకానకుల్, పలికిన పద్ధతుల్ , దొలఁగఁదగునెః
వీరవర్కుల కేని , విజయహేతువు డమ, రాదపాడియు డమ , రాణనొందు

తే॥ మరలమారుతిఁబంపుట , యురవుకాడు, పగఱకును సుల్కనగుఁగాన , వాలిసుతుఁడె
బోయి రాఁదగువాఁడు పా , పులు కలంగి, విక్రమించిన నోర్చి రా , వెరవరియగు.

తే॥ అనుడు నెల్లవారలు సరి , యన్న పివప, నుగమనిపిల్చి నీవేగి , యసురయెదుటఁ
బలుకవలసిన యర్పంబు , నలుకులేక, తెఱపుమన నాతఁ డుత్సాహ , ధీరుఁడయ్యె.

మ॥ తెలివిన్ జానికి పీడి జీవముల ర , క్తిన్ గాచికోల్మేలోఁ కా
కిల నీ మస్త్రముల్ ధినేశకులు ను , గ్రేష్వాన విర్ముక్త కా
త లసత్కూర శరమ్ములం దెగిపడన్ , దర్పించి యాయోధన
స్థలి కేతెంచుట మేలొఁ రెంట నొకటిం , దర్కింపుమంచాడుమా.

ఉ॥ మోదముకై యదంగి వెఱ , పుని వసించుట ధర్మమార్గమున్
గాదు పరాక్రమ శ్రమము , గాదు మగంటిమిగాదు మేలిమిన్
గాదు విరోడివక్షమునఁ , గాఁడ శరంబుల, నేయుశక్తి విం
పాదిగఁ గల్గెనేని పొలు , పార నెదుర్చుమ యంచు నాడుమా.

చ॥ అని సమసంగ మారుతికి , నవ్వల నెన్నఁగఁదగ్గవాఁడ వీ
వను గరువంబు గల్గెనని , యంగదుఁడార్యుని పాదపద్మ వం

దన మొనరించి యంబర వ , ధంబున సింగము దాటుటంగి రా
ముని శరచుట్టు లేగె సుర , ముఖ్యుడ కాంచి ప్రశంస సేయఁగన్.

ఉ॥ క్షిగ్ర విశాచరావకుల , యుక్కుఁజ జేయఁగ క్షీరసాగరో
దగ్ర భుజంగతల్పమునఁ , దందరమావి యయోధ్యయందు సు
వ్యగ్రమతిం జనించిన కృ , పాకుని యాజ్ఞను వారిపుత్ర కుం
దుగ్ర మయూఖఁడుం గనని , యున్నత దుర్గముదాటి యుద్ధతిఁ.

ఉ॥ రావణు కొల్వొచ్చెరి నగ , రస్థ జనుల్ హనుమందె వచ్చెనం
చీవల నావలం బరుగు , లెత్తుచు బింధులఁ జేరుచుండ నే
నావలిఁ గాంచుచున్ హితుల , యూర్వుల మంత్రుల యుక్తవాక్యముల్
భావనసేయు దైత్యకుల , వడ్డవి గాంచె సభా స్థలంబునన్.

ఉ॥ జాఁచు చెట్లు గల్గె జల , రాశిని పూడ్చితిమన్న గర్వముం
బోలఁగఁ గల్గెఁగాక తల , పోయఁగ రామపుకార్మకంబు నే
త్రాలకు గోచరింప నెడ , దన్ భయమందునుగాక క్రొత్తగాఁ
గాలుఁడు పుట్టెనేమి దశ , కంఠుని ప్రాణము దీయ నేటికిన్ :

ఉ॥ వీని బలాదికంబు తల , పెట్టిన వాయనఁగట్టు గోశ్రబి
తూను సురఃస్థలంబు నొక , తూపున ప్రచ్చిన రామచంద్రుడే
పూని వధింపవచ్చు ననఁ , బోయెను గాని చునంగ నాన లో
నూనిన యొక్కప్రాణి యొక , యొప్పుమి వీనికిఁ జేయనెంచునే :

తే॥ అంగదుండిట్లు తలపోసి , యగ్నివిషము. కాలుఁడను మూఁటిచేఁ బద , కరములొంది
యన్న కదలినాఁ జను దశా , న్యుండు వజ్రయ. సింహపీఠిక దగ్గఁజ , జేరి నిలిచె.

చ॥ నిలిచిన యంగదుం దనుజ , నేత ఖరేక్షణపంక్తిఁ జూచి ని
శ్చలమతి వచ్చు హేతువది , చక్కఁగఁ దెల్పుము నీవెవండ వీ
పొలదిను సేవకుల్ గనక , మున్నె కుభంబగు వార్త లుండినఁ
బలుకుమ యన్న నాతఁడును , పక్కున నవ్వి వచించె వివిధిన్.

ఉ॥ నిండిన భూతపంచకము , నేత సమస్త జగత్ప్రభుండు మా
ర్తాండకుయం డయోనిజ ద , రాత్మజభర్త జికేంద్రియుండు కో
దందధరుండు వేదముల , దాటిన వస్తువు ధాతతాత శ్రీ
దుండగు రామచంద్రవిభు , దూతగ వచ్చితి నేను రావణాః

ఉ॥ అంగదుఁ డిట్లువల్కు నజాఁ , దా : హరియా : హరుఁదా : వనాటులన్
సంగడికాండఁ జేసికొని , సంద్రవుఁ గాల్వను పూడ్చివచ్చి వీ
తాంగన నిచ్చునేమొ కరు , జాతృకుడై యని పంపినట్టి యా
వెంగలియో ముకుందుఁడవి , వీకున దానవనేత నవ్వుచున్.

చ॥ నెలను వియన్నదిన్ నొసటి , నేత్రముఁ దాల్చిన రుద్రమూర్తియున్
మెలుపుగ శంఖవక్రములు , పూనిన విష్ణుడు లంకలోనికిన్
దలఁతెడువారు వచ్చుటకు , దర్పముతో నొకసుర్పుకై భయా
కులుఁడపు గార పట్టు మొలు , కుండ వదెవ్వఁడవో వచింపుమా .

తే॥ అనుడు నిను తనవాయన , కంటఁగట్టి , వనములందెల్లఁదిరిగిన , వాడు సురల
కొఱకు ఓరవారాళిని , తిరిచినట్టి , యగచరేశ్వరు పుత్రుండ , నంగదుండ .

క॥ అన రావణుఁ డిట్లను నీ , జనకుఁడు నామిత్రుఁ డీవు , చనుదెంచుట మే
లెనపెను నరునకు దూతగఁ , జనునయ్యా రాఁగ మేము , చచ్చితిమె? కటా!

ఉ॥ వీకిప్పుడే యొసంగితి వ , నేచరరాజ్యము తండ్రిఁ జంపు లుం
టాకుని వెంటఁ జేతులు మ , దంచి మొగంబును వ్రేలవైచి నీ
శ్రీకునివారె గాఁవము , చేటుగ నెల్లద మొందుచేల; నీ
తా కమలాక్షిఁ గొంటెనటు , తప్పక గొందును విన్ను పుత్రుఁగన్ .

చ॥ మనుజులు నేఁదె రత్తు రను , మానము మానుము మానమునన్
వనచరరాజ్య మీదినమె , పట్టము గట్టెద సింహ పీఠపై
దనుజ నిలిప వానర క , ఎంబము నన్నుతి సేయుచుండ న
త్యనుదమ భోగసం , పదల , నందుము కల్పముదాఁక వేడ్కమై .

చ॥ అనవిని వాల్చిపుత్రుఁడు భు , జార్గళముల్ వదనమ్ము తొమ్ము ప
ట్టనమును సంచరింప నగి , టక్కరి; యెంతటి మాటలాడె డీ
దనుజులకెల్ల నిందు మృతి , తప్పనిదంచు నెఱింగికాదె నీ
యనుజుఁడు నిన్ను వీడి సుఖ , మందఁగ పచ్చెను మమ్ముఁడరఁగన్ .

ఉ॥ నోటికి వచ్చినట్లు పెద , నుడ్గులు వ్రేలుచు నన్ను లోఁగొనన్
గాటపు యత్నముం జలువఁ , గా వశమౌటకు బేలఁగను నీ
యాటలు పొగవింక నృపుఁ , దంపఁగ వచ్చుట నీచకార్యమే?
నీటుగఁ గుక్క యాయఁ గొను , నే మృగరాజ మృగాధిపత్యమున్

చ॥ అనవిని రావణుండు కడు , నల్కను లేచియు నీచు వానరున్
దునుమఁగ నాయుధంబు గొన , న్యూనత గల్గెదె యంచు నాయువున్
జినిఁగిన మర్త్య నమ్మి మృతి , జెంద మనోరథమయ్యెనేని వ
చ్చిన పని తెల్పుచున్నఁ గవి , సింహము దానవుఁ గాంచి యిట్లనున్ -

చ॥ ఇంకను నెమ్మది న్నెనరు , నీఁగని రాముఁడు నిన్నుగాంచి నీ
లంకఁ గలట్టి నీ కుల బ , లంబుల నాశము గోరి పోరికిన్
జంకి మరింప భీతిలిస , సాగునె? విప్రులు మ్రుంగి యేడ్వఁగా
నింకునె? నీత వీడు మది , యించనిచో నని వీడు ప్రాణముల్ .

కా॥ నీయవ్వన్ మడియించుచో ముఖమునన్ , నీమామ నుగ్గాడుచో
దాయవ్వచ్చిన నీదు చెల్లియలి సౌం , దర్యంబు పోకార్చుచో
నీయాజ్ఞ న్నెఱవేర్చు తమ్ముల ననిన్ , నిర్జించుచో రాని పం
దా ! యీనాడికఁ జూపు పౌరుషము క , ద్దా ; దాగి జీవించువే ;

చ॥ బదనిక సంతతంబు పర , పాదప భుక్తి గ్రహించుభంగిఁ బె
ల్లదమగు కల్పు నవ్యతతి , లేబరముం బొనరించుమాడ్కి డు
ర్మదులయి ప్రాణివర్గముల , మాడ్చుచునుండిన నీదు బంధుకా
గదనమునందు చంపురతీ , గావఁగరా వివుడేని వత్తువే ;

ఉ॥ తమ్ముని నన్ను పంచన వి , ధమ్మున దవ్వలకంపి దారఁ జొ
ర్యమ్మునఁ గొంచుఁజోవు కలు , పొత్తు డు పోరొనరింప వచ్చునే ;
నెమ్మది నీతఁగాంచి రజ , నీచరున్ నమయించి పుత్తుఁ బా
దమ్మున రాని చూరుతి ము , దమ్మున లంకను కల్పినన్ సరే.

ఉ॥ వేగుల భీతిమాన్చి విడి , పించినయప్పుడు వార్ధిరాయఁడున్
జాగిలి మొక్కిల్పింపడును , నమ్మతి లంకను తమ్ముఁడొందుచో
సాగరబంధనమ్ము వడి , సాగెడుకప్పుడు రాని పంద యిం
కేగతివచ్చు యుద్ధమున , కేదైతి కాగక యాఁటదింబిలన్.

చ॥ చెఱఁగలవేల్పు చెల్వలు మా , పించుచుఁ జూడఁగ నవ్వలంకులన్
బిఱపుగ నున్న నాగ సుర , పద్మదళాక్షలముందు నిన్న భా
స్వరసుతుచే నడిన్ మకుట , భంగమునొందియు సిగ్గుమాలి వెన్
దఱుముచురాని భీరుకుడు , దైర్యముతో దురముం దలంచునే ;

చ॥ అని తెలియంగఁ బెక్కిమని , యార్యుడు పంపెను మేలుగోరినన్
జనకజనిచ్చి రామ పుత్ర , నన్నిది వ్రాలి సుఖంబుకొందు మా
పని తగదందువే వెడలఁ , బాటుము నావెనువెంట నిప్పుడే
యని మొనఁ బుత్ర చాంధవ హి , తానుజవర్గముతోడఁ జావఁగన్.

ఉ॥ వీటను మంట పింట నగి , విం జనియించి స్రాణింపయం
బోట భణింప సంగరము , లోజ నొనర్చిన నీవు నేఁడు నీ
వీటనె చేరి కాత్రవులు , వీరరవంబులతోడఁ బిల్వఁగా
నేటికిఁ గాంతయట్ల చరి , యించెడు రమ్మిఁకఁ జావ రావణా ;

॥ అను సంగదు పలుకులు విని , దనుజేంద్రుడు జగము మ్రింగు , దారుణ కోపం
బున వీనిని పట్టుడు రా , త్రిని మోడు డు చంపుఁడని వి , ధించె నలుపురన్.

॥ నలుపురు తను పట్టఁగ వా , రలతో వాలిసుతుఁ డువ్వు , రమున కెగసి వా
రల తలల గిల్లి రావణు , తలకెడురుగ వైచి త్రొక్కి , తగ నిట్లనియెన్.

క॥ పొగలెగచు చగ్గులుమియును, వెగదొండగ వెడలు రాను, భీమాప్రంబుల్
నెగడి నెలయుటరు మున్నే సగరి విడిచి పాటిపొందు, వాల్ల దెసలకున్.

తే॥ అని పలికి చిందు నల్లమై, నలనుకొని క, రావముం బోలెఁ గోలాహ, లముగ నార్చు
చబ్బ బింబంబు దిగినట్టి యనుపుడోస, నంగడుడు వచ్చి మ్రొక్కె రా, మాంఘ్రులకును

తే॥ రావణునితలంపెదియని, రాముడడుగఁ, బూర్తిగాఁ దెల్పిఫలమేమి? మొఱకువాడు
శిరములు పదియు రదభూసు, దొరియదాక, పెంపు మానఁజాలఁడనియె, వారికొడుకు.

14. ప్రథమ యుద్ధ పటలము. (256)

తే॥ రణము తప్పనిదనియుఁ బ్రా, రంధిమయ్యె, ననియు సూచింప మురజవా, ద్యములు మ్రోగె
న్యములఁగాంచి శ్రీరామ, జనవిభుండు, మొగ్గరములతోఁ గవఁకులఁ, బొదువుఁడనియె

అ॥ వార్ధి బూడ్చి మున్ను, వాడునిపిడియున్న. కేలతోడఁ దరులు, గిరులు తెచ్చి
నగరి చుట్టునున్న, యగడిత పూర్తిగాఁ, బూర్చివేయుఁ డిదియ, మొదటిచేత.

తే॥ తరువులను వైచి రానీక, రడయఁజేసి, లగ్గపట్టి వప్రంబుం, నగ్గపఱచు
కొనుడు పేరెత్తి సంగ్రామ, ముఁకుఁ బిలుఁడు, వెనుకదీయకుఁడో కపి, వీరులారా!

క॥ అను శ్రీరాముని యానతిఁ, గొని క్రోల్పులులట్లు చెరిగి, కుదరచరులు దా
పున నుండు తరుల గిరులను, గొని పూడ్చిరి వనధిబోలి, కొఱలెడు పరిఖన్.

క॥ ఎనిమిదవ వనధియన నొ, ప్పిన సైన్యము పతిఖఁ బూర్వ, వెడలు జలము రా
మునఱన్ సాయపడిన య, చ్చున వాకిండ్లందు తూటి, చుట్టెను నగరిన్.

క॥ గెలుపుగల దనుజు కీరితి, మొలకిలతోఁ జెల్లగించి, ముంచిన క్రియ మొ
గ్గతోడి యబ్జినుల దుం, వల తోడఁ బెకల్చి పూడ్చి, మైచిరి ప్లవగుల్.

క॥ నీరములఁ గపులు దుముకిగఁ, దారంజులఁ బాడుకేంట్లు, తబ్బిబ్బువడన్
నీరజములఁ గల హంస కి, శోరంబులు దెదర మీలు, స్రుక్కుఁడఁ ద్రుళ్లెన్.

క॥ ఇందీవరములు మొగుడఁగ, నిందితుడగు దనుజుకీర్తి, నేటికి జలధిం
జెందెనని కనులు మోడిచి, శందక మేడిచిన పగిది, గన్నచ్చె నటన్.

క॥ తమ్ములు పెకలింపంబడఁ, దుమ్మెదలును రొదలు చెడఁగఁ, దొలఁగి పఱచె హం
సమ్ములు ముక్కులఁ దమయం, డమ్ములుగొని శ్రోవ తడఁబ, డన్ వడిఁజాతెన్.

క॥ శిలలు చులఁ గుమురగు తరు, వులు దట్టముగాఁగ నిండి, పూడుటచే నం
దరి జలము పొంగి పలు కా, ఖల నదులై పాటి కడకుఁ, గడలిం గలిసెన్.

క॥ కొండలు వైచుకొండి సుడి, గుండంబులఁ బూడి నీటఁ, గొంచెముగాఁ బై
నుండి కనఁబడెడు తోయజ, పండము లెనసెక మునుంగు, నకుల మొగములన్.

క॥ గౌరవములకు న్నిలయం, బౌ రావణు పెద్దపరిఖ • నగవర బలముల్
దోరుపఁగాఁ దోఁచెను నం, సారికిఁ బేదఱిమి కలిమి • చంచల మనుచున్.

క॥ అగడితఁ బూర్చిన కోతులు, జగడించిన దనుజ బలముఁ జక్కాడుఁడుఁ బై
తెగసి బురుజులను చేరుచు, మొగుతులు చెవరంగ మోద • మున గర్జించెన్

క॥ బలువో కనకాచలమని, తలఁపందగి యాకనంబు • దాఁకెడు దుర్గం
బులపై నెక్కిన వనచర, బలములు తెల్లవి ద్వజాళి • పగిదిం దోఁచెన్.

చ॥ రతనపుఁ దెంకియైన గిరి • రాజము మేరువు త్రాసుగుండుగా
జతనునఁ దూచఁగా నమత • సాగు వనేచర బృంద మొక్కటన్
మితి యెడమిటి మెట్టఁగ న • మేయ భరంబు నహింపలేకయే
కుతికిలఁగ్రుంగె నాప్రహరి • కూల్పఁగ నక్కట గూర్చ క త్తఱిన్.

క॥ మురజముల మోహు మదకరి, వరములపై వెలయు డాలు • వరుసలచే నం
బరము మఱుఁగయ్యె దూఁకిం, గుఱుచయ్యెం దెనలు దనుజ • కోటి వెదలఁగన్.

ఉ॥ భేరులమ్రోత నంబరము • భేదిలె గర్జనచేసె సింగముల్
హారములుం జలించె నట • దశ్య గళస్థిత కింకిణీ రుతుల్
తేరుల గంఠలుం గలిసి • దిగ్బధిరత్వముపేసెఁ దోడుగా
వారణ కంఠ ఘంటిక ల • వారిత రీతిని వైచెఁ దాళముల్

చ॥ కులములతో సమూలముగఁ • గ్రూరులు దానవులెల్లఁ గూల ము
జ్వలగతి దేవ మానవుల • సంఘము తావుకొనంగఁ గాల ము
త్యలముగతి న్నిమిత్తముల • నారయఁ దెలుచునుండ వానరా
వలియఁ గుతూహలం బడర • వచ్చిన సోకులతోడ దీక్షానెన్

క॥ వానర సేనలు కరదం, ప్తా నఖ తరు గిరులతోడఁ • జలమునఁ బెనఁగెన్
దానవ సేనలు పోరెను, బాణ మునల బద్ధ కుంత • పరకు గదలతోన్.

క॥ అమ్మలచేఁ బాషాణము, అమ్మలు నురు తఱలచేరి • నటిముఱి యయ్యెన్
ఇమ్ముగ దూసి వెడలు కుం, తమ్ములచేఁ దెగిన తరులు • దరణిం గూలెన్.

తే॥ కదనమునఁ గవురైవచిన • కరినళిలలు, తగిలి దైత్యులకిరములు • పగిలి రుధిర
పూరములతోడ మెదరును • ముక్కులందు, చెవుల నోటను వెలువడి • చెదరిపడియె.

తే॥ చీకటలె యోడిపాఱుమై, చెన్నుగలుగు, పొలసుదిందులకరములు • పొడువఁగాఱు
రుధిరధారలలో వాన • రులు మలంగి, కేలఁగల జాలతో ధరఁ • గూలినారు.

అ॥ కోటకొనలనుండి, కోతులువైచిన, జాలు పిడుగులట్లు • రాలకతన
జాలు తగిలిపట్టి రాకాసివీరుల, నొక్కరైన బ్రదికి • యుండరైరి.

అ॥ మిహిర శేజుమట్లు • మిఱుమిట్లు గొలుపు క, స్నులు గలట్టి రక్క • సులు కడంగి
వైచినట్టి యీఁచె • లేచిన కవుల తొ, మ్ములకు దవులఁబ్రహరి • వెలికిఁబడిరి.

తే॥ కవులు మిక్కిలి కోపులై , ఏలచి పొదిచి, మెడల నులిమియు గోళ్లతో , నొడలు బరికి
కాలదన్ని వాలంబుల , రీలఱిట్టి, కొట్టి పెక్కండ్ర పోవల , గూల్చినారు.

తే॥ వందడులగుదైత్యులుపీచి , పై చియేసి, కొట్టి పొదుచును మూఁగఁగాఁ , గోతిమూఁక
తగ్గిరాలును తేలును , తలలు మెగలు, చునిసి వేలులు నెత్తుట , మునిగిపోయె.

ఉ॥ చిట్టుసఁ జిమ్ము నెత్తుటను , చెన్నగు బంగరుకోట చూడఁగా
నెట్టునయై ప్రవాళగిరి , యేపునఁ జుట్టినరీచి నేర్పడెన్
పలుగ నెత్తుచేళ్ళు శవ , పర్వరపంక్తుల నడ్డుదిద్దుగా
బిట్టున నీడ్చికొంచుఁ గడు , భీకరరీచఁ జనెం బయోదికిన్.

తే॥ హరిహాయుండేని సాధింప , ననుపువడని, లంబిపైఁ బలుజాతుల , కం కగ్గుడ్ర
వాయసాదులు గుమిగూడి , వలుకుకతనఁ, ద్రొత్తపందిరివైచిన , కొమరుదోఁచె

తే॥ నిప్పులంటోలి వెలుఁగొందు , నెత్తుచేరు, లనెడి సంజమింటను తమి , యను కబంధ
పంక్తిచేతులెత్తికొని యా , వలకునీవ, లకుఁ బరుగువాటి నర్పించె , వికటలీల.

తే॥ భయదమైపాటు రక్తప్ర , వాహమందు, మునిగినట్టి పజ్జం పక్ష , ములను తగిలి
పడిన కణములచేఁ బలు , వన్నెలున్న, తీగలన్నియు నెట్టునై , తేజరిల్లె.

తే॥ చేవతగ్గి రక్తము మేనఁ , జిమ్ముచుండ, నిలుపలేక ప్రాశారమ్ము , తొలగవిడిచి
స్లవగములు కనకాద్రిపై , భాగము విడి, ప్రక్కలకు దిగు నంద్రంబు వగిడి దిగియె.

తే॥ స్రహరియందును బురుజుల , వాకితులను, తక్కువానరుల్ పట్టిన , తలములందు
రాక్షసబలంబు పైఁబడి , ప్రబ్ధికొనియెఁ, గోతిమూకలువెలుచి ది , క్కులకుఁబాతె.

క॥ నక్తంచరు లొత్తుటచే, రక్తాంబువు లీడి వాన , రంబులు పోవన్
శక్తు లుడిగి పడెఁ గొని యట, ముక్తాంబకములను కొన్ని , ముడిఁగెను త్రోవన్.

క॥ కోటంబట్టిన వానర, కోటి బలముతగ్గ నసుర , కోటి కడంకన్
బాటించియార్వఁ ద్రుతి, వాటముగా నెగసె చియ , వారిది రుతిచాన్.

తే॥ పటహ కాహళ శంఖ త , మృట మృదంగ, పచవ లేరీ ప్రముఖ విరా , వములు చెలఁగఁ
జెవులు చిల్లులువోయె వీ , చీకలాప, యుత పయోధి సంక్షోభంబు , నతకరించె.

తే॥ కిమఁగర్చుని నాల్గమొ , గములనుండి, సకలలోకముల్ వెలివడ్డ , పరణినపుడు
దనుజసేనాసముద్ర ము , బ్ధంబునొరయు, నాల్గవాకిండ్లనుడియు , నడచె వెలికి

తే॥ మత్తగజుటల్ నడ తెంచు , మలలపోల్కి, నడచి పెక్కెంబులకుఁదగు ల్వడిన లతలు
కొమ్మలును త్రుంగిపడఁ ద్రోసి , కొనుచువచ్చె, బిచ్చికిం దోడు భూతంబు , రెచ్చినట్లు.

క॥ వారణ మదజలములచేఁ, గూరిన పంకమున విలయ , ఘోరానిల సం
చారము కరణం బరుగిడు, తేరులు వన్నియల ధూళి , తెరలఁగ లేపెఁ.

తే॥ ముట్టడించిన కవులచేఁ, గొట్టబడిన, గట్టి కోటయన్ వలువను , గట్టినట్టి
లంకయునుచెలి ద్రావిన , పంకతేవి, యలలనఁగనొప్పి వెలువడె , హయచయములు.

- తే॥** జరిగినట్టి దివంబుల , బెరిగినట్టి, చీకటుల మొత్త మొక్కచో , జేరియుండి
నడచివచ్చిన చందాన , వెడలఁజాతె, దనుజనైవ్యంబు ధాత్రియు , దద్దటిల్ల.
- తే॥** రేగి వెలివడ్డ పెంధుళి , శ్రేణులైన, తలఁమీది శేషవిమోత , తగ్గునట్లు
విన్ను ముట్టడింపఁగఁజోవు , విధము నంద, భిత్తి వెనుబడ దిక్కుల , నొత్తి యలమె.
- తే॥** క్రమ్ముకొని యసురులు నెట్టు , కతనఁ గవులు, విచ్చి వికవికలైనొచ్చి , విసిగి కలఁగి
గుట్టకొకరుగఁ దిట్టకొ , క్కొరుగఁ బఱచి, యొదిగి చేరిరి సుగ్రీవుఁ , డున్న యెడను.
- ఉ॥** చేవచెడంగ విక్లమము , చెంది స్లవంగులు పాతీరాఁగఁ గ్రూ
రావిల మానసుల్ దనుజు , లంతట నంతట వెంబడింప ను
గ్రీవుఁడు కాంచి దంతములు , గీటుచుఁ జెంతఁగలట్టి యొక్కపెన్
రావి యగంబు బీఁకికొని , రక్కసి పిండు నెదిర్చెఁ జోడిమిన్.
- క॥** ఒక్కొక్క రక్కసి పిండున, కొక్కొక్క సుగ్రీవుఁడగును , నురదించి తొలిన్
వెక్కనమై కనవచ్చిన, యక్కరువలిపట్టివోలె , ననిమొనఁ దోచెన్
- క॥** కరి తురగ పదాతులకుం, జరణంబులు విఱుగఁ దొరలి, చనఁ దేరులు నె
త్తురుచేర్లు విరియ గపిపతి, తెరలుచుఁ గైనున్న తరువు , గిరిగిరఁద్రిప్పెన్.
- అ॥** ప్రభువు ముందు చొరఁగఁ , బ్లవగవీరులు కసి, మరఁగి తెంపుమీఱ . మరలివచ్చి
క్రూరదానవులను , కొఱికి చీలిచి తన్ని, అక్కి విసరివైచి , చూల్చినారు.
- అ॥** లెక్కయిడఁగ రాదు , లీల తాలను అవ్వఁ, బ్రాణములను విడిన , రక్కసింద్ర
లెక్కయిడఁగ రాదు , లీల ధనుర్ముక్త, బాణవికతఁ గూలు , బలిముఖముల.
- అ॥** ముమ్మరించినట్టి , పోరున వానరుల్, బలము చూపి తాలు , వైవ మదము
తూలి కూలు రాక్ష , సాలి జివంబులు, దక్షిణాశ నిండెఁ , దలము లేక
- క॥** పాదెఁ బికాచ సముత్కర, మాదెఁ గబంధములు మింట , చెఁ బతక్తుల్
కూడె జలధి నస్రంబులు, చేదె లచట వెదకినారు , చెలువుల మేసుల్
- క॥** వీనుఁగుల , మేనులెల్లడఁ, వీనుఁగులై పడిమె నంప , వెల్లిని మునిఁగెన్
వానరనైవ్యము లొక్కెడ, వానఁ దడియు ప్రజల రేవఁ , వజ్రలెం జమువుల్.
- క॥** అలుక వహించిన వనవర, బలగురు ఖర ర దీర్ఘ , ప్పలఱాశి తనూ
గళదస్ర పూరముల క, వ్యల నీచును కాటి కనుల , బరువయ్యెనటన్

సుగ్రీవుఁడు వజ్రముషిం జంపుట

- తే॥** అసురబలము ఊహింపఁగ , నరసి తక్కు వాడ పాఱఁదొడంగిన , వజ్రముష్టి
కాంచి యుగ్రుడై తేరిపై , గ్రద్దమూఁక, వ్రాలుచుండఁ గడలినావ , పగిదివచ్చి
- తే॥** ఎదిరి బాణవర్షము గరి , యించి కవుల, జెదరఁగొట్టె దిక్కుతులును , బెదరిపఱవ
భాస్కరసుతుండు నొచ్చియు , వాని నుగ్ర, వీక్షణంబుల మిడుఁగులుల్ , వెడలఁజూచి

అ॥ తేరిమీది కుటికి • వారుపంబులఁ బెరిగి, సొరిగి తలఁ దునిమి • చందగలిని
విండ్లు తూణములును • విడిచి వానికిరమ్ము. పట్టి యూడఁబెటికి • పొబ్బదై చె.

తే॥ కొండ దొరలినపడిఁ దేరి • నుండి దొరిలి, పట్రమున్ బూటించడ • వానిసేవ
పదరి లంకాపురముఁద్రోవఁ • బట్టిపొలి, పనెచరాపకి ఘోషించె • వానిబోలె.

యార్పు వాకిటి యుద్ధము

తే॥ విలయ వారాశి యుప్పొంగు • లలని రేగి, చినుజసైన్యంబు పూర్వది • స్వార్థమందు
మట్టి యున్నట్టి ప్లవగ స • మూహములను, తాకి పెనుబోరు గావించె • దర్పమొప్ప.

తే॥ కాలకూటంబువంటి రా • ఊన గలంబు, బూల కుంత రోమర భింది • పాల బద్ధ
శర గదాదులు వర్షంబు • చందములను, తరియఁ గాలువాలు పెగెఁ • గ్రోతిగమికి.

తే॥ కొండలను పెనువ్రాకలుఁ • గొంచుఁచెచ్చి, పనెచరులు చంద పవనంబు • పగిదివీవ
సోకుమాఁకలోర్వఁగలేక • మ్రొక్కిటాలె, గులుహరులునుధరఁజాప • కట్టుగఁబడె.

తే॥ దర్పమున దసుజాలు కూల • చందవర్ర, రోమరాది సాధనముల • తోడఁ జోర
తలుచు మైగాయములు నోళ్ళు • తెలుప నిలువ, వెనుకకుఁ దగ్గె ప • రీముఖములు.

తే॥ నీలుఁ దొకగొప్ప వీపావ • వీరుహంబు, వేళ్లతో లేచికొని మోర • విలయపవను
భంగి వీవఁగ రాకాసి • బలము కుప్ప, లిప్పలై రజః భారణిఁ • ద్రెల్లి పడియె

తే॥ రథములునురదికులును సా • రథులురధ్య, ములునుఁకథముల్ పంచాన్య • ములునువార
ణములు నేలకు దొరల వ్ర • జముఁనుండి, వెదలు రుధిరంబు వట్టయి • కడలినించె.

తే॥ పొలికలను బీడుగాఁగ న • ప్పొలనుచిండి, పటలములు పాటఁజూచి కుం • భానుఁడనెడి
సైన్యపతి సహింపక శరా • సారపూర్వ, దగులఁ గీశవారంబులఁ • దగిలి నొంచె.

చ॥ అదిగని యెల్లుబంట్ల కొడ • యెడు హిడింబుఁడు చందకోపుఁడై
కదిసి కరంబునం బెను న • గంబును గైకొని వైవఁ దేరిపైఁ
బొదలు పతాకఁదొట్టి హయ • ముల్ రచబోదకుఁడున్ శతాంగమున్
జదిసెను వాఁడు భూమికి వె • సన్ దిగియెం గపురెల్ల భీతిలన్.

తే॥ దిగి వ్రజమువంటి పి • దికిలితోడ, తొమ్మువొడుచు కుంభాను మా • ణగునుమోది
రత్న మకుటంబుతోడికి • రంబువ్రాల, వానికేలు హిడింబుఁడు • పట్టికొనియె.

తే॥ ఒదిసి నడుముపె రెండుకా • క్లుఁది యెక్కి
తలనుపొడువ నాల్కయు గ్రుద్దు • వెలికిఁ బిడుక
సగము తలయుఁ గంతమునకు • దిగఁబడంగఁ
బ్రాణములఁబాసి దొరలెఁ గుం • భానుఁడపుడు.

ప్రహస్తుని యుద్ధము

- తే॥ తనదుదండనాదుడుతనఁ యెదుటఁబొలియ, నలసుమాలిసూనుండుప్రహస్తుఁడలుక
వింటి నెక్కువెట్టి గుఱంబు, వీనులదర, మొరయఁజేసి హిడింబుపై, మోహరించె.
- అ॥ భుజములుబ్బి, బ్లవగ, ముఖులు బెగదొంద, విల్లు గుడ్డునువడఁగ, విస్తరించి
యంపవాన గురియ, నగచరుల్ మొగతప్పి, యోర్వలేక వెనుక, కొదిగినారు.
- అ॥ యరము లొడలివిండ, నెరవ హిడింబుండు, విహ్వలింప సేన, వీఁగుటయును
కని కవర్దివోలె, గనలి నీలుఁడు ప్రహ, స్తుని యెదిర్చి పేరు, కొనుచుఁ బలిచి.
- అ॥ ఒకఁడు తెచ్చుచున్న, యొక తిట్టగొని చేవ, చూపి యెడిసి వైవ, సోఁకు మూక
పెరిచి విలుగ నచట, బయలయ్యె దానిఁబ్ర హస్తుఁడమ్ములేసి, యడఁచివైచె.
- అ॥ మరల నీలుఁడొక్క, తరువును గొనివాని, విల్లు పడిగ తేరు, విలుగఁగొట్టి
వారువములఁ జంపి, సారధిఁ జదియించి, సింహనాద మొదర, జేయునంత.
- తే॥ విరదుఁడైన ప్రహస్తుండు, వీఁక చెడక, ఓండముంగొని లంఘించి, ధరణికి దిగి
పరిధి వీడిన భానుని, పగిది మెఱసి దుర్నిరీక్ష్యుఁడైన నీ, నిఁ తొడరి తాఁకె.
- అ॥ ఓడు గఱచి కనుల, నగ్గులు గ్రక్కుచు, దాఁకు దనుజవీరు, నాఁకపఱచి
వానిబట్టి యెగుర, వైచె నాకనమున, కమరులడలి కాంచి, యవలఁబాట
- అ॥ వైవవాఁడు మెలఁకు, పను నొప్పికుండఁగ, ధరకు దిగుచు సురలు, తత్తళింప
దండముగొని మోఁదె, గండని నీలుని, నేత్రములను నోట, నెత్తుకొలుక
- తే॥ మోఁదఁ జలనమందక కపి, ముఖ్యుఁ డడరి, వాని దండ మొడిసికొని, పాఱవైచి
నేఁటితోఁ దీటితని త్రావు, నెత్తురెల్లఁ, బొరుకుబొరుకుని క్రక్కంగఁ, బొడిచె శిఁము,
- తే॥ శోణితము క్రిక్కుచును ప్రహ, స్తుండుకిడఁక, చెడక నీలునివక్షంబుఁ, బొడువనతఁడు
కినుక నట్లచేయఁగ నిర్వు, రును పదలక, పోరి రెచ్చుతక్కువ లింత, పొందకుండ.
- తే॥ వాలమున నీలుఁడవ్వల, వాని యొడలు, కదలనీయక చుట్టి వ, క్షంబు పగుల
గాఢముష్టిఁ బొడువవాఁడు, కందరాద్రి, పగిది పదనంబు దెఱచి జీ, వముల పదె,
- తే॥ నైన్యనాథుండు పడఁగని, పదల వేల్పు, లెలమిఁబాడి విరులు గురి, యించినారు
రక్తరోమముల్ విశ్రుతదం, స్థ్రిలు జ్వలించు, మబ్బుద్రిమ్మరు లుద్ధాడి, మరలినారు.
- తే॥ దక్షిణద్వారమున కేగు, దనుజవితతి, నేఁచి యేడాటలాడించి, యేడు నదల
నీను ద్రావించి దళవాయి, విహతుఁజేసి, యంగదుం చార్వ హతశేషు, లచటవిడిరి.
- తే॥ పోటుబంటుల మేటిదు, రుఖుఁడు రేఁగి, పశ్చిమద్వారిమున గాడ్చు, పట్టి చేరు
లనెడి జమువాతఁ బడిపోయె, ననుచరులును, మరలలేదొక్కరై నను, పురముత్రోవ
- తే॥ అంత నాలుగు దిక్కుల, యందు జరుగు, దురముగాంచి రా నరిగిన, డూతలేగి
దళముఖునితోడ జరుగువృ, త్తంతమెల్లఁ, దెలియబల్కి రేకతమునఁ, దేటపడఁగ.

క॥ వదీ భవదాబ్జావగ్రము. సదఃబోలిం నైస్యముఖ్య • నాయకుడు ప్రహ
స్తుడు తప బలములతో భువి, బడియెను ఛట్టిపములు ది • పెంబున కరిగెన్.

క॥ కూలకరులు దినులలు కాం రాశముతో సదచి దక్షి • తాద్వారమునన్
వాత్కాడుబడె ఛారి. పాల్వై రని సదపు మన ను • పార్శ్వం దీర్గన్.

తే॥ ఉత్తరపు గవఃకున కేగి • యున్న పట్ర, ముష్టియును పరమటిరట్టు • మొసయు దురు
బుండు నే.బదిపెంబు ల • కుంఠిరబలు, లడరి పెనుబోరు గావించి • యడఁగినారు.

ల॥ మంటవైచు పృథము • మాడ్కి నవ్వార్తలు, ప్రభుని మనము మిగుల • రగులజేయ
నుండియుండి యేమి • యును దోప కెడనెడ, వేడి యూరుపులను • విడుచుచుండి.

ఉ॥ చూరుపు వాకిటన్ సమర • దోహతు నైస్యపరిం బ్రహస్తురోఁ
బోరిన వీరుఁడెవ్వఁ డది • పోలఁగఁ డెల్పుడి యన్న వారలున్
గౌరవకీర్తులన్ దిశలఁ • గప్పిన నీలుఁడు వహ్నిపుత్తుఁ డం
గారము పూరిఁగాల్చిన ర • కంబున సేనల రూపుమాపఁగన్.

మ॥ విలయాదిత్యునిభంగి రేఁగి సమరో • ద్వేగంబు చూపించి బి
ట్టబకం దాకి ప్రహస్తుఁ డుగ్రతర ణా • జాసారముం గూర్చ మాం
సల దమ్యంబు జడిం జరించుక్రియ రో • సంభార నీలుండు ని
శ్చరీతిన్ జరియించె నిర్వరకు ము • ప్తాముష్టి యయ్యెం దుదన్.

ఉ॥ అత డురంత దుస్సహ మ హాశనిఁ బోలిన నీలు ముష్టిచే
సంతకు నింటి విందయి ప్ర • హస్తుఁడు వోయెఁ దదీయసేనలో
నింతకు మేము దక్క మఱి • యెవ్వరుఁ గ్రమ్మజలే దనంగ దు
ర్దంత పరీత రోపుఁడయి • రావణుఁ డాశలు మండఁ జూచుచున్.

ఉ॥ వింటిరే వింతవార్త యిది • వీనులఁగాల్చె మనస్సు మాడ్చె వే
గంటిని గెల్చినట్టిరణ • కర్కశు నొక్క ప్లవంగుఁ దాజిలో
గెంఱెనె ? యెల్క పిల్ల హతి • కిం గనకాద్రి ధరిత్రి దొర్లెనే ?
మంటను గొల్చు మిడ్గు తొక • మాత్రముగాఁ దలఁపంగ రాదెటన్.

రావణుఁడు రణమున కేగుట

చ॥ అని యొకకొంత చింతిలి ద శాస్యుఁడు బాణ కృపాణ పాణులన్
గని రణభూమికిం బడఁడు • కంటు సమస్తము దీర్చికొంద మే
నును తగ వత్తునందు వడి • నూత్న కలాప మలంది మేలి భూ
షణ కుసుమాంబరాదులు భృ • శత్వరఁ దాచి యెక్కెఁ దేరిపై.

సీ॥ ఆకేరు వేయి హ • యంబులఁ గలయది, శరనిది యంతటి • పరపుగలది
సురలోక మంతటఁ • దిరిగినయది యింద్రుఁ, దోడి నొచ్చిన యప్పు • దొసఁగినయది

యిష్ట దేవత రుద్రుఁ నెరిమి ధ్యానించి డా, పలిచేత నున్నట్టి, ప్రధిత ధనువు
శింజిసి రప విశే, షంబున యముని యా, యష్కాలమును గూడ, మాధ్వగఁబడి

తే॥ మఱియుఁ గేల దరించిన, మహిత సాధ, నములు దిగదీశ దార్ద్య వ, క్షములఁ దాకి
మొక్కవోనివి తొడిగిన, బొందదంబు, వజ్రమయమై యభేద్యమై, వజ్రులన యది.

తే॥ వీవఁబడు చామరములచే, విరిసి వార్తి, వీరు సురుగుగట్టఁగ రజ, వీచరుండు
రమణ ముత్యాల గొడుగు శి, రమునఁ గ్రాలఁ, బూర్ణ శక్తికిందఁగల జల, ముచముఁబోలె

తే॥ పటహములు మ్రోఁగె వానర, బలము కలఁగి, పరవ నిర్జరుల్ చెమ్మట, పట్టి సుఁల
నందభిత్తిక లగల శం, ఖాది సమర, వాద్యములు మొరపెను జీవ, భయదరీతి.

క॥ వీరులు హరులును కరులును, తేరులుఁ గ్రిక్కిఱియ నడచు, దివిజుల నడుమన్
వారిరులు పొంగి చుట్టిన, మేరువుక్రియ రావణుండు, మీఱి వెలింగెన్.

తే॥ ఏడుతంతుల వీణ రూ, పెనఁగు ధ్వజము, విలయకాంచు నాటక, లలినిగ్రాల
దనుజ వారాశి నేటికి దాటఁగలిగె, ననుచుఁ జూడవచ్చిన సుర, లడలిపాట.

తే॥ కనులకోపాగ్నిచేఁ బొగల్, గ్రమ్మి నల్ల, సోఁకుమూఁకల యెట్టని, జంజుతైన
వెండ్రుకలు తెల్లఁబాట దా, పించు బండు, సంఘములు గాంచి మిక్కిలి, సంఘంప

క॥ అరదంబుల భటకరముల, ద్విరదంబుల మీది సిదము, తెట్టువ లొరయన్
మరుదంబు కైవలిన ఘన, శరదంబులఁ గల జలంబు, సమయఁగ వచ్చెన్

తే॥ పూని వాడియాయుధములు, మోచికొనుచు, వేలకొలది పిఠాచముల్, వెంటరాఁగ
గంటలులియఁ దేరులు వెంటఁ, గదలిరాఁగఁ, గదనరంగంబునకుఁ బంక్తి, వదను డరిగె.

తే॥ రావణుండు గొప్పసేనతో, రణము సేయ, వచ్చెనని రామునకుఁ గపి, వరులు దెంచ
భూమిజకు నే డు కారా వి, మోచగఁబ, గలుగునన్న యామోదంబు, గాంచె నతఁ డు.

రావముఁడు రణ సన్నద్ధుఁ డగుట

తే॥ కర్మముల యెల్లఁగాంచిన, ఘనలు దివ్య, దృష్టిచేఁ గాంతుజకు ముఖ్య, దృశ్యమైన
రావచంద్రుండు నారచీ, రను దిటంబు, గాఁగఁజుట్టి చుద్యంబునఁ, గత్తిఁ జెక్కి

తే॥ జగములం గొల్పఁజూచిన, చరణములను, పడుకు నొక వడఁగ జేయు, పాదములను
భక్త హృదయంబులను వెల్ల, పదములందు, చెలువు పనిగల పీఠము, దైలు ధరించి.

తే॥ ఒత్తుగాఁ జుక్క లలిని, యుప్పరంబు, పగిది వెలుఁగొందు కవచంబు, బిగువునా గఁ
దొడిగె శ్రీవత్సములరు న, యోగను లక్షి, యెడయు కతన నొవ్వ చుచు, నెఁచెనేమో

తే॥ శర్యద కరాంబుజములకుఁ, జర్మ కవచ, మెనయఁజుట్టిన యొప్పిఁ, మెంచిచూడ
సీవి మ్రాఁకుఁ ామ్మల నెడ, మీయకుండ, వల్లత్రాచు చుట్టిన లలి, నుల్లసెల్లె

తే॥ రేలఁబగకుల నొక్కచే, రీతి వెలయు, తామరలఁ దేఱులుండు చం, దముననొప్పి
శ్రేణులై యొత్తుగా నున్న, వ్రేళ్లకంత, గోధికాచర్మ కవచంబు, గూర్చినాడు

తే॥ బహుళపద్మతుల గలిగిన , బాహులు, నారితేలి కాట్టంబు , ననుసరించు
నుగుణులగు కపింద్రుల వచ , స్ఫులను వీరి, బొచ్చు నక్షయ తాడముల్ , దార్చినాడు.

తే॥ మొగులునం దోడు మెలుకును , పగిది మెలుయు, పింపట్టంబు నుదుటను , వెలయగట్టి
మలయు లేఁగాంతి గల వన , మాలతోడ, దులసిమాలము రణమాల , తో ధరించి.

తే॥ సకలలోకంబులును చరా , చరచయములు, దాను వేటుగానున్న ప , ద్వలియు విట్టి
దనుచు నూహింప మనము స , మురులమొకొ, లతఁడు చేరాన్న విల్లు వే , అగునె తనకు.

తే॥ సురలు సరులును మోదించి , విరులు చల్ల, గొప్ప వానర సేనతో , గూడి రాను
విభుఁడు పాలకదరితోడ , వెన్ను, దిరుగు, దెంచి ప్రత్యక్షమైన రీ , లిగను దోచె.

తే॥ ప్రళయవేళను దుద్ర దూ , పంబునొంది, జగములను నాశమునరించు , పగిది నొప్పి
విపుల సేనాముఖంబున , విల్లుదార్చి, నిలిచియున్న లక్ష్మణుని స , న్నిదిని చేరె.

తే॥ అంత దక్షిణ దిక్పాదు, దిగు యముండు తనదుశ్చక్రము త్వర నెడ , గొనక నడప
నుభయ సేనలు కలసి యొం , దొంటి, దాఁకె, వనది వనది యెదిర్చిన , వైన మదర.

తే॥ అన్ని దెసల దంష్ట్రల కాంచు , లంఘికొనియె, బడియె గనక రాసులపోల్కి, గపిశవములు
దనుజ కుబజముల్ నెలతెట్టు , లనిగనొప్పె, వింత వానకురిసినట్లు , వెలసె దురము

తే॥ తెగియె దలలు ప్రేవులు జాఁచె , దేరు యరిచె, గెడసె ఖరువులు కరులును , మడిసె సమర
మేదినియు, పీనుగులచేత , పట్టయయ్యె, నెల్ల దెసలకు నెత్తురు , చేళ్ళు పాఠె.

క॥ ఘోరాకారులు వానర, పీరులు హస్తములఁ బొడువ , విటలాటముగా
వారువము యరచె రాక్షస, వారముల యురమ్ము లగలె , బడగలు వితగెన్.

క॥ తత సేతువు తెగు లలి కో, జిత వాహిని విరియ దనుజ , నేత యడరి యు
దృత గతిని శింజిసీ టం, కృతి యొనరుప బెదరి చెదరె , గీశచయంబుల్.

క॥ పిడుగు బెడిదంపు మ్రోతకు, నడఁగి యొడుగు సర్పరాజి , యనువునఁ బ్లవగుల్
పడి రేడ్చిరి పాతీరి తడఁ, బడిరి వడఁకి రురలి రాస , నడలిరి భీతిక.

క॥ నిర్దయు దగు దనుజేంద్రుని, దుర్దమ గుణరవము దినము , దూఁటింపఁగఁ ద్రా
పార్థికులై రనురులె యన, నిర్దేశములేల ప్లవగ , నివయము పాటుల్.

తే॥ భేదరులు పరులిడి తల , దాఁచుకొనిరి, లక్ష్మణుండును ప్లవగ , వల్లభుఁడు దనుజ
పతి విభీషణుఁడును తగు , పగిది యరయ, నిలిచి రితరులు పాతీరి , నివ్వెటపడి,

చ॥ ఆవని బెకల్పజాలిన బ , లాఘ్యుఁడు రావణుఁ డీడ్చు శింజిసీ
రవమునఁ బద్మజాండ వివ , రంబును తల్లడమందె భీతిమై

దివిజాలు కల్పకాల సము , దీర్ఘమహాశని యంచుఁ బాటి రీ
పవిది నరామరాదులకు , బాధలుగూర్చుట తారకాబగాన్.

క॥ చందగతిఁ బడెడి పిడుగనఁ , గొండనొకటి వైచెఁ బ్రొద్దు , కొడు కద్దానిన్
మందెడు కినుకను దళవద , నుండొక బాణమున నుగ్గు , నూచము చేసెన్.

క॥ అందులకు భానుసూనుడు , దెందంబున రోసి వసుమ , తీ గర్భము ప్రీ
లం దరు పురవడిఁ బెకలిచి , యందికొనియె హస్తమున న , హంకృతితోడన్.

క॥ చేపట్టిన పెను కుజమును , తూపులచే రావణుండు , తునుకలు సేయన్
గోపంబున నుగ్రీవుడు , దీపించుచు నొక్కగిరిని , తేఱువ వైచెన్.

క॥ దాని నొకమ్మునఁ దునియలు , గానేసి పనాటులెల్లఁ , గఁగుచుఁ బజవన్
బూని విలు గుడుసువడ నొక , దాబు మొదలంటి తూట , భానుజ సేసెన్.

క॥ ఆగే డీయమ్ము చొర సు , గ్రీవుండు కలంగెఁ గలఁగి , కీడ్పడు మున్నే
పాపని తత్స్థితి యెఱిగిన , కైవడిఁ జని యడ్డువడియె , జ్ఞాకాలమునన్.

చ॥ తెలిసిన మూర్ఖః కీళ జగ , తీవతి క్షేత్రము తీటునంతలో
పల నను దాకి వీక బహు , భంగుల సంగరముం బొనరై ముం
గల ; నని వాయుపుత్రుఁ డడు , గంగఁ గృపాకుత మున్నువీడినన్
చలనతీ వెండిఁ జచ్చుటకు , వచ్చితివే యని రావణుండనెన్.

ఉ॥ శైలమొకండు మారుతి వె , సంగొని వైచిన దానిమీఁది మే
మూలియు మాఁడి వింగి కెగ , యంగని పంక్తి ముఖుండు సాయక
జ్వాలలచేత బూది సలు , పన్ మఱియొక్క నగేంద్రమెత్తి యు
ద్యేల బలంబునన్ విసరి , వేసె దిశల్ వడి రింగు రింగనన్

తే॥ పిడుగుకంచెను వడిగాఁగ , వెడలి శిఖరి , దనుజు నమ్ముల నొకలెక్క , గొనకపిఱి
వాని భుజములఁ దాకి తా , పంబువోలె , బాహుపురులతో నదియును , భగ్నమయ్యె.

ఉ॥ ఇంచుకనొచ్చి రావణుండు , హేలగ వేటొక శైలమెత్తి తా
టించఁగనున్న వాయుజుఁ గ , డింది బలంబున నారి లాగి పా
టించి యురంబుగాఁడ నిగి , డించిన నొవ్వక గాడ్చుపట్టి యం
కించి కుజంబు వైచి యడఁ , గించెను సారథి పంచజీవముల్.

తే॥ మఱొక చోడకుఁ డంతలో , దఱిసి నడవ , నసురనాథుండు వందసా , యకములేసి
ఎరియు మోడుగువరెఁ గళే , బర మొనర్చు , సుంతనొచ్చి కర్షణివట్టి , సొమ్మసిల్లె.

ఉ॥ ప్రేలుచు తాలు ప్రాణులను , వీచుచు గోళులతోడఁ బండ్లతో
నలముపేయు క్రోఁతులని , యక్కటికన్ మదిసూని వీచుచో
నేలద మింత యయ్యె నిక , నే ధనువుంగొని యాజి నిల్వఁగాఁ
దూలక మీరు ప్రాణముల , తో జయముం గొని యేగువారలె;

చ॥ అని వికటంబుగా సగియు , గాంధ పలాహత చింగి, గ్రహ్మ మా
ర్గణ గణ వర్షముం గురియఁ , గాల సమీర మహేరితాద్ధి మా
ద్గిని కలగుండు పొందుచును , కీతులు పర్విద లక్ష్మణుండు నా
మన శరపాళి పీని గడి , కందలు నేసెను నంచు దాయుచున్

లక్ష్మీబు యుద్ధము

మ॥ అయ కాలాంబుద హేషంబు శ్రీయ శీ , లన్నారి మోయింప దు
ర్వయ సంతాపము లొంది మాయును దు , ర్వారంబుగాఁ గొన్న దు
ర్వయ దై తేయులు సింహగర్జనము నా , రన్విన్న ము చేత సంత
తయ భంగిం గడు విహ్వరించె రతో , రాహుంబు చల్లాఱగన్.

మ॥ తన పై న్యంబు లీరుగాంచి యమ నే , ప్ర ప్రానిభంతైన ల
క్షణ బాణాసన రావముగా విని మదిన్ , జంకొంద కీ నీరుదున్
మనుజుండే యని నవ్వి రావణుడు , న్మాత్యే దీప్తి ప్రభా
జనకంబుల్ ముకుటంబు లున్నతములై , సాగన్ బడిన్ గరితెన్.

చ॥ పడిమెదు వానదిన్కులొక , పద్మతి లేకయ క్రాంతిల నొ
త్తడిగల లక్ష్మ జాతుగ , దంబము తేరుల గుంపుమీదఁ ద
త్తరులయన్ మతంగజ వి , రానముపై దనుజ వ్రజంబుపై
నడిర రజాంగంబు రుది , రావయమై కనుపల్లె నెల్లెడన్.

తే॥ కరుల మదజల ముఖములఁ , గాడినట్టి నెలలు వెనుకటి కాళ్ళలో , వెలలి యరుల
వక్షములఁ దొల్చి కేరుల , యక్షములను, విజిచి నిలువక యటనుంటి , వెలికినేగు.

తే॥ పగలు రేపినకరులు వా , ర్వములు సమయ, వ్యూహమమన యసుర సం , దోహమదరి
మొనసి కైదువును లోక , పుష్కలము, వంటి శ్రీరాము తమ్ముని , పై నివైచె.

ఉ॥ వైచి విరోధి మానవుఁ డ , వార్య పరాక్రము దానవేంద్రుపై
నేరుచు దాసేనేని మన , కేటికి ధీరములంచు, బిల్కుచున్
దాచక యిచ్చుచుండెడు ను , దారుని చుట్టును మూగు పేదలొ
యాచకులట్లు దానవు ల , హమ్మతి లక్ష్మణు చుట్టుచుట్టగన్.

చ॥ ఎడపడకుండ దానవుల , నేసి సురారుల వాడికైదువుల్
వడిఁ బడఁద్రుంచి తప్పిడదు , వాని యిచ్చె సుమిత్రవట్టి; యు
గ్గడుపుగ, బ్రాజము లొనఁగఁ , గాదుఁడు జీవజనాందె రక్తముల్
కడలిచి చేరనిక యన , కట్టగ నేర్పడె నాజిఁ బీనుఁగుల్.

ఉ॥ క్రుంగెను వీరమ స్తములు , క్రుంగెఁ గరంబులు వ్రేళ్ళు పాదముల్
క్రుంగె సురంబులున్ గటులు , క్రుంగెను కూలములున్ నరాజులున్

ద్రుంగె శరాసనంబులును , త్రుంగె శరంబులు బాణ యాణముల్
త్రుంగెను తక్కుకైదువులు , త్రుంగెను దానవ శౌర్యపారముల్.

ఉ॥ త్రెవ్వె శలాంగ సంఘములు , త్రెవ్వె దురంగు దీర్ఘ కిరముల్
త్రెవ్వె మతంగజాగములు , త్రెవ్వె బదంబుల వీరమద్దియల్
త్రెవ్వె బ్రహ్మానిమాలికలు , త్రెవ్వె హిరణ్మయ వజ్రవర్ణముల్
త్రెవ్వె ధ్వజ ప్రజంబులును , త్రెవ్వె సముక్కుకళా విరావముల్.

చ॥ తరమిడి సంగరావనిఁ బ , దాతి వికాసము గూల దానిపైఁ
దురగ నికాయముల్ తునిసి , తూలంగ వానిఁబయిన్ మదేభముల్
దొరల మదేభరాజిఁబయి , దొంతరలై పెనుకేరు యర్లఁగా
శిరములు వానిపైఁ బడఁగఁ , జీహకునేని యెడంబు లేదటన్

చ॥ వడివడి లక్ష్మణుండు శర , పంక్తుల నెత్తుట కూర్పు బీర్పుటల్
విడుమట యేదియుం దెలియ , లేక నిలింపులై పిట్టిహుఁ డా
విడిచిన బాణముల్ దనుజ , వీరుల హేనులఁ జొచ్చి పోక విం
గడముగఁ గానరైరి మఱి , కాంచిన దప్పటి కీస్థూనులే:

చందకోపు అనురులేయు , శక్తి కూల, పరకు పట్టిన కుంత తో , మర గదాది
వివిధ సాధనములు భిన్న , భిన్నములయి, పడియెఁగాని తప్పినది క , నప్పడఁగలేదు.

చ॥ సమర ధరిత్రఁ జేరిన య , సంఖ్యములైన మదేభముల్ తురం
గమములు కేతన స్ఫురిత , గాంగ రథంబులు వ్యాఘ్ర ఖడ్గ సిం
హములును తక్కు జీవములు , నమ్ములఁ గూలెనకాక సుంత న
క్రమమున నిర్మూల్యవీయుఁ , గ్రమ్మఱినట్టివి లేవ యయ్యెడఁ

మ॥ తనివారల్ తలఁబాడి కాళ్లతెగి హ , స్తంబుల్ సగంబై రజా
పనిఁ గూలం బెఱవారు దాఁగి పఱి వో , వం బంచబంగాళమై
మొనయన్ నిర్వృతి లక్ష్మణుండు విజయా , మోదంబుతోఁ బేర్చుటం
గని రక్షేదిపుఁ డక్షలం దసహనో , గ్రక్రోధముం జూపుచుకా.

మ॥ జవనాశ్వంబులఁ బూన్చినట్టి రథమున్ , సంగ్రామ రంగంబునం
దవలీలం బఱపించి బిట్టలుక దా , యుబోవ నిర్భీతి రా
పువు తమ్ముండును గాంచి యొరి జగదొం , గాఁ యింక నేమార్పు వీ
కవునే? యందు వికాత బాణములచే , నంగంబు నొప్పింప గన్.

ఉ॥ ఏసిన తూపులెల్ల శపి , యించిన సంచునఁ దాఁక సోఁకు బా
ణానన మెక్కువెట్టి కొన , లంఠంగ నీడ్చి శిలీముఖంబు లు
ద్యాపిత రీతిగాఁ బఱపి , తచ్చరముల్ నడుమన్ హరింప ని
ట్లే సమరాన నిల్వచుని , యేపున లక్ష్మణుఁడేసెఁ దూపులన్.

తే॥ వర్షముంబోలె బలవిన • బాచవయము, దొలఁగఁజేసి సొమిత్రని • తూజమందు
శరము లెత్తనియ • చేసి • మెలసె ధర్మ, మెల్లఁజదివియు మలమ లం • కేశ్వరుండు

హనుమ ద్రావణ ముష్టియుద్ధము

ఉ॥ అర్చిత సొమ్మదేవీన మ • హాబల నందనుఁ డడువచ్చి డు
ర్భక్తుఁడఁ నీచమాయలను • మానుము పందువుగూర్తు విప్రు వీ
తెల్లిన కాలదండమిది • యేర్పైఁ గల్గిన వాఁడవేని నీ
చిత్తము వేఱువంకలగు • జేర్పక చూడుము నన్ను రావణా!

చ॥ గెలిచితి మూఁడులోకముల • గెల్చితి దిక్కులనెల్ల వ్రేల్చిడిన్
గలఁచితి వింద్రుకీర్తి కల • కాంక్షు చెల్లద యొక్కతీరుగా
నలఁచెదఁజూడు నేఁడిట వి • నాశము లప్పదు నీకు నంచు న
గ్గరికముతోఁ ద్రివిక్రిముని • కైవడి లాయుచుఁ గేట సాచుచున్.

కా॥ చాపాద్యాదువవిద్యలెల్లను విశే • షస్ఫూర్తి సాధించి తీ
వేపారంగ భుజంబు లిన్ని యతిశా • యిత్యంబునం బొంది దో
ర్యాపారాచిత సత్త్వముం గలిగి వి • క్రాంతిన్ విజృంభించి న
న్నేఁప నిల్చితి విల్వ మన్నిటిని మా • యింతున్ వెఱన్ ముష్టిచేన్

చ॥ పలుకులచే పలంబు గను • పట్టదు దిగ్గజ శంభుకైలముల్
బలువిడి నోర్పు ధీర! యొక • పాటిది కింగిరి కోఁలి ముష్టికిన్
న్నిలుతువె! నిల్చితేని విను • నీ పిడిపోటున కిత్తు తొమ్ము నీ
బలమున కోర్తుఁ గాని మఱి • వాడిమి చూరఁ దలంప నీయెడన్.

చ॥ అనవుడుఁ బంక్తికందుఁ డని • లాత్కజ పల్కల సన్నుతించి నీ
గొనముఁ మెచ్చఁగూడుఁ బలు • కుల్ మగపాడికిఁ దగ్గయట్టి వీ
యనువున సీవుగాఁ మఱి • యన్యుఁడు నాయెదురన్ వచించునే?
ఘనమగు నీదు కీర్తికి జ • గంబులె కొల్వఁగఁ గొల్కలెటో!

చ॥ అనన్వృత వీరపుంగవుఁడ • వాయుద మొక్కటి లేక దైత్యులన్
వసమఱు జంపినాడవు త • పంబునఁ బొందిన బానిఖడ్గముల్
దెసలు బ్రమింపఁబట్టి పెను • తేరున నెక్కిన నాదు పన్నిదిన్
నుసలక పల్కి విల్చిన ఘ • నుల్ నినుపోలెడు వార లందురే ?

చ॥ వ్రతుభుజ లాదిగాఁగఁ ద్రిజ • గంబులఁ దిక్కులు దక్క నెవ్వరున్
బ్రతుకఁగఁ గోరువారు బవ • రంబున నన్నెదిరించి నిల్తురే?
కొతుకక నిల్చి వక్షమునఁ • గ్రుమ్ము మలంచు వదించి తిట్లు ధీ
రత నివి పల్కఁగఁ దగిన • ప్రజ్ఞలుగావు మహాబలాత్మకా!

తే॥ చేతు లిరువది కీర్తి గాం , చివవి కలవు, శయము లొకరెండె నీకుఁ గే , సరి కుమారఁ
కలుదులాడితి జయమింత , కంటెఁ గలదె; చగిలి నీతోడఁ బోరుట , తగవుకాదు.

తే॥ దిక్కులం గెలిచిన కీర్తి , తెలుఁగుమాయ, నింతకంటె వేటొందునా , కిలను గలదె;
బాలు నవ్వి నేలంబెట్టి , కాలరాచి, నట్టివైరి నామున్నిట్టు , లాడుచుండె;

ఉ॥ పగ్గలు పల్కినాఁడ విటు , పల్కుట సాజమె మాతెఁ గాలమున్
స్రగ్గిన మాటువల్కినఁ బో , సంగెడు లాభములేడు జట్టుచే
సిగ్గిలి నిన్నెరుర్ప నిర , సింబుచునుంటి జగంబు చూడఁగా
ప్రొంగక వచ్చి నీదు పిడి , పోటునఁ గ్రుమ్ముము తొమ్ముచూపెదఁ

తే॥ అనురవిభుఁ డిట్టులాడ మే , అనుచు హనుమ, లీలఁ దేరిపై కుజీకి నే , శ్రాల మిడుఁగు
యరల సరులతోఁగ వచంబు , నొడలు పొడిగఁ, బడఁగ వక్షమ్ముఁ బొడిచెను , వజ్రముష్టి.

తే॥ కొండ లిరుకయై రాలిర , కొమరుదాల్చె, పెరుఁగువలెనై మెదడువచ్చి , వెలికినుజితఁ
దలలు పదియును మెదలపై , నిలవలేక, వ్రాలె ననురుం జీవముల్ , వ్రాలెఁదోడ.

ఉ॥ జాతెను వీరనామము , జాతె గుంబులు జాతె ఖడ్గముల్
జాతె మసస్పీరత్నిమును , జాతె జయాశయు నుత్సుకత్వమున్
జాతె శరీర దార్ద్రమును , జాతె దెగింపును జాతెఁ దేజమున్
జాతెఁ బరాక్రమంబు దను , జ ప్రభు తొమ్మున నిష్ప జాతెఁగఁ

తే॥ ముష్టిపోటుచే నురము , ముప్పు విజిత, నాటియుండిర దిజ్జున , నాగదంత
ములును దశవదను యఁబు , వలెనె బాని, వీఁపునన్ డుస్సి పుటుకున , వెలికివచ్చె.

చ॥ చిరిఁగిన కంఠంబున ఖ , చించిన రత్నచయంబు రిక్కిల
ట్లురవడి దిక్కులం బఱచె , నుల్లమునందలి ప్రాణవాయు సం
చరణము తగ్గ రావణుడు , కైంము తల్లడమందు భంగి ని
బ్బర మొకియింత లేక గరు , చంబు చెడం జలియించె మిక్కిలిన్.

చ॥ అపరులు సంతసిల్లి కడు , హర్ష రవంబులు సేసి స్వర్ణ పు
ష్పములను చల్లి ఓడలు , సర్పిరి రక్కసు లీర్వనొంది రు
ల్లముల ముదాతిరేఁమున , లంగలు వేయుచుఁ గీశరాజి చం
క్తిముఖుని కీర్తి మాపెనని , కేరలు వైచెను మైగగుర్చుతోన్.

తే॥ వహ్ని నైజ గుణము ప్రాణ , నాయు గుణము, సనుభవించి యెఱింగిన , ఘనులు, వేణు
తనువునం జొచ్చి భ్రమ్యుఁ , రమ కనువునఁ, జేరుకరణి రావణుడు మూ , ర్పిల్లి తెలిసె.

తే॥ తెలివినొంది యూరుపుపుచ్చి , తెరలి నోట, మాట రాక యుజిమిచూచి , సాటిలేని
మేటిమగని మారుతిఁగని , మిడుకకింక, మద్బలంబును చవిచూడు , మా కపింద్రఁ

చ॥ జగతిఁగలట్టి సర్వజుల , శక్తులు నీయెడఁగల్గు; నీవ పో
మగల మగందవోడు హను , మంతః కృతాంతుని చూచివచ్చితిన్

దుగినుడె పచ్చి నీపు టయ , దుఃఖములొందెదవన్న సుంఠయున్
జెగదని యేను వీవంస , భీతి నెఱింగిలి సంచరించిన్.

ఉ॥ నిక్కము నన్ను గెల్చిన ను , నిశ్చల విక్రమ శాలివైరి; వే
జొక్కటియేల; నిల్చుము న , ముల్కట ముల్కర ముష్టి ఘాతముఁ
దక్కక పైచి టిపముల , దాల్చిలేనియు నింతదాఁది ని
న్నక్కఱతో నుతించిన న , మస్తము నిశ్చయమంచు సమ్మెదఁ.

చ॥ అనుదు మరుత్పుతుండు దిడి , యంబును పొందెద నీవు జీవివై
ననుగని మాటలాడు కరి , నన్ జయమొందినవాడవే చుమీ
మైనసి మడియ ముష్టి హరి , బొంది మరింపక నిల్చి నా బలం
బును వినుతించు దిట్టరిని , మున్నొకసారియుఁ జూడ నెచ్చటన్.

అ॥ అప్పదీర్చికొనుచు , యని తొమ్ము చూప ద , శాననుండు పెదవు , లంఘి గొఱికి
విడుదకేలు చిగుల , తొడవుగాఁజాచి పా , పని యురమ్ముఁ బొడిచె , బద్ధముష్టి.

అ॥ విలయమందుఁ జెదవి , విజ్ఞానమతి జగ , ప్రాణనుతుడు పంక్తి , వదనుబలము
మునుపుగన్న రజర , ఛాద్రంబుకై పడి , వాని పోటువలన , బల్లటిల్లె.

ఉ॥ తూలగ వాయుసూతి దివి , చూలెను ధర్మము తూలె సర్వముం
దూలెను సద్గుణావళియు , దూలెను కీర్తియుఁ దూలె వేదమున్
తూలెను నీతియాన్ దయయు , దూలె దపంబును చూలె భూమియుం
దూలెను బంపభూతములు , చూలెను తూలె సమస్త సత్కృతుల్.

క॥ అక్కడఁగల కపివరు లవు , దొక్కొక రొక్కొక్క నగము , నొగిఁదెచ్చి వడిన్
రక్కసులజేసిపై బయ , లెక్కడి గనరాక ముచరి , యేసిరి కడిమిన్.

క॥ బలసంపన్నులు ప్లవగులు , విలయ భ్రముభంగి వింగి , పిక్కటిలఁగ న
ద్రుల వైచ వియచ్చరు లొ , ర్తిలి చెచ్చెర నవ్వలికి నొ , దింగిరి భీతిన్.

తే॥ మింబఁ జోటు లేకొంచొందు , గెంటికొనుచు , నవ్వలికిఁజోక విలిచె నా , యద్రుచయము
తరణి ములుగయ్యె జగముల , నిరులుప్రుంగె , రక్కసులు తగ్గిరని సురల్ , క్రమ్మిరవల.

తే॥ కొండ లొకటిపై నొక్కటి , కూలి విజుగ , మిడుగులులు లేవ మెఱుపులు , మెఱయఁ బిడుగు
లట్లుదాఁకి కీలావృష్టి , యట్లు రామ , భద్రు దివ్యాత్మవర్షంబు , పగిది గురిసె

తే॥ కర్పూరుల పెనుపైన్యంబు , కలఁగి చెదరి , మలఁగె మింటిరిక్కలతో వి , మానపంక్తి
రాతి మిడుగులచే నబ్ధి , క్రాగి మీలు , తేలి సోఁకుల కనుగ్రుడ్ల , లీలనుండె.

ఉ॥ లోకము నేఁదె కూలెనని , లొగడిఁ గలిస రావ మేల్లెదం
బ్రాఁకి గ రాపణుండు విని , పట్టని రోషభరంబునన్ సురా
స్తోక యశోవిభూతులను , చూడలు పెట్టిన దొడ్దవిల్లు బిం
బాకృతిఁడోపఁ దూపు లొల , యం బఱపించి చెదర్చె నన్నిటిన్.

ఉ॥ అమ్మలు విండ్లు తుండ్లుగ హా • యమ్మలు ప్రుందఁగ వారబమ్మ ల
పప్పమ్మలుగాగ సింహా శర • భమ్మలు వ్యాప్రము లా రణస్థలిన్
దమ్మగఁజేసి కుప్పలగఁ • చార్కొను పర్వతముల్ కుజంబులున్
దుమ్మలు గాలిలోఁగలియఁ • దూతె దళాన్యుని యంపవానచే

క॥ ఔరాః తీరగు శరసం, చారముః గిరి యొకటి లక్ష • శకలము లయ్యెన్
సౌరగు కర లాఘవ మ, య్యారేః యని విచ్రించొనిరి • హస్తము లమరుల్

తే॥ పంక్తిముఖుచేప సగ్గము • పాడుచేయ, హరులు వైచిన గిరులఁ ద • చ్చరము లడరి
త్రుంచి యన్నిదెసల వార్తి • ముంచివైచె, నేల నెత్రి గప్పెను మేల • ధూళిగప్పె.

క॥ వానరులతోడ నేడే, మానిను లిరువరను రూపు • మాపెద ననుచున్
దానవవిభుఁ డుగ్రుండై, పూనెం బది యెడమకేలఁ • బొరిఁ బదివిండ్లన్
పది దీర్ఘ బాహువులతో, బది ధనువులవంచి పదులు • పదులుగ నమ్మూల్
పదలి దళదిశలు కడలియుఁ, గదిరి శరమయముగఁ బంక్తి • కందుఁ దొనరెన్

క॥ పొలిసెను కపిసైన్యము కు, ప్పులుగా నాకుప్పలవయి • వ్రాలె వనదముల్
పొలికలను రక్తమయమై, వెలసెను సాయంతనంపు • విన్ను విదమునన్.

పీ॥ నిలువంగ లేడయ్యె • నీలుండు నడవలేఁ, డయ్యె నలుండు లేవఁ • డయ్యె గజుఁడు
కాలుఁ గానఁగలేదు • గవయుఁ డంగడుఁడును, జీవిండునా యను • స్థితి భజించె
చలియింపలేడయ్యె • జాంబవంతుఁడు కొఱ, మాలి పడియె గంధ • మాదనుండు
గువ్వరీతి ముడింగి • కుదికిలె శకబలి, పరసుని మెడ చూలి • పడుచునుండె

తే॥ మఱియుఁగల గొప్పవీరులు • నెఱుఁకులంబుఁ, దేజు మాసిరి కూలిరి • తిశమకపడి
పాటి రదిగని సౌమిత్రి • భయదరోష, భీషణాకృతితో విజృం • భించి నడచి

తే॥ రావణుడు వైచివట్టి శ • రప్రకర్ష, మడఁచి వాని యహంకార • మడఁగఁ బది శ
రాసనమ్మలఁ బదిరూపు • లేసిత్తుంచి, దనుజు లదరంగ సింహా నా • దమ్ముచేసె.

తే॥ వేలుపులు చాల మోపించి • కేలుకట్టి, విరులు చల్లరి మునులు దీ • వించినారు
ధర్మదేవత యత్సుక • త్వమున నాడె, మెచ్చె లంకేశ్వరుండు సౌ • మిత్రి నేర్పు.

తే॥ మేలు సంగరోహాంబుఁ మేలువిద్యఁ, మేలు రణకార్య పద్ధతిఁ మేలు తెంపు.
మేలు కర లాఘవంబునుఁ మేలు నేర్పుఁ మెలనుచు మెచ్చె ముక్కుపై • వ్రేలుచేర్చి.

ఉ॥ దండకలో ఖరాదుల మ • దంబు నడంచిన రాఘవుండు నా
ఖండలు వ్రేల్చిడిన్ రణ ము • ఖంబున గెల్చిన నానుతుండు ను
ద్దండ శరాసంబు బెడి • దంబుగఁ చాల్చిన యేను దక్కఁ బ్ర
హ్మాండమునందు లేరు నమ • రావని నీ సరివచ్చు దిట్టదుల్

రావణశక్తిచే లక్ష్మణుఁడు మూర్ఖిల్లుట

తే॥ అనుచు వింటిచే గెలుపంగ, ననువుగాగ, టంచు పీని వినువరా, దంచు ననుర
దాత యొనఁగిన శక్తిహా, స్తమనఁ గొనుచు, వైచె లక్ష్మణుపై నెల్ల, వారు బెగడ.

ఉ॥ వైచిన శక్తి లక్ష్మణుని, బాట నిరాయమురెల్ల రీలగా,
బాచిన లక్ష్మ ప్రుంచుచును, పోయి యురమ్మున నాటె దాని పై
శాచిక శక్తిగన్న గుం, శారి దురమ్మున వ్రాలి మూర్ఖిలెన్
మోచిన చింతలో, గప్పులు, ముచ్చిరి రాప్పిరి పోరు లుబ్బుమై

తే॥ ఎల్లనురలును దమసొమ్ము, కొల్లవోయి, నట్లు చెలవెలపోయి ర, ర్యాహితమున
మునులు విసిగిరి ధర్మ చిం, రసమునందు, ధరణి ఓరిగెను మార్పదె, దరణికాంతి.

తే॥ దీని కివఁడు జంబంగ లేదు, బ్రెక్కలేదు, మూర్ఖియైనాడని ద, ముఖ తెలింగి
యతని మేను గైకొని లంక, కేగెననని, హ్రాపిస్తుడై దిగివచ్చె, దేరినుండి.

తే॥ బాహు లిరవ్వింటను కవి, పటి మున్ను, రాకగిరి నెత్తుటకు సిగ్గు, మీఱ నిపుడు
మేరుగిరి నెత్తఁబూనిన, తీరుచోర, నెత్తె బలమ్మలఁ జూపి ఁ, ద్దీలకఱచి.

తే॥ తాను పీఠాంతరందను, క్షాణగరిమ, మానసున్న హేతువుని రా, మానుజుండు
శివ నగంబును చరియింబ, జేసిపట్టి, హస్తముల కెత్తరాని వా, తయ్యో నపుడు.

తే॥ దశముఖుఁడు కడలిఁ దోరెను, దశముఖ హస్తము లట్టి, రింకగలఁ బోలెన్
దశరథ సూనుఁడు సాగర, శివ వనఁదగు శిని పోలి, చెలఁగెం జూడక.

తే॥ ఎత్తయత్నించి కదలింప, నిమ్మనదక, యూర్పువిరువ జేనొక్కచో, నున్న హనుమ
కని కటాక్షన వచ్చి రా, పణువి గెంటి, యవ్వలికిఁ గొనిపోయె రా, మానుజున్ను.

ఉ॥ పాపని జ్ఞానులొ ఓడిక, పాపను, దొటను లక్ష్మణాబ్ధుఁ డా
ప్రి పరుఁడొటచే ముచును, ప్రేమలంబును చొద్దదొని ను
భావిత భక్తిచేతఁ బరి, పాపను తల్లి వహించు కైవడిం
గైవడిఁ గొందుఁ బోయె, రఘు కాంతుని సన్నిధికిన్ రయంబునన్.

రామ రావణ ప్రథమ యుద్ధము

తే॥ జానకీవిభు దాసిం, క్షణుని పించు, సంక నకఁడును తెలివంది, యగిరి లేచె
రాముఁ దప్పడు లయకాల, భీము భంగి, నవరి రావణుతోఁ బోరు, నడవ నడచె.

తే॥ దంతిమీ దికి లంఘింపఁ, చలంచు సింగ, మట్లు రాముఁడు వచ్చుట, యసురవిభుఁడు
గాంచి రాఘవు నెదుటికిఁ, గనక రథము, పోవనిచ్చె సుర్వాహంబు, బొదలుచుండ.

క॥ రణకోవిదుఁడగు దానవ, గణనాథుఁడు తేరిమీ చఁ గ్రాలఁగ నమరాం
గణమున రాముఁడు నేలం, గణక నిలుచుటనువెఁ, యనుచుఁ గదలె హనుమఁడున్.

। తనకు మున్నొసంగిన గంగఁ , దలను దాల్చి, పావనుండైన శంభుండు , పాపవికృతి
మలయుచోఁ బుచ్చుచున్నాఁడు , మామఁ గాంచి, యూరకుండుట తలఁపంగ . మేరయ్యానె;

॥ అనమరీతి రణమునేయ , వసుర తేరి, పై వెలయ నేల నీవుంట , పాడిగాద
నేవకుఁడనగు నాభుజ , శిఖరియందు, కూరుచుండుచు యని వేఁడు , కొనియె హనుమ.

। మంచిదని రామవిభుఁ డెక్కె , సంచితముగఁ, గొండపై నెక్కుసింగంబు , కొమరుదోవ
గవిన బిడ్డను మోచిన , జనని పగిది హనుమ యలరె సురారి డీ , వనలు చేసె.

। అలత్రివిక్రమ రూపంబు , నరసింహున్న, హనుమఁ డతి యానందంబు , నందఁగాంచి
శ్రీహరికి వాహన శయన , శ్రీలఁదాల్చు, గరుడి లజ్జించె శేషుండు , శిరము వంచె.

॥ మారుతి షీరవారిధి క్ర , మంబున నొప్పె రఘూధ్వహంబు నా
షీరపయోధినియ యనఁ , జెన్నగు నన్నను యోగ నిద్రకుం
దారఁడు; వాయుసూతి క్రుతి , తండము వేదశిరోర మా ధరా
జారమణుండనంగఁ దగు , సామ్యము చొప్పడు నిశ్చయంబుగన్.

। మఱియుఁ జూడంగ నాహను , మంతుఁ డొప్పె, సకలలోకమూలంబగు , ప్రకృతినాఁగ
రామభూపాలుఁడొప్పెఁద , తప్పకృతి శక్తి, కరయ మూకారణ విరా , ట్పురుషుఁడనఁగ

॥ వనజశాండంబు లెల్ల గ , ర్పమునఁ గొన్న, దాశరథికిఁ గావలయు ప , ద్రుతులఁ దిరుగు
మారుతి భుజాగ్రదేశంబు , మేరుశిఖరి, నెనసె నన్న న్యూనోపమ , మే ఘటింను.

॥ ధర్మదేవత మోద స , ర్తనముచేసె, ఋషులు కేలెత్తి దీవన , లిచ్చిచారు
బ్రహ్మరుద్రాది దేవతల్ , రక్షము చూడ, వచ్చి ంట మూఁగిరి రఘు , వరుఁడు కదియ.

॥ సంగరోన్ముఖుఁడగు రామ , చంద్రుఁడవుడు, కేలఁగోదండగుణము లా , గిన రవంబు
దివియు భువియు సమస్తంబు , తివిరి మ్రింగు, రుద్రమూర్తి సేయు మృగేంద్ర , రుతముఁబోలె.

॥ యజ్ఞులును రాక్షసులును ప్రా , జా నిలములు, వీడకున్నను నిలుకడ , యూడి నాల్క
లెండఁ గలఁగిరి మలఁగిరి , యండచయము, నెలపు డప్పె బ్రహ్మాదుఁ , తలలు నాడె.

॥ విద్రుమ వర్ణమున్ , వియ్యాగ్ని నిరములు, జలధి నీడిని ద్రావఁ , జొననవియు
దిక్కులఁ గొలువంగ , దివురునవియు మింటి. మంటిని తొలుత స , చుర్తములయి
యడరు నేడమ్ముల , నసురవిభుండేసె, వాని నేడమ్ముల , వనజ నయనుఁ
దేదేసి తుండ్లుగా , నెడలించి యొక్క సా, రిగ నైదు తూపుల , మొగిఁ దొడింగి

॥ పరప దశకంధరుఁడు నైదు , శరములేసి, నడుమనేత్రుంచి మఱి , పసి తొడుఁగులంట
నీడ్చి విడువంగ సూర్యకు , లేవ్వరుండు, విశిఖ దశకమ్ముచే వాని , విజిచివైచె.

॥ దగ్గజగనున్న రావణు , దండువైచు, నాయధమ్ము లన్నిటిని పె , క్కమ్ములేసి
వెండి వైచినఁ బొడిచేసి , వీరమస్త, కావళుల నోక తిట్టఁ , బ్రోవుచేసె.

తే॥ సైన్యనాదులేసిన యుద్ధులు , రాంబులను, రాండాటగమ్మల వాస , రాపశివయి,
జెదరనీయక తొంగించి , శత యరముల, సంగతుల మస్తములు దు , ల్లంగనేసె.

చ॥ పునతర రామసాంఘ్యుల , సంగతుల దెందములంబు, దొందరన్
జను హనుమాను, దీధి నె , సంగడివా, దనుసంఘలో సభం
బున, గినుపట్టు రాపాని , ముందరి, దోచు నెదంద యడ్కు న
ద్దనుజుల కన్నులందు బెడి , దింబుగ వెక్కిరిమై కనంబడున్.

ఉ॥ ఆదఃదోదంగె పట్ట లను , వందంగ వేడురిలో, బిభావముల్
పాదఃదోదంగె, గంధములు , స్రుద్ధి వియత్రలమెల్ల, జాట్టి శ్రో
పాదఃదోదంగె, దీనుగుల , యంగములం గొని నెత్రు రోయదిం
గుదఃదోదంగె రాసు శత , ఘోర శరీముఖ రాజి వర్షంగక

తే॥ చక్రములు ఖండములయియు , ఉములువిటిగి, ఖరువు యరలి ద్వజంబులు , తెరలి కేరు
బారు లెడసి రాత్మాలుగ, , బడియె, గరులు, తుండములు రెగివడె, గొండ , పిండులట్లు

తే॥ బిండ్లువోవ విండ్లునుపోవ, , బిండ్లువోవ, గరులువోవ హరులువోవ, , గంకటములు
పోవ శౌర్యంబుపోవ గ , దుర్బులు తుదకు, దలలువోవ, గూలిరి రణ , స్త్రమనందు

తే॥ సుతసుమధ్యలు రణభూమి, , బతుల లలలు, కరుల హరుల లలలు నొక , కరణినుండ
దెలియనేరక తచ్చిరం , బులను చేర్చి, కొనుచు నేడ్చి యేడ్చి యరట, , గూలినారు.

చ॥ ఆదఃగెను సింహనాదము ల , హంపురు లాంగె, జిరాకు చూపులున్
మదఃగెను ధూళియున్ డిగియె , మందటిలెక బహుళాయుధా లపం
బుడిగెను ఉంపురుల్ కడచె , నుత్కట పీంకృతులిగె హేషయన్
ముడిగెను సైన్యముల్ దనుజ , ముఖ్యు, దొకందయి నిల్చె నాజిలో

తే॥ నల్లు పదముల సేనలు , నిలగి రునిగి, యెడదుడుకుగాంగ, గొండల , వడుపుదోచ
నున్న కవరాసులను కాంచి , యువీ శుసుర, వరుడు బుర్రుపాగె న , ప్రింబునగిడి

తే॥ నారి నాకర్ణముగ లాగి , ఘోర కరము, లేసి రాముని భుజముల , గాసిపలుప
నతడు చిలునవ్వుతోడ ను , రాంతకు ధను, వైదు తుండ్లుగ విటిచె నై , దంబకము

తే॥ వేటువిల్లండుకొని యెక్కు , వెట్టునంత, రామవిభు, దదియును త్రుంచి , రాక్షసేంద్రు
పవన జవన తురంగమ , పంక్తి గూల్చి, సారథిని చంపివైచె ని , ర్జరులు పొగడ.

తే॥ అసురమణియు వేటొకత్తెడు , వందికొనెడు, సంతలోనడుమనత్రుంచి , స్వందనమును
గొడుగు తోడధ్వజము తోడ , గూల్చివాని, దృఢతనుత్రాణమునుగూడ , ద్రెంచివైచె.

తే॥ వేటువేటు తేరులు వచ్చి , చేరుచుండ, నెక్కనీయగ నడుమ మా , యించుచుండె
రాసువుడు, రావణుడును , రోద్రమూర్తి, యయ్యె మృత్యువు నటియించు , నాజియండ

తే॥ రత్న ఖచితమ్మలై న శి , ర్జకములవయి, బదికోరిల బజప భా , స్వరునిమీది
కెగయు హనుమనికై వడి , నేగి విశిఖ, దళక మవ్వాని దోర్చె నం , సంద్రమున బడె

తే॥ మణుల కాంతులు దిక్కుల , మలయుచుండ , జడధిఁబడిన దై త్యేంద్రు శీ , ర్నకములపుడు
విగుడు చంద ప్రభంజన , విహతిచేతఁ, గూలు మేరువు శిఖరాల , లీలఁ దోఁచె.

ఁ॥ రామని విశాత బాణము, లా ముకుటములఁ గొనిపోయి , యబ్ధిని విడుటల్.
ధామనిధిఁ గొంచు రాహువు, దీమనమున జలధిఁ ద్రోచు , తెఱఁగున నొప్పెన్

ఁ॥ అపజయ మెన్నఁడు నెఱుఁగని, కృపణుఁడు మకుటముల నీఁగి , కీర్తియుఁ జెడఁగాఁ
దపన విశాకరు లలఁని, యపకృష్టాహర్నిశముల , యనువున నొప్పెన్

తే॥ మకుటములఁ గోలువడు దళ , మస్తకుండు, ప్రతిభలాభీల గురుత ను , న్నతుఁడెయైనఁ
బ్రవిమలాత్మకుఁడైన ను , కవి శపింపఁ, బ్రదితకీర్తిని కోల్పోవు , ప్రభువుఁబోలె.

ఉ॥ క్రిందికిఁ జూచు కన్నులును , కీడ్చుడు మోమును రిత్తకేలు వ్రే
లం దిగి యూడమట్టి యన , లంబు శరీరముతోడ నున్న దై
త్యేండు డధర్మచారులకు , విట్టిదె పాటని లోకులెల్లఁ బ
ల్కం దలవంచి నేలవయిఁ , గాలను రాచుచు నిల్చె నచ్చటన్.

తే॥ అట్లు నిలిచిన రావణు , నరసి ధీర, వరుఁడు సుగుణుండురాముండు , వట్టికేల
నున్న వాడఁని చంపంగ . నుల్లమండు, తలఁప కిట్లని పల్కె నొ , దార్యపణితి.

ఉ॥ ధర్మవధంబు త్రొక్కక య , ధర్మవిధంబున నంచరించు దు
ష్కర్ములు వేల్పులైనను య , శంబు జయంబును గాంచ శక్తిమే ;
దోర్మద ముజ్జగిల్లెనె ; వి , ధూత బలుండవు నిన్ను చంప నీ
యర్మిలివారిఁ గూడుకొని , యందుము సౌఖ్యములెల్ల నేటికే.

రా॥ నీవంశస్థులతోఁ గుమారకులతో , స్నిగ్ధాశితో వెండియుం
జేవంగలిసి సేనతోఁ దొడరి యు , తేనెకంబుతో నెల్లి ర
మ్మి వేళం తెనుపోరునం దలసి నీ , యేవుం బ్రహుర్జంబుగా
నావంకం గనిపింపవైతి వది గా , నంగోరియే వీడితిన్

మ॥ సమరోత్సాహము గల్గునేని కడఁకా , నైవ్యంబుతో రమ్ము ప్రా
ణములం దాఁపఁ దలంతువే జనక క , న్విం దెచ్చి యొప్పించి రా
జ్యము నీతమ్మనకిచ్చి కొల్వ మతనిన్ , జాకుండుకున్ వేటు మా
ర్గము లే దెన్ని పిదఱఁ జూచినను వి , క్కంబిద్ది లంకేశ్వరా ?

మ॥ దురిమే సేయఁదలంతువేని బలనం దోహంబు చేకూర్చుకొం
చిరవారన్ శ్రమదీర్చికొంచు వది నా , యత్తంబుగా రేపె నీ
శిరముల్ నాశంపాశి కాహుతిగ న , ర్పింపంగ రమ్మింక ని
ల్వరమున్ లేదు నిజంబు మాయలును చె , ల్లంబోవు రక్షోధిపా :

తే॥ నేఁడుకాంచిత గాలికి , నెగయు దూది, పింజలట్టులు నీసేన , విజిగి కలఁగి
కూలుటలు నేటికేగి రే , పాలమునకు, రమ్మనుచుఁ గరుణాకుఁడై , రాముఁడనంగ.

14. కుంభరర్ణ వధ పటలము. (363)

సీ॥ దిగ్గజంబుల పోటు , లివిరి యొర్చిన తొమ్ము, కైలాసమెత్తిన , పున భుజములు
జగదాల తపసి మె , చ్చుగఁ దాడు నాల్కయు, శివుడిచ్చు కత్తియు , శీర్షకములు
శౌర్య సంపదయును , సంగరస్థిర వీడి, త్రిజగంబు లేలిన , దితిజ విభుఁడు
తలయెత్తనీని యు , తలపాటుతో భంగ, పాటుతో బిడియంపు , బరువుతోడ

తే॥ భటులఁ గన్నెల్లి చూడక , పట్టఁ జేరు, సుతులఁ బ్రేమను కాంచక , సతులఁ గనక
పరవి యున్న సేననుగూడఁ , బాడిగొనక, వెంటపచ్చు వారలను భా , వింపకేగె.

తే॥ కమలపదనల కనులు బ , ధములపోల్కిఁ, గష్టములె కూర్చెనుతుల వా , క్యములు రామ
బాణములవలె నొంచెఁ బె , ల్బల వయోధ, రములు తన భుజములవలె , బ్రమద మిడవు

తే॥ మంత్రములు తెచ్చుపృథ్వులు , మందయాన, లై న భార్యలు సైన్యనా , యకులు బంధు
హితులు ప్రతిమలవలె నిల్వ , దితిజవిభుఁడు, దంతివలె నేగి చేరె నం , తఃపురంబు

తే॥ అవక నొక పైడిపీటపై , నమరి చింత, యిందుకంత కుండి యో , చించి పిదప
గంచుడిని పిల్చి వేగ వే , గరులఁ దోడి, తెమ్మనుచు నాజ్ఞయడ వాడు , తీవ్రగతిని.

తే॥ వెడలి వాయువేగుఁడుమరు , తుఁడు మనోగ, తియుమహామేఘుఁడాదిగా , దెలివి గలుగు
దూతల నసంఖ్యజనములఁ , దోడిలేర, వారలకు రావణుం డాజ్ఞ , వఱలఁజేసి.

తే॥ ఏడుదీపులయందు మ , హీనరముఁ, జక్రవాళంబు మీదను , నర్చుభువన
మందుగల రాక్షసుల వడి , నరుగుదేర, నాజ్ఞ దెలిపి తోతెండని , యనిపి వారి.

ద॥ క్రమముగ నాజ్ఞమోచి యుడి , గంబులు సేయు త్రిలోకవాసులున్
దమవిభు బావమిద్దియని , తత్పురకన్ గమవింపలేక దెం
దములఁ దపింప రామ కర , దారుణ వేదన నోర్వలేక నా
గము తననెట్టఁ జేరుక్రియఁ , గర్భురనాధుఁడు చేరె శయ్యకున్.

ఉ॥ సుందరియైన జానకి వ , సుందరపుత్రిక నిండియున్న యా
దెందమునందు నిండుగ బి , దెంబు గడల్కొనఁ దోడఁ జింతయున్
గ్రంధుగఁ జేర నించుకయఁ , గట్టిడి కూరుకురాక లోపలన్
గుండుచు భంగపాటు వెలి , గొల్పఁగ గొప్పగ నిశ్వసిండుచున్.

ఉ॥ పాతిన వేలుపుల్ నరులు , పల్పన నవ్వుడురంచు శాత్రవుల్
మీఱఁగ నవ్వు వారనుచు , మెట్టుకు సిగ్గు వహింపఁబోఁడు లం
కా రమణుండు సీత నగుఁగా , యని మిక్కిలిగాఁ దపించె నా
నారులు నవ్వ నైఁపనగు , నా మగవారికి నిల్వరంబునన్.

అ॥ అంత నసుర కాత , యగు మూల్యవంతుండు, వృద్ధు మేను విల్లు , విధము వంగ
రావణునకు నగు వ , రాభవంబును విని, వచ్చి కూరుచుండి , వానిపజ్జ.

- ఉ॥ వాని పరిస్థితిన్ దిగులు , వాట నెగాదిగఁ జూచి చూచి య
క్షీణ తపోనిధీ! కడిమి , చేడ్చడ ముమ్మరమైన పోరునం
దూనితి నోటునందు దిగు , లొంది కృశించెదె; యేమియయ్యె; నా
మానవు లెట్టిరో; తెలుపు , మా విన నాచది తత్తఱించెడిన్.
- ఉ॥ మనసును మేను కన్నులును , మండఁగ శర్కరయైన వ్రాక్షయై
నను రుచి గానలేని వహి , నాఁకయెండఁగ దైత్యనాథుఁ డి
ట్లనియెను తాఁసాఁపుటల , నందిన మర్త్యులతో రబంబు కూ
రెను మన వంశగౌరవము , వ్రీలెను నాస్థితి గోడిగంబుగాన్.

రావణుఁడు మూల్యవంతునకు రాముని పరాక్రమాదులు తెలుపుట

త॥ తాత! రుద్రుఁడు మెదలుగ, నాతత లోకముల వార , లందఱు పెలుచన్
నాతోడైన సుమిత్రా, జాతుని బాణముల కాగఁ , జాలరు వింటే.

చ॥ సమరమునం దగణ్యమగు , సైన్య కదంబము రూపుమాపుచో
దమదముపూర్ణి మోటమిని , దార్పెడుచో నులిమట్టి యుండలన్
దమకముతోడ మందరకుఁ , దొలఁగ నేసిన నాటి లీల చం
దమునన యుండె గాని భయ , దస్థితిఁ దల్పఁడు రాముఁ డయ్యెడన్.

ఉ॥ రాక్షససేన దట్టమయి , వ్రాలిన లక్ష్యము దప్పకుండు రా
మాక్షయ బాహుంపుము శ , తాంగ తురంగ మతంగజాడులన్
బక్ష శిరోది మధ్య కర , పాదములన్ వడిఁ ద్రుంపుఁగాక యే
క క్షణమైన నేయెడను , గాఁడుదు దుయ్యక యందు నిల్చునే?

ఉ॥ రాముని చేతినుండి వ్రద , రఁబుట వెల్పుడు విమ్మటన్ జగ
త్ప్రేమముఁ జొచ్చఁగాని వెను , ద్రొక్కవు కల్పము దాటవచ్చుఁ ద
దీవు శరవ్రహ్మకములు , వీడవు చిక్కులఁ గాల్చు మాటు ప
ల్కేమనఁ గాల్చు వైర మెద , నెంచినఁ గాల్చు లయాగ్నిఁ గాలుచున్.

ఉ॥ మేదవుఁ ట్టెచ్చుచున్న వడి , టుంటిని రంధ్రము సేయుచున్న నీ
దారణి వ్రచ్చుచున్న జల , దంబుఁ జెదర్చుమయన్న వారిధిన్
నీరముఁ ద్రావుచున్నఁ దన నిస్తుల సాయకపాళి శ క్తికిన్
నేరుపుగాగ దోష వని , నిల్చునొ నిల్చునొ వాని దాటికిన్?

ఉ॥ అమ్ముల నెత్తికొంట గొన , యమ్మునఁ గూర్చుట యేయటల్ విలా
సమ్ముగఁ దోచెఁ గాని తెల , నంబుగఁ గాంచెడు వేల్పులేని స్వ
ల్పమ్మును గానఁజెరి కర , లాఘవమున్ శర లాఘవంబుఁ బ్రా
ణమ్ములఁ గ్రోలుఁదీ చనుఁడ , నం దన నైన్యము వోలె వెల్పుడున్.

క॥ ధరణి నాధుని శర సం, చరిణమ్ములు సురివి వాక్య, చరిణ గుణాలం
కరణ ద్వనులం గలిగియు, విరమణములు లేవి విబుధ, వినుతికి నెక్కెన్.

చ॥ భవుని త్రిశూలముఁ మరుపు, పత్రము వెన్ను ని చక్ర మాడిలోఁ
జవి గనినాఁడ భేదము ని, జంబుగ నెక్కువ యున్నదయ్య; రా
మవ శరవేగమున్ సయింఁ, గారయె క్రుంగిరి నేనుగార వే
తెవ రిఁకఁ దచ్చరాలిఁ గిను, లెల్లి కనం గల వారి రీధరిన్;

తే॥ రుద్ర బాహుష్టకంబు నిం, ద్రుని భుజద్య, యంబు విష్ణుని బాహు స, హస్తకంబు
నితని యొక వ్రేలి బలిమికి, నీరు రావు, తాళఁజాలవు రాకి య, తార్ద మిద్ది.

తే॥ వీరు లెందఱేనియు నుగ్ర, విష్ణులైనఁ, గార్తవీర్యుఁ టోలినవారు, కారు నిజము
అట్టి యర్జునుఁడును రాము, సనుజు పాద, భూశికిని పోల్చిసాటి కాఁ, జాలఁదయ్య;

చ॥ త్రిపురములన్ దహించుతటి, శ్రీగళుఁ దూనిన విల్లు దాని ముం
దెవుడును వేడ్కఁచేని ధరి, యింపఁగ నొప్పదు దానికొక్క వే
ఱువమితి పల్కఁచేమ క్రుకు, లొక్కెడఁ దప్పినఁ దప్పుఁగాక యా
తవన కులెండ్రు వాపము ప, దల్పు రెండులు తప్ప నేర్చునే;

పీ॥ వెలలుచో నల్లమో, ములచేల్పుఁ టోలును, చెరుచోట సహస్ర, శీర్షఁటోలుఁ
బగఱఁజేర యుగాంత, ఛైరవుఁటోలు నా, చిలుకుల పనులు ప, చింప నరసి!
నా బలగర్వ మిల్, సశియింఁ జేసిన, నన్న వేతొక సాక్ష్య, మెన్న నేల;
వాడు పట్టినవిల్లు, పదమటిదో; తూర్పు, దో; దక్షిణపుదో; యత్తరపుదో;

తే॥ మూలలందలిదో; విశాల, ఘోష, గలదో, ముటిదో నమ స్తంబును, మేవినదియో
యెఱుంగఁజాలకుంటిని కుడి, యెడమలఁడు, నిక్క మేవంకనుండెనో, నేర నిఁకను.

మ॥ పసుదాకీకుని వాహనం బనిలుఁడో, వైశ్వానరుండుో విభా
వసుఁడో కాలుఁదొ కావలెం దెలియఁగా, పచ్చుం బ్లవంగంబుగా
పెర నక్కోతి మొందుచు చేతి లరగ, ద్వేష్యుండుఁ గావించునే;
యసమానోన్నతి నొంద దద్దియన నా, యజ్ఞత్వముం దెల్పదే;

చ॥ కదనకలంబుఁ జేరి యెఱుఁ, గంచగు నక్కఱలేదు గౌరవా
న్నదయగు ఛాత్రి కీడయిన, జానకి రాముని మేనుగాంచి నీ
తిదమగు వాని పీఠ విహృ, తింగని యుండుట మన్మథుండు నే
మొదలుగ నెల్లవా రతివ, మందఱు గుక్కులు గాక యన్యలే;

క॥ నాశము గలిగెడి వేళను, శ్రీక విరించు మహేశ్వ, రేంద్రాదులచే
నాల్లక యుత్తమ పను, దేకు నొకని వైరిగాఁగ, సెనసితిఁ దాతా;

చ॥ అనవిని మాల్యవంఱుఁ డను, నన్న; వచించితి మున్నె నీకు నేఁ
జనవున వానిఁగైకొనవు, చాలఁ జిరాకును గొంటి వా యకో

పనుడు విభీషణుండు తెలు , పన్ వినకుంటివి కారణంబులు
న్నను పరికింప కుంటి విశ , నాకరమా వివరింప శ్రేయముల్;

చ॥ కటువుదాగాగ నున్నను సు , ఖంబులం గూర్చెడు పద్మతుల్ విశం
కటగతిఁ జర్చచేసి యొడి , కంబుగ నిక్కపు బంధులాడ నొ
క్కటియుఁ జెవిం గదింపక ము , ఖస్తుతి చేసెడు మూర్ఖ వాక్కులం
బటిమగ విన్ను నీ గతిని , పాదొనరించుచు నుంటి సర్వమున్.

తే॥ అనుడునవ్వలనున్న మా , యావిమిన్న. యగుమహోదరుఁడెడసొచ్చి , యతనినుజిమి
చూచినొచ్చిన ప్రభు నిట్టు , లేచఁడగునె, యనుచునుత్సాహకరముగా , నాడఁదొడఁగె

ఉ॥ మేలు దలంచి మంచితని , మేవడిగొన్న యనంతరంబు గె
ర్చే లభియింపనిమ్ము మఱి , యెడ్డమిచే ననువుల్ త్యజింప నో
చే లభియింపనిమ్ము తమ , యెన్నిన పట్టున నిల్చుచే మహా
శీలు? లక్షణంబు వెను , చెంగిన విందయు రౌఠవంబగున్.

తే॥ అల త్రివిక్రముఁడును త్రిపు , రాంతకుండు, పోరి యొడిరి వైభవ , స్ఫూర్తి చెడఁగఁ
జంచలీకృత కైలాస , శైల; నదుల, తోడి పోరున కీపు వె , న్నాడుదేమి;

చ॥ గెలిచిన వార లోడెరు , గెల్చెద రోడినవార లొక్కవోఁ
గలిమిగలారు క్రుంగెదరు , కల్మి సహింతురు లేకవారన్
బలమున కొక్కయెల్ల కను , పట్టునె; యల్ప తపః ఫలంబుచేఁ
దొలఁకెడు రామశ్రేణుల , దొడ్డగఁ బల్కెడు బట్టు పోలికన్

ఉ॥ వీతను వీడితేని యొక , చెట్టుయ రా దటు వీడకున్న చో
వీతముగాఁగ జీవముల , నీగన నీగఁగవచ్చు వేటు సం
పాతము గల్గినె? సీర , బంధుర గౌరవ మింకిపోవఁ జిం
తా తలిమంబుపైఁ బొరలి , రాసము నొందినఁ దప్పిపోవునే.

ఉ॥ ఊరక యిట్లు మున్నెనుక , బుయ్యల లూఁగుచునుండ లంకలోఁ
బొరులతోడ మమ్ము ఫల , పావపబ్బందము వోలె రాము చిం
తారడ మొప్పు నార్పడె; జ , లార్థవమందొక కొంత నీరమున్
సూరుఁడు త్రావ నంతయును , శోషిలె సంపదలంగఁజెల్లనే.

మ॥ మును ముమ్మూర్తులు వేల్చులోడి పఱవన్ , మల్లోకముల్ నీచహా
జును పాలించుచునుండఁగఁ దృణముపై , నట్టాడు ప్రాశేయముం
జనయంతాలని మానవాధముల వా , సిం బెద్ద కొండాడి నీ
యనుఁగుందమ్మువి కుంభకర్ణు బల గ , ర్వాడుల్ దీగం బూనెదే;

తే॥ కుంభకర్ణ రప్పించి సం , రంభ మొప్పుఁ, బంపుదేని యతనిఁ గాంచి , పాటి దాగు
వారు; నిలిచినచో వారి , ప్రాబలులను, తీసికొని రాఁగలందు దై , శీయ ంద్ర;

ఉ॥ నాపుడు రావణుం డతని • సర్వీరిమెచ్చి రుమాః వైభవ
 శ్రీ విలసిల్లఁ బల్కిరివి • ప్రేమకు మేఘముఁ గలుగెనుఁ ది
 షో వన పాలకుండ పని • స్కీర్తి సమాహితచిత్తు డయ్యెఁ వి
 ఘ్నావరి వచ్చునేమి నడు • మంతరముఁడు వినాశవేళలన్ :

కుంభకర్ణుని మేలుకొలుపుట

మ॥ ఇది మేఘంబు వచించి రావణుఁడు మీ • రింపారఁగా నేగి యె
 వ్వదమైనం దగఁ గుంభకర్ణు నిదురన్ • వేలొలి రోదైండనన్
 బదఁడంచున్ యమదూత లట్లు లసుర • వ్రాలంబు నిద్రాకు నిం
 టి దరిన్ వారిట నిల్చి లెమ్మనుచుఁ దా • టింపంగ వాచ్యంబులన్.

ఉ॥ లేవని కుంభకర్ణుఁ గని • లెంకలు లోనికిఁ జొచ్చి శేఠువఁ
 గ్రేవఁజోయి తోమర వ • రిష్ట గవాచల మస్తంబుపైఁ
 జేవ యెలర్చ మోదియుఁ గృ • శింపని నిద్దుర గాంచు దానవున్
 సేవకు లంతఁ గన్గొని వ • చించిరి చీదట యగ్గరింపఁగన్

ఉ॥ నిద్రాదేవికి ముద్దుకూనఁ విను ని • ర్నిద్రుండు కాయండు నీ
 నిద్రాధంగము చేసినాఁ దలువమా • నిద్రాకుశన్ వీడి పె
 న్నిద్రం బొందుము కాయమందెరమునన్ • విఠారు ప్రేమంబుతో
 భద్రంబుల్ సమహార్యె నగ్రజాఁడు నీ • పాండిత్యమున్ మెచ్చుచున్.

మ॥ కొఱలేకుండిన దానవారి బ్రదుకుల్ • షోభంబులం బొందఁగాఁ
 గొఱవిం జేకొని నెత్తి గోకికొను మూ • యుబోలె మీయన్న యి
 క్కొఱగముల్ పొనరించి దీర్ఘమగు కూ • య్క న్నికుఁ జేమార్యె వి
 క్కొఱయొ నిద్ర యిఁకేల లెమ్మనుచు ర • షోవీరు యంకించుచున్

ఉ॥ నొచ్చిన కేట పిక్కిలిగ • నొవ్వఁగఁ గొట్టియు మేలు కాంచమిన్
 గ్రద్దఱుఁజోయి రావణుని • గాంచి ప్రభూత్తమఁ తమ్ము నియ్యెడన్
 జెచ్చెర లేప మావలనఁ • జెల్లదటంచు వచింపఁగా నతం
 దెచ్చగ దంతిమాఁకలఁ బ • యిం బఱపించుచు లేపుఁ దీయెడఁ.

తే॥ వారణములు క్రొక్కినను లే • పకయయున్ను, మీకుఁగల నేర్పులంజూపి • మేలు కొలుపుఁ
 దనుచు వేపురు మల్లర • ననుప వారు, ప్రభునిచింత వీతఁడు తీర్చ • వలఁతి యనుచు.

చ॥ రలఁచుచు నిద్రలేపఁ జని • ద్వారముతీయఁగ వాని శ్వాస మ
 త్యలముపుగాఁగ వీవ జడు • లందు దగుల్వడి లోని కేగుచున్
 వెలి కరుదెంచుచుం దగులు • వీడమిఁ జేకు లొకకొకఁకు వి
 ట్టలముగఁ బట్టికొందును ది • టంపు బలంబున దాటి రంకిలన్.

చ॥ ఇతనిని లేపు మార్గమిక , నేదని నోటిని ముక్కుగాంచి నీ
మతులయి తాకగా వెలిచి , మందలఁ గాహా శంఖరావముల్
శ్రుతుల కడం గదించుచు ము , మండి గదాదులతోడఁ గాలు గే
లు తల నలంగ మోడియుఁ గ , లుక్కన కుండుట గాంచి వేనటన్.

తే॥ ప్రభునియిత్తురువొంది తు , రంగములను, తోలి త్రొక్కింప నది తల్లి , జోలపాడు
కరణి నూఁగింప నా కుంభ , కర్డుఁ డంత, గుట్టువెట్టి గావండు , కూర్చుకొందె.

తే॥ అనురులంత నేలికయొస్త , కరుగుదెంచి, చేయఁదగిన యుపాయముల్ , చేయఁదక్కియె
గేలు నొచ్చె హరులు త్రొక్కి , సోలిపోయె, నేమియును లాభ సుగవడ , దెట్లు ననుడు.

తే॥ కరుణహరులు లేరులుద్రొక్క , గదలకున్న, కుంభకర్డు కూఁములతోఁ , గ్రుప్పెగదల
మోడియైన మీకుం దోఁచు , నేడియైన, తేసి విద్దురలేవ పి , చ్చికొని రండు.

తే॥ రిత్త రాకుండు పొందని , తత్తయింప, ననుజ ననుమతి నాటని , యనుజుఁ జేసి
గూబలంబు కూఁములతోఁ , గ్రుప్పెక్కుమి, ముప్పెములతోడ దుచ గా , సుకలికేకె.

చ॥ తలపునకంటె నెంచిన యు , చగళశీరుడు కుంజికుడు డ
మైలపనఁ జచ్చిఁగి యొక , మేటరి ప్రాణములొందు కైవడిన్
మెల కుప గాంచి లేకె దు , మిదిని నొకఁ డ్రిప్ప మేళ్లరుం
బలెఁ చనుమేను చిక్కులు , బరల్ గఁ గన్నులు వాసి మందఁగన్.

క॥ ద్రిజగంబులు వడఁకఁగ ది, గజములు నలియుఁ బదియు , గొంగం బాజన్
గుజగుజలువోఁ ద్రిమూర్తులు, గజబిడి మెరియొడఁ గుంభ , కిచ్చుడు లేకెన్.

ఉ॥ ఆఁలలి మీట మేలుకని , యన్ననల వాంఁఁ దేవమోముతో
సోఁకుట వండిదన్ను దిను , నొక పలుమందిల బలం యొప్పుమున్
మేలుకొ దొడ్డి మేలుగులు , మిలుపు సువ్వుము పంపు మెక్కి రా
ద్దాలలి లేవ దున్నులు , హస్తము లాన భువించి లేకున్.

క॥ దెడిగొంగు గనులు విచ్చెని పరుగుల నొకేఁ బట్టి , వింపగఁ జేయన్
జదనిది చండలిసేయన్, నడిగా రవి బట్టి ప్రాణంఁ గా నను పిన్.

పీ॥ కూర్చుండియుండ రి , జోరీకు రావణు, నిలిపింబ పొదపు , కెగమివాడు
పడలి యలంపంటి , పనుకొలు లంపాదు, పరి వెల్పువంటి వా , ల్పరగువాడు
గిత్తనూనములు చ , ప్పెను కుక్కలును పెం , బిలు బిరు దిం , దిచ్చుడువాడు
మిదిగ మాఁలలి , తీట నాముధముల, నమరి నొకవిక , నొకవాడు

తే॥ కలుట హుంబు తేలను , గలుగువాడు, నగమ వారి నిచ్చిరి వాకి , విగిదివాడు
నగునము గలవాడు న్నబ్బరో , సములవాడు బడలి విలుపులు స్రావలు , వికరివాడు

తే॥ ఇంద్రు నుద్దువాల్చిన చేతు , రెత్తి ప్రహరి, చనియ బురుజుల మెల్లనఁ , దడపివాడు
శక్తి చేతఁదాల్చినవాడు , చనికి సింహ , నర నూనముల్ దిననోరు , కెకపివాడు.

తే॥ పడకయను వారినిదినుండి , పైకిలేలు, తనగు నిడుపైన మేనిపై , దెసరి యలము
 బాడబాగ్నికీలలో యనఁ , చిరఁగు పడుపు, పేగుడైన రోమంబునఁ , జెలఁగువాడు
 తే॥ దెసల గెలిచిన దళకిలు , నెనిమిసరు, బిరి చింద మయాబుండు , జాలవేడుఁ
 డదఁగి యుండఁ దిగిన గుహ , లనఁగ నిద్రఁ గప్పు పీడని లోఁతగు , కనులవాడు.
 తే॥ వారణంబులు చరియించు , పర్వతగుహ, పంటి దోమిల్ గల ముక్కు , వలలువాడు
 కొండ చిలువలు నిద్రింపఁ , గూడునట్టి, పెద్ది శ్రవణ రంధ్రంబులు , మెయువాడు.
 తే॥ బన కుంభకర్ణుని గవి యన్నగారు, పిలుచుడున్నారు మిమ్ముని , విన్నవించు
 సేవకులతోడ జనె దళ , శీర్షుడున్న, మందిరముసకు సగరానఁ , గ్రంధువుట్ట.
 తే॥ పెద్దకొండ పడుడిన , విధముచెరియఁ, జాగి రమ్మఁదన్నకు మ్రొక్క , వేగయెత్తి
 గ్రుచ్చి కొఁగిలిండుకొనె ర, డొనిరుండు, కొండ కొండను తడవిన , కొమరుదోప.
 తే॥ ప్రక్కఁగూర్చుండనిడుకొని , రిచ్చమధ్య, ఘటఘటకొన్ని రెప్పించి , కాంక్షకొనఁగి
 పలల మిచ్చి తెల్లని పట్టు , పప్పుములను, రిచ్చిభూషణముల నహ , రముగఁ బెట్టి.
 తే॥ ఇంద్రుఁ దైరావతంబుతో , నీగిపాటు, వేళఁ దప్పి జాణిపడిన , వీరపట్ట
 మమర పాలధాగమున లం , కాదినాయ, కుండు రమ్మన కర్మలిఁ , గూర్చికట్టె.
 తే॥ మెలపుత్తపడి మేనెల్ల , మెజయుచుండఁ, జెందెర మలందిన గజంబు , చెలువుదెలువ
 మొగులుఁబోని దేహంబున , బుగులురావి, చందనముపూసెఁ దఁడు హ , న్తములతోడ
 తే॥ విసము కసిమనఁగినరీతి , విప్పుఁద్రోవ, యొరయ విల్చిన తమ్ముని , యరమునందు
 భవుఁడు ప్రేమతోనొనఁగిన , పహ్నిఁబోలి, వెలుగు కవచంబు దొడిగెను , విబుధవైరి
 ఆ॥ ఎడమకన్ను బొమయు , నెరమ చుజంబును, కంపమొందఁ గుంభ , కర్ణుఁ డంత
 నన్నఁగంచి నంగ , రాలంతరకషేల, సేసె దనఁగఁ జంక్తి , శిరుఁడు తెలిపె.
 ఈ॥ సుపతి సుతు లిరువురు వా, నర సేనలతోడ పచ్చి , నగరమ్మున పెం
 పట ముట్టి యెప్పు రెన్నఁచుఁ, బొరయని విజయమ్ము గొనిరి , పొరిగొను వారిన్.

కుంభకర్ణుఁడు రావణునకు హిత ముపదేశించుట.

ఉ॥ నావుడుఁ గుంభకర్ణుఁడు మ , నంబగు యుద్ధము సంభవించెనే ;
 పాపనియైన జానకికి , బన్నము లింకను నీగలేదాకో ;
 దేవ మనుష్య లోకముల , దీపిత రాక్షసకీర్తి మానెనే
 యీవగ దాపరించెనే న , యుద్ధ కులంబునకున్ విశామమో ;

చ॥ సమరము దాసెనే ; యదియు , జానికి కోసమే సంభవించెనే ;
 కమలదళాక్షిపై , జెడుగు , కామము వల్లని మున్నెయంటి నే
 శ్రముల విసంబు గల్గిన పృ , దాకువుఁ బోలిన దాత్రిపుత్రి పైఁ
 దమి ఎడకుంటివో ; విడక , తక్కుటయున్ విధిక్యత్యమేయగున్.

చ॥ పసుమతిఁ గెల్లగించి మల , భంబుగ నెత్తఁగవచ్చు లోకముల్
కసిగొని మ్రింగవచ్చు టము , కాఁతుని సంగరమందు గెల్పు మా
నసమున నెంచుటల్ జనక , నందిని మేను పరిష్కరింపఁగాఁ
టొనఁగునటంచు నెంచుటను , పోలును రాక్షస వంశ భూషణా .

చ॥ గెలుపును గల్గునే ? మరియఁ , గీర్వడుఁగాక పులస్త్యు డాత్మ స
త్కులమున మేలిమిన్ జెడఁగఁ , గోరి యెనర్పితి భూగుణంబు చే
జల గుంఁమున్ విభిన్నుచుగు , జానున నుత్తమ వంశ కీర్తి నీ
వలన నశించె నర్హమును , పాడుపడెం బలుఁగులం గటా :

క॥ ఇచ్చితి జయము మహపునకు, గ్రొచ్చితి పల్లంబు బందు , గుండు న్నికున్
దెచ్చితి పలువగలఁ జెడుగు, వచ్చితి వానిచ్చఁ దొలఁగు , పద్ధతి గలదే :

తే॥ మంచి ధర్మపద్ధతుల శ్ర , మించిచేసి, వన్నె మున్ను గూర్చితి బల , బాగ్యములకు
నట్టి ధర్మంబు సేవయి , యడచివైచ, నందితంబుగ నెవ రుద్ధ , రించువారు :

చ॥ త్రికరణకుది యుల్ల నీలి , దీన శరణ్యత ధర్మ వర్తనల్
ప్రకట పరొకకాఁమును , భాసెలు పుణ్యులమ్రోలఁ గల్గ బూ
టకములఁ బాపమందును వ , టారి తనంబు పహించినట్టి మో
టకులు ఆయింపనేర్తురె : లో , అంగునె ధర్మ మధర్మ పీడచే .

చ॥ మఱియొకమాట విన్నఁ గడు , మంచిదెయ్యో విసవేని లెన్న యొ
ద్దొఱకములేల : యున్నది , యోధిని దాఁటిన కోఁతి, సీతయం
జెజవడె వారి వక్షమును , చీర్చిన బాణముకడు దైత్యులం
గొఱపడకుండఁగా మనము , గూడితి మేది కొఱంత యెన్నఁగన్ :

కా॥ సీతాదేవిని పీడి రామ పది రా , జీవంబులన్ వ్రాలి ప్ర
సీత ప్రాభవ మొందు నీయనుజు సు , స్నిగ్ధుడవై శౌల్కి త
చ్చేతోమోదన రీతి వ ర్తిలుము , నీ , సేనాతతిం బంపి త
ద్వాతిఁబుల్ నశియింపఁ జింతిలుట భా , ప్పింబొనె : లంకేశ్వరా :

తే॥ పేర్చి గళములఁ బూర్తిగాఁ , గూర్చికొంచు , గడినరంగంబునకుఁ జని , కడిమిఁజూపి
శత్రుల జయించుటో లేక , సమయబో తగుఁ , గాక యిది యుక్తమగు నెలం , కాపురిశ :

తే॥ అనిన విని రావణుండు ని , న్నక్కఱపడి , పలుకుటెన్న భవిష్యత్తు , దెలుపఁగాదు
జెడలి యల్పుమానవులఁ జ , క్కుడఁపఁగాని, సహితములెన్న : తెలిసె న , త్యాహితంబు .

క॥ విడిచితివి పౌరుషంబును, కుడిచితి పుదరంబు నిండఁ , గుడురుగ నింకన్
నడుపుము చల్లనియెడ కటఁ , బడి నిద్దురపొమ్ము రేలు , పవకులు ప్రీతిన్ .

తే॥ మానవులకుఁగేల్పొడ్చి న , మనఁగించి, గూనిమానిమస్కులకుఁమ్రొ , క్కులనొసర్చి
బ్రతుకు మనుగడ తిండితై , బ్రతుకునట్టి, నీకు సీతమ్మునకుఁ దగు , నాకుఁ దగునె :

కా॥ ఓరీ సేవక! సాయుధులగు నీవు , బొంగించి రెప్పింపుదు
 ర్వార ప్రోద్బతి దేవ నాగి నుట ప , స్థలబెల్ల నొడ్డుకొడిన్.
 జేన్వచ్చి మనుష్య వానరులకుఁ , జేన్వచ్చు గాఢండఁగా
 బోంన్ రండవి మెల్లవారలకుఁ బె , బుండ్ల మడియొచ్చె.

చ॥ అని పయనంబుకై తొడఁగు , నెన్ను పసంబుల వ్రాలి కూలమనన్
 మనమనలాడఁ గైకొని షి , మంపుము గెల్పునె పొంది వత్తు నే
 నని పచియింపఁజాల విధి , యార్చుచు గొట్టుచు నుండఁ జాపు ర
 వుని సరి చత్తనేని జన , పాలఁ పందిని వీరు మేలగున్.

తే॥ ఇంద్రజితుఁడును లక్ష్మణు , నిపుణుచేతఁ , బడుట నిక్కుము సేనయో , పవనభూత
 భూతియగు, బావికుఁముఁ , గొందు రెఱుగు చచ్చిచేసి యంచితరీరి , జలప్రమన్న!

క॥ నను గెలిచి లేని పిమ్మట , నను గెలుచుట నిజము , పిదప , నెమ్మి దలఁచి నీ
 తను వీడననుట వెడఁగగు , బనిగొని విడుదెన్న నీ త , పాపం మన్నా.

తే॥ నేర్చి నేరక తొలిసుండి , నేటివారి , నేనొనర్చు తప్పులు గు , వేని నైపు
 మన్న! నీయెదుటికి వచ్చు , బరిచి యిం , నెవె యని కుంభకర్తుండు , వెలలఁబాతె.

తే॥ నిలుచు రావణు కన్నుల , నీరె కా , నెత్తురును చిందె నచ్చటి , నెమ్మి బందు
 గులును మిక్కిలి తపియించి , కుటలినారు, కుంభకర్తుండు పోయెను , కోదాఁబటి.

తే॥ కూలదాడియై చను మహా , కూరులోడ, వెడలుఁగాక సైన్యంబని , విభుఁడు పలుక
 దనుజ బృందంబు వెడలె వా , దృములతోడ, ముంబ సురుతలల యా , మేవుకొనఁగ.

తే॥ న్యందనములపై మాతంగ , బృందముము , గారిబంబుల కేటను , గ్రాణి కేత
 నమ్ము లాజిని లేచు ర , జమ్ము దివిని, మైలపటవ వాని, దుడుచు , శీలనొప్పె

తే॥ ఆముధంబు లొందొంటి రా , యంగ లేచు, నిప్పుకలు వీరుల కనుల , నిగుడు మిడుగు
 ఋణును మిక్కిలి వెలువడి , యలముకతగ, వేడిచేత జీమాతముల్ , మాఁదిరాలె.

చ॥ కరులు కురంగముల్ రథ ని , కాయము పంపియై రథల్కొనఁ
 ద్వరపడి ముంగల న్నడచు , దండును వెన్నల నేగు సేన క్రి
 క్కిఱిసి కుదించి మధ్య నితీ , కింపఁగ లోపలి మూఁక నేపై
 జరణము బూరలేక యెల , నంజన వే చనె సంతరంబునఁ.

ఆ॥ వేయి శరభములును , వేయి సింగములు , వేయి భూతములును , వేయి కరులు
 కట్టఁబడిన దిగిభ , గజమీద్యలేని తే , రెక్కి కుంభకర్టు , దేగుకెంచె

ఆ॥ పరకు చక్ర లింది , పాల గదాసి తో , మర నిషంగ బాప , దర ఖరోగ్ర
 మురల కూల శత్రు , ముగ్ధరాదులఁ దాల్చి, దనుజసేన నడచె , ధరణి యదర.

ఆ॥ వరున వరుసలుగను , వడివడి చేనూని, యంది యిచ్చు రాక్ష , సారి మధ్య
 పాత్రములను పక్వ , పఠచిన మాంసంబు, నినుచు బండ్లతోడ , జనియెవెంట.

పే॥ పెక్కండ్రు పనివాండ్రు , వేవేగ బడిబడి, యిరుగేల వారి యం , దిచ్చుచుండ
గుహను చొప్పించు నం , గున నోట నించుచు, గుంభకర్ణుడు రణ , జోజో జేర
వీని యీకొలపని , వానర వితతితో, బూర్తియై వియచునో , పొడవుకానునా,
వీని కడుపునిండ , వ్రాణివర్గము లెల్ల జాలియుండునె యను , శంకపొడము

తే॥ చరణ ముంచిన చోపెల్ల , శవ మయంబు, వీని మూలాన సమవర్తి , వేఱుక్రాల్త
దారి మెఱిఁ గెనుయముడె ప్ర , తృక్షమయ్యె, బాఱుటెల్లనియమరులు , పరుగు లిడిరి

తే॥ సర్పరాజా శిరమునుండి , జాఱి ఖామి, తోడ మేరువు వచ్చిన , తోయ మొప్ప
కనక రథమెక్కి వచ్చు నా , ఘన రీరు, గుంభకర్ణుని శ్యామలాం , గుండు కాంచె.

తే॥ ఘన పతాకయందున వీణ , గానరాదు, సింగ మున్నది వాని వి , చిత్రతనువు
చిత్తవేగముతోడఁ జూ , చినను పూర్తి, కాదు రాక్షసరూపుడీ , ఖరుఁ దెవందో .

చ॥ ఒక్క భుజంబుదొట్టి మఱి , యొక్క భుజం బగుదాఁకఁ జూడఁగా
నిక్కము కొన్నినాళ్ళు పయ , వించును కాళ్ళు జనించినట్టి గ
ట్టొక్కటి యిట్లు వచ్చెనొకా , యుద్ధము సేయఁగఁ గోరివచ్చు పెన్
మొక్కలుఁ దంచెదం దలఁపఁ , తోలదు ఘోర శరీరుఁ దెవ్వఁడో .

మ॥ ఉదయాద్రిన్ మొలతెంచు భాను కిరణో , ద్యోగంబు మట్టార్చి పె
ల్లదమో చీకటి వించు వీని తనువున్ , లెస్సం బరీక్షించి నె
మ్మది వీతిల్లి ప్లవంగముల్ దెసలకుం , బర్వెత్తె నీనైన్యమున్
జెడరం దోలఁగ రావణుండు గొను నా , బీల క్రూరూపమో;

విభీషణుండు రామునకుఁ గుంభకర్ణు నెఱింగించుట

మ॥ అని శ్రీరాముండు స్రశ్మసేయ విని లం , కాదీకు తమ్ముండు ప
ల్కాను మాయన్న కృతాంతతుల్యుండు లయో , గ్రుం తోలు వాఁడంబుజా
సను గన్నాతఁడు యోగవిప్ర మదిలోఁ జాలింప దైత్యా? నీ
ల్గును, వేల్పుల్ మరణింతు రీయసుర కూ , దుక్ష్మిన్వడి కన్పిచ్చినన్.

తే॥ లేప లేని కల్పముదాక , లేవకుండు, విదురపోతు గారికి మించి , కదలువాఁడు
యమునకు యముండు హరిహరయ , నాజిఁ దఱిమె, రోషజీలుండు కుంభక , ద్దుఁడనువాఁడు.

పే॥ పైనున్న యింద్రుండు , పడకుండఁ జౌదంతిఁ, దేకుచ గిరగిరఁ ద్రిప్పినాఁడు
శ్వసనుఁబట్టి నలంచి , సారంబు దీయంగఁ, బిడుచువాఁడు జలధి , నడచువాఁడు
చేవకుఁ దగు దృఢ , చిత్తంబు గలవాఁడు, బ్రహ్మచే వరములఁ, బడసినాఁడు
కూలిని మెప్పించి , కూలంబు గొవినాఁడు, మరల వీపువలె నదా , చూచువాఁడు

తే॥ ప్రబలి తాటియాకుల గాలి , పడగవోలె, దిరిగినాఁడు జగంబులఁ ద్రిప్పినాఁడు
ఇంతదాఁకిను నిద్రయం , దీతిఁ దుంట, పలన జీవించియున్నది , ప్రాణి వికతి

తే॥ పాడితెరువు గాదిది దీని , పంస మనరు , బ్రాహ్మణి విశ్వయమని , యన్నతోడ
రెండు మాటులు పరితే నీ , తండు దాని. వెడగు దైత్యుండు పెవచెవి , తెట్టినాడు.

తే॥ సాధ్యమైనంతవఱకును , సామముననె, హితము బోధించి తుదకింత , యేని వినమి
వినుగుచెంది మృత్యువు శిరో , వీధి నిలిచె, ససుచుఁబల్కి నీయెడుటికి , నరుగుదెంచె

తే॥ అని విభీషణుఁ డాడ ప , నాటవిభుఁడు, వీనిఁ జంపిన రాధులు , గానఁబడదు
వచ్చునేని చేర్చికొని య , వ్యస పలసిన, పనులు గావించి మిది నీకు , జనునకాదె.

తే॥ అనుచు నతనియొద్దట , బోవ సర్వుఁడెవ్వఁ, డనుచు రాముఁడు పల్క న , యిఁజైన నేగి
కలుపుగోలుతనంబున , బరికి వచ్చు, నేని తోడైర్తు ననె రావ , జానుజుండు.

తే॥ మంచిదని రాముఁడన దైత్య , మాన్యు, డేగి, యరవిరాకను వి మోడ , మందుకుంభ
కర్ణు పాదముల్ తన మస్తకంబు సోఁకఁ, జాఁగి మ్రొక్కు నతఁడు నెత్తి , కౌఁగిలిచె.

విభీషణ కుంభకర్ణుల సంభాషణము

చ॥ కనుల ముద్రకు బిందువులు , గాఢ శిరంబును మూరుకొంచు మె
ల్చున సురమానిఁ జేర్చి యొడ , లం బలుమాటులు దువ్విదువ్వి న
జ్జన తిలకాగ్రగణ్యః కుభ , సంతతులెల్ల నొకండ వొంది తం
చును ముదమందు నారలఁపు , శోషిల వచ్చితివేల యజ్ఞతన్;

ఉ॥ నీ పథయంబు నొందుటయు , విర్రు లేనియుఁ జెందరాని సం
భావిత సౌఖ్యముల్ చెడిని , పద్ధతిఁ గాంచుట వీనులారఁగా
నే విని పొంగి పోయితి గు , ణీ. జమువాతను చిక్కియున్న మా
తావున కేలవచ్చి తప్పు , తంబుమ రోసి విసంబుఁ గోరితే;

చ॥ చెడి కృశించుచున్న కుల , శిష్ట గురుత్వము నీ కతంబునన్
వొడి బడకుడఁ పర్చిలను , కొల్లి టి కైవడి నెచు మోడఁ
బడర వహించు నాతల పు , లాఱి వోవఁగ నాల్కయెండ వి
య్యెడ కిరుదెంచితేల మది , యెంతయుఁ దాపము నొంద నర్హుటా;

మ॥ తన ప్రాణంబులు వోపునట్టి దశ యు , తృప్తినిన్ లోక పా
పనుఁదొ రాదువుఁ దాత్రతాపిని త్రో , వన్ సాహసంపండు ము
న్నె నశించెన్ మరణంపుభీతి యిపుడా , నిత్యాత్ము సేవించుటన్
జననోద్విగ్నత వోయె నింక నెడియో , సాధింప నీ వచ్చుటల్;

సీ॥ సద్కర్మమూర్తి శ్రీ , జానకీనాథుని. కలిసి సేవించు భా , గ్యంబు నోచి
పాపకారకములై , పరగు నజ్ఞానంబు, నన్యదాత్వము సంచ , యంబు ననెడి
మూఁడు దుష్టజముల , మూలంబుతోఁ ద్రెంచి, భవదోషము నెల్ల , బాఱఁదోలి
నిర్మలమూర్తివై నెగడు నీవింకను, పరదారలను గోరు , దుకిత మతుం

తే॥ బంధువులఁగాఁ దలఁతువే ; బ్రహ్మవలన, నీతి ధర్మంబు జ్ఞానంబు , నిర్మలతయు
నమృత జీవితమును పొందెడి యన్నఁ తుదకు, మన కులాచార వాసన , మానవేమి,

మ॥ దనుజధ్వంసీ ధరాత్మజాదిపుఁడు కో , దండంబు నెక్కుంచి హె
చ్చిన కోపఱుబున మాకుఁగా నటఁ బ్రతీ , షీంచెన్ దదీయానుజుం
డును కీశానియుఁ జంపనెంచిన యముం , డున్నిల్వఁ ద్రోవంగనే
రని మాదుర్విధి కాచియున్నది కుమా , రాఁ యెల నీవచ్చుటలో;

తే॥ నీవు రాము శరణుబొచ్చి , నిలువవేని, రాక్షసుల మేము రామ శ , రవ్రజమున
నాశమొందుంగ నుదక దా , నమ్ముపేయ, నొక్కఁడైన లేకుండుట , యొప్పునయ్యె;

ఉ॥ ఘంకకు నీవు పచ్చుట క , లంక వహించిన దైత్య వంశముల్
క్రుంకినమీఁద నెమ్మదిఁ గ , కుత్స్థ మహాన్వయతోడనే చుమీ
శంకిల నేల; యక్షయ య , శస్కర సంపద లందుచుయ్యె; నా
కంకిలి పల్కఁ కింకఁ జను , మా యన నన్నకుఁ దమ్ముఁ డిట్లునుకా.

చ॥ వెడఁగగు నాయెడం గరుణ , వీ డని రాముఁడు నీవు వచ్చినన్
విడువఁడు ప్రేమఁజూపుఁ బగ , పీడు భవాంబుధి దాటఁ జేయుఁ జెం
డదరఁగ నాకొసంగిన స , మస్తము నిచ్చెద లంతతోడ నా
యెడఁ గరుచేంచి రమ్ము కుభ , మింతకు మించియు నున్నె చూడుమా;

ఉ॥ తప్పికొనంగరాదు నయ , దర్శివిశారదః పాఠి దాఁగఁగా
నెప్పు గనంగరాదు మర , జిండుట నిక్కము రిత్త చావఁగా
నొప్పునదేది; నత్పదమ , యొందఁగఁదగ్గది నీకు నింతఁగాఁ
జెప్పెడి పాటి వాడనె; వి , శిష్ట గుణాఃరః యెంచి చూడుమా.

చ॥ చెడుగులె యెల్లవేళలను , చేయుచునుండిరయేని వారు తోఁ
బొడమన వారిలంచు బుధ , పుంగవులంచును బందులంచు నె
డ్డిది వడి యొర్చినొనె నతి , తంబును ధర్మ పథానువ ర్తికిన్;
బొడవగు నింట్టి దీపమని , ముద్దిడ మూలిని కాఁచుకుండునే

ఉ॥ ఉత్తమకార్యముల్ మిగుల , నోర్పునఁ జేయఁగ నింద యబ్బునే -
క్రాత్తగు దుఃఖజాలములఁ , గూర్చును సంస్కారముంచు నిచ్చుచున్
బొత్తులఁ దల్లిదండ్రులను , పుత్తుల భార్యల పీడువారు పె
న్నత్తిని ధర్మమున్ విడరు , వారికి నవ్వియ యిచ్చ మోక్షమున్

చ॥ చెడు గొకరుండు సేయ నటు , చేయని పాఠను వానితోడిచే
యడఁగుట మేలొ, కీదొ, వెర , వాని వివేకిత గల్గువాఁడవే
నుడువుము కిన్నెతల్లి నెత , నూఁకుటచే గద భార్గవుండు చ
క్కఁడఁచె, భిషుండు బ్రహ్మతల , నక్కటఁ క్రుంచె దొసంగు గల్గుటన్.

౬॥ అబ్బి యుంచి నారకము , నందడఁగందగు చెడ్డ కార్యముల్
 పీటఁది చేయువాఁ డనుచు , విజ్ఞులు చేయుదురే; శరీరమృ
 దాని పుండునందు చెడు , నంగముఁగోసి తొలంచి కార్యం
 దూటిచి మార్చఁగాఁదగును; , తోయది వింగువ గల్చు తొప్పనే;

౭॥ అన్నను కాపఁదిగ్గ వెర , వారయ లేద యధర్మ వృత్తముం
 గ్రన్నఁ దొంటిమన్న నది , కాదిక దిక్పతులెల్ల నవ్వఁగా
 దన్నము లొంది ప్రాణములఁ , జాయఁగవచ్చును రౌరవంబునం
 దెన్నిక నుండవచ్చు మఱి , యేది యెనర్పఁగ వచ్చుఁ దెల్పుమా;

౮॥ లోములెల్ల గెల్చితి , లోఁగొని సొంప సేయలేదు భూ
 లోమునందు విడువను , లోలతఁగొర్చితి నేటిదాక న
 జ్ఞాతిలిరోద నాయువును , యౌవనమున్ వృథగా గతించె నే
 డీ కరణిన్ ద్యుతింపఁదిగు , నే యనువర్గ మధర్మవృత్తికై;

౯॥ నెనరున రావువుండు కరు , జీంపఁగ నిద్రయు వీడి సౌఖ్య భా
 జనమగు టీవితంబుగొని , సార్వజనీనముగాఁగ రాజ్య పా
 లస మొనరింప నర్హుడవు , లభ్య పదంబిది కూడివచ్చె నా
 మనవిని చ్యుత పుచ్చక న , మంచితరీతి ననుగ్రహింపుమా.

౧౦॥ ధర్మ సంస్థానా , ర్థులు విష్ణువు రాముఁ , దై జనించెను భాస్క , రాన్వయమున
 నాదిదేవుఁడె యాయ , నపవాదు గల్గునే; యెల్లిదమౌనె; రా , యిదియు నున్నె;
 నీచుల పద్దతుల్ , నీఁగి విబుధ సంఘ , వియమముల్ గొని నీవు , నెగడుదేసి
 రాక్షసాన్వయ మహా , వృక్షంబునకు వేఱు , పురువు దశాస్యుండు , పొలియు పిదప

౧౧॥ నీ కుమారులతోడను , నా కుమారుల , అన్న కొడుకులు సౌఖ్యంబు , లరయువారు
 మన పులస్త్య వంశంబు ని , కృతిననుగును , తెలియవే యంతమాత్రంబు , దీరచరితః;

౧౨॥ మునులు ప్రేమింతురు , దనుజ విరోధులౌ , సురలు ప్రేమింతురు , సూ డడంగు
 కాత్రవులే నీకు . జగతి లేకుండురు , పిందెలు పుట్టెడి , వేళయందు
 పూలు త్రుంపుట దొడ్ , పురుషాల పనియౌనె; జానకీపతియె నై , సర్గికమగు
 కరుణచే నాయెడఁ , గల ప్రేమచేత ని , న్నర్పించి పిల్వ న , న్నంపినాడు

౧౩॥ రాముఁ జేరుతు మేటి క , ర్తవ్యమగును, కాన ధర్మంబుఁ గడపక , కడఁకతోడ
 వచ్చి మేలొందుచుని వాని , పాదములను , వినమితుండయ సత్తై వి , భీషణుండు.

౧౪॥ శిరము భూమి సోఁక , నెరఁగి కాకులు పట్టి, కొన్న పిన్నతమ్ముఁ , గ్రుచ్చియెత్తి
 యక్కు చేర్చి కనుల , నస్రముల్ రాల్చుచుఁ , గుంభకర్ణుఁ డిట్లు . కుదురఁబలికె.

౧౫॥ జల లిఖితంబు వంటి సుఖ , సంపద లందఁగఁగోరి యెల్లవే
 శలఁ దగఁబెంచి పోరికి న , లంకృతిచేసి జయేచ్ఛచేత న

న్నెలమిని పంపు నన్నకు వ , హించిన ప్రాణము లీయకుండ
త్రులకడఁ జేర నాకొనరు , దుఃఖముఁ దీర్తువయేని పొమ్మికా.

తే॥ చెడని ధర్మమార్గము చిరం , జీవితయును, ధాత వరమునఁ బడసిన , తండ్రి! నీవ
జగములకుఁ బ్రభుండవు నీకె , తగినదదియు, సమర మరణంబె నాకు య , శస్కరంబు.

ఉ॥ యోచనలేని మొక్క ప్రభు , వొప్పమిసేయఁ దలంచెనేని యా
లోచన పెప్పి దిద్దు బది , లోఁచుతంబు వినందయేని వీ
రోచిత వృత్తినుండి విభు , నోరెము మెక్కిన వాళ లాజిలో
దాచక ప్రాణముల్ విడుట , ధర్మము; దీడుట కీర్తి మార్గమే;

చ॥ చెలువుగ దేవదాసవులు , సేవలుసేయఁగ మూడు లోకముల్
బలిమిని గెల్చినట్టి రిపు , వారణ సింహాసు రామబాబ ని
ర్దేశ తనూజ బంధు హిత , తండముతో మరణించుచుండఁ ద
మ్ముల నొకరేని తోడ్పడక , పూర్తిగ నీగుట భావ్య మొనాకో;

చ॥ ఎదురొక యంతలేక విజ , యేదిర నెల్లడఁ గొంటచే భయం
బెదగొనియున్న కాత్రవులు , హేళనసేయ నుమా మహేశ్వరుల్
పొదలు నగంబు నెత్తిన ద్ర , పుష్ట భుజంబులు కాలపాళ బ
ద్ధ దళ క్షణిం బొంటిగఁ గృ , తాంటని సర్వము సేరఁ బాడియే;

చ॥ బలితపు రాగికోటను * భాసిలు పట్టణ పం దుర్వతిం
బెరిసి మదగ్రజానువులఁ , దీసిన విద్విషు సంస్తుతించుచున్
గలనిని మార్గజాహతిని , కాయలుగాచిన జొమ్మతో వడిన్
వలకడతేని దుండముఁ , బాసిన యేనును మొక్కనేర్తునే;

పీ॥ హనుమంతు నంగదు , ఎర్కసుతుని వీర, మనుజులొ రామం , క్షృణుల నీలుఁ
గాయలు కనరుల , కై ప్రాఁకులాడు వా, నర యుక్తవరులను , నుజుముచేసి
ప్రాతేయహుడఁడైన , భాస్కరుకై వడిఁ, గదర పంపంబునఁ , బొదలువాడ
హాలాహలముఁ గన్న , యమరులెలె హరి, నేలు దెలక , జెదరిపాటఁ

తే॥ గదలి స్థితవస్త్ర నగ్నియు , గాలి పలువ, విలయమందు జగంబులు , విహ్వలించ
కులమును తేలఁగొని చాటి , గాలిపడగ, పరుగుల విరిగెఁ జూచు , మెరురులేక.

తే॥ కలఁగి పాజక సమర రు , గంబుంబు, నిలుచు రెట్టివారైనఁ , జెలిగివైతు
నాదు పలుకుట మన్నించి , వాడు పడిచి, భాను కుచుఁ స్నేహంబు గా , సాధుకొనుము.

ఉ॥ తమ్ముడఁ యేగు మాజి తుది , దాకిన పిమ్మల రామువేడి త
త్సమ్మతి సంగరస్థలిని , చచ్చినవారికి కాత్తయుక్తి నీ
తమ్ముగ వౌర్వదైహిక విచారముల న్నెఱవేర్చి మమ్మసే
రిమ్మున నారకంబునకు , నేగఁగసీయక యుద్ధరింపుమా

తే॥ శాకమానదు కాగలం , చిర్రు ఫలము, విలిచి కనువిచ్చి కాచిన , నిలువఁబోదు
కలరి నీకంటె విజ్ఞానం , మనులుఁ చింత, నేయవలదు మాయెడఁ; జిరం , జీవి వగుము.

చ॥ అని మఱి చేరఁదీసి ప్రియ , మారఁగ దిగ్గఁగవుంగిలించి మై
బులుకుదుఁ దేవ రెలులుగఁ , బొంగెడి బ్రాతిని బాష్పపూర్ణపీ
క్షణములఁ జూచిచూచి పెలు , చందెగె నేటికి సోదరత్వమి
ట్లని పనవంగఁ దమ్ముఁ దద , లాఁపఁగనేరక వ్రాలె నన్నపై .

ఉ॥ నోరు మొగమ్ము దెందము క , నుల్ వడినెందె శరీర జీవముల్
రాతీ తిపించె పిర్వరకుఁ , దక్కక వాడు పెరుంగ మేలు చే
కూరదటంచు నగ్రజుని , కోరి యనుజ్ఞను వేడి సేవలుం
దేరిమిఁ గేలుమోదప్పఁగ వి , భీషణుఁ దయ్యెడనుండి క్రమ్మఁతెన్.

ఉ॥ చౌర్యము గల్గు మమ్ముఁ దన , జాలి గుణంబులు వీడి వేద వి
ద్యర్యుడు మా విభీషణుడు , బాల్యము పైతము ద్రోసెనంచు నే
చర్యయు లేక క్రుంగిన వి , చారముతోఁ గనునీరు రక్త సాం
కర్యము నొంది వెల్లువలు , గా నటనిల్చెను కుంభకర్ణుడున్.

ఉ॥ వచ్చి విభీషణుండు రము , వర్యుని పాద సరోజ యుగ్మమున్
హెచ్చిన టిక్తి మొక్కి దర , జీశ్వర , చావఁదలంచువారికిన్
నచ్చునె ధర్మచింతనలు , న్యాయము సౌమ్యము నేర్పిచూపి పె
న్మచ్చిక చేసితిని మనసు , మాఱదు పోదు కలాభిమానమున్ .

తే॥ అంచుఁబడకంగ శిరము పం , కించిరామ, చంద్రుఁడనియె నీయెడుటనె , జాలిమాలి
యాజి నీయన్నఁ జంపుట , నర్హమనుచు, మంచిదేయంటి; విడికిని , మాఱుగలదె ?

కుంభకర్ణుని యుద్ధము

తే॥ అనుచు మెల్ల న ననుచుండ , ససురసేన, వసవరావళిఁదఱిసి పో , రునకుఁ దిగువ
నెగనినట్టి రజము నిండ , నీరరాశి, మోష చుదఁగె దద్విధము కా , కుత్తుఁ దెఱిఁగె

ఉ॥ పాతెఁ దురంగముల్ కరులు , పాతె రథంబులు పాతెఁ గొండలుం
బాతెను నేత్ర వెల్లువలు , పాతెఁ గబంధము లెల్లదోటులకా
మీతీ నటించె భూతములు , మిక్కిలి గంతులు వైచెఁ దెక్కముల్
బాతెను కంక గృధ్రములు , తారె వియత్తల మెల్ల నిండుచుకా,

సీ॥ ఎమ్ములు మెదడు మాం , సమ్ము రక్తము క్రొవ్వు, నలిసలిగాఁగ దా , నవులు పడిరి
శిరములు భుజములు , తరులును గిరులును, పొడిపొడిగాఁ గవుల్ , తెడసి పడిరి
వీసిరి రక్కసు , లేసిరి వసవరుల్ , విసరిరి దనుజులు , విసరె హరులు
నలఁచిరి దైత్యులు , నలఁచిరి ప్లవగులు, తిట్టఁ దిట్టిరి కొట్టఁ , గొట్టినారు

తే॥ చీల్చి జీల్చిరి చెలంగంగఁ , జెలగినారు, క్రుమ్మఁ గుమ్మిరి కొఱుకంగఁ , గొఱికినారు
హెచ్చుతక్కువ లేకుండ , నెసక మెసఁగ, రణము నల్పిరి భేదరుల్ , బ్రాంతి నొంద.

ఉ॥ వానసు తోలు గాలియును , వాయువుతాకున కోల్చి వానయున్
మానగు తారకాకగ న , మంబుగ, బోరెడు పోరుగాండ్ శ్రీ
మానిని విర్రరేంద్ర పుర , మాగ్గముఁ ద్రొక్కగనీని కూలముం
బూనిన కుంభకర్ణుడు న , ముద్దతి వచ్చె నమిద్ధరిత్రికిన్.

౧॥ విలయవాతంబునందు జీ , పులుభ్రమించు, ననువుదోహదాని దగు , తొక్కియునెత్తు
చేటులం జక్రముల వార , జేంద్రములను, తగులుకొని నేలఁగూలెను , తరుచరాళి.

౨॥ శైలమల్ వైచుచు , స్వందవాగ్రమునకుఁ , బటతెంచు వానర . ప్రతతిఁ బట్టి
మొనసయొందొకటితో , మోదునుతన్నును, నల చును మ్రింగును , నమలి యుమియుఁ
ద్రొంచును చీల్చును , త్రిప్పి యెగురవైచుఁ , బిడిచి రక్తము మేనఁ , దడవికొనును
నేల నడచివైచి , కాల రానును నీట, ముంచును నిప్పున , నుంచుఁ గ్రుంచుఁ

తే॥ నేరునకుఁ గొట్టు జలనిధిఁ , జేరవైచు, దిక్తటంబులఁ దవుంగఁ , దివిరివైచుఁ
దొడల మ్రాకులఁబడవైచుఁ , గుదియవైచుఁ , బర్వతంబులఁ బడవైచుఁ బాటవైచు.

ఉ॥ భేదరపాళి భీతిఁ గల , నన్ మలఁగెన్ దొలఁగెన్ వియత్కలిన్
వేచెను కంకిగృధ్రములు , పీనుఁగులం దిన మాకమాఁకిరై
మోచిన కొండలెల్లఁ బొలి , వోయెఁ గృతాంతుఁడు సాధ్యనంబునం
జూచెను కుంభకర్ణుడు వ , సుంధర, గోతులఁ జక్కడంపఁగన్.

చ॥ విసరుట కాక్కు తాయయును , వృక్షముఁ జిక్కుదు నేదె తెచ్చుకొం
దెనకమునన్ శుభంబు లుది , యించెను రండిని వానరౌఘముల్
వెనఁ గొని తెచ్చి కొట్టినవి , వేసిన తాలు గిరుల్ కుంజుల
క్కనపడకుండ రైత్య భుజ , కాండము లోర్చె నహాయనన్ సురల్.

౨॥ విసరుతాలు మట్టి , పెళ్లలుఁ దరుగిరుల్ , సుగునూచ మగుచు , మ్రగ్గినడఁగ
వైవ నెదియులేక , వానరుల్ నండ్లీరి, కిలచి డాని త్రుళ్లి తెఱలిసారు

ఉ॥ కొండలు గుంపుగూడి యొక , కొండను వ్రాలెడి పట్టలెట్టెలన్
చండమునంది వానసయిఁ , జయ్యసె నెక్కుచుఁ గేలనొవ్వఁగాఁ
గందఁగ గ్రుద్ది అక్కి పెడ , కాటులు వైచు ఫలంబులేక చే
యం దగ నెచ్చియుం గనక , యంజట, బాటిరి మూఁమూకున్

తే॥ నీలుదొక గొప్పడుం నప , లీలనెత్తి, నిప్పు లురలంగ గిరగిరిఁ , ద్రిప్పివైచ
కూలమున దానిఁ దొడిచేసి , లీలవ్వెఁ, కుంభకర్ణుడు వానరుల్ , కుటలపడఁగ.

తే॥ అవల నొకగిరివైచియు , వ్యర్థమైనఁ , గవులుగలఁగుదురవి శతాం , గమున తెదురు
నడచి విడుగును మించిన , పిడికిలిగొని, కుంభకర్ణుని పొడిచెను , కుతలమదర.

ఉ॥ చేతులు కాలునొచ్చి తన , చేతలు వ్యర్థముగాఁగ నీలఁ దు
ద్ధాతముసెంచి కూలఁ దన , దావలికేలను తాచె దైత్యుఁ డా

పూరిముచేతి పీలు నను , కాండము తల్లగమందె నాయుదో
పేతుడిగాను కూలమున , వ్రేయఁడు నిర్బింపైరి పాడిమై.

చ॥ అదిగని యంగడుండు రిభ , సాల్కయంబున వార్జినుండి బె
ట్టదమగు కొండఁబెచ్చి పుర , డింప నిశాచరుఁ డీలెనంచు న
మృదమున వానరావతులు , మానుగ గంచులు పెట్ట వైచె న
వృదిలుఁడు తాచె దాని , దిన వామకుంబున దైత్యు లార్వగన్.

తే॥ తాచ నక్కండ ముక్కిలై , ధరణిఁ బడియె, నేని తెరువని హరులు పెం , పేది పజవఁ
బెరిమె ముందుంచు పాచింబు , వెనుకఁడివక, యక్కసను కానుగా నిల్చె , నంగదుండు.

తే॥ కుంభకర్ణుఁ డంచ నమోము , మూరనిశిత, వజ్రదండ మెడమచేరఁ , బట్టివైచెఁ
బ్రాణములు పీడిగలపని , పలికి దాని, నంగదుడు పట్టుకొనె వేల్పు , లభినుతింప.

తే॥ పట్టిన దండముఁ ద్రిప్పును, దిట్టండగు కుంభకర్ణు లీపి , యుసులులన్
నెట్టిన గొవియెచనని పిడు, గట్టులు మిదుఁగులులు నెదర , నతనిం దాసెన్.

చ॥ కదిసిన వాలిపుత్రకుని , కర్పూరవర్ణుఁడు గాంచి వాపఁగాఁ
బదరెడు వానరేంద్రుఁడవొ , వాలిసుతుండవొ? యంచుండు ని
ప్పు దపులఁబెట్టి రాక్షసుల , పొంకమడంచిన వాయుజుండవొ?
కొడుకక తెల్చుమా? యనఁగఁ , గోరిక నంగదుఁ డంచ విల్లునున్.

మత్త॥ వాలిపాశముతోడ రావణుఁ , బట్టి దిక్కులఁ ద్రిప్పు నా
వాలిపుత్రుఁడ రామభక్తుఁడఁ , బంతమారఁగ నిన్ను నా
వాలమందునఁ జుట్టి రామపు , పాదనన్నిదిఁ జేర్చఁగా
లీల వచ్చినవాడ నం చద , లించి పక్కఁగ రైత్యుఁడున్

చ॥ మఱుగున నిల్చి నీజనకు , మ్రందఁగఁజేయు మహాపకారికిం
బెరసిన నూడు దీర్చి మఱు , మేలొనరించయేని లోకు లె
బ్రేణికముతో హసించరె ప్ర , వీణరఁ జేసితి మంచికార్యమే
తెలుఁగరు లైన కూరులు ను , తింపరె దీనికి విన్ను? బాలకా!

మ॥ వడి నీలాపును వానరుల్ పొగడ నన్ , వాలంబుతోఁ జుట్టి వెం
బడిఁ గొంపోవఁగఁ గాదుగాని సుమనో , వక్షస్థలుల్ గ్రుమ్మి వె
ల్గుడు కూలాగ్రమునందు గ్రుచ్చికొని వ్రే , లన్ మింటిపై కెత్తి ని
న్నదం న్ంకకుఁ గొంచుఁబోవుటకె నీ . యభ్యాగమం బర్చకా!

అ॥ అనుచు నుజీమిచుచి , యా కుంభకర్ణుండు, చేత వ్రేయ నూలు , చిదురలగుచు
వజ్రదండ మవనిఁ , బడిన నంగదుఁడును, కినుక వాచలేక , కేలుపాచి

అ॥ పొడిచి కూల్చ ననుచు , మెడవంచి దుముకింగ, నసురవరుడు శీర , మడఁగఁ బొడిచె
వావిపోటుతోడ , వాలిపుత్రుఁడు సోలి, నేలఁగూరె నాంజనేయుఁ డడ్డె.

ఉ॥ వెండియుఁ గుంభకర్తుడు క • పిప్రభు పుత్రుని తొమ్ముగాఁడఁ జే
నుండిన కూలమున్ విసర • నుజ్జనశేపెడు సంతలో నగం
బొండు వహించి వాని శిర • ముగ్రత మోడుచు సింహనాద ము
ద్దండతఁ జేసి వాయుజుఁడు • దాకిరిది స్తవ, మాచరింపఁగన్.

క॥ తలపై మఱియొక యెవలెఁ, జెలఁగు మలను చేతఁగొనుచుఁ • జిందజతోఁ గ
ర్వలినుతు తొమ్మున సమ్మెట, వలెఁ దగులన్ వైచి చనుఁ • వర్యం దార్చెన్
ఆ॥ అప్పడు కీళవీరు • లంజక యంగదుఁ, గొనుముఁబోవ గొప్ప • కొండఁ గొనుచు
హనుచు కంభకర్డు • నెరుగు నీశించి, పన్నిదంబు చఱచి • పలికె నిట్లు.
క॥ వైచెద నీపై దీనిని, నీచేవయు నెల్లవారు • నియలి నెఱుఁగఁగాఁ
దోచితివేనియు నీతో, నేచి దురము నలువ కవలి • కేగెదఁ జామ్మి.

క॥ అన విని దనుజాదీశ్వరు, ననుజుఁడు రదనముల కాంట • లదరఁగ నగి నీ
పెనుమల నను సోలించిన, నని గెలిచినవాడ వగుగు • హనుమా • వినుమా :

చ॥ అనుటయుఁ బిన్న నవ్వు నగి • యాశుగపుత్రుఁడు నెపు చేవ గ
లిస దనుజుండవేని తమ • కింపక నిల్వము నిచ్చలేనిచోఁ
జనుము రజనల్ విడిచి • చయ్యనఁ బ్రాణముతోడ నంచు వై
చిన జలియింప కల్గె నిలి • చెన్ భుజమొందఁగఁ జూపి దైత్యుఁడున్.

చ॥ తిరుఁడయి నిల్చి బాహుల వి • దిర్చిన నమ్మల పేయ వ్రయ్యలై
ధరణిని రాలఁ గాంచి నయ • దాంతుడు మారుతి పీని చేవకుం
బరిమితి లేదు రాఘవుని • వాడి శరఁబులె చీల్చఁజాలుఁ గ
ర్వుని భుజాఁకంబు నని • పోయెను దవ్వనగ పీడి యాస్తలిన్

సీ॥ దెబ్బది దెల్లవ • లుట్టురఁ దాకి చ, చ్చినవారు పోవ తే • పించియున్న
వానిరు లందొక • రేఁదు పగులక, క్రూరుని కూలమున్ • కొఱ్ఱునందు
కెడయుదు రిని యొక • గడియలో జగములు, కలఁగుం చమరులు • తలఁగినారు
దాకినవారిలో • దిర్చించి గెలిచిన, వారు నొప్పించిన • వాఁలేరు

తే॥ కడనరంగంబునం గుంభ • కర్తుఁ డడరి, యొక్కకపికాచయ్యె రే • కుండఁజేసి
బట్టయలుగు విహరించి • పౌరుషమునఁ, గీర్తికిం గ్రొక్కచనము గ • ల్గించె నాడు.

తే॥ దుర్జముండగు కపిపీఠ • మర్చనుండు, కుంభకర్తుడు పిరికి • గొప్పబయలు
మున్నగన్యుడు త్రావ గాఁ • జెన్నుచిటిగి, యడఁగినట్టి పమోలారి • ననుకరించె.

మ॥ యమరాశ్మీకు దై న దైత్యు డు మహా • హంచారుడై కీళ బృం
దము చావంగని రామలక్ష్మణుల యు • ర్ధక్రిడఁ గాంక్షించి రం
గమునందే కలరా • యెఱిగిరి • మఱొ • క్కం చున్నదే లంకా • ద
ర్చుచునన్ రాకొక • యందుఁ దా భుజము లా • స్సాల్పించుచుండువైతెన్.

లక్ష్మీణ ఓంభరద్వుల యుద్ధము

తే॥ తరులు గిరులును బాలును , తగ్గిపోయె , గోరిమూలయు నగముపై , గ్రుంగిపోయె
ననుచు ఖచరులు చింతించి , విని యెరకు, గొనుచు సౌమిత్రి తన్ను పే , రొక్కనుచు దాకె

మ॥ రణరంగంబున నిల్చి లక్ష్మణుడు ధ , ర్మం బెక్కు గావించుచున్
గుణదావం బొనరించె నూడిపడ ర , జోహర కంఠసబీ
గుణ సంఘంబులు కర్ణుభేరు లగంన్ , జోడీధరంబుల్ ప్రతి
ర్వజముల్ సేయగ భూపజాలము మహా , త్కంపంబునం బొంపగన్

చ॥ పరపిన లక్ష్మణ ప్రదర , వారము నింగిని భూమి గప్పచున్
దెలుపి యొకింతలేక కరు , రీవ్ర దురంత రుషా శూద్రమై
యెఱచింబోద నోట పడి , నిగల ముమ్ముచు బోయిపోయి య
మొలుకుల రక్తమున్ వెగటు , పుట్టగఁ ద్రావెను తెక్కి క్రక్కుచున్

తే॥ తలలఁ ద్రెంచును నవ్వల , దాటెఁ గొన్ని. తలల నొందిన రీతిని , తనరికొన్ని
కడలకుం గొనిపోయెను , కరుల దూసి, యనురులం దూసి యవ్వలి , కరిగెఁ గొన్ని.

తే॥ మెలుపుగుంపుల కైపిడి , మెలయు పైడి, మొనలతూపులు పటచి య , మొనను గలుగు
దనుజ ముఖ కింఠ భుజ భుజాం , లర మహోరు, జాను జంఘా చరణ వృష్ట , నమితిసతత.

సీ॥ మొదలనుండిన వారి , మోముల మాటి వె, నక్కలఁగలవారి పీ , పులను దూసి
భేరుల కన్నులఁ , దూతీ కాహళముల, నాళంబులం నాటి , కాకెపట్టు
వారి చేతులఁద్రుంచి , వారకు కంఠముల్, తఱిగి కేరులఁ గూల్చి , నటకీ హరులఁ
జూచిన కన్నులఁ , జొచ్చి యేవిన కంఠ, ములఁ ద్రెంచి కడుపులఁ , గలచి ప్రచ్చి

తే॥ దంతములు కాంవా హ , స్తములుక్షీలఁ , గాళువిఱుగఁగన్నులు వోవఁ , గరులగిరుల
కరణి దొరిలించి పొంది , కాండవయము, లెల్లెడం దానుయై యిట్లు , లేపుమీతె

ఉ॥ సేలను పుట్టిపై జరుగ , నేర్చిన వారువముల్ నిరంతర
జ్వాలలు గ్రక్కుచున్ పెడలు , వా పరంపర నట బమ్మెరం
గూలెను కొన్ని పుట్టికొని , కొన్ని చుడంగెను చాచుకట్టుగాఁ
దూలెను కొన్ని నెత్తును , దోగియు వ్రాలెను కొన్ని భాత్రిపై

ఉ॥ పెక్కు శిశిముఖముగ లొగి , బెక్కు విధములఁ దాకి నొంపఁగా
ప్రక్కెను రవ్యపాళి రధ , చోడకు లీల్గిరి న్యందన స్థితిల్
ప్రక్కిరి రక్తవాహినుల , ప్రచ్చి రవములఁ క్రోచుచుండఁగా
నొక్కటఁ బోవు బోప వొక , యోజయుఁ దెన్నును లేక యయ్యెడన్.

విధిని పోలిన నారాచ , విరతి గ్రుచ్చు, కొన్నవియుఁ ద్రెంచినవియును , కూల్చినవియు
రక్తమటమువంటివి రక్త , సిక్తమైన, తలలు మస్తిష్క పంకంబు , పొలుపుదార్చె.

॥ పొడిచి శ్రోచిన , వడువునఁ బడిన తలలు, తుడుములం బడు జల్లుల , తోయమొందె
సర్వ లోకనాయకుని వి . జయ మహోత్స . వమున కుంచిన మొలకల , పాలికలన.

। శరములు నొనకులఁ దగులం, గిరగిర వడిఁదిరిగి కరులు , గీపెట్టుచు వా
సరనైనన్ మసురనైనన్ము, నరయక యరిగినదె పోక , యై యెడచొచ్చెన్.

ఉ॥ ఆమని మీనకేతనుని , యందము నొందిన సుందరుండు శ్రీ
రాముని తమ్ముడేయు వ్రద , రమ్ములు త్రుంపఁగ యామిసీ చర
స్తోమము లేసినట్టి పలు , తోయము లందిన కైదువుల్ రజం
బై మహారాలె రిక్కలు ర , యంబున రాలిన చెన్నుదోపఁగన్.

। కలుకుఁజుమ్ములు శ్రేణులై , కరుల హరుల. తలలఁ దూత తోఁకలడున్సి , యిలనుగూర్చి
నిడము లూనిన దడములఁ , జెండి యరద, ములను దొలిచి జరిగిన న , వ్యతికినేగె.

మ॥ తలఁగించున్ సుఖదుఃఖ సంచితముఁ ద , త్వజ్ఞున మంచాడు పే
ద్దల వాక్యంబునఁ బాపముం దొలఁచు శు , ద్దస్సార వీరత్వమన్
లలితార్థం బుపలక్షణా విడిచి సం , లక్షింపఁగా నయ్యె దై
త్యులకు న్నాక వరాంగనా సుఖ విభూ , తుల్ మించి చేకూరుటన్.

ఉ॥ పాపులు రక్కసుల్ భయద , వాత్యవలెం జెల రేగి రాఁగ నా
తూపులు వహ్నిగుచ్చముల , తోయమునం బురడించి పైఁబడం
గోపులుగాఁగఁ గూలిపడి , కుత్సితులెల్లరుఁ జేరుచుండఁగా
నేపున నిందకుండు దివి , తెచ్చుగఁ బల్క నొకండు గల్గినే?

ఉ॥ ఒక్కరి పాదముల్ మఱియు , నొక్కరి చేతులు వేలు పొట్ట లిం
కొక్కరి శీర్షముల్ దొరకు , నొక్కొక యంగము లక్షణాత్మముల్
చిక్కిన యంతవ ట్టరులు , చిక్కని యెద్దడిచే వడిం గొనెన్
ఒక్కొకబోట యాచకుఁ డొ , కొక్క పదార్థముఁ గూర్చుకై వడిన్.

ఉ॥ కొందఱి ముక్కులన్ మఱియు , గొందఱి వీనులఁ గొందఁ అంఘ్రులన్
గొందఱి దీర్ఘహస్తములఁ , గొందఱి కన్నులఁ గొన్న బాణముల్
పొందిక విద్యయన్ దనము , భూసలిఁ బెంచు కవివ్రకాండ సం
క్రందన వాగ్విరాజిత ని , రంకుళ ధార విధాన వర్తిలెన్

చ॥ ఆసువుగ దర్శదేవతకు , బ్రాణముఁ బోలిన లక్షణుండు గు
ప్పిన విశిఖాలిచే ననుర , వీరులు దాఁగి క్షణంబు నిల్చినన్
గనఁబడు మిత్రియే యని క , కాచికలై పరుగెత్తి సంగ రా
వని విడిపోయి రవ్వలికి , వారని నెత్తురుఁజేయులం బలెన్

మ॥ సమర్థులన్ మరణించినట్టి జనమున్ , సౌమిత్రి దోర్నియ్య దు
ర్జను పాండిత్యముఁ గన్నులారఁ గని యం , తం గుంభకర్తుండు లో

కములం చెన్నె బంబులంబు చియిల శ్రీ • తిరురుదు సొమిత్రియే
నమతం బొందిని మేటి ధిష్ణుని యి • చ్చంబల్కె • బల్లోయముల్

తే॥ గాలియెడదలకంటె వే • గులుగింది, బయ విలక్షణ సింహ ధ్వ • జంబుగలది
అన్నిదిక్కుల కేగున • పైల లేరు, ఎడిగఁ దోరించి లక్ష్యణ • చిదహపచ్చె

క॥ అసురుడు రభ స్థితుండయి, చిహ్నమిగిసి నేలనుండి • చియ్యము నేరిల్
పొనగదని వాయుహనుడు, కొసరి నిలిచి రసధుజముల గూర్చుంచునున్

తే॥ కొదమసింగము గిరినెక్క • కొమడుదోప, నెక్కె సొమిత్రి వానరు • తెలిమి విజయ
నాదములచేసి రమలులు • మోముడిలి, వాసుడు మూపు రభముంటె • ననుపుమీతె

తే॥ వెండికొండపై బంగారు • కొందియట్లు, హనులమూపుపై లక్ష్యణ • చిలయసంత
గడిమికిం దిగు విలు కుఁత • చిల్లు దూని, యెక్కువెట్టి గుహధ్వని • యెన గజేన

ఉ॥ రామని చిమ్మిదీపు మఱి • రాపలు రిమ్మ డ నేను పుట సం
గ్రామము చూడ వేటపులు • రాంజను పచ్చిరి ధృష్టాంతిన్
హామిక మీట గొలుచు • రాతికయంబులు వెల్లడించును
భీమగలిం దుంచు జు • పింఛము చీరులు మెచ్చనట్లుగన్

ఉ॥ మా కులహాషణు బయిన • మానిని ముక్కును గోసెరట్టి పీ
రా • పలుకాత్మ, యాచెరి న • హంబులి గొప్ప గరింబ హస్తమున్
గాకులు మెక్కఁడ్రుచె • న • బంబ • రాత్రమఱా వై నవో
లోకులు మెప్పు గాచిరాసు • లోపములేకని కాబులాడగన్.

చె॥ బలమె కిటి మందె నెన • భానియ లక్ష్యణ దల్లెవ్వి పీ
పలుకులకున్ నడు ర్రవమ • బాసు లిచ్చునగాక బ్రల్లదం
బుకు ను పిచ్చునందియ • బ్రు గి గి నుల్లరిమీను మీకలె
బలుక గ నెప్పలే వుచు • బాధ రుచి కలిరాత్మ దై నకిన్.

ఉ॥ చిన్నం బిన్నుకల్ వొంగి • గాబుముగా బరికించి భేదకుర్
పిన్నుగిలె చెడిల్లు మని • మేదిరి కొండలు పిండియయ్యె నం
చెన్ని చిలంగ వింటు బదు • నెన్నిది తూపులు గూర్చి యేయగా
చిన్నిలో నేని కూల్చె గమ • లాక్షకులు దవలాట దీరుడై

తే॥ అంత గుంబులు ని నిర్జి • రాంతకంబు, బ్రహ్మచర్రంబు బహళరూ • పరమునైన
ఘోరశు మభిమంత్రించి • చూర్చియేసె, జరురుడివయైన మరలింప • జాదననుచు.

తే॥ కన్ను మేల దూరంబది • కాండప్పి, గురియ గాంచిన సొమిత్రి • కాండొకవడి
నదిని యొక దివ్య శరమున • నజికివైవ, బెక్కు రూపులతో నది • పుడమిబడియె

ఉ॥ వాడిమి వేగముం గలుగు • బాణములం బదిరెంట మారుతిం
దోడిమి తగ్గనేసి యరు • ముల్కుల లక్ష్యణ నొవ్వజేయుచున్

వేడిమిమీఱ నూలులుగ , వేలుగ నొక్కొకసారి గూర్చి యా
తేడి మెలంకువం గవివ , దిట్టరి కప్పె ళ్లబులనన్ దిశల్

చ॥ దిశలను గప్పు బావిత , తిం బ్రతి బాణములేసి లక్షణుం
డనమునఁ దూర్చి నెవ్వడి ర , దాంగములన్ విలుగంగఁ గొట్టి క
ర్కశ విశేఖఁబులం బిరవి , రధ్యములైన పిశాచ వాజి సిం
హ శరభ వారముం జదిపి , యయ్యసురోత్తము గొట్టె నొవ్వగన్.

మ॥ పరివేషము నశించి నట్టి తెఱఁగై , భగ్నంబుగాఁ గూలె న
య్యరదం బిప్పుడ చచ్చె సారధియు ని , ప్వానంబు వింద్రాయుధ
స్ఫురణంబుఁ మదిఁ గొల్చి త్రుంగె విబుధుల్ , పూరించి రధ్యంబులన్
శరముల్ త్రుంచెనా , మంత్ర మోః యనుచు నా , శంకించి రప్పట్టునన్.

మ॥ విరదుండై విగతాప్రచాపుఁడయి య , ప్విడుడు దైత్యాసుజం
దురు కోపంబున రేఁగి లక్షణు నను , పూహంబు నేఁ దాని నం
గరముం బూర్తి యొనర్తునంచుఁ గొనియెఁ , దర్పించి ముల్లోకముల్
పరఁగన్ గెల్వఁగ నిచ్చ చిహ్నమనఁగా , బాసిల్లు కూలంబొగిన్.

క ॥ వనధిపై రేఁగి రావణు, ననుజుడు లంఘించె ధరణి , యదరఁగ వానిం
గని పౌషత్రియు మారుతి, ఘన భుజములనుండి దిగియె , గరువం బెలయన్.

తే॥ తమ్మునకుఁ దోడుగాఁడున్ను , దశములుండు, పరిపూసేనకు వినుమడి , పంపనపుడు
తత్పుతన సాయుధంబయి , తరలివచ్చి, యల సుమిత్రా కుమారు ము , న్నలమిక్కిలియె.

క ॥ వానరులు కలఁగఁబాఱఁగ, దానవ చక్రంబు వచ్చి , కిలవడఁ గని రా
మానుజుడు చొచ్చి కలఁచుచు, మానక యెనరేఁగె మారి , మనఁగిన కరణిన్.

ఉ॥ మోదుగువంటి కేశచయ , మున్ నయంబులు నొప్పుచుండు క్ర
వ్యాదుల శీర్షముల్ కరల , హస్తములన్ దురగాంఘ్రులున్ రథాం
గాదులు దొర్లుచుండ దిడి , రావగల్గెల్ల శపంబు లడ్డు క
ల్లె చగులంగఁ ద్రెంకికొని , యంబుధిఁ జొచ్చెను ప్ప మాఱఁగఁ.

తే॥ చక్ర తోమర కూలాది , సాధనములు, యామిసేవరుర్ వైవ రా , మానుజుండు
నడుమనే కూల్పుఁ దున్నలై , పడిన వాన, విఱిగి కూలిన కైదుపుల్ , పెక్కులయ్యె

తే॥ హార కుండల మకుట కే , యూర కటక, వితతి లక్షణ సాయక , విధ్దుమగుదు
ఖండ ఖండంబులై మింటి , కడకునెగసి, యనహమాంకు ఋక్షతతిమా , యొక్కినివెలింగె.

క ॥ సిదములు వింజామరములు, గొడుగులు కేదెములు పీలి , గొడుగులు విండుర్
సుడిసెదు నెత్తురుఁజేలులఁ, బడ నీఁదెరు భూతగణము , ప్రక్కలఁద్రోఁచెన్.

సుగ్రీవ సంభకర్ణుల యుద్ధము

తే॥ లక్ష్మణుడు దానప సేన , లభసు ఘగుల, ముమ్మరంబగు పోరిట్లు , మొనఁగించుండఁ
గుంభకర్ణుడు గని కిన్కఁ , గొప్పరింప, భాసుతుఁడు వానికి నడ్డు పడియె, గడిమి.

తే॥ అనురభజములు విడిగిన , వని తలంపఁ, దగిన దీరున మన వర్వ , తంబువైవ
దానినుడి ఘాటుకి జాలు , నేనుఁగులను, సేనలోని యేనుఁగులు భం , జింపఁ దివిరె

తే॥ కొండచిలువలు పెట్కలం , దుండి జాటి, మదకరులఁ గవ్వెకొనె నట్టి , మలను పట్టి
కరతలంబున నక్కుంభ కర్ణుఁడుంచు, కొనియె దాన రాశాసుల , గుంపుచునియె

తే॥ అలవిలేని బలు దు రావ , జానుజుఁడు, కోతిబేడఁ నీపైచిన , కొంద యిదియె,
యనివహించిది పిసికి యు , పృనుచునూడె, వేల్పు లదిగని మిక్కిలి , వెఱగొనంగ.

తే॥ భానుసూనుడు మఱియొక , పర్వతంబు, ఘెదకుచుండ రావణుతమ్ముఁ , దునుటుకోడఁ
జంపుచునఁ దపస్సుల కాన , శరణేనడరు, తన త్రిశూలమ్ము గుఱిచూచి , తాఁకవైచె.

ఉ॥ కాంచిన వరలెల్లఁ గపి , కాంతుఁడు మ్రందెను మ్రందెఁ గావరే
యంపసు మొట్టవెట్ట పడి , నాకుగప్పత్రకుఁ దిద్దవచ్చి యే
తెంచు త్రిశూలముం దిగిచి , కీఁకువ జానువునూడి వంచి కా
వింజెను తుండ్లుగా, నిడును , ప్రిల్పని దానుఁడు దానుఁడే భువన్;

తే॥ జానకీదేవి సొందఁగి , మాని రామ, విభుఁడు మిదిలిలో శివునిల్లు విఱుచునాఁడు
పుటివట్టి రావమె నాఁడు , పుటై గాడ్చు, పట్టి దైత్యుని కూంబు , పట్టి విఱువ.

ము॥ తన కూలంబు వృధావనంగ హనును , ద్ధార్మ్యంబు చింతించి నీ
మన బాహుబల మన్ని చోటుల నమో , మంబై మహాకార్యముల్
పొనరింపఁ దిగియుండ నున్నట్లుఁ బై పొల్పారుచున్నావు నీ
రెన దె వ్పారలు? పోరుదేని విను నీ , యిష్టంబ కావించెదన్.

తే॥ ఆనెన కుంకట్టుని గని , హనుచు వలుకుఁ, గలఁకు గావింపనని తొల్లఁ , బలికి పిదపఁ
పోరు నీకోడఁ బూసుబ , కీడుగాదు, నలదటంచుఁ దొలంగి య , వ్యలికిఁ జనియె

కి॥ కూండు విమంగఁగఁ దెర కర, వాలము లేకియును కలఁత , వదక నిలిచె హం
సా లాలంబు వాగం, దూలంగఁ గపిరాజు వొడిచె , దోర్బల మెనఁగన్.

కి॥ నొప్పిక రావను తమ్ముడు, నవ్వి మదము నేటికో న , జంగు ననుచుఁ దా
నువ్వానఁ గేం జూచుచు, నవ్వలికిం బోవనీక , యుద్ధముపట్టెన్.

క॥ ఇరువురు వలయాకృతిగాఁ, దిరుగుచు దొరకుచును దొలఁగఁ , ద్రిక్కుచును పర
స్పర ముష్టుల నొళ్ళను నె, త్తురు గ్రక్కుచు సొలపులేక , త్రుంగని కడిమిన్

క॥ అదలించుచు హంకృతులం, గదలించుచు బలిమిఁ జోరు , కడఁకం దనుజుం
దడిమెను సుగ్రీవు నరం, దెడ నొవ్వఁగ సొలసి నత్తవ , హినుండయ్యెన్.

అ॥ దురము ముగియు నేటి • తో నాయకుడు లేని, పేన చెదరు ననుచు • జింతచేసి
వైశ్రవసుడు ప్లవక • పర్యుని గొని లంక, దెసకు నడచెఁ గవుచు • దిగులువడఁగ.

తే॥ ఒకటఁ దల్లిని దేగ త • న్నుకొనిపోవ, నడలు పక్షిపిల్లలవలె • హరిగణంబు
దెగ్గరించుచుఁ జేతులు • పసికొనుచు, నూర్పుపుచ్చుచు నేడ్చె దై • త్యులు చెలంగ

తే॥ చెమటపోసి నాలుక యెండ • నమరులెల్ల, విన్నఁబోయిరి మనసుల • విసిగొనుచు
నెడఁద లెరియంగ నుత్సాహ • మదుగుపట్టఁ, గ్రుంగి తడియించి కుమిలెఁ బ్ల • వంగకులము.

తే॥ మనసు నుడికించు కోపంబు • గొనిన కుంభ, కర్ణు డప్పుచు రాహువు కరణీ నుండె
భాస్కరనుతుండు గ్రసెయింపఁ • బడిన చంద్రుఁ, బోనివాడయి తేజోవి • హీనుడయ్యె.

తే॥ దానవుని కఠిమేవిపై • బాసుసూను, మేను తగ్గుచు హెచ్చుచు • మేమచుడు
దాఁగుచును వెలివడుచును • దాలుచూపు, కలువతేని బింబంబనఁ • గానఁబడియె

క॥ తనతో దుర మొనరింపన, యవి పంతము లాడినట్టి • హనుమానుం డో
దనుజున్ముఁ బ్రతిఘటింపక, వెనుచనియెను మనసు పెక్కు • విధములఁబోవన్

క॥ పనచరవిభుఁ దనమాఁపు ప, యనుంచుకొని కుంభకర్ణుఁ • దేగుచునుండన్
మసికింకఁ బ్రభుఁ దెనండని, యనకులు పాదముల వ్రాలి • యేడ్చిరి ప్లవగుల్

తే॥ నీల నీరద శ్యాముడు • నిప్పుకంటె, నెఱ్ఱనైన కన్నులతోడ • నిపుధిఁ బొడిగి
ధనువు నజ్జంబు గావించి • త్యరితగతిని, త్రుటిని పఱ తెంచి నగరి వా • కిటికివచ్చె.

క॥ నానెయ్యని నా ప్రాణము, జానునఁగొని కోటదాటి • జరగిన మోసం
బొనని రాఘవుఁ డమ్మల, వానం గురియించి వాని • పడ మరికఁబ్రెన్.

క॥ శరములు గగనము గప్పఁగ, మఱుఁగయ్యెను దిక్కు లెండ • మలయదు లోనన్
జరుగఁగలేవయ్యె వియ, చ్చరములు పైతంబు దాటి • పం దుర్గముఁకా.

తే॥ నెవ్వడిం జను నయ్యాఱు • నీ చరుండు, తెరువు పడువక కుప్పలు • తిప్పిలగుడఁ
గడకు నిండిన బాణుడు • ర్గంబు చూచి, దీని దాటంగ నడదని • తిరిగి కాంచె

తే॥ కాంచి పద్మాకరము కాలుఁ • గేలు మొగము, కనులు కలుగఁ బూచి సొబగు • ధనువునూని
నడచి వచ్చెనా యన నొప్పు • నలుపుకాని, బురుష మోహను శ్రీరామ • భూవుఁగాంచె

అ॥ మూసియున్న నోరు • పొగల వెల్వలచెను, పెదవు లఁరెఁబొమలు • చిక్కితి నందెఁ
గనులు నిప్పు లుమి సె • గర్జనమునఁ గొండ, లగల మాటుఁమ్రోగె • నఁని పెడఁతె.

ఉ॥ వారి కబంధులం జెనయు • వాడని యెంచి కపింద్రుఁ గాప గాఁ
బోలును నన్నెదిర్చితివి • పోదనఁ గీరితి రాదటంచు నే
ప్రూలువలేదు నీయనుజు • మారుతి వానరనాడు; నిన్నె యీ
యాలమునం జయించి యశ • మందఁగ నారయుచుంటి నెల్లెడన్.

చ॥ వెదిరుచునుండ నీలము , పీఠి దిగంతము దాఁరఁజాతె వే
యొదిఁగెను నీడుతిమ్మఁగు మ , హోద్ధరితో నెదిరించి వాయుజం
దదిలెను వారిపుత్రుఁడు , సంకరినొండెను చేపదక్కి మూ
ర్క దొరయు పివి నెత్తుకొని , పాఁగఁగ వచ్చితి పీపు దిట్టవై .

చ॥ వనచరుఁ గావఁగాఁ దలంచి , వచ్చిరిపేటఁ మదీయ భాగ్యమే
గొని యిటు లెచ్చెఁ గావలయు , గొజ్జగ విన్ను నలంచి యన్నకుం
జెనకిన వేదనం దొలఁగఁ , జేసెద దివ్యులు చూచుచుండఁ గోఁ
తిని గొనియున్న వట్టు విడఁ , దీసివ నీతయు పీడు బంధముల్ .

చ॥ అనవుడు రాఘవేందు దర , హార వికాసిత సుందరాస్యఁదై
యను దనుజాదమాఁ వినుము , పాణిహతుం గొనిపోవు బాహువుం
దునుకలు సేయనేని ఘన , దోర్బలమేటికిఁ జాపమేటికిన్ ;
మొన వెనుదీయు వాఁడనయి , ముట్టను వార్చుక మింతయేటికిన్ ;

తే॥ అనుచుఁ గుంభకర్ణుండంప , యాఁకఁ ద్రోవఁ, బూన రెండమ్మలను నొసల్ , పొడువనేసె
నుదుటి యమ్మలతో నెట్టి , నొసలితోడ, దైత్యుఁ డరుడోదయముఁబోలి, తనరె నవుడు

తే॥ పాలమున శోణితమ్ము స్ర , వాహమట్లు, కాటఁ దడిసి చల్లనగాఁగఁ , గపివరుండు
నిదుర మేల్కొన్న చందానఁ , గదలి లేచె, దిమ్మదిరుంగగ దైత్యుండు , సొమ్మసిల్లె

మ॥ నొసటి న్నాటి వెలుంగువాని రవి నూ , నుం దొప్పవీక్షించి యి
య్యసమాప్తంబులు రామ సాయకము లం , చాత్మన్ విలోకించి చు
తైఁలారంగని సర్వలోకములకున్ , హేతర్వర్థమై యున్న శ్రీ
వసుధాధీశ్వరుఁ గాంచి జేయనుచుఁ జే , వం బొంది యా వెంబడిఁ ,

తే॥ అసురమానంబు లజ్జయు , నడుగుతోడ, నూడ నానికయును చెవి , నూడఁబీకి
కొనుచుఁ గపిరాజు మింటిత్రో , వను విరాన, వచ్చి తనవారలకు మోద , మెచ్చఁజేసె.

క॥ రవణించెఁ గపి సమూహము, రివణించె మహాద్రు లంబు , రాశియు మొగుతుల్
రవణించెను వేలుపుగమి, రివణించెను పాడివేల్పు , రంజిల్లు మదిన.

క॥ వచ్చిన వానరనాథుని, హెచ్చిన మోదమున జాన , కీతుఁడు కాంచెన్
గ్రచ్చట మైదిలి చెఱవిడి, వచ్చిన తజీ నొందునంత , పండుగు నొందెన్.

తే॥ నొసలు పగిలించి ప్రక్కల , దుసికిలివన, రాముఁడు శరంబులేయఁగ , రాక్షసుండు
చేపచెడఁగ నుగ్రీవుండు , చెవియు ముక్కు, నూడఁగొటికి కొంచేగెఁ గా , కున్నఁ దరమె ;

తే॥ దనుజు ననుజుండు తెలివొంది , వనచరుండు, కరతలమున వాఁడవ్వలి , కరుగుటయును
చెవియు ముక్కువోవు తెలింగి , చింతనొంది, చెలియలిఁ దలంచుకొని చాల సిగ్గునొందె

తే॥ నిర్వరమువోలెనొడల శో , జీతిము వెడలఁ, గుంభకర్ణుండు ధాతుయు , క్కుదరమొందు
వృష్టి గురియంగ నీడతో , వెల్లువలను, బయలు పఱచిన చందానఁ , బరిధవిల్లె.

తే॥ పరపతిని కోరి వంచన , పఱచినట్టి, చెల్లెలికి ముక్కుచెవు లూడె , సిగ్గుచెందఁ
బరపతిని గోరి వంచన , పఱచువాని, తోడులకు నట్టు లొకలో , దోసమున్నె ;
తే॥ తనకుఁ గలిగిన దుస్స్థితిఁ , చలఁచుకొనుచు, రోసి దైత్యుండు చెంతకైరా , కాసులఁ గను
నిక్కిరిచరులఁగాంచును , ముక్కుఁగాంచు, మునుపుగొన్న వానినిగాంచు , భూమిఁగాంచు

రాముండు కుంభకర్ణుని కూర్పుట

చ॥ చెలియలి ముక్కువోయె నని , చింతిలు జేష్ఠుండు కాంచుమున్నె నా
చెలియలు తగ్గ యన్నెవని , సిగ్గఱి డగ్గఱి చూచుమున్నె నా
చెలువలు మోము రాముండు హ , సింపుడుఁ గాంచెడు మున్నె వారికిన్
జెలువలుఁ గర్ణనాసికలఁ , జెక్కిదఁ గాకని యాగ్రహోగ్రుండై .

చ॥ వడి నొక వాలు పల్కయును , వారక కైకొని చేగ చాల దం
చెడముగఁ బాటవైవ నుడు . బృందము రాలెను భేదహాః పే
రెడఁదలు ప్రేవులుం గలఁగె , నేచిన యీసునఁ గర్ణ నాసికల్
వడవడ నెత్తు జొరె బహ , భంగుల దైత్యులు పిల్లటిల్లఁగన్

తే॥ మూడువేల పిశాచముల్ , మోచితెచ్చు, వజ్ర ఖడ్గంబు వలకేల , వాడుకొనియె
వేయి భూతముల్ మోచిన , విపులభేద, కంబు నెడమచేతం గొనె , గనలు తొనఁక.

తే॥ కొండఁబోలిన కుంభక , ర్దుండు కేదె, మెలమి నంకించి వైచి చు , క్కలను రాల్చెఁ
గాల నేలను కాచి పా , కాళభోగి, శిరములును ధరణీయుఁ గ్రుంగఁ , తేనెఁ బెంచు.

క॥ వీచిన భేదక ముఖమున, లేచిన పెనుగాలి కపుల , లేపి దెసలకుం
ద్రోచిన లోతగు కడలియు, నేచిన మిట్టయ్యె ఖచర , బృందము పఱచెన్.

క॥ ఇతరు లెఱుఁగుటకు మున్నే, మతిమంతుఁడు రామవిభుండు , మరలఁగొల్పెన్
శివశరమున నదియు మహా, ద్భుతముగఁ బలలాశి హస్త , మునకే మరలెన్

క॥ దాలును నడుమనె క్రొమ్మఱు, గాలుం బోల్తమణవరుండు , కాలం దన్నన్
గాలికిఁ గుంగిన జులిది, పోలికఁ గపిసేన కలఁగి , పొనువడి చెడరెన్

క॥ పోరున నెదురై పడు కపి, వారంబును త్రుంచి రక్త , వాహిను లడరన్
గూరిచి తిరిగెడు దాలును, శ్రీరాముండు విఱుగఁగొల్పె , శివ భల్లమునన్

ఆ॥ పాద లేచి యుచ్చి , పంకంబు గావించు, దాలువోయె నదను , దాయదింక
వీని నిపుడ చంపు , విడవకుమని ప్రోత్స, హించె జాంబవంతుఁ , డినకులేశు.

క॥ వానర సేనానాథము, దానవ విజయంబు బలము , దర్పము భూజా
జాని గని యముని సేదే, వీనియెదుట నుంతు ననుచు , వీరకం దాఁకెన్

తే॥ వాడివడిగల పదుమూడు , బాణములను, రాముడేసెను రణవిశా , రదుండు కుంభ
కర్ణుఁ డవ్వని గ్రద్దయూ , కల విధమున, రాలి పడఁగొల్పె దని కర , వాలుచేత.

తే॥ బలిమిఁ దొడరిక వేసంగి , బానుఁబోలు, తీక్షణ శరముల రాముఁడు , తివిరియేయ
నవియుఁ దునుకరై చెదరంగ , నసుర కొట్టె, జేతివారింపుఁ బిడితోడ , హేతులెనఁగ.

క॥ దరహాసిక వదనుఁడై శ్రీ, వరుఁ దొక బాణము లాగి , బలిమిని వీడన్
గరుదుఁడు సర్పముఁ ద్రుంచిన, కరణిని త్రుంచె నది , వాని కిర ఖడ్గంబున్.

తే॥ విలయవహ్ని యాఱఁగ నూర్చు , విడుచు కుంభ, కర్ణుఁ డవ్వడు తనచేతి , ఖడ్గమల్లె
యున్నదన వేఱుఖడ్గంబు , నూని ముగిసె. ముగిసె రాచుపుడని యెదు , రుగను నడచె.

తే॥ చేతఁ బటి పటక మున్నె , శత శరమున, నరిగ కరవాలు రెండును , విఱుగఁగొట్టి
కంకటము చొరఁగ్రూరాంబ , కంబులేసి, యొడలు చలియింపఁజేసె న , వృషభు షేఁడు.

క॥ చారులచే జరుగు నమా, చార మెఱిగి రావణుండు , సత్వరమున దే
వారులఁ బెక్కురఁ బంపెను, వారక తమ్మునకుఁ దోడు , పడ వవ్వేశన్

తే॥ దానపురి చంప నిదె మంచి , తరుణమనుచు, మదిని రాముఁడు తలఁచిన , యదనునందె
వచ్చె సేనయుఁ; జెడుగులు , వచ్చినపుడ, వచ్చి తోడ్పడు సత్కర్మ , పలములల్లు.

తే॥ నాల్గ విదములొందినవను , నాల్గకోట్ల, బలమువచ్చి దానపుని కా . పాకఁ దొడఁగె
వడిగ రంధని రాముడు , వారిఁ బిలిచి, తాకె మేను పూరింప ను , త్యాహగరిమ.

తే॥ కాలమితియుఁ గాలుఁడు బహు , కష్టములను, మూఁడు మూలహేతువులె ము , మొత్తనలుగాఁగ
మూఁడులోకంబుల జయింప , మూలమైన, శూలముచు కుంభకర్ణుఁ డ , చ్యుగ ధరించె.

పీ॥ మందలీకరణ కో , దండుఁడై రాముండు, భండనమున వీడు , భల్లములకు
ఆట్టలు నటియించు , టా కాదనుచు చూచి, మొద్దులనుచుఁ గొండ , బ్రద్దలనుచు
నమరులు తలఁచంగ , నాదెఁ గబంధముల్, శరముల కుప్ప ల , చెచ్చెరువు నించె
వ్రయ్యంగబడనివి , రక్తంబుచే నీడ్వఁ, బడనివి తలలతో , వెడలునవియు

తే॥ విలిచియున్న వియును తూలి , నిలుచునవియు, జీవములతోడ దురమునఁజెలగు , నవియుఁ
బాటిపోవునవియుఁ గానఁ , బడవు వెదకి, చూచినను మందునకు రణ , వేఱియిందు.

తే॥ మొగము లగలంగఁ బ్రేవులు , దిగఁ బడంగ, రదనములు వ్రీలమావటిం , ద్రకునుమించి
సుడిసి కూలునవియె కాక , చూడఁజూడ, మడిముతోఁబోవు హస్తం , మృహినిలేవు

తే॥ చక్రములు వ్రీలఁ దెక్కిముల్ , జాఱ నిరుసు, లూడ ముఖభాగములు సొంపు , వీడ హరులు
గూల రక్త మేదో మాంస , జాలమందు, మునిగినవి కాక తిరుగు న్యం , దనము లేదు.

చ॥ పడములు కంఠముల్ తునిసి వ్రస్సిన పొట్టలతోట హేషలుం
గుడివడ హత్తి పీనుఁగుం , కొండల కొమ్ములఁబట్టు నెక్కు పె

ల్లవముగఁ బాఁగఁగా నుడుల , లీనమురై పరుగాడుఁ గాక యొ
ప్పవముగ సంగరస్థలిని , వెళ్ళు తురంగము లేదు చూడఁగన్.

ఉ॥ రాముని యత్తనైపుణి తి , రంబు నిరూపణ చేయు పెట్టగున్
నే మముతో రణంబుగను , నిర్జరులున్ గలనం గనంగలే
కామెత సేయఁ జూచి రను , రాలికి స్వర్గమునందు , కర్తలన్
ప్రేమను రోయఁ కాంతలు . వేసరి కాంచిరి నెత్తురేళ్లనే

మ॥ భవనుం గాంచిన మందుపోల్కిఁ జెడియెన్ , దై కేయ పైన్యంబు వే
యపులున్ మిక్కిలి యుల్లసిల్లి యనుదుల్ , దుఃఖింపఁగన్ లోక సం
తపనుండౌ దనుజేంద్రు తమ్ముఁడొకఁడై , దర్పంబుతో నిల్యఁగాఁ
గ్గుప యేపారఁగ రాపువుండు గని ప , లెక్కం బెంపు దీపింపఁగన్

మ॥ వినుమా సాయుధసేన గూరె ననిలో , బెంపేది యొక్కండనై
కను మేలున్నదె; మా విభీషణునకుం . గారఁపుఁ దోఁబుట్టువౌ
టను గావించెద జీవదానమును వి , టం జేరెదో; క్రిమ్యుటం
జనుదెంతో; మఱి యిప్పుడే రణమునం , జత్తో వివేచింపుమా;

ఉ॥ తక్కులు వీడలేక పిన , తమ్మునిచేఁ బిలిపింప రాక లోఁ
జిక్కిలి కాలు నానతికి , జీవితకాలము రాజ్యభోగముల్
దక్కవివయ్యెఁ దెల్పి ఫల . దంబగునే భువి మూర్ఛబుద్ధికిన్
దక్కక నీచుడిం గలుగు , దానిని దెల్పుము రావణాసుజా!

చ॥ అనవుడుఁ గుంభకర్ణుఁ డను , నరక్కలంబున నుద్భవించి పెం
పును జయ శీఠముల్ నయము , పోఁడియుఁ బాడియుఁ గలు మీరు మా
యనుజకు ముక్కు గోసితిరి , యట్టురె నాకు నొసర్చినార లే
యనువున నీ మొగఁబు గొని , ప్రాణముతోడుత నుండుఁ జెప్పరే;

కా॥ మాచే వేల్పులు దుస్థితిం బొరయ డ , రామంబు పాటించుచున్
నీచత్వంబిది సీత వీడుచునుచున్ , నీకుల్ ప్రసంగించియున్
నాచే నన్నకు నొవ్వికూడదను వి , న్నాజాంబుతో వచ్చియున్
మీచే విట్లయి వెండియున్ మరలఁగా , నేరకా ద్రపాహీనతన్

కా॥ మీ మంత్రంబుల దీర్ఘ బాహువుల భూ , మిం గూల్చి మాయన్నకుం
ప్రేమంబారఁగ సీత విత్తు ననుచున్ , కీరంబుతో వచ్చి ను
త్రామాదుల్ కని కేరడింప వినుమ , ద్వక్తంబుతోఁ జెల్లెలిన్
సోమింపం దనుజేంద్రు నన్నిదికి న , శ్రుల్ గార్చుచుం బోదునే;

కా॥ ఈవిట్లాడఁగనేఁగి దీరుడవు గా , వే; మానముం బొందవే;
సేవార్క మెఱుంగవే; యలుపులుం , జిత్తంబునన్ మెత్తురే;

నావ్యాంబులు విన్ను మీశరములన్ , ఖండించియన్ బిమ్మన్
దేవారాధి పురంబుఁ జేసెదగునే , తేజో విహీనుండనై ;

మ॥ అనుచున్ కూలము డా కరంబునకు డా , సంకించుచున్ ధాత్రి క
ద్యునఁ బ్రేపున్ పెరించురీల వలచే , భూద్రంబుఁ గైకొంచు రా
మునకున్ సూటిగవైవ నాశఁడును దు , మృం జిందనీకుండఁగాఁ
డనియల్ చేసి త్రికూలమున్ శకల సం , దోహంబుగా వ్రీలిచెన్ .

మ॥ కడిరిం ద్రావఁగ మిన్నుగూల్చు ఘన ని , ధ్వాతంబులం గాల్చుగా
బుడమిం జీల్చఁగ మేరువుం దొలువఁగా , భూలోకముం దాఁటఁగా
నదర నేర్పిన రామబాహుతతి యా , ర్యానాయకుండిచ్చు మై
తొడుగున్ వ్రీల్చఁగఁ జాలదయ్యె మదికిం , దౌడ్డయ్యెఁ దచ్చిత్రముల్

ఉ॥ రాము సమోఘ బాణములు , రాజ కిరీట సభేద్య వర్మమున్
స్థేమముచేతఁ దాకియును , చీల్చని హేతు వెఱింగి యంత సు
ప్రామనుతుండు రామవుఁడు , రౌద్రమహాప్రము మంత్రయుక్తిమై
భీషణంబునం దిగిచి , భేదిలనేసెఁ గప్పల్ చెలంగఁగన్ .

క॥ ఆ పగిది చులుపు చెడఁగాఁ , గోపంబున నినుపకట్ల , గుదియంగొని యా
దోపమున రావణానుజుఁ , దేవదఁచెద నంచుఁ గాలి , నిలకుం దాఁచెన్

తే॥ పరవిసవిచేయిపడునని , పరఁగవేయి , తొలుచునవివేయి పొడుచుచు , తొలుచువేయి
యిపుపు రీరీతి మురర రె , క్కిడక భీమ, బలుఁడు తిరిగెను తచ్చన , దర్శనముల.

తే॥ వీనిచే దండముండిన , సేన బ్రదుక, దనుచు నొక పెట్టుఁ బదియమ్ము , లంఠనేసి
తుండములు సేయవాఁడు మా , ర్తుండుడాలు, గలుగుచాలును కత్తియుఁ , గడఁకఁదాల్చి.

తే॥ జడియఁజేయఁగఁ గోతుల , దడముకలఁగి, పిక్కబలముచూపిన రామ , విభుఁడుకొంచి
దనుజు బాహుదండం బడి , దంబుతోడఁ , దెగిపడఁగనేసెఁ బ్లవగులు , తేకమొంద.

తే॥ తుదకుదుష్కర్మములు నిచె , దుఃఖములను, ముదమునిండించె సత్కర్మ , ములు విజంబు
లంకకును రావణునకు బ , లంబుపేరి, చేయిలెగ రాక్షసులు కాంచి , శీకురైరి

తే॥ తెగని చేతితోఁ దెగిన చే , తిని భరించి, గర్జనముతో ననురవైవఁ , గవులు దాని
క్రిందఁ బెక్కిండ్లు మడిసిరి , కికురుమనక, దుష్టుచెంత నెట్లుండిన , దోసమె కదఁ

చ॥ కడఁకను రాముఁ డక్కపి ని , కాయముఁ గాచుచునుండఁ గాలుఁదే
కడిగొనఁ జూలులాడుక్రియఁ , గ్రండుగఁ గూటట గాంచి సైన్యముల్
మదియును వీనిచే నిమిష , మాత్రములోనని త్రుంగకుండఁబై
నదరిన చేతికంటెఁ దెగి , నట్టి కరంబున కల్కి రెల్లరున్

ఉ॥ తక్కిన వానరుల్ చెదరి , తాఱఁగ దూఁకెడి రక్త విర్హరుల్
మిక్కిలి పీనులం దిగువ , మింటఁ జరి చు సురాశి భీతిమై

లంకగల • దీరులుఁ దక్కినవారు దిగ్బ్రమం
 గుండు రము • శేఖరుమీదికి దాఁచె గ్రద్దనన్.
 యిగూడఁ దును • మందగు సంఘ సురాః కోరఁగా
 మున్న జము • బిమ్మిటిదీతి విజేత రాఘవుం
 ఁ దనుజు • హస్తముఁ ద్రుంచి పయోధిలోపలన్
 ఁవో యనెడు • మాడ్కిఁ బడం జనఁ గొల్పెదిట్లయె.
 • భుజమే కవ్వముగ వేయి • పులు మును జలధిన్
 ఁను నా, రజమగు మల యనఁగఁ గలఁచి • రాయిది చేసెన్.
 క్షములతోడఁ, బరుగువాఱుటచే రాము • పంపుసేత
 • చెననెఁ గుంభఁ కర్ణు భుజమ్మమందరగిరి • కరణినొప్పె.
 • దొల్చి తమ్మటముగాఁ • గావించి మేఘంబుఁ గొ
 ముండు కడఁకన్ • మ్రోగింపఁగా లేచు పెం
 కర్ణుఁ దొగి మే • దోమాంస చర్మాస్తు లొ
 మ్మగఁ జేయ వానర నికా • యంబుం గలంచె స్వదీన్

• పువ్వి యొక్కటఁ బంచభూతములు త్రుం • గుంజేయఁగా రాని పె
 న్నురువుం గైకొని మోరమై యమరి ప్రా • జోశేవముం జేయు వాఁ
 డురు కుప్య ద్యముఁ బోలువాఁడు రిపు దై • ర్యోత్సాహ సంహారి యో
 సురవిద్యేషి పదంబొకండు తునిమెన్ • సూర్యాన్వయుం డయ్యెదన్

తీ॥ దంతములు రిక్కలంబోలెఁ • దనరిపెలుఁగఁ, గ్రొన్నెలంబోలి వెల్లనై • కోట లలర
 నెత్తురు నెఱుగగు నోరు • నిగుడఁదెఱచి, యొంటికాలను దాపెను • కుంటు చనుర

తీ॥ ఒంటికాలిలో నాకన • మంబుఁ బెరిగి, ప్రక్కవారిని నోటితోఁ • బట్టి మ్రింగి
 వాత్యవలె సుదీయఁచు జైకి • వచ్చువాని, రెండవపదంబు రమువరే • బ్బుండు నటకె.

చ॥ కిరములతోడఁ గల్గెతెగి • కాశ్యపి క్రుంగఁగ దొడ్డకొండ వై
 కిరిఁ బడు కుంభకర్ణు ఘన • కాయమునందున్ రెండవేల యం
 పట పడిఁ దూటిపోచ నొక • మాత్ర చలింపక నోటనొక్క భూ
 దరముఁ బెకల్చి యుండె భయ • దంబుగ వానరసేన నిర్లంగన్.

తీ॥ పెద్దకొండను నల్కతోఁ • దద్దయెత్తి, పొలికలను మాడఁగా శ్వాస • బలముచేత
 విసరివైవ రాముఁడు కేలు • విదిరిచికొనె, వీని బలమపారంబని • వింతనొంది

మ॥ దనుజుం దంతఁబు జింతనొంది యవురా • దైత్యారి విల్లిదై నే
 ర్వునకున్ వేవురు రావణుల్ గలిగినన్ • బొందారఁగాఁ జాల రే
 మను కార్షేతులు కోటపోయితిఁ దుదిం • దోడ్పాటు సూపంగ నే
 యనువుం దోప దిఁకేమనంగ నగుదు* • ష్టాశా మహారోగమున్ ?

తే॥ అన్నకిరిః దోడుపడు నాన, యడుగుపట్ట, చిక్కులకుఁ బాటు ప్పరు, చిక్కుచూచి
ఎదుట నిలిచిన శ్రీరాము, నెనఁగఁ జూచి, కుంభకర్ణుఁ డిట్లని ప్పఁగ, గోప ముడిగి.

మ॥ బు పారాపత పడితై యొడిలి మాం, సోపక్కర్ణ భాగం, ను
బుకతం గోసి చిరాజునం చిరు యశో, ధుర్యాస్వయంబు పొం
దిక నొప్పారిన రామచంద్ర, విను దై, శేయాపదర్శంబుజ్ఞా
వృక మీ పాదము లాశ్రయించు నసుజం, బారింపుఁడి యెదెనన్.

ఉ॥ శ్రుతియ రూపముం గొవి జ, గంబున స్రుక్కిన సత్యధర్మముల్
దాఠిని విల్పఁబూనిన న, దాతనదేవ, మదీయ జాతికిం
బాత్రములొ నధర్మముల, బాల్పడకుండిన నాదు తమ్ము నీ
పుత్రునిగా గృహం దలంచి, పోషణసేయఁగఁ గేలు మో ద్వేషన్

ఉ॥ విన్ను జయింప నెంచు రజ, నీచరనాయకుఁ డీ విధిషణన్
బన్నుగఁ జెట్టిగోరు పగ, వాడని యెంచినవాడు ప్రమ్మదం
చెన్నున చిత్తేనేని వది, యంపఁగలం డవధానబుద్ధి మె
దిన్నుగఁ గాపుచుంచు మఱి, తేచకు వేడి నమస్కరించెన్.

తే॥ దుర్గుణుండు రావణునకు, దొరకీనీర, వీడు తమ్ముని హనుమంతు, నియతిఁ దోడ,
దోడుగానుంచి సరతంబు, వీడనీక, యుండునట్లుగ, గృహపేయు, మో గుణాధ్యుఁ.

మ॥ చినువీదిం గను దివ్యజం చునులుక, విగ్రుండు వీడలచు వే
డకును వీక్షింపకమున్నె నీశరమునక, గంరంబు బండించి పృ
థ్విని త్రోపాడక సాగరంబున, బడన్, నేయింపు మీ యిద్దియే
విను నేగోరు పరం బటంచు గరుజా, నిర్దిష్టఁ బ్రార్థింపఁగన్.

మ॥ వరముం గోరఁగఁ ద్రోవరాదని యొకే, భల్లంబునం ద్రుంచి త
చ్చిరమున్ సంప్రమునందు ద్రోచి మునుఁగం, జేసెన్ రఘుస్వామి యా
శరధి స్నీరము నాల్పదిక్కులకు హె, వృన్ లేవెఁ దర్వాత నా
చెరమల్నిండ మునింగి కాడ్పుల చెనా, శీర్షంబు కైలంబు నాన్.

క॥ పాడిరి రంభాదులు సుర, లాడిరి వీడిరి భయంబు, నవనీ జనముల్
కూడిరి ప్లవగులు రామపు, వాడిరి రక్కసులు తోడు, పాడగు కతనన్.

16. మాయా జనక పటలము. (95)

మత్త॥ కుంభకర్ణుడు సంగరస్థలి, గూరు సక్రమ పద్ధతిన్
రంభఁ గూడఁగఁబోయె నయ్యెడ, రావణుం దొక వంచనా
రంభుడై కిడు కావరంబున, రామ లోఁగొన నెంచి సం
రంభ మొప్పుగఁ జేసె మాయల, రాశి యొక్కఁడు తోడ్పడన్.

తే॥ వంక్తి మస్తకుండు రహస్య , భవనమండు , కూరుచుడి మహోదరు , గూర్మిజుచి
నేడు సీతను పొందినా , నెగులు దీర్చు , కొను నుపాయమొక్కటి దెచ్చు , మనుచుగోర.

ఉ॥ ఎంచి యుపాయమొండు వచి , యించెద జానకి రానుగాగ మ
న్నించి వరించునట్లు జత , యించెద జూడు మరుత్తుబిల్చి కా
యించెద నానికిన్ జనకు , వేషము వానిని ట్టి లెచ్చి చె
ప్పించెద నెతమీదఁ జెలి , తప్పక విన్నుగ్రహింపదే ప్రభూ :

చ॥ అని యతఁడారఁ బంక్తిముఖ , దాదట వాని గవుంగిలించి నీ
వనిగదిరెచ్చ వాని వడి , నచ్చటికిం గొని తెచ్చుటంచుఁ దా
జనియెఁ గుల ద్వయంబునకు , జానగుదివ్వె పతివ్రతా మణిన్
జనకజ నిట్లు లోఁ గొనఁగఁ , జాలెదనంచు విమోహచిత్తుడై .

తే॥ మకుట పంక్తులు లేయెండ , మలసికాయ, నిరుఁదోలు సంగదముల , దరుల మెఱయు
సరులు కటిమల పెరియేటి , సరణిఁ దోఁప, మదగజంబు సిగ్గిల, పంక్తి , వదనుఁడరిగె.

ఉ॥ దీపము వేటుదీపమును , దెచ్చెడు లీలల నొప్పి చంచున్
ద్రోపుడు సేసి మేఖలల , తోడఁ గృతత్వము నొందు మధ్యముల్
తేవకు సంచరింపఁగ మ , దిండు పయోధర భావేదనన్
దాపున దేవకన్యకలు , తత్పరతన్ వడిఁదెర దీపముల్

ఉ॥ రాగముతోడ మాట లధ , రంబు ప్రవాళముతోడ స్త్రీల మే
ల్పగులనెల్ల నొక్కయెడ , లాలితరీతిని దెచ్చి బ్రహ్మ సం
యోగము గూర్చె నా నలరు , సుర్విజ కొక్క జెడందగూర్చు ను
ద్యోగము సేసి దైత్యవిభుఁ , డుగ్మలిఁ గాంచి మనంబు చల్లఁగాన్

చ॥ అట నొకపైఁడి పీఠ గల , రారి వెలందుల నొకకన్ని దో
స్తటములె లేమలంబుల నె , సంగఁగ దాపలి యూరు పీఠి మీఁ
దటఁ గుడికాలు సేర్పి యడి , దంబు నొకం దగిలించి రావణుం
డిలులను వేడికో లెడఁద , నేచి మొగులునఁ దొంగలింపగన్

ఉ॥ ఎన్నడు నీమలెంకవయ , నీడిత సత్కృప యుప్పతిల్లు నిం
కెన్నడు భానుతోఁజనక , యందుఁడు వేఱయి యుల్లసిల్లు నిం
కెన్నడు మారిజాముల , యేపు లకంగు మడియ భాగ్యమా
మన్ననసేసి కావు చును , మానము మాను మనంబు లోడలన్

ఉ॥ వంచిరుదైన యేను చెలి , వాలకమై విష యుక్తమా సుదన్
ఘంచి భుజింపఁ గోరితిని , మీదట నాటికి నాటికెంతో క్షీ
ణించి మనస్సు సర్వమును , నీగెను నీవయఁ జింతనంబు చా
రించి మరింప జంతెదఁ జ , లించెద మాటికిఁ దత్తఱించెదన్.

ఉ॥ సోలిలి నోడిలిన్ శరణు , సొచ్చితి వేడిలిఁ గాపుమంచు నా
పాలిటి భాగధేయమయి , పంరంఁ గూర్చుగనేల ? చల్ల నొ
గాలియె కాచ్చెఁ బుష్పములు , కాటులు వైచెను చందనంబుసొం
దోలెను పుష్పముల్ తెరిసెఁ , బోడిమి నెయ్యవి సేయఁజాలవో ;

ఉ॥ కోరిన స్త్రీలనెల్ల నొది , కోమలిఁజేసి యభిఖ్య లెల్ల నీ
పేరుగఁ జేసి నా కమల , వేతొకచోటికిఁ బోకచేసి యా
మాదుని రేచి తన్నిశిత , మార్గణ మాతములెల్లఁ గూర్చి న
మ్నూరతి యేల కాడ్పలతు , వో శరణంబని వేడుచుండినన్ .

ఉ॥ శంకరుఁ దాదిగాఁగఁడు , సర్వజనంబులు భీతినొంద న
ల్యంకంబు గెల్చి లోకములఁ , బాలస సేయు వలంతి నేను మీ
నాంతుని కగ్గమై యొకివ , రాంగివయిం దలకొన్న ప్రేమయే
డింకఁగఁ జేయ నాదగు కి , డింది మగంటిమి పొచ్చె మొందదే ;

ఉ॥ వాడి కృపించు జీవములు , దాధల నొందుచుఁ బెక్కు నాళ్లగా
నాడిక నొందఁ గుక్క బ్రదు , కంచు వంచినపదె లోకిమెల్ల వె
న్నాడకఁ పండిత ప్రభు ల , నంగడకల్ పదియంచుఁ జెప్పి రే
నోచక పట్కవాఁడ కత , మో వెయియో యని యంబుజావనా ;

మి॥ పరఁగన్ ధర్మమైప్రేమచే నొనఁగు సొ , భాగ్యంబు మజ్జన్మ సం
తరణి : నాయభిమానముం జెఱుప నీ , తారుణ్య సంపత్తి యే
కొఱయున్ లేని శవంబుపోల్కినయితిఁ , గుంభస్తనీ యింక నీ
పరిదివ్యాషధసేవచే బ్రతుకఁగా , వాచించితిం బ్రోవవే .

మ॥ నిజమూహింకము రార పెన్ వలపునన్ , రేరాయనిం బొంది భా
వజ సొఖ్యంబులఁ దేలదే ? చెప్పియెనే ? పాపాల పాలయ్యెనే ?
త్రిజగన్మోహిని ? నా మనోరుజల వే , తీర్పుంగదే ! వేరు మం
దు జగంబందునలేదు నీవె గతి వా , దుల్మాని ప్రార్థించెదన్ .

క॥ అనుచు దశాస్యుఁడు వక్షం, బును బాహుపులిర్వది పది , ముకుటంబులు భూ
మినిచేరఁ జాఁగిలంబడి, యెను మడఁతుల కేరికేని , యెదలు ద్రవింపన్ .

సీత రావణుని దూషించుట

ప॥ మృదుశీలాత్మక సీత లేడి పులి బా , రింబద్ధ యల్లె కడుం
బెడ రెం గంపము నొందె మ్రానుపడియెం , బెగ్గిల్లె నట్లయ్యు పీఁ
డదయుండై నను చంప వచ్చిన సరే , యాఁగాక మద్భావముల్
మది నే దాఁపగఁ జాలనంచుఁ దృణమున్ , మాతొడ్డి తానిట్లనున్ .

శా॥ నీ చేష్టల్ కడునిండ్యముల్ కృపణముల్ , నిక్కంబు దుష్టాత్మః యీ
నీచోక్తుల్ వచియింపఁగాఁ దగవు దు , రీతితుల్ చెడఁద్రోచురా
నీ చుట్టాలును నీవు నేటిదనుకన్ , నిట్రాళ్ళు నా నుండఁగా
నాచెన్నారు పతివ్రతాత్వ ఫలము , నన్నన్ మండనాః మాండనాః

మ॥ తరుణీ ధర్మము నేను కాచి ఫలమేః ధర్మంబు స్థాపింపఁగా
ధరణీభారము మాన్పు రామవిభుఁడు , ద్ధండించియున్ లాభమేః
విరివారం బదిన్ోక్షు నీకుఁ గలుగన్ , విడ్డూరంపుం బల్కులన్
భరమయ్యున్ విసమండఁగాఁ బలుకవోః బాధింపవోః చంపవోః

మ॥ తపసున్ వెన్నుని కార్తికేయు శివు ధా , తన్ జిష్టుఁ జండాంకు ని
త్రపులంజేసి జయించినాడనవి ప్ర , జ్జల్పల్కుచున్నావు నా
తపముల్ పండిన పండుఁ శ్రీ రఘుకులో , త్తంసంబు దుర్వార బా
ణ పది నిల్వఁగ లేక పాణితివి మా , నంబొందు నీ కున్నదేః

శా॥ బన్నంబందుచుఁ బస్తులం బడి యశో , భావంబు వోనాడి నా
న న్నుగ్గాడి నికృష్టనై నిలుచు ధా , నంగాను నిర్దుష్ట భా
స్యన్నానగుణ భూషణుండగు రఘు , స్వామిన్ మహా వాంఛతోఁ
గన్నారం గను భాగ్యమబ్బు నను వే , ద్కం దాల్పితిం బ్రాణముల్

శా॥ ధీరోదాత్తుఁడు లక్ష్మణుండు రణ ధా , త్రిన్ విన్ను వెన్నిచ్చి యీ
సారిం బాటఁగనీక యడి విలుఁన్ , జ్ఞా భర్త నీ క్షీరముల్
వీరత్వంబునఁ గూర్చి నీయఁగలన్ , వేటాడి యేకైక దో
స్సారుండై వెలయంగఁ గాంచు మనకాం , క్ష నిల్పితిం బ్రాణముల్.

మ॥ కరుణాజీవము కంజనేత్రములు జో , కంగల్గి హస్తంబులన్
శరముల్ విల్లు ధరించి యెల్లర హృద , ద్ధాతంబులన్ లాగు క
ర్చుర బృందారక్క వనాంతక ప్రబల జీ , మూతంబు గాకొందు గాం
చి రహించొందదు మానసాంబుజమునన్ , సీతామయారం బొగిన్

మ॥ కడఁకన్ జానకి యిట్లన న్నమలి స్మిం , గందగ్గ కోపంబుతోఁ
పుడఁచు దాచుచుఁ బంక్తికంరుఁ డను నో , పూఁదోఁడిఁ న్ గెల్పి నీ
బెడఁచల్ పాపిన మీఁద రాఘవునితోఁ , బ్రేమంపుఁజీవంబు లొ
క్కఁడుగా వాడెడుగాక యంచు నగె ని , ర్హతంబు చందంబునన్

చ॥ సరసుర నాగ తాపసులు , నా క్రుధకుం గుణి యైన వార లె
వ్వరు మని వారుః పెన్నువిగ , భావన సేయుచి నీవు మోచముం
బొరయుచు నుండు మానవు డు , పూర్తిగ నీమచి నాటియందుచో
మరియలు చేసి తీరుచును , ముగ్ధవు నా బలమున్ గణించువేః

ఉ॥ కోటలు వార్తిఁ గట్టినవి • కోటను పట్టుగ ముట్టవించె దృ
గ్బలిగఁ బోలే రంకముల • గీటడఁచెం గొల యేమి యంచు నీ
చేతములోన సమృదము • చెంచెదవే? శలఁబు లగ్నిలోఁ
దారము నెడు రీలఁ బడ • వా? మఱి నాడు ప్రరావ కీలలన్.

మ॥ చని సారేమునందు రాజకులమున్ • సంపూర్తిగాఁ బట్టి బం
దనముల్ సేసియె తెందు రప్పింఁ దలల్ • దర్పించి బండించి తెం
దని యాదేశ మొసంగి పంపితిని దై • త్యవ్రాతమున్ దద్విధం
బున నీతండ్రి పసిండుచుండు పురికిం • బు త్రెంచిలిం గోమరీ.

చ॥ అని యసురేంద్రుఁ డాడ జన • కాపని నాధుని పృథ్వి నన్ను వం
చనమున నిట్లసేయు గుణ • శాలికఁ జేయఁగ రాని దుందునే?
జననిని చంపు పాపికిఁ బ్ర • జల్ సౌరకాయలు గారె? యంచు న
గ్నిని పడి పుంగి చ్చిరుక్ర • కర • జీం దపయించెను నిశ్వసించుచున్.

చ॥ పన్నిటలార్చి త్రిప్పు విధి • సమ్మన బంట్లని మిమ్ము త్రిప్పఁగాఁ
బన్నిగఁ గిష్టకాలములఁ • దాల్పడఁ జేసెడు మీ రలంతులే?
అన్ని యధ్యముల్ మదికి • న్యాయముగాఁగనె మీకుఁ దోప నే
మెన్ని ఫలంబు సుంల వహి • యించునె? దుష్టుల కేమి ధ్యముల్.

తే॥ అన్ని కన్నులందు ని • రలర దారఁగా, బాష్పము ల్గార్చుచుఁ • బరితపించు
నుగ్మలి యెదుట మ • హోదరుందు మరుత్తు, జనకునిగాఁజేసి • వెనుక కీడ్చి
చేతు లితిమ గట్టి • చేక్షుడఁ దెచ్చి ని, అప్పఁగఁ గాంచి సత కే • లను విదిర్చె
నేత్రముల్ మోఁదికొ • నియె నిప్పు ద్రోక్తన, విధిని పాదంబులు • విహ్వలించె

తే॥ మానసంబు శరీరంబు • మాక్కి వేఁగె, అను పడియెను పౌరలె గాం • తెత్తియేడ్చె
బలవరించెను పడఁకెను • కళవళించె, నేను సేయంగఁగలుగు న • య్యగుడుఁబోడి.

ఉ॥ హోయను దైవమా యను మ • హోపద రాదగునా యనున్ వశం
బా యను ధృముం బెడియె • నా యను సత్యము మాఁడి బూది యా
నా యను మాయలే బలిపె • నా యను నావద నుచి ముక్తి లే
దా యను లోకమెల్ల విల • యంబు భజింప శపించునా యనున్.

మ॥ జనకా! నాకొఱకై యనేక దురవ • స్థల్ నీకుఁ బాటిలెనే?
నను గన్నందుల కిద్దియా ఫలము? ధ • వ్యత్వంబు ప్రాప్తించె! నే
మనుదానన్ మనుదానఁ గాసు బహదుః • భావాప్తి బంధువ్రజం
బునకుం గూర్చినదాన నాయభిజనం • బున్ మెప్పువచ్చుం గదా?

ఉ॥ పెట్టి భుజించినాడవు వి • వేకముతోఁ గ్రమ ధర్మ పద్ధతుల్
నెట్లన యాదరించితివి • నేర్పితి శత్రుల రూపదంపగన్

బట్టగఁ బెక్కు జన్మములు , పాపము ముట్ట నొసర్చినా డ వీ
కిట్టి బాధలొంద బరి . కించితిఁ గన్నులు కాలిపోవపిన్

క॥ పలువిధముల నీరితిం , బలవించుచు సొమ్మసిల్లి , పడుచుఁ బొరలుచున్
దలఁకుచుఁ దలరుచుఁ గురరిం , బలెఁ గరుణాబుగము మరలఁ , బలవర మొందెన్.

తే॥ పాడి దప్పని వార్ధివ . వంశమందు, పొడము నీవు పృథ్వికలకుఁ , బుట్టినింటి
వారు చేయంగఁదగు కార్య , పద్ధతులకు, రామిఁ జూడ గోపయొ యిటు , రాక తండ్రి:

ఉ॥ మాయల మందిరింబగుచు , మ్రోయ్చ చెఱుఁ బురుడించు సునృతిం
బాయఁగిలేక యార్చులయి , ప్రార్థన సేయఁగఁ గాచువాఁడు నా
రాయణుఁ డంద్రు విజ్ఞులు ద , రాస్తలి నా చెఱఁదీర్చి ప్రోచు వా
రేయెడలేరు నాకొకకు , నెయ్యి న నీ చెఱఁ దీర్చు నెవ్వరో;

చ॥ చెడుగులతోడఁ జేరిమిని , చెందెను వైరము దీనికంటె నీ
కడిమిని వీరనాకమును , కాంచిన మేలగు; రాజులందు గా
ఁడి వను పేరుతో నడివి , మీతీతి వియ్యచి నన్ను పృథ్విగాఁ
బడయు ఫలముఁ బుమ్మ; సుత , పట్టన నెవ్వరు స్రుంది రీగతిన్;

చ॥ పలుపులచేతఁ గలుపడి , భారము మోయుచు దున్ని మోఁదులం
బలుపుగఁ బొందెఁ గంకమున , మగ్గుత నొందు వృషంబువోలె నే
సలయుచు నందఁ బట్టవడి , నెప్పుడె చావమి విక్రయించితిన్
సలుపుగ మిమ్ము నారకము , నం బడి క్రమ్మఱ నాకుఁ గల్గినే;

చ॥ చెఱవడి శత్రునామును , చేసి ముడింబును పొందుదానా;
గుణుతుగ రామహవములఁ , గోరిక సేవ యొనర్చుదానా;
చెఱవని చెటనై చెడుగు , చేసితిఁ దండ్రి కులంబుఁ గూర్చితిన్
గొఱవిగఁ గాడ్చితిం బతి య , కురిత వంశ విశేష కీర్తులన్.

చ॥ జనమున జీవికేళునకు , వారని వైర మొకండు కూర్చితిన్
జగకుఁడు బంధితుం దయిన , జానుగఁ జూచుచునుండఁ బాతకం
బుల విలయంబులే కలిగెఁ , బుట్టిన యింటికీ మెట్టి నింటికీన్
బనుపడి జీవితంబు నెడఁ , బాయ! నితెవ్వరి కొంపఁ గూర్చుకో;

చ॥ శత్రువు లొసర్చి నన్నరుదు , గాఁ గని పెంచిన తండ్రి బాహుపుర్
కుతిలపడంగఁ గట్ట భువి , గూలి యవనలఁ దొందుచుండ ని
శ్చితమతిఁ జూచు నేను రఘు , శేఖరు జీవితనాథు నిట్టి దు
స్స్థితి గనకుండు మున్నుగనె , జీవములన్ విడఁజాల నేమొకో.

పీ॥ జననులారా! వృద్ధ , జనులారా! సోదరు, లారా! జనకు దుర్వి , చార మెఱుంగ
రేమి; నావలె మీకు , నిడుమలు గల్గినే; రా రేమి; మరణించి , వారలేమి;

మేరుపు నెక్కి స్వ, రేడిని బట్టి, నందించి యాలం, యందు చొరగ
సుకరంబు గాదుల, పుక వారు చంపిన, పంచనల్ చేసిన, వార్త, దెలుపు
తే॥ వారలెప్పుడు గలదు మీ, పలన వేలు, హనుమయొక్క, దున్నాడె? య, పైవదెలియ
వచ్చు, దెలిసియు, జేయంగ, పచ్చనేమి, బ్రష్టి దుర్విధి యిట్లు వే, దించు చుండ

చ॥ జనకుని దెచ్చినట్టి నెల, జాడ రపంబున మేనువాడఁ జి
క్కిన సుగుడాధ్య పబ్బరతు, గీడ్పడఁ దెచ్చుటలోన శంకయుం
దనుకునె, యట్లులెని గుఱ, ధాముడు రాముడు చాలాల మె
ట్లను బ్రతుకంగఁటో, దనుజు, లం బదివత్తురు గుండె ప్రిలఁగన్.

ఉ॥ మేరుపుగట్టి లంకఁ బరి, చేసి యనేకుల దుర్విధాటులన్
దాతకులన్ పడించెనిని, పల్కిన వార్తల నాలకించి నా
చేతమునం బ్రమోదమును, చెందిరి దుర్విధి యిట్లుచేసే వి
భ్యాత తపోవ్రతంబులకు, గల్గిన నల్పుల బుద్ధియే మిమి.

చ॥ అని పలవించి రామవిమ, నర్మిలి ప్రాణము సొమ్మసిల్లి రా
వణుడును లోన సంతసిలి, వారిలలోచన దుఃఖ మోర్వఁ జా
లనిదయి తండ్రి జీవితము, లం జెడనీయక కోరి కాచి లా
నును సుఖ మొందునంచు మది, నూల్కొన జానకిఁ గాంచి యిట్లునున్

ఉ॥ సుందరి! నిన్ను పొందఁదగు, చొప్పులకై తలఁపంగరాని యి
బ్బందుల నుంచినాఁడి మగు, వా! యవి యెల్ల క్షమించి నన్ను నీ
కుం దిగు బంటుగాఁగఁ గయి, కొమ్ము విదేహ ధరాధిపాదుఁ జం
పం దలపెట్ట నా భయము, మానుము నమ్ముము నా వచస్సులన్.

ఉ॥ వంతల పాలుసేయు వెల, వంటల, దాపుదువేని చెప్పెదన్
జింతలఁ బాపి నీ జనకుఁ, జేర్చెది నింద్రుని సింహపీఠిపై
సంరక్ష మించి కోరిన జ, యంబునఁ గొన్న నమస్తరాజ్య మొ
ప్పింతును కాలఁ జూపు పని, వేడ్క శిరంబునఁ జేయు చందెదఁ

చ॥ పలసిన లంక నిచ్చెదను, వారని సేవదులెల్ల నిచ్చెదన్
లలిక విమానమిచ్చెదఁ గ, లంగక యిచ్చెదఁ జంద్రహాసమున్
దలఁపునఁ గోరె దెయ్యెవి ము, చంబున నయ్యవి యెల్ల నిచ్చెదఁ
గలికిరా! దెంద మిచ్చెదను, కాదన నీదగు దెంద మిచ్చినన్

చ॥ సవడముఁ బోలు నోట నొక, పల్కె ప్రియంబుగఁ బల్కి కేని నేఁ
దవిలి మహేంద్ర శిర్షక ము, దగ్రత దివులు గొల్వఁ దెచ్చి శా
త్రవిధి విదేహనాయకు శి, రంబున నుంచెద సర్వ దిక్పతి
స్తవముల దేవ కామినుల, వాన్యముఁ గూర్చెద మేర్మి నించెగన్.

౩॥ తందరిగన్న తండ్రికిని , తండ్రి విరించెయె వచ్చి కూర్చి నీ
తందరి కోరు కోరికల , దానక యిచ్చు యముండు దాన దా
సుండయి సేవసేయు సుధ , సోదరి లక్ష్మివి నీవి కానిచో
నిండు మనంబుతో నిరియె , నీకును దాన్యము సేయు నమ్ముమీ

తే॥ తండ్రికిం గూతురైన మా , త్రాన ఫలమె? పొందదగు మేల్మిజనకుండు , పొందవలె;
ఁకఁగఁ ద్రైలోక్య రాజ్య సం , పదల నొసఁగి, యీవును సుఖింపుమనసీత , యీసడించి.

కా॥ ఈ సౌభాగ్యములెల్ల నొందఁగలవాఁ , డింద్రుండె విక్రంబు లం
కా సామ్రాజ్యము నా విభీషణుడె వీఁ , కంబొందు విష్ణ్వంశమై
వాసిన్ బాసిలు రాము బాణముల నీ , వక్షంబు భేద్యంబు నా
కా సర్వేశుని పాదపద్మములె సే , వ్యంబుల్ జగన్నా శకా;

క॥ బెడిదములగు రామా స్త్రము, లడర యరముఁ జీల్చి యొడలి , నంతయుఁ బెను జ
లెడగఁ బొడుచుచు ధర్మముఁ , గడు నేర్పంగలవునీకుఁ , గర్కశ హృదయా;

తే॥ కాకిములు వంజువులతోడఁ , గనులు వాడిచి, తోడగలవు; నీ వక్షమ్ము , దోయజాత
శరము లగలంపఁగలవు పి , శావ సమితి, తిరుగలదు నీ శవమ్మును , తృప్తితోడ.

తే॥ క్రూర చంప్తాయుతంబైన , మోరమస్త, కములు కలనరాచువసాయ , కములవలనఁ
ద్రుంపఁబడియె రమ్మనుచు మా , రుతి వచించు, వార్తనేఁట జేసిట విన , వచ్చు నిజము.

ఉ॥ మాత సుమిత్ర వీర వర , చూతగఁ జేసిన లక్ష్మణాస్త్రముల్
నీ తినుజాతు ప్రాణముల , నీటుగఁ జేయఁగ వాని మేను సం
ప్రీతిని కుక్కచీడ్చు ననిఁ , ద్రెళ్ళితె పుత్రకః యంచు నీవు దుః
ఖతురుఁ దౌచు తోలుటయె , యర్మిలి నే విసఁదగ్గ వల్కగున్.

ఉ॥ క్రూరుఁడు రావణుం డటులు , కోమలి పల్కుట లాలకించి పె
న్నిరనయెత్తి దంతముల , నీడిచి గీటుచు సీతపైఁ జడన్
దారున లేవఁగా నెమరు , దాని మహోదరుఁ డీమె తండ్రియే
తూటి వచింప నమ్మతిలుఁ , దొందర యేలని క్రిష్ణుజించుడున్

తే॥ చచ్చినట్టులుండిన మాయ , జనకుఁ డవుడు, మెల్లఁ దలయెత్తియిల్లను , తల్లి, వీరి
వేడికోయను త్రోవంగ , నాడి శని, కులముతో నన్ను గూల్చిన , కొలయగుఁ జుమి;

చ॥ సిరియును లోఁగి పెక్కురను , చెంకచె యమ్మడిగొచ్చు బోలికన్
వెరవిడి; నీకునై యనురు , వీడుచు నుంటివి బండివైవృలా
మరణము వొందనేల; మది , మన్ననచేసి సురేంద్రనాథుడై
పరఁగిన వీవి జేకొనుము , పాలనసేయుము ఘమ్ము మేలుగన్

చ॥ కరుణను నన్ను నాడఁము . గగ్గులార్డుగఁ జేయకుండ ని
బ్బరమునఁ బ్రోచి యగ్గలపు . భాగ్యములన్ సమకూర్చి నీచెఱన్
విరియఁగఁ జేసికొంచు ఘన . విశ్రుత సౌఖ్యము తెల్లవేళలం
బొరయును యంచు నయ్యలరు . బోడి పడఁబుల వ్రాలె గ్రక్కనన్.

చ॥ చెవులకు హస్తముల్ కదియఁ . జేరిచి జానకి విశ్వసించి యె
క్కువ దిగిలూని దఃఖమును . కోపముఁ బైసయి నగ్గలింప మై
రవులఁగఁ దండ్రీయేని రస . ప్రాణము తెచ్చుగినిచ్చగించి యీ
పవిదిని సల్కఁ డియ్యది ను . బద్ధము గాదను నిశ్చయంబుతో.

సీత మాయాజనకుం ఒదరుట

చ॥ తగవు నశింప శీలము కొ . దంబడ జిత్రము కూలిపోవఁగా
జగతిని విందమోప ఘన . సత్యము చావఁగ సచ్చరిత్రముల్
తెగులుగొనంగ గౌరవము . తీఱఁగ బుద్ధియు మాఁడఁగా నిటుల్
చిగిలి వచించు నీపు నొక . తండ్రీవెఁ దూర్పుడ వౌదు దుర్మతి :

చ॥ కులము పెరించినన్ గతులు . గూలిన నావర తెన్నివచ్చి త
న్నూచిన గుండె వ్రయ్యలయి . నం దలవోయినఁ బాడిపేరుముల్
వెలఁగ మానముం జెడఁగఁ . జేరును లోకులు తూరుపెత్త రా
జులు మనువారెఁ స్వీయకుల . సూచనఁ యారయ నీవుఁ దండ్రీవేఁ

చ॥ జనకుని యట్లు తోఁప వొక . శ్వాసము నీవీ నిజముల్ తండ్రీవై
నను రఘురాము వింటికి మ . నమ్ముగ దీవన లిచ్చి యాతఁడే
నిను విడిపించునేని చెఱ . నీఁగుము తక్కెనయేని చావు మ
శ్య నియతి లేది యంచుఁ దగ . నాడక యీగతిఁ గాటులాడెదేఁ

ఉ॥ నీవును నీదు చుట్టములు నీ . సకలంబును మాఁడి బొగ్గులై
పోవునుగాక నీలి పద . మున్ మతిఁదప్పి చరింపనేర్తునేఁ
శ్రీవరుఁడైన రామవిభు . నేవకులాలగు నేను నీచనై
జీవములంద రావణుని . చెంగట మానమువోఁ జరింతునే

ఉ॥ రామ విభుండు దిక్కి నను . రాగముతో నను డాయవారు ర
ఁడురులైన దీపశిఖి . జొచ్చిన కీలములట్లు మాఁడరేఁ
యేమని యెంచితో ననుఁ మృ . గేంపుని గూడిన సింహి యెన్నఁడేఁ
త్రేముడిఁ బాడుగుంటలఁ జ . రించెడు నక్కను గూడియుండునేఁ

ఉ॥ క్రూరబలండు రావణుఁడు . కోమలి పల్కు కరోర వార్తలన్
దోరపుఁ గిన్నతోడ చిని . తోయలిఁ నీవు తలంచినట్లె యె

ప్పారుము కాగలట్టి దెన , లాకపోవదు వీనిబట్టి నీ
వారయుచుండఁ ద్రుంతునని , యత్తటి బద్గము వేగి యెత్తుదున్.

ఉ॥ చంపంగ లేవు నన్నితనిఁ , జంపంగఁజాలవు విన్ను నీవునుం
జంపుకొనంగలేవు భువ , సంబులఁ గూల్చుగలేవు రాముడే
చంపెడువాడు నీకు మొగి , సాయపడంగు నీదుబంధులన్
ఁపటలెల్లఁ బూర్తిగఁ దొ , లంగఁగ నన్ గొనువాడు కీర్తితోన్.

చ॥ అని ధరణాత వల్కుతటి , నద్దము వచ్చి మహాదరుండు పా
వనతిర దేవభోగి యొక , పట్టున నీకయి వేఁడెఁగాక యీ
జనకుడు నీకొనర్చిన దొ , నం గొక యంతయు లేదు వీనిఁ జం
పిన వెనుకైన నీత వల , వింపదె నీకు నదీనయో కటిన్ :

చ॥ అని మొన రామభద్రుఁ దెగ , టార్పుము నర్జును వీకుఁ జక్కనొ
నని వచియింప దైత్యవిభుఁ , డప్పని మావి లొంగె నంతలో
వనచరు లార్పుటల్ విబుధ , వర్జుల కేకలతోడి చప్పటల్
విని మదిలోఁ గలంగె రణ , వృత్తము తత్తటపాటు గూర్చుగన్.

తే॥ ఇన కులేకుల గుణరావ , మెక్కఁడయ్యె, నమర వానర కలకల , మతిశయించెఁ
గుంభకర్ణుని సైన్యంబు , గూలనాతఁ, దొంటిపై యుండెనని దైత్యుఁ , డుమ్మరించె.

రావణుండు కుంభకర్ణ మృత్యుకై విరిపించుట

ఉ॥ తెక్కలు గట్టికొంచు నెన , రేఁగి వడిన్ వడి వచ్చి దూత లా
రక్కసి తేవి కర్ణ వివ , రంబుల దాసి మహా రణంబునన్
మొక్కులై న వానరుల , మొత్తము మొత్తముగా వదించి పై
సుక్కటి రామబాణముల , మర్వరఁ దమ్ముఁడు కూలె గాఁ యనన్.

తే॥ పరిధి గల భాస్కరుంబలెఁ , బైఁడి సరుల, చే నలంకరింపఁబడిన , శీర్షకములు
జగతిఁ బడఁ బెల్లొలిస వృ , క్షంబు పగిదిఁ, గూలె రావణుఁ దవ్వార్త , కుములఁజేయ.

తే॥ ఉర్విఁ బుట్టకఁదొట్టి వి , యోగ దుఃఖ, మెన్నఁ దెఱుఁగని లంకా మ , హీశ్వరుండు
తనకనై ఘోర రణమునఁ , దమ్ముఁ డిలిగె, నంచు వినిసంత గొంపెత్తి , యంగలార్చె.

సీ॥ త్రిదశ పద్మాకర , మద గజేంద్రమః యంద్ర, వరకీర్తి పూర్ణేందు , వారిదంబః
అబ్జపౌత్రః కూ , లాయుధహస్త, యీ, చెరువార్త నే డు నా , వెవులు వ్రీల
విననయ్యె నిన్నంపి , వెనుక నా ప్రాణముల్, గాఁకోఁ దలఁప , నీదు నేను
నీ స్థితి విన్నచో , నిర్జరనాదు దై , రావణ మెక్కి స్వ , ర్గంబు చొరఁదెఁ

తే॥ విమతి నన్ను నీవే యిట్లు , విడిచి పోవ, నెవరెవరితోడఁ బుట్ట ర , హించువారు ;
యెదుటి కేతేర వీతిల్లి , యొడుఁగువారు, చూచి తొమ్మపైఁ జేకు యం , ముకొని రారె ;

తే॥ స్నాన మాదెడి లటి సీకు , నర్వర్ణిభరి, మదమ రుద్దికొనెడు చిన్న , పడితె యగును
అట్టి విన్నొర్తి మనుజుని , యలుగు చూల్చె, ననెడి మాటయే నామది , కలతగూర్చె

తే॥ కూల చచ్చె పజ్రంబలు సోకి యొడలి, పైని రోచుంబునేని రా , ల్పంగలేడు
అచ్చ మనుజుని మృదుల సా , యకము క్రుంచె, గుడ్డు సింగంబు నెదిరించి , కూల్చె నొర!

పీ॥ రోడిబుట్టుపు ముక్కు , త్రుంగ మారీచుండు, బ్రుంగ లంకయుఁ బట్టు , గ్రుంగ భీమ
బలుడు తమ్ముడు త్రుంగ , బ్రదుకుచు నొకచలి, పొందర్యమున కాసఁ , జెందినాడ
నినటయనైన నా , లని తమ్ము నైన నే, నాని నైనను గపి , నాధునైన
సంగడునైన మ , హాబల నుతునైన, జాంబవంతుని నేని , చంపి తనుచు

తే॥ విగంగ నోచనైలి విడటి , వింతచాపు, రాలు తేదెను బెండ్లు నీ , రమున మునిగెఁ
నేమి చెప్పంగఁగలదింకఁ , దామసింప, కరుగుదేరంగఁ దలంతు ని , న్ననునరించి

చ॥ అరిపలు కాళిబొత్త మల , యానిల మెయ్యన వీచ నూన సం
గత లలిమంబున న్నిదుర , గాంచెడు సోపర! ప్రేతి భూత సం
లిరులు నడించుచుం గటు రు , తంబులు సేయు దురంబునన్ రజో
యులిమగు భూమి శయ్య నెటు , లొందితి నిద్దుర మేను వ్రాల్చుచన్.

తే॥ దిక్కులందున నీవు కీ , ర్తిని రహింపఁ, జేయ మమవాని భోగముల్ , చెందుచుంటి
నీవు వోవంగ నేనెట్లు , నిలుచువాడఁ వత్తు నీవెంటఁ దామసిం , పను నిజమ్ము.

తే॥ అసుడు ఎక్కిలి పరివించి , తనదు కీర్తి, కారణందెల్ల రిట్లెఱుఁ , గంగఁ జేసె
నిల లననోడు చరియింపఁ , జెంగలించి, మేసఁ బులకలు గ్రమ్మంగ , గ్గాని విడిచె.

తే॥ గాల్చి ముప్పొంగె గాఢ్యంబు , కడకఁ జనియె, మనసు తెలివొందె జీవముల్ , మరలివచ్చె
సరియె సెవ సేయఁగఁదగు , శీలచరిత, సీత యెలమికిఁ బొలిమేర , క్షితిని గలదె;

తే॥ కాంబు భరిత రూపము కుంభ , కర్ణ మోర, తనువుగాంచి పీతిల్ల త , త్తటిలి యవలఁ
గెడి సఁ గుంభః ప్పండును , నుడవు విన్న, సీత పూరించె వేతొక , సీత యసఁగ.

తే॥ లోకమలఁ గూర్చి లోకపా , బరను ద్రుంతుఁ, జావకున్నఁ ద్రిమూర్తులఁ , జావకుండు
మందు దిన్న గీర్వాణుల , బందివైతు, నని చిరాకు మిక్కిలి యొందె , నసురవిభుడు.

మ॥ తనువున్ పడిన నాడు తమ్మునకు ను , ద్దామక్రియన్ రామ ల
= ప్రణ రక్తంబునఁ దర్పణఁబు నొగి ము , మ్మాణుల్ మనశ్శాంతికై
యొనరింపంగలవాడ నందు నమరో , ద్యోగంబునం బోయె రా
వణుఁ దాచోటును వీడి మంత్రులు సఖుల్ , పండించి పొన్నడఁగన్.

తే॥ కాక కంక గృధ్రంబులు , కలయ డిరుగు, పొలికలనఁ గుంభకర్ణుండు , పొలిసె ననుచుఁ
గుండి యాజనకుని వేలు , బంది నుంచు, దంచు నేగె మహోదరుఁ , దార్తి మొయిని.

తే॥ పూలు తావియు లేక డు , వృక్షలు లేక , యెంటి తిరియైన కేశంబు , లొప్పు సీత
కడకుఁ గడఁకతో ద్రిజటయన్ , కాంత వచ్చి. యూజడించుచు నిట్లని , తేజఁ బలికె.
తే॥ నీ జనకుఁడంచు వీడు న , నిద్రికి వచ్చి. మంసి నతఁడు మరుత్తుఁడన్ , మాయలాఁడు
నిక్కమది యని నమ్మకు , నీరజాక్షి. దనుజ మాయలు పెక్కులు , తలరనేల,
తే॥ త్రిజట పల్కలయందు మై , దిలికి నమ్మ. కంబు గల్గట నామె దుః , బమ్ము వీడె
నందియము వీడె మనసునఁ , గుండు వీడె, నెప్పు టట్టులు రామాప్తి , యెదురుచూచె.

12. అతికాయ వధ పటలము. (276)

తే॥ ఉగ్రమై వెల్గు విలయాగ్ని , యడుకుసట్లు, మండుకోపంబుతో రావ . ణుండు కొలిచి
యిరుకెలకులవచ్చు మం , తిరులఁజూచి, రౌద్రమూర్తియై యిట్లు వా , క్రువ్వఁ దొడఁగె.
తే॥ అనువుగలవారు పగలయు , కృడఁచువారు, బలియుని వంప శాత్రవ , బలమదంచు
మరలి రాలేక యారక , మరలివచ్చి. నిలుతురేల? సిగ్గిలరె? యా , వలికిఁబొందు.

చ॥ గతియొకయంతలేక స్థవ , గంబుల దంబుగఁ గూర్చుకొన్న దు
ర్మతులను చంపివత్తుమని , మాటలు రుద్రులఁబోలె నేగి పెన్
జతనముతోడఁ దమ్మునకు , సాయము సేయక పాటివత్తురే?
యతగులు మీరు ప్రాణముల , నంటి చరింతురె యెల్లకాలమున్?

చ॥ మునుపు జయించితిన్ జగము , మొత్తము నేలితి శౌర్యసంపదన్
గానకొని మీరు నాడు మఱుఁ , గుం గొని గౌరవ సౌఖ్య కీర్తలం
గని చరియించినా రిప్పుడు , కార్యము గల్గిన మీబలంబు వం
చన మొనరింపకుండ నను , జాశము లిచ్చియుఁ జెయు తొప్పదే?

తే॥ అంతకర్షణ మేముకా , మందురేని, యట్లు చెప్పుడు నేనేగి , యముఁడు లేక
ప్రాణ మానఁదగిన శక్తిఁ , బరపి నరులు, వీవు చూపఁజేసెద భూత , వితతి యదర.

తే॥ మఱియునొకమాట యరుదైన , దురమునందు, గెలువ గోరిన నేగుఁడు , చలముమీఱ
నిలుగుచే నిజంబని మీరు , తలఁచురేని, ఫలవ దెయ్యది స్వీకౌర్కి , తెలుపుఁడనుడు.

తే॥ బ్రహ్మాకోపించినను జయిం , పంగరాని, కూరు డతికాయఁడవుడు ని , పురతతోడఁ
గోపమును సిగ్గు మల్లడి , గొనఁగఁబలికె, రావణునితోడఁ దనపరా , క్రమము పెలయ.

ఉ॥ జంకిన జంకనీ నరులు , జంభ విభేదియు నిర్జరావతుల్
జంకిన జంకనీ యజుఁడు , చక్రియు రుద్రుఁడు తక్కువారలున్
జంకిన నీవు నీకయి వె , నన్ బిడియంబు వహింతుగాక నే
జంకితనంచు నెంచుటయుఁ , జక్కటికాదు భవన్మనంబునన్.

తే॥ దానవులయందు ఘనబల , దర్పితులను, గెలిచి గెలుపును నీకుఁ గ , లింపలేదె?
నీవును వదంకఁ బోరిన , విర్జరులను, క్రుంచి సారెనాఁ ద్రిప్పి యా , డించలేదె?

ఓ॥ కైదుపు శేలనుండి ధూళి, గంగ నలంపగఁబడ్డ యుజ్జ్వల దం
 తేనెల సాయంబులులు, గిట్టిన గడ్డిని దుంభిర్రుఁడున్
 చేదల నర్జ్యకీర్తులను, వీరిని సమ్మిస యీ విభీషణుం
 దో దనుజేంద్రుఁడు నామ సము, లోక తలపోయిము నీమనంబునన్.

తే॥ నీదుకమ్మని ప్రాణముల్, నీయ నీయ, వానిరిమ్మని బీదముల్, బ్రాతిదీసి
 రాము వడఁకింపఁజాలిన, భీమ రింము, నేయ నేని నీ కొడుకనఁ, బెల్లుపెట్లు.

క॥ ముమ్మఁముగఁ బోరి ప్లవం, గిమ్మలఁ బ్రుగించి చకము, కాండ్ర నలఁచి బీ
 రమ్మన నిరువురు నడుల, రిమ్మ రిటియఁగట్టి పెచ్చు, బ్రాణం గనుమా.

క॥ బంటులతోఁ బొమ్మందువా, యెంటరివై పొమ్మటందు, వో నెలవిమ్మా
 చంటింప కేగి వారిం, దంటితి న మడింటు ననిన, దనుజేంద్రుండున్.

క॥ ముదమంది తెన్న చలికిలి, కిచ్చనమ్మన లక్షణాఖ్య, ఖండించినచోఁ
 బదపడి ముఖాఁడే నే, సదమద మొనరించ రామ, చంద్ర దురమునన్.

ఆ॥ మూఁడుకోట్ల క్రొత్త, మొన రది గజ యం, గములు లోడరాగఁ, గదన తలము
 నేరఁ బొచ్చుటంచు, జీరి దీవింబును, నెలక చురకయింప, నెలవొనంగి.

తే॥ విరదుల కసాధ్యులు మహా, విష్ణుర బల, మనులు కుంభ నికుంభ ల, కంపనుండు
 తేరి రక్షకులుగ వచ్చు, వారు వెన, జవన హయ శరాంగంబుపై, సరగఁజనుము.

తే॥ తేరు లొకవేయి యొకకోటి, వారణములు, కోటి వారువములు తోడఁ, గూడి వచ్చుఁ
 గదలుచున నరికాయుండు, ముదమునంది, కార్జ్యకముపూనివసఁడి కం, కటము దొడిగె.

తే॥ కరినరావముల్గల వీర, గణము బలయ, వివిధ సాధనముల కాంతి, వింత గొలువ
 వీధులెల్లఁ గ్రిక్కిరియంగ, వెడలె చండు, పాదరేణువుల్ రోదసిఁ, బరవి నిండు.

సీ॥ గిరిదరీ సుప్తకే, సరులు మేలుకొనంగ, గజ ద్భంహితంబు ల, గ్గలముగాఁగ
 కపి నికాయంబుల, కర్ణభేరులు వ్రీల, భేరీ రవంబులు, బోరుకొనఁగ
 జీవనంతతి గుండె, చెదరంగఁ బంచధా, రాగత హయహేష, లలమికొనఁగ
 స్రుక్కి శేష నొడలు, మిక్కిలి బడలంగ, న్యందన నేమి ని, న్యనము బలియ

తే॥ కాలిబంబుల ఘనఘోర, గర్జనముల, దారణస్థితి గగనంబు, బూరటిల్లఁ
 బాదవిక్షేపముల భూమి, పల్లటిల్ల, నడచె వడిగాఁగ దైత్య పై, న్యంబు లనికి.

తే॥ మున్ను మరగజంబులు వడిఁ, బోవుచుండ, వెంపఁబడి పోవుచుండెడు, పిడులునాఁగ
 ద్వజము లొలయు శంపాయుత, వారిదములు, కదలుచుండెను వెనువెంట, గములు గట్టి-

తే॥ అంకుఁము పోటుగొన్న సా, రంగములకుఁ, బ్రక్కలకా మదతోయంబు, పాటుకతన
 దారి బరదయై దిగఁబడఁ, దత్తదములు, నేనుఁగులు నేగె నట్లేట, నీదుపోల్కి.

తే॥ భానుతోడఁ బరిధి యేగు , పగిది నడచె, స్వందనంబులు తోయద , చయమువోలె
నడచె వారణములు నేల , నడవవయ్యె, బరుగు వాటుచు మందెడు , తురగనమిడి.

క॥ గిరి సముదయములు నడచిన, తెఱఁగునఁ దఱుచగురుఁ బెద్ద , కేరులు నడవన్
గరువంబున నతికాయం, డిరవుగ నవి సేయఁదగిన , యిక్కువ చేరెన్

క॥ శ్రీరామ మదగజేంద్రము, వీరవిహారంబు నలుపు , పృథివిని గవి పె
వ్వేత్తై పదములు యనిఁగిన, పీరుని పినతండ్రిఁ గాంచి , విలపించెఁ గడుఁ

క॥ ఇది యమ్ములచెఁ దిప్పయి, పొవలినయదిగాదు దిగిభ , ముల తనువు న్ని
రదమును శరవిధియును గా, దిది తండ్రి శరీరమనుచు , నేడ్చెం బెలువన్.

తే॥ అకట యిట్టి దుస్థితిఁ జూడ , నరుగుదెంచి, నాడ నుసులులతో నున్న , నరుల మున్నె
తునుచు కుండుటచే వింత , దొనఁగువచ్చె, నూరకుండుట నాకింక , నొప్పుగాదు.

క॥ అని కినిసి యిట్లు కావించి, చిన రామునితమ్ము నిట్లె , చెలగి చెలగి రా
ముని దుఃఖము గనినం గద, మన యంగద నీఁగు ననుచు , మదిఁ జింతించెన్

తే॥ మహిషుఁడను డాతఁ బిల్వినా , మాటగాఁగ, లక్ష్మణునికడ కేగి యీ , లలినివలుకు
తమ్ముకై దురపిలు తన , తండ్రినెగులు, దీర్ప నతికాయుఁ డాజి కే , తెంచెననుము.

తే॥ చింతచే మదికలఁగి కృ , శించుచున్న, తండ్రి నిండురథను రాము , తమ్ముఁ డాజిఁ
గాట్ల తెగి యురలంగఁ బాఁ , గాంచునట్లు, శవధములు వల్కి వచ్చెను , నరగ ననుము.

తే॥ దురిత పుదియని తలంపను, వరశూరుల కిదియె ధర్మ , పద్ధతి యనుచుం
డెఱఁగొప్పఁ బరికి యతనిని, దురమునకుం దెమ్ము పొమ్ము , తోరంపు వడిన్.

క॥ నరులును యుయుత్సుపులు నగు, నిరువుర వడిఁజేరి కలన , నెదిరెంచెడు వా
రిరవుగ జము నోటంజొరఁ, బరుగిడు వారనుచుఁ డెలియఁ , బలుకుము మహిషాః

క॥ వానిఁ గొని తెచ్చి విడిచితి, వేని ముదమునంది నీకు , నిచ్చెదఁ బ్రతిగాఁ
జీనాంబరములు మేలగు, మాణిక్య విభూషణములు , మహియు నొనఁగెదన్.

క॥ సౌమిత్రిఁ దోడితెచ్చినఁ, శ్రేమంబున ఖచర నాగ , విద్యాధర కాం
తామణుల నిత్తు నీవఱ, కీమహిఁ ద్రావని సురాదు , లిచ్చెద నీకున్

క॥ రవిమండలముంజోలిన, యవి వేల్పులు కాన్కవెట్టి , నవి యక్షేకుం
దవరశముగ నిచ్చినయవి, తివిరి యొరఁగువాఁడ రత్న , దివ్యద్యూషల్.

క॥ దానపారలఁ దుమ్మె , దలు మూఁగు మదగజం, బులు మాటువేలు నీ , కెలమినిత్తు
రత్న కాంచనమయ , రధములు పదివేలు వన్నెవన్నెల వారు , వముల నిత్తు
ధనరాశి నించిన , పునశకటంబులు, కోరికమీఱఁగాఁ , గొనరకిత్తు
దానదానీ జన , తండంబు లొకవేయి, వలసినచోటఁ గా , వలసినంత

తే॥ నేల యేలంగనిచ్చెద , నీపుపోయి, లక్ష్మణుని దోడితెమ్ము నీ , సూక్ష్మపతిని
దగిన వెలుగునఁ బరికిర . ర్తవ్యమెట్లుఁ, బెడరయందఁ జూడుము పొమ్ము , శీఘ్రగతిని.

తే॥ అనుడు మహిషదాంబరియయి , యరిగియెదురు, వచ్చు రాముని గనినంత , వానరవరు
లయక లేచి సుత్సాహంబు , గొలుపునర్థ . మొందు గలదని మహిషాసు , రుండునయక .

తే॥ రాయబారియై వచ్చె వి , రాయదుండు లేగవలదని వారి వా , రించి విభుడు
వానిగని నీవువచ్చిన , పని విశేష . మయ్యేనేని తెచ్చుమ యన , నసుర చూచి.

తే॥ మా ప్రభుడు చెల్పఁబంపిన , మాటయొందు, . లయ లక్ష్మణురోఁ బల్క , వలయుననిన
వినెద వాక్రపుష్పని రామ , విభునితమ్ముఁ, డనుడు మహిషాసురుండును , వినికెనిట్లు.

కా॥ నిన్నే మొర రింబునం జెనక న , నేవీంబుచున్ వచ్చి యిం
దున్నాఁడం బ్రతియెద్దు శౌర్యమది నీ , కున్నేని వేరమ్ము తం
ద్రినొప్పించిన నొవ్వదీఱ నిను గం , ద్రింతుం దురంబందు మీ
యన్నం బిమ్ముట నొంతుఁ బుతమిది ప్ర , త్యగ్రంబుగాఁ జేసితన్.

మ॥ అనిన రాముడు నవ్వి యిట్లులను దై , త్యశ్రేణిలోఁ జోర నా
యనుజుం దెప్పుడు సజ్జఁడై యలరు దై , ర్యస్ఫుర్తి శోభిల్ల నా
నినకా దాతని తండ్రి వచ్చినను మ , న్నించున్ రణంబిచ్చు ర
మన్నుమా మానము శౌర్యమున్ భుజ వల , వ్యాపారము ల్గల్గినన్.

మ॥ అన నారోఁడనె పంపుఁడంచు మహిషుం , దాడంగ మేలంచు ల
క్ష్మణుఁ బ్రేమంబునఁ గొఁగిలింపికొని రా , మస్వామి పొమ్మున్న న
దుగ్ధటాసుండు విభీషణుం డనియెఁ గా , కుత్సాన్వయాః యత్తతీన్
మనతోఁ గూడియె తమ్ము డాదనుజుఁ జం , పం దగ్గ కార్యంబగున్.

సీ॥ సత్యవిక్రముఁడగు , సౌమిత్రితోన యు, ధంబునేయఁ బ్రతిజ్ఞఁ , దాల్చినాఁడు
తపమొనరించి వి , దాతచే వరములు . గాంచి వేలుపుల జ , యించినాఁడు
తైలానమెత్తిన , పునుఁడు మేరువునెత్తఁ, ప్రేమతో వీనిని , పెంచినాఁడు
వలయు సాధనములు , పనిలేకయే కేలఁ, బాలవెల్లిం జిల్కఁ , జాలినాఁడు

తే॥ విలయమునను నశింపక , వెలయుచుండు, ప్రథిత దిగ్గజములఁ ద్రోచు , బాహుబలము
తోడఁ జక్రవాకంబునే , త్రోవఁజాలు, దోర్బలము సమానమె, దళ , త్రోయజాక్షః

తే॥ చిరము పాలాక్షతోడను , దుర మొనర్చి, శూల మతఁడు వైవఁగ దానిఁ , గేలఁబట్టి
యావు విడిచిన శూలమా , యిది యటంచు, నుల్లసములాడె నెఱఁకుల , నుచ్చి పాఱ

తే॥ పగఱ లోకంబు వేల్పుల , నగరిఁగాల్పు. తఱివి విష్ణువు వైచు సు , దర్శనంబు
నిష్ఫలముగా నొనర్చిన . నేర్పులాఁడు, వీని సామాన్యగాఁగ భా , వింపరాదు.

తే॥ అమరలేసిన వివిధ ది , వ్యాత్ర సమితి, పంబి రాకుండ నుగ్గునూ , చంబుచేసి
వారి సామర్థ్యమొల వ్యర్థ , పఱచినట్టి, చండ కోదండ విద్యా వి , కారదుండు.

తే॥ శంకరుని శిష్యుఁడనితర , సాధ్యనవ్య, మహిత శస్త్రాస్త్ర విదుఁ డద , ర్మంబు దక్క-
వేతెఱుంగఁ దళురుల , వీర దాఁకఁ, దనమ కీర్తికాము డు మాయ , లాజిఁగొనఁడు.

పీ॥ మాయా విశారదుల్ , మరుత్తైఁభులు తొల్లి , సురలోకమును చొచ్చి , చూఱలాడి
విబుధుల హింపించి , విధివశంబున నొక్క, దినమున శ్రీరమా , దివునిగాంచి
నమరమిమ్మనికోరి , సమ్మతింపఁగ వారు, బహురూపములఁ గొని , వచ్చిపోరఁ
జక్రియు వారితోఁ , జాలకాలంబు మ, ల్లాడంగ వారలు , హరివిగాంచి

తే॥ మమ్మెదిర్చి పోరివచ్చిన , మహితదైర్య, శాలి జగముల నీవలె , జాలువాఁడు
రేఁడు మేమేడులోకాల , లీలమింగి, క్రక్కఁగల బలియుర మాజి , కర్కశుము

తే॥ ఇరువురను మమ్ము డీకాని , యిన్నినాళ్లు, పోరితివి మెచ్చితిమి నీవు , కోరు వరము
నొసఁగువారము కోరి మే , లొందు మనినఁ, జక్రి కోరె వారల గెల్పు , సరవిఁ దెజవ.

ఉ॥ సీతాదయందు చ త్రుమని , నిర్జరవైరులు తెల్పునంరఁ గం
జాత విరోచనుండు భువ , నంబు నమస్తము నొక్క యూరువం
దే తెఱఁగొప్పఁ జేర్చు నను , రేండ్రులు వేర్వడి లొంగినారు త
ర్నార గదాప్రహారమున , స్రుందిరి లోకము లల్లసిల్లఁగన్.

మ॥ మధు మేధస్సు ధరాతలంబు నెఱయం , బర్వంగ నిధాత్రి త
ద్విధిచే మేదినియయ్యె ధర్మపరమున్ , ద్రిక్కడకున్నట్టి య
మృదువే యవ్వలఁ గుంభకర్ణుఁడగుచున్ , మాఁదెన్ భవత్పన్నిధిన్
మచుతమ్ముం డడికాయఁడయ్యె రఘురా , మాఁ దీన చింతామణిః

అ॥ తగ విగోషణుండు , దైత్యుల చరితంబు, తెలుప నిట్లు మోముఁ , దేటనఱచు
మొలఁ నన్నతోడ , జలవాతనేత్రుండు, వలికె జఁద నినద , భాషణముల.

పీ॥ కోటిరాజు నలైనఁ , గూడ నుదాసురల్ , వచ్చి లక్ష్మణుఁడాకి , బ్రదుకువారె ?
యితఁడు కోపిఁడె , నేనేల హరియేల ? హరుఁడేల ? యంద్రామ , రాదులేల ?
దివ్యాస్త్రములు తఱ , చేజోబలంబులు, సౌమిత్రి కినుక కుఁ , జాలునవియె ?
కేల విల్లఁచిన , నీలోకిములనెల్ల, క్షణమున నివుఱుగఁ , జలుపఁగలఁడు

తే॥ మేదినిసల మాటలు , సుజలెక, తొలఁగిపోవుటచేఁగదా , దుష్టరాక్ష
సుండు నేటికి జీవించి , యుండువాఁడు, కాకయున్న నాడే జముఁ , గాంచువాఁడు.

చ॥ తొన కక పొమ్మ నీవితని , తో నతికాయు శిరంబు చూపుతోఁ
జని గగనంబుఁదాఁరి పడఁ , జయ్యన గ్రద్ధలు కాకులుం దినం
గనియెడుగాక కింబువులఁ , గంబులతో నెదిరింపఁ బోలునే ?
దనుజుల గెల్వవచ్చినది తక్కక యెవ్వరితో నెఱుంగవే ?

మ॥ తలవఁ రుద్రుఁడొ చక్రపాణియొ సుమి , త్రామానుఁడో కాక యి
య్యల నెవ్వ రతికాయుఁగూల్చుఁగలవా , రెన్నంగ వేవేల సే

నలు దైత్యునుబారోడ రాఁ జదిపె నిం . కం జంపువాఁ డీతఁడే
గెలుపుం గాంచెడు వాడు సీతఁడగు శం . కింపంగ నీకేటికిన్ :

తే॥ కదలుచున రావుపునకు ల . త్పొలుఁడు మ్రొక్కి . దీవగలుగొని చనరోడ . ధీరులైన
కపివరులు విధిషణుఁడును . కదలి నడపఁ . గదిలి యలికాయుఁడున్న రం . గంబుఁజేరె.

తే॥ దక్షిణపయోధిమీది కు . వ్రరపయోధి . వచ్చి చొచ్చినరీతునఁ . ద్దవగ సేన
మోహరించిన సోఁకుల . మొగ్గఁమును . చీల్చుకొని చొచ్చి యురవడిం . జెంగలించె.

తే॥ వచ్చినెక్రుచేఁ దేమయై . పంపమైన . లలము సింహనాదములు . చెలఁగ రేఁగు
నైన్యఁబుచ్చన దుక్కియై . సరగలేమి . రజమునింగి నెట్టినచేసి . బ్రబ్బుకొనియె.

తే॥ శంక రాహళ దుందుది . న్ననము లెల్ల . వీర సింహనాదములతోఁ . జేరి యవల
శంజినీధ్వనిపోడిను . చెలఁగి జలది . నోరుమాసికొనఁగఁజేసె . బోరు కలఁగి.

అ॥ రక్కసులు నశింప . రక్తంబు నెలయేళ్ళ . మాడ్కిఁ బటవ నాకు . మ్రాఁకులట్లు
కేతనములు క్రుంగఁ . గీకులు కొండల . నెక్కుపోల్కిఁగరుల . నెక్కినారు.

తే॥ శాఖలనెడు చంతములు . జ్ఞోద్రమనెడు . మదజలంబును విలసిల్లు . జ్ఞోధరంబు
లనెడు నేన్గుల వైవఁగ . హస్తీహస్త . పోరు చింత మై మదకరుల్ . పుడమిఁగూరె

తే॥ గట్టిగాఁబడైఁ బోడిచెను . కఱచెరక్కె . ద్రుంచెఁ గపివికాయంబులు . తురగములను
రక్తపూరంబులో మెదల్ . వ్రాలఁ గాళ్ళ . పైకిఁదిరుగఁ దన్నుకొనుచుఁ . బడియె హరులు.

తే॥ వనచరాభేటమున మద . వారణములు . వాత్యచేఁ దూలు వారిద . పంక్తులట్లు
తూలిప్రీతి నదంత సం . దోహమందు . ముత్యములు పటపట లాలి . పుడమిఁ జెదరె.

తే॥ వజ్రపుం గంబములఁబోలు . పాదహతులఁ . గేలఁ గాలపాశముఁబోలు . వాలహతుల
దానవగణంబు లురలెను . తత్కరోర . కుంతమాతంబులం గపి . కులము దొరలె.

తే॥ చేరుంకుఁ జిక్కుమ్రాఁకులు . శిలలుపాము . లేనుఁగులు గుట్టుములుగద . లీఁచెలు రద
శఽలములు విసరుటచేత . సాంద్రమగుచుఁ . బరవెఁ గాంతారమట్లు పై . భాగమెల్ల .

క॥ వనచరివీరులు వైచిన . పెనుగిరితరు లంబరమునఁ . బెలుచై వన రా
శిని దిగు మొగుకుల వదువున . దనుజబలముమీఁదఁబడి న . దమదము సేసెన్.

తే॥ పాటి యీవలావలకును . జాఱిపడిన . పాఱుఁబోతు రాకాసుల . పరకు ఖడ్గ
ముద్రరాదిసాధనముల . మురియఁజేసి రుధిరపూరంబులం బడఁ . ద్రోచినారు.

తే॥ వీరులగు వానరులు రక్త . పూరమందు . యీదులాదుచుఁ దిప్పలై . యెలయుకరుల
నెక్కి రవియు నీడ్వఁగఁబడి . యేటితేనిఁ . జేరి దరిగానలేక గా . సిల్లినారు.

తే॥ కాళ్ళ విలువనీకీడ్చు ర . క్తప్రవాహ . మందు పొడుగుకోలం నూని . కొండతేగ
వారితోఁకలఁ దక్కిన . వనచరాశి . పట్టికొని యీదు చవ్వలి . పెట్టుచేరె.

తే॥ సోకులును విజృంభించి ము , నుండి కుల, ముద్గరాదుల మోదంగ , మొగపు చక్కి
దిక్కులకుఁ బాటు నదిగని , లక్ష్మమనుడు, కనలుగొని వారి కుత్సాహ , గరిమఁ గూర్చు.

క॥ జము సుద్యోగంబునకుం, దమయత్నమ్మనకు, దోడు , తనఁన తన చా
పము గుణమును బలుపెడి లా, గి మహారావంబు లేపెఁ , గీడ్పడ జగముల్.

తే॥ పంచభూతముల్ తమ తొలి , ప్రకృతియందు, లీనమైనను బ్రహ్మయీ , లీనను విలయ
కాలమందును నాశంబు , గానకుండు ప్రణవముతోలె నాధ్వని , పరిధవిల్లె.

తే॥ వాడితూపులువిడువంగఁ , బడియెఁ బడిన, యమ్ములసురుల పెనుమేను , లందుమఱిగె
గుణపములు సందులేకుండఁ , గుప్పలుపడె, వానినుండి రక్తముపాటి , వార్ధిజేరె

తే॥ కరుల కరముల ఖరువుల , కాళ్ళద్రెంచి, రధిక శిరములఁ ద్రుంచి వ , ర్గములు పెంచి
వివిధచిత్ర రూపంబులు , వెలయఁజేసె, లక్ష్మణాస్త్రముల్ విధిపోల్కి లాఘవమున

తే॥ విండ్లు తుండించి శక్తుల , విఱుగఁ గొట్టి, గవచములఁ జీల్చి విపుల వ , క్షములఁ దొల్చి
గుఱ్ఱముల వ్రాల్చి తేరులఁ , గూర్చి యేనుఁ, గులను పీనుఁగులం జేసి , కోలఁ యడరె.

తే॥ దిండిదంతముల్ తెగి నభోం , తరముచేరి, విదియచంద్రుల పగిదిని , వెలయుచుండెఁ
గరములూడినయవి రక్త , శరదినుండి, భూమిఁ బైకెత్తెడు వరాహ , మూర్తిసెనసె.

తే॥ రెండు నెల రేకలను నోటఁ , ద్రెంచికొనుచుఁ, గుండలములను రిక్కల , గుంపుతోడ
గగనమండలమే దిగు , కరణిఁ దోచె, రక్కసుల తలల్ వడఁగ ధ , రాతలమున.

తే॥ రధికబృందంబు మరణింప , రధములురలి, పడియెఁ బడవి చెవం గర్మ , ఫలముచేత
మింబనుండి యొడ్డగిరింగ , మంబఁజాతీ, పడు విమాన నమూహంబు , పగిదిఁదోచ.

తే॥ వీడఁగారాని నుఖదుఃఖ , వితతిఁద్రించి, యమరలోకంబు గైకొంటి , మని తలంచి
యధిక కౌతుకంబున నొడ , శ్లాఢె సనఁగి, నట్టలాడెను రణహుతి , నిట్టలముగ

తే॥ ఒక్కపదివేలు వరణింప , నొక కబంధ, మూడునను శాస్త్రనూక్తి స , త్యంజయైన
నాడు కోటికి నెక్కువై , నర్తనంబు, చేసె సౌమిత్రి చాతురి , చెప్పఁదరమె ;

క॥ కరి భట తురగాదుల నె, తురు నెలయేళ్ళట్లుపాతీ , తోయధిఁజొచ్చెన్
అటవజలై యతీమఱియై, పఠిపటియై యున్న పరియుఁ , బలుదూఱాతెన్

సీ॥ గొలుసులలోఁ దగు , లొన్న కాకులతో ద్వి, పమ్ములఁదోలు క , బంధవివతి
తురగంబులు నటింప , వారలక వానిపై, రీవి నర్తించు మొం , రెముల గుంపు
తలలూడినను గుఱి , తప్పక యెప్పటిఁ, బ్రదరంబును వీడు , రధిక చయము
పరుగులైత్తుచునుండ , శిరములు తెగిపోవఁ, బరుగు వీడని వీర , భటకులంబు

తే॥ సీత పేరిటిమృత్యువుఁ , జెడఁగఁగోరి, తెచ్చుకొన్న దైత్యులు తండ్రి , తెరఁగొడుకు
మడియ నల్లందు గూల హ , న్మందుచావ, నన్నదమ్ము యరలఁ , దాము నడఁగెనారు.

క॥ శిరములఁ దునుఁగుచుఁ ద్రుక్కెడు, శిరములఁ గవ్వికొనిపోవఁ , జేరినగ్రద్ధర్
చరణాయాధములపోల్కిఁ, జరియించెం గొంచుఁబోవ , సాధ్యములేమిన్.

క॥ వేలై కోదై యగ్ని, బ్రౌల యము యు లక్ష్మణాఖ్య, శర సంపదయ మా

భీలంబై పడుచుండఁగి, గాలభటంబు రిపుడు బొడిమె, 'గాతుల బీపుల్

క॥ మేరువు గదలింపంగల, పీరులు బ్రౌల దిప్తిములను, విగత ఘన తిమా

భారులయి దివికి దుముకిగ, వారిలఁగని పొందినారు, ప్రమదంబు సురల్

సీ॥ దారుకుండనువాడు, దిర్వింది లేకు దో, లించి లక్ష్మణు నెది, లించి నిలిచి

శరవృష్టి గురిసి యం, బుమెల్లఁ గప్పిని, వాని సన్నింటి నె, వ్యధిగఁ ద్రుంచి

సౌమిత్రి ఘోర ని, కాచి సంబుని, వాని శిరము ద్రెంచి, పక్షదఁగూల్చె

కాలుండు కులికుండు, కాలజంఘు డు మరు, తుండు మాలియను నైదుగురు రేఁగి

తే॥ పాశ కూల పరకు భింది, పాల ముసల, ముద్గరాదుల వైవ నా, పురుషపుంగ

వుండ వానిన్నిటిఁ దిగఁ, తెండి వారి, రంల నొక్కొక్క యమ్ముచే, దఱిగివైచె.

పీ॥ అదిగని రోషించి, యతికాయ సేనాధి, పతులు వారణ కదం, బంబు రేచి

పరిగొని కైదువుల్, పటపి వానులలి, నటునిటు పోవీక, యాచి నలఁప

వనచరుల్ చేతి క, బృహవానిగొని వైవఁ, బొంతుదొందులు లోనఁ, బూడినారు

సౌమిత్రి శరములు, సారంగ యూధంబు, నెవరికిఁ జననీకి, యలఁచి కొట్ట

తే॥ నంగములు పెక్కుకుంట్లుగాఁ, ద్రుంగిపడఁగఁ, జదికిలంబెదెనొక కొన్ని, వచ్చెఁగొన్ని

దిరిగె గిట్టునఁగొన్ని మ, స్తిష్కపంకి, మంద యొటవలుగాఁ గూచి, యడఁగెఁగొన్ని.

తే॥ ఒక్కతొడుగున వెడలు మ, హోగ్రశరము, లొక్కపెట్ట సామజముల, సుర్విఁగూల్చె

మావతుల జేల్చెఁజొదోం, మహిని దుల్చె, రక్షకుల మార్చె బిల్ల బీ, రముల వ్రాల్చె.

తే॥ కైదువులు విడిగెను యోధ, గదము రఱిగె, కంకిగృధ్రజంబుకముల, క్షిప్తు దీతె
మా వటిండ్ర గోల్పోయిన, మదగజములు, కలఁగి యెందొంటితోఁబోరు, సలుపసాగె.

ఉ॥ కొన్నిటి పాదముల్ తునుఁగఁ, గొన్నిటి తుండము లైదు తుండ్లుగాఁ

గొన్నిటి వలముల్ తెగఁగఁ, గొన్నిటి ప్రేవులు జాఱఁ గన్నులుం

గొన్నిటి కీఁగఁ గొన్నిటికిఁ, గ్రొవ్వ దిగంబడ వచ్చు దంతులు

గ్రన్ననఁ జచ్చుదంతులు, గా బహు భీకరమయ్యెఁ జాడఁగన్.

తే॥ కరిఘటలు గూడుచుండ రా, క్షనబలమ్ము, లింకుకయుఁ బుయిలోడక, యెడములేక

యాయుధంబుల వైచుచు, హస్తవికతి, ననువుగా నడ్డుగొవిపోరె, నగ్గలింది

తే॥ శరదములు భాస్కరుని గప్పు, చందమొంది, సామజంబులు లక్ష్మణు, సరవి ముట్ట

శక్రదనువుఁబోలిన శరా, సనమునుండి, యతఁడు కురియించె బెడిదంపు, బంపవాన.

సీ॥ మోముఁబిరి వీఁ, పులు వ్రీలఁ దుండముల్, పఱియలై రారణి, బడియెఁగొన్ని

పొరలుచు దొరలుచు, దెరలుచు పీంకృతుల్, నెఱపును రాత్రి పై, దెరలెఁగొన్ని

అర్థ చంద్రాప్తంబు, లలమిన పాల భా, గములతో మేదిని, గడచెఁగొన్ని

వనదిలోఁ బడెఁగొన్ని, వనమునఁ బడెఁగొన్ని, పర్వతముల మీదఁ, బడియెఁగొన్ని

తే॥ ఘోరశరములు కన్నుల , గ్రువ్వ స్వపర, భేదమెఱుగక తమవారి , విడిచె గొన్ని
లక్ష్యములు దంతులంగూల్చు , లక్ష్యకుద్ది, లాఘవము వేల్పులకును తె , ల్పుంగఁగాదు.

తే॥ ఏనుఁగులకశేబరముల , నెసఁగు నెత్తు, టేజు లాపిన్గ తిప్పల , మీఱలేక
కరులవీరులఁ దేరుల , హరుల నెల్లఁ, ద్రోచికావిపోయె నిలువక , తోయనిధికి.

తే॥ లక్షణాస్త్ర చయంబుచే , లక్ష కరులు, గడియలోఁ గూలఁ దెలిసి లం , కా విభుండు
మిగిలియుండిన కోటి యే , నుగులఁ బంపె, నతనిమీదికి నీరస , మతిశయింప.

తే॥ ప్రాణములతోడఁ ద్రాణయు , నధికమదము, గలవి యగు సామజంబులు , కవిసియతవి
మీఁది కుఱికిని దొఁటియు , మిగులలేదు, దాయఁగాలేదు దానియు , బాయలేదు.

తే॥ ముప్పదాలు యోజనములు , పొలసివచ్చు, కరిమటలు రాఁగ లోకంబు , గజమయంబు
యయ్యెనని వేల్పులనిరి వి , హాయనంబు, ధూళిమయమయ్యె భూమి వి , ర్హాయయ్యె

తే॥ కాకినీ ఠాకినీ భూత , సంచయంబు, తుదియు మొదలును గనరాని , మదగజేంద్ర
రాశిఁ గని మునుమిడక తూ , అంగ దొరకు, వానిఁగొనిపోయెఁ గొండల , పగిదిమోచి

క॥ ఒకకరమున కొక కరి లె, క్కకురాఁ బదివేల కరులఁ , గడిమిం ద్రుంపన్
గిరు లదరె మొగుకుఁడలెను, శరనిరులుం గలఁగె దిగ్గ , జములును వడఁకెన్.

తే॥ గుణ రివములేచెఁ బర్వత , గుహలయందు, నిమర పెండు సింగంబుల , యెదలు గలఁగఁ
బిడుగు లదరిన వడవున , విశిఖవితతి, పడియె వేదండ తండ కుం , భంబు లగల

కా॥ ఆవేశన్ దనుజేంద్ర నందనుని సై , న్యంబెల్ల నొక్కుమ్మడిన్
వేవే కేకలువెట్టుచున్ మిగులు కుం , భివ్రాతమున్ రేప రౌ
ద్రావేశంబునగాంచి పీరవిహృతి , వ్యాపార లోలాత్మకుం
దైవచ్చెన్ పయిశంబు కేసరి అతుం , దా లక్షణాస్త్రంబునన్.

మ॥ సరసింహుం డితఁడంచు కాంచిన సురల్ , న క్తంచరుల్ భీతిలన్
హర కోదండ విభంజ నాంఘ్రియుగమున్ , హత్తించి ఓత్తంబునన్
హరిదండంబును బోని తాళవటపిన్ , హస్తంబునం దాల్చి హం
కరణం బొప్పఁగ జేసె దానవుల కు , త్కంపంబు నిండారఁగన్.

మ॥ యముఁడన్ భూతములున్ మొగుక్కు నొకరూ , పై వచ్చెనా నొప్పి శై
లములం గూల్పుఁగ వాలు వజ్రును లీ , లన్ వాలి సంహార కా
లమునన్ రేఁగెడు రుద్రమాడ్కి రిపు వి , క్కాంతి క్రమాభీరుఁడై
చమరెన్ గాలను గేలఁ దాళమున నా , సారంగ యూధంబులన్.

పీ॥ త్రొక్కుటచేఁగొన్ని , అక్కుటచేఁగొన్ని, కాలమగొన్ని మోఁ , కాఁగొన్ని
వాలముఁ గొన్ని , తాలమునంగొన్ని, పాలమునంగొన్ని , కేలఁ గొన్ని
నలఁగొన్నింటివి , మలఁచి కొన్నింటివి, విడిచి కొన్నింటివి , కలఁచి కొన్ని
యాడ్చి కొన్నింటిఁ దో , లూడ్చి కొన్నింటివే, చీల్చికొన్నింటి మై , మల్చికొన్ని

తే॥ త్రుంచికొన్ని పంటుచుఁగొన్ని • త్రుంచికొన్ని, యొక్కటొక్కటిపె నేసి • యొక్కకొన్ని
హంకృతిలంగొన్ని సమయించి • యుత్సహించెఁ • గేరెనుశాఖ్య సార్థక • మై సనంగ.
తే॥ నేలకుం దాచికొన్ని వా • ర్నిధినిగొన్ని. లంకలోఁగొన్ని దెసలకుఁగ్రుంకఁగొన్ని
ప్రేషప్రోపు లుంబఁగొన్ని • త్రిప్పికొన్ని. సదమదముపేసి చుస రేఁగె • శ్వసనసుతుఁడు.
తే॥ వాలమునుకొండి చిలుప నా • వంచువంచి. మావటింద్రలోఁగరుల నం • బరము సేర్పు
విలయకాల రుద్రుండిను • పీఠక దినరి. శవమయముచేసె నా రణ • స్థలముఁ ద్రుటిని.
తే॥ కలఁచిమాంసమేదోస్రపం • కంబునందు, పెక్కుగజములఁగడిమిమై • ద్రొక్కివైచె
మిగత లన భాగమనుచు సౌ • మిత్రి వాని. మోరసాయక రాజిచే • గొందివైచె
తే॥ అన్ని దెసల నేర్లుచు పీల్చు • లగుచు నురలఁ. జిక్కి రక్కసుల్ స్రుక్కిరి • మ్రుక్కుకుండు
వార లిటుకుకొనిరి రక్క • వారు వెన్ను, చూపుచును చూచుచును పాణఁ • జొచ్చినారు.

దేవాంతకుండు హనుమచేఁ గూలుట

తే॥ అసురులట్లాటఁ గన్న దే • వాతకుండు, తేరుఁ దోలింది కిన్నమై • మారుతివయ
వాడి యమ్ము లరమ్మునఁ • గాఁడనేసి. సింహనాదంబు దనుజులు • చెలఁగఁజేసె
క॥ పావని యొక రువుంగొని, వైవఁగ నసురుండు దానిఁ • బఱియ లొనర్చన్
దీవరమగ మఱియొక గిరి, చైవ నతఁడు దాని నడుమ • భగ్నము సేసెన్
తే॥ గర దుహాడ్కినదాటున • నదరమునకు, దాటి మారుతి దైత్యుని • ధనువు నూడఁ
దీసికొని రెండుగాఁగ చే • దింప వాడు, మరల హనుమని గొట్టెఁదో • మరముతోడ.
తే॥ తివిరి యనుమఁ దొడిసి చిట్టి • త్రిప్పివైవ. దానిచే సారథియుఁ దేరు • ధరణిదొరె
యవల శూలంబుఁగొన్న దే • వాంతికు శిర, మూడఁబెఱికివైచెను కపు • లల్లసల్ల.

చ॥ అది తన కన్నులారఁగని • యా యతికాయుఁడు రౌద్రదృష్టితో
నదలిది కేరుదోలుమని • యామున మారుఁతిఁదాకె సేనలున్
జెదిరినవెల్ల నిల్కడను • చెంది పదంపడి వచ్చె దైత్యుఁడుం
బదరుచు నాంజనేయుఁగని • పల్కె బయోధర భీషణధ్వనిన్.

మ॥ అసమాన ప్రతివీర నిర్మదన బా • హా దక్షి మా యజ్ఞ ని
వ్యసుధన్ రాచి వయోధిదాటి చు • నీ • ప్రాణంబు దక్కించుకొం
టి సమిద్ధోరతలంబునన్ గడిమిమై • దీకొన్న దేవాంతకున్
వెరఁ దున్నాడితి వద్దిగాంచి యని గా • వింపంగ విచ్చేసితిన్.

కా॥ నేఁదే మృత్యువు దాపరించె వినుమా • నీపాలికిన్ నిక్కమీ
నాఁదే పూని వధింపకున్న మఱి యే • నాఁడున్ సమీపంపఁ బె
క్కేడాగోడము లాచరించితివి ని • న్నేదాటలాడింపకే
వీడంజాలను పాఠిపోక నియమా • వీరుండవే యైనదో.

ఉ॥ మేరు సమాన భీరుడు న , మీరసుతుం దతికాయు వార్తకుం
గేరుడు నవ్వి వీరుడవు , క్రిందుడనంబు లికేల ; నాయెడన్
గ్రూరత చూపఁగాఁ ద్రిశిరుఁ , గూడ సహాయత గోరుకాము నీ
యారసముల్ ఫలింపవని , యెల్లిదమాడఁ ద్రిశిరుఁడున్ వదిన్ .

చ॥ తెరలక నియ్యమం చరుగు , దెంచి రుచుత్సుకుఁదాక నాతఁడున్
దురమొనరింప మీరె వలఁ , తుల్ వెడఁగుల్ చపలాత్మలంబు సం
బరముగఁ బల్కి దాపుల , పాలి యముండగు వాయుసూతి బీ
కరగతి వచ్చెఁ దానరుగు , గాలికి వారల నాల్కఁదెండఁగన్.

ఆ॥ వచ్చి వాని తేరి , పైకి లఘించి చే . వమెయి వానిఁబట్టి , వసుద్రఁద్రోచి
కాలరాచి ప్రతిస , పాలించి పడమటి, గవనుచేరె సేనఁ , గాచుకొలుకు

మ॥ త్రుటిలో దాఁటె నిఁకేమిచేయనగు నీ , దుష్టాత్మ నంచార్త సం
కటుఁడై యయ్యతి కాయుఁ డశ్రువులు వే , కాఁకంగ నీకేష్టుఁడై
కటమల్ కేలువడంక నిల్చి యితఁ డు , గ్రక్రోదుఁడై నిన్యఁగా
ఁటలాఁజుండు నెదుర్చు జూఁచుని ని , రీతిం బ్రకంసింజుచున్.

మ॥ ఒకకార్యంబును పూని వేఱొకఁ డెదన్ , యోచించుచున్ నిల్క గ
ళకు మేల్పిన్నియగాదు లక్ష్మణు నన , ల్ప సైర్య శౌర్యాదులం
బ్రకటోగ్రాణిని గానఁగోరి యటు లొ , ల్పన్ వచ్చితిం దేరు ని
ల్పకి పోనిమ్మని మామయగ్ద మొకిరే , వన్ దిద్దుటం గ్రన్ననన్.

అతికాయుఁడు లక్ష్మణుచేఁ గూలుట

కా॥ సేన్యానము వార్తి ఘోషమును గ్రే , జింపన్ ధనుర్నారముల్
జీమాతధ్వనిఁ గ్రిందు సేయ దెనలుం , జేవ్వాటుగా శంఖ భే
రీమఱ్ఱాన్వన మొత్తరింప జెడరా , త్రి నిల్చి నక్తంచరున్
భీమప్రోద్ధతి లక్ష్మణుఁడు చెంకెన్ , చేల్చుల్ ప్రకంసింపఁగన్.

తే॥ త్వరితగతి వాని వాలి పు , త్రుకుడు దనుజుఁ, డవదమున నుండ నిల నిల్చి , టనువుగాదు
క్రిందుడన యైన నాపైర , హించె యెక్కు , మనుచు వేడఁగ సామత్రి , యనుచుతించి

తే॥ వానిభుజములపైఁ దన , పదములుంచి, యెక్కినిల్చె; వెన్నుని మోయు , నెక్కిరింత
యీడితనికంచ వేయపు , లిచ్చ మెచ్చి, విరులు కురియించి పొగడి డీ , విందినారు.

తే॥ వాలికాడుకు పెందేరేగు , వలని కేగుఁ, తెరుగఁ తెరుగు వింటికి నేగ , వింటికేగు
నడఁగ నడఁగు వెల్లెగిన , నట్టు లేగుఁ, బ్రభుని హృదయం బెఱిఁగి త , తప్పదతిఁ జను.

తే॥ అంగదుని నేర్పుఁగని వాన , రాధిపతుఁ, సంతపించియార్చిరి సను , శ్వాహ మెనఁగ
కరిమటలమీద రథ తురం , గముం మీదఁ, గురిసె లక్ష్మణసాయక , కుంభవృష్టి.

తే॥ మరణముఁ మ్రోసెంథనేమి • మ్రోగెఁదిరిగ, హేషలసలాలెశింబిసి • హేషమడరె
కరుల మీంకృతిల్ హెచ్చెశం • ఖములు మొరసె, గ్రండెఁ దర్జన భర్జన • గర్జనములు.

ఉ॥ కూలెను వారణంబులును • కూలె రథంబులు కూలె సశ్వముల్
కూలెను రాంబులంబులును • కుప్పలు లిప్పలుగాఁగఁ గాలుడున్
సోలెను తిద్రదిసరిని • చూడఁగలేదు సుముల్రపట్టి దృ
గ్జాలము పోవుచోటులకు • సాయుఁబొందిము పోయి నాటఁగన్.

మ॥ అతిరాయం గని లక్ష్మణుండనియె వి • లక్ష్మణుల్ తగంబూని ద
ర్పితబుద్ధిన్ సమరంబు నేయ నిటకుఁ • వేపచ్చి యిట్లుంటకుఁ
గతి మేదో తెలిపింపుమా యొకఁడవై • కియ్యంబు గావించెదో ;
ప్రతనావారిము గూలఁ దండ్రి పగిదిన్ • వీరుండవై పాటెదో ;

మ॥ అర దీరుం దలిరాయఁ డిట్టులను పై • న్యంబెల్లనాకేల ? నీ
పును నేనే యనిసేయువార మిట వే • ల్పుల్ తిక్కువారున్ రణం
బును ఓడించుచునుండి నాడిసి పెం • పున్ సొంపు శోభిల్లఁగా
నిను గూల్చంగఁడవాఁడ నందులఁగా • నేడిట్లు పిల్పించుటల్ ?

ఉ॥ రాముఁడె కావనిమ్ము త్రిపు • రద్విషుఁడే నిను కావనిమ్ము సు
త్రాముఁడె కావనిమ్ము నిలి • రాయనితోడుగ లోనప్రతిం
బోమగనిమ్ము నీయసుపు • బుద్ధతి నొందును నేడు హైర నం
గ్రామమునందు నిల్వఁబని • గర్వమియుండయి యొత్తె శంఖమున్

చ॥ అదివిరి • త్తేజులు డి దిరి • హాసము చేయును నీపుంబుల్లె బె
ట్టిదు లిటరారు గెల్పినను • దిండి నేనొకరుండనే చుమి
వదిరః సన్ను నెల్లఁ బెం • పెరిగి గెల్పి వాఁడెను నా
యెడును సత్వము చొర మ • హేళువు వత్తము నానీయఁగన్

చ॥ పెదురయియున్న కాఁటకు • వేగ గుఱంబు దగిల్చి దైత్యుఁ డా
ప్రదరము నంతరంబునె • వ్రయ్యలుచేసి సహించి కామకా
మ్మదరక యంచుఁ గ్రూర గర • కాగులు గ్రక్కు శరీముఖంబులన్
బడియును నూలుగాఁగఁ దన • వారలు సంతనమంద నేయుడున్.

తే॥ వాని శరముల నడుచునే • ప్రక్కలించి, లక్ష్మణుండేసె నాటుకో • లలఁ గు బేరు
నోర్చి వెలసిన యతికాయఁ • డుగ్రుఁడగుచు, నన్నిటాపులతో వాని • నడచివైచె.

మ॥ పురుషశ్రేష్ఠుఁడు లక్ష్మణుండు గుఱ • మా • పూర్ణంబుగా లాగి రొ
ద్ర రసావేశము మీఱి తోవఁ బది నా • రాచంబులం జొన్ని మై
మఱువుం జించి వికాతసాయకములన్ • మైసోలఁగానేసి య
త్తఱిఁ దక్కివల రూపుమాపె నొకఁడుం • దక్కంగ నీకుర్వడిన్

ఉ॥ వెంటనె తేటివాడు తన , వీరకదంబము రూపుమాయుటన్
గంటికి బియ్యగాంగ నెడ , గానక యమ్ములు పర్వి విండుబల్
మంటలు గ్రక్కఁ గాంచి బహు , మాత్రముగా శరవృష్టి ముంచి ము
క్కంటి యుగాంతవేళ నెన , కంబుగ నేచినమాడ్కి రేగఁగన్.

ఉ॥ ఆకనమెల్ల నమ్ములు ది , గంతము లమ్ములు భూమినమ్ము ల
మూఁకలమేన నమ్ములు న , ముక్కటమై యెటఁజూడ నమ్ము ల
స్తోకముగాఁగ విండి వడిఁ , ద్రోవఁగ సాగెఁ బరస్పరంబు వి
శ్శృంఘలయ్యె నగున్ లద , రెన్ గగనంబు ధరితి శైలముల్.

చ॥ మునిగిన తోకఁఁఁముఁక తుది , ముట్టకయే తలయెత్తనేర్పునే
కినిసిన లక్ష్మణుం దీతని , గెల్పునెఁ యాయతికాయఁ దంత్యకా
లునికడ నేర్చెనో కాల సి , లుంగులు కూర్చుటఁ వీని నేర్పు నే
మనఁదగుఁ నంచు భీతిలి వి , యచ్చరు లేగిరి దవ్వు దవ్వుగన్.

ఉ॥ అంగదు బాహులందు మెడ , యందును వక్షమునందు నంప పిం
జం గలి గానరా బహుళ , సాయకముల్ సడి నాటి లక్ష్మణుఁ
ముంగలి గాననీక శర , ముల్ విగిడించి దరంబునొత్తి మిం
టంగల వేల్పుఁముఁకలు వ , దంక నొనర్చె మృగేంద్ర నాదమున్.

తే॥ సెల యనంగ నంగదుమేన , సెలలు గ్రుచ్చి, సెలయుటలు లక్ష్మణుండు వీ , క్షించి రొద్ర
మూర్తియై శరవర్షంబు , మునర వాని, ధనువు విజీచి సారథిని ర , ధ్యములఁ జంపె

ఉ॥ వేటొక తేరిపై కుటికి , వేటొకవిల్లు ధరించి తాఁకు నా
కారి కుమారుపై రఘు వ , రానుజుఁ దగ్గిశరంబు నేయుగా
మాటుగఁ గర్చుడుం దనల , మార్గణమేసి నహిండుకొమ్ము పొం
గాటఁగనీయకంచు దుర , హంకృతి నార్చెఁ గవు ల్లంగఁగన్.

ఉ॥ హెచ్చును టంచు గానఁబడ , వీరుక రెండును పోరుచుండఁగా
హెచ్చిన లక్ష్మణాస్త్రము ల , హింజవంబున దైత్యు వక్షముం
గ్రుచ్చుచు వీఁపుఁనెడలఁ , గుర్య దుడంచిన సింహమో యనన్
రెచ్చి సురారియన్ దిటవు , ప్రీత మాటొనరించెఁ జేవమై

చ॥ మణియును లక్ష్మణుండు శత , మార్గణముల్ వెననేసి వాని ముం
దట గలవారి వెఁగఁగల , దైత్యులు చూడఁగదగ్గుముట్లు చిం
దలులుగఁ జేయఁగా నెనుర , దైత్యము వీడక బాణపర్షమం
గురియుచునుండె వానరుల , కూటము దగ్గఁ జెంగకుండఁగన్.

ఉ॥ అపరిమితముగాఁగ , సత్తంబులను వారి, విడుచు రాముతమ్ము , వీనులకడఁ
జేరి వీని శవనుఁ , జేర్చుము బ్రహ్మాస్త్ర, మునన యనుచు సనిలుఁ , దనియె నల్ల

తే॥ మందివిని నులరిసింది ల • జ్వలుడు కడగి, తొడిగి మంత్రపూర్వకముగ • ద్రుహిణశరము
నేయ నది యుగ్రుడగునది • రాయ శిరము. మింటఁగొనిపోయె నంతకు • నింటికడకు

క॥ ఓష్ఠములు తొలఁగెనవి సుర, రిష్టమున విరులు గురిసి • యెఱఁగిరి చింతన్
దుష్టులు దైత్యులు పాటిరి, శిష్టులుఁ గీశవరు లుల్ల • సిల్లిరి మిగులన్

చ॥ ఒయము గడించి లక్ష్మణుడు • సమ్మతి సంగడునుండి క్రిందికిన్
రయమున దిగె నాతని ప • రాక్రమలాభముఁ గాంచినట్టి ప్ర
త్యయమున నింద్రిణిత్తు వికఁ • డప్పక నాశమునొందు నన్న వి
యమున నవ్వీభీషణుడు • చాలఁ బ్రళంస యొనర్చె నయ్యెడన్.

నరాంతరుఁ డంగదుచేఁ జచ్చుట

ఉ॥ సుందరవజ్రఁడైన సుర • సూదన వృత్తకుఁ డీలెనంచు నీ
చందిన గంధిలంబగు వి • శాల సుపక్షముఁ జూచికొంచు వి
ల్లందముగాంచి పొంగుచు న • యంబున నెచ్చటికేగిదింక నీ
యందము చంచము న్నిలువ • వంచు నరాంతకుఁ డగ్గలించుచున్.

చ॥ మిడుగులు లఱిలఁడు మిఱు • మిట్టలు గొల్చుచు రాలఁ గిన్నయం
దొడిఁబడి లేవ దారజీరి • చూఁకి సరాజియ భటకంబుఁ బెం
పదరిఁగఁ దాల్చిరాఁ గపు ల • గౌఘము వ్యోమము గప్పవైవఁ బు
ప్పొడివరె చూదిపింజలలు • పోఁడిమిఁ దూల్చుచు దాయవచ్చినన్

చ॥ కిని యొక పృక్షరాజముఁ బె • కల్పి కరంబునఁ బూని వారి నం
దనుఁ దెవరేఁగి రామ విభు • దారు సాయకమట్లు లాఁకెఁ దాఁ
కిన జ్జవమందె యంగదుని • కేఁదరించిన వృక్షమున సరా
లునఁ దోనేసె నొక్కఁత్రుటి • లోనఁ బరుల్ గనలేని నెవ్వడిన్.

తే॥ అంత రిక్తిహస్తుండయి • యంగదుడు, వెనుక కేగుట పాడికా • దని తలంచి
నైకి లంఘించి చేరిచి • పల్లె వాని, కాలు గేఁడిదంబును • కదలనీక.

ఉ॥ పట్టినవాని సాహసము • పట్టుగ వేల్పులు కాంచి చేతులం
దట్టుచు నార్చి రంగదుడు • దారుణముష్టి వధింపకే వెనం
బట్టెము లాగి కొంచుఁ దెగ • వాఱుగ దేహము నిట్ట నిల్చునం
బట్టుగఁ జీల్చివైచెఁ గను • పద్ద సురారులు విహ్వలంపఁగన్.

ఉన్నట్టుఁడు నీలునిచేఁ గూలుట

తే॥ పిడుగులనె మ్రుంగఁజాలిన • బెట్టిదుండు, పేర నున్నట్టుఁడను వాడు • పెలుచరేఁగి
తప్పఁద్రావి యుమ్మెతదినన్ • మోప్పె పగిది, మత్తుఁడై మత్తకరి నెక్కి • యొత్తరించె.

మీ॥ గాలిగాకున్న నీ . లీల వేగము దేద ? జలధి గాకున్న నీ , శబ్దమేద ?
 శమమందె గాకున్న , జనహంస యెటులగు ? బిడుగు గాకున్న నీ , చెడుగుగలదె ?
 కోపమేరువు గైకొనక యీ వదీయేద ? జలదంబుఁ గాకున్న , స్తనిక మేద ?
 అల గజాసురుఁడె గాఁ , దైన భీకర మేద ? నదగొండగాకున్న , నదచుపేద ?

తే॥ అనుచుఁ గనుగొన్న వానరుఁ , లడలి బడలి. ఒడిసి బెడిసి పడుచు లేచి , కదల దాఁకఁ
 బరుగువాఱ విజృంభించి , చెరుగుదొడఁగె, మత్తుఁ దున్నుత్తుఁ దెక్కిన , మదగజంబు.

తే॥ వానరులువైచు వర్షక , పంక్తులెల్ల, మాషతల యొడి సెలలకు , మాటుగావు
 కవులువైచు పెండరువు లీఁ , గలను దోలఁ , బనికిరావయ్యెఁ జెడుకుగాఁ , బనికివచ్చె.

సీ॥ కాళ్ళక్రిందంబడి , కనకనయైనవి. వాలంపువ్రేటున , నీలిగనవి
 తుండంపు విసరునఁ , గొండలఁబడినవి, కొమ్ముల క్రుమ్మునఁ , గూలిసవియు
 నై మలమనుకులు , సౌమిశ్రీశరముల, దనుజు లొందినపాట్లు , తప్పకొందఁ
 గాంచి నీలుఁడు పెను , కాంతాశమున నొక, సావ్యక్షముగొని , లీలఁ ద్రిప్పి

తే॥ కొనుచురాగ నున్నత్తుఁడు కోవరైదు. పరపి సాముఁ జుండించి , వైవ వేటు
 కొండయొంచు నీలుఁడు గుఱి , గూడ నేయఁ , దునుకలుగఁజేసెఁ బదునైదు , తూపులేసి.

తే॥ మరలనొక కొండవెదికంగ , మరలునంతి, మరసీయక నాగంబు , మందరమును
 చుట్టింట్టులా నాగంబు , మైపెనీలు, నట్టు లిటులు కదలనీ , యొక కడింది.

క॥ సాహాయమున్ బలఁబు వ్యవ , సాయము కొతుకమున్ దిటంబు ను
 తాహము దైర్యముం గడిట , సప్తి మదెంగన యంచు సేన నం
 దేహము నొందునంచఁ గపి , ధీమంతు దారుణముట్టి దేవ లం
 దోహము మేలు పెలని ను , తురీ పొసరింపఁగ వ్రచ్చె శీర్షమున్.

తే॥ నేలకుం దాటి నీలుఁడు , సెలుచుంతఁ. దొరలునెత్తుట నేనుంగు , పూడిపోవ
 మించునిది యున్నత్తుఁడు , ముంచయర్థ, వంద్రసాయకంబు నువ , రఘుగుగప్పె.

తే॥ నీలుఁ డూడఁడిసిని పుజ్ర , నిరచిసముల, నపరసేయ నాచుఁడు నొక , యమ్ముచేత
 వానినడఁచివేటొకతూపు . తోన నీలు, సురము నాటఁగనేసి చి , ట్టూచి యంత.

తే॥ వేటు దంతిపై నెక్కి యొ , ప్పొరవచ్చె. వచ్చినం గని నీలు ఁడు , వాసమీది
 తెగసి చింటితోడను వానిఁ , దిగిచి యిభజ్జ, ముందునుంచె నుంచఁగ , నది , ముమ్మరించి.

తే॥ క్రుచ్చి కొమ్ములతోఁ గాఁ , వ్రొక్కి కడము, తోదనేత్తి చిసరివేయ , దుండగీడు
 తప్పి చావక కోపంబు , తటమటంపఁ , దగజంబును చాచె చిం , డిఱుఁచేసె.

తే॥ అంత నీలుఁడున్నత్తును . రోశరమున, బలిమిఁ దొడుపఁగ నెత్తున , దాడుట బొనుట
 మనఁగఁగ్రక్కుచుగ్రుడ్లు ముం , దునకునుఱుక, విలవిలందన్ని కొనుచును . పృథ్విసౌఖ్యం.

బలముత్తరము బుద్ధిమంధిర బుద్ధుడు

సీ॥ అన్నచావుంగని , యథాగ్రహంబున, బలముత్తరము మహా , బలా దొకండు
మృత్యువె తన్నీడ్వ , మించి యునిత్యంబు, చలె మునుటైన , మొంటిపోద
సరభనమునఁ బిశా , చములు పూసిన తేరి, పునెక్కి బగములు , పుయమునొంద
నజచుచుఁ బిరుగుల , పెరుగున పడిపడి, పంపులేముచు వసు , చరులఁ దలుపు

తే॥ ముషకుఁ దెడిరించి చిరు హంస , రించి నిలుపు, మనుచు నదలింప దై తేయుఁ , బాలిగొనుచు
సీవు పిన్న వాడవు చేప , నిన్ను గెలిచి, బలుగు దొడ్ల పేరెయ్యది , తొలఁగుమనుచు.

తే॥ మంతుకెక్కిన యాహను , మంచుఁ బిలుపు, రాములమ్ముని పిలుపుమా , రణజితులను
చంపు పిదప మీపైఁగోప , గింపఁదగును, పొమ్మపొమ్మన ముషకుండు , పోలఁజూచి.

చ॥ పీనుఁగులన్ బుజించి చును , పీనుఁగులంగొని నోటి ప్రాప్తుతో
మానుగ గెల్వపచ్చిలిపెఁ మఁదుఁడు, రోగమునొంది మందు నుం
తేనియు రోయఁకుండు చులి , హీనుఁడఁ లక్ష్యుఁడెలరాఁ మరు
త్సానుఁడు నేలఁ ననెయచు, దోర్బలముండినఁ జూత మవ్వలన్

ఉ॥ పాతక నిల్వమంచు వెలు , పాతక పల్కఁగఁగాంచి దైత్యుఁడన
పాతెదవంచు నెంచిలిని , పాతక దీరునిమాడ్కిఁ గాటులన్
మాటుగఁ బల్కుచుండిన న , మానుషరీలల నాటాడెనన్
మోక్షకుఁ పోతుమంచు విలు , మోపును బొమ్మలు లీల పంచుచున్

సీ॥ పది తొమ్ము నాటంగ , బరపి పదింట దే, హంబెల్ల రక్తము , యంబుసేయ
ముషకుండు కడుఁజెం , రేగి రక్కసుడేరు, బలిమిమై జలదిలోఁ , బడఁగవైవ
బలముత్తరము సీటఁ , పలకొందుగాఁబు, యిలుగక కలనికి , నెగసిపోఁగ
నెగదెడవే యని , నిశి నెదిరించిన, పగలు నా ముషకుండు , వానిఁబట్టి

తే॥ బాహుబలమున నలఁచంగ , బద్ధిరక్త, మొదల నవరంద్రములు వెలు , వడియె, వాడు
మిడుక కట్టలే జీవముల్ , వెదలఁ బుడమిఁ, బడియె విల్లందిన నగంబు , పడిన పగిది

సుగ్రీవుండు కుంభుని చంపుట

మ॥ కినుకన్ వేతాకచోటఁ జేపమెయి ను , గ్రీవుండు కుంభుండు త
రా రంగమ్మునకే వినూటన మహా , దృత్యంబు సేకూర్పుచుఁ
దనుజుల్ వేల్పులు వానరులని ప్రహె , దంబుం భయంబొంద మీ
కను పైపై విజిగీపులై పెరఁగి రా , కంపింప భూభాగమున్.

క॥ కేసరులఁబోలి కిట్టుచు, మాసరముగ రుధిర మధర , మలయుచు గాసిన
వేసరక పీరగుణములు, భాసురముగఁ బోరి రుగ్ర , బల దర్పములఁ.

- కి॥ కుంభుడు దండము ద్రిప్పుడు, నంభోరుహ మిత్రిసూరు, నడిచె నరఁడు సం
రంభమున నొక్కరరువున, స్తంభింపఁగనేయ రెండు, ధర విఠిగిపడెన్
- క॥ సహియింపక చంపెనని, మిహింపుకుండదను పొంది, మీతి నియవ తే
ని హిరము కోరిన నీలుడు, మహిరుహము నొందు తెచ్చి, మానుగ విచ్చెన్.
- క॥ దానిఁగొని పూన్కితోడను, వానరనాయకుడు వాని, పక్షము జగులం
గానడిచె బలముకొలదిని, దానవతతి కలఁతఁచెంది, శిడఁబడి పాటన్
- క॥ దెబ్బదినిన కుంభుడగిని, గుబ్బితిన్ పజ్రహతిని, కూలు నగము నా
గొబ్బునఁ బెనెనని వానరు, బుద్ధినతతి లేచి దనుజుఁ, డుడుకుడు నెఱిలో.
- క॥ భుజములపైఁ గొట్టిన నం, బుజమిత్ర సుతుండు నొచ్చి, పోఁడిటమై దా
ణ జనంబునఁ బజయించు గ్రతు, భుజవైరియురంబు ముష్టి, బొడిచెం బెలుచన్.
- క॥ అలపును సొలపును కానక, గెలుపోటము లేర్పఱించి, కింది త్రేనిం
దెలువ నశక్యంబగుద్రీయఁ, జలమున విజయాభిలాష, జగడించి రొగిన్.
- క॥ పిడికై మదగజములు రెం, దెడయక పోరెడి విలాస, నిరువురుఁ దెలుచన్
బొడుచునుఁ బొడుపునును నెడ, విడుపెంతయు లేకయుండి, విజయశ్రీకై.
- క॥ ఆమ్మాడ్కిని ముచ్చరముగఁ, గ్రమ్మిన సమరమ్ము జరుగఁ, గమ్మరి దిమ్మెన్
సమ్మెటపోటన దనుజు ను, రమ్మును కపిరాజు గ్రమ్మె, వ్రయ్యలుగాఁగన్
- తే॥ అపుడనారక్కనుండు న, న్నాలిగొందు, వా యసుచనవ్వ సుగ్రీవు, నైదుతలల
పాముబోలిన హస్తమ్ము, పనినోటఁ, జొచ్చి యసుపురెడల నల్కఁ, బుచ్చివైచె.

నికుంభుని హనుమంతుండు హుచ్చుట

- తే॥ అన్నగతిగాంచిన నికుంభుఁ, చాగ్రహించ, కదలే దెచ్చటికని కపి, కాంతుఁ గదియ
నంత వానికి నంగదుఁ, డద్దుడియె, నిరువురకు హెరముగఁ జోరు, జరగె నపుడు.
- క॥ కూలముగొన్న నికుంబుని, వాలిసుతుడు తాకెఁ దాల, పాదపకడుకై
నీలగిరిపైకిఁ గాంచన, కైల మ్మరపడిని దూఁకు, వందము దోసన్.
- క॥ కూలము దనుజుండెత్తగ, నాలో నంగదుడు మదియు, నని జడియుచు వా
తూలసుతుఁ దేచి జ్ఞాన, మాలా బీలాగ్ని కరణి, మండుచుఁ దాకెన్.
- క॥ తాకి మరుత్సుతుఁ డమరా, నీక ప్రభు వజ్రమనిగ, నెగడిన ముష్టిన్
రాకాసి నికుంభుని తల, జోకం గడుపు నకు డిగ్గఁ, జొప్పించి చనెన్.
- క॥ మిగిలిన దనుజులకుఁ గపులఁ, దగిలెడి సత్త్వంబులేమి, దత్తతపడుచున్
దిగుబాని పఱవ వెనుకం, దగిలి కపీశ్వరులు నరమ, దము చేసిరొగిన్
- క॥ పరుగిడి గవని నరుగు తొం, దరచేఁ ద్రొక్కుకువడుచు, దనుజులు పెక్కం
ద్రురలిరి శిలిరములకుఁ జని, తెరలిరి పెక్కంద్రు పుండ్లు, తెలయుట కతనన్.

- క॥ నోరెండఁగ నిలుకడచెడి, సిరిందని వేడి యిసుపు, పిగిసవారల్
దారి గనలేవిక్రియఁ గ, ప్నిరొయరఁగఁ బుచ్చ యామి, పి సంచారల్.
- క॥ వింగితెగసి చని యిసుపుఁ, బ్రంగఁగ సటసుండి మలల, కోపునఁబడు వా
రంగము లనియఁగఁ బ్రేపులు, లొంగ ధరకు వ్రాలు నపక, దులు పెక్కండ్రున్.
- క॥ వరిచితులఁగాంచి దయ నీ, శిరములఁ దీముదని వారు, సదరింప నసూ
త్కరము విడుచువారలు మం, చిరముల బంధు రు గుర్తు, తెలియనివారల్.
- క॥ హరు జరలఁగఁ దడఁబడిమిం, గరులు దొరల ధరఁబడిదుమి, గాలెడు మలల
ప్లెరిసెడు నరదంబులలో, దిరుగుడిపడి తిచ్చిపడుమి, దెరలేడి వారల్
- పీ॥ గాయమ్మలొందిన, కాయమ్మల బరువు, మోపఁగాఁజాలర, మూర్ఖువారు
వానరవేపులై, దానవు లరుదేర, దమవారె మోదఁగా, సమయువారు
కనువిచ్చి యిండుల, కడ చిగువారు చు, ట్టల జల మిమ్మవి, తెలచువారు
త్రాగి చచ్చినవారు, త్రాగ సుంకించి య, ప్లే తేలిచూచుచు, నిలుగువారు
- తే॥ పుట్టులను మోవికొని పడి, బోవువారు, ప్రాణములు ప్రోవలో విడ, బాటవైచి
కనులు చెడ దారిదప్పి ర్రొ, కక్కటము పడుచు, నడవలేక యట్టులై పడి, ముడుగువారు
- క॥ ఆ తెఱగుగాంచి పాటిన, దూతలు తడఁబడుచు పడిగ, దోలెంచి సురా
రాతి పదంబులపై, బడి, యేతరునఁ దెలుపుటనుచు, నేడ్చిరి పెలుచన్.
- క॥ జరిగిన దేమని రాక్షస, వరుఁ దడుగన్ వారు మీరు, పంపిన సేనన్
మరలిరి కొందఁ జనంగా, తెఱగు వడదు వీడు సుతులు, తీటిరి దేవా :
- తే॥ అనురు బాష్ప ప్రవాహము, సర్వశముగ, విడిచి దుఃఖంబు మానంబు, వీర మధిక
చింత కరుణ మదము కిన్క, చిక్కుగొనఁగ, రావణుడు భంగయుత వారి, రాశిబోధ

చ॥ కడలనుగాంచు వేలుపులఁ, గాంచును వచ్చిన విందఁ గాంచు, జే
యడివముఁ గాంచు సగ్గలిక, హస్తముల న్నల చున్ ముఖంబు చే
దప్పడ వడినూర్చు నేర్చు నగు, వండిరు సిగ్గిలుఁ గుండుఁ గూలు వ్రూ
స్పడు వెగదొందు బెండువరు, వావిడుచున్ వనరుం గుమారిలు॥.

చ॥ పుడమిఁ బెకల్పఁగాఁ దలంచు, వ్యోమముఁ గూల్చఁ దలంచు, బ్రాణులన్
బొడిపొడి పేయఁగాఁ దలంచు, బోటుల నెల్లరఁ ద్రుంపనెంచు, బె
న్దిముడిపాటుగాంచు మఱి, చేష్టలుదక్కును పుంటిమీఁద నీ
ప్పడిన తెఱగునకా మది వ, హించును పొక్కును తోలు బెగ్గియన్

ధాన్యమాలిని రావణు నిప్పురోక్తులాడుట

ఉ॥ అప్పుట నున్న వారు పలు, కాడక యూర్పులుపుచ్చ కెడ్డలో
ముచ్చిరుతుండ నచ్చటికి, మూర్తి వహించిన దుఃఖమో యనన్

వచ్చిన దాన్యమాలిని స్వ , భర్తృపదంబుల వ్రాలె గ్రక్కునం
బొచ్చెములేని ప్రేమమయుఁ , బుత్తకుఁ గోల్పడు కుందు నోర్వమిన్

ఉ॥ గాజలు హారవల్లులును , కంకణముల్ మొరయంగ పుల్ల వం
కేజ నుగంది వక్షమును , కేలఁ దొడింబడ బాదుకొంచు ని
స్తేజపు మోముపైఁదులుము , శీర్ణతనొంది పడంగ జాలితే
భాజనమైతి నంచు ధర , పైఁ బొరలాడె భుజంగితై వడిన్.

చ॥ ఇతరులకేని దుఃఖమది , యెట్టిదో నేరవి కోమలాంగి దుః
ఖితయయి నర్వలోకములు , కీడ్పడఁ గ్రుంగినరీతి నెంచుచున్
బతి వడనంబు గాంచుఁ దన , పట్టిని మ్రింగితివంచు నేడ్చు నా
వెత యడుపంగ నేరు వృథి , విం గలరంచుఁ దవించు నార్తిమై.

మ॥ బలవద్వీరుల దోర్బలం బని నడం , పన్ లేవో ; నీ పీర్యమున్
జలధిం బూఁడెనో ; నీబలంబు చెడెనో ; నాపల్క లింకేని నీ
సులఁ జొప్పింపవో ; నమ్మతింపవో వినఁ ; గూయిన్ విచారింపవో ;
కలఁకంబాజీన కంటిపాప మరలం , గాన్పింపవో ; కానవో ;

మ॥ పురుషూతుం బవరంబునం గెలుచు న , తుష్కం గెన్నేధన్య యీ
తరుణీరత్న ముటంచు నెల్లరును స్తో , శ్రం బొప్పుగాఁజేయఁగా
గరువంబొందినదాన నాకొడుకు లో , కంబెల్ల హాహ యనన్
నరుఁ దొక్కండ వధించెనే ; విధియు దు , ర్నాయంబు పాటించెనే ;

చ॥ కడచెనె మున్నె యజ్ఞఁ దతి , కాయుఁదో యిప్పు డడంగె వీరులన్
మడిసిరి కంభికర్ణుఁడును , మ్రందెఁ గుమారులలో నజీవియో
కొడుకొక యింద్రజితై యిఁకఁ , గూలును రేపట నంతమీఁద నొ
త్తిడి యొకరుండవే కడిమి , దిగ్విజయం బొనరింప కుందువే ;

తే॥ గిట్టనట్టి సోఁకుల బ్రతి , కింపఁగలవె ; బుద్ధిచెడి కామివగు నీవు , పుడమిమీఁద
బట్టగట్టుక యింకను , బ్రదుకఁగలవె ; పిరవలన టుగిలియున్న , చెట్ట గలదె ;

చ॥ అనుపమ నీతిశాలి సుగు , జాకరుఁడైన విభీషణుండు ప
ల్కిన పలుకుల్ గణింప కవ , గీర్త బలాభ్యుని కుంభకర్ణు నా
తనయని శత్రు శాత శర , తండము పాలొనరింది నెమ్మదిం
గని పయి రాజ్య మేలుదువే ; కాకులు గు బలు కూయుచుండఁగన్.

చ॥ అని పలురీతులం బలికి , యన్నువ పిట్ట విధంబునన్ విలా
పన మొనరింది క్రేపు నెడఁ , బాసిన ధేనువుభాతిఁ గుందుచున్
వనరెడు దాన్యమాలినిని , నాక శుభాంగులు కేలమీఁద నొ
య్యనఁగొని రాజీవాసమున , నాదటఁ జేర్చిరి కుర్తరించుచున్

తే॥ లంకలోఁ గల యనురు లె , ల్లరును ప్పిరు, పురు, డీర్లిన చందాసఁ , బొగిరినారు
వేల్పు చెఱఱను నెసరున , వెక్కినారు, తిప్పవారి చిలల లె , ర్తంగనేలఁ
తే॥ కోనలము పీడి రావటఁ , గొనలేము, దేగుకటి ఆనించిన దుఃఖ , మెనపె లంక
నగరమందు గల్గిన దుఃఖ , నాచి మపురు పుష్పసును వార్తి హాషంబు , పోల్కి నెగఱె.

18. నాగపాళ పటలము. (300)

తే॥ తలకు నొక వేళముగ దైత్య , తరును లేత్యఁ, గాంచి కారక మెఱుంగక , కళవళించి
యంద్రజిరుఁడు శంకించి దై , క్షేంద్రుడను, నడచె నురవడి నళవి చం , దమున నపుడు.

మ॥ దెసలం గెల్పిన రావణుం దిపుడు కీ , ర్తిం బూర్తి గోల్పోయెనోఁ
అనువు ర్పించెనో, మున్నువచ్చి పర దా , హం బొప్పగాఁజేయు గా
ర్పు నుకుం డంబుదితోడ లంక విపు డు , స్మారించె యల్పించెనోఁ
అనమానంబగు దుఃఖ మొందుటకుఁ గా , ర్పించేమి పాటియెనోఁ

ఉ॥ ఏమి ఛట్టిల్ల నే డు వచి , యంపుఁడి యం చెడులైనవారలన్
వేమచ ప్రస్ననేయఁ బం , వింది పడంఁగిరి కాని తెల్పుమిన్
దామది సంఘటం డును , దాచువేగముతోడఁ భోయి క
న్నామెకగాఁగఁ గాంచె మది , యంతట నెప్పుడి చెంద రావణున్

ఉ॥ కాంచి కలంకి దేటి కిర , కంజములన్ ముకుళించి యీ తట
స్థించిన దుఃఖ కంజము , తేటపడం దెలుపుండియన్న న
క్రందం నాయకుం డనుఁ గృ , తాంతుఁడు వీయనుజుం గ్రహించె ని
ప్పుచితులై కుంభుఁడు ని , కుంభుఁడు సయ్యతికాయతోఁ జనన్.

మ॥ వర దానుప్పు డి మేఘరామఁ డబఁ ద , ద్వారన్ చినం గన్నులం
గురు కోపాగ్నిని విస్ఫులింగములు గ్ర , క్కున్ వాతెన్ మాకొనున్
దురపిల్లన్ పిరిలించు హస్తములఁ గుం , దున్ దూపియన్ గర్జియన్
సురుగం దిక్కులు చూచుఁ జంపె నెవఁ డం , చుం గారఁ దాచున్ భువిన్.

ఉ॥ రాముని లమ్మ డం బైనగ , రాజు మరుత్పుకుఁ డంచుఁ దెల్పెగా
నేమని వలపినాఁడిపు న , రేంద్రుల శక్తి యెఱింగియుండి యు
ద్ధామ బిలుందెనె సను , దార్పనఁ బంపక వారిఁ బంపి నీ
వే మఁబఁబు గూర్చితివి , ద్వేషులు చంపి రనంగఁ జెల్లినేఁ

మ॥ సమరాత్రేయుని నామ తమ్ము ననిలో , జక్కాడు క్రూరాత్ము ర
క్తము తద్రంగమునఁద తద్ధరణియే , త్రావంగపీకున్నవో
సమరాత్రీకున కైదుమార్లు బల తొ , ర్య నైర్యముల్ పిడి యు

అలల నోగును, గాఢానాఁడ నగుదున్ , దె క్షేంద్ర చూడామణిఁ

ఉ॥ క్రూర నగౌకిసావళి న , కుంఠిత కూరతఁ గొందికొంది సా
మీరి శిరఁబు వ్రచ్చి కని , మీఱఁగ లక్ష్మణు కాలనేతులం
గోరికఁ ద్రుంచి చిత్రవధఁ , గ్రోవ్వక తక్కిన సమ్మూఖంబునన్
మోరల నెత్త జంకు సుర , ముఖ్యులు మిక్కిలి నవ్వకుదురే ;

చ॥ కడలిని దాటి జానకిని , కాంచి వనంబును పాడుచేసి నీ
కొడుకును నేలరాచు నొక , కోఁతిని దూతయటంచుఁ జంపకే
వెడఁగరి వొచు వీడితివి , వీడుట యంతకుఁ దెచ్చె బంధులం
గొడుకులఁ గోలుపోయితివి , గోడివదెన్ సుఖ జీవితాయువురే.

ఇంద్రజితుఁడు శపథ వాక్యము లాడిట

మ॥ ఇఁకఁ జింబించియు లాభమేమి , మఱి ని , నేమిమన్న మేలేది ; వా
రిక యలోపన చేసియున్ ఫలమె ; సంగ్రామంబునం దిమ్ము సం
బక సఁఘాతము పాలుచేసిన గుణ , భ్రష్టాత్ము పౌషిత్రిఁ జం
పక లంకాపురిఁ జేర నేబ్రదుకు సం , భావింపఁ జిత్తంబునన్ .

కా॥ నాగ్రామంబును ఖడ్గ పాశుపతముల్ , నాజెంబుగాఁ గాచుచున్
భోగంబుల్ గొని కాలముం గడపు నా , పోరం దదగ్రామంబు లు
ద్యోగ ప్రోద్బుద్ధి నాకుఁ గానివయినన్ , దుర్మూర్ఖువుం గొందు నీ
రాగ ప్రక్రియ సర్వమున్ విడిచెదన్ , బ్రాయోసవిష్టుండనై

మ॥ అతికాయ ప్రియజీవ హారకు సువ , రాక్షసు ల్గనన్ సంగర
క్షితిలోనుండి వియత్సదాన యమరా , దేహంబునం ప్రీతిమై
నతిథి ప్రక్రియ లందఁగాఁ బనువకే , వ్యర్థుండనే యైన నీ
సుతుఁడం గావించె విల్లు మోతకొఱకో , శోభాకృతిం జూపనో ;

చ॥ అని శపఁబులాడు సుతు , నక్కనఁ జిక్కఁగఁ జేర్చి రావఱుం
దనునయ మార విట్టులను , నయ్యపు నీకు నసాధ్య శౌర్యముల్
పనిగొని చూచినం గలవె , వారవి పుత్రక చిర దీఱ నీ
వనిఁ బగఱన్ వధింపఁగల , వంచు హృదంతరచుండు నమ్మితిన్ .

తే॥ అనుచుఁ బలికిన లండ్రికిఁ , దనయుఁ దెఱఁగి, తూములు వగేద్య కవచ , బాణ ఖడ్గ
దృఢ శరాసనాదికములు , తీరుగాఁగఁ, దాల్చి బయలుదేదెను భయ , దంపు రీవి.

తే॥ కమలజుఁడు చింత యించుక , గలుగకుండ, వజ్రగిరిగొని కావించి , వజ్ర కిచ్చె
నాధనుఁడై వాని గెల్చిన , యదనునందు, మేఘనాదుండు గొనియె న , మోఘగరిచు.

తే॥ ఇంద్రుఁడెఱుఁపించినప్పుడె , యంద్రజితుఁడు, కడఁకఁగైకొన్న వే నిషం , గములుగూడఁ
దఱుఁగుఁగాక యంబుది యవి , తఱిగిపోవు, యమునిగుహఁబోలి నట్టి వా , యంపదానల

తే॥ తొల్లి యమరు లొనర్చిన , దురమువేళ, కొండ విలుకాడు నలువ త , క్కుంగలట్టి
యదిగు లొనగిన పెక్కుది , వ్యాయధముల, పప్పుడు కైకొనె రావడి , యనువుకొఱకు.

తే॥ పొలుచు క్రొత్తలంకాపురి , బోలినయది, శరభములువేయి వేయి రే , నరులుపూన్పఁ
బడినయది వేల్పులగు భంగ , పలుపరాఁ, దైన శీరెక్కె దైత్యేంద్రు , నగ్రసురుడు

తే॥ కనక రథమన్నఁజాలునే , గరుడునడును, పృషభమునడును భయదిమై , వెంట నడచెఁ
గాక యొక్కనాడును ముష్టి , గంటులందు, ముందునడచిన యదికాను , పొడవు కీరు.

తే॥ చతురతం జూపి బవరంబు , నలిపి వత్రి, బలముద్రంగ బందించిన , వలచివచ్చె
వచ్చెనని పికాచాడులు , వలచియాడు, గుఱుతువద్ద బెక్కుంబుచే , గొఱలు కీరు.

చ॥ బలయుత కాలరేయి వర , నాహిని గగ్గులూడగా వడిన

స్థలఁచిన చక్రమల్ ల్రివళ , నాయకు పృష్ఠము గాయమొందఁగాఁ

జలిపిన మొగ్గలం గలిగి , జానగు తేరది దిగ్గజంబులన్

గలఁచుచుఁ బాఱఁదోలినది , గా వివరించుట గౌరవార్హమే :

తే॥ అఖిలసురుల వీపుల గాక , యాననములఁ, గనని యింద్రజిత్తుట్టి న్యం , దనమునెక్కి
తీరు లొక వేయి చుట్టిరా , వీరసమర, దోహలత కీటమొమునఁ , దోచ నరిగె

తే॥ వానితో నడచిన పేన , వరుసలెక్క, పెట్టి తెఱపంగఁ దరమానె , వినుతచరిత
విడుఁడు వాల్మీకి నల్వది , వెల్వలనుచుఁ, దెలిపె వేతేరు లెక్కించి , తెలుపువారు ,

పీ॥ ధూమ్రనేత్రుడు రణ , దోహదండగు మహా, పార్శ్వండు కీరి కా , వలియొనర్చ
చక్రంబు పైసొప్ప , శంఖాది రవములు, భూనభోంతరముల , బోరుకొనఁగ

లక్షతేరులు చుట్టి , రక్షయై రా వాని, కినుమడి గజములు , వెనుక నడవ

మోహరించిన గుఱుముల గుంపు వెంటరాఁ, గాలిబంటులు ముందు , గాఁగ నరుగ

తే॥ వీరవద్యుండు లంకాది , విభుని కొడుకు, శత్రు విజ్ఞాని మాయా వి , కారదుండు
దురము లం దారి కీతిన , దోర్బలుండు, జిత దిగీకుండు సంగ్రామ , సీమజేర.

మ , అతికాయుండు వధింపఁగాఁబడిన ప , ల్కాలించి కోపంబుతో
దితిజాధీశుడొ గోత్రభిక్షుఁడొ యే , తెంచెన్ రణ ఖేణికిన్
గృతహస్తుల్ రణకర్కశుల్ రిపులఁ గా , రింపగ వొనంచెదం
గుతుకంబారఁగ లక్ష్మణుండు నిలిచెన్ , మోరాహన జ్వెన్దలిన్.

కా॥ వీరశ్రేష్ఠుడు లక్ష్మణుండు కని దో , ర్వీర్యోద్ధతిన్ భూరి తూ
ర్యారావంబులతోడ వచ్చె నెవఁడా , హంవీరుఁడన్నన్ మహో
దారుండైన విభీషణుండను మహా , త్మాః రీరమల్లుండు పా
కారిం గెల్చిన కూరుఁ దింద్రజితుఁడన్ , ఖ్యాతాఖిరాసుం దిలన్.

ఉ॥ వాహిని నాయకుల్ ప్లవగ , వారము రక్షణపేయ నెల్లరన్

వ్యూహముగాఁగ నిల్చి బల , యుక్తిని పోరుటమేలు నేడు సం

దేహములేదు విగ్రహము . తీవ్రకరంబగు నిర్ణయించి వి
ర్వాహక పద్ధతి న్నడవ . భావ్యమగుం దలపోయు లక్షణాః

మే॥ కీర్తిభూషణః మన , కీశ నాథుండును, జాంబవంతుండు కే . సరి సుతుండు
వారిపుత్రుండును , వీలుండు తదితరులే . నీకోడ విలువంగ , నిర్ణయింపు
లెక్కలేని సురలు , ప్రక్కబలము గాఁగ, విలిచిన యింద్రుండు , విలువలేక
యమృత బలంబున , ననువుల దక్కించు, కొవి బైటఁబడి బ్రది , తెను విజమ్ము

తే॥ వాసవుని రెట్టలం గట్టు , వాఁతలిఁకను, మాయలేదు మాయవు హను . మంతుఁగూడఁ
గట్టినాతండు తగ వాని , కారుక్యకంపు, విదై నేర్చును వర్జింప , వీలుగలదె :

తే॥ అనుమఁబలుకంగ లక్ష్యణఁ , డనుమతించె, నంతమతిమంతుఁడగు హను , మంతుఁడెదను
చింతచేసి సౌమిత్రిపై , జిప్టుజితుఁడు, వచ్చెనవి పదబంబున , బయలుదేఱె

తే॥ శమనుఁడును కనుల్యాయంగఁ , జాలియున్న, దనుజ సేన భయంకర , త్వంబు గాంచి
యంద్రజితుని సాహసకార్య , మెఱిగి గాలి, పోలికనె వచ్చి చేరెను , గాలికొడుకు.

తే॥ ఆద్యులనె మున్నె యుండినాఁ , డంగడుండు, తక్కు దశపతు లచటికి , దాసినారు
సేనలం ద్రిప్పఁ గవరాజా , చేరినాడు, వరుసలుగఁదీరి విలిచెను , వనచరారి

క॥ కోపావేశము పొంగఁగ, నేపారుచు నెదుర నెదుర . నేగడి సేనర
దీపించు రెండు జలధులు, కోపున యత్నించి తాఁకు , కొమరై తోఁచెన్

క॥ కనులు మనసు గలిగిన వల, మును సంపూర్తిగనె నేఁడు , పొందఁగనగు నం
చనువుగ స్వర్గము వీడుగ, పవితలతో నిండి రమర , వద్యులు నింగిన్.

తే॥ రెండునాగు లొండొంటితో , రెచ్చితాఁకు, నెడల వీరగర్జనలు మీం , కృతులుహేష
లబ్ధిమోషమల్ వివిధ తూ , ర్యమ్ము లడరి, వేఱపుల మూసికొనఁజేసె , వీనుదోయి.

క॥ పట్టుండు కట్టుండు కొట్టుండు, తిట్టుండు నఱకుండు తినుండు , శ్రెంపుండు పొడువుం
దీట్టలముగ నేయుం డను, గట్టి రవము శింజతో జ , గము వడఁకించెన్.

క॥ తగులుటచే నంగంబులు, పగులుటచే మేన సుచ్చి , పాటుటచేతన్
నొగులుటచే గూలుటచే, నెగులునఁ జరియించె ధాత్రి , నిలుకడ చెడఁగన్

తే॥ ముసల ముద్గరాదులచేత , మురియు తలలు, ఖర కరాసుంచేఁ దెగి , దొరలు తలలు
కడనరంగంబు విడంగఁ , గవుల వపువు, యరలె నటియించె విలవిల ధరణిఁడన్నె.

క॥ పచ్చదీయగు మస్తకములు, విచ్చిన మేనులను నెత్తు , వెల్లువలం దా
కచ్చుగ మందెడు నడవిని, పచ్చి విజవములను పోలి , పఱపై యుండెన్

తే॥ కఱకు రాకాసులంబట్టి , కాండన్ని, కేలనెత్తి నేలకుమోది , తోకు లొలిచి
మెదలుకొఱకి శ్రోచియు రాచి , నడుము విఱచి, యతిశయోత్సాహ మంది సె , ల్లార్పెఁ గవులు.

శ॥ కలహరంబుది కాకులు క్రూరుని • తిట్టెనుసఱి, యాఁజెలందుఁబోయి • నెనకమడఁచి
కోరిమూర్తిని బోధించి • గూఁజిఁద్రోచి, పొలముదిండు • వందముల్ చెలఁగియార్చె.

తే॥ కోరులనుపేరి యను యను • గూతలపుడు, వలపాశంబు లురివైచి • వ్రేలనెత్తి
వ్రాలమోచి దిరిఁగిరి • నేల నాచి, పెట్కనిదిముల వారి యూ • విరులఁగినిరి.

తే॥ కాంతి విలయమై నిప్పులు • గ్రుడ్కుండుల, కోరిమూర్తిలు చరులతో • జేరులు తెగ
మేన బాఁకులు తూలంగ • పడినదియె, వారిపయ్యల గొలుకుచు • వారిరోడ

తే॥ వడవ సేయు యెల్లములు • సిరుగి లట్లు, మెఱసి చని యేనుఁగుల జీర్చి • మెదడునాని
తృప్తిగా కోటిరము ద్రాచి • ప్రాస్తలాభ, మున ముదంబంది జరరాగ్ని • నడఁచికొనియె.

తే॥ రూపమున బొమ్మన విని • రూఁదిసొందు, ప్లవగములు దొడ్దీరుల • పైకి మత్త
కరులపైకి హరులపైకి • కరులపైకి, నాయధములపై • కలలపై • నరసి దుమితె.

తే॥ పీనుఁగుల తిప్పలందుండి • వెనలు రుధిర, వాహనులు పీనుఁగుల గొని • వనది జేరి
యవటి జలచరములకు నా • హామొసఁగె, దెచ్చియిచ్చు నుదాచని • తెఱఁగునూని

తే॥ హనుమ కుములన్ గిరులచే • సెఱవఱైసి, యరు సేనలోఁ దెక్కెఱుల్ • హరులువిండ్లు
గదలు బలఁచుల్ తేలలు • చరులు ముచ్చు, మొగము గనరాని రీరు • మురిసివ్రస్సె.

తే॥ అంగుడు వృక్షముల మోచి • పునునందు, పూఁకురులను హరులును • పొలనుదిండ్లు
నై నయెడ యముఁ దింపయు • నరులలే, తిప్పెనా జీవులని కే • ద్రవ్యమాచె.

తే॥ నాల్గ విధముల సేనలు • నలఁగి కుప్ప, గూరిన రణస్థలిం గని • గొప్పఱుములు
పూర్వదేవాసురాజితో • బోల్చి చూచి, దీని కది సరిగాని • చెలిసనరు.

చ॥ ఎడయక పోఁకుమూఁక కల • యెత్తెను వానరసేన వీఁపులం
దడవునుఁ బాఱఁజొచ్చె గని • నాయకు లదమునచ్చి పోరికం
జడిసినవారు క్రిచ్చుటని • జాడను కాంచి హసించి దూశినం
బెడమఱలేడు వెళ్ళినదె • వేదగ్గఁ బోయినతీర పోకగన్.

వానర సేనా నాయకుల సమరము

క॥ కులము పరకుపు చేకొని, వారిశ లయ రుద్రుఁబోలి • పాదవ కరుఁడై
వీలుఁడు నిలిచిన బోధనె, కాలుఁడు పాశము గడించి • కడఁక న్నిలిచెన్.

మ॥ జముఁ దధికార కార్యమును • జాడగ వీడిరినంచు బీరిలన్
గుముడుఁడు శత్రునై న్యములఁ • గుప్పలుగూల్చె నతండు నాయవో
యమృతమొ యగ్నియో యనఁగ • నార్చెను ముంచెను మాద్యై రెండు హ
స్తముల నొనర్చె చిట్టలన • సారెకు వర్ణన సేయ నెట్లగున్.

చ॥ ద్రుమముల రాముతూపు తొలి , తూపరముంచిన దేరుచెల్లె; లో
కమునఁ బ్రసిద్ధిచెందిన వ , గమ్ములు నేదె; యడంచి మోడుటల్
తెమలక టువ్వుటల్ తలఁపు , తీవగు నా టుషకుండు వైచు వృ
క్షములకుఁ బర్యవంతులకుఁ , గాంచఁగ లెక్కయెలేదు భూస్థలిన్.

చ॥ కరుణను శేరులున్ హరులు , గల్గి భుజంగముఁబోలి క్రూరులై
వజరిన రేయి ద్రిమ్మరుల , వర్గములెల్ల వశించు నేడనం
దరువులు త్రిప్పిత్రిప్పి బెడి , దిఁబుగఁ జంపెను జాంబవంతుఁ డ
ద్విర; ముదియొందియుం బులును , తింత్రిణివీడునె; చేపహస్పదే

మ॥ కరి పారీసముదన్ దురంగమ తరం , గుంబుల్ చలత్వ్వందనో
త్కర నొకల్ బహుళాయుధ ప్రకర , త్వ్వ గ్రాహముల్ గల్గు క
ర్పరవార్ధిన్ బసపాఖ్య మందర మొగిం , గ్రోహహి పాశంబుతోఁ
దరువంజొచ్చె జయేందిరా వర సుధా , ద్రవ్యానుభోగ ప్రితై.

సీ॥ వనదంబులం జీల్చి , కొని యూర్వ్వలోకముల్ , చాయ సంచారి జ , బాయపులన
మైందుండు ద్వివిడుండు , మలసిరి దేగలు , పారువంబుల జంపు , పగిది దోడ
గవయుండి కొలఁకును , కలఁగు గజంబునా , దనుజునై న్యంబు ను , ద్వందీ గలచె
విల్చిన కాలు గ , దల్పుక తేనరి , దై క్కేళ సుభముల్ , త్రవ్వమందెఁ

తే॥ గపికులేంద్రులు కదన మీ , కరణిఁ జలువఁ , బాణినట్టికోతులు వచ్చి , పోరదొడఁగె
విర్రురారుల నై న్యంబు , విలువద చెడె , వింద్రజిత్రదిగవి కో , మనుచుడింప.

ఇంద్రజిత్తు వానరులపైఁ గనిమరఁగుట

తే॥ బాహులప్సొంగ దిక్కులు , పర్వతములు , చెప్పుకుడ నామ్రమోయించి , చింద మొత్తి
వేలుపులు జగములు కవుల్ , వెగడు పడఁగి , సింహనాదంబు వేసె ను , తేస్కమొప్ప

తే॥ అశములును సిగ్గిలగ మ్రోగు , నహి విషాద , కరము లిచ్చె యంచెన్నంగ , నెఱుకవదవి
యట్లు మితిమీటి వరిపి వి , యత్తలంబు , నవనితలమును బాచు , యంబు చేసె

క॥ కపివరు లేసిన తరువులు , నుగలంబులు విడిగి పొడిగ , నుర్విని రాల్చెన్
గవుల తల లెగసి పడియెం , దవతవచువి ధుఁజిమీద , చందడి యగుచు॥

క॥ మితిమీటి వెరలు శరములు , కుతికల నురముల నొడళ్ళు , గూరుచు దుయ్యన్
దత బలులగు వనవరవచు , లతిశ్రమము నొంది తూలి , ప్రవనిం బడుచున్.

తే॥ ఒక మహార్థకాలములోన , నొక్క వెల్పు , చితికి చెవరి వీభత్వమై , చెరుట తోడఁ
గొండలందేరఁ జోయిన , కోతుల తల , అరల మలం వైచుచు చేసు , లుక్కిబడియి.

తే॥ తలలు త్రెంచిదాటిన బాణ , తతులు పణుల , కరణిఁ బాశమునఁజేరె , ధరణియెల్ల
విట్టవల్లము సమమను , మేరిలేక , బట్టబయలుగా రక్తంబు , పటచె వడిరి

చ॥ తొలంగు చూచుచో గనులఁ దూలుచు నిల్వఁగ తొమ్మిది గ్రుమ్మచుం
దొలంగఁగఁ దాటుచో బదులఁ ద్రుంచు చదల్చిన నల్కల బాధ్యుచుం
దొలంగిన పీపు గ్రుచ్చుచు వి దుర్గు కరీరములెల్ల ప్రచ్చుచున్
దలచు నెడందపైఁ బడుచుఁ దార్కొనె నింద్రజి బా సహతుల్.

మ॥ కరవర్షంబున మధ్య నేర్పడిన దృ కళశ్రేణి నొందైన వి
ర్జరులున్ రీతిగఁ జూడలేరియిరి నా రాచంబులంగూర్చి యే
యు రుతుల్ దక్క విసంగలేరయిరి మృ క్య క్రూర భీతిన్ వనే
చరు లల్లాటమురోడఁ దాటుటలె కాం చంజాలి రంతంతటన్

మ॥ ఎదురైనట్టి వనేచడల్ తునుకల్ టికించి యుల్పాహులై
యెదిరింపంగలవారు లేమిగని లం కేశాగ్రసూనుండు దు
ర్మదుడై యారక విల్పె దూరగతుడౌ మార్తండపుత్తుండు బె
ట్టిదుడై సొమ్మొకండు చేకొనుచు మ డైన్ వానరుల్ మోదిలన్

మ॥ తమసేనం జెదరించుచుం దొలంగు నిం ద్రదేవీఁ దా దాసి ప్ర
య్యని రజవిదిఁ జాట్టుఁ గ్రమ్ముకొను క్ర వ్యాదిల్ భయభ్రాంతులై
వెనుకం ద్రొక్కఁగ పొంతున్ విసరెఁ ద ద్వీర్యంబు మేలుండుఁ బా
తిన కాభామృగ పూగముల్ మరలి పే య్న నంగరోన్మత్తిమై.

మ॥ తన చుట్టుంగల సైన్యముల్ చెదరుటన్ దై క్షేంధ్ర పుత్తుండు రేఁ
గిన కిన్కంగని పేలుమేలనుచు నా లింటం బదింటం బిం
బున పాలంబును వక్షము నొగుంఁగా మూర్ఖిల్లఁ గా నేసి చే
తి నగంబున్ బలుముక్కలై యెగురఁ గ త్రించెన్ బ్రకర్షమ్ముగన్.

ఉ॥ అయ్యెడ వాయునందనుడు హాలహలంబు విదాన రేగుచున్
జయ్యన నప్పించుచు భు జంబుల నెఱ్ఱెడురం గడంగి యీ
కయ్యము దీవితో ముగియుఁ గా యవి వేలుపు లార్య రక్కసుల్
బ్రుయ్యఁగ నేసె నొక్కగిరి భూతము లార్యఁగఁ గోతు లబ్బిగన్.

మ॥ ఇభజి ద్రిక్రముఁ దింద్రజిత్తు నగి భూ భృద్రాజమున్ దూర్చి యా
రభటికా మారుతిఁ గాంచి యిట్లను శర వ్రాతంబుఁ బాటెంపకే
రభసంజార శలా ద్రుమంబుల సమి ప్రంగంబునం గెల్తువే
ర భిః చంపకమాన విన్నన జగ త్ప్రాణాత్మజాం దిట్లనున్.

మ॥ వెడఁగా మాకడ నున్నవారలు దను ర్విద్యా ప్రవీణుల్; మలల్
పడుకుల్ ప్రాకులతోడఁ జోరుటకు నేఁ బ్రాప్తించితి స్మికు; ని
కడు క్రౌర్యంబును నేట లేపట నడం గంబాటుఁ గ్రొవ్వేలరాఁ
కడఁక న్నేర్చిన కొన్ని పద్ధతు లిటం గాన్పించెద విల్వరా.

కా॥ నాతోఁ బోరెదోఁ లక్షణ ప్రభునితో , నాజెంబుగాఁ బోరెదోఁ
నీ తండ్రిం దలదన్న వచ్చిన జగ , విత్తాత్మతోఁ బోరెదోఁ
నీతంత్రములు సాగవింక ననిలో , విర్విజ్ఞత నిల్చి పైఁ
బ్రేతాధీశుని చూడఁటొ మ్మిదియె ప్రా , ప్రించు నిజం వియ్యదన్.

మ॥ అనుదున్ శక్రజితుండు రోషమున నొ , రాఁ స్రల్లదీఁడాఁ వృథా
చనఁ డీ రావణి నాడు తమ్ము ననిలోఁ , జక్కాడి దర్పించు ల
క్షణు నాజిన్ పెరియింతు నెన్న ప్రతిసన్ , సాదింపఁగాఁ బూనినాఁ
దను నాతో నెదిరించుటన్న నిలఁ జె , ట్లం గట్లఁ బారాడుఁఁ

మ॥ విలు చేఁబూని యొకండనే నిలిచి మీ , విర్విరులన్ మిమ్ముఁ గా
కులకుం దారఁ చేసెద నిజము మీ , కున్ శక్తి లేదేని వే
ల్పులఁ బాతాళ వివాసుల న్నరులఁ బ్రా , ప్పం గూర్చుకొం దాజి మీ
తలలం ద్రెంపక గెల్చుగైకొనక నా , తండ్రిం గనం బోదునేఁ

తే॥ అనుచు విలుగొని దెబ్బది , యమ్ములేయ, మేన గుత్తులుగా నవి , మేపుకొనఁగఁ
గొండవరెఁ జరింపక వాయు , జొండు విల్చి, కేల నొకగిరి గొని వల్కె , గేలిగాఁగ.

చ॥ మదకరు లెన్నియేని యొక , మాత్రపు సింగముఁమ్రోల నిల్చునేఁ
పదరక లక్షణుం డిటకు , వచ్చెడు దాఁకను బోరుదేని నీ
వ్రదరము రాకమున్నె యిది , వ్రచ్చును నీయరమున్ వలంతివే
నదరక కాచికొమ్మనుచు , నార్చుచు వైచె దళంబు మూర్ఖిలన్.

చ॥ అలపు జలంబు గల్గిన మ , హాబల సందనుఁ దేసినట్టి య
మ్మల పొలదిండి పక్షిము న , మాంతముగా వడిఁపఁకి వ్రయతై
వలపల రాలె దిక్కులను , పహ్నిని క్రొగిన యుక్కుదుంప దా
కలి పయి వ్రేయు సమ్మెట వి , మాతమునం బజివోపు కైవడిన్.

తే॥ అత్తజిని మాయయగు నింధ్ర , జిత్తు రేఁగి, హనుమ తొమ్మున భుజముల , నంటిదూసి
బోవ విషలిప్తమైన తూ , పులను వేయి, పరపి దాయనీయక చలిం , పంగఁ గొల్చె.

తే॥ పవనుఁ దడరి కలంపఁగాఁ , బైఁడికొండ, రోపల నెకలగుండైన , కోపుదోఁడు
వెదలి మేనిపై రిక్తఁబు , వెల్లిగాఁగ, విచుకంత సాక్షిరి యో , చించునంత.

తే॥ నీలుఁ దెడపొచ్చి జాల్వలు , వింగివంట, నురవడిని సూటిగా వైచె , నొక్కకొండ
నడుమనే దాని దుండ్లుగా , నజకివైచి, శక్ర విద్యేషి వికటహా , నంబు చేసె.

ఉ॥ ప్రాణముతోడనున్న పెర , వానరు లానలు వీడఁగా సుప
ర్యాణులు కీతినొందఁ గవి , వాహిని నాధుని దేహ మెల్లదన్
బాణ విపాత మాతమున , వారక రక్తము గ్రమ్మ నాతఁడున్
ద్రాణ యొకింత లేక , ధర , వ్రాలె నడుంకుచు విహ్వలించుచున్.

ఉ॥ మేరుపె యుంటు గాచమును • మీటి సంచించి దగ్గి కొండలన్
వారికి రెచ్చి యుంగిడుడు • వైచెను రాచటిమీదఁ జేరి వి
ల్లారియుంటునేఁ జెనె • పోవునఁ తుండులుగాఁ యుండునే,
రోపపు వింటిదే నవయు • దుగ్గియు నుగ్గియు పిండియై పడెన్.

ఉ॥ పుట్టఁజేరు నాగముల • బోలిఁ దీప్రలరాఘ సంతతు
గట్టిగ తొమ్ముల నొసట • గాకులఁ జేతులఁ గాఁడఁ దిల్లతన్
బట్టగఁ బండ్లు గిట్టికొని • దాద సహింపఁగలేక యంగడుల
దట్టె దరిశ్రీపై పోలఁగ • నందఁగఁ గాంచి సురారి యంతటన్

తే॥ తక్కు వానం పీరుల • తనుపులంట, దావర్షము గురియించి • పజపఁ దోల
నిలుచు నిలుపున వడఁకుచు • నిలిచినారు, తిక్కవారలు దెనలలో • దారినారు.

చంద్రుడి ల్లశ్మణ యుద్ధము

చ॥ అదిగని శ్మణులందు కడు • నెల్క విభీషణుఁ గాం వాహినుల్
సదమచమయ్యె నాయులు • స్రగ్గిరి కార్యము లుంచె యత్నమో
యడపచలయ్యె నింద్రుడిమ • నాటిఁ దిచ్చి పిచ్చిపకున్నచో
నిద్రపఱతైన పాల్లు పరి • యుంచునఁ చీసర చోపదే యునన్

ఉ॥ వీనిని రాచే వేలపులు పీపులు చూపిరి కాని యొక్కటం
బూని జయించురే జగ • ముల్ కడు కష్టములొందె వీనిచే
మానసి పీవి నప్పు రిరి • మార్చి జగింబులఁ గాచి లోక స
మ్మానితకీర్తి నొందుమని • మాచి విభీషణుఁ దాడు నుంటన్.

ఉ॥ ఇంద్రుడితుండు లక్ష్మణుని • యెచ్చెదుటం గని వాఁడె పీడు నేఁ
డింద్రుడంబు గోరె నిపు • డిచ్చెను వీనిని చిట్లు చుట్టుఁ
సాంద్రుతింబుగా నెన్నడు • వైన్యము లేగి దరిశ్రీ జాల్లు నా
సంద్రము పోల్కిఁ జాచై రిచ • సంబూ నార్పును నొక్క పెట్టునన్.

చ॥ బ్రదుకీక లేదు పీకిని కృ • పాపహితాశుత్తుల స్కందినంబులన్
మదికడఁగ గుఱాను న్న • మంబున రేపుచు మీఱ నన్నిటిన్
జిదురుపలై పడంగ వెనఁ • జించుచు లక్ష్మణుఁ చక్రరాజి బె
ర్చిముగ నేసి వారల స • దిష్టతఁ గ్రుంచె ముహుర్వ లబ్ధిగన్.

చ॥ వడఁకె జగంబు దారణము • బ్రద్దలువాతె శర ప్రకర్షముల్
పిదుగులఁ గేరఁ పీనుఁగుల • పెంటలు మీఱె నశృక్పృవాహముల్
జడవిధిఁదూతె రాక్షసుల • నత్తము తాతె బలిముఖంబు ల
య్యెడ శ్రవ మేతె నింద్రుడు • నెడ్డ విదెంబును కూరఁ దండిగన్.

చ॥ ఎడవక లక్ష్మణుం డలుగు , లేయ మరంబు నాచె నాకులన్
బుడపిని రాల్చె రక్తమున , ముంచె గజమ్ములఁ గ్రుచ్చె వజ్రులన్
గెడపెఁ బదాతి పర్గమును , కేలును కాళ్ళును ద్రుంచెఁ గాలుకై
వడి లయకాల చుద్రుపడిఁ , బాధివ నృజనుఁ డేచె నాజిలోన్

చ॥ పుతిచెడి కూలు పీనుఁగుల , మేకొల్లి లెక్క యిడంగ నిర్వరుల్
మతిఁ దలపోసి కాదనుదు , మాని శరీముఖ వృష్టిఁగాంచి యి
వ్వితమును చూడఁ గాదనుచు , పీరుని కార్ముకమందు నవ్త మా
రుతిములు నవ్తమేమములు , రూఢిఁ జెలఁగు నవంధ్రు వింఁగన్

తే॥ ఒక్క యేనుఁగు మోము , నొక్కకోల, యొక్క గుట్టుము మోమున , నొక్క యలుగు
ఒక్క కాల్పాటు తొమ్మన , నొక్కశరము, గాఁగఁ చెలిసె లక్ష్మణ పృష , తగ్గములవట

ఉ॥ పుట్టుకతోడ గొప్ప యరు , వున్ బొలదిఁడియుఁ గల్గి తెక్కలుం
బుట్టినబొటఁ గంకముల , పోడిమి లక్ష్మణ బాదరాజముల్
నెట్టు యొక్క యొక్క రజ , నీచర సంస్థిత గాత్రమందు ము
క్కొట్టఁగ వ్రాలి యుండె మచి , యొక్క నిశాచరు పోల్కి యొందఁగన్.

తే॥ ఇంద్రజిత్తు రోషమున , బో , రెఁగ జేయ, ముప్పుదైనువెల్లవర క , పులు మరించె
లక్ష్మణాత్మ జాఁమున నా , లమునఁ గూలు, నసుు శవములలో నవి , యడఁగిపోయె.

ఉ॥ చేతులు తెల్వి కాళ్ళు తెగి , చింతలు వందిలు యయ్యి బొంపిచాల్
మూతులు వోయి యాంత్రములు , ముందట జాతీ బలంబు లాచి క
జ్జేతులు చూలి యాయుధ వి , హీనములై పడఁ దక్కు నిర్దరా
రాతులు నాటి రావలకు , బ్రాణము తీవను పల్కా నిల్పుచున్

తే॥ పీరువట్టన చరలో నిలిచినట్టి, ముందరమువలె నొకఁడేని , మాట తోడు
లేని మేఘనామ దు త్త , కించి బొమలు, ముడిచి తేరిపై లక్ష్మణు , మొనయవచ్చె

ఉ॥ మాచుతి నాసి వీడు రర , మధ్యగతుండయి ముండ నేల నీ
వారుట మొప్పు చూడదు మ , దంపగతుండవు గమ్ము నీవనం
గొరవరీల లక్ష్మణుఁడు , గాదుపువట్టి భుజంబు నెక్కె బృం
దాకు బల్లసిల్ల జల , చవ్వయమో యరఁ దాకి రిద్దఱున్.

ఉ॥ కాళిఁదొలి యొక్కరుఁడు , కాలని పోలి యొకండు ఘోరి హ
గోళము దిద్దఱిల్లఁ గుల , గోత్రము లల్లలనాడఁ దంపుతుల్
మేళన మొందగా విశిఖ , చేదుర నాదము విక్కటిల్లె న
వ్వేళ ముఖమ్ములం గొఱికె , భీకర లీలల నమ్ము లమ్ములన్.

క॥ పిడుగులఁ బోలిం బెకివపు, దొడుగులు మఱు తొడుగు లేయ , దుఁకుగుమరాం
దొడిఁబడి జగములు వడఁకుచు, గడచి నడిమి నావవోరె , గళమంచెన్

క॥ అరదంబును మారులియును, పొరిపొరి, దిరుగంగి లంక, పూర్తిగ నడరెన్
శరములు శ్రమ్ముటచేఁ దెలి, యరు లక్షణుఁ డింద్రజిత్తు, నమరుల కరయన్.

చ॥ కర శర లాఘవంబు లొక, కైవడి నందపు సేమమొన మహా
ద్ధురమగుఁ టోరు లీరు బిలు, దుస్సహమాఁ గనఁజాలమఱచు తే
చరులు వచింప నేత్రిగత, చర్యకు సైతిము శంకగూరె నే
కరణి వచింపనొ జరుగు, శార్యము లిట్టివ యంచు గట్టిగన్

చ॥ జరిగిన దొక్కదే నెఱుంగఁ, జాలి యేలు ఘటిల్లెఁ నెవ్వరి
కరణి దురంబు పూర్వము జ, గంబుఁ గాంచిరి మున్ను లే దనం
తరమును కల్గఁటోరు కను, దమ్ములు తెప్పలు లేనివయ్యుఁ గాం
చు రుటము గానమైరి మని, సుక్కిరి పేల్చులు వారిఁ గానమిన్.

క॥ వేలకొలంది భల్లములు, వీరుఁడు రావణి మీటి యేయఁగా
వేలకొలంది భల్లముల, వేగమ లక్షణుఁ డేసి క్రుంచుదున్
వేల పణింద్ర బాణముల, వెంటనె రావణి యేసె మాఱుగా
వేల పణింద్ర బాణములు, పీకున లక్షణుఁ డేసి క్రుంచుదున్

తే॥ లక్ష యమ్ముల నింద్రారి, లాగి యేయ, లక్షతో వాని నడఁచెను, లక్షణుండు
కోటి తూపుల రావణి, కూర్చి పరసఁ, గోటితో వాని సొమిత్రి, కొట్టివైచె

సీ॥ కంకపత్తమ్ములఁ, గఱకు రిక్కనుఁడేయఁ, గంక పత్తములె రా, మువఁడుఁ వైచె
నర్దచంద్రాత్తమ్ము, లనురయేయఁగ నర్ద, చంద్రాత్తములనె ల, క్షణుండు వైచెఁ
గోఱలఁటోరిన, కోల లతందేయ, నీకండు నట్టివే, యేర్చి యేసెఁ
బాటల మొనలున్న, ప్రదరంబు లమరారి, యేయ నట్టివ యేసె, నృప సుతుండు

తే॥ తమ్మి మొగ్గలఁ టోలు న, ప్రముఖ వైత్యుఁ, డేయ నట్టివ సొమిత్రి, యేసి క్రుంచె
వజ్ర ముఖ బాణమును క్ర, వ్యాదుఁ డేయ, నట్టివే యేసి యడఁచె రా, మానుజుండు.

సీ॥ త్రిశిరశ్శరంబులొ, త్తిరి యిద్ద తేయంగ, నవి తాకి పొడియయ్యె, నంబరమున
నంజలి యనెడి సా, యకముల విరువురు, వేనవే లేయంగ, విజిగె నవియుఁ
గుంజర శ్రవణులన్, పింజకోల విరువు, రేసి రయ్యవి తాకి, యిల నడంగె
రావియాకులఁ టోలి, రాజిల్లు తూపుల, విరువు రేయఁగ నవి, యెడలి దొరత

తే॥ నిట్టలేమచు విఱుచుచు, నెసక మెరఁగ, లోకములె యంపగములకు, లోనుగాఁగఁ
జేసి యార్పిరి పొంగిరి, చెలఁగి రుట్టి, రడరి రఱరి కొప్పిరి తని, వందలైరి.

క॥ రావణి కల్ప మేఘములు, హోదినులం గురియించి ముంచు నా
కైవడి నేసి వాడి గొర, కల్ వడిఁ గర్కటి వ్రీచినట్లు ల
స్పావని మేను చేసి నర, వర్యవి కంకటమందు స్రుచ్చె బా
ణావలి వేనవేయగ వి, యచ్చరు లందఱు పిచ్చులింపఁగన్.

తే॥ హనుమ యోధలి రక్తముగాంచి , యచరులెల్ల, వింద్రజితు చేయి మించిన , దంచునెంచి
వదనములఁ ద్రిప్పికొని తేలు , విదిరిచికొని, వెగడువడి రీతఁ దేక్షక , వీరుఁ డనుడు.

మ॥ రణ సాండిత్యము మీఱఁ గ్రూర విశిఖ , వ్రాతంబులం గూర్చి ల
క్ష్యణఁ దశ్వంబులఁ గూర్చి దైత్య సిదమున్ , ఖండించి కేరించి రా
వణి మైమయ్యను చించి సారథిని చం , పంగొట్టి వెన్నెంబనే
గణనాతీతములైన బాణములఁ ద ద్ధాత్రంబు భంజించుడున్.

క॥ సారథి గూలినఁ దెక్కెము. వారువములు వడిన మేను , వ్రసిన రణ దు
ర్వారుండై లంతేక కు, మారుడు చలియింప కిట్లు , మదియించె చుదిన్
మ॥ నరుఁడే యాతని సాటి; కాదయనచో , నారాయణుండే యగున్
గిరికుండోఁ బరమేష్ఠియో; దృఢమతిన్ , గీతాశితో దిగ్గి మా
పురిలో మమ్మెదిరించి నిల్చు మనుజున్ , మున్నెన్నఁడుం గాన మ
చ్చెరు వీసాహస మీచణత్వము రణ , స్థేయత్వ మీ దీరమున్.

తే॥ అనుచు వేటొక కేరెక్కి , యసురవరుడు, నిస్స యరలంగ నిట్టూర్చి , నేయి పోయి
నిస్సఁడలె మండి మిక్కిలి , నెగడి స్రూర, విశిఖతతి దందడిగ గుప్పె , విప్పునింక

తే॥ శ్రేణులై కుప్పలై పాట , శిరశరముల, లక్ష్యణుం దేసి వానిఁ దా , లంచి వేయి
నారసము లింద్రజితు మేన , నాటనేయ, వాడు వడిఁ గ్రుచ్చె సౌమిత్రి , పాలమందు.

తే॥ నొవ్వ కిండుకంతయు లక్ష్య , ణుండు వాని, తొమ్ము రంద్రమ్ములదర నూ , అమ్ములేసి
నొంప మేఘనాడుడు మేను , కంప మొంద, నొటఁగెఁ దేరిపై సుంత వి , ల్లాఁతగాఁగ.

తే॥ కాలుఁడే యదాటనఁదూఁకు , కరణితోఁప, హనుమపురణించి యింద్రజి , త్తురద మవనిఁ
గ్రుంగ వారువంబులు నలి , గులిగఁ గూలఁ దన్నెవాడును వేఱు స్యం ; దనమునెక్కె

తే॥ ఇంద్రజితుఁడు పెక్కగు తేరు , లెక్కుచువడిఁ, గూల్చుకొనుచుండెఁ గాని యె , క్కొటియుఁగాచి
కొనిరణంబు సేయఁగ లేక , కములుచుండె, గదియలో వేయిండుములు , మడఁగిపోయె.

క॥ దేవత లనుమని లక్ష్యణు, దీవించిరి విరులు గురిసి , తేట మొగములన్
ద్రోవయి రాదిరి పాదిరి, పైఎత్తము లార్చి రధిక , పరితోషమునన్

తే॥ అంత నింద్రజిత్తునకు న , త్యంత హితులు, సమసుధాన్నపానులు వెన , శత సహస్ర
సంఖ్యగల రక్కసులు మిత్తి , నరస కీడ్వ, వచ్చి చేరి రచ్చటికిఁ గా , ఎరముతోడ.

తే॥ హస్తపకులును రధికులు , నాశ్యకులును, చాల్చుంబులు కేల ఖ , ధములు గదలు
దాల్చి గర్జలతోడ వా , ద్యములు విగుడ, బద్ధదీప్తులు కెలఁకులఁ , గ్రమ్మవచ్చె

తే॥ శరభసంహ వారణ విశా , చముు ధ్వనులు, శింజివీ రవములు దెల్ల , చెంగ బరవెఁ
బుడమి శవముల మయమయి , యడరు కతన, స్యందనములచేఁ బెంధూఁ , క్రందుకొనడు

తే॥ అప్పుడు రావణుడు దొడ్లకొట్టెలలో నుండి నిష్క్రమించి, దివికి కురిసె
 పాంధ్యరాగము లలింపఁ బ్రయత్నించుచును, వాని సన్నిధిఁ దొలగించి, వైచిత్రివి
 తే॥ చుట్టునుండి రాక్షసులు, బ్రహ్మసేన, సవియు మోదినయలు యేసి, నవయు నుగ్గు
 నూచమయ్యెఁ బైవై పోగి, లలితపిఁజలు, గుమరుగా దైత్యశిరముల, గ్రహ్యమందె.
 తే॥ ప్రేమితు భుజులగుముం గలఁచి, దృఢుని ముగము, బుర్రు పేరులు పెగిలిన, తరణి వికర
 మాయుధీయలు వారిల, లాపటగ, రణధరిత్ర యొప్పారె ను, ప్రియ పగి
 తే॥ కంఠసరులు కుండలములు, కిరీటములును, నివళములు పీఠముల లంగ, గవళయంబు
 లురరి పెయవారిముని సం, బంబులుండి దొరులు సత్ప్రములనిరె, మెఱసివడియె.
 తే॥ లక్ష్మణుం దిండ్రిజిత్తు నా, లంబులోన, సూపిరాచినీయక శర, పూజామమర,
 జేసి దితిజాల మెనుల, జింబివైచెఁ, గుప్ప భుప్పలుగా నయ, గులను గూర్చి.
 తే॥ లక్ష్మణుని వాహనంబు వా, లములఁ బాటి, నేలఁదాఁచును మెదినల్లు, గాలరామ
 క్రోత్కుఁపింజీరి వైచును, శ్రోతుఁదొరును, విలుదుఁగలుము చెదరించి, రణును రిపుల
 తే॥ శిఖిలుదూచినదల్ప, పై, పులులుఁగొలులు, గంఠులఁబట్టి వివరివైచు, గదలఁబడఁగ
 గుడ్డుమల పొట్ట పగులఁగా, గూలఁచియు, దేను లొరటిపై నొకటి భే, చిల్లఁద్రోమః
 క॥ హఠఁగ గదల సురాసు, విరులంబరె గిల్లు ప్రియుని, విలపముల ప్రియన్
 సరసర దూయును దళముల, వెరపుల బంధులరె రాక్షు, దినుసం బింతున్
 క॥ వన్నగములె దారుముగ, బన్నుగఁ గడుగఁబడిన, పఱవగు వేచర
 క్రన్ననఁ గూర్చును వేయి, నెన్నుగఁ సొ గియిలో న, హేమలమునన్.
 తే॥ విశము దిని ముద్దుగొన్న మా, నిలులు దివళ, చుంబిచుండువే లేచిన, మాక్తి-రెక్క
 చోట్లఁ బడియున్న వాన, శ్రోమ ముఱు, లేచి లేచి క్రోంబు, మఱిపోరె
 తే॥ శుక్రకోపురై కపియను, మూర్ఛికించి, మూర్ఛికిత్తుపై శిరులు, హేమములును
 గిరులు పండులు పేలుగా, చెంబవైచి, యార్చివొక్క పెట్టున చోమ, చుగలు పగిది.
 తే॥ ప్రేయ సవయవములు చిన్న, విన్నులులయి, గంఠులయశతాంగము, నార్చిరాశి
 యజగోతగఁ బదిచేసిని, యరచమును, పోన సంక్రామ మేదిని, గ్రాణులందె.

ఉ॥ అంగదు దొక్క సామము న, హంకృతిఁ గైకొని తెచ్చి యంద్రజి
 త్తుం గని పచ్చితోరి భుజ, దుర్వచ సత్త్వము గల్గినేని శ్రో
 పం గువాడ వంచు ఎడి, వైవఁగ సయ్యది చెత్తు గొంపం
 డు గొఱసేయ భంగి రిధ, ముం దొరలించెను నుగ్గునూచగన్

చ॥ లలపున వేల్పు బుల్లసిలి, లాతకుఁ గన్నె బన్న మియ్యెడ
 దొంగఁగఁజేసెఁ బొత్తుడని, తోషము వొంగఁగి నార్చి రుత దో
 ర్పంమున నుప్పరం జెగసి, రావణి వేటొక తేరి మీడికిన్
 జాతుకఁగ దాటి నిల్చుమని, చూడి యలుంగుల నేనె వానిపై

ఉ॥ జీవము గొందునందు మొగి , పేయఁగఁ దక్కిన వానరావళుల్
రావణిఁ జాటుముట్టి బన , రంబునఁ జచ్చిన వారి శీర్షముల్
వాపురముల్ శతాంగములు , వానజ తుండము లందినట్టి నే
నేవియొ తెచ్చి వైచి శర , వృష్టి నడంచిరి మించి యార్చుచున్

ఉ॥ అంతటఁ బ్రాభవ స్థితియు , హర్య్య వివాసము విద్రవీడు దీ
మంతుఁడు పోరుచున్న యెడు , మావిసిదిండుల నొక్కఁడేని కా
స్పృంతమ యన్నఁ గాని కర , జీం బరిమాణుప నింద్రజిత్తు దు
ర్ధాంత రుషా పరీతుఁడయి , తార్కానె నోర్వఁగరాక గ్రహ్యుఁడన్.

తే॥ పేనలం జౌదకావి యండ , శిఖరమఁటి, నట్టి రక్తజలది యాద్య , ననువు దప్పి
రక్షణము చేసికొను చక్ర , రక్షకులకు, ధూమ్రనేత్రు షహపార్శ్వఁ , దొడరి కాంచె.

తే॥ పీనుఁగులు కొండఁ బరిఁ , బెరిఁగియుండ, జలదములు దాఁటలేదు భా , స్మరరథంబు
దాఁటలేదు పక్షిగుఱ , దాఁటలేదు, ఎలుచు నిల్వైన వారలు , విలివిరల్లె

తే॥ వారి మోములఁ గాంచి రా , వణియుఁ గదిసి, వింతఁ చునసేన నలువది , వెల్లువలను
లక్ష్మణుం డింతలోన న , గ్గలవుఁ గినుక, నాశ మొనరించుటలు కాంచి , నారె మీడు.

తే॥ అనుదు వార లింద్రాః నీ , వంతకంచె, నెక్కుడగు కపిసేన మా , యింపలేదె ;
సముఁద వట్టి సంగ్రామమే , సలిపితయ్య, చింతయేల యటంచు వ , చించునంత

తే॥ ఇంద్రజి ల్లక్ష్యణులు వెండి , యేనుమీటి, పోరఁదొడఁగిరి సౌమిత్రి , మేరమీటి
వేంకటఁది శరములేయ , విబుధవైరి, వేయకొలఁదిఁ దున్ముచునుండె , వివిధగతుల.

తే॥ బదపది నూలు వేయి ప , దాటువేలు, ముచ్చురముగఁ గోలల నేసి , మూర్ఛదేహి
పోర వచ్చిన వానర , వీరవరుల, మరల దశకంఠ సూనుండు , ధరణిఁద్రోచె.

తే॥ వనచరేంద్రుండ మున్నగు , వారు సోలి, పడఁగ నెదుట నిల్చిన సుర , పైరి తూల
పెదురుటదవిఁగాల్చెడి జాత , వేదు కరణి, మండు శరముల గుప్పెల , క్షృణు దు కడిమి.

తే॥ ఇంద్రజిత్తు మూర్ఛిలై స , హింపలేక, కొమ్మలంబలె నిల్చుసోఁ , కులు నిరువురు
దాఁగియుండిన రాకాసి , దశము కొంత, తోడుగాఁ బోరఁదొడఁగి రు , త్సుకకవిదక

తే॥ రథగజాదికములు లేన , రాక్షసారి, మీటి త్రుటి మాత్రలోన సౌ , మిత్రి కురియు
బాణవర్షంబున మునింగి , ప్రాణములను, విడిచినారు కొందఱు పాఱు , దొడఁగినారు

తే॥ సిరుపట్టచేఁ గొందఱు , నీరదముల, కెగపి నీర్ద్రావి ప్రణములఁ , దగిలి నీరు
చొరఁగఁ జచ్చిరి కొందఱు , దొరకకుండ, నాల్కా లెండుగఁ జచ్చిరి , నవసి నవసి.

ము॥ శరసంఘాత విదారితాంగులగు దో , షాచారుల గొందఱు
ఃస్పరముం జేరి విక్రీర్ణ కేశలయి సౌ , మ్మూల్ దాలఁ జింతార్తిమైఁ
బరివర్కల్ పొనరించు కాంతలఁ బరి , వ్యంగముగ్గా వింది త
ద్వర జీవమ్ముఁతోడఁ జేరి రమల , స్వరీయ లల్పములన్.

మ॥ శర విరాళ విశీర్ష వక్షిణ విశా . సందారులం గొంద టు
 ధూర వేగంబున విండ్లు నేరి పాతులన్ . దుఃఖంబుతోఁ గంచి యీ
 చరదాబ్జంబులఁ జాట్టుగొన్న సుతులన్ . సాఁకుండి యంచాండ్ర బా
 యర మోముల్ తవివారఁ గాంచుకఱిఁ గా . యం గాంచి రంత్వస్థితిన్.

కా॥ ఈసౌమిత్రి విజృంభణంబు జ్ఞాపి . స్థేయన్న వెయ్యేల లఁ
 కా పాప్రూఙ్మము నాశమొందు నిజ మిం . కన్ మేనునాడుండు వి
 శ్వాసుందోటకు మున్నె దాఁగుఁడు గిరి . ప్రాగ్భారమందంచు వి
 శ్వాపాత్మ్యయుల కాడి కొందఱు గత . శ్వాపాత్మ్యులై రయ్యెడన్.

చ॥ నెఱుకుల నాటియున్న శర . విర్గత కోడక దిగ్గ దేహు లు
 క్కఱి యిలుసేర బంధులు న . యంబునఁ దూపుల నూర్చుబూన వి
 ట్టరివినఁ జత్తుమంచుఁ గడు . నూర్చులు పుచ్చుచు మార్పుచెంది చే
 మిరి యడుపాలఁ భోలె విర . మించిరి సర్వము మౌనులంబలెన్.

ఉ॥ తేరులపై వడిం జనక . తేజలమీదను పోక కాల్పదం
 బాజక దంతిమూపులను . పాజక సిగ్గున లంకలోవికిం
 జేరక యందు వెల్పుల వ . సింపక ప్రాణములందు తీపిచేఁ
 దాటిరి కొందఱా శవ వి . తానము క్రింద నొదింగి యూర్పుచున్.

చ॥ కురిసిన చోటనే కురియు . క్రొమ్మొగులుంబలె లక్ష్మణుండు దు
 ర్భక్తముగ నాయముల్ నలఁచి . రావణి జంపుదు నంచుఁ గత్తకం
 బరవరసేసి వాని వివ . శాత్ముఁగఁ జేయఁగఁ దేలుదాఁక నం
 గర మొనరింత మంచుఁ గలు . కావలి వారలు దాని యుగ్రులై.

చ॥ అరదములన్ గడించి పొలు . పారి ప్రభంజన సూను లక్ష్మణుం
 గుటిగొని బాణజాలముల . గుప్పఁగ లక్ష్మణుఁ దాగ్రహించి చి
 చ్చుట పిడుగట్టి నారసము . లొక్కట నూలుల నేసి తేరులన్
 ఖరువులఁ దేడి చోడకుల . ఖండము ఖండము సేయు నంతటన్.

చ॥ విరధులు వారు పెన్ గదల . వీఁకను కైకొని మారుతాత్మజాక
 దరమిడి మోదఁజోవఁగ ను . దగ్రత నాతఁడు వాని లాగుదున్
 వెరవున వీన వీఁడు కడు . వీఁగి వధించున యంచుఁ బాటి రి
 ద్దఱుఁ దిను నన్నమేని యెడఁ . దం దలపోయక ప్రాణ రక్షతై.

ఉ॥ కాలము తిఱమిన్ మఱియు . గాలున కింతయు జాడ తోఁవమిశా
 గలియుఁ జల్లఁగాఁగఁ దమ . కాయములం తెనకంగ విద్దురం
 దేలి శ్రమంబు వీఁగి మిహి . తేఱువ చేవయు వొంది వాలముల్
 పోలఁగఁ ద్రిప్పుచుం గవులు . మూర్పులఁదేటిచి లేచి యుద్ధతిన్.

తే॥ గవయ గంధమూదన గజ . ద్వివిర మైంద, పసన జాంబవ దంగద . ప్రముఖులెల్ల
వేలుపులు భద్ర వాక్కుల . విసుతివేయఁ, దరుల గిరుల మోచికొని తె . చ్చిరి కడంక.

తే॥ అంద తొక్క మొగివినైవ . నమరవరుడు, వ్లవగ వీరులఁ గని కోప వివళుడగుచు
నితయే గద మీచేవ . లేపు లనుచు, నవ్వి ఖండఖండములుగఁ , ద్రెవ్వనేవె.

క॥ విసువక కోఁతులు తాలను, విసరుచు మునరుటను కాంచి . విల్లును శతముల్
మనలని తోడుగ నిలిచిన. యసురుని యెడ నదయువగిది . నడఁగెన్ వినుండున్.

క॥ శ్రుతులును స్మృతులును సత్యము, తత ధర్మము లెవని మహిమ . దలపించునో త
త్పతి నెఱుఁగని వెడఁగుల యెడ, వితమున విరు లన్ని దెసల . విరివిగఁ గ్రమ్మెన్.

ఉ॥ పాతిక కాస్తలో వితని . ప్రాణము తీసినఁ దీరువచ్చుఁ గా
కీతఱి తప్ప దానవుల . కిమ్మగు కాలము వచ్చు వచ్చువో
నాతఁడు మింఁట సంచరిలు . నట్లయినం గెఱపొందువాఁడు ను
మ్మిఁ తడ వేల యం చనుగ . మించి విభీషణుఁ డాడు నయ్యెడన్.

క॥ తనుబట్టిన వ్లవగులపై, హనుమనిపై లెక్కలేని . యంప గముల నే
సిన రావణిఁ దనుమఁగ న్తం, దన మొక నారసముతోడ . ధర బడఁగొట్టెన్.

ఇంద్రజిత్తు నాగపాశముచే లక్ష్మణాదుల బుద్ధిచుట

చ॥ రథమును లక్ష్మణుం డొక శ . రమ్మనఁ గూలుచు సంతలో వియ
తృప్తమున కేగి వీరి నహి . పాశముచేఁ బడఁద్రోయ జీవముల్
వ్యథగొని వీరు వారని . యారసి రావణి ముట్టుఁ జేరె దు
ప్రసృతితునిచే విఁకెయ్యవి పొ . సంగునో యంచమరుల్ పడంకఁగన్

క॥ విల్లును తూజీరంబులు, పెల్లగు కోపంబు క్రౌర్య . విదులుం గల యా
ప్రల్లడుఁడు మింఁట జీకటి, నల్లని మేఘములలోఁ గ . నంబడకుండెన్.

తే॥ పంక్తి కల్గధరసుతుఁడు త . పాపంమున, వరబలంబునఁ గులగౌర . పంబువలన
మంత్రబలముచేత నణువు . మాడ్కి మాడ్కి, గాత్రుడై కానరాక మే . మముల నడఁగె.

తే॥ అబ్జభవునైన హరినైన, నభవునైనఁ, గట్టిత్రోచిగా కూరక . క్రమ్మటిలని
భుజగ పాశంబు నభిమంత్ర . పూర్వకముగఁ, గేలఁగైకొనె వంచనా , శీలుఁడంత

తే॥ అచటి వానరులును మాయ . నరయలేక, కదనమున జంకి పాతెన . కాఁదలంచి
యుబ్బియార్చి గంతులువైచి . రుత్పహించి, లక్ష్మణుఁడు నల్లయెడఁదఁ ద . లంచి నవ్వె.

తే॥ జరుగునది కనలేక ల . క్షణుఁడు హనుమ, మూపునుంది రాత్రికి దిగి . చాప మంగ
దుని కరంబున నిడి మేనఁ . దూఱియున్న, శరము లూడఁగఁదీసి వి . శ్రాంతి గొనియె.

తి॥ రావణి నాగార్జునును, నీవరమున వదలె వదల , దిశలెల్లను తే

తో విలసనముగఁజేయుచు, నోవగ వడిఁ జూడె లక్ష్మి , ఇవి బాహువులన్

మ॥ నకల ప్రాణు లెదిర్చినన్ మనమునకా , జంకింతయుకా లేని య
య్యకలంకాత్ముడు లక్ష్మణుం డిటియఁ ద్రో , యంగట్లు నిక్కట్లు వం
చట మాయాబల మందెఱుంగక యుదం , చ త్పత్త్య హీనస్థితిన్
నికటా నీల రణస్థలిన్ గగనమున్ , వీక్షించె వే పల్మఱుల్.

కా॥ ఛఃసూయల్ పొనరించు దొంగను త్రుటిన్ , హింపించి బంధింతు వాఁ
డే మారంబునఁ తోపువాడనుచు , ను గ్రేజీందు సామీరి వే
వోమప్రేక్షణుడైన యంతట దళా , స్యుకా వారి వాలంబు ప్రో
ద్ధాను ప్రక్రియఁ జాట్టినట్లులు తద , ప్రుంబింపి చుట్టెన్ వెనన్.

తే॥ క్రూరచంస్రులుగల పృథా , కువులు తక్కు, వనవరులఁగూడ బంధించి , వైచునంత
బాహుబలముక్కి యేమియుఁ , బాలుపోక, భ్రాంతి నొందిరి సమర భూ , భాగమండు

డి॥ బంధితులైన కీతులొక , పట్టన లేచుచు వ్రాలు చుగ్గులై
కంధిని గాంచి కంధరముఁ , గాంచుచు వాలము నేలమోది పా
డింధమమేచఁ గాంచుచు గ , జీంచుచు లక్ష్మణుతీరు దుఃఖులై
యందుల పోలె నుండిరి ర , జావని నేమియుఁ దోచకుండుటన్.

క॥ ముదుఁగుదురు సత్త్వహీనత. నదుగుదురు విభీషణుఁ గని , యరయఁ బ్రతికృతిన్
మదుఁగుదురు నదుము చిలువక, యుదుగుదు రనువుల్ చలింప , నుగ్రేక్షణులై .

అ॥ సంకటంబు దీర్చు , చతురు లెవ్వరు గారి, కన్న కొడుకు బ్రదికి , యున్న వాడె ?
యనుచుఁ గలఁగి మలఁగి , మనువంశ్యుఁ డీస్థితి, గనిన నెంతచింత , గాంచునొక్కొ ?

అ॥ అనుచుఁ బనవుచుండ , సంబరమున నిండ్ర, జత్తు నిలిచి చూచి , శిశశరముల
వైచి కట్టువడిన , వానరవీరుల, నొంచి కూర్చె నేమి , యెంచఁగలదు ?

అ॥ కరువపైన వ్రాలు , కరి మొగుతులు మహా, వాతమునను వ్రీలు , వైన మొప్పుఁ
దూపులొడలఁ జొచ్చి , దూసిపోవఁ బ్లవంగు, యరలి సోలి నేం , దొరలి నారు

క॥ శరములు వేలకొండె తన, శరమున నురమునను నాటఁ , జింతింపక యా
కరువలి కొడుకు సుమిత్రా, వరపుత్తుని స్థితికిఁ జాల , వగఁజెందె మదిన్.

క॥ తక్కినవీరులు బాణము, యక్కఱ జేయంగఁ గూలి , రుర్విని గాత్రం
టొక్కెడ నమ్ములు మిక్కిలి, స్రుక్కించిన నంగడుండు , సోలకయుండెన్.

తే॥ గచ్చకాయలవలె మేను , గదుములైనఁ, గారుచిచ్చునఁ గాలు కాం , తారమట్లు
మనసు మేనును మందఁగా , మలసెఁ బ్లవగ, రాజు రక్తాద్రిఁబొడము మా , ర్తండుడనఁగ.

చ॥ అనమ ఫణీండ్ర పాశమున , నర్దితుడై యొడలెల్ల దొడ్డ నా
రసములు గ్రువ్వ నొచ్చియు భ , రంబగు కష్టములోర్పి సంస్కృతిన్

విసివియుఁ ద్రోవఁజాలిన వి , వేకము దావ్యము గల్గి కల్కలన్
వనచుయి యాత్మ చిక్కువడు , బాగున లక్ష్యణుఁ గుండె నయ్యెడన్.

పీ॥ శరములు కిరణ సం , చయముగా సోలు మై, యెడలఁ గాతెడి నెత్తు , రెండగాఁగ
దెవలఁ బేరిచిన రా , జనులను చీకట్లఁ జెలఁగిన లక్ష్యణ , జలజ హితుఁడు
ఉదయాదలేంద్రులు , పదురున విలసిల్లు, సామీరి భుజ నభ , స్థలిని పొలిచి
విషధరాక్రాంత న , ద్వింబంబుతో మింటి, నుండి మంటఁ బడిన , యొలుపుదోఁచి

తే॥ సోలెఁ దక్కిన పీరులు , స్రుక్కివడిరి; యిపువు లొడలెల్లఁగప్పిన , యంద్రజిత్తు
దుస్సహంబైన బాధతోఁ , దూరివడుచు, నోట నెత్తురు గ్రక్కుచు , నొచ్చి క్రుస్సి.

ఉ॥ చెప్పిన యంతవట్టు వని , చేతులె నాచుది పంకంబు వోఁ
జెప్పెడిదేమి రేపె యవ , శిష్టము పూర్తి యొనర్తు నేటితోఁ
దప్పకతీత లక్ష్యణుఁడు , తక్కువనావళి మాపెనంచు నిం
పొప్పుఁగ గెల్పు దెల్పు బహు , శోషిత రావ మెత్కొనం జనెన్.

ఉ॥ ఈనెలు క్రమిల్లిన ట్లతిశ , యించిన యమ్ములవాస నించు రా
టూన వయోదముం దఱిమి , చొక్కపు రావణీయన్ విరుండు లం
కా నగరంబు సొచ్చి పుర , కాంతం మేటి కటాక్ష పీక్షణ
మాన పయోజ తోరణ వి , నూత్న కృతస్థలిఁ జేరె వెంబడిన్.

తే॥ రత్న దీపముల్ కైకొన్న , రాజముఖులు, స్వరయంతంబుగ విజయంబు , పాడునలులు
ముందు వెనుకల రా దళ , ముఖమతుండు, తంద్రియున్న శుద్ధాంతసౌ , ధంబు పేరె.

తే॥ చేరికై మోడ్చి జరిగిన , తీరుదెలిపి, చింతవిడు మలసితి శ్రమ , కొంత దీఱఁ
బిదవ వచ్చి విశదరీతి , విన్నవింతు, వెలవె యని వడివడిఁ దన , నెలవుపేరె.

విభీషణుఁడు లక్ష్యణు నవస్థు గని దురపిల్లుట

మ॥ అటఁ జింతాకులుఁడై విభీషణుఁడు కా , ర్యాలోచనంబంది చి
ల్కుటచే నైన వదిలించెం గలఁగి పొ , ల్పుం దెల్వయుం దక్కి య
క్కట క్రూరాత్ముఁడు చంపఁడయ్యె నను లో , కుండంబు దూఱంబు తా
రటపెట్టం గడు నింద పాలయితి నొ , రాయంచు దూపిల్లుచున్.

మ॥ చని కట్టంబుచి యున్న లక్ష్యణుని రా , జ వ్రాజభక్తిన్ సమి
త్తున జీవంబుం నప్పగించు కపి సం , దోహంబులం గాంచి యే
మన లోకుల్ను నేమిగాఁ దలఁచురో , ప్రాణంబులన్ మేనఁ బూ
నిన పాపంబున నిందపాలయితిఁ జ , న్నే యంచుఁ గుండె న్మదిన్.

ళా॥ చెంతన్ వర్తిలి నంచుపొంచి వధముం , జేయించినాఁ దండురో;
పంతంగూర్చుఁగఁ దోడితెచ్చి వదియిం , పంబూనెనా యందురో;

పొంతంబేరెఁ బ్రజారణంబు నలువఱా • ముఖ్యుండుగా నందుకొఁ
చింతింపంగలవారు తోఁచు కరడిన్ • తిత్తంబులన్ మానపుర.

కా॥ పోరంబొచ్చిన యింద్రతీక్తు నపుడే • పొంగెల్ల వే తూలఁగన్
దేరున్ సారథి గుఱ్ఱముల్ దొరలఁగాఁ • డింద్రించి మర్చించి
ద్వీరత్వంబును యాపనైతి ననిమి • త్తిం బొందఁగా నైతి వే
సారం జింతిలి యేమిఁ నాకరడి ప • ణ్నాద్భుద్ధియుం గల్గినే

మ॥ దురమదీ విపిసనరోద గెలువో • దుఃఖంబొ చావో ముదం
బొ రహిం బొందుచు నా తలంపు విళదీ • భూతంబు చేయింప కి
ట్లరికింగార్ శరణ్యమైర పతిన్ • వ్యభుంకనై రాత్రిలోఁ
గొఱివిం బోలిన వాడనైతి నిరు వాఁ • గున్ నవ్వమై త్రుంగఁగన్.

మ॥ అనుచు వ్యాకులికాంతరంగుఁడయి తో • రాక్రాంతుఁడై దిక్కుతోఁ
పని దీనస్థితు నవ్వినీషణుని తా • పంబెంతయుం గాంచి వా
రని చింతం బరిహారపద్ధతుల నా • రంజేయ సాధ్యంబై యం
చనలుం దేగి పెంచి రామునకు నా • ద్యంతంబు వృత్తాంతమున్

చ॥ కుమిలి రమించి రోన మదొ • కొంచు నెఱుంగక పల్క కజ్జలన్
విమిషము లేఁ చూడకయు • వీరుచు కార్చక కిన్కతోడ రో
కములను కల్ప రావ కలఁ • గం బలమివక రావుండు చి
త్తముఁ చలించె లక్ష్మణుఁడు • తప్పుర జీవిత యందు దీరతన్.

చ॥ కలఁగక రావవంద్రుఁ డిఁకఁ • గార్కము వేటొకరుండు లేదటం
చలముమతిం దలంచుచు ర • యంబున లేచి గమించి వేగ రే
వెలఁదుక నీలివీర తడి • వీడఁగఁ బిండఁగ విందెనన్న యా
నలుపునఁ గప్పు కప్పు కద • న న్నలి జేరె మనస్సి రీక్పతిన్.

ఉ॥ చేరి యిరుల్ తొలంగి విల • పిల్ల దనంజయ కాండమేయ వే
దోరెను చీకఱుల్ పగటి • తోయము నొందె రణస్థలంబు పెం
పార యుగాంతవేళ నిట • లాజ్ఞచిచే భువనంబురెల్ల నే
తీరు భజించు నట్టి పగి • దిం గనునపై సుదుచ్చహంబుగన్

తే॥ దుర్గికావాన యోగ్యమై • దుష్టగంధ, మైన రణింగమునఁ గూడ • పాద్రి పొంత
దుధిర పంకిలాంతర గతా • యుధ పరీత, దేహఁ దమ్ముని కాంచె ధా • త్రీ విభుండు

తే॥ కాంచి పైఁబడి తనదు వ • కంబడంగఁ గొఁగిలింగొని విట్టార్చి • కనుల వీరు
గార్చి రవియొద్ద జలదార • గార్చు కారు, మొగులనఁగ నొప్పెరముకుల • పుంగవుండు.

ఉ॥ పుట్టియుఁ బుట్టు వొందని ప్ర • పుల్ల సరోజవళాక్షఁ దూర్పు వీ
ర్వర్ధిఁగ నేడ్పుఁ గుండుఁ బ్రవ • రంబుల సూచ్యును లక్ష్మణా యనున్

ముట్టును ముక్కురంధ్రముల • బుద్ధి కలంగగ సోలు దూపియన్
గొట్టుచు మన్న విన్నుడును • గుండె లటంచు ముదం బెదం గనున్.

ఉ॥ మేదక దేహఁ దక్కునకు • మేనొఱగించుచు దువ్వ వోమముం
జూచును నేలఁజూచు విలుఁ • జూచు భుజింగమ పాళ బంధముం
జూచు సురేంద్రవైరి చమ • చొప్పును చూచు జగంబుఁ గూల్చుఁగాఁ
జూచుఁ గడింది నొడు కఱ • చున్ మహావీయుల పల్కలం గొనున్.

తే॥ నెఱఁ బ్రమాణంబులం దాటి • నిల్చిన్దొడ్డి రామవిభుఁడు వానర విక • రమునుగాంచు
విధివిగాంచు నమ్ములఁ గాంచు • వింటిఁగాంచుఁ, దహతహంబొందుఁ జిత్తంబు • తత్తళింప.

ఉ॥ పిల్చి వచించియుండిన వి • భీషణః యప్పుడె నాగపాళముం
దాల్చిన చేతులున్ శిరము • దారణి డుల్లఁగ నేయకుండునే;
కాల్చితి నామనంబు వని • గానక పాదొనరించి తివ్వెదన్
నిల్చిపలంబె ప్రాణములు • నీఁగిన పిమ్మట దేహ ముర్వకన్.

ఉ॥ రాముని పల్కులన్ విని క • రంబు వడంకు విభీషణుండు పం
గ్రామ భయంకరాఁ వినుము • రావణి పోరొనసంచువేళ నీ
ప్రేముడి తమ్మునే గెలుపు • వేఁదెన కాఁ దలపోయుచుంటి మీ
బూమియ నాగపాళ బం • ముం గొని పుట్టినవయ్యఁ విఁటివే

పీ॥ అతికాయ మస్తక • మట్లకు నెడఁబాసి, నట్టి లక్ష్మణుండు ద • కాయుఁ డిటకు
పుత్రకారణ రోష • మున వచ్చువాఁడని, తలఁచి యివ్వొటనే • విలుచునంత
నలువది వెల్వల • దళముతో నింద్రజి, యే తెంచి రజమున • నేపు మీటి
నలువది వెల్వల • బలిముఖ నై న్యంబు, గంద్రించిత్రోచి ల • లక్ష్మణుని గదియ

తే॥ నతఁడు నల్వదివెల్వల • పుత్రనఁగూల్చి, వేయి కీరుల విఱచి త • ద్విక్రమంబు
చావు వఱకును తెచ్చి య • ప్రము లనంఖ్య, ములుగ గుప్పించి కోఱి • మెలుకఁజేసె.

తే॥ దడము లవిసెను నొచ్చి యొ • క్కఁడుగ విలిచెఁ, దప్పెనేని మాయలు పేయు • దనుజఁ దనుచుఁ
దమ్ము నెచ్చరించితి సంతఁ • దమ్మునంబు, వరమగిరిఁ జేరెననువుగా • నిరుబ్రమీయె.

తే॥ మాయయగు • ప్రజిత్తు వోయ • మునున దాఁగి, నాగపాళంబుచేత నై • న్యములతోడ
లక్ష్మణుని కట్టివై చె జ్ఞా • లంబుచేసి, బద్ధులైనారు వీరు చా • వంగరేడు

తే॥ పెనచికొనియున్న పాళంబు • వీరునేని, వీరు లేవఁగలరు స్వల్ప • విశిఖములకు
జీవముల వీరువారె • రా • జీవనేత్రః పాపములు యర్జునును గెలు • వంగఁగలవెఁ

తే॥ అనుడు రాముఁడీ పాళంబు • నరుదుగాఁగ, నెవ్వఁడిచ్చె దీనికిఁ బ్రతి • కృతియుఁ గలదెఁ
తెలిసినంత తెల్పును యనఁ • బలుకు నా వి. భీషణుండు నడ్లణ గణ • భూషణుండు

తే॥ బ్రహ్మయాగ వలంబుగాఁ , బడసె దీని, శంకరుఁడు కొని జగమున , జయమునొందె
భవునిగూర్చి చేసిన తపః , పలముగాఁగ, శతఁడె వీనికి నొనఁగె నె , య్యంబుకతవ.

తే॥ దీనిచేఁ దొల్లియింద్రు బం , దించివై చె, దీనిచేతనే మన హను , మానుగట్టె
నిర్జరులు స్వర్గపాలన , నీఁగినదియు, దీనివలనన సుమ్మ వై , దేహినాథ;

తే॥ పట్టినట్టి వారల ప్రాణ , వాయువులను, పీల్చికొనికాక యూరక , వీడిపోదు
అజ హరాదులను శ్రోవ , నలవికాదు, తక్కువారల నంగతి , తలంపనేల;

మ॥ అన నైరాశ్యముచెంది రాఘవుఁడు రో , షాక్రాంత చేతస్కుఁడై
కవి యీ పాశము విచ్చి నాతని శరః , ఖండంబు గావించునా;
మును లోకంబులఁ గాల్చి బూచి జలధిం , బూడ్పించునా; లంక వీ
వనధిన్ ముంతునా; యేమిచేసినను పా , పంబిత చేకూరునే;

చ॥ వరముల విచ్చి యీబుజగ , పాశము విచ్చిన వారె వచ్చి నం
బరమునఁ గాతురేని తగు , మన్ననఁ గాంతురు కావరేని శం
కరుఁడు పురంబు లేర్పిన తొ , గం ద్రిజగంబు లొనర్తు బూదిగాఁ
బురహరుఁ డడ్డమైన సుర , పూజ్యుఁడు ధాతయు నడ్డ విల్చినన్.

కా॥ నా తమ్ముడె మృతిం భజించిన తువిన్ , మన్నింప నాకేది; వి
భ్యాతిం గుర్తునదేది; విందయవి ప , ల్కందగదేదీ; జగ
త్పూకంబై తగు ధర్మ మేది; కన మ , ర్ముల్ దివ్యులున్ నాయెడన్
'బ్రాతిం జేరి భజించుచున్న ప్లవగ , వ్రాతంబుతో సాటియే;

మ॥ అవి రోషాకులితాత్ముఁడై పలికి మా , యన్నీచుఁ దొక్కఁడు చిం
తను కల్గింపఁగ నాగ్రహించి జగముల్ , నాశంబు గావించుటల్
మను పంకేంద్రులకున్ హితంబె యని నం , భావించి విట్టూర్పు ముం
దున నూయిన్ పెను గోయి యయ్యె ననుచుం , దూపిల్లు సందేహియన్.

తే॥ రెండు తుండంబు అన్నవే , దండ మొండు, తోత్రమునకు భయంబంది , తూలి తలడు
సరణి రాముఁడు ధర్మపా , శమ్ముడదదవి, నమ్ముఁ జంపదో యిదియవి , విన్ననొందె,

గరుదుఁడు రాఁగా నాగపాశము వీడుట

తే॥ ఈస్థితి యిఁకెట్టి పరిఃథి , నెవయునొక్క, యవి వియవృరుల్ చింతించు , నడనునండు
ప్రక్కనే యున్న గరుదుండు , బ్రాతివలనఁ, గరఁగి చీకటిలో నట , గానవచ్చె.

పీ॥ కలఁగని హృదయంబు , కలఁగుటచేఁ జింత. తగని దెందంబున , నొగులువాఁడు
లంకేకుఁ గాంచిన , లలి జగంబులఁ గాంచు, వడువున కారాట , పెదెడువాఁడు
పక్ష మారుత వేగ , బలమున దిగ్దంతి, నేత్రముల్ మూయంగ , నెగడువాఁడు
తన మేనికాంతి భూ , కల వియత్తలములఁ, బట్టి పగలు చేయ , వలలువాఁడు

తే॥ దూరదర్శిచక్షివుంతోఁ . దోయజాతీ, మేనుగాంచియుత్సాహంబు . మీఱువాడు
కడలి తరఁగలు చెదరఁ జీఁ . కటులు బెవర, వచ్చువాడు నభశ్చరుల్ , మెచ్చువాడు.

సీ॥ పాపజాతి కలఁగఁ . బాపజాతి వలఁగ, దర్శన స్పర్శనో . దృతి గలాఁడు
అరులు గిరులఁ దూఱ . విరులు దరులఁ జేర, బలుపు చెరువు మేనఁ . గలుగువాడు
అలరు లక్తుక మేను . వెలరు కుత్తుక జాను, గలుగు వెలుగుతోడఁ . జెలుగువాడు
గుణ భూషణముల టా . షణ భూషణముల న, స్మణి భూషణముల . మలయువాడు

తే॥ ఒడలివలన వెన్నెల లెండ . లొలయుచుండఁ, గనకగిరిమీది బానువి . కరణి నొప్పి
శీర్షమున రత్నమకుటమ్మా . చెన్నుగులుక, నైన కీయుండు జానకి . జాని దాని

సీ॥ కాల మేఘములీలఁ . గ్రాలు మేనివిగాంచి, చిరము నమస్కృతుల్ . నేయకుంబ
ధ్వజముపై నుండి న . ర్వ జగంబు లనువొందఁ, గావించు వినుతులు . గానకుంబ
వాహనమై లోక . వంద్యత్వము చిరమ్ము, మఱచిపోవఁగఁజాలి . మలయుచుంబ
తల్లిని పాసిన . పిల్లకై వడిఁ జాల, కాలంబు ప్రభుఁజాసి . క్రాగుచుంబ

తే॥ కలఁచి తలఁచి మెత్తనగ జి . త్రంబుకరఁగ, లోక మూలకారణ రమా . లోలఁ వరదః
బ్రహ్మదుద్రాది దేవతా . వంద్యనామః రామః చింత యేలనుచుఁజే . రంగవచ్చె

తే॥ మాయ జగమిది నర్వంబు . మాయ నీవు, మాయకాఁడివు నీదగు . మాయ నెఱుగ
నెవరు వలఁతు లీమాయ వి . న్నేమిసేయుఁ విశ్వజనకః విశ్వోదరః విశ్వసాక్షిః

సీ॥ ఆన్యమై కాంచి మ . ధ్యమ్మయి పోషించి, యంత్యమై పరిమార్తు . వరయ జగము
లన్నిట నుండు వి . ష్టాప్తి యొనర్తువు, నరుఁడనై యొరులచే . వరముగొందు
నీనములుగఁ గను . లానన దుద్రులఁ, జేసి వారలతోడఁ . జెలుగుచుండు
తిలఁపున స్పష్టింతు . తలఁపున విలయంబు, నెనఁగింతు నీవు ల . యింపకుండు

తే॥ విట్టి పద్ధతి యిసుమంత . యెఱుఁగఁగోర, నందులంజేసి చీఱిటి . యందు నిలుతు
వహూహః జాణతనంతోః పి . న్నాటయేమో యరసి పలుకంగ నేరికి . నైతిగాను.

సీ॥ జీవిత మొనఁగుదు . చెడక నై జన్మితి బావియం దంచువు . వాఁచగొనవు
దొరకనితువు కొన్ని . దొరకనీయవు కొన్ని, దొరకిన యవికూడ . కోఁతు కొన్ని
పసిబిడ నేర్పించి . పండిచ్చు కరణి దుః, ఖింపఁజేయుదువు ను . ఖింప విత్తు
వాహారమగుదువు . ప్రాణంబు నగుదు దో, బూచులాడుచుండు . తోఁచకుండు

తే॥ కానంహరూపుఁడనుచునే . కంబయిసుచు, నందరానివాఁడంచుమా . యావియంచు
జ్యోతియంచు నానందచు . యుండవంచు, శ్రుతులు బహువిధంబులుగ వా . క్రుచ్చుచుండు.

సీ॥ ఆస్తికు లొనన . నాస్తికుల్ లేవన, నెనఁగు నేచ్ఛులకు దా . విత్తువేలఁ
బహుళశంకలకుఁ దా . వలమిత్తు వదియేల- మాయంతోడనే . మలయుఁజేఁ

పలువిధ మతములు • ప్రబలవిచ్చుట యేల • జనులు తన్నుకలాడఁ • గనుటయేలః
పాపంబులను తొల్లఁ • బండవిచ్చుట యేలః మొలకలో గిల్లుట • తెలియవేలః

అ॥ మొలక విచ్చు చేలః • మొదల నిలుపుచేలః శ్రమలఁబొంది చుండుటఁ • జరుపనేలః
తెలిసి తెలియకుండు • బుద్ధులు బ్రదుకేలః సృష్టపజువకీలు • చంపుచేలః

సీ॥ మఱచిన తెఱగేలః • మఱవని వెరవేలః యెఱుగకుండుటయేలః • యెఱుఁగుచేలః
వదలయుండుటయేలః • వదలకుండుటయేలః • యంటియుండుటయేలః • యంటమేలః
ఒక్కరూపంబేలః • పెక్కురూపములేలః శినుచేల తిండితై • తరుగుచేలః
పుట్టించు టదియేలః • పొలియించు టదియేలః నడుమఁ జిక్కులు పెట్టి • నలఁచుచేలః

తే॥ దేహమును పొందుచేలః • యీ • త్రిప్పచేలః ధర్మ సంస్థాపనమునకోః ధరణి జనుల
తెల్ల నాదర్శనమునకోః • యేమిచెరియుః • నీదుమాయలు కల్లలో • నిక్కువములొః

సీ॥ కర్మవలంబుల • తైజస్య మొనఁగెడు • కర్మల సరిక • కదలువారి
కానంద మొనఁగి ర • న్నాననలంబు నుండు • మునులకు మొదలి ము • మూర్తులకును
జ్ఞానులొ వారి క • జ్ఞానులొ వారికి • నెల్ల వారికిఁదెల్ల • మెఱుఁగఁబదిపు
పెనఁగినవారు చ • చ్చినవారు కిని దుఃఖ • మెందువారలయందు • నుండువనుట

తే॥ యిప్పు డిచ్చుట వీయొద్ద • నెఱుఁగనయ్యె • వెడఁగు వెడఁగు వివేకి వి • వేకమీపు
నీది స్థిరగుణం బెఱుద్దో • నిచ్చయముగ • నెఱిగి కొఱలేక యెఱిఁగింప • నెవరి తరముః

తే॥ కార్తికేయకందము నొల్వఁ • గడఁగునంత • లోన నేమియు లేకుండు • జ్ఞానుడోఁప
నీ పవతరించెయును విజ • మెఱుఁగవీపు • నీదు మాయలఁ దెలియంగ • నేరమయ్యః

తే॥ అని నుతించుచు నుండుండు • తినుపుడీ ప్రి • దమముఁ దొలుతురాఁగాంచి • దాకరిధియు
వింతవాడెవఁడని చూచు • నంబలోన • పచ్చి చెంగట నిలచె న • ప్పిక్తి తొలఁక.

* చ॥ నిలిచినయంతి నాగములు • వెమ్మచిగా ధనమున్ గుఱంబు ని
ర్మల యశమున్ గలబ్ధి విభు • మన్ననఁ జెందిన వారి యంగదలో
తొలఁగిన చందిమై కిలుప • తూఁటికి నన్నని దాకమంతయుం
దెలియఁగరాక మాయమయి • తీతె జగంబులు సరిసిల్లఁగన్

క॥ ఎఱుకరి కరువలిచే దమి • పఱుకుటయేగాక మేనఁ • బ్రబ్ధిన యెఱుగుల్
తొలఁగెను దద్దులతోడను • నెఱి చెలివరి కంటఁగట్టు • నింపయుఁ బోలెన్

తే॥ క్రూరయ్య లధర్మ లిం • ద్రాఢులందు • మందునకు నొక్కఁడే నును • తొందలేదు
క్రొత్తప్పుష్టిలో జీవుల • కొమరుదాల్చి • వాండులు చెవి యుత్సాహ • పంతురైరి

* ఇంద్రజిత్తు ప్రయోగించిన నాగములు తిరువెన్నెయ్ నెల్లారున నుదాహరణగుఁ జూపు తమ్మువి
శరరాముని గాంచిన యాచకులయు బిందులయు ఆకలిపడె తొలఁగినవి. అనిమూలము.

ఉ॥ నీతివిదుండు రామపుడు , నెమ్మది లేచి సమస్కరించు వి
భ్యాత చరిత్రు లక్షణుని , గాఢముగాఁగఁ బరిష్కరించి యి
ట్లతటి బాముగూర్చు విధి , యే తొలఁగించె నటంచు వానర
వ్రాతముఁ బ్రాణముం బలెఁ గ , రంజన దుష్టపుఁ బల్కెఁ దార్జ్యతో.

మ॥ స్థిర దోషాకరు లీల నొప్పు నఖ రా , జింబొచ్చు పుణ్యాత్మఁ డు
ర్భర దుఃఖాంబుదినుండి శీఘ్ర తపః , ప్రాప్తోత్త పుణ్యంబు నాఁ
గరుణామూర్తివి నీకుఁ బ్రత్యుపకృతిం , గావింప నేముండు; న
త్పురుషుల్ ప్రత్యుపకారముం గొనఁగ నం , తోషింతురే యెయ్యెదన్;

కా॥ మిమిం దోచక వేఁగుచున్న యిటకీ , వేతెంచి మాప్రాణముల్
ప్రేమన్ వెండి యొనంగి కాచుటలతో , విజ్ఞోపచారోక్తులి
ట్లామోహంబుగఁ బల్కెఁచుంటివి మహా , శ్మాదీవికిన్ సాటిగా
మేమేకానుక లీయఁగాఁగలము; మా , మేరల్ మహాఽంబులౌ.

కా॥ సం దేహించుచునున్న ప్రాణముల వి , చ్చుంగూర్చు పూజ్యాశయా !
ముందెన్నుండును చూడలేదు చెలిమిం , బొల్పార దొక్కండు మా
యందుంగైకొనలేదు నీకుఁ గొఱయే , యందంబునన్ లేదు మా
చందంబారసి తెల్పు చేయఁదగు క , ర్జుం బెద్దియే నున్నదో

మ॥ అను శ్రీరాముని ప్రేమపూర్ణ విమల , వ్యాహర మాలించి య
వ్వివశాపృథుడు కేలుమోడ్చి యవహా ! విద్వి ద్యధానంతరం
బున వత్తున్ మన ప్రాత చుట్టతమున్ , మోదంబుకోఁ బూర్తిగా
విస వాక్రుచ్చెన పీడుకోరె యనుచున్ , విచ్చేయుడుం గాంచుచున్.

చ॥ పిలువక వచ్చి జీవముల , బ్రీతి నొపంగె నుదారుఁ డీతఁ డే
వలనను మాఱుపేలు మన . పాల గ్రహింపఁడు లోకమందు పు
ణ్యులు తమయంత వచ్చి జని . నొప్పులఁ దీర్తురు గొప్పలాభముం
దలఁచియొ వారిదంబు జన , తా మన తాపము పాపుచుండుటల్ ;

చ॥ అని రమురాముఁ డాడఁగ మ , హాబల సూముడు దేవ ! లక్ష్యణం
డవి మరణించె నంచు విధి , లాధిప నందన కుండు నొందుఁగా
వున విజయోద్ధతి విడుదుర , బొందిన రక్కసిమూక ఫీలిన్
గొనకొనిఁంపఁనాదము న , కుంతిత రీతి నొనర్తమా యనన్.

మ॥ దురజీవాపతి మంచిదే యనఁగ న , స్తద్వీరముల్ నస్త సా
గరముల్ నస్త కులాచలంబులు కలం , గన్ నస్త మేమంబులున్
బరిపై తాకుల రాల్చ దిక్కి లగలన్ , బ్రహ్మాండ భాండంబు లం
దఱగా వానరవీర సంతతి మహా , ధ్యానంబు గావింపఁగన్

మ॥ అశిలంకృతి ధరాశ్మఖాత మదిలో, నారాటముం గూర్చు ద్రవ్యం
బిరు విశంబునఁ గాఁడు మారుళరముల్, వశంబుఁ దొల్వంగ న
జ్జరి పెట్టం దొరలాడు పంక్తిపెనుఁ దా, శబ్దంబు నాలించి యిం
చుక యోచించి నిజస్థితిం దెలియఁగాఁ, జూచెన్ విలోహక్తుడై.

మ॥ జనరాజున్ బడలూని ధర్మమును పం, స్థాపించి దుష్పాప వ
ర్తనులం గూర్చుఁగఁ గంటంబు గొను శ్రీ, రామున్ మనంబందు చిం
తన గావించుచు నున్న సీతయును నీ, కాదేవిపైఁ జేమ వి
ల్పిన మూఁడుదును తక్క విద్రించి జీ, విం గాన మాలంకరీ

మ॥ ఆ శబ్దంబును విన్న రావణుఁడు కో, పావిష్టఁడై లేచి యా
కీశవ్రాటము లక్ష్యఁడును ననిలో, గీదొంది రన్నట్టి పం
దేయం బెంతటి నత్యమో, యినకులా, దీశాన శంకాన మా
కాకం బందెను వాన రావళుల పె, నర్థా వివాదంబుతో.

తే॥ రామ కోదంద మొసఁగె నె, ర్వాతరవము, లక్ష్యఁడు ధను వందగో, శముఁబగిల్చె
హనును గట్ట ప్రవణభేరి, యగలఁజేసె, దరశిసుతు గర్జనంబు రో, దనివి వింతె.

తే॥ అంగదుం దార్పచుండె నీ, లాది కేళు, లుక్కుకర్మంబుచే, జేము, నుగ్ర రవము
బ్రహ్మగోళంబులోన వె, ల్పంబు నిండె, లాశమున నుండి వారు నీ, ద్వందీరివిజము

క॥ అనిలేచి పంక్తి కింయఁడు, చనియెను వడి వింధ్రజిత్తు, సదనంబనకున్
మునువెనుకల ఖడ్గిలు దీ, ప నికరములు వట్టి దమజ, వనికలు నడవన్.

తే॥ చేలములు జూఁజుంటఁగఁ, గేలఁబట్టి, నెఱి కురులువ్రేల మత్తెక్కు, విడరకనులు
వ్రాలఁ దిడిఁబడి నెదకితో, వచ్చినారు, మధ్యమధ్యఁదూఁగుమఁదటి, న్మధ్యలపుడు.

తే॥ మధ్యపానంబు కూర్చు నా, మధ్యఁ గలలు, కినుల బరువును తోచితో, పనివిధమ్ము
పాట లందెల కొలఁది శ, బ్రమ్మంగలుగఁ, దడఁబడిచు నడచిరి దేవ, తరుణులపుడు.

తే॥ మొగులునకునల్లుగల్పించి, పొగలునించి, పూలుతుజిమినట్లుండు కొ, ప్పులును నీల
నయనములును కెందెవపులు, నౌరు గలుగు, వడఁతు లూఁగుచుఁ దూఁగును, బడుచుఁ జనిరి

పీ॥ మధురసాలామృత, మాధుర్యములఁజేర్చి, కలుకుల పలుకులు, గాఁ గదించి
హరిణ హత్పాదంబు, లందలి పౌందర్య, ములఁ దీసి సోక కి, న్నుల నమర్చి
తక్కు సుందర వస్తు, లింనుండి కొన్నట్టి, మురువున నవయవ, ములు సృజించి
చిత్రసృష్టిగ బ్రహ్మ, చేసిన చెలువలు, దశమము విరుదెన, దనిలి రాఁగఁ

తే॥ ప్లవగ భీకర రవములు, చెవులఁబడుదు, విడుగు రొద విన్న భుజగుల, వడువుగాఁగఁ
సింహ గర్జనమును విని, చిదగొదవడు, వారణశ్రుల చందము దైత్య, వరులు పొంద

తే॥ త్వరగఁ జవి పెద్దకొడుకు పొ , ధంబువేరి, గాయములనుండి వీచురఁ , గ్గమము పెంది
సింహాపాకంబుచేఁ జేవ , చెడిన గజము, చెలువునను బెగ్గిరేడి యంద్ర , జితునిగాంచె.

ఉ॥ లేచి నవస్కరించు దిట , లేక కరంబులు శక్తిహీనతం
దోయ విధంబునన్ వినతి , తో మెలమెల్లన మ్రొక్కు పుత్రకున్
జూచి యిదేమి చాల శ్రమ , స్రుక్కితిః వేమి మట్టిలైః జెప్పుమా
దాచక యంచుఁ బల్కెలు లె , దంగొవి వేడఁ గుమారుఁ దీర్చునున్.

చ॥ కవచము పట్టు వీడినది , నాటపు తొమ్మునఁ జెప్పరాని లా
ఘవమున దూసిబోయినది , కాండవయమ్ములు వేరమిటి దా
నవకుల చంద్రః మిక్కిలిగ , నల్లయు వెల్వదె మేనులొలె చూ
య వలన లక్షణుండు మృతి , నందకయుండిన నేమియొడునో?

చ॥ హరిహాయుఁడున్ హరుండు హరి , యరుఁడు మున్నగువారు నేయు నం
గరముల వింతగా నలయి , కం గొనలే దిపు దాడునట్టి దీ
న రవము మున్నొకప్పుడుఁ గ , సంబద దమ్మునుజేంద్రు బిల్మి య
జ్జరెఁ వివరించి తెల్పినొక , చాపముతోడిది గాదు నాయనా;

చ॥ అనుజావి శక్తి యిట్టి దగు , నగ్రజా శక్తి తలంచి చూడఁగా
మనకది తెల్పఁగా వలఁతి , మాత్రము గాదు వయిన్ మఱేమిగాఁ
జనునొ వచివఁగాఁ దలఁపు , చాలదు చూచెడుగాక గెల్వమే
మనకగు నంచు నిక్కుటలు , మా పొరపాటగు మాను నాయనా;

ఉ॥ వానరవీరులం దవిమి , వారక లక్షణుఁ గూర్చి గెల్వమున్
నేను గడించుటల్ వినుము , విక్రము మాయను నాగపాశముం
బూనుటచేతనే, యి.కిను , భూమిజభర్త యొకండ విల్వైఁ బైఁ
గా నగు కార్యమెల్ల జరు , గందగు నంచు వచించు నంతటన్.

ఉ॥ రావణుఁ దీర్చునున్ గుణ వి , రావము లక్షణు వింటినుండి పై
తావులు బ్రద్దలౌ నటులు , తార్కొనె వానర సింహనాదముల్
మేవుకొనెం దివంబు రజ , మేదిని బుట్టిన గొప్ప హేషముల్
వీవు వినంగలేదొ యన , వివ్వెఱఁగొంది కుమారుఁ దీర్చునున్.

ఉ॥ వారలు నాగపాశమున , జంధితులైరి మొగంబులందు కీ
జో రమ దిందెఁ జావక య , సువ్రజ మొందున సత్యమౌరాకోః
యేరికి దానిఁ దప్పికొన , విమ్మగుఁఁ దప్పిన దైవశక్తికిం
దూఱు మట్టిల్లదే, యనుచుఁ , దూఱి తలంచుచు నుంచు నంతటన్.

అ॥ వేగు లరుగుదెంచి , విభునకు మ్రొక్కుంగ, నాతఁ డాత్రవడుచు , నరుగునంత
వాఁలిట్లు లర్థ , వంతమౌ వాక్కులఁ, బలికి రధిక నయము , భయము గమర.

ఉ॥ పాళ విబద్ధులై శర వి , పాటిత దేహులునై రిణంబునం
 గీతులుఁ దమ్ముఁ దుండఁ బరి , కించి యల్లగి తపించి యేడ్చి నీ
 తేకుఁడు మిక్కిలిం గినిసి , యిత్రతీ లోకములెల్ల నొక్కటన్
 నాః మొనర్తునంచు జత , నం జొనరించు సుండుగంతటన్.

చ॥ గరుడుఁడువచ్చె వాని యెన , కంబగు రాకను గాంచి నాగముల్
 తురతురఁ గట్టువీడి చిలు , తున్కులుగా నళియించె వారి ము
 మ్మరమగు మేవిగాయములు , మాపెను మున్నటికంటెఁ దేటయున్
 దిరము బలంబు గల్గి యటు , కీఁకువ నార్చి వార లయ్యెదన్.

ఉ॥ నావుడు రావణుం దనియె , నాడు కుమారుని నాగపాళ మీ
 రేవను వైనతేయుఁడు ఘ , టిల్లఁగ నాశిలనేమి; వానికిం
 గావర మింతగల్గెనె; వి , కావిక లయ్యెను నా ప్రయత్నముల్
 నా విమిలిటలై వెలుఁగ , నా గర్జవంబును మండఁ గల్పనే;

పీ॥ పడునాల్గ లోకంబు , బుదరంబున నడంచి, వీడుచుండు ననెడి , వెడ్డుకీర్తి
 పడసిన వెన్నుండు , బవరంబు నాకోడ, నొనరించు నాఁడు భీ , తిని వహించి
 జగములన్నియుఁ బెక్కు , సార్లు చుట్టిననాడు, దాఁగురించి కదలి , దాఁగునాడు
 అల్ల వైకుంఠంబు , కొల్లవెట్టిననాడు, నాశరమ్ము బురమ్ము , నాటునాడు

తే॥ బరియలును వీఁపు బాహువుల్ , నెఱుకులంటఁ, గ్రుచ్చి తఱిమిననాడు నీ , గ్రుడ్డిగరుడి
 చూడదో; శక్తిలేదో; పి , చ్చుకలమీది, కేగెనో; నాటి కిడిమి నేఁ , డెఱుంగదేమో;

తే॥ కాఁగబడి కాకమానను , కడచి బ్రతుకు. వారి నెట్లయినం జంప , వలయుఁగాదె;
 యీవ తగుదు చేయుము తాద్యుఁ , డీలఁద, ననుదు మేఘునాడు తండ్రి , కనియె నిట్లు

తే॥ నేఁడు మాత్రము శ్రమనీగ , నిలిచి యెల్లి, వెడలి బ్రహ్మాప్రచున మనో , వేదనంబు
 నీకుఁ దొలఁగింతు ననివల్క , నిర్జరారి, మంచిదని చేరెఁ దన తల్ప , మందిరంబు.

శ్రీ

శ్రీ

శ్రీ



కంబరామాయణము

యుద్ధకాండము :: ఉత్తరభాగము

19. సేనానాయక వధ పటలము. (102)

తే॥ మిన్నలము పెడబొబ్బలు • విన్న దైత్యు. చదరి శంఖ భేర్యాది వా • ద్యములు చెలంగ
సమర కౌతూహలము దెం • దములఁ బొడమ, నమరవిభుఁ జేరి యానతి • యడుగునంత.

తే॥ బవరమున కీవునమ్మహా • పార్శ్వతోడఁ. బొమ్మదూహ్రాక్షయను దళ • ముఖుని గాంచి
విస సహింపక దూతలు • వీరుచేయు, చేత లింతుక వినుఁడని • చెప్పిరిట్లు.

ప॥ రథములు వోవ వారణ తు • రంగములెల్ల నశింప రాక్షసుర్
క్రుధగని పోరునేసి యని • గూలంగ వింద్రజి యెంటి నిల్చువో
వ్యధగని లక్ష్మణాస్త్రములు • వత్సేనదో యిదో యందుఁ గొంతుచున్
బధము దొరింగి వావిడిచి • పాతినవారలుధీరులే యనన్.

తే॥ క్రూరకర్మంబులను జంకు • కొంకు లేక, చేసి యలవాటు పడినట్టి • చేయిగాన
దళములుం దదివిని ఘోర • దావనహిన్, కరణి ముడుచు వారలఁ గట్టఁబనిచి.

రావణుం డింద్రజితుని చక్రరక్షకుల ముక్కులుగోయ నాజ్ఞాపించుట

తే॥ వీరిసేవ యిట్టిది యందు • సూరివార, లెఱుంగ నాసికగోసి యూ • గెల్లఁ ద్రిప్పి
విలుపుఁ దంతియచాలును • వేణువందు, పొందనఁగఁ గింకరులు కాయఁ • బూనునంత.

అ॥ వలదు వలదటంచు • వారల కిద్దంబు, వచ్చి యాపి పంక్తి • పదనుఁ గాంచి
యేమిసేయఁ దలఁచి • తిది ధర్మమే యందు, మార్గవంతుఁ దనియె • మఱియునిట్లు.

ప॥ గెలిచినవార లోడుటయు • గెల్వనివారలు వెండి గెల్చుట
తలఁపఁగ నైజమై పోరుగు • దాతణియందు మగంటిమీన్ సవా
చలనములేక నిల్చుకొనఁ • కాలినవాఁ దొకరుండు కల్గినే
వలపుల గూర్చుండు జయ • పంకజగోపిని దాంతచిత్త యే

తే॥ పరబలం బిందుకేనియు • సరయవలదె, తొల్లి నిర్జరసేనలు • పెల్లివిరిసి
వచ్చి యోడవెఁ యంతతో • వానవుండు, జతనమును మానుకొనియెనే • జగమునందుఁ

చ॥ పరుణుఁడు కంపితాంగుఁడయి , పార్థివ వీరుని చేరవచ్చి తా
శరణమునొంది జీవముల , జానుగ నిల్చుకొనంగఁజాలె నీ
పురువులు చూడ లెక్కకును , పోల్చుగఁజాలినవారె; మోక సం
గరమున వారితో నెదురఁ , గా వళమే; యిది నీవేణుంగవే.

క॥ పొలిసె నలువది పెల్లువల్ , కలనియందు. వీరు మువ్వరే ప్రాణమ్ము , లార నిదపు
కొన్న వారు గావున వీరి , కన్న వెవరు. ప్రథన చాతుర్యమును బయ , ల్పఱచినారు;

చ॥ చెడియెను నాగపాళమును , చేడ్పడి యర్థముకంటె హెచ్చుగా
మడిసె బలంబు నీపు నని , మానవనాథుల నేర్పు పెంపు ను
గ్గఱివుగఁ గాంచివచ్చితివి , గాదె కుమారునికోడ మందమీన
బెరుగుగ నెంచి ముక్కులను , చెక్కెదె; యియ్యది యుక్తకార్యమే;

తే॥ లక్ష్మణుని పేరునెప్పు నీ , లంకలోని, జనులు తమతలుపుల మూసి , కొనెడివారు
ఎవరినానిక గోనెదో , యెంచిచూడు. జగము కలదాఁకఁ గోసిన , సమయునేమి;
తే॥ దూడయై వచ్చినట్టి వా , చూలనుతుని, ధాకకోడి మ్రొక్కినవారు , సోఁకులందు
పెక్కురున్నార వారలు , ముక్కులొంది, యున్న వారలు కోయక , యుంటివేల ;

ఉ॥ సీతను వీడమిం గలుగు , చిక్కులచే మనవీరు లెందఱో
యీతల శత్రురాజి వది , యింపఁ బ్రతిజ్ఞలు చేసిపోయి రా
రీతిగఁ జేసినప్పు నొక , రిం గనమింతకు రామఁజ్ఞుణుల్
సీతలఁద్రొక్కి విల్చి రింక , నెవ్వడి నెల్లర ముక్కులూడెదే;

చ॥ అనవిని చారు దెందిముల , సంజిక యించుక మాని కేలు మో
ద్దును గడియించి దైత్యకుల , ముఖాని గాంచి జీమింపుదేవ; మా
మనమల నెందు రోసినను , మాయలు మోసము లేదు సంగరం
బున మఱియించు దుస్థితులఁ , బూర్తిగఁ దెల్పెద మాలింపుమా.

మ॥ విరధుఁడై శివయుండు శక్రజితుఁడే , విన్నది కేతెంచి శం
బర మాయల్ వచరించి ప్రాణములతో , బైల్పద్దవాఁడయ్యె మా
తిరమల్ సెప్పఁగనేల; దేవ; యింక ధా , క్షీనాద శిష్యుంబులన్
జరణాబ్జంబులచెంత మంచెదము ని , చ్చిల్ నీవు మోదినపఁగన్.

ఉ॥ సంజము సంపితేని యన , ఎద్య రణంబున నేఁట రేచున్
దూపిం యుచో చంపఁబడి , చచ్చిర యంచునొ విందుగాని పం
శంపు గురుత్వమే చెడఁగ , జాతీరి చాతీరి పాటిరంచు నీ
చంపు పచస్సులన్ వినఁగఁ , జాలపు మన్ననవేసి పంపవే.

చ॥ అని శపథంబు జేయఁటయి , నాయుధపాణుల బంతి వెల్వలన్
దనుజ వరేణ్యుఁ డంపె రచ , డంతి తురంగము లన్నితోడుగా

సనువుచు యజ్ఞశాస్త్రపు న , హర్షతి శక్త్రుని మాల్యవంతుతో
ఘనుడగు వజ్రదంష్ట్రుని ని , కాయముఁ గాయఁగఁ బంపు నంతటన్.

అ॥ వింగి మ్రుంగె ధూళి , నిర్దరేంద్రులు కనుల్ , గప్పుసేన మేర , గాంచలేక
కనులు మూఁకొనిరి , కడముల నెవరికి, నైతికాక యుండె , నరసి తెలువ

తే॥ కాళ్లు గలిగిన కొండచ , కడఁజేసొన్చు, హస్తములుపైఁ దెక్కెంబు , లలల వీవఁ
గైదువులు జలచరముల , గతిఁ జలింప, నేమి రచముతో సేన వా . ర్నిధిని బోలె.

క॥ శరనిధితై వడి భేరులు, మొరసెను కరు లిరులతో న , ముద్రముతో చు
చ్చరికముగొని గీపట్టెను, హరులును నకిలించె మిత్తి , యరచినభంగిన్.

క॥ నడగండ్రు నడచు జడుమున, నడవక సిడి లెక్కగొనక . నాగంబులు పై
జడదముల జలముఁ బీల్చుచు, నడుగిడకయె నిలుచు నడచు , నామిక తోడన్.

తే॥ కైదువులకాంతి భూక , కాంతితోడఁ, దురగ వారణ స్యంగన , స్త్రామములకుఁ
గల యలంకార కాంతితోఁ , గలిసి పరవి, దనదిశల నున్న యిరులను , తఱిమి చంపె.

తే॥ వచ్చు సేననుగవి ధరా , వరుఁడు కినిసి, దనుజవమువులో వచ్చెడు , ఘనుఁడు శక్త్రు
జితుఁడొ కాఁడొ తెల్పుచు యన , శిష్టగుఱ వి, భూషణుఁడు విభీషణుఁడు రా , మునకు నని

మ॥ గుహలోనుండి జ్ఞాపిన్ని రేవఁ బెలుచన్ , హెచ్చించుచున్ దుర్బయ
వహ రోషంబున విప్పులం గురియుచున్ , బాలేందు రేదా సమో
న్మహా దంష్ట్రా యుచుల్పొచ్చు దూచుములు క్ర , న్నందాల్చి కై వింటితో
బహుళాభీలత వచ్చనాతఁడు మహా , పార్శ్వంబు రాజోత్తమా :

క॥ జ్వాలాభీలములగు క్రూ రాని నేత్రశలతోడ . నలరారుచుఁ బె
న్నలుక నార్చుచు సిడి వా, తూఁగతిన్ వచ్చువాఁడు , దూఁచుజ్ఞుడగున్.

అ॥ వదరుబోతు కూల , పాటి యీలల నీది, యా యటంచు డాయ , నరుగువాఁడు
కాకులోప్పు కొండ కరచి వచ్చెడువాఁడు, వజ్రదంష్ట్రుఁ డనఁగఁ , బరఁగువాఁడు.

క॥ పెదవులఁ గొలితెడు నాకఁడు, నెది గాలిని గెలుచు తురగ , మెక్కినవాఁడు
న్మదుఁడు రణవయద రూపుఁడు, సదరదక్షి విహీనుడగు పి , కాచుఁడు రాజా :

అ॥ వనధికంఠె రవహ , వహ్నికంఠెను వేడి, గలుగువాఁడు రచము , గలుగువాఁడు
సూర్యశక్త్రు వనఁగ , శోచిల్లువాఁడు త, వ్పాంతగతుఁడు యజ్ఞ , కైరి యధిప :

ఉ॥ ఎఱ్ఱని కాలి సస్యముల , యెన్నులఁబోలు తురంగ సంఘముల్
బిఱ్ఱుగఁ గల్గువాఁడు రణ , భీకర కర్ములు నెట్టి కాంక్షమున్
వఱ్ఱుగఁ జేయఁగాఁ డగు ల , పిఁ ఫలయుక్తుఁడు దూరదర్శియున్
గొఱ్ఱున కూలి నెత్తెడి య , కుంఠిత సత్త్వుఁడు మాల్యవంతుఁడొ.

ల॥ అనుచుఁ దెలుపుచుండ • నిసెగుల పరుసెను. జయము జయ మటలను • నిష్వదించి
ప్రవగవరులు దనుజు • బలముల్పై రారు. తిరులు గొనుచుఁ బోర • దిలకినారు.

అ॥ ప్రళయజలధినుండి • పెదగడ్లు గాలిన. ఏదిటి నిండ్లనుండి • శరీరముమ్మ
వెడలుచుండ శిరము • చెదిరి కోతులు పెద, పులకు కొలుచుచచ్చె • యిలబివారిలె

అ॥ తరులు గిరులువైవ • గదిలును తురగంబు, లుదములును వీర • పరుల శిరము
లాదిశేష పడఁగ • లడఁగంగఁ గుప్పలు, గూలిపడియెఁ గదిన • కువలయమున.

తే॥ ఆమరవైరులు వైచుచ • మ్రములు త్రెంప, దాహపులు పాదములు పెను • వాంఛలును
విజిగి మోచిన గిరులతోఁ • దిరులతోడ, నడఁగి గ్రుక్కఁబుక్కురినక • కడియె హరులు.

తే॥ పరువడిం దెసలరు దాటు • పాటవంబు, వెయు మోటకరాజి నా • శ్వకులు రేచి
వీచినట్టి తోమరములు • వీచిర శ, రీరములఁ గ్రొచ్చి పుడగుని • త్రెంచి చొచ్చె

తే॥ బిఱుబిఱున వనపరుల్ • వీచు శిలలు, పడగ యరలంగ పోతల • పుట్టుక
దలలు వ్రీలఁ బాతకుల గొం • చులును చునుఁగ, చేనుఁగులు పీను గుఱుగాఁగ • నింను గూర్చె.

తే॥ కరక యరలంగ గుహలకుఁ బరుగులిచ్చె, విలువలందోరియాశ్వికుల్ • చెల గవైచు
శూలములు కుంకములు వాసఁచారి యొడకు, లందుచొచ్చి యుచ్చును సొమ్మఁయలఁత యెనఁగ.

తే॥ వారణములు తోకిలమోదు • వారులను, దొలఁగివారలుకాకులఁ • ద్రుంతురచి
కొండ జవ్వనినెత్తిర • జోగములు, చదియవైచి యార్తురు రక • జ్ఞాతలమున.

తే॥ ముందునకుఁ ద్రోచికొని వచ్చి • పొందనేయు, కవుల రాలచే నసురలు • కలనఁబడిరి
వారి నిండ్లనుండి వెడలు • నారసములఁ, దునిసి పండ్లిగిలించి కోఁ • చులును పూలె.

మ॥ ధర నొత్తుక్యముఁగూల్చి హేతువగుదు • ర్వాప్రకృ చింతాప్తి యం
తరమం దెక్కుడుగల్గి వేదనను ఎం • తంగుందు ఖిన్నాత్ము ము
కొరయంబట్టగ నూపి రూడునను లో • కోక్తి క్రమంబంది వా
నర శైలంబుల న్నందనాక్షములు లి • న్నంబొంద విలెన్ హరుల్.

తే॥ మరణమొంద నాధోరణుల్ • మత్తకరులు, రక్తనదములఁ దెక్కిమల్ • రాకిలంగఁ
దిరిగి మాలుము లందఱు • ద్రెళ్లనంతఁ, గడలి స్వేచ్ఛతోఁ దిరుగాడు • కలములట్లు.

క॥ పోడిమి చెడి యాశ్వికతతి పాదఱు • బంకమునఁ బడుచు • వాంతుల రక్తం
బోడిగిలఁ గ్రక్కుచుండెడు, బాదబములు బాదబమ్ము • పగిదిందోచెన్.

తే॥ వానరులు వైచుకొండల • వంన నలఁగి, రూపుమాసిన దనుజుల • కోపుచూడఁ
జిరము కూడిమాడిన వారి • చెయలె వచ్చి, చూచి గుర్తింపరానట్టి • చొప్పు గలిగె.

తే॥ హనుమ యెదిరించె ధూమ్రాక్షి • సంగడుండు, మాఱుకొనియె మహాపాద్యు • మాల్వవంతుఁ
జెనకె నీలుండు వనసుండు • మొనసితాకె, మాయయగు విహజని రణ • జ్యోతలమున

తే॥ సూర్యశత్రుని మార్కొనె • సూర్యసుతుడు యజ్ఞశత్రుఁ డీదాదె రా • మానుజమ్మ
వీరుఁడగు వజ్రదంష్ట్రుండు • బారినచురు, చున్న ఋషభుని ధీకొనె • సుతృహించి.

అ॥ దనుజ నాయకులును • పినదర నాయకుల్, కదనమందు బాకి • కనిమనంగి
యొకరి నొకరు గెయవ • సుతృహించుచుఁబోరి, రుద్రగతుల వేల్పు • బుదరి బెదర.

అ॥ అట్లు పోరుచున్న • యయ్యోడఁబడిరోన, నాఱువెల్లువలను • హరిచయంబు
నలఁచె మిగిలినట్టి • నాలుగు వెల్వల, వెదకి లక్ష్మణుండు • వేఁటలాదె

తే॥ కలిసినట్టి చందంబునఁ • యుదధి, రక్తజలధిమే యిదియను • రాజనొప్పె
ముత్రములు గురిగించె • పొలుపుదాల్చె, మక్కువలు వగదంబు • మాక్కినలరె.

తే॥ జలధియెల్లను రక్తమై • వెలుగుచుండ, పలువిధంబుల రత్నముల్ • పద్మరాగ
సరణిఁ గనుపట్టఁ గుంభిమ • స్తమల శుక్ర లండుగల ముత్రములనొక్క • యంగమయ్యె.

తే॥ ముమ్మరంబగు పోరిట్లు • మొనయుతఱిని, మాఱుకొన్న చీకటుండు • పురగజములఁ
దునిమి నెత్తుటఁదోఁగి యె • జ్జనయి లేచె, ననఁగ భానుండు తోఁచె బూర్వాద్రిపీఠఁద.

తే॥ రాక్షసాంధకారముఁదోలి • రామరవియు, నిరులఁ దోలిన తరణియు • నిరువు రొప్పు
జగము తమమను పేరు నా • శంబు నొంద, మల్లనీల్లిన గతిఁ గాంతి • యొప్పుమీకె.

తే॥ తమము తొలఁగ రుధిర సాగ • రమును కరులు, తెప్పఁదేలిన జలధియు • గుప్పలై న
కుణవ గణములు ఓతిమీయి • రణతలమున, నచ్చెరువుగఁ దోఁచెను భీతి • పిచ్చలంప

హ॥ ఉదయ గిరీంద్రమందు రవి • యొప్పుగ నెత్తురు వెంచలమునన్
మెదడుల పంకియం దొదిగి • నిక్కిలి చుక్కలు జెక్కలున్న యా
ప్రదరములన్ శిలీముఖ వి • వరము వ్రాలఁగఁ జచ్చు వాఁవ
పదసములన్ జలేజములు • వరక పూచిన చంద మేర్పడెన్

తే॥ కరలు హరులును తేరులు • కలిసినడిన, రలము నిలయవాయుపు పీఠ • గలఁగఁబాడి
యంబుదములు సజ్జత్రంబు • లమరఁదము, బురలిఁధరణిమ కూలిన • యొప్పుదోఁచె.

తే॥ విరియు కురులతోదనుజుం • దరులుచచ్చి, యలఁపికొనఁ దిరుగుచు మే • మలు రఘోర్వి
వల్లు లలమిన పెను వృక్ష • వాటి కూలి, యున్న తెఱఁగునఁ గానంగ • నొప్పెనపుడు.

తే॥ తమకు కౌనులు పినస్త • నములు రక్త, దీర్ఘ కుంతలములు గల • తెఱవలు తమ
వరుల మస్తముల్ గొన కట • దిరుగుచుండు, భూతములఁబట్టి పీచ్చిరి • పొడము కినుక.

తే॥ ప్రియుని యవయవములఁ గూర్చి • పెట్టి యొకతె, గుండెలను ప్రేక్షిలను నక్క • గొనుచుఁబోవఁ
దఱుము త్రాణయులేక నం • తావమంది, కూలి జీవంబులను పాసి • కూడఁ బలిగి.

చ॥ పసుల భుజంబులం గొనుచుఁ , దాటెడు నక్కలఁ గాంచి దీన వా
చ్చి తతుల వేడియున్ విడత , పర్విడ వెంబడినేగి కైదువుల్
బుతిలఁగొలుపట్లు పడిఁ , గ్రుచ్చుకొనం గడునొచ్చి యెడ్డుచున్
వెతగొని ప్రాణముల్ తమరీ , వీడిరి చేదెలు కొంద అయ్యెడన్.

తే॥ కుణపరాసులలోఁ దగు , లొక్కన్న పతుల, గాత్రముల పెదకుచునుండు , కలువకంటు
లదవులం దమనంటలు , విడిచిచనఁగఁ, దిరుగులాడు నాడునెమిళ్ల , కరణి నుండ్రి.

తే॥ మడిచియున్న యాడలతోడఁ , గెడసియున్న, చెలువులంగవిజారత్వ , చిహ్నములను
మఱుగుపఱుచుచున్నారను , మౌగ్యబుద్ధిఁ, గినుక గొనిరి కొందలు గోల , వనితలచట.

తే॥ పతులమేసుల గుఱుతిడ , వలనుగాక, జీర్ణ కవచంబులం దీసి , చెటఁపముఁ
దమ సఖత్వములఁ గని , తలరి తలరి, వనవి కొందలు జీవముల్ , పొసినారు.

తే॥ అశ్రుపూరిత నయనరై , యంబుజాస్య, లొక్క కొందలుపతుల రో , యుచుఁగడంకఁ
బీనుఁగులనుండి వెలువడు , వెల్లులందు, పడి ముసింగి జీవంబులఁ , దాసినారు

—: ధూమ్రాక్షుండు హనుమంతునిచేఁ గూలుట :—

క॥ హనుమయు ధూమ్రాక్షుండు ముం, దునకువెనుక కడరి యడఁగి , తూఁకొనుచును పై
కొనుచును సమురై పోరిరి, వినుద్రిష్టురు లెల్లఁగాంచి , విస్మయపడఁగన్.

క॥ అసురయు నిరుపది తూపు వెన మారుతి తొమ్ముదాక , వీడిన నతఁడున్
విసిగి కనిచునఁగి పైఁబడి, పసచెడ నద్దనుజు తేరు , భగ్నము చేసెన్.

క॥ తే రవియ వింగి తెగసిన, పీరుని కైనున్న విల్లు , విఠిచెను రామ
జ్వేరచులు తమ్ముఁ డురవడి. మారుతియును వాని నీడ్చి , మహికిం దార్చెన్.

తే॥ ఈడ్చి కడలి దాటినకాల , నెగసి తన్ని, విప్పు యునునెడు శిరమును , త్రిప్పిత్రిప్పి
యూడ్చి కడలిలోఁబడనూకి , యుబ్బరించి, యార్చె వానరావతులు మే , లనుచుఁబొగడ.

—: మహాపార్శ్వ డంగదునిచేఁ జచ్చుట :—

క॥ కోపము కన్నుల మిక్కిలి, దీపములవిధాన మండఁ , దివిరిన పొగలున్
ధూపములఁబోల నొదవిన, శాపములను లెక్కఁగానక , దర్పితమతురై .

క॥ సాహసముమీఱ విజయో, త్సాహంబున నొకరికొకరు , తగ్గక శర సం
దోహమున గిరుల నమర, ద్రోహి మహాపార్శ్వ డంగ , డుండును పోరన్.

క॥ కరిపై నుండ విసరుగతి, రవింశతి వంగదుని భు , జము నాట విశా
చరుఁ డేయ రేఁగి రాక్షసు, నరదముఁ బైకెత్తి తిరుగ , నవనికి వైచెన్.

తే॥ ఎరదుండై వింటి నావల , విసరివైచి, మొనసి కుప్పించి దైత్యుఁ డ , మోఘమైన
శూలముం గొని ప్లవగరా , ట్టును వక్ష, మునకు సూటిగా గుఱిచుచి , పూనియేసె.

త॥ మది సాధారణ కూలం, - విడి గాదవి యెంచి రామవృషవరుడు మహా
ప్రదరంబునఁ దుత్తుముతై, చెదరివడఁగ నేపె సురలంబిత్రము లలరన్

తే॥ శ్రీరఘుప్రవరునకు జే॥జే యిటంచు, వంగదుండు మహాపార్శ్వసదఁచి త్రొక్కి
పడములంబట్టి మిక్కిలి , వంగటింపఁ, జెలఁగి వడిమికి రెండుగాఁ , జీల్చివైచె.

నీల మాల్యవంతుల యుద్ధము

తే॥ మాల్యవంతుండు నీలుండు , మాటువడక, కడవ మొవరించుచుండంగ , గాంచిసురలు
తొల్లి యింద్రుడు పంక్తి వ , క్తుండు పోరు, సరణి మన్నది యని విరుల్ , చల్లివారు.

తే॥ నీలుఁ దొక్కితైలము వైవ , మాలియన్న, విల్లు విఱిగె వాడును విల్లు , విడిచి వాలు
వలక గొడి యడిలించుచు , విలుపుమనుచు, నేలకుం దాటి యుక్కున , నీలుఁ దా॥కె.

అ॥ వారలట్లు పోరు , వడిఁగాంచి యెడసొచ్చి, ఈధర మొక్కదెత్తి , కుముదుఁదేపె
సుగ్గునూచ మగుచు , భగ్గున చుండుచు, నసుర కీరు గూరె , సంకమీద.

తే॥ వృక్ష మొక్కండు నీలుండు , వివర దాని, మాల్యవంతుండు వాలున , మాల్చివైచి
నీలు తలఁద్రెంప నెత్త నా , కేలుకునిఁగి, నేలఁబడఁగూర్చె సౌమిత్రి , విశిశళము.

తే॥ శంపవంటి బిడ్డముతో భు , జంబు తెగియుఁ, గ్రమముచెడక దురము పేయు , కలకుసోఁతుఁ
గాంచి యిది యర్ధరధుతోడి , కయ్యమనుచు, నవలఁబోరక సౌమిత్రి , యవలికేగి.

తే॥ పునఃపుణి రామునొద్దకుఁ , జనుచునున్న, లచ్చుమనుఁ గాంచి యమరులు , మెచ్చిపొగడి
రెవ్వ రీరితి వీరత్వ , మెనఁగియున్న, సమరధర్మంబు పాటించు , చతురులనుచు.

తే॥ యజ్ఞ శత్రుండు వచ్చిరా , మానుజున్ను, నిలిపి పాటుకుమని శర , వి కరమేయ
నాకఁదొక వాడియమ్ముచే , నక్కువగుల, నేసి, కూల్చి యవ్వల రామ , నృపుని చేరె.

తే॥ యజ్ఞ శత్రుఁడు విలువ్రిల , నవనిఁ గూరె, గిండుమీటి కాలంగేలఁ , గ్రతువులందు
జార్చుశిలు లేవయ్యె వై , శ్వాసరుండు, స్వేచ్ఛగాఁ గుండములయందు , వెలుఁగసాగె.

తే॥ తనదు జనకుని మున్నొక , తడవ యడ్డ, గించి పేరొందు రవిశత్రు , గీటుడంచి
తండ్రికిం దగు పుక్తుఁడన్ , తరము గాంచె, సూర్యపుత్రుకుఁ దారణ , జీడియందు

ఋషభ వజ్రదంష్ట్రుల సమరము

తే॥ అగ్గలంబుగఁ దనతోడ , నవి యొనర్చు, వజ్రదంష్ట్రుని పెనుకీరు , వసుధఁగూ-
హరులు సారధియును చది , యంగ నొక్క, భూధరేంద్రిముగొని ఋష , ఘండు వైచె.

తే॥ తెరు చదియఁ గార్ముకమును , పాటువైచి, దండముంగొని నేలకు , దాటి పిడుగు
కరణి వజ్రదంష్ట్రుడు వాని , శిరము మోఁదెఁ, జచ్చెఁ జచ్చెన యని కపుల్ , పిచ్చులింప

తే॥ ప్రేమగొన్నట్టి బుద్ధులు, పింగళి, చెడగ, మరలవేదన నొందుచు, ముఖగురుండ
హనుమ, దెడిసొచ్చి యాడెట్లు, పసిరులంటి, బొడువవాడునుదంగాన, బొదివికొట్టె.

తే॥ కొట్టి చను వజ్రదిండ్లు, గూర్చుట్టి, దండమును లాగికొని వాని, పండు లూడ
గొట్టి శిరమును మోచి యీ, బ్రూరుపేరు, వ్యర్థముగ జేసి శమనుని, పాలికనిపె.

పితృచరి యుద్ధము

తే॥ పనసు, దేయగ లిప్పున, బయలుతాయ, మేనిజీత, విశాచుండు, మిగుల, గినిసి
కోమరముగాని వైచ ను, తుంగభద్రులు, నెత్తు లొంతుచు, చనసుండు, నేల, బొరత.

పీ॥ జలదమం దున్నాడో, జలదపై మన్నాడో, నేలపై మన్నాడో, వింగిగలదో,
వేలకొలది గు, చాల పాతెడి నన్న, వరుపున వాని శ, త్తడియ ౨౦గి
నేల, గాయానక, పేరిక, దిరుగాడు, గంటచూపులకంటె, గ్రన్న నేగు
నెడకంటె వడినేగు, నెవలనో గుచను, నెరిలో చాయుచు, జెంత నిలుచు

తే॥ గరుడుకన్నను వడినేగు, తుంగమువయి, దిరుగుచున్న పితృచరి, పిన్నశక్తి
నొలికూలెగుప్పగ, ద్లవం, గోతక్కరంబు, శక్త్యంతముగాంచి యటసుమి, శ్రామకుండు

పీ॥ చందరి లోగ్రుదై యనల, సాయకమున్ బయలుంటి, గూర్చి యు
ద్ధం దుకాబలంబు తెగ, చార్చి పితృచరి మోర కీర్తనము
జెడిస యంత, జేక్కడ, చేగం శులము వీడకుండ నా
మొందెము మున్నుచేయి నాల, బాని నటించెను కొంత సేదబన్.

తే॥ కేమవార్తలు నీతికు, జెప్పుకరిణి, దుమ్మెదలు రొదచేసెను, దిమ్మపుట్ట
ధర్మదూతలు చేరిరి, దక్షిణమున, కసుర దూతలు లంకకు, వరిగినారు

అ॥ అరిగి విభుని చేరి, యంజలి ఘటించి, విజయవార్త దెలుపు, పీఠలేమి,
జీంతకోడ జనము, చేవయు, గల మన, సేన మడిపె ననుచు, జెప్పినారు.

20 మకరాక్ష వధ పటలము (38)

క॥ చారుల వార్తలు విని శం, కా రమణుడు సంతపించి, కాలాహి క్రియన్
దోరంపు దూర్పు పువ్వుగ, నానసి మకరాక్షి, దిట్టు, లనియెం గడిమన్,

మ॥ అనిలో, దండ్రీ ఖరున్ వధించిన మహా, హంకారులం ద్రుంపగా
నను పంపం దలపోయ కుంటివి తగ, న్నా శౌర్యముం గాంచవో,
యనుపంగా, గలవంచు నోర్చితివి చిం, శావాప్తి నీకేల, టా
జుల నన్నెదిరించువారు, సుమన, స్పంపంబులన్ లెక్కయె;

పీ॥ కన్నుల నీరు చారలుగ, గార్చుచు నేడ్చుచు, గన్నకల్లి చా
ఖిన్నత నొంది భర్త నడ, గించిన వాని శిరము ద్రొక్కి గా

కెన్నఁగ సూత్రముం దొఱఁగ , నేనని వంశము పూనియున్న దా
జన్నియ పూర్తిగావలదెఁ , పాడికి వీరకుమారుఁ దుండియున్

చ॥ పనుపుము నన్ను పోరి కని , ప్రాంజలియౌ మకరాక్షఁ గాంచి యా
దనుజ వరేణ్యుఁ డిట్టులను , దైర్యమె తోడగుఁగాక వీచిరం
తనమగు వైరముం దొలఁగ , దానవవైరుల మస్తకంబులం
గొని యిటు తెమ్ము పొమ్మనుదుఁ , గోరికమీఱఁగ వా డు పొంగుచున్.

చ॥ విలుగొని తేరునెక్కి కడు , వేడుక వాహిను రైదుకోట్లు వం
డ లలిత రీతిఁ దన్నొలయ , డంబుగ దానవనాథుఁ డంపు వె
ల్పులు మఱి యిర్వదిం గదిసి , వారిది పొంగిన భంగి దోఁచఁ గా
హాళములు దుందుభుల్ చెలఁగ , నమ్మకరాక్షఁడు పోయె మద్దతిన్.

కా॥ రాజద్రోతిని చక్రరక్షకులుగా , రక్తాక్షఁడున్ శంఖుఁడున్
దేజోవంతులు తోడరా నుడుగఱా , దీకుంబలెన్ వాహిని
రాజిం దన్మకరాక్షఁ దొప్పెను రజో , రాగంబు పరిల్లె డి
గ్రాణా ల్గన్నులుమూయ వేలుపుల మా , ర్గంబు విసిరోధించుచున్.

తే॥ ధ్వజపటంబులు రవి కర , ప్రతతిఁ గప్ప, మదకరం శీకరంబులు , మలయుచుండఁ
గదలు దానవ సేనచేఁ , గపిచయంబు, శ్రమము పూర్తిగాఁ దొలఁగె నా , నమయచుండ.

తే॥ గీఁకలును నకిలింపులు , కేకలొలయఁ, బణవ కాహళ దుందుభి , స్వనము లులియ
సింహనాదంబు లెల్లడఁ , జెలఁగి యండ, గోళములు నిండ జీవులు , గొవరువోయె.

ఉ॥ వాడియు వేడియుం దొగడు , పాడియుఁ బోడియుఁ గల్గి పైన్యముల్
వేడుక వాడుకల్ విడిచి , వీరఁ, చూపుచుఁ బోరు సేయుదున్
వీడక వాడుకన్ బఱపు , విండ్లునుకిండ్లును పూని యేయఁగా
సీడుప సాగె రక్తసదు చీడిగిలంబదు వారణంబులన్

ఉ॥ వానరులేయు శైలముం , వారక చేతులఁబట్టి వెండియున్
దానపులేయ మేఘములు , తారకయన్ భువిరాం భూతముల్
పీనుఁగులన్ భుజించు పెను , వీఁకను గేకలువెచ్చ భూమిపై
వానర పైన్యముల్ తలలు , వ్రయ్యఁగఁ గూలెను కుప్పతిప్పై.

చ॥ దనుజుల కేలనున్న యడి , దంబులు లాగి తదీయ శిర్షముల్
తునుమఁగ వారికేఁగల , తోరపు మ్రోకుఁ బిన్మితంబులన్
దనుజులు లాగికొంచు బెడి , దంబుగ తివ్వనఁ బోవవైచుచున్
వనచర వార వక్షమల , భగ్గుము సేయుదుఁ బోరుచుండఁగన్.

మకరాక్షిఁడు రామునితోఁబోరి మడియుట

మ॥ మకరాక్షిం దెదురైన వానరతతిన్ . మాయించి తత్సైన్య నా
యొ గాత్రంబుల యంత్ర నిర్గళిత హే . రాక్షంబులంబోలు సా
యొ రాజంబుల దుచ్చుచున్ బహుళ కో . పాటోప మేపారఁ బా
వకులీన్ రఘుచంద్రముం గదిసి గ . ర్వస్ఫూర్తిమై నిట్లనున్.

చ॥ సమరమునఁదు నాజనకుఁ . జంపిన యప్పటినుండి నీరలన్
దుమురుగఁ జేసి నాకుఁగల . దుర్దమకోప మదంఁనుంటి; మా
సము చెడునంచు దీతిగాని . నాయెడ వైరము పూనరైరి యా
సుమనసులుం ద్రిమూర్తులను . సూటిగఁ బానితి వీవు మానవా;

చ॥ అనపుడు మందహాసరుచి . యాననమందునఁ దోఁప రాఘవుం
దనుఁ గనిదీర్చుకోఁ గడఁగి . యక్కఱతోడను వచ్చినాఁడవా;
జననములోడ వీరులకు . జెర్త్రము వచ్చుట పాపమేకదా;
మొనసితి యుత్తవాత్తతులఁ . బూర్వవిరోధము మాన్పుకొమ్మనన్.

మ॥ అనంత్యాలయ కన్నులం బిఱవ నీ . హంకారమున్ మాన్పుఁటో
మ్మని యంతన్ మకరాక్షిఁ డిగుఱఁదగుచున్ . జ్వారావముంజేసి కృ
న్నని నిన్నొక్కవిద్యుంచి కాక కసి మా . నంబోవదంచున్ మహా
శని చిల్పాపగ చిత్తముం గురిపె ర . జ్ఞాపాళి యగ్గింపఁగన్.

మ॥ జలజాలేక్షణువై మరుత్పుతునిపై . సౌమిత్రివై మార్గజం
బులు నూతాఱుల నేసి దుష్పహ తర . ప్రోతేజఁడై సంగర
స్థిరి నారాచ మయంబుగాఁ బిఱవి గ . ర్జనాద గంధీరుఁడై
జలముం జేవయుఁ జూప రాముఁడు శరా . సారంబుచే మాన్పుచున్.

చ॥ ఒక విళిబమ్మ రాక్షసని . యుక్కఱ నక్కన నాటనేయఁగాఁ
దింపికలాడి వాఁడు కను . దమ్ముల నిప్పులు రాల్చి లోక పో
షక యకు రామచంద్ర కవ . చమ్మనఁ దూఱఁగఁ బెక్కు వాఁడి సా
యఁముల నేసి యార్చెను వి . యత్తలమందలి వేల్పు లల్మఁగన్.

చ॥ రాముఁడు మందహాస రుచి . ర స్థితి మోమునఁదోఁప సంగరో
ద్ధామ కుంబునం దిగిచి . దారుణ బాహము లేసి సారధిన్
నామ మదంచి రధ్య చర . అస్త బురంబులఁ ద్రెంచి చాపమున్
సాముగఁజేసి వక్షమునఁ . జయ్యన నాటగఁ జొప్పు నంతటన్.

చ॥ అరదము చాసముం . జెడఁగ నమ్మకరాక్షిఁడు సొచ్చువోక నె
త్తురు వడి గ్రక్కుచున్ ధరణి . దూకక మింటికినేగి మేఘ సం

వరణ శరీరుడై విలయ , వర్షము దాపురమయ్యెనో యనన్
విరివిగ రాల్చెఁ జిచ్చులుకు , పిడ్గులు జాలుమ గాలి వానగన్.

చ॥ పిడుగులు లెక్కలేక పడ , భీకర వాయువు వీవ మేఘముల్
మిడుకులఁ జిందఁగా నమర , మేదివిలోఁ గల వానరావకుల్
మిడుకుచుఁ బోరలేక తమ , మేనులు చిందఱి వందఱై పడన్
మదిసిరి తక్కువార లని , మావి పలాయితులైరి భీతులై .

ఉ॥ పాతిన దిక్కులం బొగలు , వాటి కనుంగవ గానరామి ను
క్కాఱుగ మేఘముల్ గవిసి , యంతట నిప్పులవాన జాలతో
మీఱుగ వానరుల్ మదియ , మేడ్పడ రాముడు కాంచి వీని కీ
తీరు వరముచేనోఁ మఱి , తెక్కలిమాయనో గల్గెఁ జెప్పనే!

చ॥ అనుడు విభీషణుండు కిరు , జాకరు రాముని గాంచి డేవఁ యీ
దనుజున కీ బలంబు పరి , దంబుగ వాయు సముద్రరాజు లి
చ్చినయది యన్న రావుపుడు , చేడ్పడ దానిఁ దదప్రపాశిచేఁ
బొనుపడఁజేయ మాయలును , పోయెను వార్ధిని వైచు వింగునై .

క॥ అదిగని మక రాక్షి డుతో , యదము నెనయు రూపుగాని వి , యత్సవమందే
యొదిగి చనవర కదంబము, గుడిగ్రువ్వఁగ శూలములను , గుములుగ నేసెన్.

చ॥ అగపడకుండ డాగు మక , రాక్షిఁ గనుంగొను చొప్పుగాన కే
వగఁ దెలియంగ వచ్చునని , వారిజనేత్రుడు చింతతో మదా
కుగ హతి నొల్కు నెత్తు రొక , చోఁ గనుపడ్డది యిద్ది మాయచే
గగనమునందు దానవుడు , గల్గిన తావని విశ్వయించుచున్.

అ॥ ఒక్క వాఁడియమ్ము , నొగిఁగూర్చి పఱవఁగా, వాని శిరము తునిగి , పుంధుఁ బడియె
నొడలు పుడమి దొరలు , మండిన యంత న, మ్మాయ స్వప్నమట్లు , మాసిపోయె.

చక్రాక్షుడు శఙ్ఖుఁడు నల పనసులచే నంత మొందుట

తే॥ మకర నేత్రుండు తెగినడి , మదియఁగాంచి, రవముపై గ్రీష్మభానుని , రాజనొప్పి
శరదముంబర శరములఁ , గురిసి గాలి, వీరవచ్చు చక్రాక్షిని , చాకె నబాడు

ఉ॥ తాకి శిరోక్కరంబులు , తావితయై చన సాలసాలముం
గైకొనివీచి త్రోచుచున , గ్రక్కున నేఁగి గాంచి యర్వపిం
బైకొను సింగమో యనఁగ , భాఁలి డూరఁగ దైత్యుఁ డుగ్రుడై
వీరకు తుండ్లుచేసి పెను , పీకున నార్వ పలుం డదాటునన్.

ఉ॥ టొమ్మును వంచి నక్కి తల , క్రుంచి గుఱాబు రెన్తినేతుగ శీ
ర్షమున దూకి నాసికను , చక్షులం జెప్పలందు వేఁడి ర

క్రమును క్రొవ్వ బైలువడఁ గాఁ బెనుముప్పిని తాచి కాలితో
గ్రమ్మని ద్రొప్ప నేలటఁ బుం రందర ముఖ్యులు మెచ్చి యుబ్బిగన్.

౧౫॥ కొండమీదఁ బడిన , కొరడు విధంబున . నలుడు రక్తనేత్రు , తలను దుమికి
చదియఁబొడువఁగన్న . శంఖుండు లయకాల . దుద్రుభంగి బొంగి , క్రుద్దుఁడగుచు.

౧౬॥ నిలునిలుమం చదిల్చి నలు , నిక్కునఁ దాఁకఁగ నేగఁ గాంచి పే
రలువను దాటుచుం బనసుఁ , దా సురవిద్విషు నడ్డగించెఁ జే
యలుఁగులు తొమ్మిదింటి సుడి , యన్ వడి శంఖుఁడు గొట్ట నేతిచే
వెలిఁగెడి యగ్నివోలెఁ గపి , పీరుఁడు మండి చనెం గుఱలునన్.

౧౭॥ పరువిడి తేరితో నసుర , బాధ బలంబున నెత్తె నెత్తినన్
సురుఁగక శంఖుఁ డిమ్ముగ వ , సుంధరకుం దిగునంత వానిపై
నరదమువైవ వాని యొడ . లయ్యెడ పట్టిని వ్రచ్చి క్రొత్త నె
త్తురు ప్రపహంపఁగా నుసులు , దోరెను వేలుపు లుబ్బి యార్వఁగన్.

౧౮॥ చక్రవర్తి సుతుల , శరములచేతను . హరుల నఖర శైల , , తరులవలన
నసురబలము చెడ ని . రాయుధులగు దూత , లరిగి రమరవైరి , కంత దెలువ.

21. బ్రహ్మాస్త్ర పటలము. (231)

మ॥ అనిలోనన్ ఖరపుత్త్రుఁ డీలుటయు ర , క్రావీండు శంఖాఖ్యుఁడున్
దనుజానీకముతోడఁ గూలుటయు నా , దైక్యంధ్రుఁ డాలించి యిం
ద్రుని గర్వం బిడఁగించు పుత్త్రు నిటకుం , దోద్రెండనన్ లెంకి ల
వ్వున నేరెంచి తదాజ్ఞఁ దెల్ప నతఁడున్ , బుద్ధిన్ విచారించుచున్

౧౯॥ పోయినవార లాగతినె . పోయినాకో యనఁ జారు లోప్రభా!
పోయిన వారల్లె మఱి . పోయిన వారలె గాక పీఠలెన్
గాయముతోడ లంకకును . క్రమ్మఱి నట్టిఁ లేరు సుమ్మనన్
హ యని లేచి యింద్రజితుఁ , డంతకుపోలిక వచ్చె నుగ్గురదై .

౨౦॥ వచ్చి దళాన్యుఁజేరి గరు , వంబున వందన మాచరించి పీ
చెచ్చెర సంపు పేనలు న , శించెన కాయని విన్నవాడ నా
మచ్చురులైన రాఘవుల , మస్తకముల్ ప్లవగాఁ శీర్షముల్
గ్రచ్చఱఁ దెత్తు మోదమును , గాంచెను నీవును పిత ముండటన్

౨౧॥ అపరుల కోర్కుల్లెను హ , తాళలు గావుత నేడు పోయెడన్
దమకక యుండుమా యనుచు , దంచెరి యాజ్ఞను పూని వేయి సిం
గములు వహించు తేరిపయిఁ , గ్రాలుచు వెల్వదె వెంబడిం దురం
గమ రథ దంతి నదృట ని , కాయము లర్వది వెల్వ లేగఁగన్.

జేవిది గెల్పుగూర్పు; నవి, నేతురో; నిల్తురో; చత్తురో; వడిం
జేవ దొఱంగి పొలుదురో; చిందఱ నే గొనునట్టి వేళకున్.

చ॥ నిలుపుడు నిల్వ దం ఎదరి, నివ్వులు రాలంగఁ జూచి కంకటం
బొంయ దరించి తూముల, నొవ్వుగ, దారిని వీరకంకణం
బలు గల కేలఁ గార్ముకిము, పూచి శశాంగమునెక్కి శింజివిం
బలుపుగఁ గూర్చి టంకి ను, వర్ష భయంకర లీలఁ జేయుచున్.

ఉ॥ చిందమునొత్త భేదలు, చిత్తములన్ జడుపొంది గొప్పయో
క్రందు దురంబు నేటికి భ, రంబుగఁ గల్గెను వేల్చి విన్నుముం
బొందుటచేత లక్ష్మణుని, భూరి శంకణున వింద్రజిత్తు నే
దొడును చావు నంచు మది, పుచ్చుచునుండిరి చూచువేడుకన్

ఉ॥ వాని గుణధ్వనిన్ విని వ్ల, పంగులు లావును విస్మరించి చే
నూనిన పర్వతంబులు త, రూక్కరముల్ దిగజాఱఁ దారిమిన్
లేచి కతంబునం బడుచు, లేచుచుఁ బాటిరి కల్పవేళ యుం
యునిం వేగ పూతమున, నంబుది వీరము విచ్చుచంద్రున్.

ఉ॥ కాలని జీవితింబునకుఁ, గాలుడు రావణి లేచి యోచి వా
తుంసుతా; ప్రతాపిది, తోవఁగ నాడుచు దొడ్చేతులన్
తాలు ధరించి విల్పిరి దు, ర, బొనరింపఁగ మేలు మేలు నీ
చారిక సాహసంబును ప్ర, శంస్యము లోడక నిల్వమి వెనన్

ఉ॥ వీరు డిట్టల్ వచించి బలు, విల్లు ధరించి యెసంగ న, జువీ
దారకుఁ డూనియున్న వసు, దాధరమున్ వడిఁ ద్రిప్పివైతె నిం
ద్రారి మహాజనింబున వి, యత్ స్థలిఁజివ్వున వచ్చు శైలమున్
దురమునన్ విశీర్ణమయి, తూలంగఁ గొల్చెను వాడి కోలన్

చ॥ మఱియొక శైలముం గొని య, మానున సత్త్వము పెల్లడించుచున్
గిరగిరఁ ద్రిప్పు మారుతిని, కేలు పదంబు లురము కిరమున్
శిరము శిలీముఖ ప్రతతి, చే నొగిలించె వియవ్వుడుల్ నిజా
చరు కిర లావునంబు గనఁ, జాలర యడ్డుతమంది నయ్యెదన్.

త॥ ధరణీధర పితంబున, నిరులం దొలఁగించు నెత్తు, బెలుపున బాణో
క్కర కిరంబుల మారుతి, తరుణారుణ తరణి నరణి, చర్చము వెలసెన్.

క॥ హనుమడు సోలంగఁ గినుకం, గొని యంగవముఖ్యు లెరుచు, కొనిచి వివశ్య
త్తనయం దనటికిరా వ, చ్చిన వారలఁ గాంచి యనుర, చిడిచుటపముచున్.

ఉ॥ శక్రజితుండు పల్కు నొగి, జావదలంచి యెదిర్చె నేనియున్
విక్రపధనుమైన హరి, వీరత దంతుఁ గూర్చు గాని దు

క॥ బలిముఖ సేనావీరులు, మలలు తరులు గొనుచు మాటు • మలయగ దారిం
దిలకించి రాఘవుడు వెను. శం నుండగఁగోరి పలికె • గారణఫణినిన్.

అ॥ క్రూరుఁ డింద్రజిత్తు • ఘోరాస్త్రములు వీడ, సాగునేని మీర • లాగలేరు
చోటు మాకు విడిచి • చూచుచునుండుడు, విమతు లొందుమార్పు • వింటినేర్పు.

అ॥ అవిన రాము పలుకు • లారించి కపివరు, లల్లెనిలిచి రంత • నదిపసుతులు
నిశిత విశేష నిచయ • నిర్భాత పర్వంబు, కురిసి రమరవైరి • కోటిమీద.

మ॥ త్రిటిలోఁ దమ్ము గవించు నా దనుజ సందోహమ్ము నాశమ్ము సెం
దుటకై చూపిన రామ లక్ష్మణ ధను • ద్దోర్దండ పాండిత్య సం
ఘటనం బేమని చెప్పవచ్చుఁ గనక • జ్ఞేభృద్దనుర్దుక్త దూ
ర్జటి బాం త్రిపురాసురాలిక్రియ నా • శంబయ్యోఁ దత్ సైన్యముల్.

—: తన సైన్యముపాటు నిండ్రజితుఁడు కాంచుట :-

చ॥ శవములు క్షుల్పలై వడెడు • చందముఁ దెల్పుఁగవచ్చుఁగాని వీ
రు పెడిరి వారు కూరిరని • రూఢిగఁ జెప్ప నశక్యమైన రా
మపుల పరాక్రిమ క్రమము • శంటికిఁజెప్పుల పెట్టకుండ నా
హవమునఁ గాంచుచుండె ననుఁదారి శరాసన మాని కీరిసై.

చ॥ కరుణ మరిందె నంచుఁ దుర • గంబులు గూలినవంచు స్వందనో
ర్కిములు నుగ్గులయ్యెనుని • కర్పరవర్గము నీలెనంచు నా
యందము పోవఁ ద్రోవ గన • దంచు నభస్థలి నంటు ప్రేత భూ
ధరిములఁగాంచి హా యని వి • చాకు గడించుఁ దపించు దూషియన్.

చ॥ సమరము సేయుచున్న నెఱ • జాణలొ యిద్దరె చచ్చువారొ ని
ర్కిముగ పెచ్చింప నాలువది • తాదగు వెల్వలు, కాపశక్తిచే
నమఁవిరోధ సేనల ల • యంబొననించిరి చాపశక్తిచేఁ
దుముఁసరింపలేద యిది • దోర్బలమో; మఱి యింద్రజాలమో;

మ॥ శరవర్షమున గాంచు రక్తగదులం • జక్కంగఁ జూచుం గశే
జర కైంములఁ గాంచుఁ గూలిన కరి • వ్రావంబు నీక్షించు నా
దొలుపందై పెడు వాణిరాణిఁగని ని • ట్టూచ్చున్ రఘుస్వామి సుం
దర దాహు ద్వయఁ గాంచు దానవ మహాం • తంబున్ విలోకించుచున్.

చ॥ శిరముల కొడలం గనును • చెండిన ముందములన్ గణించుచున్
గొలుపులపోర్కి నల్పలిదు • కోలలఁగాంచు మరించువారలం
బొరిపొరి గాంచుఁ దేరుల న • ముద్దత దంతుల వాజులన్ దబో
ర్కరవలల వేయిటిం దొలిచి • దాటు శరాకుగ పద్ధతిం గనున్.

చ॥ అటువది వెల్లవల్ వయచు • నమ్ములు చక్ర గదాసి కుంత తో
మరములు పెళ్లుపెళ్లుమని • మ్రగ్గుచు వేణువనంబు గాలు వై
ఖరిగొవి తారసిల్లకయో • కాడ్పుడుచుండట దైత్య నైన్యముల్
ధరణిని వ్రాలుచుండుటయు • దక్కక రావణి కాంచె నాజిలో.

చ॥ కడుపులు మోదికొంచుఁ జని • కాంతులపైఁ బడి దానవాంగనల్
తడఁబడ నేడ్చుచుండు విన • దంబు వినెన్ రదపంక్తి గీటుచున్
బుడమి శిరంబు లూడినద • మొందెములాడుచు నుఁటఁజేసి య
క్కడ దిగ పీలులేమిఁ బయి • గ్రాలు ఖగంబుఁ గాంచె నయ్యెడన్.

ఉ॥ సింగము లెట్టు లెట్టడరి • చెచ్చెర నాజిఁ జరించుచుండు నా
నుంగద మారుతాత్మజుల • యాకుగవద్దతిఁ గాంచలేమి నిం
దంగద వాయుజుల్ బహు స • హస్రగణంబులు క్రుమ్మరంగ వి
ల్వంగను చోటులేదు నరు • లంగ న నిద్దతాకో కిలారసున్.

ఉ॥ మోదరవంబు నేయు మర • ముఖ్యులఁ గాంచును వారికేల నిం
పాడిగనున్న పుష్పముల • నారయు స్వీయ భుజంబులం గనున్
జాదుగఁ జూచుమేర గనఁ • జాలిన పీనుఁగు తిప్పలం గనున్
వేసులుగన్న వానిక్రియ • పీక్షణపేయును దిక్కు లన్నిటిన్.

తే॥ లెక్కకును మీటి తూలిస • రక్కసులను. కోరి కాంచియుఁ బాటిన • కోఁతిమూఁక
శక్రజిద్భీతి కలఁకయు • జాటుకునికి, దురము పొనరించు నానతో • మరలదయ్యె.

—: హనుమని సింహనాదము :-

ఉ॥ బృందములై న యాటువది • వెల్వలు నాల్గవిదాల పై న్యముల్
మ్రందఁగ రామవేంద్రుల స • రాక్రమ వద్దతిఁ గాంచి యంజనా
నందినుఁ డుల్లసిల్లి జత • నంబున బాహువు లప్పశించి యా
నందముతోడ భీకర ని • నాదమొనర్చె రిపుల్ దిగుల్గనన్.

ఉ॥ కొందఱ గుండియల్ వగులఁ • కొందఱ గూబలు ప్రీల ధాత్రికిన్
స్యందనమందునుండి దిగఁ జాటిరి కొందఱు కేలఁ గైదువుల్
క్రిందికి జాట విహ్వలతఁ గీడ్పడి వ్రాలిరి లంకలోని వా
రెందఱా నెత్తుగ్రక్కి గతి • యించిరి మారుతి సింహ గర్జనన్.

ఉ॥ కోఁతి యొకం దొనర్చు పెను • కూఁతకు జంకిన పందలారః మీ
చేతలు తెల్లమయ్యె నిఁకఁ • జెప్పెడిదేమిః సశించినారలే;
ఈతకు మించి లోఁతుగల • దేః యవి రావణి ముందువోవఁగా
వ్రాఁతిగల్పి కొందఱొగిఁ • బ్రాపుగ వచ్చిరి ధీరచిత్తులై.

-: అష్టామిందు రాము సన్నుత గొని యుల్రుజుతునితో బోరుట :-

కా॥ శేలన్ పెట్ట శరాసనంబు పెరియం , గిరించి సొబ్బలి య
వ్వేళన్ రాముని గాంచి మ్రొక్కి ముది , దీర్చుటందు మోరాహి పా
కాలిం గట్టుట సత్తపానతిను పై , న్యత్రేణి గావంగలె
కాలంబందున నోడినాడనను పే , రయ్యెం ద్రిలోకింబున

కా॥ ఈవే కిన్నానుండి నాశరముచే , నీదైత్య మస్తంబు నీ
దేవవ్రాతము పెచ్చు, ద్రుంచి పెను ధా , త్రిం జేప్పొచ్చున్ ధవ
రేవకార్య మడెట్లు సార్థిమగున్ , దీవ్యధనుర్ దట్కునే ;
నా పంకిం గల నింపియుం దొలగునే ; నాచెంబు సిద్ధించునే ;

క॥ ఈ సోకుఁ జంపనేనిన్ , నీ సేవాపలము నాకు , నెగడదు నికా
వానంబు చెందువాడను, నీకవమల పదములాన , మిక్కిము రాహు

తే॥ అవిన్ పెల్కలు విని యర , లలరినాడు జగములెల్లను మిక్కిలి , సంతసిల్లె
దర్శదేవరి మోచిచె , ఛిమ్మరాజు, పొంచి మించి యదను పరీ , క్షించుచుండె.

చ॥ అనముడు ముందరిసీత ము , చాఁబుజుఁదై రన తిమ్మఁగాంచి యా
దనుజ వరేణ్య మునువి వ , ఛంబుఁటం చొరచొన్న వాని వి
స్సవి కినువైన బుద్ధి బల , భాగ్యము లందితి పక్షింబులి
క్షేమ మొనరింప విష్ణుపును , కందుడు నీకిల సాచి యొమరే ;

తే॥ నయము సీగునట్ల యె , నెప్పుడునుదు , మోగి సొమిత్రీరదఁడతో , జింద మొత్తై
సంగడుడు రధ్య సింహంబు లడలిదడల , దొడ్చివెల్చె లంబము రా , ముందునూచె.

చే॥ శూల కుంత గదా వింది , పాల ములల, ముచ్చరాచిక సాదన , ములను వాన
కరణి గురిసి దైత్యుల హుం , శవళిం , మురంకొని లక్ష్యమెస పెట్టు , ముట్టినారు,

చే॥ లక్ష్యముని శిరి మోర ప , క్లము మున, పోనుంచె రాచె బుత్తి , వికరమట్లు
పలకెనెన చాలి తునియలై , పడ పదస్త, లంబు సాధన శుండ మ , యంబి యయ్యె

చే॥ ఒక్క కొడుగున నేయ , రోక్కింమున వేయ యరంబు లిరుసులు , విజిగి కూలు
చుగమలచచ్చసాధు , లులెదుండ్రు, పిఛిళిములునెవయు చా , రణములెయ్యు

తే॥ విజుగుఁజుట్టుమో వప్రిమల్ , విజుగువిండ్లు, విజుగునైందపములకాళ్లు , విజుగుకాళ్లు
విజుగు గొడుగులు చొడిగిచె , విజుగు మరజ, ఛెరి కాహళాచికములు , విజుగుచుండు.

చే॥ ఇట్టి యరదంబు లివి పీరు , లిట్టివారు, వాజులిట్టివి యిట్టివి , వాచనము
లనుచు నేర్పకుపగరాక , యపవి చిన్లు, కిన్నములుగిఁ దారాజయ , విజిగి కూరె

తే॥ తెగి శంబులతో వింగి , కెగసి చన్న, యవర కింబులు తండ్రి , యొడలయందు
పడియె జనకుల కేరములు , కొడుకులున్న, యరదములయందు విడిచయ , మందఁబడియె.

క రాసన యుత హస్త , సముదయంబు, త్రైవిక్ర రక్త ప్రాదంబులఁ , దేలియాడ
ములతో జలది సంచ , రించుచుండు, చొట్టపిలు ప్రకాశించు , చొప్పుదోఁచె.

నారాచములు త్రుంచి , త్రోయుచుండఁ, గెరలి పడు గొడుగులును పె , క్కెమ్ము లడిద
ం రక్తవాహినిలోన , మునుఁగుచుండు, పలు వగల జల పక్షిల , పగిదిఁదోఁచె,

మ్ము లమ్ములు విండ్లు , కైదువులును, సిదము లింధసములుగాఁగఁ , బడసి వీర
షా దృశ్యాన్ని నుడికి , పక్షమైన, ప్రేతములఁ ద్రీతితోఁ దినె , భూత గణము.

చక్రముల్ విఱుగంగఁ , గూఠఁగొన్ని, త్రాళ్లు తెగ గుఱ్ఱములుజాతీ , రక్త పంక
మునిఁగెను సారధుల్ , మ్రుందఁ గొన్ని, పలుగులిదె నరదము లిచ్చ , వచ్చు వగిది.

చుండు మణుల కాంతి , నెవని రక్త, పంకమునఁ బూడి యెఱ్ఱని , ప్రభలాచిమ్ము
కాయముల్ మారుతి , రాఁజఁబెట్ట, చుండు లంకలో భర్మ హ , క్కెమ్ములఁబోరె

చుండు హనుమంతుని, ప్రేరేచుచు వపుడు బాణ , వృష్టిం గురియన్
పొడిపొడియై భుని, దీఱ గ రావణికి నొక్క తేరే మిగిలెన్

కుకములఁ బూన్చినఁద, ములు రధికులతోడఁ గూడఁ , బుయిలోడిన వా
ని కుత్సించుచు నో, టిలక దనుజ విభు నుతుండు , పెక్కునఁ బలికెన్

ఇరువురు కూడి పోరెదరొ ; యేపున నొక్కరె వత్తురో ; చమూ
క్కరములతోడుతం దొడరి , కాలని ప్రోలికిఁ బోవఁజూతురో ;
యిరవుగ విచ్చగించినది , యేదియొ తెల్పిన నట్టి తీరునన్
మర మొనరింతు నంచలుక , తో నన లక్ష్మణుఁ డంత నిల్లనున్

అడిదమొ కార్ముక మొ మటి , యాయుధ మెయ్యది యిమ్మొ చాచే
నడిఁగొనిరమ్ము నిన్నెదిరి , ప్రాణము తీయఁ బ్రతిజ్ఞ చేసితిన్
జెడు తెరువైన మాయలిఁకఁ , జెల్లపు విక్కపు వీరమున్నచో
బడిబడి డాఁగ తెచ్చటికిఁ , బాణక నిర్వాము నీచ ! నాపుడున్.

జనకుని తమ్ములం దొలుతఁ , జంపిన రాముని వెన్నఁ జంపెడన్
కునిమెద నిన్ను మున్నుగనె , దోర్పుల సంపద మీఱ నట్లు లేఁ
కెనకి వధింపనేని దళ , శీర్షుని పుత్రుఁడ నైతి నన్న యా
సునతయు నాకుఁ దక్కునె ; జ , గంబులు దీనికి నమ్మతించునే ;

నాశరములకున్, లక్షణముగఁ జేసి నిన్ను , లలిఁ గూర్పునిచో
రించునె నన్నున్, లక్షణ నామంబు సార్థ , లక్ష్యం బగునే ;

వెల్వల పైన్యము, లఱిముతీ గావించు మీర , లడలుచుఁ జూడన్
దెబ్బది వెల్వలఁ, గొఱవడు మీ జీవములను , గ్రోరెద నవలన్.

ఉ॥ కాను బిరుంది దూషణుడఁ గాను బ్రీర్తుడఁ గుంభకర్తుడన్
గాను జగంబు గెల్పు దళఁ కందువి పుత్తుడఁ పీఠసింహుడన్
మానవులారఁ తమ్ములటఁ మా పితంబ్రులకున్ ద్వదీయమా
కోదేతమందు తిర్పముఁ సుద్దిగఁ జేయఁగఁ బూని వచ్చిరిన్.

ఉ॥ నాపుడు లక్ష్మణుం డను మఁ సంబునఁ దట్పణ చింత నూనితేః
చావఁగనున్నవారికిని చచ్చినవారికి నెల్లవారికిన్
నీవొనరించు వారికు నీకు విధిషణు డిన్న వాడిటన్
జీవన తర్పణంబు దయఁ సేయఁగఁ దద్వ్యసనంబు మానుమా.

పీ॥ అనుడు మనసు మందఁ ననురేంద్ర సూనుండు, పాలకడలిఁబోలి, పరవియున్న
యగచర వరులపై, సంగదుపై మారు, రాత్మజుపై లెక్క, కడఁగరాక
చిటచిటఁ బెటపెటఁ జిటియఁ బోవు మా, ర్గజముల నేసి సఁ గ్రామ భూమి
శరమయంబుగఁ జేసి, సౌమిత్రుపై రాసు, విభునిపై బెడిదంపు, విశిఖ తతుల

తే॥ నాటనేసి గర్జించె న, ప్పాట వాని, కార్ముకము మందలాక్రూరిఁ గాంచియుండె
గేదదోయి పెడింగాంచి, భేదరులును, అనిమిషాక్షంబుం గే, నదిమికొనిరి.

తే॥ లక్ష్మణుండు స్రుర్విష్ట బ, లంబువలన, వాని శిరవర్ష మడఁగించి, చ్యవరకె
వెడఁగువాని యనత్యవా, గ్భృందములను, ప్రాప్తివాకుండు నేర్చున, వ్రాల్పు వగిది.

ఉ॥ ధర్మము కాని హేతువు ను, దారుడు రాముడు గౌరవించుచున్
గార్ముక మెత్తఁదయ్యె దళఁ కంఠకుమారుని పైని; లక్ష్మణున్
వర్మముపోల్కిఁ గావ నెడఁ జాయక స్క్రూన నిర్చియుండె దు
ష్కర్మము సాధుకర్మమును, సంగంబుగము నాక్షిప గన్

ఉ॥ వాడి శరంబు లొండొకటి, వారకి కాకి జ్వలించుచుండుటన్
మాదెను శైలవర్గములు, మాదెను చాల్పగఁ జైతి మేడయన్
మాదెను సాగిరంబులును, మాదెఁ జరావర జీవరాసులున్
మాదెను దానవావళులు, మాదెను వానర నైన్య సంతతుల్.

మ॥ శరవిన్నంబు నడంచి లక్ష్మణుండు పం, చాన్యంబులన్ దెక్కిమున్
మురియల్ సేయఁ గళావిహీన రవిసా, బొల్పొది యింద్రారి య
య్యుచుంబందున నిల్చి శత్రు బల సఁ హారంబు గావించుచున్
మొరయించె చన చింద మంగదు ము, త్పుత్తున్ వెళారించుచున్.

కా॥ చించందొత్తి వాని కంఠము వి, చేపంబు గావించుచున్
జంచం బొప్పగ లక్ష్మణుండును దను, షంకరముంజేయ నా
నందాశ్రు బొలరాడి జిర్నగవునన్ గాతుత్సవంబుండు పైఁ
గం చెల్పన్ భువసంబు లెల్ల, బగులం, గర్జించి రవ్వానరుల్.

కా॥ జీమూతంబుల దాగె రావణి కడున్ , శీఘ్రంబునన్ రాఘవ
స్వామిం గాంచి సుమిత్రవట్టి యితనిం , జక్కాడకే వీడినన్
నేమం బింతయులేక వానరకళిన్ , విర్యూలమే పేయు వీ
పాముం బోలిన క్రూరుఁ ద్రుంచెదను నా , బ్రహ్మాత్మ యోగంబునన్.

మ॥ అవి పల్కన్ రఘురాముఁ డిట్టులను బ్ర॥ హ్మాత్మంబు నందించి యే
నిన లక్ష్మ్యం బెదిలేమి లోఁముల ని , శ్రేష్ఠంబు గావించుఁ గా
వున నశ్లేయుట పాడిగా దొక్కతై , పూర్వికన్ జగన్నాశమున్
బొనరింపం దగునయ్యఁ మొనుమన నా , పుణ్యాత్మ్యుడున్ మానుడున్.

చ॥ మొఱుగిన మేఘనాదుఁడును , హివతి పుత్రుల బావనంబు లో
నెఱిగి విరించనాప్తమునె , యేయఁదలంచి యదర్శయుక్తిఁ జా
గఱ యొనరింప వీకరణి , లావని యచ్చట వీడి లంకకున్
నెఱచిన చందమొంది కపి , వీరులు చూడఁగఁ బాతె నెవ్వడిన్.

చ॥ చదలఁ బురంబుతోవ వెన , జాణిన రావణి గాంచి వానరుల్
కదనము పేయజికి తన , కాళ్ళకు బుద్ధి వచించెనుండు స
మ్మదమునఁ గేకి పెట్టి రవ , మార్గము వట్టిన కీశవర్గమున్
బదవిడి చచ్చి యాడుచును , పాడుచు గెల్వి వహించె నుద్దతిన్.

చ॥ చిలికిన పానందరము , చెన్నునఁ జాలఁ గలంక నొంది కీ
కుల రఘువర్యులన్ దునుమఁ , జూచి విరాత్మకరంబు మున్నగాఁ
దలపడి వీడ గాఁ దలచి , దైత్యుడు పోవు తెఱుంగలేఁ యా
జలజ హితావ్యయల్ దనుజు , నంగతి యేమిటి సంగరవర్ధిన్

తే॥ వాహనంబులపైనుండి , వసుధకు దిగి , తూజ కారుక కవచముల్ , తొఱుగి విశ్ర
మంబు గొనిరి వాంఁకి ప్రితి , మంబు మెచ్చి , చదలనుండి వేల్పులు పూలు , చల్లినారు.

తే॥ కవుల కోలాహలము మంటిఁ , గలఁతవెట్టి నచట సుండుటకును విర్ర , రారి తొడగి
నలువళర మేయుఁకు నహ , నంబుసేయ , లేచివాసక్తెవడిఁ గ్రుంకె , తానుఁదపుడు

తే॥ అగ్గరిక బదరిము వేసి , యలసియున్న. దడములకు వలసె యత , కుడుపులేదు
కణఁకఁ దెప్పింపుమా విభీ , షణఁక యటంచు , జానకీజావి చేపె నా , జ్ఞాపనంబు.

తే॥ చిత్తమని తగువాంఁక , జేర్చికొనుచుఁ , గడలి దాటివనియె నొక్క , గడియలోన
దాతృకుల కలకాల్చి యెం , ద్రముఁడుఁ పిదప , రామచంద్రుండు లక్ష్మణ , స్వామిఁ గాంచి.

తే॥ ఒనర దివ్యాత్మములను వి , ధ్యుక్తవిధుల , నర్చనముసేసి యేయుట , యంచితచుగు
నరిగి వచ్చెదఁ బూజకు , నంతదనుక , పై న్యములఁ గావుమని రణ , స్థలివి వీరె

తే॥ జనకుఁగని యంద్రజిత్తాజి , జరగుటయును , వారు బ్రహ్మాత్మమును విడు , వంగనుంబ
దెలువ విశ్వేష్ఠుడై చేయ , దలఁచినట్టి , కార్యమెదియని తనుఁదళ , కంఠుఁ దడుగ

తే॥ చంపనెంచిన శత్రులఁ బంప పలను, గలుగ మానరుమంచు విఁజ్జలు వచింతు
అట్లుచేయట మానపు, లంకయరాకి, నలువశర మేయఁబూనితి, నయముతోడ.

ఆ॥ వార లెఱిగిరేని, ప్రత్యుత్తమున నడఁ, గింతు చంప విద్యఁ గింఱు వేర్చి
చేసి మఱుఁగునుండి, చెరు తిప్పోబలుల జీ, పముల జ్ఞాములోనఁ, దాపు టురవు.

క॥ నను వారు మఱచునట్లుగ, దనుజ వికర మంపుదేవి, తరువాతనె నా
పని తడలే ముగియునన, ననియె మహోదరునితో ద, శాన్ముందు వెనన్.

క॥ హేరాకారులు త్రికూల, భారు లకంపనువి దొట్టి, దైత్యగణముతోఁ
బోరిరిఁజని నర వానర, పీఠుల జీవములఁ గొల్ల, పెట్టుము తిడిమిన్.

తే॥ గొప్పమాయలు వన్ని ర, షోగణమున, కిమ్మగఁగ గాఢాంధకా, రష్ట్రగూర్చి
సంగరస్థిరామల, జ్ఞులులఁ గూర్చి, నాకుఁ దోడ్పడి పెక్కుమ, స్మిలఁగొనుచు.

తే॥ అనుడుఁ ఎన్నెప్పుడింపున, యనుచునున్న, హింతుచున్న మహోదరుఁ, దెక్కఁదేరు
కొండఁజాట్టిన గొరుల, కొమరు దార్చి, సోఁకుమూఁక దైత్యాన్వయఁ, జాట్ల చెడఁ.

మహోదరుని యుద్ధము

తే॥ కన్నుమేసి దూరము కరి, ముటలుపోయె, బరుగువాఁడఁ దేరులు లెక్క, పక్కలేక
క్రోధ యవ్వమహాంబయి, తోచె నుభట, పర్ణిమా నేలయీవిన, పగిది నుండె.

తే॥ సాధనములును వికతదం, స్వర్ణము భూష, జములు వెన్నెల రెండలు, క్రమము చెడక
కాయఁ గోదెల గుంపుల, కరణి నడచె, దైత్యగణములు కలనికి, దాత్రి యవర

తే॥ క్రిక్కిరిసిన బెక్కెంబులు, నిక్కి గగన, మెల్లఁగవ్వచు గాలికి, మెల్లఁ గవిచి
జలదిములు పలవల రాలఁ, గలఁచివైచె, నజాని కన్నులఁ గప్పెను పజము రేగి

తే॥ ద్విరదపర్వతములనుండి, దిగుచునుండు, మదయురంబులుహయ ప్రేన, మహితములయి
వెడలి యడవుల తరుళిలా, వికలిఁ ద్రోచి, కొనుచుఁ బాటి కలఁపొయె, వనదియందు.

క॥ మెఱపులు మెఱసెను పెదవులు, గొలుకు కఱకు సోఁకుమూఁక, కుడిచేతులలో
నెఱసిన యాయుధములు నెఱి, గఱకఱ మిడుఁగులుల రార్చి, క్రందుకొనంగన్.

తే॥ అసురవిభుడు పంపిన చతు, రంగ బల గ, ఇంబు లంకాపురంబు ద్వా, రంబుమెల్ల
వెలివిడట చూడఁ దొల్లిన, భిజలమెల్లఁ, ద్రావి తఱిచూచి వీడిన, తపసిఁబోలె.

తే॥ శంఖ కాహళ భేరికా, న్వనము వీర, వినదమును గుణరుతి రర, నేమిరవము
గీఁకలును నకిలింపులు, తెరలి లోక, గర్భవలె నడంచుకొనె జ, గంబునెల్ల.

ఉ॥ సేనముమ్మరముగఁ గలను, చేరె బలగబ్బించమున్
బూని యతిశయించి చాపె, బోరుసేయ దైత్య సం
శానమేయు సంపగములం, దరుల గిరుల స్థుచున్
వానరారి, కివిసి తెరలి, వారి కడఁక మాచిచెన్.

ఉత్సా॥ శిలంను గుజిచూచి వైచి , చెలఁగు కపుల తాతికిన్
నలుగు రైదుగురుగ నలఁగి , నాశమైరి రక్కసుల్
కలభములు గుఱాలు గూరె , గఱకుపోతు కైడవుల్
మలయదాతఁ గీశవయము , మడిసి పడియెఁ గుప్పలై .

ఉత్సా॥ పరకు ఖౌ మునల భింది , పాల దండ వలయము
ద్గర మునుండి కుంత ఘన గ , దా వృషత్క పాశ తో
మర వికాయములును మించి , మర్కటములు వైచు పెం
దరుల గిరుల నెగ్గుచేసి , ధుఁజేఁ త్రోచెఁ గీతున్ .

ఉత్సా॥ మెఱుగు టాయుధముల నొడవు , మీఱ వైవఁ బునగముల్
కఱకు పోతు మూఁక యెదుటఁ , గడఁగి నిలువ నోవమిన్
వెఱచి పాతె రక్త నదులు , పీను తిప్ప లడ్డమై
తఱుమ వీలు గాకపోయె , దైత్య జనుల కయ్యెడన్ .

తే॥ సమర భూమి మరణించి , యమరభూమిఁ గొచ్చి వేలుపులైన కీ , కులను గూడి
చిర మఖిలసింహు కోడల్లులు , చల్లె ననుచు, నలమికుని తిరిగిరి మేన , కాదు లెలమి

తే॥ క్రూర హింసయే నైజమో , గుణము గాఁగ, ధర్మమార్గంబు ద్రొక్కని , దనుజవరుల
మేటి సురులుగఁ జేయి సౌ , మిత్రశరము, కంఠఁ బావన వస్తువో , క్కండు కలదెఁ

తే॥ విక్రమంబున నూర్మి కా , విభుడు దురము, నలిపి యాహ్వాత్రమున దైత్య , సంఘములను
స్వర్గమున కంఁ నచ్చట , స్థలములేక, వింగియెల్లను వారయై , విండినారు.

అంజనేయుండు కుంభకర్ణుని పజ్రదండము గొని దైత్యుల నుఱుమాడుట

క॥ అమరులఁ దిశిమి న యది లో, కముల నలఁచినదియుఁ గుంభ , కర్ణుచేతన్
సమంతుల వెలయునది యగు, సువహిత దండమును వాయు , సూనుడు గొనియెన్ .

ఉ॥ మేరు సమానదీరుడు న , మీర కుమారుడు వజ్ర దండమున్
దీరుగ హస్తమందున గ , దించి మహోద్ధతి విక్రమించె దు
ర్వాం కృణును రేతుఁడొ వ్ర , భంజనుఁడో లయకాల రుద్రుఁడో
వాంఛి కోప భీకరత , వచ్చిన కాలుఁడొ యన్న కైవడిన్ .

క॥ వీరుల శిరింబులపై, వారణ కుంభముల మీఁద , వారుచములపైఁ
దేరులపైఁ జెలరేఁగెను, మారుతి యెల్లెడలఁ దాన , మలసి హరిక్రియన్ .

క॥ అడరిన వారల నగ్గము, పడువారల నలఁచి త్రొక్కి , బవరపునేనన్
గడు భీభత్సం టొనరిచి, పొడవడఁచెఁ ద్రివిక్రమేకు , పోల్కిఁ జెలఁగుచున్ .

చ॥ కనుల శిరంబులం జెదరి , కాంతులు చిందిన మోక్తికంబులన్
దిరమగు మేవి కఱ్ఱ వడి , డేర నభంబును దాతు నున్నతిన్

బరిగె మరుత్తురుండు లయఁ వాయువు పీపగ ఋక్షజాలముల్
 రిరిటి విడుండు సంతతము . తారెడి మేడపుమాడ్కి నొప్పుచున్.

చ॥ బరితపుగేల దండమును , బాధముగా ధరియించి మేదినిన్
 బలముగ మోడు దాడునను , బాదుడు దైత్యులు చాచకట్టుగన్
 నలగి ధరిత్రిఁ దాటగ గ , ఇంబులుగా రథ దంతి వాజాలన్
 నరినరి సెట్ట నెట్టగ నొ , నర్పి చలం దెసలార గర్జిలెన్.

క॥ నడులై న శోడితంబున, మద గటముల బురదచేసి , మారుతి కాంన్
 మదయుతులం దాటించుచు, మదమెత్తిర దిగ్గజంబు , మాడ్కిం దిరిగెన్

ఉ॥ కోదెం చంద మొంది రథ , కుంజర వాజల మీద వచ్చుచున్
 బోడిమి చూపి పెక్కురణ , ముల్ పొనరించి జయేందిరా సరిం
 గూడిన వారిన్ చినుజ , కోటుల దండముతోడ మోది యిం
 కేడది లంకె లంకె యని , యేదైటఁ బంపెను స్వర్గ సమకున్

ః॥ తానుపుత్ర కుముద సిం , చనన జాంచి, వద్దజాంగ దాదులు రణ , వనిని చొచ్చి
 దైత్య సేనావయోధిలో , రివిరి యాడు, చుండి రెటుంగక రమతోన , నొకరి నొకడు.

తే॥ లెక్కలేని రిక్కినులను , పిక్కినంత, వజకు దుక్కిదుమారంబు , నెఱయఁజేపి
 యుగ్ర సుసింహుక్రియ లేగి , యున్న గారి, పట్టి యారణ్యస్థరి నకం , పనువి గాంచె.

హంసుమంతుఁ డకంపనుం జంపుట

తే॥ గాడిదలు వేయిపూన్చిన కనకరథము, పైని విలుపూని వెలుగొండ , దానవుండ
 కంపనుండు పూర్వమున జగ , తక్కుంటుండు, తారకుండు కుమారుడే , దోరినతఁడు.

తే॥ ముగరు మూర్తులు మమవుండు , మొనసినచ్చి, తాకినను ప్రాకములగొను , చుట తనము
 గలుగు నీకోతి కనుచు న , కంపనుండు, వీనిఁ దెగటార్చుగా నేది , వెరవటంచు.

తే॥ అద్దపడకున్నచో రాక్ష , సాంకకుఁడయి, ఎనుమతి పెత్తెత్తిముగఁ జేయు , వాడు వీడు
 చంపవలయున యనుచు న , కంపనుండు, దర్పమున నంపవానతో , దానెల్లె.

తే॥ మొగులుతో నగ్గయును గారి , తగులువగిది, బలముతో నకంపనుండు త , న్నలమునంత
 వజ్రబాహుండు మారుతి , వజ్రదండ, మమరఁద్రిప్పెను దనుజ మ , ధ్యంబునందు.

అ॥ అసురు లేచి యేసి , విసరి పొడిచి త్రెంచు, వీరసాధనములు , విఱిగిలాల
 దనుజ తనువు లారల , దండంబు ద్రిప్పుట, హనుమ కవుడు చాల , నంపునడియె.

అ॥ విలయ పవన హతికి , వీఁగని మేరువు, కిరణి విలుచు హనుమ , కజకుసోఁకు
 మూక చూచుచుండఁ , బోకార్చెఁ దుంగమా, తంగ కురగ రథ క , దంబకముల.

అ॥ నేడు వీని సురల , నెలవున కవివి రా, మవుల నోర్చి పంక్తి , కంధరునకు
 జయము గూర్చి యమర , జాం కష్టముల, విలుపువాడ ననుచు , విక్కి యసుర.

అ॥ కటము లదరఁ బండ్లు • పటపటఁ గొఱుకుచుఁ, గనులఁ బొగలు నగ్ని • కణము బురల
రధము తోలఁ బంచి • రాక్షస వీరుండు, హనుమఁ జేరుచుండఁ నతఁడు చాచె.

అ॥ పిరుగు గముల యట్లు • మిరుఁగుఱుల్ తెఱఁకుల, రాల్చునవి సురాళి • రక్తములను
చవి యెఱింగి నట్టి • శరరాజముల నకం, వనుఁడు హనుమ యురము • వగులనేపె.

అ॥ వాతనైత్తు • రొలుక వాయుపుత్తుఁడు సొమ్మ, పిల్లి యంచుకంత • పేపులోనఁ
దేఱి తీరితోడ • సారధిఁ జదిపిఁ గా, దీదలఁ ద్రొక్కి త్రొక్కి • ప్రిదుల నలచె.

అ॥ వీనితోడఁ బెనఁగి • వింటితో గెలుచుట, కడిది యనుచు నయ్య • కంపముడు
విశ్వకర్మ యొనఁగు • వీరదండము కేలఁ, గొనుచు దూఁకి చాచె • హనుమనైకి.

క॥ ఇరువురు గుడియెడమలుగాఁ, దిరుగుచు రాముచును పొంచి • తెగువగు వెరవుం
బరికించుచుఁ బాయుచు బడిఁ, దఱియుచు దండములతోడఁ, చాకిరి పెలుచున్.

క॥ తడవిరి తట్టిరి విక్కిరి, యడఁగిరి వ్రేసిరి తొలంగి • రాప్పిరి భుజముల్
మడిచిరి విడిచిరి పొడిచిరి, కడిమిని ప్రకటించి నమము • గాఁ బొరిరొగిన్.

తీ॥ కల్లతోపైరముంగొన్న • గాడ్పువట్టి, యంజనాద్రిశ్లోఁబగగొన్న • యసురయురముఁ
చాచ దండంబుతో చాచి • దట్టినైచెఁ, గాని వల కేలు తువిఁగి రం • గమునఁబడియె.

తీ॥ తలరియును పిఱుతివియ • దైత్యుఁడంత, నెడమచేతఁ బావవిఠొము • పొడిచెఁ బొడువఁ
బోటు వజ్రగిరిం చాఁకు • వాటమగుచు, దనుజు కేల్పొచ్చె మారుతి • కినిసి రేఁగె.

ఉ॥ దండధరాభుఁడౌ హనుమ • దండధరుండయి విస్ఫుర ద్భుజా
దండ విహీనుఁడై కరము • దండ విహీనత నుంబఁ జూచి యు
ద్దండ భుజాంతరంబు భుజ • దండముచే వడిమోఁద దైత్యుఁడున్
గండలతోడ శోణితము • గ్రక్కెను త్రాగుచుఁ గ్రక్కు తె వడిన్,

తీ॥ పిదప నాచేతితో గూల • లదరమోఁది, వాని వీరనాకమునకుఁ • బంపునంత
హనుమనిం గని సింగముం • గనిన హరిణ, వితతి యట్లు లసురసేన • విరియఁబాటె.

పంచ॥ అకంపముండు గూలఁగా ను • రారిసేన ప్రూలఁగా
అకంపితాంగులై ప్లవంగు • లార్చిపేర్చి యాడఁగా
నకాలకాలుఁ బోలి లక్ష్మ • జాఱ్యుఁడేయు తూపులన్
వికావికల్ గడించిపాటె • వీరదైత్య సంఘముల్.

మారుతి లక్ష్మణుని వెదకుచుఁబోవుట

తీ॥ దీరుఁడగు లక్ష్మణుని వింటి • నాతిమోఁత, విసవి కళన నెవ్వరి కేమి • పొనరెనొక్క
కదనరంగంబునందని • కరువలి సుతుఁ, దెడఁదఁ దలచి కొందలమందె • వింబ్రవడియె.

తే॥ దివిజసేనలో నాగ్నేయం , దిక్కునుండి అంగదుం దేరు యోజనం , లరిగియుండె
వాని ఎవ్వల నుండెను , బాసునాను, దక్షని బాకిల లక్ష్మణుల , దడరుచుండె

తే॥ ఒకరికొరికి నారేన , యోజనములు దూరమయ్యెను కపులకు , దురమునందు
వీటిపైఁ బాచిన సేన , వెగిడ లక్ష్మణునకు హనుమకు మూఁడుయోజనములుండె

తే॥ లక్ష్మణాఖ్యుని గను నది , బాసి తన్ను పురికొల్పఁ జందమారుతం , నరణిఁ జనుచుఁ
జింత వీడంగఁ దిగు యుద్ధం , చిహ్నములను ఖాన్పిటిని గాంచి మారుతి , కొంత రనిసె

తే॥ దంతి దండముల్ చత్రబృంధం , దములు రత్న హారములు ఘోరవలెఁ ద్రుకు , నాయుధముల
కలిస పడవిడుచుండు దక్షిప్రవాహం ములనుకొంచెను మామమయం , సలములంధ

అ॥ ముట్టబోరు పగఱ , మూకపై వైచిన శరచయంబు శీర్ష , నమితితోడఁ
జదలఁజేరి మరలఁ , జెదరి శిలావృష్టి పగిదిఁబడుచు నుండు , వానిఁగాంచె

అ॥ దనుజులేయు నాయు , ధములు లక్ష్మణశర విశితి వలన విటిగి , ప్రకరరము
తోడ ఋక్షచయము , దొరల్పినాచందానఁ బ్రభలతోడ నురలి , పడుటగాంచె

తే॥ ఎడపడక సుమిత్రానుకుఁ దేయు విశిఖ బృందమెల్లెడఁ దాచుయై , బేసకంటి
ఘన జటామండలంబనఁ , గ్రాలువాని నంజనాసూనుఁ దయ్యెడ నలరికొంచ

తే॥ మేనిపై రక్తదారలు మేపుకొనఁగ నంధతమనంద రేయిరా జని యెటింగి
కాలమెత్తిన దీపపుఁ , గంబములనఁ దనరి తిరుగుచున్న కబంధ , వనముఁగాంచ

అ॥ పీఠపరులు వడియఁ దేరులు కరులును హరులుఁ గాకు నొవ్వఁ , బరుగువాటి
రక్షలేని రాజ రాజ్యమందలి వ్రజ వలె నశించుచుండు , వానిఁగాంచె

తే॥ అతిశయంబుగ లక్ష్మణుఁ , దడరి బోరిఁ గలనఁ గూరిన క్రూరరాక్షసుల రక్త
సాధన శరీర తతులను , సాగరవన పర్వతంబులఁ బాచని పరఁగఁగొంచె

తే॥ విలయవామువునలె నేగి వెదకిరుదిర వాహనుల దాటియండక బాహు మగె
నగలె ననఁదగు సౌమిత్రి , యల్లెనాదు విని ముదంబున హనుమ గ , ర్జనముసేసె

అ॥ ఎల్లవారిసేను , మెఱుంగొగ నగునని హనుమ దాని వినకుఁ , రైసయంత
విజయశీరి రాజ వీరుండు సౌమిత్రి యెలమిఁ గోగిలించి , యిట్లుఁబనియె

అ॥ ఎక్కడ నున్నవారు కపు , లెక్కడ నుండె దినేశ పుత్రుకుం
దెక్కడ వారి ముద్దుకొడు , తెక్కడ తక్కినవారు సేనలో
నొక్కిటియేని యేవెఱుంగ , నొయ్యన మారుతి , తెల్పుచుయ్య యె
య్యెక్కడ నేమియేమి ఘటి , యించె వినంగఁదలంతు నెవ్వడిన్

తే॥ రణముఁబోలెన్ద్రవ్యాక రణముదనుజ గణముకూవరణము మేర గాంచుహనుమ
యతని పలుకులు విని యిట్లు లను దురాన నొకరి నొకరు గానరు నుంతి యునునిజమ్ము

తే॥ తెలియఁదగును పాదుంబొందు , గఁదనపు చెయఁదగుదురక్కసి మాయ , చొరలెల్ల
దొడరి పాకువతమ్మునఁ , దొంగఁదోల విడు సేవకు లెల్లరు , విహ్ను గాంతు

తే॥ అనుదు పొమ్మితి రెన్నయ్యఁ, ననుచుదాను వితునిమది మ్రొక్కి కరమును , వింట గూర్చి
పాకువతి మంత్రము పఠించి , హాపులవయి నేయ నయ్యత్పరాజును , జేయమగుచు

తే॥ అడరి పెడరుటదిలఁ గాల్పు , నగ్గివోలె నేడుఁబడుచున్నపులతోడ , నెల్ల దనుజు
గణము వీడకొక్షుములోఁ గాల్పిస్తచేఁ దొంగ్రొవిరుదును కవులకుఁ గఠఁకువడఁగె

తే॥ పాకువతముచేఁ బెనుమాయ , నాశమందు తెఱిగి యమ్ముచోదఁదెదవి , ముఱుఁగునదయి
ప్రమము తొలఁగంగ నకలాన్లు వరేగు లరిరి పాదునోడును పొట్టిబాఁ , గూడినారు

తే॥ కవులలో నెవ్వరును నొవ్వి , గాంధ్రకునికి శంకవిధి పొమ్మితి హ , ర్నమ్మునొందెఁ
జాట్టి యార్పిరి వ్లవగు ల , శ్చుకతమీట సురలు ఎరులను కరిసరి పొంపులేక

క॥ దూతధా నశకంక్షనకుచి ప్పిఱుఁగుదుఁ దెలువనతిఁదు , విజమ్మయ్యైన వి
ఖ్యాతమగు పాకువతమున నా తెఱుఁగయ్యె నని వయక , నగుఁగా కనుచున్

క॥ తనయనకుఁ దెలుపుడన నేఁచవివారలు తెలువ నకఁదు , చక్రితుండగుచున్
హనునుఁడు విభీషణుఁడు చచ్చి తనయంఁదినకుంజు లెవటఁ , దగిలి రవంగన్

ఉ॥ రాముఁడు సంగరవల్లికిఁ రాదొకకొండను చేరినాడు మా
యా మహిముండు వీడు ఎన , యయ్య చనాబుల తోగిరంబుకై
యీమహి దాటిపోయెఁ బడ , మేళ్ళరు నత్తము వీడు మున్నుగా
వోమమునందు దాఁగెను మ , హోదరు దియ్యది వార్త నాచుడున్

చ॥ ఇది యదనంచు నెంచి దను , జేంద్రనుతుం దొకమట్టి జెరి యా
పదపడి బ్రహ్మరక్షసులు పట్టగఁ బోర్చుడఁ బూచి వేరిమిన్
ఎది గులు నేయి నూపులును , చియ్యయి నల్లని మేఱ నెత్తురుం
జిడుముచు శాస్త్రయుక్తముగఁ , జే ముగించెను శ్రద్ధపెంపుచున్

తే॥ దహనకీలుల మంచిగం , దంబుతోడ వలదిరిగి కుభసూచన , వలలఁజేయ
నహజ దుర్గుణనిధి యగు , శక్రజిత్తు జయము మనదని కడు సంత , నమ్మ లే

క॥ మాయావిమెటి శంబర మాయం బిరించి గగన , మార్గమ్మున దై
శేయులె కనరాకుండఁగఁ జోయి యడఁగె మొగుతులందు , పొంచి యదనుకై

క॥ అత్తఱి మహోదరుం దొక ప్రొత్తి మతక మూచి యింద్ర , కోలము గొని యి
న్మత్త చతుర్దంతి పయిన్ మొత్తము వేలుపులఁగూడి , మొనపెనుపోరన్

క॥ దనుజు లమర వేషంబుల మనుజులతో వనచరేంద్ర , మండలములతో
నవిసేయఁ దొడఁగ భీతి కనుకని వైవ్యంబులెల్ల గడగడ పడఁతెన్

క॥ వెలిగొరు నెక్కి యింద్రుడు, వెలలె రణమునేయ మునులు , వేల్పులు మనతోఁ
జలమాన హేతువేసుని, మలగిరి వానరులు దిగ్భ్ర, మంబున గృహకన్

క॥ రాముని తమ్ముడు హనుమని, మోముంగని మునులు సురలు , మోహరమున రా
నేమి కొలుగామి జరగెనొ, సామీరీ తెలుపఁగలవె , శక్యంబేనిన్.

ఇంద్రుణ్ణి లక్ష్మణునిపై బ్రహ్మాస్త్ర మేయుట

క॥ అని యడుగుదుండు తఱి రా, వడి నిర్మానుషము నిష్పల్ల , వంగం బగుఁ గా
కవి బ్రహ్మాస్త్రం బేసెను, కవి వేల్పులు మనములందు , కళవళపడఁగన్.

తే॥ పులుఁగులట్లు వెలుఁ గుల , యలుఁగుగములు, లక్ష్మణుని మేననాట వి , ల్వరముతప్పి
తెలివి తొలఁగంగ మత్తేర , మిలను పడిన, చందమున సొమ్ముపిల్ల యా , స్థలినివ్రాలె.

తే॥ ఇంద్రుడిట్టి యకార్యంబు , నేలచేసె, వీని నేనుఁగుతో నెత్తి , విసరివైతు
ననుచు లేచిన హనుమపై , నలుఁగు లదర, నలుగులంబడి యాతండు , నవనివ్రాలె.

తే॥ కనకగిరియందు మోదుగు , ననిచివట్లు, నెత్తు రొడలెల్ల బరవంగ , విశిత సాయ
కములు నాటటచేఁ దెల్పి , కలఁకవాట, నెంపు దప్పి బాస్కరసూతి , నేలవ్రాలె.

తే॥ పిడుగుసాటచే మగసింగ , ముక్తిగినట్లు, పొలుపుచెడి వాలిసూనుండు , పుడమివ్రాలె
జాంబంతుని కనుల వ , క్షమునఁ బెక్కు, కోలరింట నాతఁడు రణ , క్షోణినొలుఁగె.

తే॥ వేయికరము దారమువొచ్చి , దూయునంత, నలుఁడు నచువర్తి ముఖవర్చ , నంబుచేసె
ముదితుఁడై వచ్చి యుండు కు , ముదుని పిల్వ, నాకఁ దాతని వెనువెంట , నరిగినాఁడు.

పీ॥ ఋషకుండు స్వర్గపు , రింజేరె నీలుండు, రంభతోఁగూడంగ , రానేగెఁ
బెద్దనిద్దరచెందె , వినతుండు మైంద ద్వి, విడులు నాకముచూడ , వెడలివారు
కేసరి యహమును , వేసరి వీరెను, గవయుండు భూమిని , కొఁగిలిం చె
కతబలి శతమలు , నన్నిది కరిగె ను, పేణుండు కైలాస , శిథిలిజేరె

తే॥ గంధమాదనుఁ దూర్వకి , గయనేగె, డక్కి వానరులెల్ల న , త్రములు గ్రువ్వఁ
బ్రజ్జచెడఁగఁ బ్రాంబులఁ , బాసినారు, వత్రివైరి బ్రహ్మాస్త్రంబు , వైరుతతన

తే॥ దేవమందరుల్ వ్రాలి వి , ద్రించుపోల్కి, భూమిపైబెద్ద ప్లవగ న , మూహమపుడు
క్రమ్మి రక్తమెల్లడలఁబ , ర్వఁగఁ బ్రవాళ, వనముగం క్షీర వాళి , పగిదిఁదోచె.

తే॥ కపులు స్వర్గంబుచేర వే , లపులు గాంచి, యతిధివ్రాజ లొనర్చి య , నాచుయంబు
లదిగి యలరించి పడపడి , యవని కిపుడ, పడఁడనుచు వేగ బలవంత , పఱచినారు.

తే॥ అర్చనంబు చేసితిరి బ్ర , హ్మాస్త్రమునకు, మీరు మరిణింపఁదగినట్టి , వారుకారు
రామదాన దాసులును క , ర్మములఁగట్టు, పడక స్థిరముక్తి వరియించు , వారు నిజమ .

క॥ మాకార్యం బొనరించుపొంచె భువి జ , న్మంబిదియున్నారు మీ
రా కాకుత్స్థుని తోడు వీడకుండు మీ , ప్రాణంబె మాప్రాణమున్

మీకే హానియులేదు రాముకొఱకై , మీ జీవముల్ వీడుటన్
మాకు న్నాయకులైతి రాకతన మా , మర్యాదలం బొందుఁదీ.

మ॥ అనివారల్ పరిచర్యచేసి రిట జ , న్యక్షోజి సౌమిత్రి కా
నన సంచారులతోడ నీర్ణ ధరణి , నాదుండు రాఁదయ్యెఁ దా
మనఁగా నేర్పునెయంచ వింద్రజితుఁ డు , నృత్త ప్రలాపంబుతోఁ
జని లంకేకున కంతయుం దెలువ నా , శంకించి వాడిట్లనున్.

ఉ॥ రాముఁడు చావలేదు గద , రా జయమెట్లగు వీకు నన్న ను
ద్దాముఁడు మేఘనాదుఁ డనుఁ , దండ్రీ ! భయంబున రాఘవుండు సం
గ్రామధరిత్రి వీడె నెటు , గాంచినఁ దమ్ముఁడు మిత్రవర్గమున్
భూమివి కూలియుండఁ గవి , పోడిమి నిల్వఁగలాఁడె దిట్లయై :

తే॥ అని సమాధానపఱచి లం , కాదిపతివి, తనగృహంబునకేగె రా , వజీ మహోద
రుండు తన యింటికేగె వీ , రుండు రామ, భూవరుఁడు వేఱువోఁ బివి , పూనియుండి

శ్రీరాముఁడు మరలివచ్చి పాలికలనిం గాంచుట

మ॥ కరవంకేజము లెఱ్ఱవాఱ నిలుకన్ , గల్పోక్తరీతిన్ మహ
శరణాంబులఁ బూజిసేసి యవలన్ , సంగ్రామ రంగంబు గాం
చు రహిన్ జీఁకటిఁ దోలఁ జేకొఱవిగా , శోభిల్లు నాగ్నేయమా
శరముం గైకొని వచ్చి కాంచెఁ గలవన్ , సైన్యస్థితిం దత్తఱన్.

చ॥ శవమయమైన రంగమును , సంశయ రోష విపాద దిగ్రుచుల్
మిపులఁగ నొక్కటొక్కటిగ , మీఱఁగఁ గాంచుచు రక్షణంబునం
దపులక యప్రమత్తులయి , తారీయుఁ దాఱిన కీశరాజి రా
ఘవుఁడట నొక్క నొక్కవిగఁ , గాంచె మహాకులి కీక్షణస్థితిన్.

కా॥ సుగ్రీవుం దన కన్ను దాచరల న , శ్రుల్ గాఱ పీఠించి యీ
ప్రగ్రీవంబిటు వ్రాలఁగాఁ దగినదే , తావింపఁగా నుచ్చ న
వ్యగ్ర స్వాంతముతోడ నవ్వలన వి , ద్వద్వద్వద్వ భక్తావన
ప్రాగ్రీయున్ శ్వననాత్మజుం గనియె నే , త్రంబుల్ కుమారిల్లఁగన్.

మ॥ వనదించఁటి విశాచరావకుల గ , రృక్షోభముంజేసి యీ
జనక జ్ఞానిభు పుత్రి పేమమును వి , జ్ఞాపించి నాప్రాణముల్
తనియంజేయట యిట్లులొటకో ; మహా , ధన్యాత్మ , వీవక్షమున్
దనుజ క్రూర శరంబు దూసి చనియెం , ద్రాచోర్పె నాగాంతతన్.

మ॥ మును బ్రహ్మాద్యమరుల్ మునీశ్వరులు న , మోదంబుతో నిచ్చు దీ
వనలున్ జానకి యిచ్చు దీవనలు వి , ర్వ్యర్థంబులై వీటఁదో

సన దీజంబుల చందమె చెడియె నన్ . నేవించి నాకొందు వి
దను పాపంగలవాడవై పడితె నా . దొర్పగ్గ సంచ త్తిచే :

క॥ రాజ్యాంతే నరికంధ్రుప మ్మనెడి వా . ర్తన్నేగ్నియున్ తోటిన్
రాజ్యాంతాక్షను తగిడిఁ జుంపుకొని యా . రణ్యంబులం జొచ్చియున్
బాజ్యంబైన జటాయు డీవముల వే . దోకార్పిరిన్ బ్రాహ
ప్రాజ్యశ్రీ నను దొందునే : యచిర దా . ర్పాగుండ విక్కంబుగన్

ఉ॥ అన్నను చంపి తమ్మునకు . నానపిరాళ్లు మొసంగినట్టి యే
నెన్న సనుస్తముం జెఱువ . నెంచిన వాడన యైతి మీకింన్
బన్నము గూర్చిరిన్ భువన . బారముగా బ్రదుకంగఁబట్టిరిన్
బన్నుగ నందు నవ్వలికిఁ . బాబుగఁజూచె మనంబు కండఁగన్.

మ॥ వృషవరంబునఁ గోదెమాడ్కిఁ దనుపై . వీక్షింప నొప్పారు హ
ర్యవతున్ వారికుమారుఁ జూచి కతు న . ర్వేదించి దెందంబుగన్
విషముం దిన్న విదిం దపించి యిఁక నే . విల్లంది నిల్చుండి యి
వ్వషమావస్థను మాన్పలేనయితి నా . విక్రాంతులం గాల్చినే :

-: శ్రీరాముడు లక్ష్మణులంగని పరితపించుట:-

అ॥ అనుచు నెరిగెనే . యది సంపశయ్యపై . వీగ గములు మేన . మూఁగు కరణ
విశిఖతతులు గ్రువ్వఁ . వశమజి యహికాయి . పగిదినున్న తమ్ము . నొగిలికాంచె.

అ॥ ఎడఁది యుడికెనొడలు . వడఁకెఁ బిడుగుపాటు . వలనఁగూలు తరువు . పగిదిఁ బడియె
గడియదాఁక నూర్చు . విడువఁ దేమెఱుంగఁడు . కాల్చిచేయి పనులు . కదలలేదు.

ఉ॥ తమ్ముని కౌగిలించికొని . భారణీ ప్రాచీర తమ్ము నెమ్మదిం
గొమ్మని పల్కవారలును . కొందఁమందకు మన్న వారలున్
లెమ్మని పల్కవారలును . లేవొక మిత్రుఁడుఁ బ్రాయుక్తుడై
యమ్మహి లేడ యొంటి జని . యంగద నెవ్వఁడు తీర్చువాడొకో :

అ॥ మొదెములు పికావ . ములు బూతములును న . క్కలును పతుల నెదఁక . కామినులును
మిగిలియుండెఁ గాని . మేనఁ బ్రాణములున్న . వాడొకండుఁ గాన . రాదు కలన.

అ॥ అమరసతులు వగచి . రమరులు వెగలిరి . మహితజగము విష్ణు . మయముగాన
రాము చింత గని చ . రావర తతియేద్యై . నేడ్యకుండు నెది . యహమునందు :

అ॥ నలువ మోము వాడె . దలవ్రాల్చెఁ ఒకుపతి . బంధుచింతి దెలిపి . పలముగలదె .
పగయు వెక్కియేద్యై . బాపదేవత యేద్యై . దుఃఖమయముగాఁగ . దోచె జగము.

అ॥ ఇంచుకంత తెలివి . నెనసి శ్రీరాముండు . కనులు తెఱచి యనుజు . గాంచి కాంచ
దివముజేరె నింక . దిరుగఁ దనుచు నెద . బొగిలె నొగిలెఁ గ్రుంగె . బ్రుంగె ద్రుంగె

చ॥ ధరణిః దృఢంబుగాఁ దలఁచి • తమ్మున కిచ్చితి దండ్రి మాయచోఁ
దెరలకయంటె జానకయీ • దెప్పరమందఁగ నోర్చియుంటి నొ
క్కరుఁడవు నీవుగల్గిన ను • ఖమ్ము నను నముఁ గల్గినంబు నీ
కరణవి నెప్పుడిదో చనఁగఁ గాఁదగజే విను వీడియుండునే? యర్థః ॥ ౬

౬॥ తల్లియుఁ దండ్రియుం దవముఁ • దమ్ముడుఁ బ్రాణుఁడు నంపదాల్చినా
తెల్లను నీవకావెఁ యెదిగ్గయేగిన నీవు • యాఁడవండు నా
యల్లమునం గుమారింక • యుంటి నను నము నేఁడువోయే న
నొల్లంప యేమిఁ కాదు కాదు • నుద్ర శలా కశనాత్ము దేనకాఁ

చ॥ ప్రాణమయమైన కాంచముఁ • ప్రాణముఁ గానము చావకుంటి నా
కణిక యదెట్టిదైన నగుఁ • గానల నన్నుభజించుకవముల్
తొణ రక యోర్క యోగరము తూఁగును మావఁ దీరచాత్తఁ యీ
రణభువి నేటికిఁ బు విను • రం గాన నేటికిఁ రెమ్మ నాయనాఁ

౬॥ ఎండకు వానకోర్చి శ్రమ • యింతయు లెక్క యొనర్పకుండఁ గో
దండము నూచి కాచు గుఱ • ధామఁ రణస్థలి నొంటివిడి తె
న్నుండుట నాయమేమిఁ నను • నూర్కొని యెవ్వరుకాచవారుఁ నా
గుండియ లెటివండుఁ గనఁ • గోరితెఁ వంతములెం నాయనాఁ

చ॥ హృదయము జీవ మొక్కిటవి • యెంచిన వల్కు విరరమెనచో
నెద నెనరున్నచట విజ • మే యగునేమిఁ విశుద్ధమూర్తి నీ
వదవను జీవముల్ విడక వెక్కుచి నుంటవి నీకుఁ జాట్టమై
వదలకయున్నదీ తనువొకప్రాణములోఁ కనరాదు నాయనాఁ

౬॥ యాగముగాచి శంకర శ • రాసన మొక్కిడి వ్రీల్చి యర్చుటన్
భోగములొంద నొనను కు • బుద్ధివి గొంటివి కాలకూటమున్
రాగము దానిపై నువిచి రాజును బంధులనెల్లఁ గార్చితిన్
ద్యాగము లేమిచేసితినిఁ తక్కక మృత్యువు మీకుఁ గూర్చితిన్

౬॥ భూమివయిన్ వహించు పెను • మోహముచే ననలంబు పుంటిపైఁ
బ్రామిసరీరిఁ దల్లికొక బాధను కూర్చితి నంతమాత్రిమాఁ
రామవయిన్ వహించు పున రాగముచే విటువంటి చెడ్డ పో
రాములు మీకుఁ గూర్చితిఁ గ • రంబుగ నెల్లరబో టి వాడనే

చ॥ మరణము నొందితివు కను మాఁపు మేనును నేను వీడెదన్
భరతుఁడు రాజ్యమేలఁ దీ క • బంధులు తల్లులు దుఃఖవారిధిన్
దరలి నశించువార లొక • భ్రముకై వెఱపొంది వీఁగఁగా
జరగిన దింత మొదొఱవ • జన్మము నాయది యెంత ధన్యమో

క॥ జననీ జనకుల బంధుల, వసుగల నాకోటకు విడిచి • యడవుల వెంటన్
వసు వీడకుండు తండ్రి, విసు పాసియు నిలువఁగలనె • విసునంటేనిన్.

ఉ॥ ఉత్తమ రామినిం బలిమి • నొక్క డరాత్ముడు కారవైవఁగా
సత్తమ సన్నతంబయిన • చక్కటి వాని వశంబుచేరుచో
విత్తటి మారకుండు తగ • వే; త్రిజగంబుల వ్రాల్చుకన్న నే
నెత్తిన జన్మమేల; ధరి • యించిన చాపమునేల; కాల్చినే;

క॥ అరునకుఁ గాకాసురునకు, విరాధునకు పస్తసాల • పృథ్వీమూలరున్
శరధికి వారికి మాత్రమే, సరగున నా శరము తూటి • చనఁజాలినదో;

చ॥ ప్రతినను విర్వహించుచుని • వంపితిఁ దోడుగ నుండనైతి నీ
జత విడకుండునేని దను • జప్రభుత్తుని మేవి రక్తమున్
షీతివయఁ డిందఁజేసి విను • చేకొని రక్షణపేయకుండునే;
గృతజల సేతుబంధనము • గాఁ దలపోసిన నేమి యబ్బెడిన్;

ఉ॥ తమ్ములు బంధులుం బ్రజలుఁ • దల్లులు నేగతి మన్నవారొ యం
చుమ్మలికించుచుండురు మ • హోత్సుకతం గనఁబోదచయ్య లే
లెమ్మ యయోధ్యయందు బహు • లీలల మన్మకటాభిషేక మి
ష్టమ్మునఁ జేయువార లది • సమ్మకమే కద రమ్ము చూడఁగన్.

తే॥ నాగపాశంబుచేఁ గట్టి • నలఁచినపుడు, ప్రాణముం దీసినపుడు నీ • పజ్జలేక
హా; సుహృద్దోహ వద్దతి • ననుసరించు, నన్నుగని లోకులెల్లరు • నవ్వకుండ్రె;

కా॥ లంకారాజ్య రమన్ విభీషణుని కు • ల్లాసంబుతో విచ్చి ని
శృంకం దచ్చపథంబు దీర్చ కిప్పుడే • చావంగనున్నాఁడ నే
వంకం గల్పితి నాదుకీర్తి మఱియున్ • వంశంపు సత్కీర్తికే
యంకంబొందు గడించినాఁడ జను లా • హా యంచు విందింపఁగన్.

క॥ అని పరిపరి విధముల వా, కొనుచు లోనఁ గుమిలి కుమిలి • క్రుంగుచు నాలిం
గన మొనరిచి తను మఱచుచు, మునిఁగెన్ మైథిలి విభుండు • మూర్ఛానిద్రన్.

వేలుపుల విలాపము

క॥ ఇనట్లుచని గాంచి అచరులు, కనుఁగవఁ గరములఁ గడించి • కళవళపదుచున్
గావతేమి పరిణమించునో; యని చింతాకులితు లగుచు • నారటపదుచున్.

పీ॥ సుఖదుఃఖరహితః నీ • శుద్ధస్వరూపంబు, దెలియంగ శక్తి మం • తులము గాము
నీ యుదరంబున • విఖిల జగఁబలు, నమరియున్న తెఱంగు • నరయలేము
జరిగిన యదియును • జరుగుచున్నదియును • జరుగనున్నది సుంత • యెఱుంగలేము
విను వినుతించి నీ • విధేకపద్దతి, మెలఁగుట దక్కొండు • తెలియలేము

తే॥ దితిజవధదేసి దుఃఖముల్ , తీర్పుచునుచు, వేడఁ గరుణించి యారీతిఁ , వెలసితివు
ధర్మమును కాచు పూర్విని , దాఁగి నిలిచి, మాయనాటక మాచుచు , మమ్ముకలఁతె :

ఉ॥ కందులమైన మాకొనరు , కష్ట పరంపర దీర్తువంచు నా
నందము గూర్తువంచుఁ గడు , నమ్మికతోడను గంపెఁదానతో
సుందరరూపః , నిన్నెపుడుఁ , జూచుచునుండు మదేమి మాయ : నీ
చందము విస్మరింపఁ జెడ , జాడలఁ ద్రిప్పఁగ నుత్సహించెదే :

మ॥ సరమేష్టి , బహుశాండముల్ విఖిల జీ , వస్త్రోపమం జేసి యం
దిరవారన్ వెలి లోపల నిల్చి లో , నిందించుచున్ పీడుచున్
బరిపోషించుచు వేటుగా నిలుచుచున్ , భావింప సాలీడు మై
సురవో మాతన గూడు గట్టు క్రియ నం , యోజింతు సర్వేశ్వరా :

మ॥ ఇది దుఃఖంబులఁ గూర్చు లీం లనుచో , నేచింత విన్నంటు : వి
య్యది సమ్మోదనలీలలే యగునుచు , మృట్టంటకుం జాల , మా
పద మే ముందిన నీడు ప్రేమయు దయా , భాగ్యంబు వింతారు దీ
యొదలు నీవయి తేజకున్న విట వి , నోదార్పఁగా నేర్తుమే :

చ॥ కనఁబడుపోల్కిఁ దోచి , మఱి కానకయుండు నమేయరూపః , మే
దివి నవతారమొందితని , తెఱకువ నుంటిమి నీవు దుఃఖమున్
మనమున నొండఁ దాళఁగల , మా : జగదీశ్వర : నీవ మానఁగా
మొనయుదుగాక మేమొకట , మోతుమొ : విత్తుమొ : నీదు మాయలన్ .

మ॥ అజనునా యను సంబరీపు భవుఁ బ్ర , హ్లాదుం దభాస్యానుజన్
గజరాజం గని కాచినట్టి కరుణా , కల్యాణ వీక్ష రుచుల్
సజ మీపాటికిఁ జూప కీట్లు లడలన్ , విశ్చింతమై నుందుమే :
భజనానందులమైన హుకు విచుల , ప్రజ్ఞాన మీయంగదే :

క॥ పలువిధుల విట్లు వేల్పులు , పువించిరి మనుజభావ , బంధురగుణుఁ డ
జ్జలజాక్షుఁడు తమ్మనిపై , గలప్రేమమువలన మూర్చ , గని యట్లుంపన్ .

ఉ॥ చారులు గాంచి రావణుని , నన్నిదికేగి యెఱంగి శక్రజీ
త్కూర్గరళరాలిదేఁ బ్లవగ , కోటిమొఁ దమ్ముడుఁ గూర్చుండుటన్
వారక చూచి శోక వన , వహ్ని దహింప గతించె రాఘవుం
దా రజభూమియందె వగ , యాతెను సంతసమందుమా యనన్ .

22. మూర్ఛిత రామలక్ష్మణ సందర్శన పటలము. (32)

ఉ॥ దూతలు కల్లలాదరని , దుష్ట నికాటుఁడు రావణుండు మో
దాతిశయంబుచేఁ బరము , నందు జయంబును చాటఁబంపెచున్

నేతి వసంతి మారుదివి , విచ్చలు ద్రవ్యముచల్లి దూతలం
క్రీతులఁజేసి వేగ పిరి , పింది మరుత్తు వి గాంచి యిట్లనున్.

తే॥ కలనఁ జచ్చిన దినుజుల , గాత్రములను, త్వరగ నంబుధిఁ బడవైచి , మరలు దీవి
నారు తెఱంగిన నీతిల , నుత్తరించు, ననుడు వాడట్లు కావించె , నాక్షణమున.

చ॥ దురమున రామశ్మయల , దుస్స్థితి మైథిలి కన్నులారఁగా
స్థిరముగఁ గాంచి రాక తిసి , చిత్తము మూర్ఛదు నమ్మదంచు నా
సుర వనితావళిం బనుసఁ , జటాశీకంబున గేలిచేయుచున్
దురితముగా విమూసమునఁ , దోడ్కొనిపోయిరి వారు జానకిన్

మ॥ పతి సౌందర్యముదక్కు నొందొంటి బా , వంబిందు నెక్కొల్పు కీ
క్షికముం జేయని రాత్రిజాత పరి వి , స్నేహస్థితిన్ సంగర
క్షితిఁ దార్కాలుగ నుండఁ గాంచి తనుపు , జిత్తంబు విజ్ఞాన జీ
వితముల్ మ్రుక్కు జలేజ మగ్నిఁబడు న , ప్రియం గుమారిల్లుచున్.

పీ॥ విరివివ వేల్పుల , వెంటిరేడ్చిరి హరు, సామేననున్న యీ , శ్వరియునేద్యెఁ
గమలవాసిని యేద్యె , గంగ బోరున వేద్యె, బ్రాహ్మియేద్యెను ముని , పత్నులేడ్చి
రదయలొ సోఁతుల , యతివల నేడ్చిరి, జనకజ జనని వే , దివియునేద్యె
శ్రుతులేద్యె ధర్మదే , పర యేద్యెఁ బాపంబు, నెల్లవారలకింబె , నెక్కడేద్యెఁ

తే॥ దక్కువారల యెద్దుల , దదవనేలఁ ఎదిటనుండిన వారచ్చ , బచట నిలిచి
యేడ్చినారలు వైదేహి , యేడ్చి యేడ్చి, యుల్లమెరియ నిల్వడి సొమ్మ , నిల్లివ్రాత.

ఉ॥ చేరువనన్న యద్దనుజ , చేటిక లరైతీ లేవనెత్తి వ
స్మిరు మొగంబునం జిలికి , నేర్పుమెయిం జలిసేవ సేయఁగా
ధారణిజాత నైజిచి , రల్లదమందుచుఁ గంపమొందుచున్
వీరద దేహఁ గాంచి తిసి , నేత్ర యుగంబును మోఁదెఁ బల్కజుల్.

తే॥ వహ్నిఁబడిన వల్లికవరె , వారు నుడుకు, వడఁకు విహ్వలించును వెక్కు , నడఁగు మడఁగు.
ద్రుళ్ల గడ్గడకింబయై రోదనంబు, సేయు జీవంబు లరియాడఁ , జిక్కు స్రుక్కు

లే॥ పడును పొరలుఁజెనుర్పు బె , గడిలు నదిలుఁ, కలివిదప్పను లేచు వి , చిచ్చుఁ గేలు
దీనదృష్టుల చిక్కులు , తేజిమాచుఁ దలరు , దపియింసు మొఱవెట్టుఁ , బలపరించు.

ఉ॥ నీయెడఁ బ్రేమగల్గి విను , నిత్యము గొల్పెడువారిఁ గాచుచున్
పీయెడ వైరమాను రజ , నివరపాశలఁ ద్రుంచుచుండు మ
న్నాయకు నందనుడకిట్లు , నాశము గోరినవారిఁ జేరితే ,
నీ యవలక్షణంబు గమనింపఁగ నిట్టిదెఁ ధర్మదేవతా :

తే॥ ధర్మ పద్ధతులం గాక , తక్కువ-త్రోవ. లందు పోని యుత్తముల క , దిందినేగి
చూడ విప్పగించితే: యిది , వేడు తేమి: దుర్విధి: వీవు దీనిచే , దొడ్డవగుడె;

ఉ॥ పాపినినైన యేను విటు , వంటి పరిస్థితి: గాంచి పై:వఁగా
నోవను ధర్మరాజు: దయ , యుంచి ననుం గొని పొమ్ము పుణ్యమో
నావతి నన్ను: బాపుటయ న్యాయమే: రావణుకోడ: జేరితే;
పాపఫలంబు నాకు: గుడ , వంగ: దలంచిన త్రోవ యిద్దియే;

చ॥ తొలఁగని యంధకారమునఁ , ద్రోచుట న్యాయమే: నాద: యొక్కపా
జులిది: నాతప:క్షలమ: సత్యదయావర! యిన్నినాకు నీ
నిలుగు సహించియుండినది , చెన్నులు పీస్థితి గాంచు కోసమా;
తలఁగని నా దురాగతమె , తార్చెను నీకు సకాలమృత్యువున్

మ॥ ఆమర ప్రార్థితజన్మ: ఆగమ సువే , ద్యా: దేవ దేవేశ: జ
న్నము గావం జనుదెంచి యంత విఠిలా , నానాదుదేశంబునన్
బ్రహ్మదాక్షిణ్య దావమున్ విజించి నా , పాపాలపుడైన హ
స్తము: జేపట్టుట యిట్టి యావపకు ల , క్ష్యంబొడితా: రాచువా:

మ॥ కడుపుం గాల్చెడవా ర్రకన్న కడుపొ , కౌసల్య విన్నంతనే
విదురుం బ్రాణము లంత నాయనుజాలున్ , వీక్షించురే జీవికన్;
చెడుగుల్గోరిన కైక యియ్యదియె తా: , జింతించి కావించెనో ;
చెడితిన సర్వవిధంబులం జెడితి వి , స్స: నా భవం బెట్టిదో;

మ॥ వందన్నన్ వెనువెంట పచ్చితిని క్ర , వ్యాదలితో సూదు నా
వలనం గల్గె: బసిండి లేడికయి వి , రృంధించి విన్నంపితిన్
గెలన మ్మిల్చిన లక్ష్యంబుం గతిన వా , గ్నిగ్ధంబులం గ్రుచ్చి యా
వలికిం బంపితి సర్వ మాపదలరే , పాల్చేయనే యయ్యెఁగా:

ఉ॥ పాపఫలంబుచే నడవ , భావ్యముగాని యరణ్యసీమకే
మోపిక నేగునాడు స్ర్రియ , మొందగఁ బిల్చి కుమార: రాచుపుం
దాపద నొందునే నతని , కన్నను మున్నె మరింపుమంచు నా
జ్ఞాపనసేయు తల్లి నుడి , జాడనె కూలితే: తండ్రి: లక్ష్యజా:

చ॥ చివుకులు పువ్వులుం బఱపి , చెన్నరు తల్పమునందు నిట్టరం
దవిలి త్యజించినట్టి గుణ , ధన్యుడ: లక్ష్యజా: సత్యశీల దా
నవ ధను రుద్ర ముక్త శర , నవ్య సుతల్పమునందు చల్లనన్
మిపులఁగఁ గూర్చి పెంద మది , మేకొని శ్రాంతి వేఁ: నాయనా:

తే॥ ముఖము లొనరించి సద్ధర్మ మార్గమునను, ధరణిపాలన మొనరించఁ , దగిన వీవు
నన్ను చేపట్టి సత్యవా , జ్ఞయము ధర్మ, ఫలము కృత్యింప వగలఁ బా , వ్పడితి నాదా.

తే॥ కులిశముననైవఁ బగులని . గుండె గలిగి, పనవి పలమేమి భేదము . పాయనట్లు
వీరజాక్షిపైఁబడి మర . డింతుఁగాక, యమదుఁ బడఁబోవఁ ద్రిజట తా . నడ్డువచ్చె.

త్రిజట సీత నూటడించుట

తే॥ తన తపఃఫల రూపమై . తనరు త్రిజట, సాంశ్వనంబులు పలుకంగ . సాహసించి
సకుల నవలికిఁ ద్రోసి జా . నరీని దాసి, కౌఁగిలి నెవంబునం జెవి . గఱవి పలికె.

తే॥ మాయచింతను పంపుట . మాయ జనరు, ననుపుటయు నాగపాళ బం . ధనవిముక్తి
యిందుజేవి విచారింప . కిట్లు జేవ, ములసు వీడఁ దలంచితేఁ ముద్దుకల్లి.

ఉ॥ గడ్డ తపఃఫలంబు కల . గన్న ఫలంబును మీరు దండకా
రణ్యముం జరించుతఱి . రాజిలు చేతలు ధర్మదేవతా
పుడ్డ ఫలంబునం బొడము . పూరుషవర్యుని రాము వీర్య సా
ధుణ్యములుం దలంప నొక . దుర్మరణం బతనిన్ జయించునె.

మ॥ ముగుదా! రాము ని మేన నొక్క విశిఖం . బున్నాట కున్నట్టి యా
పగిదిం గానవా? నీ మఱిది మొగమున్ . భావింప మార్తాండు రీ
తిగ భాసిల్లుచునుండె లక్ష్మణుఁడు మీ . త్తిం బొందలేదమ్మ! రి
త్తగ దుఃఖముల నొందకమ్మ! యిది స . త్యంః జేల సందేహముల్;

మ॥ మరణంబే భజించునేని త్రిజగ . న్మామ్యండు రాముండు దు
ర్భరమై లోకము లన్నియుం జెడవె? భా . స్వచ్ఛంద్ర బింబంబులున్
ధరణిన్ వ్రాంవె సట్టుదప్ప? పుంజి . ద్రాత్రాదులు నిల్లురే?
వీరమై ధర్మము లోకముల్ విలువఁగా . జింతింప నీకేటికిన్;

ఉ॥ నీవరళక్తిచే హనుమ . నీరిసజీవుఁడు గాఁడు వ్యర్థమై
బోవదు నీసతీత్వమున . బోడిమి యూరక చింతసే తయున్
భావుకరీతిగాదు సుర . వర్యుల కోర్కులు రిత్తగావు రా
జీవ భవాప్త పీడయు వి . శిర్జము కాఁగలదమ్మ! జానకి;

చ॥ మునుల విలింపులం గవఁ ద్రి . మూర్తుల గాంచిన బోల్కి రాము ల
క్షణులను కాంచి హస్తముల . మస్తములం దొదవించి మోద భా
వనముల నున్నవారు భయ . పవృత్తి మానుము సాగరంబు నూ
తను వడిఁజొచ్చి వీరముల . ద్రావుట చూడము మేదినిసుతా;

చ॥ పతి మరణంప సూత్రమును . పాయఁగనున్న సతీ మతల్లులన్
హితమతి! యీ విమానము న . హింపదు జాల్చును తారకాణ లి
వ్వితమునఁ బెక్కు లున్నయవి . వేఱిడి చందము నొందకమ్మ! నీ
పతి సుఖయయ్యెఁ గొందలము . పాయము నమ్మము నన్ను తల్లిరో;

చ॥ అనుడు ధరాత్మజాత హృద , యంబున విండుక శీతీ యానతిం.
గని విను తల్లిగాఁ దలఁచి , కాంము ద్రోచితి నీదవల్కు తె
పును వృంధగావు నేటి విసి , పోయెడుదాక భరింతు జీ-ముల్
విను మది తెచ్చుగాఁ దలఁచి , నిర్భితిసమ్మ; భవమ్ము నీకగున్.

చ॥ సతులకు భూషణంబు లగు , సామగుణంబుల నీట; గల్పియున్
బతి ముఖదర్శన నాశ నను , బాధలఁ బెట్టఁగ జీవముల్ భరిం
చితి నెటులెట్టులో గురుత , చెడ్డ రీరము పీడింపుఁ గ
వ్వతరముగాదు తల్లి; తిం , టా; యని మైదిలి నెమ్మదిం గనెన్.

చ॥ స్థిరుఁడగు జీవు నివ్వదును , తిన్ విడివించి బంబుచేత న
స్థిరమగు దేహమున్ మ్రము , చేఁగొని యంబుపీతిఁ గాల కిం
కరులు గమించులీరి జన , ప్రభు పుత్రివి రాక్షసాంగవల్
కరముల మీద నుంచికొని , క్రమ్మఱినారు బిరావ లంకజున్.

29. సంజీవన శైల పటలము. 117.

క॥ ఇవకులుని యాజ్ఞ పెనులకుఁ, బనిన విధిషణుఁడు బోజ్య , సామగ్రులు చే
కొని మరలి పాశమునకుం, బడిచి యెచుం వచ్చి నమః , వసుదం గాంచెన్

తే॥ బ్రహ్మకాపంబుకే మ్మతి , బడసిట్లు , ఎవచరావలి యెల్లను , వ్రాలి నేలఁ
జాయకట్టుగఁ బడియుండు , నరణిఁ గాంచి, హా; యనుచు నేమిఁ దోచక , యట్టె విరిచె.

క॥ జరిగిన సంగతి సుంతయు, నరయని దనుజేంద్రుఁ డంత , నటించు పదుమన్
బరుగునఁ జని లక్ష్యముతో, ధరణిని వ్రాలిన నృపాల , తనయుని గాంచెన్.

ఉ॥ పేర్మకుఁ బ్రాచ ముస్తులు : , రీరము ముఖ్యములందుఁ గాదటం
చీ మహిఁ బ్కవచ్చు రహి , ముండు పదావలిఁ గూర్చి నేర్పుచేఁ
త్రేమకు సాటియైన దొక , పేర్కిగుంబు జగానఁ గల్గినే;
ప్రేమగుణమ్ము మేర గన , పెట్టె వేల్పులు నేటికేవియున్;

ఉ॥ ఓరువలేని నుండుము , నొంది తిపించియు నెచ్చునంబునన్
వీరికిఁ జేటు లేదను వి , వేకిము నమ్మక ముఁటఁజేసియే
యూరకి ప్రాణముల్ విడకి , యొప్పుగ శీలన మాచరించి కం
గారువడంగఁ దగ్గ దొక , కాతీయ లేదని నిష్క్రమించుచున్.

తే॥ అజ కరంబుచేఁ గలిగిన , దనియు నదియు, వింద్రజిత్తుచే సౌమిత్రి , తెనసె నవియు
నతనికై రాముఁ డీరితి , నదలి సోఁఁ, నవియుఁ దలఁపి ప్రతికృతి , యరయసాగె.

ఉ॥ శోకి నిపీడితాంగుఁడయి , శోషిలు రాముఁడు తేలువెన్నన
స్తోకమతిం దలంతమనఁ , దోడగు తమ్ముఁడు చావఁ బమ్మటన్

జాక నహించి నిల్వఁ దడు , సాగిన ధూర్జులరే జయంబిలన్
జేరులునందుఁ గన్నుఁగపె , చిత్తటి నొందఁగ విందె వక్రపుర.

మ॥ ఫడిపాళులు లొంగిపట్టి కరడిన్ , బ్రహ్మప్రమున్ వీరు ల
క్షుణ నాళులును లేచు తెల్లపడు నీ , కాభామృగ వ్రాతమున్
బ్రలుతిన్ జీవము లొందు ధర్మము స్థిరన్ , వర్తిల్లు మాయావి రా
వణ దుర్మావిరీ రాక్షసారిరీ జయ , ప్రాశస్త్యముం గూడునే :

క॥ శేలుటకు మున్నె యావవ. లిలుగఁ దోడ్పడెడి వారు , తెల్లక యెవ రు
న్నారో పెదతెడఁగకవి. కోరికతో నెమరె జేరఁ , గొలువిం గొనుచున్.

ఆ॥ పెదవి మదచి కేలు , పెనవైచికొని వేడి, వాడిచూపు జంతె , పోడి మెలయ
వారణముల కుప్ప , పైఁబడియున్న సా, మీరిఁ గాంచి కనుల , వీలించి.

ఆ॥ అనువు యన్న వనుచు , నరసి ర త్రమువెల్పు, వ్రణములందు గుర్చు , కొన్న శరము
లొక్కటొడిగాఁగ , నొయ్యన వెడలించి, మొగుల జలము చల్లె , మొగముమీఁద.

ఆ॥ ఒడలు గగురు పొడచ , పెడపెడి నావియు, వచ్చె నాపులింక , వచ్చెగనులు
విచ్చెఁ దెలివవచ్చె , నుచ్చరించెను రామ, రామ యనుచు ముత్ర , రాజ మతఁడు.

చ॥ అలరును దుఃఖముం బెనఁగు , లాడ విలీషణఁ దంజనా సుతుం
జెలువుగఁ గొఁగిలించికొని , శ్రీరఘవీరుని యవ్యయంబు నిం
పెలయఁగఁ బ్రశ్న పేసి మభి , యే యను వాక్యము వీనుదోయికిన్
గెలివిరి గూర్చ జే యనుచుఁ , గేలు మొగిద్దె మరుత్పుతుం దటన్.

ఉ॥ తమ్మునిమీది ప్రేమ దలి , తమ్మగు చింతఁ దపించి పోలినఁ
డిమ్ముగఁ దేలి రామవిభుఁ , దేమగునో యని సంశయించెదం
జమ్ముని దై త్యనేత యనఁ , జూచుచు మారుతి భల్లకేశ్వరుం
డిమ్ముల సున్నవాడె యతఁ , దెచ్చటనుండు వచింపవే యనన్.

చ॥ అతనిని కాంచలేదు మృతి , నందెనో యేమె యెఱుంగ జానకీ
సతి విషయంబు చూడుమనఁ , జావని భల్లకరాజా నిత్య జీ
వితుఁడు వివేకి మేలు నొద , వింపను పేగొడొలంప దక్షిణ
బ్రతికితిమయ్య పోదమన , నైలమ యిరువరు చేరి రోయుచున్.

తే॥ పోవుచుండఁగ నొకచోట , మునలితనము, వలన పెలలునాటిన నొప్పి , వలనఁగలఁక
వలన మైకమొందియు జాంబ , వంతుఁ డిరువు, రరుగు దెంచుచుండుట నడి , యరసియొజ్జిఁగె

తే॥ రాముడో హనుమంతుడో , రాక్షసుండో, సురలో మనులో పగలు వోయి , తిరిగిరాదు
కాన వచ్చువారలు కావఁ , గడఁగువారె, కావలయునని నెమ్మది , గాంచె నతఁడు.

తే॥ వచ్చిచేరువ విలిచిన, వారిఁగనులు, తెఱచి కనలేక యెవ్వరో, తెలుపుఁ దీర
లనుడు బ్రతికితిమను విధి, పణువి పలుకు, నవ్వడింబిట్టి యారసి, సంతసించి.

తే॥ అవలివాఁ డెవఁడని మారు, కాత్మజాఁడను, నుత్తరము విని జయము మ, రుక్తునూజః
మంటిమిఁకఁ బునర్జన్మంబు, గొంటిమయ్య, యనుచు మెల్లనఁ గనువిచ్చి, యతవిఁగాంచి.

చ॥ ఒడలి శరంబు బూడ్చికొని, యుల్లి యెలుంగులజేఁడు పావనిం
గడుకొని కొఁగిలించికొని, కంజ భవాప్రమయయ్యో రామవుం
దొడలి కలంపఁజాల దని, దొడ్డగ నమ్మిగ్గ గద్దనాకు నా
పుడమి కుమారిభర్త పని, పూని యొనర్చినదేమి చెప్పుమా :

చ॥ అనుడు మరుత్తుకుండను మ, హాత్ముఁడు లక్ష్మణు పాటుగాంచి మూ
ర్ఛను మునిఁగెన్ స్మృతింగొవినఁ, గ్రమ్మఱ నేమగు నో యెఱుంగఁజా
ల ననిన జాంబవంతుఁ డను, లక్ష్మణుఁ డేర్పఁగ నే వచించు శ్రో
వను చని మిందు తెమ్ము కవి, వర్గమె కాదు జగమ్ము నూల్కొనున్.

పీ॥ ఉదదివి దాఁటి తొ, మ్మిదివేల యామడ, లరిగినఁ గాంతు హి, చూచలమ్ము
నొగి నది ద్విసహస్ర, యోజనాయతినొప్పు, నదిదాఁటి యోజన, మరుగునంత
హేమకూటము వచ్చు, శ్రీ మహితంబది, వెనదాఁటి తొమ్మిది, వేల యోజ
నము లేగ విషధకై, లము గల్గు దానిని, కడచి యవ్వల సంత, నడవ చనిన

తే॥ కనకకైలంబుఁ గానంగఁ, గలవు దాని, విరివియుండు ముప్పదిరెండు, వేలయోజ
నాలు పిమ్మటఁ దొమ్మిది, వేల యోజ, నములు కడఁగ నీలకై, లమును కాంతు.

పీ॥ అమల రెండువే, లామడల పొడవు, విలసిల్లు దాని క, వ్వలను నాల్గు
వేల యామడలేగ, లీలను కాంతువు, మందులుగల నల్ల, మలను నీవు
కాంచినంతనె మన, కడగండ్ల కడలికిఁ జారంబు గాంతువు, వాయువు త్రొ ;
అందు ప్రాణము లిచ్చు, మందొండు మఱియొండు, చెదరు సంగంబుల, జేర్చునొండు

కీ॥ చెడిన రూపంబుఁ గ్రొత్తిగాఁ, జేర్చునొండు, వికలమగు నస్థు లతుకు మూ, లికి యు ననఁగ
దనరు సంజీవకరణి సం, ధానకరణి, శస్త్ర సౌవర్ణ కరణి వి, శల్యకరణి

చ॥ త్రిదళులు క్షీర వారిధి మ, తించిన యత్తఱిఁ బుటె నోషధుల్
పదిలము గాఁగ నుంచి రట, వారలు విష్ణువు మున్ ద్రిలోకముల్
పదములఁ గొల్చునాడు కడు, భక్తిఁ బ్రదక్షిణ మేనుపేయు న
య్యడమన దాని తత్త్వము మ, హర్షులు తెల్పు నెఱింగితిన్ సభా :

ఉ॥ వానిని కామవారు సుర, వర్యులు పెక్కరు వారిఁ జక్రమం
బావికఁగాదు నీవధిగి, ప్రౌ ధ్ధదయింపక మున్నె తెచ్చుచో
బానుకులేకులుం బ్లవగ, వర్గము జీవముకొందు ధర్మమున్
మానుగ నూల్కొనున్ జగతి, మాఁడును దైత్యకులంబు నాపుడున్.

అంజనేయుడు సుందీవనిం దేదోవుట

మ॥ ఇతి శ్రీరవ్యసే యుధిలో రఘుకులా • దీకుండు తల్లిబ్బు సం
గదయుం దొంగియుంగు • దీరుపుఁ దుషః • కాలంబు గాకుండఁ దె
చ్చెది దివ్యాశురైట్టలని యని పెం • చెనె దేహి మాకాశ మొ
ప్పదిమో శిష్టాది దోషులగు జగ • ద్వీరుండు సామీరి తాన్.

మ॥ గ్రహ ఋక్షులు లాఠిహారముల పే • కిందోచెఁ గ్రుంగారె గా
దిహతిం మీది టిశాంతర ప్రథిమ సా • ద్యంబే బ్రమాణులగుఁ
గ్రహయింపబడిగె బాహువుల్ విశల లం • కాదీప్య మందింక నె
వ్వహి దా రెండిచి పాదముంపఁ దల మే • పాటిం గనన్ లేమగా.

ఉత్పా॥ వాయువంచి లేలుసాచి • వాయు మడిచి పాదమున్
నేలనూని తొమ్ము విజిచి • విక్కవొడువ రోమముల్
రీల మెడిను వ్రుంచి రామ • రీల సంస్తుతించుచున్
గాలి కొడుకు నిగ్గి లగన • గామచారియై చనన్.

ఉ॥ లంకి పయోది ముష్టి • కంబు దొప్పగ నుప్పరింబున్
వంకలు చిన్ను లిచ్చలున్ • పాదముల్ పడితోడ లేచె వి
ర్విలంబు దూరి సుందముఁ • బడది దేవ విమాన పంక్తి య
త్రివిషమై మహాద్రి దిగి • పంబుల దోడకలాచ్చె నెత్తెన్.

చ॥ ఒలుగిని పూరుచేగమున • నుత్తరి చిక్కునకున్ మహీధ్రముల్
పరిదములుం గలంగెఁ గెరు • జాఁము కానల మందె రాపిడిన్
గంపలియుం బయోది పసు • కంబులఁ జిత్తములున్ వెనుంబిడిన్
గుడిగతి వాయుసూరి చనఁ • గోయని యార్పిరి వేల్పు లబ్బుచున్.

మ॥ జలమట్టబడితి దాటి చంద్రవధమున్ • నందించి యుగ్రాంకు మం
దలమున్ మీటి రరించి టుక్షవధమున్ • చాకొంబు దిద్దోగ భూ
ములతో నబ్జిజా లోకముం గడచి చూ • పుల్ వీవఁగరాని య
గ్గిఁ నొ మారుత నందనుండు చనియెన్ • గాకుత్స్థ కార్యార్థియై

మీ॥ వై నలేయుండు వడి • వైకుంఠమునకేగు, వాడని కొందఱు • పలికినారు
తెలిపిటపై నెక్కి • నలువ స్వరోకంబు. నందువాడని కొంద • జాడినారు
కూలిగాకున్న నీ • రీల నెవ్వఁడు చనఁ, గలఁదని కొందఱు • రలఁచినారు
కలఁచిన రూపంబు • దాల్చి రీలలు నల్పు. వెన్నుఁదె యనికొంద • తెన్నినారు

మీ॥ బాగుగాఁ జూకమని కొంద • జేగి వెంట, ననుసరింపఁజాలక వృధా • యానమండి
రమణజని పునరావృత్తి • రహితమైన, మోక్షవద మందువాడని • మ్రొక్కినారు.

తే॥ రూపమున్నది యని జ్యోతిః . రూపమునుచు, జ్ఞానరూపుఁడనుచుఁ బవఁ . మానరూపుఁ
డనుచు సర్వకారణుడగు . హరియటంచుఁ, బలువిధంబుల విజ్ఞాతైఁ, తలఁచినాడు

తే॥ పరవి బ్రహ్మాండమెల్ల వం . బరముగప్పె. నట్టి హనుమని పెడచేత . నడరివట్టి
శబ్దయుత వాతమున దిగిఁ . కాన శిరము, లల్లలాడె నెఱుఁడఁబు . తల్లడిల్లె.

క॥ బలి భారవోయ జగముల , గొలువఁగ హరి గొప్పరూపు . గొన మునుదను వే
ల్పులు నంతనిలిన తెఱఁగున. నెరిరి హనుమని మహోద , యాకృతివలనన్

క॥ సుర సిద్ధ కింపురుష కి, స్పృర విద్యాదరులు చల్లు . ననలును గందం
బిరవాం నెఱయివిరిసిన, హరిచందన మట్టుకొప్పె . హనుమంతుఁ డటన్

క॥ హిమవంతముఁ జేరఁగ నం . దమరిన-తవసులును విబుధు . లలరుచు నీకా
ర్యము ఫలియించుత మని రటఁ, బ్రమధవరుని నగముఁ గాంచి . పావని యుబ్బెన్

క॥ ఈశాన్యాధీశుఁడు కై , లానంబును గని కరంబు . లను మొగిచిన యా
కీశవరుఁగాంచి ప్రేమా. వేశంబున నుచుఁజూపె . వేడుకపడుచున్.

క॥ ఇతఁడెగుఱెల యను నా, నతికి హరుఁడు రామ దూత . నంటివనికై
హితమతిఁ జనియెడు లంకా, పతి నాశము రేపుచూడఁ . బదమా యనియెన్.

క॥ హరిచక్రమువలెఁ జనియెడి, కరువలికొడు కవటు కడచి . షణ్ణికంబగు కా
మ రతులఁ దనినెడు సురగఁ, మిరపుకొనిన హేమకూట . శృంగము కాంచెన్.

క॥ మనసునకు జ్ఞాననేత్రం . బునకు విధికి నందికుండు . పొలముఁజను పా
వని ఁనియెఁ బైవి భువనము, లను కొలిచెడి కట్టనా న . లరు కనకాద్రిన్

క॥ అనిమిషులేమెయిఁ దోవక, కనుచుండఁగఁ గీశవరుఁడు . కాంచనగిరిపైఁ
జని కనె నీదీవికిఁ బే. నయించిన జంబువును న . మిప్పితమతియై

ఆ॥ మేరుశిఖరమందు . సొరైన యజపురిఁ, గాంచి దాని నడుమఁ . గనక పీఠి
నెలరు నెలువఁగాంచి . యెలరారు మనముతో, వందనంబు వేసె . వాయు సుతుఁడు.

క॥ సురతరు వనమున భక్తులు, పరవశులై వినుతిసేయఁ . బ్రణవ రవమునన్
హరి శ్రీభూ తరుణులతో, దిరుఁడయి వేంచేయఁ గని ను . తించుచు నవలన్

తే॥ అంచ యీశాన్యభాగంబు . నందుకొటి, భానుసకాశ పృణిభాన . మానుఁడగుచు
భక్తు లర్పించు పూతుకు . ప్సలకు నడుమఁ, గ్రాలు భవ భవానులఁగాంచి . కేటమొచ్చె.

తే॥ చంద్రువలె వెలిగొడుగు శి . ర్నమ్ముమీద, వెలయు నుండరుల్ చామరుల్ . వీచుచుండఁ
ద్రుడకు లలరి కొల్వఁగ నొచ్చు . దేవ విభుని, కాంచి ముదమంది కేల్మోడ్చి . కడచించియె.

తే॥ విండున్న కల్పకితరుల్ . వెలయ రుచిర, కాంతు లొప్పారు నిర్లరా . గారమైన
కనకగిరి శిఖరమున ది . క్వితులఁ గిన్ను. లలరఁ గని యాంజనేయండు . హర్ష మందె

ఉ॥ మేరపుదాటి వైశమనః, మీరః కుమాఃకుః దుత్తరస్థలిన్
జేరి దినేకుః దన్తగతిః, జెందమి నొక్కక్షణంబయ్యే రే
వాంక యంటఁజేసి యది, భానుఁడు పుట్టెనకాఁ దలంచి దై
వాజీన చింత మున్నెఁ దన, పట్టిన కార్యము భంగ మొటకున్.

ఉ॥ భూపతి మూర్ఖదేఱుటకు, మున్నుగ నోషరు లిచ్చి లక్ష్మణున్
లేపగ నెంచి వచ్చితి మ, రీమర బుద్ధిని పొడుచేసితిన్
లేపడు మున్నె మారుతి జ, రీయన పచ్చన యంచుఁ గాచువా
లేపగిదిం జరింతు; నిఁక, నెయ్యదికార్యము; సర్వముం జెడెన్.

చ॥ అతుల వివేకశాలి యగు, నాహనుమానుఁడు మానసంబురం
దతితర చింతనొందియు ర, యంబునఁ దేటి యుదీచియం దహ
ర్పతి యుదయించునే; కనక, పర్వతమున్ రవి చుట్టువంబుఁ బం
దితులు వఁచించు వారలని, దెందము కుండు తొలఁచె నత్తఱిన్.

చ॥ మరణములేక చింతయను, మాటయూలేక సకంబు ధోఁగి
యారపుగనొప్పి యాలుమగ, లొక్కశరీరమ యొప్పి ప్రేమ మో
గిరముగ నిష్టగోష్ఠిఁ దిల, కించుచు జీవులు సంచరించు ను
త్తర భరు భూములం గనుచు, దాఁచె మరుత్తుకుఁ దుగ్ధవేగుఁడై.

తే॥ అటఁగవర్తయు హరి శమ, లానమండు, నెంపుకొన యోగ్యమై క్యాగి, నిశ్చయండు
నైన ధర్మప్రభుని రాజ, దాని ధోఁచి, పట్టనములఁ గాంచుచుఁబోయె, బవనసుతుఁడు.

తే॥ మేరువునకంటఁ బొడవుగ, మీటి యజుని, పట్టముం గొనువాఁడును, భవములేవి
వాఁడు నగు కపివీరుండు, పోడిమిని త్రి, విక్రమునిపోలు నీలాగ్ర, వెయ్యఁగాంచె.

తే॥ ఇరులజోతులు జిమ్ము న, గ్గిరినిదాటి, జూబవంతుఁడు తెలిసిన, కైలమును మ
హావధి దీప్తలను మింటి, పదికకాంతి, మంతముగఁ జేయు చిన్నియం, బట్టికాంచె

తే॥ కాంచిదిగె దిగినంత న, కక్కరువక్రంగె, దానిఁగాను దేవతలును, భటమటపతి
నిలకఁజెంది నన్నిది నిల్చి, నీవెవండ, విటకు వచ్చిన కారియ, మేది; యనుడు.

ఉ॥ వచ్చిన కార్యముం ద్రిదళ, వండ్య ఁ మారుతి సాలుమూల వా
క్రచ్చి న వారణన్ మదిని, కొంకక గైకొనిపోయి పిమ్మటన్
దెచ్చి యధాస్థితి వ్నిలుపు, దీవర; యంచు నదృక్కులౌ తఱిన్
దిచ్చు మొగంబు చెందెఁ బొడ, తెంచి మదర్శనమున్ రయంబునన్

చ॥ ఉడుగక యోషదుర్ వెదకు, చుండినఁ గాఁముమీఱుఁ గార్యమున్
జెడు నటుగాన నీశుని, జేకొని పోవుట యుక్తమంచు నె
వ్వడిఁ బెకలించి యెత్తికొని, వాయుకుమారకుఁ దంబరస్థలిన్
బెడిదపు డమ్మువోలెఁ గడు, వేగమ తివ్వన పచ్చుచుండఁగన్.

జాంబవ ద్విభీషణులఁ గాంచి రాముఁడు పరితపించుట

చ॥ వెరవరి జాంబవంతుఁడు వి . వేకి విభీషణు దేగుదెంచి దా
శరది పదాంబుజంబు లెల . సంబున నొత్త నెలర్చె బాహు
వర హృదయాంబుజాత ముదు . పమ్ములు సత్కర్మజా స్వరూపముల్
వరదములుం బివిత్రములు . పంకజసామ్యములై న నేత్రముల్.

చ॥ కనుగవ వీరునించుచు వ . గర్చెడు వారలఁ గాంచి నీవు పో
యిన పనిమేలఁ జేవము వ . హింతె? విభీషణ! బ్రహ్మపుత్ర! వీ
కును శుభషేకదా; సమపి . కూలె సమస్తజంబు తమ్ముతో
నొనరువఁ దగ్గనొండు తెరు . పున్ను వచింపుఁడు మీరు క్రవృణన్.

చ॥ పుడమికుమారి వల్ల మతి . పోయిన నాస్థితి చెప్పనెలఁ యీ
పుడమి కలంతకాలమును . పోవని విందను మోచినాఁడఁ ద
మ్ముఁడు నను మాయడింక యిది . పోవలదన్నను నాఁడువాని ప
ల్కెదవక పోవుటం గద వ . హించితిఁ గూర్చితి విన్ని చెట్టయన్.

ఉ॥ రావణుఁగాంచి చేపను దు . రు బొనరిండితిఁ జంపనైతి నా
జీవములైన యిందిటకు . జేటొనఁగూర్చితి చొప్పుతావువే
రావణిఁ గూర్తునన్న నను . రస్తలి ధర్మముగాని పద్ధతిం
బోవకుమంచుఁ దమ్మునకు . బోయితి పద్ధము కీడు దెచ్చితిన్.

ఉ॥ తమ్మునితోడ మండక వె . తారము దుర్విది గూర్చుఁబోలు న
న్నమ్ముల పూజసేయ నెద . కంపెను సోదరులెల్ల రాజి రం
గమ్మునఁ గూలి రింద్రజితు . గండదఁగింపఁ లక్ష్మణుఁడు నా
కమ్మును చేరె నావెడఁగు . కర్ణము కూర్చె మహాత్తి వీరికిన్.

ఉ॥ ఇచ్చట్టి విట్టి పల్కా వని . యించుచు నిల్చుటపేక్షజేయమే
ముచ్చుల రావణాదులను . పోర వధించి సురాలికిన్ ముదం
బచ్చుగఁ గూర్చి వారుకొను . నయ్యది యెయ్యది లేదు వీరలన్
పెచ్చిన ప్రేమఁగూడ దివి . కేగుటయే శగుత్రోవ నాఁగున్.

ఉ॥ ఎటికి నీతః రాజ్యరమ . యేటికి? నేటికిగీర్తి ధర్మ ఓం
తేటికి? బంధు లేమిటికి? నేటికి . శౌర్యము? సత్య మేటి కి
ల్లేటికి? వాకి లేమిటికి? నేటికి . సత్కృతు? లేల వైరముల్;
సాటి యొకింత లేవి యను . జమ్ముఁడు స్వర్గము చేరు పిమ్ముటన్.

చ॥ నెనరు వివిష్ణులంబు గన . నెయ్యపుఁ దమ్ముఁడు లేని పిమ్ముటన్
దనుజులనెల్లఁ బోకదచి . దర్పము చూపుదునేని చొర్య వం

దనములు గల్గవాడనె వి . జం బగుదున్ మఱిరాదయేని బ
చైనటామనాదు విత్తతిని . జీవము వీడుటె యుక్తకార్యమౌ.

ఉ॥ తిండిరిఁ గోలుబోయి పెద . తండ్రి యనందగు నజ్జటాయువున్
దండక యందు కోలువడి . తమ్ముని మిత్రుల నక్కవానికిం
గండగ నిచ్చి పొమ్ములఁ . గామినితోఁ గొనెనంచుఁ గర్ణముల్
పుండయి పుచ్చి విచ్చి పురు . పుల్ వడఁ డిట్టదె పాదులోకమున్.

ఉ॥ తమ్ముడు లేక సీతఁ గొని . దారణినేం నయోధ్యకేగుచోఁ
దమ్ముని వీడివచ్చి తె సు . తాఁ యమతల్లి సుమిత్ర మోము నే
నెమ్మెయిఁగంచి యేమి వది . యంతునుఁ రక్కసివాతః దెట్టితిం
టొమ్ముని వల్లకంబె నను . పుల్ విడుటెంతయు మేల కాదోఁ ,

తే॥ అనుచుఁ బలువిధంబుల విట్లు . లడలుచున్న . పుండరీకాక్షి జాంబవం . తుండు కాంచి
దేవ . విలపించుచుండినఁ . దెలివి మాయఁ, దెన్నుదోవదు వినుమొక్క . విన్నవంబు,

జాంబవంతుడు రాముని లేచుట

తే॥ అరిది నద్దుటావళులకు . నాటవట్ట . వైన వీవు విన్నెఱుఁగవు . గాని నేను
విన్ను మున్నె యెఱుంగుదుఁ . దెన్నుదప్పి . సంభ్రమించిన సురల యా . నలు నశించు.

అ॥ కదనమందు కీశ . గజముల దమ్ముని . ప్రాణములను కొన్ను . ప్రవర చుక్క
మోపుమైన యజాని . ముఘ్నాత్మరునియెడు . నాశలంపు విజము . నలిగినేత్రః

తే॥ వరఁగ బ్రహ్మాత్మమే యేయఁ . బడునయేని . సమరమున దేవదానవ . సమితినేని
చెలియే తీరు విన్నేమి . చేయలేక . వదలినది యంతకంటె మో . దదము గలదెఁ

తే॥ దీరుడగు హనుమానుడు . తెలివినంది . పనవుచో నది తగదని . పంపినాడ
నోషరులు గొని తెచ్చుట . కుత్తరమున . కాశఁడిప్పుడ వచ్చు నీ . లాటదేహ .

తే॥ హిమగిరిని మేరువుం దాటి . యోగియున్న . యాంజనేయుండు చచ్చిన . యాక్షణమున
నీ మనశ్చింత రెల్లను . నీఁగు విజము . విమున మూడుమాః జగ . వినియతచరితః

ఉ॥ మార జితాంగః యేను నజ . మాధవ శంభులు తక్క నెవ్వరున్
దీరుగ నోషది స్థితులఁ . దెల్పఁగలేరు సువర్ణ దానపుల్
క్షీరసయోధిఁ ద్రచ్చుకఱి . జిక్కిన వానిని విష్ణుచక్రమే
వారక కాదులుండు నవి . వర్ధిలు నక్కురుభూమి కవ్వలన్.

తే॥ ఇందనుక నేరిచే స్పృశ . యింపఁబడవు . నలువత్తెనఁ బ్రాణము లీయఁ . గలిగినయవి
పరఁగు సంజీవకరణి సౌ . వర్ణకరణి . యన విశల్య సందాన క . రణు లనంగ.

తే॥ ఓషధులు విక్రముగ చచ్చు . నుమ్మతికము . వదలు ధర్మమే శ్రోవచూ . పంగ హనుమ
వచ్చుఁ దేఁగలఁ దకనికి . వలమవదని . పనియఁ గలదెఁ యొచ్చింపుమా! భవవినాశః

తే॥ అనుడు శ్రీరామభూపతి • యశవి వలుకు. వివి ముదంబుడుచుండునం • తనె మహార
వం బుదీచివి పుట్టె నం • ద్రంబు పూరలె. జండమారుతమేతెంచె • జవము మెలయ.

తే॥ ఉడుగణంబలు వడిదప్పి • యరలె మార్య. మండలము పోయి ద్విజరాజ • మండలమున
చేర నందలి జింక క్వి • శించె దగను. మొగులు లొందొంటి • దెలుల • మొగిని తాకె

తే॥ వేళ్లు పూగుత్తులును విను • వీతి కెగపె. భూధరమ్మలు ప్రాక్షులు • మునువటివలె
గడలి లోబడె మారుతి గర్జనంబు. చెపె రామాదుల యెడంద • చింత దొంగ

అ॥ భువియు దివియు మేను • ములు సాగరంబలు. తక్కినవియు నొక్క • తరుణమందె
గొప్ప రివము చేయు • కొమరున నుండెను. గాడ్చుపట్టి పేయు గర్జనంబు.

అ॥ పాలవెల్లి జలుక • వైకుంఠ నాజు మం. దరము దెచ్చుచున్న • గరుడుకరణి
నొప్పె సురుజవిమున • నోవడికైలంబు. బరంగ దెచ్చుచున్న • వాయుసుకుడు.

అ॥ పవనురాత్రిహుట • పర్వకంబు బెకల్చి. తెచ్చుకరణి హనును • తెచ్చెదెచ్చె
ననుచునుండ నతడు • నవపకి దిగియె న. మృల సభంబునంద • విలిచె దిగక.

అ॥ మంద మారుతమ్మ • మండలతో వీచి. మెల్లి వారియెడలు • పల్లవింప
భానుసుజుతోడ • వానరాపి యాడ్చు. నట్లుచేపె విబుధు • లలరుచుండ.

అ॥ విభవ విరుగు రగుచు • చింతలై యుంకివ. కవులు మందుగారి • కలయ వీవ
సాగను చేవ దిబువు • నెగడఁ గాలు జయించి. నక్కవాత మట్టి • గ్రుక్కినాడు.

అ॥ అనుక తనువు లెల్ల • నంబుదీబడుటచే. బ్రదుకవయ్యె దక్కు • పదవలును చి
గిర్చి ప్రాణమొందఁ • గీతుల విషయంబు. విప్పి చెప్పవలెనె • విళద పటిలి.

అ॥ అలుగు లూడె గాయ • మలు చల్లనై పూడె. గలయనేత్రతార • కలు ఎలించె
జగము వినుతపేయ • సౌమిత్రి తెలివందె. గూర్కునంది మేలు • కొప్పుమాడ్కి.

అ॥ కష్ట సాగరములు • సంక్షోభ మందంగ. గవులు సేయు వీర • కర్షనముల
లేడె లక్ష్యంబు • లేఖల భద్రగీ. తముల లేచు శేష • తల్పుభంగి.

అ॥ లేచినట్టి యమజ • లేచిన భుజముల. గొగిలిండుకొన్న • కంజ నయను
చింతతోడ సుర • చింతయు జగముల. చింత తణిగి చిరిచి • చెదరిపోయె.

క॥ చెన్నుగ నాదిరి వేలుపు. బిన్నులు కిన్నురుల గీతి • కా రిప పంపై
పిన్నులమె మునులు దిగవుపు. బిన్నులు పరించి రిపి • పండుపు సేసెన్.

క॥ వేదంబలు మోపించెను. వేదవిదుల విజ్ఞతయును • చిలించెను ప
మోదము నొందె జగము నం. భోదము లంభోధు బుటిసి • పొలుపుంకొందెన్

క॥ కొల తొలగిన యాపిమ్ముట. నలుపఁ రము జానకీ మ • న స్పదసుకసున్
వలగొని కరుణించితవని. పలికి విసతిమై నద్యిక్య • భావముగంచెన్

చ॥ ఎడఁద దురులత చింత నళి • యింప ముద్రకు పరీత నేత్రులై
పుడఁబురుమారి భర్త కపి • ముఖ్యుని వాయురమాటఁ గొఁగిటన్
దడవి మదీయ పంశమును • ధాటిలో యశసుండ నిల్చి నా
యొడలిని విశ్రయించికాని • యుండిన వేతొకఁ డున్నె చేయఁగన్.

ఉ॥ మా కుల పూర్వులెల్లరు క్ర • మంబునఁ బెందిన ధర్మపద్ధతుల్
నాకతన స్తుకృప మర • జంటె భజించితి మేము నీవ యి
జ్ఞకుకులంబు నిల్చితివి • ప్రాక్తన ధర్మములెల్ల నెక్కొనెన్
నీ కరుణం బదంపడి జ • నించిన వారము సుమ్ము పావనీ.

ఉ॥ ప్రాణము పోవువేళ నొక • వంగల పుణ్యులు తామెసంగు నా
ప్రాణముతోడ వాడలకుఁ • బ్రత్యుపకారిముచేత సామ్యమే
ప్రాణము లిచ్చు మాత్ర మన • బావ్యమె యిప్పునిఁ ముందటన్ జగ
త్ప్రాణ కుమారచాఁ యదుల • ప్రాణము లాచ్చితి డూలు వోవఁగన్

ఉ॥ సోదరుమీది ప్రేమమన • స్రుక్కితి లోక మెఱుంగ విట్టి యా
మోదము నీవు గూర్చుటను • ముందటి దుఃఖము మిక్కిలిన్ సుఖ
శ్రీధముగాఁ దలంతుఁ డిర • జీవిని సాయము యుక్తవేళ నా
కాడఁగ గూర్చినాఁడ వటు • లొటనె నిర్పె జగంబు మేలిపన్.

ఉ॥ ఎల్లరు ప్రాణముల్ వికక • యిమ్ముగు సౌఖ్యము లందునట్లు మే
ల్లలసింంగఁ జేసి రొక • యిమ్ముల మందఁక కావ్యకుండపై
చెల్లుమ యందుఁ బల్కఁ గపి • శేఖరు లతల్గుట వీరనాద సో
దర్శనం కాసులైరి పవ • నాత్మజఁ డుబ్బుర మ్రొక్కి యిట్లనున్.

ఉ॥ తమ్ములవైరిఁ బిచ్చి యమ్మ • తమ్మును తమ్మున కీయఁజాలనే
క్రుద్ది దివమ్ము సందమ్మత • కుంభము దెచ్చి యెసంగఁజాలనే
యిమ్ముగఁ బాలవెల్లి మధి • యించి సుధం గొవికేరఁజాలనే
బమ్మను పట్టి తెచ్చి తల • వ్రాతనె మాన్పఁగఁజాలనేఁ ప్రభూ.

చ॥ గురుతరమైన పిఁరుణ • గూడిన వియ్యది కార్యమే యనన్
నిరవధి నత్తనంయుత వ • నేచర సింహముఁ యెంతికింతకే
నరుహం దవైన నీవు కల • యంతకు నాపద మమ్ము చేరునే
దెరిసితి మేము సౌఖ్యములు • పేరిమితోనవి రాముఁ డాడఁగన్.

చ॥ అతులితకౌర్యకాలిః పవ • నాత్మజఁ యిమ్ముల యింద యుండినన్.
దితిజకులంబు చావదు వ • దింపనుచాలము కావునన్ యథా
స్థితి నట దీనినుంచి చను • దేరుమ వైకమ యంబు భల్లు
క్షితిపతి పల్కఁ బావని వి • శిష్టమతిం గొనియేగె కైలమన్.

24. హాపాలాన నటన పటలము (21)

క॥ ఇట విట్లు జరుగుచుండఁగ, నట రావణుఁ డుప్పి కుతుక • మంది వినోద
స్పృట హాలా జనిత విశం, కట యువతీ నటన లీలఁ • గాంచుచు మందెన్

తే॥ అమరకాంతలు విద్యార • రాంగనలును, దైత్య వచితలు నాగ సుం • దరులు యక్ష
మధురవాణులు సిద్ధ బం • భర సువేణు, లెల్లఁ దెందేచలై వచ్చి • రుల్లసిల్లి.

తే॥ రంభయును తిలోత్తమయు నూ • ర్వశయు పేన, కయు పృథావియు బహువిధ • క్రమ విస్తృత
వాద్యములతోడ లయరాగ • భావ సరణి, చెడక పాడుచు నాట్యంబు • చేసినారు.

చ॥ ప్రవలిత కుండలంబులు ప్ర • భా తిలకంబులు లోలనేత్రముల్
విచికిల దంతముల్ మధుర • పేళం క్రమ సుధాధరంబులున్
ప్రచుర మనోహరాలక వి • భాసిత తన్ముఖ చంద్రబింబముల్
రుచిరముగా వెలింగె ముఖ • రోచులు రాగము నొందుచుండఁగన్.

ఉ॥ తేటలు వాటు చిర్పగవు • తెల్పును భూషం లేకయెండయున్
మూటలుగట్ట దీప గణ • ముల్ వెలిఁగింపఁగఁ జాలు మేవి డా
ల్పాటలు జేరువాఁ గను • వారల తెల్విని పోలి మీటుచున్
బాటలుగా నిరుల్ మరుల • పాలయి క్రుంగఁగసాగె నయ్యెడన్.

చ॥ చడువులచేర నత్పదిని • చాఁగచు భావి నెఱుంగు పెద్దలన్
ముదమన నాశ్రయింప గుణ • మున్ డెలివిం గడు విస్తరింపు న
చ్చదురును మీదు గాన కిం • బ్రక్కఁడఁబైఁ బ్రసరింపఁజేయు డు
ర్మడుల వరాక్రమంబు వలె • మైరము నెవ్వడిఁ బర్యె నెల్లెడన్.

ఉ॥ నప్పులు మించె దంతముం • నాదెము వెల్వడె స్వేదబిందువుల్
సువ్వఁజుగా నెలర్పె ఁమి • మంబుగ వాతెజుం జలించె వే
నివ్వటిలేం గనుంగొనెం • నీటగు రక్తిమ విక్కెఁ గన్నామల్
కన్వికానెన్ మొగంబులను • గాటపుఁ దెల్లఁదనంబు వారికిన్

చ॥ తలముడిలెల్ల వీడచు వి • తంబిములం దగదాఁది ప్రేం పే
బులు పటాలితోడుక డి • గంబడ మానముఁగాచె గేశముల్
తులువలు దుండగంబులకు • చూకొన నుత్తము లద్దుచ్చి దీ
సుల కగు బన్నముల్ తొలఁగ • నూకఁదలంపట యుక్తమేకదా.

తే॥ మదన మృగముండు పొది సుండు • సుధరమనఁగఁ, దగిన కన్నులతో నున్న • హగువలపుడు
స్రుతివి కలియక చెఱ్రే వ • ద్రతులతోడఁ, వాటి రవ లయలో ను • స్సరముతోడ.

తే॥ వేణునానంబును జయిండు , విపలంబము, గంధగు చెలువలు పాదల , గతులుదప్పి
కాకి యజ్ఞపుతో సుదయము , కల్లుగీర్చు, తీరు తోషంగఁ బాదిరి , తెలివిదెడఁగ.

తే॥ కాంచ వింద్రజాలమె యను , వికటఁ దోఁపి, భావ విప్పుర్తి నటినయ , పద్మకులను
తెలుపు జాబలు నోటితో , ద్విపముఁ బలికి, లేలు కంఠముతోఁ జూపు , వారలైరి

తే॥ ఆడుదుర్గు పాడుదురు నఃస్వి , యేటగురును, తూలుచురుసోలుచురువారి ప్రేలుదురును
పీలుగుదురు తూగుదురును , మూలుగుదురు, మొక్కుదురు స్రుక్కుదురు మీతి , నిక్కుదురును

తే॥ మదివి గంధావి సుంతయు , ముఖుఁగుపలువ, లేక వెలిగ్రక్కినారలు , లేమ లట్టి
తెలుగుఁగించి నిర్విసి జితేం , ద్రియల రోమ, భావముల , కోరులదరె

చ॥ భ్రమరములంబలెం జలన , భావము నొందెడు కన్ను లెట్లనై
యమరెను రక్తిమంబగు ము , భాంబుజముల్ తెలుపొంద దై త్య వం
శమనకు భావనాశమును , జాడఁగఁ దెల్పెడిపోల్కి, గన్పడెన్
ద్రుప మొకదైనఁ బుష్ప నికు , రుంబము వేలుగఁ బూచెనో యనన్.

తే॥ యముని కుంతంబు మదనుని , యలుఁగు నువచు, గాఁగఁజెప్పెను నొప్పని , కన్నులుగల
చెలులు హారంబులను రః , నెలను వప్త, ములను రాప్పులలోల , ముడిచికొనిరి

తే॥ మందహాసరుదుల్ గల , మందగమన, లిట్టి గతులొందఁ గవి మోద , మెనయుచున్న
రావణాసురు శ్రవచరం , ద్రముఁ జొచ్చెఁ, గపి నమూహంబు చేసిన కలకలంబు.

తే॥ పాద లాటలు కేకలు , వావ్యరవిము, లయి లూటబల్ కొతుకు మా , బలు కటాక్ష
ములును తక్కుచేప్తులు బలి , ముఖుల గడ్డ, వలన వేదేకిఁ బువులట్లు , వాచిముడిఁగె

తే॥ కట్టఁగంబములందె నా , గములు సోల, వాజలుం దూర నసురుల , వసిమి మాల
రామలక్ష్మణ శింజిరి , రావ మదరె, వార్ధిఁ స్రచ్చిన నాటి రి , పంబుకరణి

చ॥ తరుణుల చూటముల్ వివి క , దంబమువోలెఁ గనంబడింగ మం
దరము కలంప నొప్పు భయ , దంబగు నంద్రమునాఁగ మానసం
బజిముఱి పెంద నెత్తటి ని , శాంతమ యయ్యు దిశాఘృమోము చం
దిరునఁజఁ ద్రోపరావిదయ , తోఁచెను కట్ట పగ ల్విధంబునన్.

చ॥ వికవిక బులిరాప్పతిని , వేగులు వచ్చి దశాన్య కంఠ పు
ష్ప సరము లందువేరి పగ , వారలు ప్రాణములొంది చాల నం
తనమున నున్నవారన నె , దం చిగులొంది లతాంత శయ్యపై
మలలుట మాని తల్లఱను , మంత్ర విశాంతము చేరె గ్రక్కునన్.

25. మాయాసితా పటలము (91)

తే॥ చేరి వృద్ధులాప్తులు నింద్ర , జితుఁడు నైన్య, పతులు పన జరిగినదెల్లఁ , బలుకునంత
మాల్యవంతుండు చింతమై , మనసువాడఁ, దెలిపె విట్లు రావణునకు , దీరమతిని.

చ॥ చెడు తలఁపుని దానవులఁ , జెచ్చెర నంబుది వైవకున్ను ని
య్యెడ ననువుల్ నిజంబుగ వ , హించియె యుండురు తప్పె నీదు దుం
డుడుకునఁ బంకిజాననువి . తూపె విరరకమాట వాడరుల్
కడుకొని పైవయం దొడరఁ , గా నొక్కయడును లేదు రావణా;

చ॥ కలఁక యొలఁత గానని జ , గత్తడిపాలు లటాక్షదృష్టివేఁ
జెంగి క్షణంబులోనిఁ జని , చేప మహాషధి భూరరేంద్రమున్
బలికుఁ బెకల్చి తెచ్చిన య , వార్యబలుఁడు మరుత్తుకుండె కా
వఁయును తక్కువారలకుఁ , బల్కుఁ దలంప నొనఁపి కక్కమే;

చ॥ ముఁగొని పోయినట్టి యల , మారుతి మేరు ధరాధరంబు ని
టలముగఁ దెచ్చి వైచిన న , దంగమఁ బంకిను కెల్లగించి భూ
స్థలిఁ దిరుగంగ వైచిన వి , కావగ వర్ణము నిచ్చినేడ్చినేఁ
ములు చందనంబు మాని తల , పోయెట కార్యము విచ్చిరాంతకా;

చ॥ జగము నెల్ల నొప్పించరి , దావఁగ మోదఁగఁ జూచువాడు సా
ధుగుణమునం ద్రిమూర్తులఁ , దోడుగ నాల్గవమూర్తియందు నెం
చఁగఁ దగువాడు మారుతి వి , జంబికఁ జావకయెన్నవలెలన్
నెగడఁగఁ జూచుటల్ తగవు , నెమ్మది నీవ తలంచుచుడుమా

కా॥ వారిం గూలఁగనేసి గొప్ప జుఁధిన్ , బుధించి లంకాపుకిన్
గాలుంబోలిన కుండకర్డు నెనిలో , బుడించు శ్రీరామ భూ
పాలున్ బుద్ధుడ సన్నెధుల్ దనఁజ , లాఁ దాదించి చక్కాడు వా
లేక యా యడియా , రామపునకుం , బృద్వీక సర్పిలపుమా

చ॥ పొలిసిరి వార్తఁద్రాప దివి , ఘాటని పేర్చి పహించఁజూచ భూ
రులు; రణధాత్రినుండి యను , బుల్ చనుడెంచినవాడు నీవు నీ
యెలమి నుతుండు చక్క మఱి , యెవ్వరు? గెల్పుట నెన్ను వట్టి యా
సలఁబడి ప్రాణముల్ విడువఁ , జూగుట యెన్నఁగ బూరిరావ్యమే;

చ॥ అనుబయఁ బంక్తిండుడు భ , యంకరరీతి నెచ్చి నీదు వి
న్నునువులు మేలుమేలు పలు , కాడకు రాక్షసులెల్లఁ గూల్చిన్
బసుడకుండఁ గైదువులు , వ్యర్థములై నను నాసికాగ్రమం
చనువుగ నావి యున్న పలు , కఁబుజనేత్ర నొనంగ నెట్టులున్

ఉ॥ జీవితమున్ పనాశముగి , జేసికొనన్ ధరణీకనూజ గ
ర్యావిలబుద్ధిఁదేను మది , నవ్యయ పౌఖ్యము లంపఁగోరియే
యీవగఁ దెచ్చితిన్ బ్రదుక , విచ్చయె యున్న విరర్థకంబులొ
జీవితముల్ భరించుచు చ , నింపుడు నేన జయితు నెల్లరన్

చ॥ అనుడుఁ గెహరుఁ డిట్టులను • నబ్జభవాన్వయ వార్ధిచంద్రమాః
విను మొకమాట యేను రఘు • పీరుఁడు తక్కఁగఁ దక్కువారిపై
వనజభవాప్రమున్ విడుడు • వాఁడను కానది వాని దేహమున్
జెనకకయే తొలంగినది • చిత్రము దీనిఁ దలంపఁగా వగున్.

ఉ॥ తీరుగఁ జర్చనేయ విది • తేలికగాడు రఘువర్జుం డసా
దారణ మానవుండు విన • తండ్రి వచించిన గర్వ మోహ వి
ప్రాతులు యోగు రెల్లవుడు • ధ్యానము సేయుచునుండు నా జగ
త్కారకుడే యటందుఁ గొతు • కం బనిలేక యెఱుంగనయ్యెడిన్.

చ॥ అది యటలుండని ప్రియగ • నైనది యైనది చింతయే? పీ
మది స్రవదంబు నొంద నొక • మార్గము చూతు వికుంభలాస్థలిన్
గుదిరిక నొక్క వేలిమిని • కూరిచి పూర్తి మొనర్తు దుర్గుణా
స్వదుఁడు విభీషణుం డెఱుంగ • భంగఘనోష్ఠాన యంచుఁ గుందెదన్.

పీ॥ బన విభీషణుఁ • దరయకుండెడు భంగి, నీత యాకృతి యొందు • పృష్టిచేసి
యువతీస్థితిం గాంచి • యన్నతి నందిన, హషిమంతు నెడుట దా • విని వధించి
వరఁగ నయోధ్యయై • కరుగెఱుంగి నయవి, పలుక వారలు మ్రాను • పడి యలంగు
వారు జానకీ వచ్చె • పరిమేషి యిందని, తమ్ములు హితులు బాం • ధవులు పురము

తే॥ తెరలి నాశమొందిన యని • మరలువారు, మఱియెక్కును హనుమంతుఁ • బురికిఁ బంపి
యెఱుంగుదాఁక దుఃఖముధరి • యింపలేర, యంతలో నాచు వేలిమి • నట ముగింతు.

చ॥ ముగిసినయంత వచ్చి కవి • మఱ్యల రామపుణన్ వదించి పీ
కు గెలుపు గూర్తునంచుఁ దన • కూరిటు పుత్రుఁడు పల్క నంతనం
బు గలుగఁ బంక్తికంతుఁ డను • మోదము చూపెను మేఘనాదుఁడన్
జిగిషెష మాయవీతను సృ • జింపఁగ సుత్తరువందె నంతటన్.

వానరులు లంకం గొచ్చుట

మ॥ అట సుగ్రీవుఁడు రామవుం గవి మహా • శ్వాః దైత్యు లిస్తుట్టి యీ
పుటలేదంబు దహింపఁగావలయు నా • మోదంబు చూపింపవే
యటలైనన్ రిపురాజి వచ్చునవఁ గం • జాజిండు యొచించి కా
బ్బుటయే యొప్పని యాజ్ఞయాయఁ బ్లవగుల్ • కోలాహలోత్సాహులై.

మ॥ కొలుపుల్ చేకొని భస్మయంబుగ రచ • షోణీ తలంబెల్ల నొ
త్తరమై కన్నకనేగి దైత్యనగర • ద్వారంబున విల్చి పీ
చిరి శంపాలతబోల్కి మల్కులటు ల • చ్చిద్రంబులై యెల్లవో
వలెనె దైత్య వినాశసూచకముగా • వారింపరాకుండఁగన్.

ఉ॥ లంకను కీతులేసిన య • లాతము లెల్లఁబరివ్వి మున్ను నా
యంకు దు నార్తిపైఁ బఱపు • వగ్ని శరంబు విధాన రేగి న
ల్వంకలఁ గాల్చెఁ బజ్జల ర • వంబులు దానవకోటి కూకలున్
సంకటపాటులుం డెలుస • శక్యమేఁ కోఁతులు పెక్కులై చనన్.

మ॥ ఒక మృన్మిమ్మరి మున్నువచ్చి యెగి వి • య్యారెల్ల దుర్వార వ
హ్నికి నాహారము సేసిపీయె విషదో • యున్నంబుఁ డెల్పంగ రె
క్కకు రానట్టి వలీముఖావసలు లం • కంజొచ్చె వింకెట్లు చా
వక జీవించెడు వారమంబు భయ ది • గ్నాంతాత్ము లై రందఱున్.

అ॥ లోక వినుతుఁడైన • కాకుత్ స్థ తిలకుఁడు, ఎహ్నా లమియు బాణ • వర్గమేయ
గోవురఁబు విఱిగి • కూరి త్రికూటంబు, పైవిఁబడియెఁ గవులు • ప్రచుదమంద.

తే॥ మందు మలఁ గొనిపోయిన • మారుతి వడి, వచ్చి కంఠీరవ రవంబు • వజలఁజేయ
విన్న లంక గరుడవక్ష • భీషణరుతి, వివిస నాగలోకస్థితి • నెనపె నపుడు.

కా॥ మాయాకార్య విశారదుండు జముతో • మాతొడ్డి గెల్పొందు దై
తేయేంద్రాత్మజఁ దుద్ధతుండయి మరు • ద్వీధిన్ మహారంభుఁడై
మాయాజాతి కొప్పు వట్టికొని భీ • మప్రీతి నిద్రంబుచే
వ్యాయామంబు వెలుంగఁ దిప్పుచు జగ • త్పాఞాత్మజున్ దాయుచున్.

కా॥ మీరీ జానకికై దురంబు కడుఁబే • ర్మిం జేయుచున్నారు ర
క్షోరాజన్యుఁ డుపేక్షచే విడిసిన నీ • కూరాత్మ నేఁజంపెదన్
దీరున్ సర్వము మీకు మాకు నన భీ • తిన్ వాయుపుత్రుండు మా
యారంభంబులు సర్వమం జెడియె వేఁ • డంచు మదిన్ స్రుక్కుచున్.

కా॥ తప్పింపంగ నుపాయమేదియును చి • త్రంబిందు కన్నట్టమిన్
నిప్పుం ద్రొక్కిన రీతిఁ దత్తఱిలి స • స్మితిం బ్రళంపించుటే
యొప్పుంటోలు నటించు నిట్టులను గ • జ్యోదూఁ యావద్దతుర్
మెట్టియోఁ నీతియోఁ యోగ్యమోఁ తగవోఁ మే • ర్మింగూర్చునోఁ తెల్పుమాఁ

మ॥ అరవిందానన వంశ్యుఁడై సకల కా • స్త్రార్థంబుల నేర్పి యీ
కరణిన్ ప్రీతి వదించుటల్ పరమ దు • స్కార్యంబుగా నేర్వవోఁ
ధరణీ వ్యోమములే వదంతునవి చి • త్రంబిందు భావింపవోఁ
కరుణన్ దీనిని మాని తేని కని లో • కంబెల్లఁ గీర్తింపదోఁ

మ॥ కరుణాదూరత యేఁ వంశ గురుకల్ • కాలుష్యముం జెందు దు
ర్భరమో నింద వహించు నైచ్య మబలన్ • బాధించి చక్కాడుటల్
స్థిరమో కీర్తి నశించు రొరివము ప్రా • ప్తిండున్ మహాపాతకం
బురవే సేయఁగ రాచపుట్టువునకుఁ • యొచింపుమా రావడేఁ

మ॥ అన రావడే సప్త యుట్టులనుఁ గ్ర॥ వ్యాధిల్ సుఖబంధ నొ
 ప్పని పేరానం నొందు దుర్మతులు గీ॥ ర్వాణిల్ విరాళం జనన్
 దనుజ వ్రాతము తిండ్రియుం బెడిఁగ నా॥ ద్యంబైన బీజంబు దీ
 నిని వేటాడుటంబై నన్నెమగు పు॥ న్నెంబున్నె యుదెయింన్.

శా॥ ఈ రేయెచిని చేత కృశ్యనది నే॥ దే మీ యయోగ్యన్ మడు
 ర్వార శ్రోధము మీఱఁ గాల్చెదను చా॥ పన్ శిష్యమైయున్న నా
 నారాచంటల పాలుగాక డుడి॥ నాదాచుజల్ తల్లెదన్
 బొరుల్ బీవిల మందిఁ జూచుకొనుచీ॥ వాగ్వాద ముంకేటికిన్;

చెంద్రజిత్తు మోహినీచి రరాచిలుంగుట

తే॥ ఇపుడ యీపుష్పంబున॥ నేనువాదఁ, ద్రారనమున భుజులేదు॥ వ్లవగఁ సేచఁ
 సరలలోంబు లేదునైన॥ స్రగ్గువాదఁ, నే॥ యనుచు తి తిరంబు॥ నేయఁ దిరిగి.

కి॥ కిరుదేవులు సలుకు మని, తిరుదేవులు॥ త్రార్తించుచుండ॥ చియగొనఁ విశా
 చరుడు నరాచన గైచి॥ దివజ శివ ముత్తరించి॥ తిరుదేవుల జనియెన్

తే॥ తె-చి పుష్ప మెక్కి యు॥ దీని గిళకు, నిండుచిరు॥ దుగంగు॥ చిపి॥ యిచ్చి హనుమ
 పృథివి॥ బిడియను పుత్రుల॥ కిన్నెలై॥ లీల నప్పదేష్ట యడిగి॥ తూచి సోలి.

తే॥ పోయినట్లై పోయి యా॥ పుష్పానుడు, మురిచి చేచి పినుండి॥ ముఖము చేయ
 మనను సురుగంగ మారుతి॥ మాది వాడి, కలగి సులగి నుగి తేటి॥ ప విరిచె.

మాలిని॥ బలము చెడఁ గృశించెన్॥ తాపనీ దీపమంచున్

దలరి మది, గలంబున్॥ దైవమే లేదె యంచున్

తిలచి తలచి యూర్పుం॥ దిల్లి యంచుగిలాడున్

అలగి దెసలఁ గాంచున్॥ హా చెదెల గాంచుచున్

క॥ కింకిగొని యనుకవైబడ, నుంచుచును పుష్పత్రోచ॥ నుర్విం గూతున్

శంకిగొను జలకు పుచ్చుచు॥ చ, లంకం చిలమోచిచెను పి॥ లంబి పొయిన్

తే॥ మా కిలలు ముగిసిరివి ము॥ క్లొంములకు, చుమమాలింగించి మది॥ చిలచునంత
 మరల నిలిచి పుష్ప కి॥ చిత్తములు స్రవలై, తెలుచి త్తిచే లక్ష్మిని॥ తునిమె నకటఁ

శా॥ చారాగాంచునె చిగుల్వచిర లో॥ కి ప్రార్థన దొడవలె

కా రక్షణపునుండి పీడ్యులు పీ॥ కిన్ వచ్చి శోకింపుఁ గి

కాచిజ్యంబున నే॥ దగుల్వడితి॥ తా॥ పాత్ములు వై దేహి న

స్థూలంపగఁ జూచుచుడితి॥ గదా॥ ప్యర్థుండనై బిమ్మిటిన్.

చ॥ చిరు తపస్వినిన్ ముగుచి॥ బాపన నమ్ములన్న జానకిన్

జేఱ విడిచింపగా నిటకు॥ చేరనవాదను రాను చానన్

త్కరముల నాటిలోఁ దునుముఁ గాఁ జనుదెంచిన వాఁడఁగాను దు
త్కరణము తల్లి యొంద బవఁ రంబున కిందఁజూచోడితెచ్చితిన్.

ఉ॥ జానకిఁ గానలందు కవఁ జాలక చింతిలుచున్న రామ భూ
జానికి లంకలో జవకఁ జాతను జూచితినుంచుఁ బల్కి న
మూనము నొందు నోటనె కుఁ మార్గఁడు రావణి చంపఁజచ్చె నం
చేనె వచింపఁగా వలసె . నేటికిఁ గల్పనె నాదు జన్మమున్.

చ॥ కదలివి దాటి లంక నొగి . గాలిచి సేతువుగట్టి మేరువుం
గదచి మహాషదీ శిఖరి . సవమారఁగఁ దెచ్చి సీతముల్
పుడవివి లేరు లేరనెడి . భూరి యశంబు గడించినట్టి నా
యొడిగము పీఱు వోయెను ప . యొవిధి వింగువ గల్చు కైవడిన్.

ఉ॥ సీతను కత్తిచేఁ దునుము , చెన్నటి నప్పుడ చంపనైతి న
జ్ఞాతముఖిన్ సమక్షమునఁ . జంపుచునుండఁగఁ జూచుచుంటి నీ
పాతక జీవితంబు నెడఁ . బాయఁగ జంకుచు నుంటి ఏంక నా
సీతకముల్ జగంబులు గ . జించి హసంపకయున్నెఁ యక్కటా.

మ॥ అవి చింతించుచు రావణాత్మజుఁ డయో . ధ్యానబ్రహ్మం బేర్పఁగాఁ
జవియెన్ వానివి వెంబడించిన రఘు . జ్ఞాతర్త నాకాడి యే
మిని కాన్పింపమి నేమిగా వగచునోఁ మీఁదెమి కానున్నదోఁ
కనకున్నాఁడను రెల్పఁగాఁజనుటె యో . గ్యంబైన కార్యంబగున్.

చ॥ జరిగినదెల్లఁ దెల్పెదను . జానకిధర్తకు నాతఁ డయ్యెదన్
మరణము నొందునేని యట . మాఁదెడ నెట్లు కాక యాతఁడే
కరటి వచించు నానరణి . గార్య మొనర్చెద రిత్తచింతి నే
నొరయుట యేఁ యంచినకు . లోత్తము చెంగట వ్రాలె గ్రక్కునన్.

ఉ॥ వాగ్రి తపించి మానసము . ప్రాణము దేహము వాడ మార్పుచున్¹
సోలుచుఁ దూలుచున్ మిగుల . స్రుక్కుచు పెక్కుచు నేలఁగూల సం
కీలుడు రాముఁ చాతవిని . చేరఁగఁజీరి వచింపుమయ్యఁ యి
క్లేల తపింపఁ హేతువది . యెయ్యదొ గొప్పది యుండు మారుతి.

చ॥ నుడువును యన్న నాతఁడు కి . నంగవ సక్రతు గ్రహ్మ మేళు నా
దు దు జనరాత్మజ స్తుజికి . త్రోచెన యంచు వచించి యాసయిన్
నుడన కొడల్ గదల్చుక క . నుంగవ యార్పఁ యూర్పుపుచ్చ కు
గ్గడవిగు చింతనొంది యొక . కైవడి మ్రాన్నడి యుండె నత్తతన్.

ఉ॥ ఆ పలుకుల్ చెవింబడిన . యంతనైక్తికవరేఱ్ఱు రెల్లరున్
రావడి వాతఘాతమున . మ్రాఁకులు గూలియనట్లు రామ రా

మా : పరమాత్మ : యేదిగలి : మారని రాముని పాదసన్నిధిన్
దాసముచేత బెగ్గలి వి : తాడనఁ గూరిరి దాడిస్తరిన్

ఉ॥ చిత్రమువోలె సూర్యకుల : శేఖరుఁ డొక్క క్షణంబు నిల్చి సౌ
మిత్రులీ మాటువల్కిదర : మిత్రులఁ జూడక మత్తుఁడేనియున్
దాల్చిని మురియైన మది : దాళగలే నభిమాన మక్కునం
దోత్రము చూడ్కొగుమ్మ ససి : దూరి ధరాస్తలి వ్రాలె గ్రక్కునన్ .

ఉ॥ లగ్నజ చింతఁగాంచి తమ : కై న సుమస్థితిఁ గాంచి కార్య మ
వ్యగ్రతనుండి యిమ్ముపడి : పచ్చియు నాశము చెందఁగాంచి వీ
రాగ్రుడి లక్షణుండు హృద : యంబును మేనును వాడఁ దల్లి ప్ర
త్యగ్రత వీడు శ్రేష్ఠులె : నారటమందుచు వ్రాలె మేదివిన్

చ॥ మదిని విమర్శపైఁ బ్రతి పి : మర్క యొనర్చు విధిపడుండు త
న్నెద కుదియింప నార్తిగొని : యేమియుఁ దోచఁ గల్గులేమి దు
ర్మిడుఁడగు మేఘనాథుఁడు ధ : రాసుతచే చుట్టాళిలె నా
పద మటియించె నంచుఁ గర : వాఱుఁ డ్రుంచెనొ యుచు జంకుచున్ .

చ॥ చల్లనివీరు మోమువయి : జల్లి వగులులు మేను నొత్తఁగా
మెల్లనఁ గన్ను విచ్చి రము : మేఘనినాథుఁడు చూచె లక్షణం
డుల్లము : లంపింప గని : నొయ్యనఁ గాంచి యితండు జీవముల్
తెల్లము వీడువాఁ డనుఁ : దేవిదలంచి నహించి యిట్లనున్ .

ఉ॥ అల్పులు దెప్పరింబు తటి : నార్తివి క్రుంగి కృశించువార ల
య్యల్పవిధంబు వీకుఁ డగు : నా పగవారలు ఎవ్వఁ జిత్త సం
కిల్పము మాని యన్వయపు : గౌరవముం దిగవాడి ధర్మపుం
బొల్పను వీడి యిట్లు దిట : ముంజెడఁ జింతిలఁగాను రామవా :

మ॥ అనహాయన్ బతిదేవతన్ సుజన లో : కారాధ్య వైదేహి నొ
క్కసురుం డంటి వధించె నంచు విటు శో : కాక్రాంత చిత్తుండవై
మనలంజెల్లనెఁ యక్ష నాగ ముఖు : జ్ఞానీంధ్రు లై రేవియున్
వసుధన్ సజ్జన హింససేయ వడి న : వ్యారిన్ పధింపందగున్ .

మ॥ జగముల్ చేడ్పడకుండుటా : పనుజ దొ : ర్జన్యంబు లిట్లేదుటా :
విగమ వ్యాపృతి సాగుటా : తగవు పు : న్నెంబుల్ ధర నిల్పుటా :
తెగి సాధుల్ నశించుటా : మనము నా : ర్తిగుండి శోకించుటా :
పగవారల్ బ్రదుకొందఁగా మన ధను : స్పాండిత్య ముక్కాటుటా :

మ॥ క్రుటిలో లంకను బూదిచేసి దనుజుల్ : త్రోఁద్రోపుకోఁ బోవు ది
క్రతుమల్ గాల్చి దివంబు గూల్చి మది గాం : తంబండబల్ మాని త్రొ

క్కటపాటొంది కిరంబు వ్రాల్చికొని దుః . బంబందుచుండేవియ
క్కటః యాపేదతనంబు వీరజగము . ద్వాబించి యగ్గించువే;

చ॥ పురమున విట్టి ధర్మమును . పూనియె రాజ్యమువీడి కానలం
జొరఁబడి దేవిఁ గోలువడి . స్రుక్కుచు లంకకుఁ జేరి యిందు దు
ర్బరమగు దుఃఖమొంది పసి . వాడుచు ధర్మము ధర్మచుండుచి
బృరికము గొందుమేసి యుడి . వంబున కీడ్వరె కట్టికాత్రపుర

చ॥ వగపు భరింపలేక మన . ప్రాణము వీడితివేవి లోకముల్
వగకుదు పట్టి తెచ్చి తన . భార్యను మ్రోల వదింప రాముఁడా
వగతుని కొంది కొంది కపి . వాయఁగఁ జంపెడి శక్తిరేక పి
గ్గు గొని మరించె నడుచి విను . గువ్వకరింగొని విందవేయవే;

మ॥ తగ వీవైతిరి పీఠధర్మము మమి . త్రావుత్రకుం దాడుచో
వగతో మున్గిన సూర్యసూతి యొక స్వ . ప్పింబింది మేల్కొన్న పో
యగమై లేచి వరాకులేల వడి దీ . పొగ్గిం బతంగక్రియన్
నెగయం జూచు దశాస్యు తొమ్ముయి లం . మింపంగ రందో వెనన్.

కా॥ లంకా వట్టణముం బెకిల్చి వడి నే . అంగూల్చి యిల్లాండ్రతోఁ
జంకం బిడ్డలతో సుహృజ్జనులతోఁ . జక్కాది యన్యాయ మీ
బొంకంబుచు విలింపు లడ్డువడినం . బొంగార్చి లోకం బడై
త్యాంకంబై చనఁజేసి తీజవరెఁ గా . ర్వింబిద్ది రందో వెనన్.

కా॥ ధర్మంబే యగుఁగాక యారసిన దు . ర్తర్మంబై యొగక దు
మృత్యురంకుల దుంపద్రెంప కిటు శో . కస్వాంతులై యుంబ న
తగర్మఁ బెట్టును కాదు రండమచు మా . ర్తరాత్మజం దాడఁగా
నిర్దుక్తంబులఁ బోలి లేచి రతవిన్ . వెన్నంటి కాభాచరుల్.

కా॥ ఉత్పేకించుచు లేచు వానరుల యు . ద్యోగంబు వీక్షించి నం
విత్సంయుక్తుడు వాయుసూతి యొక మీ . విన్నాణముల్ చాలు దు
ర్యాశ్వర్యంబునఁ గోనలంబు వయి కిం . ద్రద్వేషి దండెత్తె మీ
యత్సాహంబులు వ్యర్థమయ్యె నవి దై . త్యాదేశముం బెల్పుడున్.

ఇంద్రజిత్తయోధ్య కేగెనని విని రాముఁడు చింతించుట

తే॥ తల్లులును తమ్ములు మహార్తి . దవముచేయు, చున్నకోనలంబునకు దై . క్కుండుపోయె
వనెడు వార్త చెప్పెజొరి . ననము మనము, కలఁగినది మఱి విక్కిలి . కలఁగఁబాటె.

కా॥ క్షీరాంతోనిది యోగవిద్ర విడి వ . చెప్పినఁగఁ జింతా మహా
పారావారము తీరిమొంది ప్రుటియుం . బంటింప కూటాడు నీ

తా రామా రమణుడు చిత్తమునఁ గాం . తాళంబు సంపంబు దు
ర్వారంబై చన విచ్చె సంజీభిత వా . రాశిగ్రీయన్ గాసిమై.

కా॥ నయూ దుర్విధి పీఠితోఁ గదచి యం . తం దీబదయ్యెం గదా
మాయం జేయఁగఁ బూనె మాటలము వి . మూత్రాన శాంతించునే
యేయెవ్వరలఁజేరి యింకను పుహిన్ . హింసించుగా నున్నదో
యూయూర్తిం దొంగించు త్రోవ గుండే యేమాదురో తమ్ములన్;

కా॥ చేతో వేగ విమాన మెక్కిచను నా . చెన్నుంటి మొక్కింత కా
లాటతం దొనరింపకుండ సెవరి . ఎన్ సర్వ నాళంబుగా
భూరిం గల్పును దుచ్చిగుండ సగు నా . భూభార జన్మంబుచే
సీతం గోల్పడి యిందునందు జన వి . శ్మేషంబు గావించితిన్

మ॥ మరణం బింకను నాకు రాదుగద సన్ . మన్నించు నా తండ్రులన్
ధరణీజాతయు రాక్షసావలనం . చల్లల్ సుహృద్భావం
పురవాసుల్ మరణింపఁజూచినది యీ . పుష్కల సౌఖ్యంబు నా
కరణిన్ మున్నెవఁ దుచ్చివించె కుల వి . ద్వాతంబుగా మేదినిన్.

మ॥ ఇది నర్తిరిన దేవియుం దెలియలే . కీంధ్రంబుఁ దొంగ వా
రల నాతమ్ము రెంటిగి తారసిలిసన్ . యామ్యాదుఁ దేపారి యు
త్కల దక్షిణర పాళబద్ధులనుగా . గావింపఁ బక్షింధ్రువా
దల నేరెందునె; మంబుఁ చేయగ జగ . త్ప్రజాతత్వజం దుండునే;

మ॥ అనఘా! హ్యోమమునన్ పడిన్ జను నుపా . యం బున్నుచోఁ దిల్పుమా
కన నీ యున్నవి యుండనీ వదిలనీ . క్రవ్యాదయుద్ధంబు గం
గనె పోనిన్ము దురాత్ముఁ డింద్రజితు న . క్షంబుల్ చిరంజీవు లి
చ్చను చంచూపుటిఁ దోడి తిన్న యవలన్ . సాధింతు నన్యేచ్ఛలన్.

మ॥ అన సౌమిత్రి నిరోధియై పలుకు నా . ర్యా! సంగరంబుండ మా
ర్కొని కైకేయి తనూజుఁ గట్టుటకు నా . క్రూరాత్ముఁడొ షేఘ గ
ర్జనుఁడే కాదు త్రిలోకముల్ చెనకినన్ . జాకుండఁగా నిల్చునే
ననుగా నెంచివేమి యాభరతు; న . న్నా; బుద్ధి తార్కాణుగన్.

మ॥ యము నా రావణి తానె ప్రేమమున నా . హ్యోనించి కొంపోయి నై
న్యముతో దారణిఁ ద్రెళ్ళియుండుటయే నీ . వద్యోట వీక్షింతు వి
క్రము సందేహములేల చింత విడుమా . కానున్న కార్యంబు పం
క్తిముఖన్ నావి కళత్రముల్ మిగుల దుః . ఖింపంగఁ జెందాడుటే.

మ॥ అవి సౌమిత్రి వచింప వాయుసుతుఁ డూ . హాహామూర్త సేయఁగా
బనియే; మడ్చుట పీరినెక్కుడు మనో . భావంబుతోఁ జేరెదన్

బనువన్ శాత్రువులన్ పరిచి త్రుటిలో , వత్తున్ మహాసేనతో
దనె దాశ్రిం బెకలించికొంచుఁ జనువాఁ , డం దెల్పుఁ దేదిష్టమో :

కా॥ చంపన్ వచ్చిన మేనునాచునకు భూ , సంజాత గిట్టింపు ద
ప్పింప స్త్రీకులు పల్కుచుఁటి నవలన్ , విర్రోకునన్ గెల్చి బా
దించన్ మూర్ఖులినాడఁ గలయినచో , దేవిన్ దూత్యుండు దాఁ
జంపన్నేర్చునెఁ చంపి జీవించుతో , సాగఁగ వాదోపునే :

మ॥ కడఁకన్ వారలు మనో జవఁబులు కలం , కం బొంద వెన్నంటి యా
దుడుకం దీర్ఁగ నెత్తిపై దులుకెదన్ , దుర్దాంత విరాళమన్
వడి ముందేగి యయోధ్యఁ జేరెదను నం , బావింపుఁ దేదర్హ మో
తడయన్ రాబమెఁ యన్న దాశరథులు , ద్వామత్రయన్ లేవఁగన్

మ॥ కవి దైశ్యోక్యదుఁ దొక్కవిన్నవము వి , ల్కం బొందుఁదీ దుఃఖినై
మన దేమాత్ర వశంబుగాక యపు డ , మృదీక్ష్మన్ భ్రమం బొందితిన్
దనుజుం దా ధరణీజఁ జంపుట యస , త్యంబంచు నూహించెదన్
జనసంస్తుత్యమ తాకి వాడు బ్రతుకం , జాలండు విక్రంబుగన్.

విభీషణుండు తుమ్మెదయై జానపీ గాంచి వచ్చుట

చ॥ పరమ పతివ్రతం జెనక , భన్మము గాదె జగత్ప్రయంబుఁ వి
బ్ధురమున నట్లయైన నొక , పాట నయోధ్యకుఁ బోక చూడ న
చెరువగు నన్నియం జిటిక , పేపున సత్య మెఱింగివత్తుఁ జె
చెరవులు మాని యుండుఁడని , చిప్పునఁ దుమ్మెద రూపుకోఁ జనెన్.

ఉ॥ తుమ్మెద రూపుగొంచు గుణ , ధుర్యుని రామవవర్యు దీర చి
త్తమ్మువలెన్ వెనం బజచి , తాల్చి నకోక వనంబుఁ జేరి చి
త్తమ్ము బలెకా వినిఁబుతఁ , దాల్చి రపించెడు రాముడేవి నా
త్రిమ్మునిఁ గాంచెఁ గాంచఁ గను , దమ్ములు హృజ్జలజమ్ము శాంతితెన్.

కా॥ నా దుఃఖమ్ములు మేలితోడనె తొలం , గంబోలు సంచూర్చు రా
మా దీపాభము నోర్పుపై త్రిజట న , మ్మాన్యోక్తులం దేర్పఁ జిం
రా దాహంబును మాని వానర మృగేం , న్న ద్వాన మాలించి న
మోదం బండుచు జీవముల్ విలుపు న , మ్మగ్గు గనె భక్తిపై

తే॥ మాయయని దిగుతాను చింత , మునియన్చి , భీషణుండు రావణి వికుం , బిలకుఁ గ్రతువు
పేయఁ జనెనని బహుళ పై , తీయసేన, లరుగుచుండుబయలు చుడి , నరసి కాంచె.

చ॥ క్రతువున యజ్ఞయంబులు క , రంబుగఁ దృప్తి యొసంగు మాటుగాఁ
గులిం యెసంగఁ జేయునని , మార్పు నదోగతి నంచుఁ గుందుచున్

గ్రతుభుజలెల్ల గానియట . గాంచి విభీషణుఁ దిండ్రజిత్తుడు
త్పితమది దొడ్లదంచుఁ జను . దెంచి రమూత్తముఁ గాంచి యిట్లనున్.

౭॥ దేవి సుఖాన నున్నయది . తేల్చెడు వారలు మన్నవారు ని
ర్వివిగారు గ్రొత్తదీఁ . జేటును కల్గినె ? మాయచేసి యా
రావణి శత్రు దుర్జయ క . రంబగు వేలిమి సేయఁబోయినాఁ
గావిదిఁ బూర్తిచేసి మన యందఱఁ జంపఁ దలంచె రామవాఁ

తే॥ అని విభీషణుఁ దాదిన . యాత నేడు, జగము లేడదీవులు నేడు . సాగరములు
చేరి మోషించు చందాన . నారపంబు, చేసిరాదిరి పాదిరి . చెరిగి కవులు.

26. నికుంభిలా యాగ పల్లము. (183)

౯॥ శ్రీరాముండు విభీషణుం దదవి యా . శ్లేషించి మిత్రంబి ! యీ
మారాముల్ వివరించి కష్టముల నా . నం గార్పన్ టి దీ
కూయిం దంబని పుత్రుఁ డుడెఁ బరమే . కుం గుండె గామిండు పు
ట్యారంభంబును విద్దు తక్కు బల దై . ర్య సూర్యులు యశ్శక్తివే
చ॥ అని వినుతింపఁగా శిరము . నార డుండచి మహీశ . యాగ సి
ద్ధిని గొనునేని వానివి వ . ధింబుట దుష్కరమౌను గెల్వయున్
దనుజులకే ల్బించు నట . దక్షత లక్ష్మిణుతోడ నేగి పే
ర్చిని వెడఁజేసి దైత్యుల . లీల వధింతు మనుజ్జ యిచ్చునన్.

౧॥ మంచిది యెల్లె చేయుదని . మన్నన చేసి సుమిత్ర పుత్రుని
షీంచి గరాసు కైకవము . చేసి విరించి శరంబు నేయఁ గో
పించి తొలంతు గాని ప్రతి . భీషణభంగిఁ దదప్రమే స్రయో
గించిన లోకజాలములు . గీడ్చుడు నవ్విది చేయఁబోకుమా.

౨॥ పాశుఁతంబు పైష్టము . పాయక యేయునమేని వానితో
నే శమియింపఁజేయు మరి . నేర్పున మాయలు పన్నునేని త
న్నాశము దర్శనదృతి నొ . నర్పుము ముమ్మరమైన పోరునన్
గ్లేగము దైత్యుఁడొందఁ బరి . కించి వదింపుము లావు పెంపునన్.

౩॥ రోసంబారఁగ బాణవృష్టి నొగి శత్రుండుఁ గుప్పింప బా
ణాసారంబునఁ ద్రోవఁజేసి యరి హ . ప్రాదిక్యముల్ తగ్గుదో
గాసింబొలిద నెఱుంకు లంబ విశితో . గ్ర స్పూర నారాదముల్
చేసుద్దిం జితగూర్చి యేసి శమముం . జేర్పింపుమా లక్ష్మణాఁ

తే॥ ఎదిరి విడుచు దివ్యాస్త్రంబు . రెఱిగి వాడు, విడుచునంతలోఁ బ్రత్యస్త . వితతినేసి
యడ్డుపెట్టుము వాని యా . హముం నాన్య, చిహ్నములచేఁ బరీక్షించి . చేయు పోరు.

తే॥ అనుచుఁ బెక్కుసాయములు వూర్చు, హములమర్మములను తెల్పిజగద్భక్త, సులభుడైన
విష్ణుచేతి కార్ముకమిది వేడ్క దీని, గొనుము శత్రులఁ గూర్చును, యనుచు నొసఁగె.

తే॥ దీనిమనమహిమగన్త్య, మోహమున్ను, తెలువమనసుననాటంగఁ, దెలియుదుకదఁ
ఈ నహస్రశీర్షు యంబ, కాననము వి, రింపనుఁడు తొల్లి వేర్మి కా, వింబిపొందె.

తే॥ తోయజాజుండు తాల్చిన, తూజుపిచ్చి, యక్షయ శరంబు గొనుమని, యలరనిచ్చి
యలమి యుత్పాహవాక్యంబు, లెఱునాడి, వెల నొసఁగెను జానకీ, చిత్తహాసి

తే॥ మునులు భేదరులుబిడ్డి, వనలు పేయ, సంగరోత్పాహాదగుచు ల, క్షృణుదు త్రిపుర
ముల దహించవెడలు రుద్ర, మూర్తివోలె, బివగబలములతో నపు, వయసమయ్యె.

తే॥ వననసూతి వ్రభృతి వీర, వరులతోడ, వెడలు మనుచుండు శ్రీరామ, విభునిపాద
జలజములు మదిలోన వె, ల్పలను తోసఁ, దలను దాల్చి నడచె వీర, ధర్మదనుఁడు.

ఉ॥ రాముఁ బ్రదక్షిణించి నమ, రంబునకుం జను లక్షణుండు బ్రో
ద్ధామః చామహస్తమున, దార్ధ్య శరాసనమున్ దరించి సు
త్రామ బియాసహారీయగు, దక్షిణహస్తమునన్ శరంబు సౌ
రై మెలయంగఁ బట్టి పగ, యాదలఁ దెచ్చెడ నందు వెల్లెదెన్

ఉ॥ రన్నెడఁబాయకుండు తన, తమ్ముఁడు వీడి చనంగఁ గాంచుచున్
మున్ను మునీంద్రుతోడ మఖ, ముం బరిక్షణపేయ నేగుచోఁ
దిన్నును తిమ్మ, జో విడిచి, తాళక తండ్రి వహించు తల్లడన్
గ్రన్తుననందె జీవములు, కాయము వీడఁగ లేని కైవడిన్.

ఉ॥ కేల నలాతిముల్ గొనుచు, గీతులు కొండలు కోనలున్ వడిన్
జాలుగ దాటి లోకముల, జానుగఁ గడ్పురఁ దాల్చుచుండు సం
కీలుఁడు మెట్టియాకువయి, జేసె యడంగిన వైవయొంది రై
తాల్చి రివంతిచోట నడఁ, గారు వికుంభిలఁ గాంచి రెల్లరున్.

పీ॥ ఆ మేమనాడుని, హోమాగ్నికుండము, జత్రాయుధము వరు, నలుగఁ జాట్టి
కాపాడుచున్నట్టి, యేవున బడబాగ్ని, గడలిచుట్టిన యెన, కిమున నైన్య
నవితి వూర్చుహముపన్ని, పక్రవాళమునంటి, జగమెల్లఁ జాట్టంగఁ, జాలియుండెఁ
బొడవైన నల్లని, యొడబలపై నెఱ్ఱ, వెండ్రుకల్ మిన్నుంది, వెలుఁగుచుండ

తే॥ రామవిభుఁడు కోసమున వా, రాశిమిద, పహ్నిసాయక మేయ నం, బరమునంటి
కడలి మండుచుండిని మోర్చి, గాఢఁబడుచు, నుండె దానవబలములు, గండుమేళి.

తే॥ గుణరవములేని విండ్లిండ్రి, ధనువుఁబోలె, జిందములు సంద్రముననుండు, వెన్నుబోఁచె
భేరు లలియని మబ్బు, తీరుదాల్చె, హరులుఁ గరులును చావల్య, మరయకుండె.

త॥ చలియిందని జలదినలె, చ్చిలిచి మొరయకుండు యామి, వీచర సేనం
దిలకించి వనకరావళి, రులకించి, రవించె మిన్ను, తూంట్లు పడంగన్.

- క॥ గర్జించిన దిప్పలనుఁ బ్రతి, గర్జన మొనరించె దనుజు, గణములు భేరుల్
గరించె రెండు మొయితులు, గర్జలతో తాల సంబంధంబులఁ గురిసెన్.
- క॥ కొలఁతున హంసలు వ్రాలెడు, పొలుపునఁ దళతళల కైదు, పులు వనవర సే
నలకైఁ బెంచెను భువైఁ, బలవలమని రిలలుఁ గేలుఁ, బలములు రాలెన్.
- క॥ వానరులు తాలు ప్రాఁతుల, నూనముగా ముసర విసర, నొత్తుగఁ దలయన్
మేనులు పండ్లు కైదువు, లానములు తువిఁగి విజిఁగి, యవవిని రాలెన్
- క॥ పురుగు కరవా తోమ, శుభ కుంతి గదా ముసుండి, సాధనముల ని
ర్జరవైరు లేయ వనచర, శిరములు కడుపులును వ్రప్పి, చించెను ధరపై.
- కే॥ ఎప్పుడీసేన సమయులుఁ, యెప్పుడు వేల్చి, జెఱుమాఁ టిప్పని యెడనేయఁ, జెడుసమన్త
మని విభీషణుఁ దారాము, సుసూక్ష్మ గాంచి, వలికి లెమ్మని కొందర, ఒచె నపుడు.
- తే॥ అచటి కింద్రాదులును చతు, రాసనుండు, యక్ష కిన్నర కింపురు, సోదులెల్ల
వచ్చి వింగి నిండిరి రాని, వాచలేమ, లక్ష్మణేంద్రుడైత్రు నేర్పు, లావు చూడ.
- చ॥ కంబుల గుంపు వారలు న, కంబుల పెంపు జల్లించు దండ్రివై
యుధముల వంపు వాక్యముల, యుద్ధితిసొంపును సోఁకు వెంపు సం
గ్రహితములై సభంగి మొగ, రుంబున నిల్చిన జంపు సంగర
ప్రదరము సంపు వాద్యముల, అంపును తెప్ప నక్య మయ్యెదన్
- క॥ సేనంతోఁ సుముత్రపటి శిర వృ, ప్తింగూర్చి యేపారఁగా
నానానేకమ యాధముల నిచ్చ విమా, న వ్రాలిముర నుందరా
జానేయఁబులు దానవ ప్రకరముల్, సంఘంబులై కూలి లం
కా సీవృత్సతమందఁజేగి యమ లో, కంబందె నొక్కొచ్చుడిన్.
- చ॥ శిరములచేఁ దువింగిం గ, జంబుల దేహ మహోదరంబు లా
దురమునఁ గొండలం దొనల, తోయము తోవఁగఁజేసె రాక్షసో
త్కంఠ శిరముల్ మదేనములు, శ్రవ్విస పల్లములందు గూలి ని
ర్జర రిపు యక్ష కుండమున, రాజిన ద్రిప్యములట్లు రాజిలెన్.
- క॥ దూశిం బ్రుంగిన హరి సన్నకుట సం, దోహంబు భల్లూక దం
తాకుల్ క్రుమ్మఁగ మిమ్మ మిమ్మవవి రం, గై వెల్లె వర్చకమం
బోలెన్ గ్రువ్విస బాణజాలములతోఁ, బొల్పార రక్తావగర్
వేలన్ మీటి పయోధి.జేరెఁ గుణిపా, ధీల ప్రపంచంబుతో
- క॥ గొడుగులు కాఁడలు విజుగం, బుడమిని రక్తప్రవాహ, మున మునుఁగుటచే
మొడువతి విరుంతుడువిచే, వడి ప్రుంగంబడి వెలుంగు, పగిదిం దోఁచెన్.
- క॥ కుండంబులతో మదగజ, కండంబులు క్రుంగి దుధిర, తటినింబడి యు
ద్ధందగతి నడచు నొకా, కాండంబుల పగిదిఁ దరలి, కడలిం జేరెన్.

తే॥ కుజపములఁ దినగోమాయు • గణము విందెఁ, గాకులును గ్రడ్డలునుచేరెఁ, గడుపునివ
జోరువలు వచ్చె రాబిందు • పులుఁగు లదరె, లక్ష్మణుని విలువిద్దియ • లావుమెచ్చి.

తే॥ చిచ్చలుమియు శరంబలు • వ్రచ్చిమఁడఁ, జేయఁ గప్పుడుబొంతలు • చేర్చి కాల్చి
వెదురుటవపులు మండిన • విధము దనర, మండిచెరెఁ గొంత వేదంఁ • తండుమపుడు.

క॥ భల్లక నఖములు రాక్షస, మల్లర శిరములను గ్రొచ్చి • పులయించుట పె
స్సొక్కం బుట్టల గములం, జెల్లగిలం ద్రోచు నగిది • విలసిల్లె నటన్.

తే॥ సింహ విక్రములగు నింద్ర • జితుని భటులు, రథికు లాధోరణులును తా • రంగితులును
ప్రమ్మి వర్తమువోరె నా • యమ్ములందు, కృష్ణునమ్మలతోడనే • గూరె హరులు.

క॥ అటనటఁ దునిగిన యంగము, లటనటఁ దివఁగోరి పులుఁగు • లటనట జెరయం
జొటజొటమని కాజిన నె, త్తుటఁ బుటుకున మంచి కడిగెఁ • నుటుముం శిరముల్

క॥ ఒకటి వెనుక నొకటిగ నట, నకటావికటముగ వ్యూహ • మమరిన సేనా
నికటమునఁ జెటిలఁ దేరులఁ, బ్రకటంబుగఁ గూర్చె రాచు • వశ్రేష్ఠుఁ డొగన్.

క॥ విలయానిం హతిచేఁ గొం, డలు మొయికులు పాటవము చె • డం దుల్లిన యా
పొలుపునఁ దలలును మేనులు, గులగులరై వెగసి హోమ • కుండమునఁ బడెన్.

క॥ న క్రంచర శిరములు తమ, ముక్తములై సంతతంబు • మోడుటచే కా
స్త్రోక్తముగ నిలుపు కుంభ మ, లక్త మటచుట్లు మురిసి • లవలవ యయ్యెన్

క॥ కిరి తురగ భట శిరంబు, నరుదారఁగ వీడ్చికొని ర • యంబునఁ జని నె
త్తురుచేళ్లు యాగళాలం, దరవి మథానలము చల్లఁ • బడి చెడ ముంచెన్.

క॥ అడిపముతోడి సరములు, పిడుగువడుపునఁ బడంగఁ • పీనుఁగు లయ్యెన్
దడఁబడి యెనుములు మేకలు, కడు నాహతికొజుకుఁ గట్టు • ంబంబులతో.

క॥ తమ మదగజములు గూలఁగఁ, దమ మేనులు చినుఁగకున్న • దాశరథి మహా
త్ములకు జిడిసి నిరుచ్చు, హున రుధిర తటినులంప • యడఁగిరి సోఁకుల్.

క॥ పదములు శిరములు నొప్పఁగఁ, బ్రవరంబులు గ్రువ్వ నిలిచి • వడఁ తెడువారున్
పదపద ప్రేవులు వెలివడ, నదవదరై సోలువారు • నైరి సురారుల్.

క॥ కినుకగొని రణము నలుపుచు, దనువులు వ్రీలంగ సోలు • తనుజుల స్కంధం
బున మోడుచుఁ జ్రేవులు పీఁ, పున వెలివడఁ ద్రోచికొనురు • జోయిరి దనుజుల్

క॥ జన్నపుఁ బాత్రంబులు చి, చ్చిన్నములై నస్తువికతి • చెదరఁగ నటల్
వన్నుగ నాదెను ద్రవ్యో, త్పన్నంబై యజ్జళం • నదపదమయ్యెన్.

క॥ గాలవరె విఠముత్రవడి, సాలింద్రుర కదురుగతి రు • జా నన్నిభమై
పాలంబుడు వేమిరివరె, నాలంబునఁ గలఁగి దాన • వావరి పనుసెన్.

- అ॥ గొప్పగారి వలసఁ . నూరిన పృక్షణా, లంబు గల పవంబు . దంబు పంబి
 కూలియున్న సైన్య . కోటిని రావణి. పొగిలి నొగిలి భిన్ను . దగుదుఁ గాంచె
- అ॥ కరుణ హరుల దుఃఖ . గిడులును విచ్చిన్ను, ఓటచయంబు దినుజ . రక్తిసదులు
 మృతభద్రాశి తిష్ఠ . మేలిని వేయించు, బయలు గసఁడు పంక్తి . పదన బతుడు.
- అ॥ వేలకొలది దినుజ . పీఠల నొంపాస, పుని కరారి పీఠ . మదఁచి త్రుంపఁ
 గుప్పలైన పీఠు . తిప్పలు గాడును, యానియున్న మొకవి . గానఁదయ్యె
- అ॥ నాల్కలెండ మేను . సదులంగ నేరెంచి, కొంద అనురు లతవి . గూడినారు
 నదవలే క్షోడు . పదియ . కొందఱు, త్రోవలందె కూరి . దోరినారు
- అ॥ కుండమాటిపోవఁ . గుండలు సగులంగ, నాటుచుండ దూమ . మదరు సిగ్ని
 చెన్నునంది యంద్ర . జిరుఁడు జపించు పం, త్రిము ముఱచిపచ్చె . లంగమునకు.
- అ॥ అట్టివేళయందు . హతశేషులైన రా. జనులు భీతుగుడు . శక్తిజితుని
 దాయ వెంట మిత్తి . దానినవగిది వా, సరులు వెంటపించి . యరిగినారు
- అ॥ శతసహస్ర పద్మ . సంఖ్యయౌ సైన్యంబు, నిష్పషహస్ర నీలి . సమయునుంత
 లక్ష్యణుని ధనుర్వి . లాసంబు చింతరా, నలున యరివి ముని . కలఁతపలచె
- అ॥ కూట యొడలు పెడఁచి . పొగును చంపింబైన రిజ మాత్రమంబు . రాక్షస వృత్తి
 కనిన సురులు మునులు . పరిమలు లట్లును, నివ్వఁబంటి గాంచి . నానయొందె
- క॥ మానముచెడ యజ్ఞమ్మున, హానముచెడ మంత్రగతియు . హాదగ సేన
 మానముచెడ వం . మున మూనముచెడఁ గుంది పంక్తి . మస్తపతుడున్
- క॥ సేనలు పొలిసెను మిగిలన, దానవులుం దొరియ శంకి . దగులఁగనేలః
 పూనిక చెదె యాగము నిఁచి . మానిక నెఱపెత్తి పునుట . మాంభ్యమె కాచా
- అ॥ వేల్కికుండమంది . వేర్చిన యగ్నియుఁ, దొగిలతోడ పెడఁగె . తోరుసేయ
 వచ్చి యరులు దనుజ . పరులను చంపిరి, శెల్లమయ్యె జెరుగు . జెలుపు పత్తు.
- ఉ॥ ఎన్నఁగ వైరి దాపుననె . యిల్లు పెగుంటి క్రుంపనేలః కా
 నున్నది కాఁ మాన దిది . యోధుల పద్ధతి గదు లాచ్చుకొ
 నిన్నర వానరాపంబు . నెఱిగి గెల్వఁగలేని దోర్పుల
 స్కన్నుడ నైతినే పగఱ . జంఘ గదంగక మ్రంగి యుందునే :
- ఉ॥ వేలిని కోలుపోయె నని . వేఁగురు నూఁగురు సుంద భవరుల్
 పేలిమి దూర్చి పీఠంబు . పింఱుట యంద్రనియొచ్చనే మిమ్మి
 మాలెనె యిందంటి నవ . మానవిధంబున గేలిసేయరే ,
 బాణకున్ పెడింతునిని . పట్టుగ రావణి లేమనంతలో
- క॥ మఱిసిన లరి కురగంబులు, విరిసిన సైన్యములు నగుచు విటకాటముగా
 దళఁగూర్చి రగవరులు త, న్నొరసిన దనుజులను భీతి . నొంది వదంకిన్.

క॥ కాలుచు నొడుగుచు గ్రొందికిఁ దూలుచు నడఁగిన సురారి శుభములు వాడిం
తేజిన లక్షణశరముల, నాతెన్ జరరములు ప్రస్పి, యాంక్రము దురలన్.

క॥ నరవరు రంములతో వా, నరు లేసిన తగలు గిరులు, నక్రంవర సా
గరమున గాలియు నులుములు, మెలుములతో దిగిన మొగులు, మెయినడిఁ దోఁచెన్.

క॥ చెల్లాచెదదై సేవలు, క్రుళ్ళగఁ దరుచొందు వీచి, దుష్టం యశువుల్
కొల్లగొను పవనసూనుం, యల్లనమున వింద్రజితున, కొగి విట్లవియెన్.

హనుమంతుఁ డింద్రజితు నుపాలంభించుట

ఉ॥ మాయ నత్యుచిత పెరుగఁ మాగిరియైన దురాత్మః నీచః నీ
మాయలు చెల్లెనేమిః జనః మాన్యసు చంపకు మన్నతోడనే
కోయదువే శింబుః మఱి, కోసలదేశము కొల్లలాడఁగాఁ
బోయితె పుష్పకంబువయి, దొంకులమారి, సరాశనధమా :

క॥ చక్రవ్యూహముతో వికుంభిలను నీ, చాః చొచ్చుటల్ కాంతుమేః
చక్ర క్రూరతఁ గోసలంబునకుఁ జా, చం బోయితిః వారఁన్
వికాంఠిం జరిమార్చి వచ్చితివెఁ నీ, వేల్పుల్ కాసల్సాగనేఁ
యక్రోధంబున బుద్ధిపెన్న విను నా, యుజేసి లేదయ్యెనే.

మ॥ ఉరగాదీకుని మించి భూభవము ను, దోగించు సచ్చర్మియా
భరతుం గాంచి బలంబు చూపి యుడినిన్, బందించితేః శంబరా
సురు నిర్బందిన చక్రవర్తి తనయున్, సుజ్ఞాని శత్రుఘ్ను ని
ర్భర దైర్ఘ్యంబునఁ చేరి పీదగు నను, స్పృండిత్యము జూపితేః

మ॥ అసల జ్ఞానలఁ జిమ్ము చంద్రికలన్, వ్యాపించు సౌమిత్రి మా
ర్గజముల్ నీయురిమున్ శింబు బులులుం, గంభరంబు శంఘ్రుల్ కటిన్
దునుమంగా నవరంద్రముల్ రుదితి మే, దో మాంఁచుల్ గ్రక్క లం
కను దాకొంచు నొనర్చు జాలములు వి, ఁక్రం బేగెడి స్నేహితో.

మ॥ పటిపాశంబో యమోఘ పాకుపతమో, బహ్మత్రమో చూయలన్
గవియో పెన్నుని చక్రమో యెదియొ మీ, గౌరవ్య మద్దాని గై
కొని వేంచేయుడి చేయుడి యముఁడు మీ, కోసంబు తా వేచియుం
దెను తట్టాడుచు, దామసిచటలు నా, దెంబొనె మీదోఁచికిన్ :

చ॥ వరములు మాయలందు నెఱి, వాదితనంబు లలాక్కిరించి వి
ర్బరులకడం గ్రహించిన శ, రమ్ములు దేహబలమ్ములున్ యదా
స్థిరముగ నున్నవేకడఁ గ్ర, సింతుము మ్రింగుది మన్న మాత్ర ని
వ్యేరగొని పాతినారమెఁ క, వింపక మ్ముక్కడి వక్కి యేలరా :

మ॥ నిటలాఱుడు పరివసుండు హరియున్ , విరీతులై దాసియొ
 క్కటవిన్ గాచిననైనఁ జచ్చుటయె వి . క్కంబయ్యో నీనాడు దా
 పటి క్కల్ చరియింపదన్నవియెఁ మీ . ప్రాదాంతున్ ముప్పు సం
 పటపాటుం గొవి తెచ్చకొంటి రికఁ ద . క్కంజాచినం దప్పునేఁ

మ॥ వినుచుండు శపఁబు చేసె నిట ము , న్నే లక్షణార్థుండు దా
 నెను నీసేనల వేలలాడె విను వి . ల్పం గాచియున్నాడు నీ
 వొనరింపంగల వేర్వీకిన్ గుణరవం , బోంకార మంత్రంబుగా
 వినిపించె దదవేల రమ్మ బలి గా . వింతుం దదీయాగ్నికై .

మ॥ జగదీశు దొనిండు మోర రణయ , జ్ఞంబందు కేంద్రంగ బా
 గుగ యోచించియె విన్ను పాశ్చతముగాఁ , గొంపోవ సామిత్రి యా
 కుగదై యాకుగపాడియై వెడలె న . స్తోత్రానుమోదాత్ములై
 నెగడం బర్విరి నిన్ని మేపులును మౌ . విశ్రేష్ఠులున్ మింద్రపై

మేఘనాదుఁడు హనుమనికిం బ్రత్యుత్తర మిచ్చుట

మ॥ అవి సామిరి పచింప మండిపడి దై , త్యాధీః సూనుం డనున్
 హనుమా . నాకడ విట్లు చప్పిడిగ వ్య . ర్థలాసముల్ సేయఁగాఁ
 జనునేఁ , సంగరపుండు చచ్చి మరలన్ . సాదించి ప్రాంతంబులన్
 మును చావొందుట విస్మరించితిరెఁ మీ . ముగ్ధత్వ పట్టుందునేఁ

కా॥ అ సామిత్రియె వచ్చుగాక దరణ , తాదీశుడే వచ్చు గా
 కేనంజీవనియేవి మీకుమరు . గా . కేమైన నాఁగల్ నా
 చే సంగ్రామమునందు చానర నర . శ్రేణుల్ విరుత్సాహులై
 వేసారం బటపాటులెల్ల నమరుల్ . పీక్షింపకే యుండురేఁ

కా॥ చేతం గార్ముట మొప్ప'నుందరి భుజ , ప్రేమంబు పొల్వార నీ
 కోతుల్ మానవులున్ మనోగతులు సం . జ్ఞోతింప నాకంబు దు
 ర్పీతిం జొచ్చిన వెంబడించి బహుళ . ర్తింగూర్చి హింసించుటై
 పూఁతిల్ జుండుట మాకులున్ వితగఁ , జోవున్ జొప్ప నిక్కంబగున్ .

మ॥ ప్రతువిన్నుం బొనిరించి కీరజయముం , గైకొంటిమం చుట్టుచున్
 బ్రతుకుం బొందితిమంచుఁ బ్రేలు మన పీ . కమ్మస్యలాచాఁ వృథా
 మతి రజ్జుల్ చదురాడిచుండుఁ డిదె మీ . మత్తంబులీ సంగర
 పీతిపై దుల్లఁగఁజేయు నాకరము లా కేపించు నాక్యములై .

కా॥ మీవలె నోటితో వదిలి . మించి జయించెడు వాడు గాఁడునూఁ
 రావణి రెండు మాటులు దు . రంబున నోడితి రింత సంప్రమం

తే॥ పటహ కుంభికామరజ త , మృట హాదుక్క, దుందుభులునుతుత్తుంభికల్ , తుదుముధక్క
కొమ్ములును తిమిలలును సం కులును కలిసి, చెలక నెల్లవారి చెవుల , జెవుడు చేసె.

ఉత్సా॥ ద్వీరద చయము మీద నులియు , భేరిరవముతోడుతన్
బరగె వాని పీంకృతులును , పటెడలను మంటికల్
తురగ హేషతోడ మొరసె , దోలుపటె గజ్జియల్
విరిసె నేమి రవముతోడ , వీర కటక రావముల్.

సీ॥ శంఖ కాహళ తూర్య , శబ్దముల్ జలద వి, స్వనముతో ధీకొని , జయము నొందె
కరి హయ రథ సింహ , గర్జనములు విడు, గుల మోషమును మీటి , గెలుపునొందె
శ్రావ్యవాద్య ధ్వనుల్ , సంగీత రవములు, పీయూష రుచులపై , విజయమందె
నారి రవంబులు , నవ్వు లదలుపులు కడలి మ్రోతను క్రిందు , పడగజేసె

తే॥ నాల్గు సంద్రంబులంబోలి , నాల్గు తెగల, యెట్టపోగు లేపిన ధూళి , యీడుకడచి
నైవ్యవారాళి గను సుర , చంద్రముఖుల, యశ్రువారాళి నొక్కట , నడచివైచె.

తే॥ ఇంద్ర సౌధము లనఁదగి , యెనక మెనఁగు, నరదములు వేలకొలఁది త , న్నలఁచివాగ
గ్రహము రెల్లనుకొలువసా , గరముమీదఁ, జెలఁగుగ్రహరాజానానింద్ర , జితుడుచెలసె

తే॥ మెడయు ముక్కును కన్నులు , కడుపు కాళ్లు, తెక్కలును గోళ్లు తోకయు , జొక్కపడఁగఁ
గొంచ మొగ్గరముం దీర్చి , మించి వ్రవగ, సేన నొరయ రావణీయు సం , సిద్ధుఁ డయ్యె.

తే॥ జంభభేది యిచ్చిన కల్ప , జలదరవము, నెనయు వలమురి చిందంబు , దనుజవిభుని
తనయుఁ దొత్తె సువద్యులు , తల్లడిల్లఁ, గాల కనొంది ప్రాణులు కౌత , వికలు గాఁగ

తే॥ తద్రవము చెవిబడ నువ , ద్రవమువొంది, సింహ గర్జన మాలించి , చెవరి పాటు
వారణంబులక్రియ తాత , నైచినట్టి, కుండ పెంచిక లట్లయ్యె , గోతీమూత.

తే॥ శింశిరసమున వాని , చెవులుప్రీతె, మనసు కలఁగె నుత్సాహంబు , మంట గలసెఁ
బడుగులిదఁ గాళ్లు తడఁబడె , గరములందు, పొదలు సాధనములు జాతె , బెచ్చురెండె

తే॥ పవన సుతుఁ డంగడుడు రా, ఘవులు విభీషణుడు నైవ్య , గణ నాయకులున్
రవిసుతుడు తక్కఁ దక్కిన, ప్లవగులు త త్రజిలి విలుగఁ , బాటిరి ధీతన్.

క॥ సేనావతులును రాక్షస, సేనలు ముందునకు సాఁగి , జీమూతంబుల్
పూనిక నలమిన యనువున, వానరులం జూపైఁ గడఁక , వర్దిల్లంగన్

క॥ హనుమని భుజములపై శ్రీ, వనజదళాక్షిండు వారి , వరరస సునిపైఁ
గొనకొని లక్ష్మణుఁ డెక్కిను, ఘన సమరోత్సాహ విధము , కడలుకొసంగన్.

క॥ వారల భుజములపై న, వీరీరవరులు విండ్లుదాల్చి , విశ్రుత ఖగరా
ద్గోరాజులపై రాజిలు, నారాయణ రుద్రులసఁ ద , నర్పిరి కలనన్.

ద్యౌ ముఖముల పిటికి పంపిల గోతుల ఆంపఁజూచునే ;
సక్రిమ కీర్తిగల్గునోగి పంపియి ; బావర పెండు లక్ష్మణున్

ఉ॥ పావని దైత్యశృంగుల పరము గీర లెంజిగిముంటి రి
పావని పదిపాటు గని . వానికి బలదూ వారిపోలె నీ
రావణి పైకి పట్టుచి . రంఠని కీకురె కాక మీరు ; క్రొం
జేప గడించి పట్టితిరె ; చేరుదు కానల జీపకార్డురై.

చ॥ మనుజుల నాదు జూపి బహు . మానము లందుడి యందుఁ బెట్టు నా
దనుజు పనేచరల్ కినిసి . కార్కొని దూదరి భూజ బృందమున్
గొని పలుపంగ రావణి య . బంఠితి సాయక పెప్పిఁజేసి య
వ్వనచు వారిమున్ బల ఆ . పలుకు బ్రుంగి ముంఠంగ నేసినన్.

చ॥ బలిముఖ మేదిసీద్రముల . పై దనుజులుగ కల్పమేహ ము
త్యలము తరంబుగాఁ గురియ . సగ్రిచు ప్రభతుల్ సెలించె నా
బలియుని వేల్చియు బెడియె . వానిని పెండియుఁ బాపిపోవ నీ
కొలసి పదింపుమా యని ర . మూత్తముతోడ విభిషణు దనెన్

చ॥ వడివడి లక్ష్మణుండు ది . వక్రి కుమారుని చాయనంత సౌ
ల్కిడి విడఁదేటి మార్చుతి సు . మిత్రసుతుం గని నాటజంబలం
దొడి.బడకుండ నెక్కుమని . తోడనె మూపునఁదార్చి పేర్కిఁ బె
న్నొడిదము చేడిచిమ్ము పడి . యు గొనఁజేరె విఁక్రికితులన్

దండ్రణి ల్లత్తముల యుద్ధము

ఉ॥ వేయి మొయిళ్లు లొక్కటగు . పేరి నసంగి వేమనామఁడున్
వేయి గుఱాలఁ బూడిచి . పేరిన్ గల్గిన తేరి నెక్కఁగా
వేయి పెలుంగు పోడిమిని . వీరు డు లక్ష్మణుఁ దాడి రాజిలెన్
వేయి మొన ల్ని రాజియన . పేర్కె బ్రుర్తిలె నాంజనేయుఁడున్.

చ॥ నిదుర లొఱంగిపట్టి గుఱ . వీరది లక్ష్మణుఁ దగ్గు యమ్ముయన్
బిదురములట్లు పోపునవి . వీరని కర్మము లట్లు లేదు నం
గియను రోగముం గుఱవి . కంకి విభంబులు చిత్తవేగమై
పొడిలెడ కొన్ని లూపులను . పూనిక నేసె సూరి సూనుపై

ఉ॥ అట్టివ యన్ని యమ్ముల న . రావ సుతుం దరివోసి యేసి కా
నెట్లన సాగరంబు లవ . నీద్రము లందరమున్ దిశాటలుల్
పట్టగఁ గానరాక యింక . బాణములే భువి లేవనంగ మే
ముట్టగ నంపవానఁ దగ . ముంచి గుణధ్వనితోడ నార్వగన్.

ఉ॥ పిచ్చుక పిండులట్లు మొగి • వెచ్చుడు చూపుల లక్ష్యముండు లాఁ
జెచ్చెరనేసి వాని నిర • సింహుఁడ్రుంచె; శిఁల్ పులల్ తరుల్
వచ్చడిగాఁగఁ ద్రొక్కె లయ • వాయువుఁబోలిన బాసవాళ్ల పె
న్మచ్చరి న్యందినమ్మును న • మంచిత మారుతి పాఠయుగ్గుడున్.

క॥ ఇరువురు తమయెడఁ గొఱతల, నరయంగారిక నమత • నందుచుఁ బోరన్
బెరలేడు లేరు పీరికి, వార యని విర్రులు వెఱఁగు • దొరసిరి తమలో.

మ॥ శర సందోహము లంబర స్థలమునన్ • జచ్చున్నవో లేవో వి
ర్జర నేత్రంబులు చూడవయ్యె మనసుల్ • జడయ్యె లెక్కింపఁగా
బరిమాణంబున కందవయ్యె నడుమన్ • భంగించి యాఁదేనియన్
జొరవయ్యెన్ ప్రణలాడి దక్క నెదియు • జూపట్ట దమ్మెనులకా.

తే॥ నెఱసి శింజినీవ్వని నిండు • వింగియంపి, పిడుగులంబలె నెగడిన • వేడివాడి
నెలలు దెసలెల్లఁ బొగగ్రమ్మఁ • జిమ్మిరేగెఁ, జొక్కలును మిఁట వల్లనై • నురిఁగి పోవ.

చ॥ పిఁల దిళాంతరంబుల వి • దీర్చ మొనర్చుచు శింజినీ యతం
బశనల కైపిన్ మొరసె • నంజలుకేరిన విండ్లనుండి క
ర్మశ శిశిమ్ము లుగ్రగతిఁ • గ్రమ్మెడు నెవ్వడి వ్యోమభూమియున్
వశమఱుగా ముడుంగఱులు • వర్తిలఁజేసె భయంఁకర ప్థిలన్

చ॥ శరిధియు పట్టి తున్నడు • సాయక బృందము నిండ వెంటియన్
శరిధియు యయ్యెఁ బ్రొద్దు శశి • చందముతోఁచెను రక్తముం జెడెన్
తరువులు బొగ్గులయ్యె జల • ంబులు మాఁదెను మండు కంపు చు
ర్బుంముగఁ బిక్కిటిలై నిరు • వాఁగుల సేనలు పాతె ధీతిమై

ఉ॥ పీనుఁగులయ్యె నేనుఁగులు • ప్రేతములయ్యెఁ దురంగ జాతముల్
జానుతోఱంగి యంగములు • స్రగ్గి మడంగె శతాంగ జాలముల్
మానము తగ్గఁ దగ్గ నెను • మానము వర్తిల మానవాద సం
తానము ప్రూర్ప సాయక వి • తాన మదిల్ విసుమాన మొందఁగన్

పీ॥ కొన్ని వంగుచుఁబోయెఁ • కొన్నిపొంగుచుఁబోయెఁ, గొన్ని కూరుచుఁదోయెఁ • గొన్ని మాఁడెఁ
గొన్ని వ్రాలుచుఁబోయెఁ • గొన్ని వ్రేలుచుఁబోయెఁ, గొన్ని యెరిపిబోయెఁ • గొన్ని విరిసెఁ
గొన్ని కుడికనేగెఁ • గొన్ని యెడికనేగె, సొమిత్రి యేసిన • శరచయములు
కొన్ని యనిలుఁ బోలెఁ • గొన్ని యనలుఁ బోలెఁ, విడుగులఁ బోలెను • జకవి బోలె

తే॥ కొన్ని ధరాధరంబును • కొన్ని ధరాధ, రంబుఁ గొన్ని రుద్రాటహా • సంబుఁగొన్ని
స్వేదజలమును పోలెఁ గ్ర • వ్యాద సుతుడు, వైచు కూపులు రహమిఁ • బరపువేళ.

క॥ వెం ముగదల విడచావు, పటె సున్ను, నీరాలమీద • దాహలపై మో
ములపై, బడములపై శప, ములు వ్రాసె నిన్ను పిచ్చి • పొనిరుదు నానన్.

కా॥ లోకంబుల్ పరిపంపసెలగు, గ్రుటకు • గోలలు పీడించి య
క్షే కాంబున దేవదాసవి రలు • బోట పచ్చిలై, న
జ్ఞాన్యప్తిధ్వని లగ్గింబుల పడిం • కానినె గల్పాంతమా
జోకల్ గానంగపచ్చె, స్ఫురి గతున్ • సూర్యుండు కుత్రాకు డున్.

చ॥ కులగిరులుం జరించె నని • డుందురు వేల్పులు చూచుచుండ సోఁ
కుల యెకిమీని వచ్చి విలు • కోకిలు చేరగి లాగి కొన్ని య
ముల రమువర్కు పక్షమున • గూనిన నాటగనేయ నాతిఁడున్
దలఁచి వాని బొందిదిము • చిచ్చెన లాడును జించె వ్రేర్చిడిన్.

క॥ బరావతమును విచ్చర, పీరున నేచిన్ నిశాన • విభిముల ని
మ్మారుతి భుజములఁ గ్రుచ్చి బ, లాని జనుల నిదిరి యేసి • యెటమట పడచెన్.

క॥ హనుమానుఁ డస్థగిరిపై, దిసారుపలెఁ గానినెను • తెరిసి కినుక ల
క్షణుఁ దెలుఁ జోసేయ మా, ర్గిణములఁ బడసింది చైతు • పదముంగూర్చెన్

క॥ అనురులు ముమ్మూర్తులు మో, ఏము నందిరి వేలు చేరు • సుజాఁడు గొని రో
నమునఁ బది విశిఖలు పు, ప్తిము లంటగినేసి సింహ • రవి మొనరించెన్

చ॥ వివశత నొంది యొక్కట్రుట్టి • పీరునఁ దేటి పక్షముండు దా
నవు ననకుల్ చుట్టునున • నాపిసముల్ కపనేసి నాచతుం
టావరునఁ బ్రోవఁజూచియును • పోరిరి మెది గిరిత వస్తుచే
నవమతి నొందు లాఁగిరి • సుక్రట యక్కనుఁ జోలు చేకొనెన్

చ॥ శిత నారాధ మొంగి వానిమలుపున్ • చేదింది పక్షులు ను
ద్దతిఁ దూటాడును దుస్సెఁ బ్రవృత్తిమన ను • ద్దం చాకుల బొందు నం
గతిగా జాహుపు గ్రుచ్చె నొక్కఁడు పరా • కం గూర్చె మూర్ఖాస్థితిన్
దిరిజాదీశ కుహుఁ దొందె త్త మా • దిత్తున్ మువంబందఁగన్

ఉ॥ శోణిత దార యుత్తిల • శోణిగిరి బలెఁ గొంతపెచ్చ గీ
ర్వా విరోధి యుండి పది • పం పగఁదేత రుషాతిశాయికిన్
వ్రాఁయు విన్నడిఁపఁ బ్రది • రింబు లసంఖ్యములేసి లచ్చను
వ్రాఁముఁ జింతఁదాని నది • లాక్షిమ నెత్తెగయుం గలంగుడున్

చ॥ మటియును కొన్ని దాఁముల • మారుతి నేయఁగ వని పక్షణం
దటిముతీసేసి రాపితే వ • రాంగము పక్షము నొప్పకేసి బె
ట్టజ నొక కోలచే దనుజ • నల్లెను తెంచి మహోగ్రహిణ వి
ట్టజవుగ హుంకరించెఁ బురు • హూత విరోధి మనెను బెగ్గిలన్.

ఉ॥ మాన్యక వీగు దాల్చినది . మాదవువిల్లా : గిరీఖవిల్లా : సా
మాన్యఁడు గాఁడు క త్తకము . మ్రాఁడు వీనిని గెల్వకక్యమే
జన్యమునందు నాకవి వి . శంకితుఁడై దనుజేంద్రసూతి చై
తన్యము దక్కి . విల్చుట యె . దం దఁబోసి విభీషణుం దనున్.

చ॥ హరిహాయ గెల్చి పొల్చిన ద . శాన్య కుమారుని గెల్చికివు చి
త్తరువుగ నిల్చెవాఁడు మఱి . తల్లదమందె నిమేషమేని జా
సిర మొనరింప కియ్యదన . పెంపరలాడుచు యఁబుఁబల్కి హె
చ్చరిక యొనర్చ లక్ష్మణుఁడి . సమ్మతిఁజూపుచు నుండు వంతలో.

సీ॥ కాలునిలఁ గాం . తాళంబు గొనిరేగి . యసురపుత్త్రుం దవి . లాప్తమేనె
లక్ష్మణాఖ్యుండ చె . లంగి నవ్వుచు నాయు . దేవతాక శరాన . దిగిచె దాని
ననలాప్తమును దైత్యుఁ . దరివోసి పరవంగ . దాని నాతండు న . ద్రాన వడఁచె
వారుజాప్తంబు బ . లారిజితుం డేయ . దచ్చరంబున దాని . త్రాణ నజఁచె

తే॥ తాస్కరాప్తంబు రావణు . పట్టి విడువ . మిత్రశరముతో దాని సౌ . మిత్రిక్రమంచె
చచ్చితవ చచ్చితవ యని . మచ్చరించి . దనుజనుతుఁడు బ్రహ్మాప్తంబు . మొనసియేసె

తే॥ భవుఁడు మఘవుఁడు నలువతా . వసులుసురలు . తలరిసౌమిత్రికిఁజి రాయు . వొలయుఁగాత
మంబుఁ బలుక నాతఁడు విజృ . ణించిమిడుఁగు . లదరఁగుస్పృహవచ్చున . య్యప్తముఁగని

ఉ॥ చేవ తొఱంగి వీడు మును . చేసిన పోరునఁ గంజజాప్తమున్
ద్రోవఁ దొఱంగియేయఁ గడ . ద్రోవఁగలేక యడంగె నంచు నీ
కైవడిఁ నివ్వడుం దొడఁగె . గావున మారకయుంట పాడి గా
దీ వనజార నాప్తమున . నే యుపసంహరణంబు చేసెదన్.

చ॥ జగము సుఖించుఁగాక యెల . సంబునఁ బోరొనరించు రావణీన్
దిగువకయుఁడుఁ గా కివని . దివ్య శరం బువశాంతి నొందుఁగా
కగుత జయంబు ధర్మమున . కించు నజాప్తము వీడె వేల్పులా
సుగుణ గణంబులం గుజిచి . కూరుచి లక్ష్మణు సమ్మతించుచున్.

చ॥ జగము సుఖించుఁగాక యని . పాటి వచించె దురాత్ము రావణీన్
దెగ వచియింపఁడయ్యె రణ . ధీరుఁ డితండు విరించనాప్తమున్
దగ నుపసంహరింపు చునె . దక్కెఱు బుద్ధిని చూపఁడయ్యె నీ
సుగుణ గణంబు లెయ్యెడలఁ . జూరమ యంచు నుతించుచుండఁగన్

చ॥ అనలమతోడ దీకొనఁగ . హోదిని వచ్చినభంగి వచ్చి ల
క్ష్మణుని కెరంబు దైత్య విశి . ణంబు నడంచి నభంబు సర్వమున్
బొనువడ నొక్క జ్వాలగ న . ముద్దతి నేచిన వేణుతూపుచే
నణఁచె నిష్ఠాత్తవేదన వి . షాంతరయుక్తి నడంచు కైవడిన్.

ఉ॥ లక్ష్మణు ధౌర్య సాహస నిలంబులఁ గాంచి విలింపు లప్ప దీ
లక్ష్మి యెలర్చు రామపులఁ లావు దలంప నశక్యముల్ భువిన్
లక్ష్మము పాటియేని గలఁ వాఁ యన శంభుఁడు పల్క మిరయన్
సూక్ష్మజుతిన్ గడంప కిటు సూలమతిం దలబోయఁ జెల్లనే ;

మ॥ నర నారాయణు లీ నరాకృతులు విజ్ఞానేశ్వరుల్ దుష్ట నం
హరదార్థం బవతారమందిరి జగఁ ద్వావిధులు లాదుర్ల జగ
ద్గురణ ప్రాథమ్య లవ్యయాత్ములు జగఁ తక్కులాణ నందాయకుల్
కరుదాపూర్ణులు వీరలం గలఁచునే కంజానన ద్యుత్తముల్ ;

కా॥ సామాన్యకృతులొందియుం బ్రకృతి నం నర్గంబు లేకుండి నా
యామేయావరణాంతరస్థులయి పూర్వాకారముల్ తోవ నీ
కిమాడ్కిం జరియించు వా రఖిల భూ శీతాను లీయర్థమున్
మీమి చిత్తములంద యుంచుకొనుడి మీకయ్యెడున్ బ్రహ్మ

ఉ॥ చేమిరి పాలల్ గలియు చెల్లిన జీవులయందు భక్తహ
త్వామరనంబులే యవన ధంబుగఁ గొన్న మృజాలభోజి
త్యమల పూర్ణతత్త్వము ద రాక్షసజభర్త నిజమ్మ దర్శమున్
భూమిని కాచుటొంటి నిటు వుచ్చై మహాత్ముల వేడికోయన

చ॥ అని శశిమౌళి హక్కుగ వియచ్చరు లచ్చెరువంది శంక
విని కని యంటి మయ్య నవి వేకమునం దన మాయలే యుం
గని విహి నందియంబుగొని కానక వీనల నొందుతుండు మ
త్మను గల శంకరెల్లఁ గడు దివ్యుగఁ జోయిన నంచు సుంకగన్.

కా॥ మాయాశీలుడు రావణాశ్మజుడు యానంబు పాల్గొని
యాహస్కాంము నేటితో మగి నా య్యం బ్రోడఁ యైనచో
నాయా యేటును కాఁకొమ్మ యనుచున్ నారాయణార్పణంబు
త్రాయస్తంబుగఁజేసి యేపె జగ మా హాకారముల్ నేరు న్.

చ॥ కిరములమీదఁ గేసొగిచి సిద్ధ మునీంద్ర సురామ లెల్లరు
హరి హరి యంచు గాచికొన నారవముం బొనరించి రక్షహ
శరము కిరములకా మొగుచు జంతు కదంబము లెట్లెత్తు తి
రరసిన లక్ష్మణుం దెమర నచ్యుతుఁ దేనవి నిచ్చె నెఁ గాచున్.

మ॥ జ్వలన జ్వాలల పెల్వరించుచు జగఁ జ్ఞాలంబులం గాల్చు చుం
దల నేతెంచు మహావ్రముం దొలగి పోఁ దప్పించుకో నెఁ గం
చల సున్నట్టి సుమిత్ర పుత్రుగని వైష్ణవాంబళం బంటకే
తలఁగంబాటి ప్రదక్షిణంబు గొని యం తర్ధాన మంచెం దివ్వన్.

చ॥ వనవరు బుల్లసిల్లిరి త , వన్సులు లోకము గాచితంచు మో
దవమున గంతులేసిరి ము , దంబున వేల్పులు దేవ మందరుల్
మనమున నుప్పి గొబ్బున ను , మంబులు చల్లరి బ్రహ్మయున్ భవు
డును వినుతించి రాదిరి క , డుంగడు సంతసమంది రెల్లరున్

మ॥ బలహీనంబయి వైష్ణవాత్మ మడఁగెన్ , భావింప వీఁడెవ్వఁడో ,
జలజాజేంద్రాకా , యెవ్వఁడేని యగుతన్ , శంకింపనేలా, జగ
ద్విలయంబు గల్గించు పాశుపతమున్ , వేకూర్చి యాజాలికున్
జలమాజున్ వదియించువాఁడ నని యెం , చం జిత్తమం దుద్ధతిన్

ఉ॥ రావణి విశ్చయంబును స , రాయన దివ్యలెటింగి యేచిరా
క్రోవ , జగంబు జీవ వికు , రుంబముతో నెలియించునేమె నేఁ
దీవహి వీనిచేత , నెడు , రెయ్యది , దీవనహించు వారలి
దేవతలందు గల్గరవి , దీనత నొంది కలంగుచుండఁగన్

చ॥ ఇతరు లెఱుంగకుండినది , యాడును లేనిది మున్నువానికిన్
జితమదనుండు సత్తవము , సేయఁగ మెచ్చి యొసంగు నయ్యమో
మ తిర మహాత్మమున్ మది న , ఖండితభక్తి క్షణించి లక్ష్మణున్
మృకునిగఁ జేసి క్రమ్మఱును , మేవది నంచు వచించి యేయుడున్.

సీ॥ అయ్యత్మ మంత గ , దాసి తోమర కుంత , పరకు ముద్గర శూల , వాల నాగ
గరళ భూత ప్రేత , కాల నిరాశాది, బహుళ రూపంబుల , బరిఁగి పిలయ
కాలాగ్ని సప్త సా , గరములు చండ మా, రుతమును తోడరా , షితి మునుంగు
తఱిఁ గిప్పు బీకట్లు , నెఱిపిన వననొప్పి, సౌమిత్రి యురము ల , క్ష్యంబుగాఁగఁ

తే॥ గెరలిలోక త్రియము గి , గెరనఁదిరుగు, కరణి దోవంగ సుప్తియును , గడఁగిరాఁగ
వానరులు వేలుపులు ముని , ఎరులు జడిసి, మొగిసి కవలేత కన్నులు , మూసికొనిరి.

సీ॥ గడగడ వడఁకుచు , నొదిలు చెమ్మింగఁ, గని విభీషణుఁడు ల , క్ష్యంబు యదేమి ,
దీవి దొలంగించు , తెరువెయ్యదియు లేదె , యన నుత్తరముగ హ , సంజౌనరె
వానర వీరులు , పాదనన్నిది దాసి, యభయ మభయ మంచు , నజులుసంత
నలుకకుఁ డలుకకుఁ , దని చేయి వీరుచు, జగము లల్లలనాడు , చందముగని

తే॥ పాశుపతమును ధ్యానించి , భావించు, దీవి నడఁపుము వేతొండు , తెగుచ వలన
దనుచు నొకర మరివోసి , మొనసి విడిచి, క్రుటివి తన్మహాత్మముఁబరో , ద్యోగమడఁచె.

మ॥ దీవిఁ గోలాహలముల్ చెలంగె మొరసెన్ , దివ్యానక స్తోమముల్
భువి కాభామృగముల్ మదించె వెన నం , భోరాను లుప్పొంగె నా
ర్జున మోషంబుల వించె మేఘములు ద , ర్భం బుబ్బె మోదించి రా
వువుఁ గాంచెన్ జయలక్ష్మి శిశిత కటా , క శ్రీల హేలాగరిన్.

మ॥ లయరాలంబున సర్వలోకములు పై , క్షణంబుగా జీవ సం
దమును న్నాశము సేయు రుద్రుని మహా , త్త క్రూర వేగంబు నీ
రయమై వ్యర్థముగా నొనర్చిన సుమి , బ్రాపుత్తగ్రక పైర్వమున్
దయవారిం గని దిగ్గుమించి విలిచెన్ , దై క్యేంద్ర మానుండటన్.

కా॥ దివ్యాత్మం బుడివోయి నంచు మది నం , దేహంబు గైకొక యా
త్రివ్యామండు బ్రయోగ చాతురిమ ము , గ్రంభై ప్రకాశింపఁగా
నే వ్యాపన్నత నొందనేల యని కై , నేర్పొప్ప సౌమిత్రిపై
నవ్య స్థేమము మీఁనేసె విభజి , న్నాదంబు గావించుచున్.

కా॥ సుగ్రీవాదులు వేసరిల్లక మహా , జోడీద్రముల్ దెచ్చి నం
వ్యగ్ర ప్రక్రియ నున్న రావణిపయిన్ , వైవన్ విజృంభించి పం
క్తిగ్రీవాత్మజాఁ దంపటం గురిసి త , ద్వేగంబు వారించి య
త్యుగ్రుండై కవి తత్పితృపుక్షఁ బలుకున్ , సోత్పాద వాక్యంబులన్.

మేఘనాదుఁడు విభీషణు నిందించుట

కా॥ జాతి ప్రస్తునిమాడ్కి నన్వయ యశ , స్సౌఖ్యముల్ జార్చి దు
ర్భుతి ప్రీతివి మర్త్యమాత్రుల తదం , మ్రుల్ వట్టి సేవించుచున్
భ్యాతిం వోరిచి వా పాటలకు వె , న్కం దాశముల్ వైచుచున్
నీతిన్ మాలి చరించు వీడుళిరమున్ , నేలం బదం గూర్చెదన్.

కా॥ వీక్షమాత్రన కంపమొంది క్రతుకు , గృహంబు సేవించినన్
విక్షేపంబులు కూడినన్ భువన వి , ర్ణేతృత్వ మే యబ్బినన్
శిక్షమాన వరాత్రమ స్థిరగుణుల్ , నీత్యారముల్నేయు నీ
కుక్షిజృంభన నీచ జీవితము నో , క్రూరాత్మః వాంఛింతురే ;

మ॥ జలముల్ గల్గినచోటనే గలుగు మ , త్వక్తేజ్రిణి దై క్త్యేశ్వరుం
దెలమిన్ బాసించోటనే దనుజులున్ , దృష్టింపఁగా నుండ్రు వా
రలు చేబొందిన వేళలన్ బ్రభునకై , ప్రాణంబు లర్పించు నీ
నలఁ గాఁజారు; లంక నే యసురులం , బాలింతువో మీఁదటన్ ;

కా॥ పూర్వము వేల్పుపెద్దఁ దన , బొడ్డునఁ గాంచిన మాయి కేశవున్
గర్వము సర్వముంజెడ వ , గర్భుచుఁ బాఁగఁగదోలి యొక్కచే
శర్వుని పర్వతంబు గొనఁ , జాలిన మత్పిత రాజ్యభారమున్
నిర్వహణంబు సేయుటలు , నీవిటు కోరుటకా ; కులాధమా ;

మ॥ అరవిందానన పంశమందు జననం , బందంబుగా నందుటన్
సురలు విన్ను భజింతు పుణ్యజన దూ , మ్యుండైన నీవిష్యదో

నదులం గొల్పుచు నన్న సంపదల బ్రి : గం జూచుచున్నావు నీ
కరయన్ మానవసంగ మన్నదియె : మా : యంబొను మాతోడనే.

కా॥ విందం గూరిచి విందచేసి కులమున్ : నీ చెల్లెలిబిడ్డ యా
క్రందింపం దయమాలి ముక్కు పెవులన్ . బండించు దుష్టాత్ములన్
సందేహింపక తెచ్చినాడ విక జ్యే : వృత్రాతః జంపించి లం
కం దైవాఃగ నేలుకొందువు గదా : కష్టాత్మ : వంశాదనా :

చ॥ గురుహిత బిఁదుమిత్రులను . కూలిచి కైకొను మేల్మికంఠఁ బే
దఱికమె మేలుకాదె : రణ : దానఁడఁ గూలిస యన్నతోడనే
పొరలుచు నేడ్చువో : ముదము : బొంది బలే : యని కేకపెట్టెదో :
నరు గెలుపు స్తుతించెవవో : నారక మందెదో : వంశ దూషణా :

మ॥ పరుగుల్ వాటిస కాల కింకరుల గె : ల్వంజేయునా నరుల్ :
తెరలన్ మండులచేరి జీవములు నం : ధిల్లంగ విల్పుండు వా
రరయన్ గెల్తురె : యన్న సంపదల నీ : వందంగ నర్దుండవే :
శరముం ద్రుంపక వీడితిన్ జగము నన్ : పెగ్గించునన్ శంకమై

కా॥ బ్రాత్రప్రోహిచి నీ మొగంబు గఱపం : బావంబు సిద్ధించు నీ
నేతృత్వంబు సహించునే జగము : నీ నీ : తంబు లాలించునే :
రోతల్ చేత లబించు చూలు శ్రతువు . త్తుంగించి చిర్నవునన్
నీతి ప్రాధి విఘ్నేషుండు పలికెన్ . విఠిత చిత్తస్థితా .

ఉ॥ ధృమ తోడగున్ మహి న : ధృమ తోడుగఁ గొంచుఁ బెక్కు దు
ష్కర్మము లాచరించి సర : కంబునఁ గూలఁగ జాలకుంటి న
త్కర్మముఁ జిక్కఁబడితిని కల్లయ వీడితిఁ బంక్తిమస్తకుం
దర్మిలి నిందితంబులకు . నాన ఎహించిన దాఁకి దమ్ముడన్ .

మ॥ కిలుద్రాన్ ఒరదర గోర గిలుబున్ . గ్రవ్వంబు నాకింప మా
ర్థులఁ జేసెన్ బెరసొత్తులం బరియఁ గై . కోఁటోవ సక్కర్ములన్
గలహింపన్ బరనిందనంబు తెలుసన్ : గావింప వింద్యములన్
బలులన్ దుర్వ్యభిచారులన్ విడుచుటల్ : కారావి కార్యాంబోకో :

మ॥ త్రిజగంబుల్ వినుతిండు తత్త్వమగు నా : దేవేకు సర్పాంగి పూ
త జగన్మాత పతివ్రతా తిలకమున్ . ధర్మించి బాదించుటల్
త్యజియింపం దగునంటి దీననగు నా : తప్పేమి : నీ తండ్రి య
ల్కా జనింప న్నను వెళ్లఁగొట్ట నట వి : ల్వంబోలునే తెల్పుమా :

ఉ॥ క్రొవ్వన ధర్మముం గినఁక : కోపము కామము వేల్పుగా మదిన్
నివ్వటిలు దలంచు మిము : విత్య సుఖంబులె యొందిమ్ము మ

మొవ్విదిదేని నింద యెల . యింపంగ రొకవ మందవిమ్రేన్
ద్రిష్వలు సాగు దుష్కృతము . త్రెవ్వక యుండునె ? దృఢమోడునె ?

ఉ॥ జ్ఞానుకున్ సుగమ్యుడగు . సత్యవిహారుని రాముఁ జేరితిన్
మానుగ సర్వలోములు . మన్నన సేపెడుఁ గాక నిందయే
పుని యొసర్చుఁగాక భువి . బొందుదు మీరలు మేలునేని కీ
దేనియొ నంచు మాంముడి . యిట్టలు నార్చుదుఁ బిల్క విమ్మటన్.

ఉ॥ రాచి వల్క నీతలఁడు . రాజ్యము వేలుములెల్ల నిల్చునే ?
నా పెల కేలనున్న యొక . నారసమంటినఁ దీటుఁగాక నేఁ
రావలి కెట్లులేగె దని . యల్కను తార్చుని పోలు బాణమున్
జాపును యంచు పీడెఁ దృ . చాపముఁ జక్రముఁ బోల యెఱుంగున్.

తే॥ కీలయనఁ బిరుగున భివు . తూమనఁగ. వచ్చుటను కాంచి మిఠ్రుండు . చచ్చెఁ జచ్చె
నమదుఁ బిగు లాక్రోశించ . సురులెన్న . మించి సౌమి నడుమనే . త్రుంచె దాని
త॥ తన విభిము తునియఁగ రా. పడి వెండిము భల్ల మొంతు . వశినేయ విభీ
షణుఁ దాఁకిన నడుమనె. తునుకలుగా లక్ష్మణుండు . తుండించె వెనన్.

కా॥ తన్నుం జంపంగ నుద్యమించె నను కాం . తాళంబునన్ సత్య నం
వన్నుండైన విభీషణుండు మన భా . స్వర్థంధముం బూని యా
పన్నుండైన బలాఁ శిద్రధము న . శ్వశ్రేణికో పాఁచిన్
చిన్నాతిన్నుము చేసి యాచెఁ బివగ . శ్రేష్ఠుల్ ప్రమోదింపఁగన్.

చ॥ చెడిన రథంబుపై నిలిచి . చిందఱగొన్న దశాస్యుతా నె
వ్వడిని సుమిత్రవట్టి వయ . వానరపాళివయిం విత్తవృష్టపై
జడిగొను పోల్కి కాత శర . సంఘములేసి రణస్థలంబు నె
య్యెడఁగని రక్తనిక్తముగ . నేదైఱఁజేసి మదించి యార్చుచున్.

చ॥ మురియని తేరులేకి వెన . ముష్కరిపై నెదుంబు సేయఁగా
నరిది యటంచు మానసము . నందు దలంచి శ్శంబులోన నం
బుతల పీఠికేగె నను . వార్త కపీశ్వర వర్గమందు తీ
వరచే వర్ష . బంక్తిముఖ . భర్మ గృహంబున కేగె వత్తచిన్.

27. ఇంద్రజి ద్వధ పటలము (71)

మ॥ గగనంబు మొయిళ్ళ దాఁగె నను శం . కంబొంది మున్నోరెఁ బె
ల్లగ మాయల్ పచరించు నంచుఁ బివగుల్ . మోమోడి కన్నుండ న
కుగ వేగంబున మేను రక్తమయమై . స్రుక్కింపఁగా వచ్చు మె
చ్చుగు పుత్త్రుంగని రావణుండు చలిత . వ్యాపారుడై యిట్లనున్.

- ఉ॥ పూరిన వీరులును పరి • పూర్తి వహించి యెసంగదంచు వీ
మేవి ప్రజలునులే తెలిపె • మిక్కిలి క్లాంతిని పొంది కంపముం
బూని ఖగేంద్రుఁగన్న యహి • పోలిఁ నుంటివి కాకణులు నా
వీనులు మాననంబు విన • వేగిరపాటు వహించెఁ దెల్పవే.
- చ॥ అనవుడు విట్లనున్ దశము • భాత్యజుఁ డూనిన మాయలెల్ల వీ
యనజుఁడు దెల్ప వారిలోగి • యజ్ఞము విఘ్నము సేసి రంత నేఁ
గనలి పరాక్రమంబు నొడి • కంబును తెంపును చూపి పోరితిన్
పనజజ విఘ్న రుద్ర శర • వారము లక్ష్యజుఁ డోర్చె నేమనన్ :
- చ॥ అతులిత నైష్ఠవాత్మ మొగి • నా రఘువర్యుఁ బ్రదక్షిణించి కుం
చితగతి నేగెనన్న విర • చింపఁగ వెండి మహాత్మ మొక్క డం
చితముగ నున్నదేమి • కడు • చేటు మనంబునఁ గోరి కోరి యీ
వికమునఁ దెచ్చికొంటి విది • వీడునె యెన్నివిధాలఁ జూచినన్ :
- చ॥ కడఁగి విరించినాత్మము జ • గమ్మ నశించున యన్న భీతిచేఁ
దొడఁగఁడు దాన నే గెలుపు • తోఁ జనుదెంచితి మున్ను నేఁడు నా
కడఁకలు సాగవయ్యఁజాలు • కన్ స్వబలంబున నెమ్మ గూర్చుఁగాఁ
దొడఁగె జగంబు లొక్కఁడె • దోరుప శక్తుఁడు లక్ష్యజుండనా :
- చ॥ జంకితి నంచు నెంచకుము • జానకపైఁ గల యాన వీడినన్
గింఁను వీడి కాంతి నవ • గీర్ణ చరిత్రులు రాఘవప్రభుల్
లంకిను వీడువారు మన • లన్ క్షమియిందెడి వారు వీ నుహృ
త్కింకర పుత్రులందు బల • కీర్తులు మాయక నిల్చు నావుడన్
- చ॥ భుజములు సంబలింప ర్థద • ముల్ నవచంద్రికలన్ వెల్పె బే
రజముగ నెవ్వ రాఁజుఁడు • రాజున మొప్పఁగ నింక నీవు భూ
భుజుల యిన్ దురఁబునకుఁ • బోవపు ఓతియుఁ జింతియేలః య
క్కిజముగ నేన యేగి యెన • కంబున వారలఁ జంపి పచ్చెదన్
- ఉ॥ ఉండినవారు గెల్తురని • యుండెడువారు జయింతురంచు నీ
దండిల నెఁబు నాకు నుచి • కంబుగఁ దోడ్పడు నెంచు నష్ట యీ
కొండిక యొంటిమమ్మ మది • గోరి పొనుగ పహింప లేదు మ
చ్చండ భుజాబలంబు నెల • సంబున నమ్మియె కొంటి వీఁగన్
- ఉ॥ పేదతనంబు తెల్పకవి • పేరిమి వింశతి చందబాహు సం
పాదిత కీర్తి గేయములు • పాదకొనన్ జగమందు విర్రురుల్
మోదిలి చూచుచుండ నని • బుద్ధుడ దేహము పాతుఁగాక యీ
పైదలి వీడువాడ నను • వార్తయుఁ బట్టినె నోటః బాలకా :

- చ॥ ఇలను జయించు నేను గడి . యింపక పోయిన రామ నామమున్
నిలుచునయేని నాయనిద . నిల్వకపోవునె ; యిల్లు పెన్నుదే
గలదియ రాదె ; యెల్లరను . కాలము మ్రుంగుచు నున్నదే కదా ;
కలదు లయంబు బీపులకు . గల్గదు కీర్తికి నాళ మెన్నుడున్ .
- చ॥ విడిచితి నీతనన్న నుడి . వీనులఁ బడ్య జ్ఞుంబులొసలం
బొడపునఁ గిట్టి పట్టి కొని . పోదురుగాక నిలింపు లింతకున్
జడియుదురే ; జగంబులఁ బ్ర . శస్త్ర బలంబున గెల్చి కీరితిం
బడసిన యేను నప్పిటికి . పందలు పొందెడు వావు చతునే ;
- డి॥ పెక్కు లింకేల ; వీవరిగి . వేశ్మముచేరి శరీర మెల్లెడం
దక్కక గ్రుచ్చుకొన్న విళి . త ప్రదరఁబులఁ బుచ్చివైచి నీ
త్రొక్కటపాటు దీర్చికొని . దుఃఖము వోవఁగ విద్రుసేము మే
నొక్కడ నేగువాడ ను . ముగ్ధుల లేచుచు చేరు కెమ్మనన్ .
- చ॥ జనకుని పాదపద్మములఁ . జాగిలి చేతులు మోక్కి నాపయిం
గనలబుమీ జమింపుమి జ . గజ్జని విశ్రుత గేయః యిప్పుడే
చనియెద సంగరంబునకు . శాంతిలు మే మరిణించు పెక్కు నై
నను కలహింపు నాదు . వచనంబుల నీకు నెఱుంగ నయ్యెడున్
- చ॥ అని రిచిపెక్కి సదృశ బ . వాదు లొసంగిన యాముదంబులం
గొని తిగ నట్టి కోటులకు . గోరికరెల్ల నొసంగి బాష్పవాః
కిడములు నిండినట్టి కిడ . కన్నులఁ దండ్రిని చూచి చూచి నె
మ్మనిము దృఢంబు చేసికొని . మార్దుర మీడికిఁ బోవ వెల్వెడెన్ .
- డి॥ లంకను గల్గు దైత్యులు క . లంగుచు నిన్నెడ బాయలేము మ
మ్మంకిలి సేయఁబోకు మిదె . యందనె వత్తుము చత్తుమంబు న
ల్యంకలఁ జాట్టిరా ఒకకు . వారిక కిన్నిడి కాపు మీ నా
యంకులతోడ శాత్రవుల . సంతకు ప్రోలికి సంపి వచ్చెదన్ .
- మ॥ అని యూరార్పఁగ దైత్యకామినులు చిం . కాక్రాంతలై కాంచి నా
యనః నీమద్దు మొగంబు చూడకెటులీ . ప్రాణాలతో నుందుమో
చనుదెంచెం గదె కాళరాత్రియయి యా . జ్ఞాపుత్రి యీలంకకున్
జనువారల్ చనువారలే గదః వినా . శంఖిల్లు రాఁగూడునే ;
- చ॥ అని విలపింప వారల క . టాక్ష పరంపర దాటిపోయె; మా
యను గొని దాగి యంద్రజితుఁ . దావలికేగెనా ; మోసచేయఁదే
మనెడు విభీషణాః యనుచు . నాడుచు లక్ష్మణుఁడుండ వాని స్వం
దన విరహం బికాండ జల . ద ధ్వనినాఁ గవిసెన్ శ్రవంబులన్ .

సీ॥ పసిడి కంబములతో • వజరు పెక్కింటలు. పిడుగులఁబోలిన • చిట్టు రవము
వరరత్న ఖచితమై • మెఱపుల కిల్లయి, ముల్లోముల కేగ • మొనయునదియు
జలదులు గలఁగంగ • జగములు వడఁకంగ, దిగ్గజంబులు తెల్వి • ప్రగ్గి ప్రగ్గఁ
బ్రవగబలము గుండె • లవియఁ గూడ్రుయా, టాడ దూఱును రేగ • నవవి వీఁగ
తే॥ శేష శిరములు వలియింపఁ • జేరెరధము, రాక్షసులగరనంబు హె • రముగఁ జెలఁగె
వింద్రజితుఁడు క్రూరాత్ములు • లేసి యార్చె, లక్ష్మణుండు ప్రత్యస్త్రంబు • లం గవించె.

ఉ॥ మాయలు దుస్తరంబు లతి • మానుషముల్ గల వీని నివృధే
మాయఁగఁజేయవేని జయ • మార్గము నవ్వలఁ గాంచలేవు సు
మీ యను నన్విభీషణుని • మేలి వచన్సుల నాదరించి దై
శేయునిమీద లక్ష్మణుఁడు • కేవలుగాఁ గురియించె బాణముల్.

చ॥ ఇరువురు నెచ్చుకుండు విన • నేర్పడకుండ గ దూపులేయఁగా
శరమయమయ్యె బెట్టిదపు • శబ్దముతో రణరంగమెల్ల వా
నరులును దానవుల్ చెదరి • నక్కిరి పల్లములందు మబ్బు ల
ట్టిదపురు మీది మీటే కురి • యించిరి దొడ్డిగ బాణ పక్షమున్.

చ॥ నడుమనె దానవాత్తములు • నాశము పెందఁగ రాహవాత్తముల్
తొడరి యతిక్రిఁపించి కొని • తూలుదు రావణి పెవిరక్తముం
గుడిచెను దానవాత్తములు • కొన్ని మరుత్తుకుమేనఁ బుట్టిలో
నిడువని పోల్కిఁ దూఱ గమ • నింప కుపేక్ష యొనర్చె నాతఁడన్.

మ॥ విషముంబోలిన తూపులం బఱపి వృ • థీనదపుత్తుండు రా
క్షసనాథాశ్మజు బొందడంబు సురలెం • చం ద్రుంచె దై కేయు నా
రసముల్ లక్ష్మము దప్పించున్ గుఱికిఁ జే • రింబోకఁ ద్రుంగుచున్
బసమాలెం గ్రధనక్రియల్ చలుపు త్రో • వన్ సత్తహాసంబులై

మ॥ విలుబిద్దెం దన నేమిచ్చుం బలము గా • వింపంగ వీలుండమిన్
బలబిద్దెప్పి పులస్త్యమౌచి తనకున్ • వాత్సల్య సంపూర్ణుడై
కలనం దోడని యిచ్చు కుంతమును వీ • కన్ వైస మాసింద్ర వా
గ్గుల సంకాశ శిరముఖంబున నడం • గం ద్రుంచె పౌమత్రియన్.

అ॥ మేకు లూన్చినట్లు • మేస లక్ష్మణ శరా, వకులు పొడువ నింద్ర • వైరి సురం
నలుగు లేయుచుండ • నాదిని మాణంబు, తునిగినదఁగ రాము • ననుజుఁడేసె

అ॥ తేరు గలుగ వీడు • తెరలఁడు లొంగఁడు, ననుచు హతుల నేసి • యడఁగకునికి
బగ్గములును తెగఁబ • పరికించి సారధి. శిరముద్రుంచి వైచె • జిత్రగతుల.

అ॥ ఇంద్రియములు కలఁచి • యేవఁ దపించు త, పన్వి సుపముహూరె • బదుపుఁజెలి వ
తిప్రరాత్య నరఁడఁ • దీండ్రించి స్వేచ్ఛను, పూనఁ జోదకుండు • లేని పరు

తే॥ పరుగువానిపొరులఁబట్టి • పతిపి కానె, తనయురం దెఱుఁముగఁ గ్రుచ్చినశరముల
వారివారి లక్షణములు • మారుతివయఁ, బెరలపై నేసి చేసెను • వీర రవము

కా॥ పీరాగ్రేసురుఁ డీతఁ డీతని మహా • వీరత్వ మొదేవియుం
జేయఁ గాంచిన కూచవార విలస • ద్వీరత్వ మాత్రంబొకో •
పోయిన మృత్యువు దాసినన్ గడఁకియొం • బ్రోద్దత్వమున్ పీడఁ
వ్వారో వారలె కూరులందు విరులన్ • వర్షించి రాజేవరుల్.

కా॥ నాయమ్మూల్ తనమేనఁ దీసి పజిపెన్ • నామీదనే చెల్లరే •
యాయమ్మూల్ మనమున్ గలంగువడి నా • యమ్మూల్ ప్రసారింపినన్
గాయమ్మూల్ గడియింపఁడున్ సురుఁగఁ డు • తక్కింపింపఁడున్ పోలఁడున్
మాయమ్మా గద వీరితోఁ గడిమి సా • మధ్యమ్ము లిబ్బామిపై.

మ॥ అని సొమిత్రియు మెచ్చి యాడఁ గవి వీఁ • కాకాశము జేరునో
మనమాయల్ పదరించునో పగటనే • బుడింపు మీదైక్య దం
ఁగిని బల్లించు విభీషణుండు పలుకన్ • దర్పంబు క్రుంగారు నీ
దిషణుం దెక్కడి కేగువాడని సుమ • త్రాసూతి మందస్మితిన్.

చ॥ ఎచ్చటికేగినన్ విడక • యేగి మదీయ శరీముఖంబు లీ
ప్రచ్ఛస్సు గ్రుచ్చి చంపు • బల • మున్ జరమున్ దిగఁబాతె వీడిఁగన్
జచ్చెడువాడ కాక చుటి • వాని తప్పి చనంగ నేర్చునే
చిన్నుల పిర్గులట్టి కడు • చేప చెంగు నయంగు బుడఁగన్.

తే॥ అనెడు పంకిల రక్షకా • యంబుతోడ, రమును వేయ కరములు • పరపుడుండఁ
గనకరభముపై నభమున • జనఁగలేదు, నింద్రకికుమాడ్కి రు • యుడ • యించె మింక

తే॥ లెల్లవాతె మండను వెల్లె • విరుదురు, రుక్మసులఁబోలు పిఁకిటుల్ • స్రుక్కి సమరె
వందనములెల్లఁ బొలియ రా • పణియుఁ గూలె, ననును నొందిగి వేలుపు • లంబరమున.

తే॥ కీర్తికర భజబుఁకూరఁ పృథ్విసానుఁ దొనఁగు కీరుండఁ గో వి • ల్లెనఁగు చుట
వీడు చావఁడయ్యఁ యవి వి • భీషణును, లక్ష్మణుని హెచ్చరించె నా • లంబునందు.

మ॥ శని సందాన చతుర్ముఖంగయివ యా • సొమిత్రి యీ వచ్చునో
బహివుల్ చాపపు పల్లెమట్లుగల చ • త్రంబుల్ తూతున్నలై
మురిసుంబోవని విశ్చయించి చాటన్ • మూలంబు గుర్తించుడున్
నిరియంగాఁ గడచీలన్ విడిచె వె • వ్వేత్తై పదం జక్రముల్

తే॥ చీలయాడఁ జర్చింబులు • చెరిచి వేఱు, పదగ నరదంబు చెదె వారు • పములు తరువు
గొద్దటం బడఁగొట్టఁ బ • జులు కలంగు, పరజీ సత్వహీనంబులై • ధరిజీవ్రాలె.

తి॥ రథ మవియఁగ నందలి యా • ముదముల నొందొండ వైచి • యుదీపోవ వియ
తృప్తి కిరిి యసుర జగములు, నిధన భయం బంది కలఁగు • నెఱి గరించెన్.

క॥ మేఘవిభ దేహాదగు నా, మేఘువు డు పొంచి దొడ్డ, మేఘములందే
మేఘముకై వడి శిల న, మోఘముగా గురిపె వరము, బ్రోడిమివలనన్.

తే॥ దిక్కుచోరక వాసుల్, స్రుక్కుశిరము బురము లగలంగ భారణి, నురలఁ గాంచి
లక్ష్మిణుఁడు త్రివిక్రము మేని, లలి వళంబు, విశిఖ కాయమానంబు గా, వించివెచ్చె.

కే॥ వైప్ర వణి యెదిరి చు న, త్వము కృశించె, నల్లనైన యాకాళంబు, నడుమ నొక్క
యెట్ట మొగులునా నుండిన, యింద్రజితుని, మేనికాడ లక్ష్మించె సౌ, మిత్ర యవుడు.

క॥ ధనువు తునుంగకుండిన నా, ధనువుగొను కరంబు తుపిఁగి, ధరణిం బడదే
యని తలఁచి త్రెవ్వనేసెను, ముకరమున్ గంకజాది, కముతో నురలన్

ఆ॥ విలయ మారుతంబు, వీవ మేఘంబింద్ర, ధనువుతోడఁ బడిన, యనువుచోర
వానిచేయి వడియె, నూనిన ధనువుతో, మణి విభూషణములు, మలసి వెలుంగ.

తే॥ బాలచంద్రు శేషుఁడు పట్టు, సగిది నొప్ప, వ్రేళ్ళతోఁ జాట్ల వట్టన, వింటితోడఁ
దరులు శిలలు కవులు నల్ల, ధనుజాకరము, భాత్రిఁ బడి లికపికలాడి, తల్లడిల్లె.

తే॥ సూర్యుఁ డురలక చంద్రుఁడు, స్రుక్కుకుండఁ, మేరుగిరి దొరలక శక్ర, వైరి కరము
వడటగవి యంత్రముంబోలు, బ్రతుకునందు, మోహమేలని విబధ న, మూహమనియె.

ఉ॥ అంచిత పుణ్య లక్ష్మిణుని, యప్రముచేత నసత్య మల్పిమో
నంచుఁ దలయ రావఁడు యగ్రసుతుండు కలంకచిత్తుఁడున్
వంచకుఁడైన యింద్రజితు, బాహువు త్రెవ్వి దరిత్రిఁగూఁ రా
త్రించరులెల్లఁ గాంచి తల, ద్రెవ్వి న తీరునఁ గుది రయ్యెడన్.

ఉ॥ వానరనాయకుల్ చెలఁగి, వారక ని హరవంబుసేయఁచున్
దానవ సేనలం దఱిమి, దంత నభావలిచేఁ బదాహతిన్
బీనుఁగు పెంబిచేసి యల, వేల్పుల లోకము క్రొత్త సంస్కరుల్
జానుగ నిండి మెండుకొను, చక్కటి తక్కక చేసి రత్తఱిన్.

ఉ॥ సీలగిఁగుఁడు మున్ను కరు, జించి యొసంగిన గొప్ప కూలమున్
గేల దరించి శత్రు సవ, గీర్ణచరిత్ర మెఱుంగలేది నిన్
నేలకుఁ ద్రోచికాక మఱి, నీలుగనంచు మహానలుండనన్
గాలియంగఁ జిచ్చనఁగఁ, గ్రాలి దళానృకుమారుఁ డేచఁగన్.

మ॥ పరమార్థం బగునేని రాచువు డు న, త్వం బూడియున్నేని యొ
ర్వర ధర్మంబు జయించునేని బలలి, త్రిత్వర్థి శీర్షం బిలన్
దొరలుంగాకవి లక్ష్యుండు విలస, ద్దోస్సార్ మేపారఁగా
ర మాకర్ణము లాగి వీడె జగముల్, సంతోషముం బొందఁగన్.

తే॥ చక్రకూలబ్రహ్మత్వ వ, బ్రహ్మలు సిగ్గు, నొందనమ్మహాశర మగ్ను, బుమియుచుఁచి
యింద్రజితుని శిరము ద్రుంచి, యిలను కూల్చి, వేలుపుల పూచానలో, వెలసిమలసె.

పీ॥ తెగిన శిరంబు పై , తెగిరి పడకమున్నె , విలయ మారుతముదే , విటిగి పడిన
పిడుగులు మెలుపులు , పెడిదంబులగు లాల , మేఘముకై పడి , మేఘనాడు
నొడలు కూలముతోడఁ , బొడుదుగొప్పుట్టియ , ములలోడ బరువయి , పుడమిఁబడియె
దండ్లులనెది విధు , ద్వయముతో గురు కుట్ర , లను టండలములలో , మన విశిష్ట
పే॥ కేశ పాళమనడి రిప్తి , కిరి వికతి , తోడి రివిమండలము కాల , ధూతమగుచు
ధరణి కొఱఁగిన వెఱ గునఁ , దనరి వాని , తలయు దిబ్బునఁ బడియె ను , దండభంగి.

ఉ॥ జీవుఁడు దేహ సంస్థిరివి , చెందక యవ్వలి తేగినంత నా
త్రోవనె యంతరింధ్రయ త , తుల్ చనుకై పడి రాక్షసావతుల్
రావణి కూలునంత నను , రస్మరి నాయధరాజి పీడుచున్
ద్రోవ యెఱుంగ రా డయి , త్రోవలఁబోయెను దిక్కు తోఁపమిన్.

కా॥ అప్రాభాస విశారదుండయిన హ , ర్మకాస్వరి యుక్కాఱఁగా
విస్త్రింశంబగు దైత్యపాలనము వ , న్నెల్మాసె నంచార్పుచున్
వత్తుంబుల్ వెన పీచుచున్ మరలు పై , పశ్యంబునన్ ద్రేమమన్
శత్రుం బూనిన జై నదేవతల యో , జం బూని రప్పట్టనన్.

మ॥ అరవిందాననుఁడున్ మహే వ్యుఁడు డం , జాక్షండు నింద్రాది ని
ర్జరులున్ దిబ్బ మొగంబుగాక నెర వ , ర్గంబల్వనాటావతుల్
పెరిమం జూడిఁగఁ జాలకాలము నభో , పీడిన్ మనోమోద నం
భరిత ప్రేమను నిర్మింతులు మహా , వర్షంబు నందించుచున్.

మ॥ అనిలో రావణిదే నిశాచరులదే , సంస్కృతిం బొంది మా
లిస కీశాపలురెల్ల జీవముల నో , లిం గాలచి పూర్వంబు కిం
తెను సత్త్వం బొదవంగలేచిరి విరా , దేమాను కంపాప్తి స
దులులం మీద లంఘనము సుజనో , క్తుల్ కల్లలానే ధరన్ ,

తే॥ అపర తలగొని ముందుగ , నుగదుండు , జరగె వేలుఁ లొతుగ , జల్లుచున్న
విరుల పందిరిక్రింద వా , నరుల నరుడు , హనుమపైఁ జనె సౌమిత్రి , యన్నకడకు.

క॥ పొనువదు భేదంబును మఱి , పెనపదు మోదంబు గలుగు , పృథ్వీపతి సం
తనపడఁ గేం దలఁగొని , మునుపడ నుండెంచు వారి , పుత్తుగ గవియెన్

క॥ చందురు కలఁకంటె నా , జం వనరిన వింద తొలగ , గురుతిర కీర్తిం
జెందితి ధర్మము కలుజిని , మం దలఁగని కీమ రాని , భాగ్యముఁ గలదే ;

క॥ లంకాధిపతి టమారు వి , శంకెఁబడితి లక్ష్మణుండు , చంపఁగఁ గుమం
దంకించి శిరము దెచ్చితి , వింకే నెత్తితిని శిరము , నెనఁగి జయమున్

సీ॥ వేలుపుల్ దలయెత్త, వేదముల్ తలయెత్త, ధర్మంబు తలయెత్త, దవములెత్త
మనువుండు తలయెత్త, మోములు తలయెత్త, సత్యంబు తలయెత్త, సత్త్వమెత్త
జగములు తలయెత్త, జనములు తలయెత్త, దయయును తలయెత్త, నయమునెత్త,
శ్రేమంబు తలయెత్త, నేమంబు తలయెత్త, శాంతియు, దలయెత్త, దాంతి యెత్త
తే॥ సత్సభంబులు తలయెత్త, సాదులెత్త, ముక్తిచింతయు, దలయెత్త, బుణ్యమెత్త
నంగదా, తలదెచ్చితి, పధిక ముదము, హత్తినాడవు నే, దల, యెత్తననుచు.

ఉ॥ ఏమగునో యటంచును జ, యింపదె ధర్మమె యంచు, యక్షణ
స్వామియె గెల్చునంచు విను, వాసముతో, దనలాక సంతక
ప్రేమను వేచు నాభరతు, పీఠను తమ్ములొక వేచు నా
రాముడు కన్నులార నెడు, రం గనె డాయుచునున్న లక్ష్మణున్.

మ॥ పగవానిం దెగటార్చి వచ్చిన ప్రియ, బ్రాతన్ బ్రతిక్షించుటో
మిగులం గన్నుల రాలు నశ్రువులు నె, మ్మిన్ వచ్చెనో, నమ్మదిం
బొగులన్ వచ్చెనో, మోచదారలొకా, యె, మ్మిల్ శీరుగాజేయు జా
లి గదింపన్ వెలివడ్డ ధారలొకా, శీ, గింపన్ సుసాధ్యంబొకో,

కా॥ సంతోషామృతపారయన్ బ్రవిమలో, త్పాహంబు సుతక్కంర వి
క్రాంత స్ఫూర్తి వెలుంగ సన్నిహితదో, రామాంఘ్ర సాన్నిధ్యమం
దంత, ప్రీతి సమర్పణంబు సలిపెన్, బ్రాణాంతమందైన ని
క్లాంతిం బొందవి వీర లక్షణ విధా, క్రాంత ద్విష నృత్తమున్.

మ॥ తిలజూచున్ జయలక్ష్మి, దాల్చిన భుజా, స్తంభంబు, జూచున్ చుహా
బలసూనం బరించు లక్ష్మణ ధను, ర్పాహంబులన్ గాంచు వే
ల్చుల చేష్టల్ దిలకించు లక్ష్మణుని తెం, పుం దేతీ చూచున్ ముదా
కిలసన్ మీలిన రాము, డేమియు నెఱుం, గన్ లేక మోగ్యంబునన్.

సీ॥ అనవృతుండును సుగు, డాంభోధి రాముడు, తనపాదములకు పం, దన మొనవచ్చు
తమ్మని కాలాంబు, దమును సంహారాగ, మెనసిన చందాన, నిమ్మ మెఱయ
నీలావలముమీద, బాలభాను మయూఖ, ములు స్రవరించిన, పొలుపు వెలయ
తొమ్మన భుజమున, గ్రమ్మిన రుదిర క, జమ్ములు తన మేన, బమ్మకొనగ

తే॥ గాఢముగ గొగిలించి నా, కడకు జనక, పుత్తి వచ్చి చేరినదవి, ముదము గొంటి
ధరణి, దమ్ముల, గలుగు వా, డరుల కలుక, డనెడు వాక్యంబు నెలకొల్పి, తయ్యనేడు.

తే॥ అనుచు, దమ్మున్ బుజముల, నలయచున్న, తూజముల, దీసిమఱి తను, బ్రాహ్మణులను
విడిచి వ్రణముల మెల్లన, దుడిచియొత్తి, శ్రమముపొకార్చి తాను మో, దము వహించె.

తే॥ పురుషపుంగవ, యీగెల్చు, పొరయుటరయ, నీవలనగారు హనుమంతు, నేచ్చునలన,
గారు దైవంబుడే గారు, కాదు విజము, మన విభీషణుడే నని, వినుతివేసె

28. రావణ శోక పటలము (61)

- తే॥ దరులు గల రక్త జలధిని , దాటి దైత్య, దిఃఖసాగరమును దాటి , దూత లప్పుడు
గుహను చొచ్చు ముచ్చుని, బెను , గోపురంపు, ద్వాపమున, జొచ్చి రావణు , దరికిఁజనుచు
క॥ ముంగిళ్ళను నిలిచిన దై, త్యాంగన లతిదుఃఖజలధి , యదుగునఁబడి క్రుం
గంగని నేటికి లంకయె, బ్రుంగె మహాంభోధి ననుచు , బోయిరి దూతల్.
- అ॥ పండ్లు నోరు మనసు , ప్రాణంబులును కాలు, గేలు వడఁకుచుండ , గిలి కుడింప
నీకుమారకుండు , నేటికి లేడయ్యె, నవిరి చారు లాద , కాన్యుఁజేరి.
- అ॥ అదట నుండినట్టి , యదురులు నమర మా, వినులుఁ దిక్కువారు , నేడు జగమె
నాశమందు ననుచు , ననుఁకుచు దెసలకు, బిగులిడిరి పంక్తి , వదనుఁ బాసి
- అ॥ కినుకఁ గనులనుండి , కిత్తి కణంబులు, చాల నుజ్జమిచూచి , రావణుండు
కత్తిదూసి చరుల , కంఠముల్ తెగనేసి, కేలు వడఁక నేల , గూరినాడు.
- అ॥ పుత్రశోకపహ్ని , ముఖములఁ బుట్టి ని, శ్వాసమునఁ బెరింగి , చక్షులందు
వెలిగి దెసలఁ బరవి , విలయాన్ని యే దళ, వదనుఁ జేరె ననఁగ , బ్రవ్వరిల్లె.
- అ॥ ఒడలు వడఁక బుడమి , బిడి యడలుటవేత, నవని శేఘఁ దదరి , యదుగులవడ
వెలలు కోవపహ్ని , వలన బాదబిమె పై, కుబుక జడది యుడుపు , నోజ నుడికె.
- తే॥ రావపహ్నియు , బైపయి , దనరు ప్రేమ, వనట యదరఁగ వియవది , కనులనుండి
యురలు బాష్పప్రవాహంబు , కరగి యుబికి, పరవి పరుగిడు తామ్రద్ర , వంటఁబోలె.
- క॥ కలకటపడి రదనంబు , బటపట గీఁలుచును పిడుగు , వలె బెడిదముగా
నటపటపక వి మో దెను, తటపటచుని జీవకతి మె , దల్ నుకివడఁగన్.
- ఉ॥ కాలిం పుటిపైఁ గిరంగ , గాచిర ఖూముఁ దూర్చినట్లుగాఁ
దాళఁగిలేచి స్రుక్కు పెన్ను, ధంబదు సోలుచు లేచుఁ గ్రుంగుఁ జిం
తానుఁదై కిలంగుఁ చని , యా : యను హా : యను విహ్వలించు ని
కేల జగంబు జీవధన , మేగిని పిమ్మట దేహమేలను
- ఉ॥ నాయక : యిత చెట యగు , నాయకు వింధ్ర విరోధ మింతయే
నాయకు పెన్ను పీడఁచుగు , నాయకు వేల్పులు నంతపింపఁ జ
న్నాయకు నేను పిల్వ గల , నాయకు శౌర్యము మంటిపాలు గా
నాయకుఁ బోరుషం బడఁగె , నాయకు జీవము పాసెనాయనున్.
- క॥ శూరియుఁ గీలియు నవ్వని, మాయు నెదిరింపలేక , మలఁగినవాంట్
లింగ హేమగ గేలిగ, మేలుగ విహరించువారు , మీద పుడమున్
- క॥ భేదరు విమానంబులు, గోచు మే కాఁయందు , గోటి కాకుండున్
పీడుల రణ విజయంబున, నేచెల : యాలంకమీచి , నెగయవె యింకన్ .

క॥ దూతలు పలికిన తీరున, నాకులువ యొకండు తునుమ • నడఁగితివే ; నీ
చేతలనే తంపోయు కి, రాకులు యమదూక లెగచి, రా నిన్నలనున్ ;

తే॥ అనుదు లేచును నాయనా • యనుచుఁ బిలుచుఁ. బదును పలవించుఁ దూలును • పుడమిఁ జొరలు
నుడుకుఁ బరితపించుఁ జెనుర్పు • మఱిమిచూచుఁ. గనులుమూయును లోలోపల • గళవళిందు.

క॥ ఒక శిరము పుత్రకా : యరు, నొకశిర మిఁక రాజ్యధార • మోపుదునె కటా :
యకటా వికటబగు నను, నొకశిర మరినోట నిచ్చు • నుంచితి నె : యనున్.

క॥ ఒక శిరము పోయితే : యరు, మొకమొకటి మృగేంద్రుఁ జంపి • మించెనే యను వే
జొక శిరము రాఁగదే యరు, సుకముగ నను తడవకున్న • స్రుక్కరుగ దనున్.

క॥ ఒకశిరము హరి గిరిక స్వకరాయుధములకు నవయ • శముగూర్చి వికా
విక నవృద్ధ నీ మొగము చూ. పక పోయితె యింకఁజూడఁ • బనుఁదునె : యనున్

క॥ ఒకశిరము నీవు చన్నుఁ, గకవికయగు నామనంబు • కష్టి చుచుఁ దో
దొకయింతలేక మలఁగును, సుకుమారా : తండ్రిఁ దేర్చుఁ • జూడవొకా : యనున్

క॥ ఒక శిరము నిరరేంద్రుని, మకుటముఁ దినియంగ నురి • మగువలు సుమముల్
వ్రజిటించి చల్ల వెలసిన, మొకమును పొలికలనిఁ గాంతు • మో యచి పొగులున్

క॥ ఒక శిరము యక్షవనికలు, వికట భవద్గూఢ రవంబు • విని తమకలు కు
త్తుకలఁ గల సూత్రములఁ దడ. వికాసుట వికమీచ లేక • విహరింతు రనున్

క॥ ఒకశిర మపార బింద, రృక : నీ నన్నిదికి వచ్చి • వైవస్వతుఁ దం
దిక ననువులు గొనఁజాలిం, దీక ననువిడి యేజగమున • తేగితివా : యనున్

క॥ అని యిటు వనవుచు రావణుఁ, దవిలజవంబునను సంజ • యాస మనఁగాఁ
జను పొలికలనికిఁ జవి తన. తనయు కళేబరము నచటఁ • దదంబొచ్చెన్.

క॥ సేవకులగు సుర లనుకలు. రావణుతోఁ బడగులిడిరి • రజరంగమునన్
భూవలయంబుఁ జరాధర, జీవవికతితోడ నేమి • సేయునా : యనుచున్.

ఉ॥ కన్నునఁ బంక్తికందుఁ గని • చింక పిశాచ గణంబు లయ్యెడన్
భిన్నతనొందినట్లు పరి • కించి ప్రలాపముసేసెఁ గొన్ని పెన్
విస్తరయొదెఁ గొన్ని పరి • విచి పదంబులవ్రాలెఁ గొన్ని యా
పన్నతఁ గొన్నిచేరె శవ • వారిం కాదు నికాయ మధ్యమున్.

చ॥ కొడుకు కళేబరంబుఁ గనఁ • గోట్లకొలంపిగఁ జచ్చి కుప్పలై
పడిన తురంగ సంఘముల • చారావారములన్ భటారి నఁ
గడముల శీరమైన పున • గాంగ శలాంగములందు నంతటన్
గడఁకను త్రోచిత్రోచి పెం • చిదోడఁగెన్ దినమెల్ల నయ్యెడన్.

మ॥ హృదియావేగము నేయిచే సడలు ప . హింబోరి వర్తిల్ల నం
గదచేఁ గిమ్మల సిరుపొంగి పొరలన్ . గ్రవ్యాదలోకేకుఁ దా
కదనక్షోడి బలిష్ఠ రాల్కుర యుతో . గ్ర సాసర హీర ప్రథాం
గద విద్రాణితి ఖండ దీర్ఘ తరిముం గాంచె న్నైగుల్ దిగ్గనన్

క॥ తూటిరము ధేయూరిము . బాములును రాజింంగఁ . బిన్నగమువలెన్
రాజించు కరము స్వతిర . శ్రేణిం గీరించుకొనియె . జితము తరలన్ .

క॥ తుది నిశ్వాసము గల దిశ . పదనుఁడు కంఠమునఁ గనుల . పక్షంబున నం
గదగొని యెత్తును మూర్కొను . బెదవులు చలియింప నేడ్చు . విఠవిలపోవున్ .

చ॥ పదపడి వాని మేనుగని . పటఁగరాని యలంత పెంపునన్
బెదపులమీది పెడమునిఁ . దీనుఁగుపైఁ బడ బాష్పవాహినుల్
పదరి శిరింబులేని తుద . పంబును పట్టి పరిష్వసించి మై
యదరఁగ వెక్కి వెక్కి యల . యన్ విలపించు సురుంగు దూపిలున్ .

చ॥ కొడుకు సురంబు నాటిం ల . కోయిల నూడ్చి యలంతి తుండ్లుగాఁ
జిడిముడి దీట గా విలుదుఁ . జింతిలు మూర్చిలు మేను మూర్కొనున్
దడవుఁ జలించు లేచు చుప . నంబుల నొక్కట ప్రింగెంచు న
పృథమిని గూలు వంట తల . ముక్కలుగాఁ దపియించు మ్రాన్పడున్ .

క॥ ఈరై క్షేంద్రుని యల్క రామపులతో . నే తీటున్ ? బ్రహ్మద
ద్రాదిత్యావలితోదఁ బోషనాకా . లో . కాంతందె కావించునో ;
యేదారిం జనువారపంచు సుర మౌ . సింద్రాచలెల్లన్ మనః
భేదోన్మాద విచేష్టిరాంగు లగుచున్ . గీర్వాణుమై చుండఁగన్

మ॥ దశకంఠుండు కుమారు శీతిము సమ . ద్రాక్షన్ బిల్కించి య
ప్సుతువుల్ కైకొనిపోయిరంచు పెగలున్ . పక్షంబునం జేర్చుఁ బు
త్త్రోకయంబున్ మదిషచ్చి పూయము వెల . డ్పన్ మఱుచున్ మాఁడుచున్
దిశ లొక్కుపడి చుట్టలై పగల రో . దించుం భువిం దొల్లుచున్ .

ఉ॥ దిక్కరులన్ గలంచి కడుఁ . చేలిక శంకర శైలమైత్రి పెం
పెక్క జగంబులం గెలిచి . యేపు పహించిన యేను నానుతుం
దిక్కుడ నేడు క్రించు నెరు . దెక్కటి కయ్యమునందు కూల్పిగా
నుక్కుటి దీనతిం గలఁగు . చుంటివి దిక్కటి బిక్కరించుచున్ .

చ॥ అరకను కాల్చి యింద్రజిత్రి . యందము మ్రాలఁగ దొగ్గుచేసి యి
య్యల నెదురెంచు లేక చరి . యించి జగంబుల నేలు నే రణ
స్థలిఁ దలఁ గోల్పడన్ చనువు . జంబుకముల్ గ్రసియింపఁ గూలు గా
దిలి సుతుఁ గాంచి యాపదపఁ . దిన్నది కుక్కలకూడు నొసాకో ;

చ॥ కొడుకునితోడ వచ్చిన య . కుంఠిత విక్రమకాలు లాజి దు
రములగు రాక్షసుల్ సమర . రంగము నం దొకదేవి లేక జీ
వములఁ ద్యజించినారు కపి . వర్గమునం దొకదేవి చావఁదీ
క్రమము విచిత్రమయ్యె నని . కాంచుచు నూరకయుంటిఁ జెల్ల రే .

మ॥ సుర గంధర్వ భుజంగ యక్ష హరిణా . జీర్ సద్ధ సాధ్మాంగనల్
వర విద్యాధర కీరవాణులగు నీ . భార్యల్ స్రలాపించుచున్
వరుఁడేడీ శిరమేది చూపు డనుచుం . బ్రశ్నించఁగా నంతకున్
దురమందోర్చిన యేను వారి నెటు గాం . తున్ బల్క నోరాడునే :

మ॥ జయలక్ష్మింగొని యంద్రసంపదల వి . చ్చుం గోరినల్లెల్ల వి
శ్వయలీలం గొనిపొందితిం దుది మను . వ్యప్తికి నొక్కర్తుకై
యయయో : నీవానరింపఁగాఁ దగిన యం . త్యప్రక్రియల్ నీకు నే
నయి కావింపఁగఁజేపికొంటిఁగద క . ప్తాతుండ దౌర్భాగ్యుడన్.

చ॥ అని బహుభంగులం బనవి . యాక్కిలా దేహము నెత్తి నెత్తిపైఁ
గొని దనుజాంగనల్ గదిసి . కొందలమంచుచు నేడ్చుచుండ లం
కను వడిఁజేరెఁ గాంచిన ఖ . గుఱులు నేడ్యఁగఁ బత్తనంబె నె
క్కినినది యాలగోడుగను . గోలల గోడుగ బాల గోడుగన్.

చ॥ కనులఁ బెకల్చికొంచుఁ రచు . కంఠములన్ వడిఁ ద్రెంచికొంచుఁ గ్ర
న్నన హృదయంబుఁ జీల్చికొని . నాలుక లూడిచికొంచు శీఘ్రుల్
మొనసి పగిల్చికొం చసుర . పుత్తుని భార్యలు వచ్చి రయ్యెడన్
మనసలు వుండుగా నయిపు . మాలి త్యజింఁది ప్రావర్గమున్

కా॥ తండ్రి యంచును దానవాంగినలు నా . భా : యంచు దై క్షింధ్రుకో
దండ్రుం గుంపులుగూడి కట్టుకొని యే . డ్వం దప్పక చెల్లెఁడు ని
ల్లాండ్రుం బిడ్డలు జీవితాశలను రో . యన్ గుంపులై వచ్చి రె
వ్వొండ్రుం జూడగఁ దెచ్చె నెఱిపురికిం . బొలస్త్యుఁ డమౌందెమున్.

సీ॥ పుట్టకోపలఁ బద్య . ముల మోడువగిది ను . రమ్మఁ గరమ్ముం . గ్రుమ్మకొనుచు
రశనను మోవనే . రవి సన్న కౌను పా . రిండ్ల భారమ్మున . వింబ్రవదఁగ
ముడిపి పేసి . చుడమలఁ దడవంగఁ గన్నీరు మున్నీరు . గాఁగ నలమ
విప్పు ద్రొక్కెనగతి . నేలఁ బదములానఁ . బుత్తొడుఁగము పొంగి . పొలిలి మువ

తే॥ మృగయశఃపిన్న హృదయయై . మేడినీధ్ర . మందుపొరలు మయూరినా . గొంధలించి
కొడుకు మేనిపైఁ బ్రాణముల్ . కులింపదఁగ . వ్రాలి మందోదరి మనంబు . తూలపోలె.

తే॥ కొంత సేపు లెచివడికి . కూలియుండె . గొంత సేపు విశ్చేష్టయై . కూటమండె
గొంత సేపు మౌండు . గుండుచుండె . గొంత సేపు వెక్కుచుఁ బల్క . కుదురకుండె

చ॥ తదయః శిశాండుః పోతేః బ్రహ్మం ఓంబుగ పర్వినాదే వాసపున్
గరువమదంచి తెచ్చుటను, బాంచగ నోచిన యేను మోందెమున్
బరువుగఁ జూచఁ బొప్పడితిఁ, బాప కలంకిత చిత్తఁ గాపునన్
మురుసగు నీడు మోము గను, పుణ్యము సుంతయు నోవనైతిగా

ఉ॥ చక్రివి శంఖరుం తెనకి, నలంబ పెట్టితి పెల్లనాదె దో
ర్విప్రమవర్తి, నీయలరు, విన్ననువొప్పు మొగంబుఁ జూడకే
శక్తిభయంకరాః మనఃగఁ, జాలుదినయ్య, యసంగరూప, నే
నీత్రీయ వీరిమాత సవి, యేదైత నొందుట దీర్ఘజూడనే;

ఉ॥ బాకుల గల్లుగల్లుమని, గజ్జెఱ మోయఁ జరి జనాదె సిం
గాలను పట్టి యాద్యిక్వాని, కాటియవెట్టుదు మేడ ముం, న
లీలగఁ గట్టివెచి పెలు, లీలలఁ దేలుదు నుంబఁ జూడ గా
జూడునయ్యః యింక మరు, జన్మము నెత్తిన నోము నోచినన్.

ఉ॥ హస్తముచాచి పిల్వ గ శ, శాంకుడు భీతిలి ప్పి నిచ్చి నీ
శస్త్ర కరంబుతో నరిని, జల్లగ దుప్పుచు భీతి మాన్చిః
ప్రస్తుతమో కలంకముఁ గు, రంగముగాఁ దలబోసి పెట్టఁగా
నిస్తుల హస్తముం బజపు, నీటు గనుంగొన నెంతు రాగదే.

చ॥ స్కంధుపటోలు సూచరః వి, శాచర పన్నగ యజ్ఞ దేవ శి
తేందు పుణుల్ విలాసము, హేలరి లోగొననెంచి పుష్పక
య్యం చటివేచి విప్లవ క్రమ, నంది సుఖంబుగ నిద్రనెంచితో;
క్రందగు కయ్యమం దొనరు, క్లాంతి తొలంగఁగ విశ్రమించితో;

క॥ ముల్లోకంబుల గెలిచిన, బల్లిదుఁడగు సుతుఁడు నేడు, బవరంబున ని
ల్లెల్లిదుఁడగు నొక మానవు, భల్లంబునఁ దెగియే నకట! పాపపు విధిచే.

ఉ॥ దూది హాతాశిలో వలెనె, ఉర్జమ హునవ దాణ వహ్నిఁ గ్ర
వ్యాదులు చన్నవారు చని, నట్టుల చచ్చెడువార క్రమ్ముటన్
లేదొక ప్రాణియైనఁ గబ, శించె దళాస్యుడు రాత్రిజాత యన్
స్వాదు విషంబు లేపటికి, సాద్యమె యిట్టులు కాక తక్కఁగన్;

మ॥ మది సంతాపము పెట్టు వెల్వెటచు న, మృందోదరిం గ్రవ్యభు
క్తుదతుల్ చేతులమీఁద నెత్తుకొనుచున్, శుద్ధాంతమున్ జేర నం
గద వర్తిల్లఁగ రాతిగుండెగల యా, జ్వజాతయే హేతువొ
గదయం చుగ్రగతి న్యధింపఁ జనె లం, కానాధుఁ దత్కార్యటన్

మ॥ పరుగుల్ వాటుచునున్న రావణుని భా, వంబుకా విమర్శించి ని
ల్వరమో కీర్తి నశించునే యనుచుఁద్రో, పన్ దెంపు తోడన్ మహో

దరుఁ డద్భుతము చాఁగిలంబడి యనున్ , దైత్యేంద్రః కోపంబుచే
స్థిర కీర్తిం గొవిపోయి గంగఁ గలువం , జింతించెదే తొందరన్ ;

ఉ॥ కీరతి మొత్తముం భువన , గేయముగాఁ గొను రాక్షసేశ్వరా ;
కోరితి లోకనాయకత , గొంటివి కోరిన కోర్కి చెల్లఁగన్
జేరితి చెందరాని సుర , సిద్ధ పదంబులఁ బల్కి పెంపునన్
మీఱితి వెల్లభేగముల , మేకొనెదేలఁ స్థిరావనిదకున్ ;

మ॥ సురసంఘంబులపై దిగిళ్ళుపై , సుత్రముపై వాలిపై
వర దిగ్వారిణరాజిపై ధనుదుపై , వర్తిల్లు యుష్మచ్ఛరా
చర భీతిద్రద చంద్రహాస మొకం , జాతాక్షి దుండిండుగాఁ
బరవన్ సిగ్గిలి క్రంగుఁగాక పనితా , ప్రాచంబులం గ్రోచినే ;

మ॥ అబలన్ గోలఁ లతాంతికోచుల నను , ర్యంపశ్య వైదేహిఁ గో
ప బల స్ఫూర్తి గడల్కొనం దునుముచో , బ్రహ్మాదు లింద్రాదు ల
ల్పబలం దల్పగుణుండు వీచకులుఁడున్ , వ్రాత్యుండు భీతుండు మా
న బల వైర్య పహీనుఁడం చరరు లం , బం గేవి గావించరే ;

ఉ॥ కాదిది రాజవీతియును , కాదు సురాపిఁ ధర్మరీతియున్
గాదిది సాధుపద్ధతియు , గాదు జయము కాదు మోచమున్
గాదిది యిష్టసిద్ధియును , కాదిది మేలియ విక్రమస్థితిం
గాదు పులస్త్యసంక్యః కొల , గాని యవప్రభ, దెచ్చికొంచువే ;

ఉ॥ రామను కత్తితో నెఱకి , రాముని వెండి జయించి లోకన్
రామతియించెదో : చెలవ , మ్రుండిన, వారలు చిలఁతతోడ నం
గ్రామము మానువారలను , కారంమో ? యది పీడింపమో ;
రాముని గెల్వరేకుడిగె , రాక్షసరాజును గోలు మోసెదో ;

ఉ॥ నావుదు రావణుఁడు లల , నన్ పెరియించుట మాని రోసి వా
లావఁ బాటపైచి తల , యర్థిలి పుత్రుఁ క్కొలుతుతోక రా
జీవవివోది వంశజుల , శీరములన్ గొని లాక క్రిచ్చుటన్ ,
రావణి గాత్ర మందనుక , రంగులు కుంచుడి తెలుపం దనన్ .

29. నేనా సుదర్శన పటము. (72)

చ॥ కొదుకు శపంబుఁ దైలమున , గుప్తి యొనర్పిరి దైత్యవైష్యుల
య్యెడ దెనలెల్ల నిండి వసి , యిండుచు నుండిన రాక్షసాపరిణా
గడుకొని పిల్వఁగా జవిని , కర్బురదూతలు వచ్చి అంకితో
నెడ మొకయింజ నిల్చుటకు , నేని కనంబడ దయ్య నావుదున్ .

ఉ॥ ఎచ్చలనున్నచంటు దను • జేతుడు స్పృయోనర్ప దేవరా :
అన్నవడంగ నించె రల • దంచు వచించుట కెట్లుచెల్లు : వా
తోవృరి కాంబుడిప్రసరి • ముల్పణమంద జగంబుచాల కు
న్న చున్న నెల్లెడం దరవి • యార్పుచునున్నది సేవ మశ్రవుభూ :

క॥ వడఁజము ని దీ యుంబర • పడిమునఁ గాలాని విబువ • నిర్ములు నడవన్
గదిరిచి మితిమీరిన మన, చదిలము గిన నరుదుగాఁగఁ • జనుదెంచె విభూ :

పీ॥ కత్తలు మెలుపుల • భరణిఁ బ్రకాశింప, మేఘనందోహంబు • మెఱయమానె
భేరీ రమమునకు • మాతొడ్డి జలదముల్, చెలఁగి యెక్కడను గ • ర్చింపవయ్యె
నాసేనవలె నెల్ల • నై యుండలేమి జీ, మూతముల్ వెల్లనై • ముడిఁగి మొడిఁగఁ
జతురంగ బలమెల్ల • జలదిపై నడతెంచె, నెన నొక యుపమాను • మరయఁగలదె :

తే॥ బలము మితిమీటి పైవయిఁ • బరవుచుండ, సూర్యజగము లొందొంటిలో • నొదిఁగితూతఁ
జంద్ర తారకల్ నెంపుల • జాబ విడిచెఁ, దలచి పథిలేఁ తనశ్రోవ • దాటి చనియె.

చ॥ గగనము ముట్టి మేరుగిరి • కైవడి వెల్గుచుఁ దీసియున్న నా
ల్ల గవఃకుండు చొచ్చిన య • రుంఠితపై న్నిముచుడఁ గాలుఁదే
జగము పరివఃజాలిచి • సాగరసప్తమున్ మతొక్కదో
మొగవడి పుచ్చుచుంచె సనఁ • బొచ్చి వహించి రహించె నయ్యెడన్.

చ॥ గవఃకులయంద యిక్కడము • గాఁ తొరఁగాఁ చడవోన యంచు దా
నివ బలముల్ వింపున మొ • నర్చుచుఁ గోటను దాఁచె నన్నఁ దా
దచిలి పయోధి సప్తకము • భారణి పొక్కటఁ జూడఁగోరు మా
నిపునలె నెల్ల సేనలు గ • నంబడ గోపురిమెక్కెఁ జూడఁగన్

మ॥ పరమార్చంబును వి స్తరించి నిగను • వ్రాతంబు బాపించు నై
ఖరి దూతల్ విరజించి పల్కి రొక ది • గ్నాగంబునందుండి యే
దైఱ వేతొక్క పలంకుదాఁకఁ బరిపూ • ర్తిం బొందు సంధ్రంబునఁ
బలుపై నట్టి చమూ సమాహముల నా • పొంస్తుతో విమ్ముగన్.

ఉర్వా॥ వీరు పేఁజుడివివారు • వేల్మిఁ బుట్టినారు బృం
దారకులను మోహజలధిఁ • దార్పి ముంచినారు పై
వారికములఁ దాకు నంత • వారు మేని పొడవునం
దారి కేటినారు మాయ • నార్చు సంగరంబులన్.

ఉర్వా॥ వీరు దబ్బిదీవివారు • విక్రమమున సంతకుం
గేరువారు విజయలక్ష్మిఁ • గేలఁబట్టువార నీ

వీరివలన స్వర్గలక్ష్మి . వీడినారు వేలుపుల్
భూరవరులు సమరమందు . భూలికేని యోధరున్.

ఉత్పా॥ వీరు బూరుగనెడు దీవి . వెలయువారు వాసపున్
భోరఁ గలిచి పాకవైరి . పురము కొల్లగొట్టినా
రార భవుని వరబలమున . నధిక సత్త్వ గౌరవుల్
కాదుచిచ్చునంటి కిమక . కిసలు గల్గి వారలున్.

ఉత్పా॥ వీరు కొండదీవివారు . పేల్చు రాజయాచియో
మేరువును సముద్రమందు . దించి త్రోయఁబూనఁ బా
కారి మొదలుగాఁగ నమరు . ఎదరి బెదరి వీరలం
జేరి వేడికొనుచు నట్టి . చేత మాన్చి రొక్కెదన్.

తే॥ వీరలు ప్రవాళగిరి నుండు . వారు శుక్రు . వికి వికాచరాంగవకు జ . వింఛినారు
కలక వారాకి వరటిపోఁ . గలఁచినారు . బలము పదికోట్లు లెక్కకుఁ . గలుగువారు.

తే॥ వీరు చిలుకారి సతతంబు . పిడుచుండు . గంధమాదన వాసంబు . గలుగువారు
హరిహలమున కిరులకు . వన్నలనఁగ . నొప్పువారు లెక్కకు మీటి . యుండువారు.

తే॥ మలయపును గొప్ప మల జల . మధ్యమందు . గలదు వీరలందలివారు . నలున వీరి
వలన జగములు నశియింపఁ . గలవటంబుఁ . దలఁచి ప్రార్థించి యచ్చోట . నిలిపినాడు.

తే॥ వీరు సప్తాంబుదుల కధి . కాదలై న . పుష్కరదీప్యవానులు . భూరి బలులు
సమ్మెటలు భూలములు గదల్ . చక్రములు ము . నుండులును విండు ధరియించి . యుండువారు

తే॥ వీరు జువ్విదీని కల . వారలు తమ . తల్లి పనుపున ధారణి . దాటి చక్ర
వాళగిరియందు జనుగెల్చి . బంధనమున . వైచి నలున కోరికవయి . వదలినారు

తే॥ మీరు పసియింప నపని పి . స్తారిపైస . చోటుచేడు పాతాళంబుఁ . జూరుఁడి యని వి
రించి పడఁగ నెందుడి . ప్రేమిచేత . పచ్చ బేతాళహస్తలౌ . వారు వీరు

తే॥ నిర్మలిసంజాల్ పీఠ . పీఠ హితలు . సురలో నుండి త్రావనె . తురులు లేమి
విసిగి వచ్చిరి సప్తపృ . ద్వీధరముల . నెత్తువా రంబురులఁ ద్రా . వనెనఁగువారు.

ఉ॥ వీరు తొల్లి క్రోడమయి . వెన్నుడు కోజల నెత్తునంత నీ
ధారణి మోహముంగొను క . తింబున జూచిన కోణితంబు బం
గారముగాఁగ దావిగొని . ప్రచ్ఛజ్జేసిన వీరమంటికల్
పొరుగఁ దాల్చి రషడిక . లన్ దను గౌరుల నిల్పినారలున్.

క॥ ఈక్రవ్యాదులు భూరి ప . రాక్రమమునఁ గొజతలేక . రాజిలుదురు పా
దరాంతి శేషుఁడును ని . ద్రాక్రమమును వీడి యయఁగ . గ్రాలెడువారల్.

ఉ॥ తాళక యోధునట్లు కఱకండుఁడు నృత్యమునీయుచుండఁ గాం
తాళమునొందు నామె కనుదమ్ము పెల్వెడు కోపవహ్నిలోఁ
గాలతరాకృతుల్ భవము గాంచి రపార బలాధ్యులెన్న జే
తాళ సహోదరాళి యనఁ దగ్గ విఠాటులు పీరు రావడాఁ

చ॥ ఉరవడి విండ్లు కేలఁగొని యుత్తరదిక్కునఁ జేరుచున్న యీ
వరబల శౌర్యవర్తనులు పాపము పుట్టిననా డె పుట్టి నా
రరయఁగ దివ్వె యించిన గుహా ద్వితయంబన నొప్పు కన్నులం
బెరసిన వార లల్లనెడ వీడరు చంపక తల్లి నేనియన్.

తే॥ వీర యుగ్ర నిలలనేత్ర పీఠిహోత్ర ముండి పుట్టినవారు మహాగ్రగుణులు
వార యాతగా మృత్యు దేవతకు ముందు పుట్టినట్టివారలు చంక ధూరిబలులు

ఉ॥ కూలములం దరించి మును చొప్పుద విల్పిన యామిసీచరుల్
కూలి వదమ్ము వక్షమున సోకఁ గృతాంతుఁడు క్రక్కు నెత్తుటన్
జోలఁగఁ బుట్టినారలు న మూహ బలాధ్యులు వీర లక్షిలో
హాలహాలంబు పుట్టులటి నన్నలుగా జనియించు రాక్షసుల్.

ఉ॥ వారలు వార్తిద్రచ్చుతటి వాసుకి క్రక్కు విసంబు నెత్తి నే
ర్పారఁగ నుంచు బాదబము నందు యించిన మోర దేహకుల్
వారిద యిటు నగ్నిశిఖ వంటి శిఖల్ గల వీరు శర్య దు
ర్వార శరాగ్నికీల ద్రిపు రంబులు గాలఁ జనించి రండలన్.

ఉత్పా॥ ఇందజివి గణించి తెలువ విట్టి వార లనుటకున్
దెందమునకు నూహయే కడింది యగును మాయలన్
బొందు వర బలంబులన్ ద పోబలంబు లెల్లఁ దె
ల్పం దలంప యుగములెన్ని పట్టునో ప్రభుత్తమా

ఉ॥ ఒక్కఁడొకందె వానరుల సుర్వనాధకుమారు లిరువరన్
జక్కుగఁ జేయఁజాలుదురు సంఖ్య వచింపఁగఁబూనువారలన్
గ్రక్కున వేయివెల్వలన గట్టిగ నవ్వరె విన్న వారలన్
లెక్కయొనర్చు మానమును లేదు జగంబున రాక్షసేశ్వరా

మ॥ అవి దూతల్ వచియింప రావణుడు నేత్రానంద సంపూర్ణుడై
కని నాదీవనలన్ వచించి తగు నక్కారంబులంజేసి యా
దనుజాదీకుల దోడితెండనఁగ దూతలెల్ల సేనానుల
త్యనురాగంబునఁ బూలు సల్లుచు తదీయంఘ్రివ్వయిన్ మొక్కుగన్.

మ॥ అనురాధీశ శిరస్తటి మకుటర శ్చాంకూర రాగవ్రణ
ప్రసర ద్దివ్య పదారవిందుడగు క్రవాద ప్రభుం దంతటం

గుళలప్రశ్నముచేసి మీకతన మా క్కోర్కూర్ పలంబందె న్నం
తనమయ్యెన్ భవదాగమంబు చిజయో దర్శంబుగా నెంచెదన్.

మ॥ అవి వాక్రువ్వంగ వారలున్ దనుజ నా తా మాకు నీవుండఁగా
మన దోస్తైర్థ తపిబలంబులును గల్గి బొందు దుస్సాధ మెం
దు నొకందేదియలెడు మీరలును దై త్యుల్ దార మిత్రాదులున్
మనముల్ వాడి తపింప నేకొసగు నం ప్రాప్తింజెనో తెల్పరే.

మ॥ అన దాత్రీజ విమిత్రమై తిని కయో ద్యాదీకుతో వైరమున్
బెను కయ్యంబును తత్ఫలంబు తెలువన్ శీతత్పగ్గావించిరా
వనచారుల్ పదచారలైన మనుజుల్ భండించరా కుంభక
ర్ణుని వీరోత్తము వింద్రజిత్తు ననుచున్ రోషోద్ధతిన్ నవ్వుచున్.

మ॥ మము పిల్పించుట శేషునుండి ధరణిన్ మార్పింపఁ గా దట్టి నీ
రములం ద్రావఁగఁగాదు సప్తకుల భూః ధ్రంబుల్ విపాటించి హ
స్తములం దోర్పఁగఁగాదు కాయ గవరుల్ సాపాటుగా గానలన్
దమి వర్తించు న్నవంగకోటి దునుమన్ దైత్యేంద్ర రప్పించితే

అ॥ పిపు విఘ్నయేల యేని యేచి కరంబులు తట్టి మేలుమే
లీసవి మెచ్చునచ్చె నని హేలగ దైత్యులు నవ్వఁ బుష్కర
దీప్త విశాచరేంద్రుఁ డతి వీరుఁడు వహ్ని కరంబులెత్తి మీ
తైపులు కూడవం చడఁచి కర్చురనాకుని కాంచి న్నముదై

మ॥ దనుజవరేణ్యః పీఠల వి ధంబును పైఁపుము శాంతమూను మా
మనుజ వరేణ్యులొంచు బల మానములం దెలియంగ వేఁడెదన్
జనవునఁ దెల్పుఁడి యనుడు జక్కటి యంతయు మాల్యవంతుఁడి
క్షుని వచియిచెఁ దేఱపడ నర్కకులేంద్రుల విక్రమంబులన్

మాల్యవంతుఁడు సేనాపతులకు రామ విక్రమాదులు తెలుపుట

మ॥ మిగిలిన విద్రహ్యుడులగు మీరలు వారి నెటింగియున్న వా
రు గద కులావలంబుల ని రోధముగాఁ దనకాలఁ దన్ను స
న్నగచరు రామమార్గణ గంబున నొక్కఁ డురంబుఁ జీల్చి యా
కుగగతి జీవవాయువుల జూబుట యచ్చెరువందురే కదా

మ॥ మడిపెం గాని విరాడుఁడున్ గదచనెన్ మారీచుఁడున్ బేరుమ్రా
ల్పద సందే బిందూషణ త్రిశిరులున్ స్వర్గంబు బ్రాపించి రొ
క్కడ యొక్కండగు వింటికోఁ గెడపె ర జ్జప్తైస్య సంతానమున్
గదెలోనన్ రఘువర్యు బాహుబల ము ద్ధాటివంఁగా నేటికిన్

చ॥ ఓడటికి వచ్చి మీరడుగ , నేం : ఐహోదధి మండి మాడియుం
టచటనె శ్రోవలో గనరా : యారయరో : వివియుండరో : పృథా
పచనము లేం : పిన్నపుడె , భిర్గునిదాసము ద్రుంపఁ బుట్టు నా
ప్రమర రవఁబు మీదెపుల , వ్రాలదో : విద్దుర వోయి యుంటిరో :

తే॥ లంకయెల్లలో దైత్యుల , లంబు వేయి, వెల్పు యండిన వాసేన . వీరవరుం
రెండు విందై సంయమనిని . విందునట్లు . చేసినవి వివరంబుగఁ . జెప్పనేం :

తే॥ కుంభకర్ణుండు మీ ప్రభు , కొడుకులును ప్ర. హస్త ముఖ్యునియకులు మా . యావియింద్ర
జితుఁడు తక్కువీరులు మృతిఁ . జెందిరారు . నేటిదనుక నుంటి మివట , నేను వికఁడు.

అ॥ మూలబలము గలదు . మున్నూఱు వెల్లువల్ . దానివంతు నేఁడు . తనరుచుండెఁ
గాలవశత మీరుఁ . గవలిపచ్చితి రిఁట . వారి వీరవరుం . బలము విఁడు.

అ॥ ఒక్కకోఁతి వచ్చి . యొగి లంకఁగాల్చి దా . నవుం దునిమి యజ్ఞి . నవని రాచి
ధరణిదుఁడు పంపు . దౌత్యంబు నెఱవేర్చి . దంబయగుదు జరిది . దాటి పోయె.

చ॥ కరువలఁ జేర్చి వారివిదిఁ . గట్టి రక్షాస్థుని ప్రోహత్తుదు
ర్పరముగఁ బోరుసేయు కపి . వారము గట్టిన కట్ట శ్రోవరో
నిరయరో : మేరుకైలమున . కవ్వల నొప్పెడు పుండుకొండఁ జె
చ్చె నొకకోఁతి తెచ్చెఁద్రుటి . పేపున నట్టివి వారిసైన్యముల్

అ॥ ఈ దురంబు గలుగు . హేతువు సతనఁ . బరఁగు గరితయగును . పరమసాధ్వి
మీరె గెలిచి రండు . వారె గెల్వఁగనిండు . వినిచినాడఁ గన్న విన్న . తెఱఁగు.

తే॥ అనుడు వహ్ని రక్షాస్థుని . గని బలమున . మదియునుండ నాకీఁ బోవ . మానులేం
యనఁగ పసి యెల్లిదంబని . యరుగకుంటి . నమచు దై క్కేకుఁ దాడంగ . నరఁడు మఱియ.

మ॥ అది మాపాలికి నుంచినారలోకా : వృ : ద్ధాచార సంవేదియున్
ముదుకందో మన మాఽభ్యవంతు పలుకుల్ . ముఖ్యంబుగా నెంచి యొ
ప్పదిమో తద్విది సఁధిచేసికొనుచో . టింకింబుగా ముందు న
య్యది మించెన్ జాతుకందనం బగును చే . యందోవ పీమిఁదటన్.

అ॥ జానకి వీడినంత ననిఁ . జచ్చిన యజ్ఞిఁడు మేఘనాదఁడున్
దానవవీరులన్ మనకు . దక్కెడువారలె : యట్టిచేతయున్
మాన విహీనకార్యులుగు . మానక యుద్ధముచేసి యుద్ధతిన్
మానవవీరులం బిఱకు . మార్పుట యుక్తమకార్య మిఱ్ఱెడన్.

చ॥ అని పచియించి వహ్ని కల . యం గని లేవఁగ రాక్షసాలి నీ
పనికిఁ జనంగనేలఁ చని . యల్పం రక్తము గ్రోలి క్రమ్మఱన్
గవియెడమయ్య మి ప్పూటలు . గాక దురంబున నోటగాంచుచోఁ
బిరుగు కులంబునం బొడము . పిన్నుమే యని దాన లాడఁగన్.

30. మూల బలపథ పటలము (235)

తే॥ నేను నొకప్రక్కనేగి యా • నీచ కవుల, యావిద్రావెద మీర లా • యర్కకులు
నొక్క మొగిగ్రమ్మి జీవవా • యువులఁ గ్రోలి, శిరములం దెండనుచు దళ • శీర్షదవియె.

క॥ మొనగాండ్రు మొనలతో వెనఁ, జనుటంగవి ముందుగాఁగఁ • జనుఁదీ యనుచున్
దన మూలబలము నంపుచు, దనుజాచీకుండు లేచెఁ • దమి మచిఁ బొదఱన్.

క॥ పరికరిములు నిండిన తన, యరదమ్మున నెక్కి మునుట • నమరులు కలఁగన్
వనచరులమీది కొక ది, క్కున నేగెను యాకుదాన • కుంజరుఁ దలుకన్.

తే॥ పీఠపర్యులు ప్రస్తాన • భేరి వ్రేయఁ, బివి కేకలువెట్ట మిం • బను దరిత్రి
దెసల విందరియున్న య • ద్వితిజ బలము, కలఁగి రేఁగిన జలనిధి • కరణి నేగె.

క॥ పరమేష్ఠియందమున సా, గర భూ భూధర పయోద • గగనచర చరా
చరకోటిఁబోలె సై న్నఱు. పురి యొప్పెను పొట్టివడుగు • పోఁడిమివోలెన్.

తే॥ పాడిఁగబళించి కరుణను • పంటఁగఱచి, క్రౌర్యమునఁ బాపముల నొడి • గట్టుకొన్న
వారు రంగుచే నెడఁదిచే వారిదిములఁ, గేశములచేతఁ గీలఁ • గేరు వారు.

తే॥ జలది జలము పాఱఁగఁ జల్లి, జలవరముల, మ్రొంగి పిడుగులఁ గుండలా • కృతిగఁదాల్చి
కంధరములొల్చి వలువలు • గా దరించి, తిరుగుక్రూరులు యమవయం • కరులు వారు.

ఉ॥ కొందలు దమ్ము దాఁటుటకుఁ • గ్రుక్కిన తాళగ నొఁ • వారిము
త్తందము కాలియందెలగ • గజ్జలుగాఁగ రుజంగబ్బుల దము
ద్దండతఁ జాట్టి వాయువును • తార్కుని నేరిచి కట్టికొను భే
రుండ పద్రుపంబు పడు • రుంగొని యేగెడువారు దీరకన్.

సీ॥ అఁకలివేళ కా • హరింబు లేనివోఁ, గ్రుంగ కేసుంగుల • గ్రుంగువారు
వేళకు నీచు ల • భింపదేని మొయిళ్ళఁ, బిడిచి జలంబు • గుడుచువారు
కొండ రెగురవైచి • పంచంబుతోఁ గొట్టి, యలవున గడిచే • నట్టివారు
జల యెత్తెనేని క్రొ • న్నెలఁ బట్టి తమమేని, దురద వోవంగ • రు • ద్దుకొనువారు

తే॥ శిలఁ బొడిచి చేకత్తి పీ • క్షించువారు, చెలఁగి పిడుగులఁదోలె గ • ర్జించువారు
చక్రకూల దండ ప్రాస • సాధనముల, హరిహరాంతకగుహ • గె • ల్పించువారు

తే॥ ఒక్క రొక్కరు జగముల • నొడుచువారు, కలిసిరేసి జగలఱు • గలఁచువారు
తిరిగిరేనియు జగములు • తిరుగుఁదోద, నడచురేనియు జలమెలు • నడచుఁదోద

తే॥ పన్ని మొగులు గలవన్ని • యేనులుండు, నెన్నియేనులుండు రదమ్ము • లన్నియుండు
నెన్నికేరులో గుఱుంబు • లన్నియుండు, నెన్నిగుఱ్ఱాదొ • పలనంబు • యంతయుండు

తే॥ గజ తురగ పేన మజిగణ • బలిత కనక, భూషణాంబులఁ బలై • పొలుపుపిలు
గాని కై పేయకున్న చొం • వేని లేదు, న్యందనములఁ దెల్పఁగ నవ • రమె లేదు.

తే॥ ఎల్లుడుఁ యాకంబు • నెల్లఁగప్ప • నీరదంబుల నల్పు గా • విప్పపదయ్యె
కరుల మదజలధారలు • గిలియుకరన • జలదులందలి యుప్పన • నమసిపోయె

ఉ॥ మూలదలంబు నొక్కపరి • పూన్కి వెలార్చెడు కోట వాకిటల్
పోల జగంబు లెల్లఁ దన • పొట్ట నడచి యనంతర స్థితిన్
గోళములోలి వెల్వలచు • కొండిర యౌ వటవత్త్రకాయ రీ
లాఁనితాన్య పద్ధతిఁ జె • లంగె మహమ్మతరీతి నత్తఱిన్.

ఉ॥ ల నరురంగ సైన్యముల • హవది సైఁసంగ లేక శేషుడు
మోచు భిరులు దొడ్దగుడు • మ్రొగెను వానరబృంద మపు డృ
గోచరమైన సేనఁ గవి • కోయవి వీతి మదీచి వారి వే
లాచల సేమఁ జేరె హల • హలము గన్న సులాలితైవదీన్.

తే॥ చక్రివాళ మెల్లగఁ గల • జలది తీర, భూమి వదిగాఁగ దుష్కర్మ • ములును విధియుఁ
గాలుడును వేదదరులగ దై • ల్యాలి మృగము, యంబుగా నొకవేట య • య్యవని జరిగె.

ఉ॥ పీఠుల సింహనాదములు • వీరజముల్ రథనేమి రావముల్
వారణ ఘోర్యతుల్ తుగ • వారము హేషలు విండ్ల మోషలున్
థేరుల భంకితుల్ చెలఁగి • వీరరలిం జగల్లయంబు వే
కారపమల్లు పెంపెరఁగెఁ • బ్రాణులు తల్లడమంది కుండఁగన్

ఉ॥ అముద మత్స్యముల్ మది గ • జాయత నెక్రము లక్వవీచికల్
వ్రేయఁగ నూడఁగా నటవ • వెల్వడు మోషము కోవ దృష్టులన్
ప్రాణులుఁ జొట్టపీలు రథ • రాతి నగంబులు సొరుమితె దై
శ్రేయ గధిం మూల బల • తీవ్ర మహాంబుది లోక వీతిగన్

చ॥ అయిదలంబు పచ్చిక బి • యళ్ళను త్రొక్కుటచేర వారఁ
ప్రసరి మదాంబుపూరము • బిరగఁ బంకము గాఁగ లంక వె
క్కులముగ బ్రుంగుఁగాని యె • కంబునఁ బల్వరు నిగిమీద నొ
ప్పెసఁగఁ జరించుచేత నెల • యంపక శ్రుంగక నిర్వై నత్తఱిన్.

‘వేయపు లసురబలముఁ గాంచి శంకించుట

ఉ॥ కాంచరి వేయపుల్ ధరణి • గాంచరి వారిధి మింటి యుచ్చియుం
గాంచరి దిక్కు లెన్నిదియఁ • గాంచరి పెల్లగ నిండు పెక్కెముల్
గాంచరి యెల్లచోటులను • గాంచరు వీడుగ నున్న కండువన్
గాంచెయ్యే వీతిలిరి • కుండిరి కంపము నొంది రుక్కజన్.

చ॥ జగములనున్న యెల్లరు ని • కాచర రూపములంది కైదువుల్
విగులఁగఁ దాల్చి సంగరము • మేకొని వచ్చిరా • సాగరంబులే

యగణిత యాపధారణము . నంది పితామహు నాజ్ఞచేత నీ
వగిది గదించెనో యవి ను . వర్షలు భావనసేసి జంకుచున్.

ఉ॥ భర్తనిచేరి మేయెదుఁగఁ . బాటుచు నిర్వఁగఁ జోటులేదయో
విర్రువనంబు సేయుటకు . నేరము ప్రాణము లింక నుండునే ;
స్వర్గమునున్నె ; యాభువన . జాలము నిర్వఁగలేదు మాకు నీ
దుర్గతి వీడదేమి ; కన . దుర్బరమయ్యెడి నోర్పు పెట్టులో ;

ఉ॥ నేవురు రాము లొక్కటయి . పేయ నమల్ సమరంబు సేసినన్
రావణసేన చావ దొక . రాముఁ డవిం బొనరింప నేచుగన్ ;
వావిరి గాంచినంతఁ డమ . ప్రాణము లిక్కఁగఁ బట్టికొందుఁ గి
కావలి పాఱఁగాఁదొడఁగె . నక్కటఁ తంద్రిఁ యిఁకేది త్రోవయో ;

తే॥ అనుడు శర్యుండు మీ రించు . కైవ శంక . నొందఁబనిలేదు వీరల . విందఱ విడి
యటకుఁ దెచ్చె నాశంబు సే . యించుకొఱకు . నవి సమాధానపఱచె న . య్యమర వరుల.

వానరులు మూలబలముఁ గాంచి పాటుట

ఉ॥ పుట్టలనుండి త్రాచుల న . మూహము వెల్వడఁగాంచి వీరిమైఁ
దిట్టలు తిట్టలై వరువు . దేతెడి మూషికరాజి కైవడిన్
విట్టి బలిముఠంబులు త . టిన్ నృపవర్కుల లెక్కసేయ కె
దెట్టలు దోచె నట్టలుల . హిన భయంబునఁ బాతె నెవ్వడిన్.

ఉ॥ కొన్ని సయోధిలోఁ బడియె . గొన్ని ప్లవంబుల రోసె సేతువున్
గొన్ని తరించెఁ గందరల . గొన్ని యడంగెను కొన్ని యాఁదెఁ ది
మ్మున్నలు కొన్ని మ్రాఁకులకు . హావడి దాఁచెను కొన్ని వింగిపైఁ
బిన్నుగ నేగెఁ గొన్ని వెనఁ . బాఱఁగలేక యలంగి చేర్చదెన్

ఉ॥ కట్టనసేతువే చనకు . గఁడము దెచ్చును వెంబడింతు రి
క్కట్టుగ యామిసీచరులు . గావున దీవిని త్రెంచిపోవ మి
ప్పట్టున నంచుఁ గొన్నియనె . వారలు మింటను కూడ వత్తు రిం
కెట్టివి కొన్నిపల్కెఁ గొని . యెల్లడ విండిరి పోఁకులే యనెన్.

తే॥ అర్కనుకుఁ దాంజనేయుండు . సంగడుఁడును . రాము వీడకుండిరి తక్కు . రాజుడెల్ల
పఱవసాగెఁ బయోధియు . బిల్లిటిల్లె . నరసె సంతయు రామభూ . వరుఁడు కమల.

సీ॥ ఈగొప్ప కూటువ . లింతకాలం బెట . నుండె నెప్పుడ వచ్చె . నాడుఁగుబడిగ
వినిపింపునువి రామ . విభుఁడు ప్రశ్నింప వి . వీషణుఁ డిట్లు . వెరవుకోడ
నన్నిదిక్కులయందు . నన్నిదీవులయందుఁ గ్రిందిలోకములందు . గ్రిక్కిఁజించి
నెలకొన్న దానవా . నీకంబు దూతలు . చని తోడి తెచ్చి రీ . నై న్యమందు

తే॥ ముందువచ్చెడు మూత్రయే , మూలబలము, వెనుక రాక్షసబృంద ము , వీక్షితలేడు
దుష్కృతము మందరిఁ ద్రోవఁ , దొడరివచ్చె, విదియఁగలంబునొనరించు , ప్రేరణమున-

మ॥ అని నాచిత్తము తెల్పుచున్న దన న , బాజుండు చిరస్వప్నతో
గనఁబం గన్నుల కెంపు దోచఁ ద్రుటిలో , గ్రవ్యాద సందోహముల్
ఁను నప్పాటలఁ జూచుచుండుడు మఱి , కాశ్యంబు చింతింపకుం
దని కీకారికిఁ చెల్పి తోడుకొని రి , మ్మా యంగదా : నావుడున్

మ॥ అతఁడున్ వారలఁ జేరి యో గిరసలా , రాఁ నిల్చి నాపల్కలన్
శ్రుతులం జేర్చుడు వెండి పొందనినఁ గీ , శుల్ కొందఱాలింప న
మృతి గాన్పింపక పాత రవ్వలకు న , మ్మానించుచుం గొంద జే
మతి బోధించెడు వాఁడవంచు నిలువన్ , మన్నించుచు స్తువ్యుడన్

॥ దేవి జింకపాతెదరు , కీకువ మీరలు దెల్పుఁదన్న న
మ్మానితుఁ గాంచి వారలును , మన్నెఁడఁ చూడవాఁ సోకుమూతలన్
బునికఁ బోరి చచ్చి మఱి , పొందిడి దెయ్యెడిఁ యింద్రజిత్తుచే
నైన యవాత్రముల్ తలఁచ , నైనను చాచుమేమి చెప్పుమా :

॥ వెన్నుఁడు గట్టువెల్తుఁడును , వేల్పులు నోడిరి సోకుఁజేసి య
ప్పిన్ననిచేత నాదికి , పీఠినవారలె వీరు : వీరలన్
మన్నియ లిద్దఱేచి యవి , మార్కొని గెల్పెడువార లొదురే :
తిన్నగఁ జూడుమి యుసుఱు , తీరని మున్యినవేది : యంగదా :

తే॥ చిలవలూపుతోఁ బిచ్చి , పెలువలూపు, నలువతో నింతికొప్పుంజు , గలిసి దురము
నలిపి పెక్కుచేల్లొక్క , పొలసుదిండి, గెలువలేరైరి పీరలా , గెలుచువారు :

తే॥ కోతిగుంపు లన్నిటి నొక్క , కూళ యెఱచి, దిండి మ్రుంగుటకుం జాల , కుండు వీరి
కూటుపుల కొకప్రొచ్చెల్ల , గూడియేవి, పలుకువెలది మగందేవి , తెలువఁగలదె :

తే॥ తలలు పర చెలు చెలువది , కలపు పొలసు, దిండియెకిమీనికవి వెఱ , తివుచుచుండె
నిచటఁ గల సుని మివాది , కేమి వేయి, తలలు రెండువేల్పేతులు , గలవెచ్చెపును :

తే॥ కుంకళువి చేవిల్లు , కూడియెత్తఁ, జేవ లేపంటి మాకవి , చేరి లీవు
నెఱుంగుదుపురద లొవాది , విట్లువచ్చి, యింటి వినుద్రిమ్మరులకంటె , నోవఁగలమె :

తే॥ హనుమ బలిమయు నుగ్రీపు , నలపు రాను, లక్ష్మణుల వింటినేర్పు త , లంచి చూడఁ
దమ్ము తము , గాచుకొనునంద , తరముగావు, మనలఁగాచు తెక్కడిమాట : మఱవఁదగును

॥ రాముఁడె యేలవేది : మఱి , రావణుఁడేలిసనేడి, లోకముల్
రాసు సత్కీకున్నగన , శక్తిగనెల్లఁ; భుజించి బాఁగఁగా
హమిధిరంబుండు ఘ , మల్ జలముల్ గుహయందె మమ్ము నీ
వేడుటి కిడికిఁ దిచ్చెద న , హీనుజాతర : యాజ్ఞ యాగదే :

చ॥ విరవిరవోయి వాఁ లిటు వేదఁగ నంగదుఁ డాచకించి య
చెరువున జాఁబవంతుఁగవి , చెల్వగ విట్లను సూర్యునొద్ద వ్యా
కరణము నేర్పినట్టేదగు , గారుషపట్టికి నుద్దియైన నీ
వరయఁగ నెట్టులైన చటి , యజ్ఞుల సంగతి చెప్పనేటికిఁ :

ఉ॥ వన్నగతల్పుడే మవన , పావనుఁడౌ రఘరాముఁడందు మా
కెన్నఁగ బోధింపె వెల , యించితి మున్నిపు డిట్టి మూర్ధుల
దిన్నఁగఁ దెల్పి పోడివిని , దేర్చిక నీతిలి శేష కీర్తియున్
విన్ననువేమగున్ : గుదిసి , వీరము మానుట వీరధర్మమే :

చ॥ అవరునఁ గీర్తి వోవిడిచి , యాజడిపాలయి యెందువోయినన్
బ్రదుకఁ నొనె : రాజుఁ డెను , రక్షిలువన్ : సుదయంచు నంజుడున్
విదితముగాఁగ నెచ్చివ్ర , వీణుల మౌదులు నమ్మియున్న న
ద్విదులను మోసపుట్ట యని , వీడిన నింతకుఁ జాచ మేలాగా :

తే॥ దేవదానవృత్ చేరి మ , దింపలేని, పాలవెల్లిని చిలికిన , వారి నొక్క
కోలనేసిను బలము ల , దోరివలఁగ , గడలిఁ గాచ్చుట మఱచితో : , కానవాక్కా :

చ॥ దనజ బంబులు చెప్పయిన , ధర్మములేచి ధర్మ మున్న చెం
త నె జనుముండు నిన్నయ మ , ధర్మము ధర్మము నెంచగెల్వ లే
దనుట విరంగలేదొ : యది , యా మలిమంతునిరీతి : పిచ్చివా
నినిబలెఁ బందలం గలిసి , రిపును పాటుట యొక్కకార్యమే :

చ॥ అనుటయు సిగ్గుచే నవని , తాననుఁడై యడు జాంబవంతుఁ డీ
పను టుచిఁ బయ్యెన నిపు , దచ్చటఁజేరిన సోఁతుమూఁకలం
గనుటకునేని యొక్క ధృతి , గాంధుటకేని పినాకిలేనియన్
జనునొదొ : యుచ్చ వానరుల , సంగతి నెంచఁగ వోనమున్నదే :

ఉ॥ కాంచిత దేవదాస్య , కయ్యము మాలివి మాల్యవంతు మున్
గాంచిఁ గాఁనేల మధు , తైటభులన్ గడకాజి సోదరుం
గాంచితి హోహోమును , కాంచఁగలే దిటువంటివారలన్
ఁచించి యమండునే నధిగ , టించి విరోధము గొన్నె పీరివో :

సీ॥ బలముండును పెరి , బలము గర్గినవారు, మాయల గడిదేటి , మలయువారు
కడలి యనుకళంఠె , గుయెక్క గంపారు, కలికంఠె నెద చెడ , గలగువారు
కృతహస్తులతితరా , స్వతులు పీర్కఁగన్న , మురుకామె ధయ , ముందుచుంక
మనకు దిట్టతనంబు , మఱివచ్చునేమి : యిట్లున్న నెట్లున్నఁ జా , పున్ననైన

తే॥ పోరునకు జంకిపాటుట , పేరగాను, యశము తొలఁగుచు రౌరవ , మణ్ణు నిక్క
మైర నొకమాట శ్రీరాము , నాననంబు, నెమట నిన్నుట చెట్లు : మో , మెత్తుచెట్లు :

తే॥ భల్లకేంద్రుఁ డిట్లాదంగ • వజ్రబిస్టు, వైవక్షండు శ్వేతాద్రి • వ్రాలినట్టి
కారుమమ్మనా చెల్లని • గొరు మీద, వెలయువజ్రీ మనుమండు • పలికెవిట్లు.

తే॥ జయము నోటము యెదిరించు • టయును చంపు, అరయ పీరుల కెన్నండు • జరుగునదియ
విలివినార లిచ్చటనాడ • పలుకుల విని, కాని మీరను వివృత్య • కారులెమఱి

చ॥ పడఁకుడి టయంబు మదిఁ • బాముడి యెల్లర మొక్కటయ్య నె
య్యదియు నొనర్పలేము మన • యజ్ఞతలెల్ల జ్ఞమించు రాముడే
యెదిరిచి గెల్పెనే జయ • మేదైలు గాంధము కాదయేని పా
యచ మనువుల్ రక్షంబున ర • మూవ్యహా తోడనె రండు లెండనన్.

ఉ॥ పాతినవి రమైజిమి య • పవ్రధమోచి కంగంబు దూఱగాఁ
బాతిన వారెల్లరుని • వర్తిలవిండిచి చిల్లకేశ్వరుం
దూఱటరాచ నెల్ల కపు • లొయ్యన వచ్చిరి రామకండ్రుడున్
దారిక గొప్ప నేనగని • పిమ్మని మోమును కాంచి యిట్లునున్.

చ॥ అంకరబంబు దెన్నియని • నంజిక లేదని మచ్చాగర్జునిన్
దన కుని గాలిబోవునవి • దూచవలెం బిచేటులేదు నీ
వనమునఁ గాచుచుండుము వ • నాటునెల్ల నెచ్చరంబునన్
దెండుకుఁ బాచినారు గద • దిక్కొకయింటయు లేని వీరతన్.

కా॥ ఈసేనన్ మనమీడించు యనురా • దీకుడు వెన్నాటున్
మోవక సేసి ప్లవంగులం దొడరి యే • పుంజాపి చేరూపుచో
సీసామృతము చూపి బావిలము • ప్పి రేపి యాడేలనీ
గానిం దొందఁగనీక కాపడగు నా • కర్తింపు మీ ప్రార్థనన్

ఉ॥ పీఠం గూర్చి నాడుతి • వింజుమనుష్టరీ యెచ్చరి చిత
మాదుతితోడఁ గీడు • మూన్మవితో నెరుసెందు దండు నా
లేరును తోడు లేరును • నెంచి పింపిని మోసఁబ్బు నా
లేవుంబు నోటముం గలుగు • వెక్కినమోసక శక్తిమండలున్

చ॥ అదియే యుద్ధిమకాక నీతిదళ మే • పుచ్చుచి విచ్చున్నచో
విచి రక్షింబు పుద్ది కార్మకబల • విష్ణుంచెనుచున్ వియ
చ్చదులందోలెను చూడుచుం దమి ధిగు • ప్పాండిత్యముఁ మెచ్చి మే
లదిరా నుంటలు దిక్కు నీకగు నహ • యర్చింబు పేరుండునే ;

సీ॥ అనివచ్చి నొమ్మి • నుటనుండిరేమి మా, రుతిపచ్చి జానీ • పతికి మొక్కి
ంపినవనను • నెగ్గెని కీబజ, ములమీసఁ గూర్చుండి • కలనునేత
యొక్కంబు, కాదేని • యొగివెనక్క విల్చిన, నాడేమి పర్చింపు • చాని నెనుదు
నీకసాధ్యంబయి • రోకసాధ్యంబైన, పనియెంచు గలుగుచే • పవనపుత్ర ;

తే॥ రావణుడు దాపునకు వచ్చి , రణముచేసె. నేని యూర్మికావిభునకు , నీవుతోడు
పడకయున్న విజయమెట్లు , పడయ గలము ; వనవరుల నెట్లు దక్కించు , కొనగలము

తే॥ ఇంద్రజితుడై లక్ష్మణు , నెచ్చరించి. సంపదయి నీతోడనే , వాని నతడు
గెలిచినదియు నీవల్లనే , గెలువవలసి యున్నదింకను తోడు నీ , వున్నకతన.

మ॥ అతులోత్సాహముతో స్వధర్మముగ సౌ , ఖంబుర్ వివరించి స
మ్మతి నాతోడనవచ్చు లక్ష్మణుని ప్రే , ముగాఁ నుగ్రీవు నం
గతి నీవుండి చరాచరవ్రతతి దుః , ఖంబుర్ తొలగించి ర
న్నతి ధర్మంబును నిల్పమా యవి రఘు , జ్ఞాపల్లభుం దవ్వలన్.

మ॥ నీవును తమ్ముతో విరిచి నిర్జరవైరు లొనర్చు నీవ మా
యావిరులైల్ల నాడని ర , యంబునఁ దెల్పుకయున్న సాగునే ;
రావణమర్దనంబు నచు , రంబున నీవకదా నిభీషణా ।

భావి కుటప్రవృత్తి కిల , బంధుర శక్తియు జీవగజ్జయన్.

తే॥ అనిస రాగు ని వాక్యంబు , లావరించి, సావనియు విభీషణుడు సు , గ్రీవుఁ దదిక
మోదమంది వానరసైన్య , ములను కావ, వమ్ముతించి వనిరి ల , క్షృణునితోడ.

మ॥ దనుజద్వంసి నమస్కీయల్ తలినీ కో , దఁడమ్ము చేనంది శు
జిని నెక్కించి వికాం పక్షమున ర , క్షీహకమౌ సంకటం
బును లీలన్ ధరియించి యక్షయ శు , ప్రోద్దీప్త తూణితమున్
వెనుకం దాల్చి రణాగ్రమును విరిచెన్ , విక్రాంతి గంభీరుడై .

అ॥ నూలుయోజనముల , చూరంబు నిండిన, సేన ముఁడు నిలుచు , మాఁమీఁద
నసుర సేనవైచు , నాయుధ వితతు లా, కనముగవృ శరణు , కాంచి భీతి.

కా॥ రామా! భక్త భయాపహరక తను , గ్రాణంబు ; పీలాంబువ
శ్యామా ; రాక్షసభీరు , దార్మిక జగ , స్పంస్థాపా ; నీవు గా
కీమానంబగు దైత్యసేన తెడుచై , యెవ్వఁడు నిల్వంగ ని
చ్చామోచంబున నోవు ; మా హృదయ వా , చావూర్తి గానింపవే!

మ॥ అని ప్రార్థింపఁగ మౌనులున్ నకల ద , ర్మాచార సంపన్నులన్
దనుజాధిక్యము రాము నొంటియు మహా , దైన్యంబుతోఁ గంచుచున్
గనుఁన్ దాష్టము లోడ్చుచున్ మరము వై , స్తబ్ధంబు నొందంగ రా
మునకున్ మంగళ ముట్టుగతమని ప్రా , ప్నంగోరి డింపఁగన్.

తే॥ తక్కు సిద్ధసాధ్యులు , దాశరథికి, విజయమగుఁగాత దైర్యాలి , విజుగుఁగాత
నేటితోడఁ బావమ్ములు , నీగుఁగాత, మఁది దనుజవీరులు కాంచి , యచ్చెరువున.

చ॥ నిలుకడ తప్పి వాఁరులు , నిల్వక పాతిన శక్రు సేనలో
నిలిచి శ్రగావనంబుగొని , విశ్వలుడై మనమీది కెక్కుటన్

గెలువఁగ నెంచిరావ తన • గెల్పునకంటెను దొడకాదె • యి
ట్లంముగ మాల్యవలయఁడు వి • దంబన నేయునే • బొంకులాడునే •

మ॥ మును దేవారి పురారితో రథికులై • మున్నాడిరాఁ దార్జ్యపై
మన సద్యంశ పినాళిటండయి న య • మూయావి వైకుంఠుఁడున్
మనుఁడై నచ్చి యెదిచ్చెః పీఠౌ ఛను • య్కాండంబుతోఁ గాల్పదన్
మనపై నెత్తెఁ జలంబు సాహసము సా • మర్థంబు మెచ్చొగదా •

మ॥ హరులున్ దేరులు గొరులున్ • రథ సిం హవ్రాతముల్ జ్ఞుల సా
గర సంకాశములై యెలర్చఁ గనుచున్ • గోతూహల స్వాంతుఁడై
త్వరితోత్కంఠర రిండరందినుచు నా • హ్వనించుచున్నాఁడుగా •
దరి నిల్లెవ్వఁడు విల్చి విల్చి మరితెన్ • దర్పించుప్రాణాలతో •

శ్రీరాముఁడు రాక్షస బలముల నులుముడుట.

మ॥ అనిగర్జింతు వఖర్వ గిర్విమునఁ గు • ప్యద్వోఽ సింహంబు వా
రణ యూధంబులు చట్టిసట్లు బంద • ర్పఁబొంతులై రాక్షసల్
తను ముట్టంగవి మేలుమేలనుచుఁ గో • దండంబునన్ శంజినీ
నినదంబుం బరఁగించె రాముఁడు లర • న్నిర్హత మోషక్రియన్ •

కా॥ మాజెన్ సాగర ధారలొక్క మొగి న • మూతంగ యూధంబులన్
దాతెన్ వేగము వారుంబులకుఁ గ్రో • ధంబుల్ దిగఁబాఱఁగాఁ
దీతెన్ వీరుల శౌర్యదైర్యములు వీ • శింఠ్రాంతి నించారుటన్
పిఠెన్ దాహము నోకులెందె చునము • మేంద్రించె దైత్యాలికిన్

చ॥ తురగ పికావ సింహములు • దుర్బ్రిమచె నడ తారుమాఱుగాఁ
బరుగులువాటి కీరుంను • పాడుగఁ గూర్చె మతంగజంబులున్
వెఱగొని మాపటింఠ్రఁ దమ • భీతి హస్తముతోడ నీర్చి యు
ర్వరిఁ గొని మోచి యిచ్చవడిఁ • బాఱెను జ్ఞోభము పుట్టె సేనలో •

చ॥ ఉపరులు దుర్నిష్ఠి త్రిముఠఁ • గాంచి విశాచర నా • మార
ప్రచరములంబు నంటనిలి • పాడిరి యాడిరి క్రూరరాక్షసుల్
విదలితులయ్య రోషమున • పీ గక పైకొన రామభద్రుఁడున్
గువలంబుల బాఱము • గుప్పెను లెక్కింతు మిక్కుటంబుగన్

పీ॥ హరులపైఁ గడలపై • కిది సింహములపై • వీరులపై వారి • కీరులవయి
శరమలపై శరా • సనములపై భట శరములపై వారి • యుండులవయిఁ
గరములపైఁ బంఠ • వరలుగా శరములు • గురియింప నులెను • బంజరములు
దొరలెను వీరుల • శరముల పరిజేసి • తుంగోత్కిరంబులు • దురమునందు

తే॥ విఠిగి యతీముఱియైనదు . వింధవలెనె, సిదములునుపొడిపొడి యయి . పుడమిఁబడియె
చంద్ర రేఖలవలె విశా . చరుల కోట, దంతములు పలవలరాని . ధరణిఁగూరె.

పీ॥ నుడిగాలిలో జడి . వడియైన చందాన, రాను విశాత మా . ర్గణము లొలయఁ
దుంగ మాతంగ తు . రంగ శతాంగ భ, టాంగ సంఘంబులు . త్రుంగి వడియె
నోవ్వంబు గొఱుకుచు . ముండు దంతంబులు, కోపంపుఁ జూపులఁ . గొఱలు కనులు
కరవాలు వీడని . కరిములు గర్జిల్లు, మూర్ధముల్ వరుగిడు . మొందెములును

తే॥ పాఱుర క్తప్రవాహముల్ . మీఱుటనిఁగి, పడెడి యవయవంబులతోడఁ . ప్రధనభూమి
చూడ బీభత్సమయ్యె ర . ఊగణముల, యాయుధము లొక పనియేని . చేయవయ్యె.

పీ॥ అమ్మలతోఁ . యర్క, కమ్మలు తెగుమున్నె. కత్తలూనిన తేలు . కత్తిరిల్లుఁ
గేలకు మిన్నుగాఁ . గాకులు తెగుచుండ, నొకటిపై నూలు సా . యకము లరుగుఁ
దురగంబులకు మున్న . ఖరములు తెగుచుండు, ఖరములతోడఁ జ . జీవులు బోవుఁ
జజీవులకు మున్న . పక్షిముల్ ప్రీతును, పక్షలతోఁ జీలు . వదనములును

తే॥ తప్పిపాఱినదొక్క త . త్రడియు లేదు, శ్వాసమాచ్యుటకేని రా . క్షసుల తెడము
లేమిఁదబ్బిబ్బులై వారు . రాను నొంచు వెరపు దొరకక యూరక . యుండుచుండ్రె.

పీ॥ చనిఁ దలఁవకమున్నె . చచ్చి వడుచునున్న . శవ నివహము దాఁటి . చనఁగలేక
తన్న వేలకునేలు . శరములు తాక నొ, క్కరధంబు నూలు ము . క్కలుగ విఱుగు
నంబకంబులు పంబి . యనరు లంటఁగ మున్న, చచ్చినబోల్కి గ . జంబు లురలు
వెనిమిది దిక్కుల . నెనసి యొక్కుమ్మడిఁ, బమ్మిన వీరులా . వలికిబోరు

తే॥ అరదములు బార దూరంబు . నరుగలేదు, వారణంబు లూరక మ్రూరి . వసుధఁగూరె
తురిగ సంఘంబులును పని . తోచ టడిగె బిటులు బలియైరి మిత్తికి . బరువు తగ్గి

మ॥ జలజాఙ్గం దొడయప్రమేయ శకమై . సాహస్రమై నూలు కో
టుల ప్రాణంబులఁ దీయునన్న నుడి నాఁ . డున్నేడు సత్యంబుగాఁ,
గలనం జచ్చినవారి నెంచి విది లె . క్కల్ తిప్ప గావించెఁ బ్రా
ణులఁ గొంపోయెడి కాలుఁడెంతవడెనో . నోవెంత దానొందెనో;

కా॥ వీరంద్రక్రియ వారిదౌఘ విగళ . వినిర్వాత సందోహముల్
జాఙం గాలు నరణ్యలీల శర సం . జారానల జ్వాలన
సారంగంబులపై శశాంగములపై . జాల్వారు బెక్కంబు లే
దారింబోయెనో? బూదియై శ్వసన్మఁ డు . ద్దండించి కొంపోవఁగన్.

చా॥ తునిఁగిన కుల కుంత శర . తోమర నలఘము తూపుత్రోవుచే
ఎననిదిఁ జొచ్చి చుట్టును ర . పంబునఁ ద్రావఁగ నీరు ఎట్టి జీ
వనచరరాశి చచ్చె నెఱి . వందలిగట్టి పయోధి యెండఁగన్
వనజ హిరాన్యయస్రభు స . వారం బాఠ జవంబు నేమనన్ ;

చ॥ అరి మన దింజనుం దియన • యర్కుదురేకు విశాక సాయకో
రక్మము పురత్రయంబు వడి • దాహ మొనర్చిన వైష్ణవాత్మమన్
ఎడని వీయు దానప ని • కాయ శిశు పద హస్తసంఘమున్
జూచుటఁ జూడఁజేసినుది • నుందర హేమ శతాంగపాశితో.

చ॥ స్వరివచయంబుమీది భట • తీవ్రతరాయుధ శస్త్ర హస్తమర్
దలచిని వ్రాచుటాముల వి • ధంబునఁ గూలుచుఁ ద్రుళ్లె నోష్ఠముం
గఱచిని శిరపరముల • కాండ పయోద హుతానాశమర్
పఱచిని తీరుగాఁ బడియె • దొక్కవంతు శరావనోద్ధతిన్.

చ॥ వియ పయోదముల్ గురియఁ • బేర్చిన వారిధియట్లు సంగం
స్థలము రహింప రిక్తమైనఁ • దాటెను కేరులు మాపటిం ద్రుల్
బొలుచు మతంగిజంబులు • పూడెఁ బదాతివయంబు పూడెఁ దే
జలు పడి పూడెఁ గొన్నినుడి • చుట్టే త్రమింపెను చిమ్మదోచుమన్.

క॥ తెగి పైతెగిని శివులు • ఎగులు సెనెడి భీతి సురలు • తలఁగిరి ధుకున్
దిగుతలలు శిలపీలికిఁ • దగులుననుచు భూజనములు • తాజిరి దెసలన్

చ॥ ప్రయ పయోదధారల తె • అంగున రామ : రాగి వ్య నా
కలఁకునఁ దెవ్వు మస్తములు • వ్రాగిన కన్నులతోడ భేదరా
వళిగని మేళమాలింప • ఎంగిని వింగిని విండుచున్ మహా
నిల హతిచే విమానములు • నేలను కూలు విధంబునం బడిన్.

పీ॥ కొందఱు దివ్యాత్మ • బృందంబుఁ గొందఱు • గదలను గొందఱు • బద్ధములను
గొందఱు ప్రాముల్ • కొందఱు తోమరాల్ • కొందఱు మద్గరాల్ • కూడివైచ
గొందఱు తాటిరి • కొందఱు దుమికిరి • కొందఱు తిట్టిరి • కొట్టినారు
కొందఱు పొడిచిరి • కొందఱు విడిచిరి • కొందఱు విసరిరి • కొందఱు గ్ర

తే॥ దృష్టి జూచిరి కొందఱు • తెరలినారు • కొందఱు తార్చిరి దాగిరి • కొందఱు అర్కుఁ
గ్రమ్మి కారుమబ్బులవలె • గ్రమ్మి తుదకుఁ • బడిరి సమరస్థలము బట్ట • బయలుగాఁగ.

సీ॥ వీసిన వేసిన • యెత్తిన వట్టిన • యాయుధముల రామ సాయకములు
పెలుచుచుఁ బైవలు • బెరసి గజావలి • సురలఁద్రోచు గుతాల • దొరలఁదాచు
శిరములగోయును • శరములఁద్రోయును • విండ్లువిలుచు మేలు • గండ్లు పలుచుఁ
గవచముల్ భేదించు • గరముల చేరించు • పైర్కంబుఁ పోకార్చు • శ్రమముఁగూర్చు

॥ బలముఁబొంగించుశిలలను • నలఁగ దంచు • దరువులం ద్రుంచువై చిన • గిరులఁద్రెంచు
అహహ • యేమందు రామవు • నప్రసీల • బట్టబయలయ్యె రాక్షస • ప్రధనబూమి.

అయగ్రహా॥

కాలతెగి కేలతెగి • వ్రేలుతెగి వాలుతెగి • మేలు తెగి రాక్షస క • లాలి తెగిపొవన్
గూరెఁ గరితందములు • మ్రాలె ఖరు నఁపుములు • తూరె క్కబిబ్బందములు • ప్రితెరథపాతుల్
వేలకొలఁదిన విశిఖ • జాలములు తక్కుఁగల • కీల రెగఁజిమ్మెడి క • రాక పరిఘాదుల్
లీల నొకకేల పున • వేల గొనునోలి బల • కాలి వనమాలి కన • కోలంఁ గవించెన్.

తే॥ రెక్కలేని దోషావరు • లొక్కపెచ్చ, నొక్క నరుపైన శరవృష్టి • మిక్కుటముగఁ
గురిసి రామబాణములచేఁ • గొఁడలెట్లు, దొరలి పొరలిరి దురమున • శిరములూడ.

తే॥ వేయిరుల చేపగల దై • తేయుల కొక, శిరమువంతున శ్రీరామ • వంద్రుడేసె
రక్తవాహినిఁ గూలి తి • రమలఁజేర, లేక పెక్కేనుఁగులు వార్తి • లీనమయ్యె.

తే॥ తెగునుకొండలు వలయముల్ • తెగును గడలు, విలుగుఁ గుంతముల్ దంతముల్ • విలుగు గరులు
హరులుఁ దేరులు విలుగు క్ష • జార్జమందు, రామబాణ మొకొంటిచే • రణమునందు.

తే॥ జగము లేకకాలంబునఁ • జంపజాలు, జముఁడు మంత్రులు దూతల • చరణయుగము
గలుగువారొకఁ బడఁగిడి • యలసినారు, పొలియు ననుదల యుచుఁబుల • మోవలేక

ఉ॥ కుప్పలు కుప్పలై కలవఁ • గూలిన దంతులు తేరు లక్ష్మముల్
తిప్పలు తిప్పలై పెరిగి • దివ్యలమార్గము నంటుచుండినన్
దెప్పితి నట్లు లట్లొగి • దేలి నటిపఁగఁ జచ్చువీనుగుల్
తెచ్చనఁ బ్రాణమొందెనని • దిగ్భ్రమఁబాణెను జీవంతుముల్.

ఉ॥ నల్లవిభాను బోలి కిర • జంబులు చిందెడు రాపుండు పైఁ
జల్లిపయట్లు రక్తకణ • జాలము పర్వ యగాంతవేళ బా
సిలెడు భానుమూర్తియడఁ • జిందిన శాస్త్రవరక్తమందు రు
జిల్ల మునింగి లేలు ముని • సేవ్యుని భార్గవుఁబోరె శోభిలెన్.

ఉ॥ చిప్పుట పిడ్గులర్చి రము • శేఖరు తూపులు క్రవ్వ మ స్తముల్
వ్రచ్చి నశించుచుండఁ దమ • వారలు చచ్చుట చూడలేర వి
వ్యచ్చము నోర్చి యొత్తుకొక • వ్రాల్చు మూఁగిన సోఁకుమాఁతులన్
గ్రవృణ పేఁగలట్లయిరి • రాముఁడు కల్లునుపొరె పయ్యెడన్.

ఉ॥ క్రమిల్లన దానవావతుల • కింరములం చెగనేని వ్యోమ మం
గమ్ముల యాటలాడెఁ దగ • వచ్చునగండ్లను గ్రవృకాయలన్
జిమ్మెడిలీల శీర్షములఁ • జిమ్ముడు వత్తు విధాన నైపుణిన్
బమ్మిన కేరులం గరుల • టగ్గుమొల్చెను నుగ్గు నుగ్గుగన్.

చ॥ పలుపురుప్రాణమల్ విడిచి , పలువురు పాటిరి సూటి తప్పఁగాఁ
బలుపురు దాటచుం బొరలి , బన్నము నొందిరి కుంది కంది లోఁ
గలఁగిరి మండి మాడిరి పొ , కాలిరి విక్కిరి చుక్కి రాంత్రముల్
వలనుగఁ జెక్కి రేడిచిరి , చండి రెడిరి పోరి చచ్చిరిన్.

తే॥ కవచ కుండల కేయూర , కటక మరుది, కిరికా హారవికతులు , కలనఁ దునిగి
దొరలు వారిపేనులనుఁడి , ద్రుంగి యురలి, మొగులు గములందు మించుల , వగిదిమెఱపె.

సీ॥ వెనుకనున్నాడు ముం , దున నున్న వాదొగి, వదనమందున్నాడు , హృదివిగలఁడు
తలలపై నున్నాడు , మలలపై నున్నాడు, కెంకుల నున్నాడు , క్రిందగలఁడు
మిట్టిపై నున్నాడు , మంట్టిపై నున్నాడు, కత్తుల నున్నాడు , కరులమీద
ఋవులమీదను , ఋవుల మీద న్యం, దనములమీద నం , కిలము గలఁడు

తే॥ నాయెడల నాయెడల నిల్చి , నాడు నీడు, కనులనున్నాడు కోదండ , కరుడబంతు
కటకుసోకులె బ్రమసి వా , పజచునట్లు, మించి యెల్లయెడల సంప , రించె నతఁడు.

చ॥ జలధులయందు లోకముల , శత్రునమూహములందు పెక్కు మా
యలఁగొని కామరూపముల , నందు విశాచరరాజి చింతనం
బుల నెదలందు వెల్పులను , పొల్పుగ నిల్చినవాఁడు మెల్పునన్
బోబోయెంచుఁ బల్కఁదిగు , వద్దతిసొప్పెను రాముఁ డెల్లెడన్.

కా॥ నానాన విధాన గాముల వి , న్నాణంబుతో నుండె నీ
భూనాథుండను బుద్ధితేజ మెలుగై , పోయెంగదాయంచు వి
జ్ఞానానంద మయాత్మఁడై మఱచెఁ గ , ర్షంబించు గీర్వాణు ల
జ్ఞానావస్థ భజించి దిగ్భ్రమల నా , శంకించి రప్పట్టనన్

క॥ చంచాల వేగంబున, ఖండిత తరుకాండమట్లు , కర్పర గణముల్
కుండములై దెనలం బడ, భండనమునఁ దిరిగె రామ , భద్రుఁడు పెలువన్.

క॥ హరులు కరులు వీరభటులు, నరవంబులు గిరులఁబోలె , నవనిం బెరుగన్
గిరినుండి గిరికి దాఁచెడు, కరణం దిరుగంగవలపె , గాకుత్స్థుఁ డబన్.

క॥ అంబరమంచెడు ధ్వజ చీ, నాంబరములతోడ గొప్ప , యంబులంతో
డం బూడి మునిగె గురు ర, క్రాంతిలోఁ గరి పటలు ప్ల , వావలి కరణిన్.

క॥ తెగిన మెరారుల కిరములు, నెగిన మరలఁ బుడమిఁ బడెడి , వియతిం జూడన్
దగ విజయలక్ష్మి చేకొని, యెగురవయిచు జలజ వికతి , కెనయై యుండెన్.

క॥ వాలమ్ములఁ గరములతో, వాలమ్ములు గరము విఱిగె , వాలెమ్ముగ జీ
వా లమ్ములుకుం కెరయై, వాలమ్ములఁ బోలు , దైత్యవర్గము నమపెన్.

క॥ భేదకములు తునిగినదెన్, హేటకముల తలలకోడఁ , గూటన లగుచున్
బాటకముల కిమ్మయి వను, హేటక కోటిర మస్త , కాపలికోడన్.

- క॥ క్రూరుల దంష్ట్రలు తెగి తమ, గౌరువ మేమును చొచ్చి, కాదు మొగులునం
దూఱ లవద్బాల శశం, గేరు లలివి తోఁచెఁ జూచు, గీర్వాణులకున్.
- క॥ అక్కటెలుల పెనుకోటలు, మిక్కుటమగు కరి రదములు, మేదిని నిండన్
బెక్కురు కల్పంబులఁ గల, పెక్కురు నెల లొకటఁ చేరు, పేరిమి నొప్పెన్.
- క॥ అనురుల తనుగిరులందున, విపరముగాఁ బొడమి దెనల, విరిపివ రక్త
ప్రసరమున నచటి జనములు, పరరములును చవియె నెక్కి, పర్యతములకున్.
- క॥ నిందె దివి జీవతతిచే, నిందెం దుని దానవ శవ, వివహముచేతన్
నిందె శరధి రక్తముచే, నిందె సురల కమలు రామ, విపుణత్వముచే.
- క॥ కయిదువులు రక్త నదముల, వయి వడివడిఁబోయి బహుళ, వనదర వితతిన్
బయి దవిలి సరగఁ ద్రుంపఁగఁ తెయిదంబులు తఱుఁగ విజిగి, చేడ్పడి చచ్చెన్.

మ॥ బంహనుండగు నొక్కమానవుఁడు పై, పైఁ బేర్చి దోషచరా
వలి కావించిన వ్యూహముం జెఱచి త, త్పాండిత్యముం జూపి దై
త్యుల ఖండింపఁగఁ బండ్లు గీఁటుచును వ్య, యుబోలె నిట్లుండుటా
యలుచుం జంపెదనంచు వహ్ని కడు రో, షాయత్తుడై లేచుచున్.

వహ్ని దానవసేవలఁ బ్రోత్సహించుట

- చ॥ ముఱకులు వచ్చి పైఁబగక, మున్నె విశాచరు లంద తొక్కపై
యలుగులపాటు నొంద కొగి, నాతనిపైఁ బడ సల్గి చాపఁదే
జుధులబోల్కిఁ గానఁబడి, వహ్నికి చేతలఁ జేయుచుండురో
మలకలు మావి పైఁబడుఁడు, మ్రూల్పుఁడు లెందని ప్రోత్సహింపఁగన్.
- పంచదా॥ చలంబుతోడఁ గర్పూరుల్ వి, వారదూరులై వెసన్
బలంబు చూపి యొక్కకొండ, పైని పెక్కు మేఘముల్
జలంబు చిందు భాతి నై కి, సాయకంబు లేసి తా
వలంబు తూలఁ దర్జునంబు, భ్రష్టంబు సేయఁగన్
- ఉ॥ తీవ్రున రామజాణములు, రేఁగుమి శీరము లెన్నొ చెందుచున్
ద్రెవ్వగఁ జేయ రాక్షసులు, తీజిరి కూలిరి చాపకట్టగా
సువ్రున నాదిపాదెమ మ, హోద్ధతి నారెఁ బిశాచ సంఘముల్
ఁ విన్స నోటిలోఁ గొఱచి, కట్టులు నావల దివ్వెలట్లుగాన్
- ॥ రక్తసంకిల వార్తి వ, ప్రముగఁ దాల్చి, రక్తచంచన మలఁది ధ, రా పుంధ్రి
పెద్దపెద్దఁ జూడఁగ వచ్చు, పేరఁటారి, కరణి నొప్పారె నారణ్యంబెల్లమున.
- ॥ పృథక సురాక్షిర దధిలవ, తేజీకుద్ధ, వనవిదులు రక్తమయములు, పరఁగు కతన
నప్రపారిదులను పేరు, జాఱివీడి, యొక్క రక్తతోయది యన, నొప్పె నపుడు.

- క॥ తాడుగుట యొకపరియైనను, పెదలు శరీరము లెన్ను . వేలకు వేరె
 వస్తువు వధము పూర్తియగు నె, వస్తువు లేనంతటోయి విల్లు . పొడవయి నిలుచున్
- పీ॥ ఎత్తినవారల . నేసిన వారు గి, ర్పించిన వారెది . రించువారు
 వడిగొను వారోడి . పాటించువారు కో, పించినవారు మ . దించు వారు
 తొడరిరి యడరిరి . తొడిగిరి వడగిరి, మడగిరి బెడిసిరి . మడిసినారు
 చూడ్కులు మనసులు . చూడ నూహించుగఁ, దగిన యంతటి సతు . ర్థములు కావు
- తే॥ తొడగినవివేయించుగులు . వడిగఁబోయి, చంపుటయొరహ స్రమకాదు . శరసహస్ర
 మట్టిదే వడి యుద్దేశ పట్టిదె యగు, దానవ శరాశి తము గావ . లేవనయ్యె.
- పీ॥ ముందుభాగమును . మొగమును రెండు ఎ, క్షములును పృష్ఠను . ధ్యములు గలుగు
 పునశరవృహము . కాకుత్స్థకుఁజాండు; సూదియుఁ జొరలేది . పన్నె
 నాయము లొగినేగి . యాయములం గ్రుచ్చు, వలఁకుల డుస్సి య . వ్యలికి నేగు
 నాయములకుగుఱి . యొనరిక్కినులు చ, డుటగాక యెదిరి గె . యుటయుఁగందె :
- తే॥ విలయకాలాలంఘనఁబోలి . యలుగు లదర, నెండుటదపులఁ బోలిరి . యెదె యసుర
 వరులు; రామబాణములు వా , గురినుపీలి, దనుజగణములు తగులు మ . తస్యములఁబోరె.
- తే॥ చండ మారుత మట్లు దా . శక్తి యొప్పు, జెదరు మలఁతైవడి కుట . శిష్యు లుండ్ర
 విలయ కాంసాగరమట్లు . వీర రామ తద్రుఁడుండఁ బావలఁబోలి . వారలుండ్ర

మ॥ మొదలై నృప్తియై ర్పి మధ్యమగుచున్ . బోషించి యంతంబునై
 కుది గావించు వరాత్పరుండు గనుజ స్తోమంబుకై కల్పమై
 పోచలన్ దారు చరాచరంబుల విధం . బుంబొంది రా రామపుం
 దుదది ప్రోత్థ విషంబు గాఁ జనిరి మ . తోష్టమంబుగా రాక్షసుల్.

పీ॥ ఎంచన, గూటసాక్ష్యము న . భం బలుకాడి రనంబు గూర్పు నా
 కుంచిత వీతివర్తనుని . కుంతిత వంశముఁ బోల రాక్షసుల్
 ప్రాంచిత దృష్టిముం జెనసె . రాముడు, కాసు విషంబునై చనిన్
 గ్రంచర దాని జెమమునఁ , ద్రావిన వీరలెయ్యెరి దానవుల్

చ॥ ఒక శతవాహినుల్ ముగిసి . యున్నతఱిన్ జకరాశి లంకయున్
 నకలము నొక్కపై నమరి . పంబుగఁ గన్నద దానవాంకనల్
 కకవికనొంది యేదియును , కానక చిత్త కలంకమొంది కా
 క్లు కుదియ నెట్లుబోక పిగు . లుం గొని కూలిరి ముగ్ధి రండులన్.

తే॥ దాసిన సురారు లనువులఁ . దాసినారు, కుప్పలై వింగి నంతును, కుడవ చయము
 ఎదిరి నెత్తువ పోలేక . యెవరు తిరిగె, వెనుకనున్న నై న్యంబు ముం . దునకువచ్చె.

క॥ రేచిరి కరి శరభాదుం . పిచిరి తోమర గదాది . వివిధాయుధముల్
 క్రోచిరి సేవల ముందున, కేచిరి ప్రాణంబు రిసి . యెఱుంగక వారిల్

అ॥ రండిరండి మీన , రంబుల బలములఁ, దెండితెండి తెచ్చి , యిండియిండి
వాళరముల కనుచు , దాళరది వచించి, పేర్చి శిశళరంబు , లేర్చి యేపె.

అ॥ తమతమ పేన లవ్వలికిఁ , దారఁగనీయక వైన్యనాథులే
తమకముతోడ నడ్డువడి , తార్చుచుఁ జచ్చినవారి దాటుచున్
దుముల రణంబుకై యఱిమి , త్రోయుట దాయుట గాంచి విర్రదుర్బ
కుమిలి త్రినేత్రుఁగాంచి యెద , కూరిమితో వచియించి రివ్వెధిన్.

ఉ॥ రాణువలోన నొక్కొక్కరు , రావణుకంబెను ముమ్మురుంగు వి
న్నాబులు వారిలెక్క గణ , నంబునకందదు వంచి మించుచున్
జాణతనన దాసి రిక , జానకినాథుడొ యొక్కరుండు మా
పోణిమి మాల్చివట్టి బల , పూర్ణులు దానపు లేమి మూఁడువో :

ఉ॥ రామపుఁ దేయునట్టి ప్రద , రమ్ముల సంతరమంద త్రుంచుచున్
మేళుము లట్లా క్రమ్ముకొని , మించిరి ముంచిరి వీరఁన్ మహా
మోహముగా శపించి యను , పుంజము తీసినఁ దీయవచ్చు బా
జౌళుముచే జయింపఁ దర , మా మమబోఁటికి మీకుఁ దక్కఁగన్ :

వ॥ అవి వచియింప కూలి భయ , మందకుఁడయ్య సురారు లెందఱై
న నగిని దూదిఁగాల్చు వయ , నంబున రామ శరార్ని కాల్చ నే
మునుపె వచింపనే : యమ్మత , మున్ గరళం బింపాడి చక్కటిన్
గొనకొని గెల్చెనేనియును , క్రూరులు రామపు గెల్వనేర్తురే :

వ॥ తలఁచినచో విభీషణుఁడు , తక్క జగంబున జీవయుక్తు డై
యలుచు విశాటుఁడున్నె యొకఁ , దాదట సత్కృపగల్గి ధర్మమున్
బొడచును మీరు దాఁగుటకు , భూధర కందర లింక రోయఁగా
వలవదు నేటితో దనుజ , పంశము మాయు నిబద్ధి నానుడుర్

వ॥ అవి హరుఁదాడ బ్రహ్మయు య , భార్గమ యంచు వచింప వేలుపుల్
మనమున నెమ్మదిం గొవిరి , మానవనాథుఁడు మందభీష్మత
స్వనిత ధనుఃసయోధమున , కాత శరీముఖ పృష్ఠిగూర్చి వా
లిన దనుజోత్తమాంగక శి , లింధ సమాహము స్పృష్ఠిచేయఁగన్

వ॥ అనఘుని బుట్టకొన్న దను , జావలి స్వర్గముచేరి యచ్చటన్
మనుటకుఁ జోటులే కలయ , మ్రాచిన మేనులు తత్తశింపఁగన్
దువిఁగిన యాశ్విక ప్రతతి , తోడన దివ్య శరీరమంది మే
దివిఁ దను గుఱ్ఱముల్ పొరలి , లైట్లట గాంతురు మింట నిల్చుచున్.

ఉ॥ అంబుదులందు కైలముల , యందు వనంబుల యం దెదారులన్
బంబిన నాకనుండు శను , పాతెడు మేరకుఁ దేటిదూచిన్

దంబుగ నట్టన్ దిలల , దాచుచుఁ దేచ్చుచుఁ గొంచుఁబోవు ర
క్రాంతు నదీనదంబు యర , వై కనుపచ్చెను తొల్కరిం బరెన్ .

చ॥ ఎదిరినట్టి యోధవరు , లేదైతి మాలి నశింప వాహనుల్
నదమదమంద వెస్కెగల , సైన్యము పాజెడు క్రోవఁజూడ నం
గదగొని వారినాయకులు , కాలచి వివేక విహీనులార , పా
తెదిరె : తిక్కెఱులేదె : యని , రేవఁగ జే చుఁబోల్కొ వారయన్ .

చ॥ చెప్పుదు వదంగ లోకము వి , శీర్షతనొంద మొయిళ్లు దేవతా
వివహ శిరంబు లూఁగ నెవ , నీధరముల్ చలియింప వైదు కై
దువులు మెఱుంగుపిడ్గు లను , తోయముగొల్పఁ దమన్యమాహూర్
దవిల యెదిరెనాఁగ బల , దర్శమున్ దనుజాలి క్రమ్మున .

చ॥ రాముఁడు రంధురందని న , రాగముతో నెదిరి ప్రకాండమున్
దామమునం దెదిర్కొను వి , ధంబున నేగి వృషత్క చృష్టి గా
రాములు చూపఁ దెక్కెములు , రాలె దిశాంశను లందు వార్షముల్
భూమిని మ్రొగ్గెఁ గూలె రద , ముల్ పవి తిన్న మహాద్రులోయనన్ .

పీ॥ కకలంబులై పడు , న్యంఁనాంతరములఁ , దవియక కంకిగృ . ద్రములు తూటి
బలితంబుగను పే , బరగుల లాగంగ, భానుబింబము మాటు , పాటునొంద
గ్రహగతుల్ దప్పంగఁ , గదలియు నుడియంగ, సారెకై వడి భూమి , సరగఁ దిరుగ
దర్శంబు నమవ రి , ధనువు విశాచము, లట్టులు గదిసి నా , బృంబు నేయ

తే॥ భవుడు నింద్రుండు పవ్వనం , భవుడు మునులు, విజులును దిక్పతులు మోచ , వివకుగుఱు
బిల్లగంతులువైచి యా , వింటినేర్పు, దిట్టినము సాహసము మ , తిండినారు.

తే॥ సమసి చతురంగ బలములు , సాగరములఁ , జెరుచుండ దుగ్ధాబిది , జియకు దేవ
దానవుల చేతులంబరె, దశిమిపాలు, కిలకు సోఁకుల కాకులు , గతులు దిప్పె

తే॥ రథగజాఽన్వ భటాది వ , ర్గములయందు, గాయములఁ గలిగించు రా , ఘన కరోర
సాయకంబు లాసేన నెం , చంగఁజాక్క, యందు కరణినిచొచ్చె న , కృత్కబముగ.

తే॥ సమసెరాణువల్ విగిలిర , స్వల్పబలము, ప్రుక్కి ప్రక్కకొడుఁగువాఁగి , దక్షుననుచు
వారి నవలికిఁ బోవీక , బాణచయము, వలన నొకకోట గట్టె మై , తిలి విభుండు.

తే॥ బలియురై న మాలిని మాల్య , వంతునిమధు, కైటబులఁబోలి జగములఁ , గలఁచినట్టి
కవచదారులు రాముఁడు , విజ్ఞిన శర, దుర్గమును దాఁచి జాతక , క్రొక్కువడిరి.

తే॥ చచ్చినట్టివార లేదులఁ , జచ్చుచుండ, రేవఁబడిన వారింబరె , రేగి బదబ
క్రాచఁదెరలిన శంఁనిది , కరణినికొక్క, ప్రక్కకేతెంచి వహ్నితోఁ , బలికిరిట్లు.

- తే॥ త్రిపురవైరి జనార్దన , త్రిదళవిభులు, మనబలము క్రుంబలేక యే , మరలినారు
ఒక్కమానవుఁ డీవేళ , మక్కుమీటి కలఁచుచున్నాడు రాక్షస , గణమునెల్ల .
- తే॥ ఒక్కఁడే జగముల గెల్వ , నోవువాడు, వేయివెల్వల కుటుమొక్క , వ్రేలుమిడివి
గెలిచెనేమనఁగఁదింక , జెలఁగి యీగ, గరుడ వితతి జయించిన , కరణీయయ్యో
- తే॥ బ్రహ్మతోడ కవుండు గీ , ర్వాణచలము, వచ్చి యిది కనఁబడు , వారుగాని
కానరాదు వెన్నుండఁడు , గానఁజూడ, సతఁడె యికఁడగు నను సంక , యంబు పుట్టె
- తే॥ పద్మనంభ్య బలంబిపు , పాడువడియె, నొక్కవెల్లువ కేషించి , యన్నుదించ
నేమి చింతించి రాగల , దేమివలము , తలపుఁడన్న వహ్నియు నిట్లు , పలుకఁదొడఁగ
- చ॥ మృతికిఁ గలంగి క్రమ్ముడు , మేవి దశానను నాన్యపద్మ మే
గతిఁ దిలకించువారము , జ , గఁబున నెల్లవక్త్రీ మోచి జీ
వితమును త్రోచువార మది , వీడి యశస్కర మార్గమందు స
ద్గతి యొప్పంగ నీభవము , ధన్యుగా విడువంగ మేలగు॥.
- క॥ సంఘపాటునం దవల , జాగి మెలంకువతో మెలంగఁగ
లంఁను వీడిపోవఁగఁ ద , లంచినఁ గోలకొల దుటలే
ముంకున నెల్ల రేకమతి , నొక్కట రాముని చుట్టు ముట్టుచు॥
జంకెనలోడఁ జంపుదము , చ త్రము యోగ్యత యయ్యదేయన॥.
- తే॥ అన్నినదులు నముద్రంబు , నందు లీల, శలభములు దీపమునఁబడు , చందమునను
విడియె సిగఁబట్టి యీద్యవి , ద్విదగ్గజంబు, హసి రాముని చుట్టఁ గ , ధంకతోడ
- తే॥ గోగణంబు నడుచునన్న , క్రోలుపులిని, పోలు రామపుపై సోఁకు , మూఁకలపుడు
పరకు తోమర కుంఠ ము , ధర్మ మునుండి, వాల త్రొడులను పట్టి , వైచినారు.

రాముండు గాంధర్వాత్తము సంధించి విశుచుట

క॥ గాంధర్వాత్తము రాముండు సంధించెఁ దదీయ దివ్య , శరము ఫణీంద్రు॥
గంధివి గరుడని పావకు, గంధవహుని పోలి యడరి , కడవడి నరిగె॥.

క॥ అజ్ఞులమూఁడు మోము లయి , దగ్నిశరీరము గల్గుకొల పా
రాక్షసిమేనిఁబోలి యొక , కైదయి యేఁబది నూలు వేలునై
లక్షలు కోటలై పర బ , లంబున నొక్కని కొక్క రాము రూ
పక్షిగతంబుగా నడరి , యందఱఁ గూలిచె నొక్కవ్రేల్పిడిన్.

పీ॥ ఏడుదీవులయందు నెనిమిది , దిక్కులఁ, బాశాళమందును , పర్వతములఁ
బంక్తికఁధరునకు, బ్రతినిధులై వ్రేమ, పాత్రులై దిన విశా , పతులఁ గూర్చి
హరంబుగాఁ జేసి , యుక్కున ధరియింపఁ, జాలు సమర్థు ల , చృటికి వచ్చి
మనలోన నొకని నీ , మనుజుండు గెలిచిన, రావణునైత మో , ధ్వంగఁగలఁడు

అ॥ కాన నొక్కదొకిదె, కాకుట స్తుతోడఁ గ, య్యంబుపేత మేలో : యందఱొక్క
మొగినిక్రమ్మి వాని, ముంచుకొనుట మేలో : యనుచు వహ్ని వడుగఁ నాతఁడనియె.

ఉ॥ ఒక్కదొకిండుగాఁ జని ర, జోక్కలు రాముని గెల్వలేము మీ
రెక్కడి వార్తలాదెదిలో : యప్పటి సంస్థితిఁజూడరో : యనన్
రక్కసులెల్లఁ గూడి బవ, రం బొనిరించుటె యుక్తమందు విం
దైక్కిడి సంకులొత్తి దెన, రెల్లను వీటలువాఱ నార్చుచున్.

చ॥ భుజములు దట్టుచు న్నిలువ, భూరి భయంకర లీల రాక్షస
వృజములఁ జంపియున్ దనివి, వారవి రాముఁడు వారిఁగాంచి య
క్కజముగ శింజిపిద్యని జ, గద్యయదంబుగఁ జేసె లోకముల్
ఁజపడిఁ గొల్చు సూర్యశశి, నేత్రుని శంఖవిరావమో యనన్.

ఉ॥ పెక్కురు కాత్తవిద్యరులు, భీకర నక్రమ యుద్ధ కోవిదుల్
పెక్కురులై దివోకనుల, వెంటఁ జరించిన దైత్యబంధులన్
మక్కులఁ గోసినారలు ప్ర, మోద మనస్కులు కాఁకాఁ నే
రెక్కియొనర్చినట్టి మద, లీలలఁ దేలెడివారు రాక్షసుల్

చ॥ పిడిగులు రేఁగినట్లు మద, భీషణ వారణరాజి యేచిన
ట్లదిరి నమీకనైపుణి బ, యల్పఁ బెక్కువిధాల నయ్యెడన్
నడచిరి వారి యాయుధ గ, ణంబుల నేత్రములందు పెల్లుగా
ఁబడుఁగులు లుప్పతిల్లి గిలి, మిక్కిలి కూర్చెను భేదరారికిన్

తే॥ నేమిరావంబు కింకిణీ, వినదములును, సింహనాదంబు ఘంక్యతి, శింజిని రుతి
హేమలును భుజాస్పాలన, హేల లాయు, ధముల రసము లేచెను బెడి, దంబుగాఁగ.

తే॥ వారు రాఁబుఁబోలిన, వారు కాము, లీల గెలువని లోకంబు, లేదు తత బ
లిప్తు లాదైత్యులను రణ, నిష్ఠతోఁ, జాసకీజాని యెదిరించె, సంగరమున.

పే॥ వారలు పెల్లెడి, వైచు చక్రాది సా, దనముల నడుమనే, తునియఁజేసి
వారి తొమ్ములగల్పి, తేరులతోడఁ బ, రిది బింబములు నాద, రిత్రిఁగూర్చె
గైదువుల్ వట్టిస, కరములు మేనులు, మెఱుఁగులతోఁ బొల్చు, మేఘములన
భువివ్రాలఁ దెగి శర, ములతోడఁ బడు కేలు, ఫణులు కొమ్ములతోడఁ, బడుటఁబోలె

తే॥ వార్ధిఁజేరె నెత్తుటియేట, వారణములు, కొఱదలంబలె గుఱ్ఱముల్, కొఱలుచుండె
నాయుధంబులు చోఱమీ, లనఁ జలించె, భేటకంబులు కాఁజేళ్ళ, క్రియను పొరలె.

తే॥ నాట హతిచేతఁ దెరల కం, బములతోడఁ, గూలు పడవలవలె నేను, గులు సిదంపుఁ
గింబములతోడ దుదిరావ, గాననాహ, మందు ముఁగె హహాకావ మతిశయింప.

తే॥ తునిఁగి రక్తవాహిని యందు, దోవలుచిన్తు, కిరిములందుశరములై, శవ్వియుండఁ
గమలనాళంబులను నోటఁ, గవ్వకొన్న, పావురంబు కూటంబుల, వగిదిఁ దోఁచె.

తే॥ పటికరాంతోః జేయంగః , బడి విజిగిన, కీరిచక్రంబులు పయోది , తెరల నడుమ
మరలఁబడు పూర్వచంద్రబింబోత్కరంబు, నాఁగ నబాతె గనులకు , నాజెమగుడు,

కా॥ మాయచే జయంబుగొను , పూర్తుర ధర్మ విముక్తైః జంపఁగా
నామితపద్ధ రామవు శ , రానన మొక్కట వంగుసంత దై
శేయ శిరోమహాద్రములు , తెట్టువలై గొనయమ్ము పంగఁగా
నీయక వచ్చివచ్చి పడి , యిట్టలు లాడఁగినీయ వింతయున్.

తే॥ పక్షములఁజొచ్చి రుదిరంబు , వట్టఁ ద్రావు, పక్షయుతశీలముఖములు , ప్రసవములను
పక్షములు వెలినుండంగఁ , గుడివిండ, మభువుగొను శీలముఖముల , మాడ్కినొప్పె.

తే॥ యోజనాయతమగు నను , రాంగజమున, రమణ లోకైకవీరుఁడో , రాముఁడొంటి
మెయిని పాదచారి యగుడు , మృధము పేయు, చొక్కణాములోఁదిరుగంగ , నోపెనతఁడు.

చ॥ నిలిచిన వారి యెట్టెడుట , విల్పురుఁ టోయెడు వారి ముంగలం
బొలుచుచు నెందుచొచ్చినను , పొందుగ నద్దమువోయి రాక్షసులే
బెడఁకుట విల్పురున్ విసుగు , వేనటలేర , వదించుచుండ దై
త్వము వెఱఁగండి కంబమునఁ , వోడె నృసింహుఁడె యందు నెంచుచున్.

ఉ॥ ఇచ్చటనుండె నిందుగలఁ , దీచ్చటఁ దోఁచె మలంగె నాకదన్
వచ్చెను వీఁడెయందు బ్రమ , వాటి శరంబులు కూర్చి యేరిపై
నెచ్చటనేని వైచి మఱి , యెయ్యుచు దై త్వులు తమ్ముదామె పె
న్మచ్చరమ్మా చంపుకొని , మాఁదిరి పెక్కులు చివ్రణనలిన్.

ఉ॥ ఒక్క డు రాముఁడంట యది , యొప్పునెఁ మార్గురు కల్ల వేపురున్
నిక్కముకాదు లక్షయన , నేరము కోటియనంగ దబ్బితో
పెక్కురు పెక్కుకోట్లు రము , వీరులు గల్గుదురంట సత్యమో
నిక్కడనంచు నేలయనఁ , నెల్లెడ దానయి నిండెఁ జెల్లరే.

ఉ॥ అంతట వీరరామమయ , మై కనునట్ట నిశాచరాలి ది
గ్బ్రొంతి చహించి యొక్కొకరు , రాముఁడు నాకడఁ జిక్కెనంచు దా
వంతము రీఁగె నంచెడురు , పద్ద మరారులఁ జంపుకొంటిచేఁ
గొంత యలంత తిగ్గను క , కుత్ స్థ టలాల్లి సుదాంకుమాత్రికిన్.

చ॥ అరదములం గుణాలవయ , హస్తలపై వనరాశిమీచి సం
బరమున నున్నవాడనుచు , బ్రాంతిని యెందును పోవలేక ని
వ్వెరగొని పల్చి చుట్టుచును , వ్రేయచు మించి వరాఽబ్బించు కం
ధర విభ దహు వేగ బల , దర్పములం గనుచుండ్రి రక్కసుల్

ఉ॥ నిండిన భండనస్థలిని , నీరజనేత్రు బలిష్ఠ చండ కో
దండ విలగ్గు ఘంటికలు , దండణ మ్రోగిన యడ్డవెల్ల వే

దండ తులంగ సంఘములు , దారణి గుప్పలు కూలుచుండు బ్ర
హ్మాండము దిద్దట్టి దను , దాంగన పాకి రాలు నశ్రువుల్.

ఉ॥ చచ్చివారి తేడలను , చావక వీరెడి వారి కేదలం

దచ్చుగలాగి వచ్చిన , రాసముతో వడిగనవచ్చుటగా
గ్రచ్చుట, తోరునేయ నొడి , కంబున రామపు, దొక్కతేరిపై
వచ్చిన చందిమొంది కను , వారికిఁ దోచె రణాంగణంబునన్

మ॥ ఒకకోదండమ యున్న (దూడమొకడై , యున్నన్ శరస్తోమమా ;
తుకమున్ మీలుచు పరబిందువుల సం , దోహంబుకంటెన్ విశే
షకమయ్యెం దసకేలు వేయికరముల్ , సాగించు కార్యంబు త
క్కక కావించె సహస్రహస్తములు వీ , కన్ రెండిగా నయ్యెన్ ,

మ॥ ఒకమొమై మనుజ్ఞాంబులం బొలుచు నీ , యుగ్రంపు దృక్యం బన
త్యకమో నిక్కడ నిక్కమేర్పడె ననం , భ్యాకంబులొ దైత్యులై
నిక సఁపూతము చేసినట్టి దురిమున్ , నేర్పార సఁపూర్తిగా
నొకమో మేవిది గాంచగల్గు : దలతె , నొన పర్వ సంత్యేయముల్ :

మ॥ నిటలాజుండు చతుర్ముఖుండు శరముల్ , నిర్జీతి లెక్కించి యు
త్కటమోటన్ గణియింపలేక యిది శ , క్యంబొనె ; యంచున్ విశం
కిట మోదాత్యకులై వికాచదల సఁ బ్యంగాంచి యాలెక్క వే
యటయుం బోలద యంచు మానుకొని రా , యుద్ధేక ముప్పట్టునన్.

ఉ॥ సేనలు వేయి వెల్లువలు , చెందిన దొక్కవి కొక్క బాణ మం
చూని వచ్చిన నైతియగు , నో : యొకటొక్కటి నూలు తున్నకై
మేనులు కూలియుంట గన , మిక్కిలి పెక్కులు వాని జానకీ
జానియె యేపెనే ; యచి ప్రళంస యొనర్చిరి వానవామరుల్

చ॥ గొడుగులు నాయుధములును , గుఱుము లెన్నులు రాక్షసావకుల్
సిదములు తేలులుం దెగి ని , శంపగ నైచిన బాణరాజి లె
క్కిడఁ దరమొనె ; యేటిపవి ; యాతని లామవలీల గంచుటల్
విడిచి మఱొక్కచేత లగ , వే : యని పల్కిరి తాపస్తోత్రముల్.

తే॥ కదనతలమెల్ల నవయవ , అండనమిలి, చెదిరిపడియుంట యొప్పెను , స్పష్టికర్త
జగములను స్పష్టి చేయఁగా , జతనువఱచి, వేఱువేఱ యుంచిన యంగ , బృందమనఁగ.

తే॥ వీరవరులు ఒకొక్కలు , మోరరీతి, నిదనమొంద సాదారణ , యుధము లేని
చాచనేల దివ్యాస్త్రం , చయము విడిచి, కూర్తమని తక్కురక్కసుల్ , కూడినారు.

తే॥ మొనసినారయజ్ఞాంబు , మొదలుచేసి, యజావి యత్రుంబుదనుకఁ గ , లట్టిదివ్య
శరములేసిరి వారు దా , రదిమీద, నతను వానికోదన వాని , నణచినై చె.

మ॥ కొని దివ్యాత్ములు లేముచో జగము నం , జోలించి పుష్పంబు ల
గ్నివి పద్మలు నాశమై చనును నా , నిం ద్రిప్పలే రీతిలో
కనుకన్ శాత శరీముఖంబులనె యీ , క్రవ్యాదులం గూర్తుఁ గా
కని నీశావతి యట్టులే పఱపి మా , యంజేసె నాదైత్యులన్.

తే॥ వేయిపెల్లవలెన వి , ద్వేషి సేన, మొత్తముగ రజమున జీవ , ములను పాసె
బరువు తొలఁగ వసుంధర , శరదీనుండి, సరగఁ దైకుబ్బిలేచెను , చాలవఱకు.

పీ॥ వారణంబులు వేయి , తేరులు పదివేలు, వారువంబులు కోటి , వాహినీకు
లోకవేపుర నశింప , నొక కబంధములేచి, రణరంగమందు న , ర్తనము సేయు
వేయికోట్ల కబంధ , వికతి యాసిన రామ, కార్ముకమున నున్న , గంట మొరయు
నాగంట యొక యేడు , నజగడియలసేపు, ముగియక గణగణ , మ్రోఁగుచుండె

తే॥ తలఁపు నెఱవేఱెనని సురలో , కలఁక విడిరి, విశ్వలక నందె ధర్మంబు , విశ్వసింఁచెఁ
దలలు పైకెత్తె శేషుండు , తాపములును, ముపువుడును గుండెబరువును , మాన్చికొనిరి.

ఉ॥ పొందిన కల్మి తమ్మునకుఁ , బొల్పుగ నిమ్మన విచ్చి వేలుపుల్
చెందిన పూర్వపుణ్యమునఁ , జెచ్చెరఁ గానకు వచ్చి యందు వి
ల్లంది సమస్తజీవులకు , నవ్వి న యావద దీర్చినట్టి రా
జేందుని గాంచి నోరుగల , మెల్లరు మ్రొక్కిరి జే యొనర్చుచున్.

తే॥ వేలుపులు పూలు నల్లుడు , వినుతి సేయ, రాముఁ దొప్పారె నా రణ , రంగమందు
భూతములు నిండినక్కలు , పొలయుచుండు, మననమందొంటిచ్చు త్ర్యం , బకునిపోల్కి-

మ॥ కదనజ్ఞోజి విరించనాండముగ ర , జ్ఞశ్రేణి జీవాలిగాఁ
దుదికాలంబున నెల్లజీవులను సం , కుష్టం బునస్పృష్టితై
యుదింఁచిండు సుంమకొన్న తన పూ , రోదార రూపంబునే
మననాకారుఁడు పోలెనందు వినుతిం , పం బూని రింద్రాసురుల్

మ॥ కలఁగన్ పీడి మూరి చల్లిన దళిల్ , కల్ప ప్రసూనంబులన్
గలతావుల్ ఉప పేదదీర్చుఁ బ్రబల , క్రవ్యాన సంఘంబులన్
బొలియంజేసిన రామభద్రుఁడు సమి , ద్భూభాగమున్ పీడి ని
ర్మలుఁడా ప్రేమడి తమ్ముఁజూచు తమి యా , త్తం దన్ను ప్రేరేపఁగన్

తే॥ ఇదటనిట్లయ్యె నచటనా , యనుజాతోడఁ, గవులతో రావణుఁడు వచ్చి , కడఁకరణము
సేసెనేమి ; లక్ష్మణుఁడేడు , చేయఁగలిగె, ననుచుఁబొందరగా రాముఁ , దరిగెనెటకు.

ఉ॥ మర్కటనాయకుల్ రణము , మానరు మీన్నర తక్కువారల
యర్కజ నాజ్ఞమీటి యిటు , బాఱడి నొందుట భాష్యమే నమి
త్కర్కకులై విరోధితిఁ , ద్రుత్తము చత్తముగాక యూరకీ
తర్కములే యంప పెడిఁ , దొక్కని వచ్చిరి పోరానర్పగన్

31. రావణ శక్తి పటలము (50)

- తే॥ వేయి తురగంబులు బూన్చి, వేపెయంగు, మండలముగేరుఁ తేరెక్కి, భండనమున
సురలగెల్చిన విల్లును, కరదీదార్చి, రావణుడు చేరె వడి నను, రస్తలంబు.
- తే॥ మనుజులం జాటి పెడియింపుఁ, కనుచు వేయి, వెల్లువల కాజ్ఞయిడి కపి, మల్లరవయి,
దాన బోప నిచ్చించి యా, నేననంపి, వేలు శ్రేవకు నరిగె న, వీరవరుడు
- తే॥ నూచుకోట్ల రంపలు లి, నూచుకోట్ల, తురగముల పడికోటుల, కరులమటలు
నంబ కినుమడియగు సుధి, టాచిలోడ, నాడు రావణుడేగె ర, ఇంబునేయ
- తే॥ త్రిజగముయందు పెరిగి వ్ర, దేశములను, కలఁపనకు రండురందని, పిలుచునట్టి
భేరి కాహః శంభాది, ఓషణులి, మూలుమ్రోగంగ జెరే గె, మహితరీతి.
- తే॥ వంచితాసుర విధి పెరి, పాక హుపుఁ, కనురనాడు, దళకంఠుఁ, కడుత వమువు
తోడ దాత్రి యుచి నడు, ద్రోహణుడయి, పచ్చుచుండట గాంచెను, వానిరా?
- ఉ॥ కాంచి దురంబులోఁ దను ని, కాయము వీడుటె వీరధృష్టమా
నంబుఁ గృదాంతుడున్ పెడఁట, నట్లు భుజంబుల నెచ్చింపి గ
ర్జించుచు మ్రోకులన్ గిరులఁ, జేకొని పూహము తీర్చి పేర్చి లం
కెండుచు రంది రందనుచుఁ, గేదచుఁ గేకలు వైచె నుద్ధతిన్.
- తే॥ ఉసుకా నీయఁ గాఁబోలు న, య్యసురసేన, వడిపడిగ వచ్చి రాకెను, వానరులను
ఉభయులకు మధ్య నిప్పుఁ, యప్పతిల్లె, వాని నడుచునె రక్త వ్ర, వాహ మడరె.
- తే॥ తుండులైన మొండెంబుల, నుండిలేచి, తలలు వింగికి నెగసె నా, కలలనుండి
నెగము నెత్తురు చుక్కలా, నింగిఁ బరవ, ఎరిబుండెల్ల రారంగ, మట్లు తోఁచె.
- ఉ॥ అవనిదయైన రాక్షస బ, లాంబుది నంబులనెత్తు చేతులన్
మదజల మానవచ్చిన వ్ర, మల్ల శిరీముఖ కోటి క్రమ్మఁగన్
నదమదిమించి భద్రగజ, సంహననంబులు వ్రన్పివ్రన్పి పె
ల్లిమగు నెత్తుపేళ్లఁ బడి, లియ్యము లయ్యె మునింగి తేలుచున్
- చ॥ మగపెయ తొల్లి నెప్పలను, మన్ననలన్ సుతంపుఁ జిన్నెలన్
దెగుపెయ దుఃఖముం దొడరఁ, దేజక యెన్నువ చేస్సిపాడుచున్
దగవుగఁ గంకణ ధ్వజులు, లాళము వైవఁగ నేడ్చియేడ్చి యీ
పగ వందంబుఁ బ్రాచములఁ, బాసిరి భర్తఁజేరి రయ్యెదన్
- క॥ నాళము నొందెడు తుపి తయి, నాళ్లు జగంబులట్లు, సాక్షిజడే
నాళము నందని సేనకు, నా మొదవె ననుచు దైత్య, నాయకుఁ డదలెన్
- క॥ తరువులు శిలలే యని ము, ధ్విర హూనికము విజిచి, కనుజాల తలలన్
దొరలించెఁ దాళ పలముల, కరచేని రావణుడు కాంచి, కళవళపంచన్.

క॥ పావనియును సౌమిత్రియుఁ, గ్రోవియుఁ గండెయునుపోలెఁ . గొడలుచుఁ దునుమన్
జ్రేవుల బ్రోవులు వెలువడ, మావులు రధపాళితోడ . మ్రగ్గుచుఁ బడియెన్.

క॥ విలుదాల్చిన కాలువినలె, విరిసిల్లుచు లక్ష్మణుండు , విరివిగఁ జదిపెన్
బలయుత బలిముఖ నఖ రద, ముల వాడిమి దనుజుసేన , పోడిమి పీడెన్.

క॥ ఇక నొక ఊణ మిట్లే యూ, రక చూచుచు మంటినేసి , రాక్షస తల సం
తకుఁదెల్లఁ గొల్లగొని పో, వర యుండునె యనుచు బంక్తి , వదనుఁడు కినుకన్.

చ॥ శ్వసనవి వేగముం బిడుగు , వంటి బలంబును పర్వతంబుం
బలయఱఁ దొల్పు శక్తియును , పద్యభవాఁడము దాటు చేయున్
దెసలను కొల్పు నేర్పు గడి , దేతని యంతరి కింకరత్నమున్
బొసఁగిన కాత సాయక న , మూహ పరింపర లేనె గ్రక్కునన్.

అ॥ కినుక కేగి పోయి , దనుజవిభుఁడు నడు, రేయి యడరు కాళి , కీరితుండె
నెగచి వీచు గాలి , తెగసిన దూది పిం, జు విహఁ బ్లవగ , చయము లయ్యె.

అ॥ పాటుచున్న కవుల , భయమును సౌమిత్రి, తెలిసి వీరి నొంటి , పెంటు పెంచు
విలుపుఁ దనుచు నాఁ నేయుచి భుజముల, నెక్కి పంక్తిపదను , నెదుటికేగె.

అ॥ ఎదిరి నిలుచు దాన , వేంబ్రుండు పంచలు, వేలుగాఁగ వాడి , కోలలేనెఁ
బురికరింబు లేసి , రామానుజుఁడు వాని, నరుచుఁ బొడిగఁ జేసి , పుడమిరాల్చె.

కీ॥ రాల్చు సౌమిత్రి భుజము లు , రంబు నాటు, సట్లు దళివచుండు పె , క్కమ్ములేనె
కొన్ని దాసి మేనిని గ్రుచ్చెఁ , గొన్ని దూసె, లక్ష్మణుండు కినిక శక్తి , లాఘవమున.

అ॥ వానిఁ గుంత పఱువ , వైశ్రవసుండును, వీని గెలువ నరిచి , వింటివేర
వీని విడిచి చూపు , వీఁత్య మదియేచి, వీడరాదు వీని వీడరాదు

కా॥ దివ్యాత్మంబు నేయ వ్రాల్చి సమవ , ర్తిం బిల్చి చూపించుఁ గ
ర్తవ్యంబేది , తదిగ్రణంబలె జగ , తప్పర్వింబు బాంక్షికిన్
హవ్యప్రాయముగా నొనర్చు గలవా , దర్పక్షణంబుచె ని
ప్రక్ర వ్యాదంబుగ భూమిఁ జేయఁ దలంచెన్ , సాదించు చేపంబిమో ?

అ॥ మున్ను బ్రహ్మ పడయు , మోహనాత్మం బొండు, కలదు ఛవునిజేసి , గెలువఁగలది
దానిపైచి నమర , దాతని పీనిని, కూలఁ ద్రోతు ననుచుఁ , గోరి తొడిగె

మ॥ విరువం గాంచి విభీషణుండు రణహం , పీరా : మహాత్మంబుచే
నరుఁడం జేసెడి లోకమెల్ల విడి పీ , నాయజాత్మంబుచే
నడఁపం జొచ్చుదు నప్పు లక్ష్మణుడు త , ద్యావృత్తిఁ ద్రదీతిగా
నడఁపం గాంచి దళాననుం దనుజు వి , న్నాణంబుకై చుండుచున్.

మ॥ ఒగి పీఁడుండి నికాచరావళుల మా , యోపాయముల్ దెల్పుచున్
ఁగురీతి స్తుడపింప గా చునకు నే , తన్నాక మిట్లబ్బె దు

ర్మగు దుష్టాత్ముః గులాపరారుః గులః శ్రష్టుః విశంసించి యిం
బుగ పుద్వంః కలంకిముం దుడిచెదం , బో యందుఁ గోపాత్ముడై .

చ॥ మయఁడు టమా పై నిచ్చుతటి , మాన్యత నిచ్చిన శక్తిఁ గిన్న తో
రయమున వైచె నిద్రియిరి , ప్రాణి నెదిర్చిన ధాతినేని చం
పియె మరిలంగఁ జారిసది , భీకరమై యరుదేరఁ గాంచి దు
ర్మయమునఁ దప్పికో నొక యు , పాయము లేదను నవ్వినీషణున్ .

చ॥ వెలువకు మంచు లక్ష్మణుఁడు , వేగమ యధమునచ్చి వాడి యం
పట పటపన్ మునీంద్రునకుఁ , బాపి యొసంగిన శాపముట్లు వీ
నకవడ వేలుపులో మునులు , చచ్చెను చచ్చె విభీషణుండు దు
ర్మరపని పల్కఁచుండి విని , రాముని తమ్ముఁ డువగ్ర వేగుడై .

చ॥ పురణము నొందినన్ యశము , మోడదు దర్మము నిల్పు నుత్తముల్
గురుసుఖ మందువారు తన , కున్ శరణంబని వచ్చువాని డె
చ్చరమన వీడరాదనచు , వక్షముఁ జూపుచు వచ్చె నడుగన్
వెలుగొని వానరుల్ విబుధ , బృందము హః యని విచ్చలింపఁగన్

మ॥ అకవిం దాటి విభీషణుండు చనఁగా , నయ్యిర్వరక మీరీ వా
ల్ తనూజుండు దృఢాత్ముడై యెదుట ని , ద్వేన్ వానిఁద్రోపాడి న
న్మతి సుగ్రీవుఁడు పోయె నాతనికి ము , న్వాకాత్మజుం డేగె రి
యతికాయత్వ మహత్త్వముం దెలుప శ , క్ష్యంబొనె యెవ్వారికిన్ ;

రావణ శక్తిచే లక్ష్మణుఁడు మూర్ఖిల్లుట

ఉ॥ అందఱకంటె ముందునకు , వార్యుఁడు లక్ష్మణుఁ డేగి దీని నేఁ
గొండెడ నుండుఁ డుడుఁ డని , కూరిమి విశ్రుల మాన్చి శక్తియున్
దెందము గ్రుచ్చి దూయ గురు , దీరత వక్షము చూపి విచ్చె నా
చండము గాంచి వేల్పులును , చయ్యనఁ గన్నులు మూసి రయ్యెడన్ .

తే॥ పవరి యెచటి కేగెదవని , పట్టరాని, చండ కోపావ మందుచు , దండము గొని
రావణుని కథ కథ్య సా , కథలఁ జదియ, భీషణంబుగ మోడె వి , భీషణుండు .

క॥ రోషమున రావణుండు వి , భీషణుపై చూరుతివయి , వేడి యలుఁగు లా
మోషగతి నేసి బహు నం , తోషముతో మరిలె విజయ , ధూర్వహమతియై .

క॥ నే శరణొందిన యీ జగ. దీకురి తమ్ముండు సోల , నీవెటకు ముదా
వేశమునఁ బోయెదని యా , క్రోశించి విభీషణుండు , కోపమునఁ జనన్

మ॥ వశమయ్యెన్ జయలక్ష్మి మోద భరత , స్వాంతుండనై మీఁద వీ
పకువుం జంపిన నేమిలాభమని నం , బావించి పొలన్యు డ

ద్వి కన్నెత్తియుఁ జూడ కయ్యనుజా విఁ ద్వేషంబు లెక్కించి క
ర్కశతం జూపక వ్యామ మార్గమున లం , కంజొచ్చె సంరంభియై.

తే॥ పట్టరాని దుఃఖంబున , వాయివిడిచి, వనవి లక్ష్మణు పదముల , పైని వ్రావి
హేషణం బొగరించె వి , భీషణుండు, వనచరులు దుఃఖ జన్మింపి , మునిగినారు.

తే॥ ఇతఁడు మరణింప జీవించి , యేమివలము ? విభుఁడు రామపుఁ డింక జీ , వింపలేఁడు
అనుచు నెద నుడివడ నేడ్చు , దవజరాజుఁ, గాంచి భల్లూక నాడుఁ డీ , కరణిఁబలికె ,

చే॥ తలఁచిన యంతలో సకల , తామర పాండము చుట్టి యోషధుల్
సౌలపక తెచ్చి యియ్యఁదగు , శుద్ధమనస్కుఁడు మారుతాత్మజుం
డిల మనపాలనుండ నిటు , లేడువ నేటికి ; చూడు లక్ష్మణుం
డిలుగఁడు వంకయేటికి వ , హింపుఁడు సైర్యము మేలుగఁజేతున్.

చ॥ అవి యనిలాత్మజులు సుర , మందలి తూపుల నూడ్చివై చి యీ
యనుజుఁడు మూర్ఖ ముగ్ధునఁ ద , దగ్రజుఁ డోడ్చునె ; కాంచించి నె
మ్మనమున వ్రూవి ద్రిమ్మరులు , వ్రగ్గుచునుండుట చూచిచూచి యీ
యనువున నూరకుంట తగు , నా ; సకలంబును మాకు పీవెకా ;

చ॥ అని వచియింప వాయుసుకుఁ , రాతని యిచ్చ యెఱింగి యాక్షణం
బున గగనస్థలి న్నెగపి , పోయెను వారల చూపుదాఁటి యీ
వనియును పోవు మార్గమును , ప్రాంతవియోటఁ జనంగ నోషధుల్
గొవి చమదేర నాతవికిఁ , గూరునె కామనమున్ శ్రమంబులున్.

చ॥ హనుమయు మండుదెచ్చె నొక , యాటగ నోషధిమీఁది వాయువుల్
పనువడఁ బాటునంత స్మృతి , వచ్చెను చచ్చివారి జీవమల్
నునువుగ విచ్చుమందునకు , నొచ్చిన వారల నొప్పి తీర్చుటల్
పునుమగు కార్యమౌనె ; వ్లవ , గ వ్రజమెల్లను లేచె నెమ్మదిన్.

చ॥ అమరులు వానరుల్ ముదిము , వందఁగ లక్ష్మణమూర్తి లేచి వే
గమున నమింపు త్రృక్కుని , కొఁగిలిఁ జేర్చి విభీషణుండు నే
మము భజియించునే యనుచు , మన్నన నాతవిఁగాంచి మోపి బా
ష్పము లురలంగ రావణుండు , చచ్చె వధూవిక కబ్బె ముక్తియున్

చ॥ బ్రిదికిలి మెల్లవారిమును , పొడియె యాచుజీయమందు నొ
ప్పదమగు తారకాజుఁ గపి , వీరుఁడు మారుతి చూపె నన్ను తె
య్యది యింక దుర్లభుండుగు ; వి , హంబు పరంబును కూర్చు కర్మలం
దెదఁ దలపంగ ధర్మమె సు , మీ జయమున్ సకలంబు నిచ్చెడిన్.

మ॥ అని భాషించుడు నందఱుం గలిసి నం , యద్భాగముం దాఁటి రా
ముని చేరం జని తత్పవిత్ర చరణాం బోజారముల్ సోక మ్రొ

క్రిన నాశండును సంతసించి యటన్ , కృత్యంబుఁ బ్రక్షింపఁగా
వినిచెం బూర్తిగ జాంబవంతుఁడు వినెన్ , వీరుండు చోద్యంబుగన్.

౨॥ పావనిఁ జేరి గాటముగ , బ్రాతిఁ గిప్పుంగిరిఁ జేర్చి నాయనా ;
యీవొకఁ డుండఁ గానివని , యేదియు మేదిని లేదు వీరిలో
రావణుఁడున్ గృతాంతుని పు . రంబును చేరినవాడె నీడు మో
దాహవ జీవితంబును చి . రాయు దుదంచిత కీర్తు లబ్బెడున్.

౩॥ మోదముతోడ బాష్ప జల , ముల్ ప్రవహింపఁగ జీవుఁజేరు మై
చైదముతోడ దుఃఖము నొ , సంగి దివింగను తంద్రిరాఁగ ను
త్పాదినంత సంతసము , భావము చెందఁగ మ్రొక్కుతమ్ము న
త్యాదర మారఁగా నలమి , యంగము దువ్వుచు రాముఁ పిల్లనున్.

౪॥ రణమునొందు ప్రాణేశు , చాపును మానిచి కాదుపొంచె సం
గరమున వీడు ప్రాణములఁ , గాంక్ష యొనర్చుచు యిచ్చినందుకే
బరచు పవిత్రమైన రవి , వంశ గురుత్వము నిర్భుతయ్యు ; యా
తరుణమునందు నీకదియ , తప్పని కర్తము వత్స , లక్షణాః

౫॥ కలఁగక పాపురంబురయి , కాయము కోసి యొసంగినట్టి ని
ర్మలగుణి కాతయో శివిఁ గ , రం బువమింపఁగ నొప్పికయ్యు ; యా
ర్చరఁ గరుణామయాశ్శకులు , స్వాశ్రితపాశికఁ జెట్ట యబ్బువోఁ
గరఁగుదు రాత్రి క్రేపునటు , గల్గిన లేను వలంగుత్తె వడిన్

౬॥ అని వినుతించి నమ్ముదము , నంది రణంబునకై ధరించియుం
డిన కవచాదు లొక్క బొక , టిం గడుమెల్లనఁ దీసి యాంజనే
యుని కరమందు వెట్టి యొక , యున్నత కైలమునందు విక్లమం
బును తొలఁగించు కొం చుటును , వీకకు ముచ్చట లాడుచుండఁగన్.

32. వానర రణరంగ దర్శన పటలము (36)

౧॥ సేనతోఁ గపింద్రుఁడును , చేరిక విచ్చి భజించుచుండఁగా
వానరు లాదటన్ సమర , భాగముఁ దక్కక కాంచి దిగ్రహం
బూని వడఁకుచున్ బిడెము , నొందిరి కీళ కులేశుఁ దీవ యీ
దానవ నైన్య మంతయు వి , దారణ చేసితె యంచుఁ బల్కఁగన్.

౨॥ రామపుఁడున్ విభీషణుని , బ్రాతిగఁ గాంచి దురంబునందు దై
త్యోపముఁ జూపుమన్నఁ గడు , సుత్సుకులై వ్రవగాధ్యులెల్ల రెం
దో పునులార ! చూకమని , యబ్బుచు లేచిరి రాముఁకొంకి దీ
లామవ లక్ష్మకుద్ధరి కొ , లంది గనుంగొను వేడ్క సందిలన్.

ఉ॥ కాంచీరి బెగ్గడిల్లిరి వ , గర్విరి తూలిరి బెగ్గలించి రా
కుంచితులై రి గుండియలు , కాట్టుకొనెన్ దడియాతె నోష్ఠముల్
మించిన ఖీతి మెల్లనన , మేను లదీనములయ్యె నంత మో
దించిరి పొంగి రుప్పిరి మ , దించిరి తత్ స్థితిఁ దెల్పు శక్యమే ;

ఉ॥ వీరశవ స్తితుల్ గనఁగ , ఓతికి సంఖ్యకుఁ జూచు వేతకున్
మేరకు మీఱి యున్న దిట , మీఁద విభీషణఁ యగ్రగామివై
వీరల పుట్టు పూర్వములు , విస్తరరీతి వచింపు మేము పెం
పొరఁగ విన్నుఁ గాంచు చర , యంగలవారము నా నతందమన్.

తే॥ కాకములు వందిరింటోలె , గ్రమ్మియ న్ను , రక్తవంకమౌ రణమున , రామ బా॥
విహతిఁ గుప్పలు తిప్పలై , నీలియున్న , వారణంబులఁ జూడుఁ ద , వారణగతి.

క॥ వడిగల-రామశరంబుల, బెడిదులు ప్రాణముల వీడి , పెంబులఁ గునుకం
జడిన వడవయ్యెఁ గనుఁదీ, పుడమిరరము మీఁది నాగ , పుంజములక్రియన్.

క॥ హాలిన దనుజుల ముఖములు, వేలా వులినమ్ములందు , విరిపిన రాజీ
వాలిం బోలుం గనుఁదీ, యేలా వర్ణింప రాఘ , వేష్యాన విదుల్ ;

క॥ శరసంఘాతముచేఁ బె, న్నురదంబులు విఱిగి శోణి , కాపగలజడిన్
శరవిధుల కలములం బలె, జరగుచు నుండుటలు గనుఁదీ సంతస మెఱఁగన్

క॥ వారణములు ప్రాణంబుల, తో రుధిరాపగలఁ జిక్కి , దొంలుచుఁ బారా
వారమునఁ దిప్పింగిలముల, తీరునఁ దేలాడుచుంట , కేటగఁ గనుఁదీ

క॥ నయగతుల నట్టలాడఁగ, లయగతులం దాశముల నె , లచ్చు పికావో
చ్చయగతులఁ జూడ నటనో, భయగత్కలం జెనయఁబోలు , భరతాచార్యున్.

క॥ అరివీర సముదయంబుల, సరములు యంత్రములఁ బోలె , నడచెడు కాళ్ళుం
బిరిగొని తగులం ద్రోచుచు, తిరుగు పికాచములఁ గనులు , తెఱచి కనుందీ

తే॥ నగము తెగిన మేనులతోడ , సామజమ్మ, లొఱవలై వడియొందొంటి నొంటి కొనఁగఁ
గొన్ని పెనుగుండ్లపలెఁ దోఁచె , గొన్ని యెన్న , విరుదలల గౌరులం బలె , మొఱపెఁగనుఁదీ

తే॥ చందకోపము వికటహాసమునఁ జూపు, మొగములెల్లను పొగలతో , పెగలు నెగయు
హోమకుండంబులం బోలి , యొప్పుచుంట, కాంచినారలె కాళామ్మ , గంబులార :

తే॥ సమదగజములపై నుండి , జాఱినడిన, చాచరంబులు వీరాశ్య , సరసిజముల
నొఱగి నిద్రనొందెడు మరా , శోక్కిరింబు, బెలుపు చెన్నార వానిఁ గాం , వితిరెచెపుఁద

క॥ దంతంబులు రుధిరోద, స్వంతంబులఁ దడిసి సాంధ్య , నభమునఁ దేజో
వంతములగు బాల కళా, వంతుని రేబా చయంబు , వదువునఁ దోఁచెన్

చ॥ యధాసాధన వి • కాలమునైవ రథోత్కరంబుపై
ద్విరదివయంబుపై విలిగి • లైశ్చిన వీరుల కిన్నుదోయి యం
దులిన నిప్పుచే నుడిచి • యన్న కలాలము పెక్కి భూరిముల్
హరువుగఁ ద్రేస్తుచున్ మురిసి • యాడుచునుండిది తేలి కాంచుఁడి.

చ॥ దిగఁబడి పాటి సంప్రమునఁ • దెల్లిన యాశంకల ప్రపంచితో
నెగఁబడి బొట్టుమీలు తమ • యిచ్చకొలందిని పచ్చి యాచి నే
నుఁగులను కాంచి యెందును క • నుంగొన లేదివి క్రొత్తయయ్యె నే
మృగములొ యంచుఁ గ్రమ్ముటి గ • మించుచు నుండుట కాంచినారలే :

క॥ మింటం జచ్చిన శవములు, మంటం జరియించు వారి • మస్తకములపై
నొంటించి కడఁగ సోలుచు, వింటరపడు నకులఁ గంటి • కే కప్పుచు :

తే॥ వింగియందు సారంగ తు • రంగచయ శ, శాంగములందు వచ్చిన • యసురవరుల
యొడలి నల్లబిక్కలువడ • నడిమిమింట, భానుఁడున్నను లేఁ త్రొద్దు • పగిదిఁదోచె.

తే॥ నాయు జవమునఁ జవిన దై • కేయులు తెగు, కతన మింటనంటి రత్త • కణములెల్ల
వెల్లవంటోరఁ దోచుగఁ • దెల్లనైన, విడుడు సూర్యవిఖోరఁగ • వ్పించుఁగనుఁడి :

క॥ దివి భువి జునిది రిక్కలు, పువులును మదుసములు కర్త • ములు మాఱఁగ భూ
జ వితతి దిశంబు లన్నియుఁ • జివుకులవలెఁ దోచుచున్న • చిత్రము గనుఁడి :

మ॥ తెరిటంబుల్ గజదింత హక్తికములన్ • గ్రేఁదొట్టి త్రోవంగఁ బెం
దరువుల్ గూలఁగఁ బక్షి సంఘములు సం • తాపించి కూయంగఁ జా
మరిముల్ పెక్కిఁము లాచివత్తములు క్ర • మ్మన్ ఫేన బృందంబుగా
దరులై పీనుఁగు లొప్పఁగాఁ బఱచు ర • క్రహోదినుల్ గాంచుఁచు :

మ॥ కరి యూధంబులు తీరభూములు భుజా • స్కంధాలు సర్పాలుగాఁ
దురగత్రేణి తరంగపాళి కర సం • దోహంబు నెత్రాలిగా
నరి వీరాస్యము లంబుజాతములుగా • నాంత్రింబులే నాచుగాఁ
బెరసుల్ వందలియైన నల్లమడుపు ల్ • వీక్షింపుఁ డిప్పట్టునన్

తరువోజు॥

కరవాలములను నా • గళ్ళుగాదున్ని, కరమొప్పఁ బరిల వం • కమ్మున నల్ల
విరవాదు వీడమ • వేదంద మహిష, వితతి పొరలుచుండ • వీరులన్ పృషి
వరులు మస్తములను • వడ్డముల్ మొలవ, వరునఁ గలుపు దీసి • వైచిన వగిడి
గెరలిన యారణ • క్షేత్రంబు గనుఁడి, కీశవర్గములార • క్రేగంటనైన

తే॥ రాక్షసుల పెనుమేనులు • రాచుచుండ, రామ కోదండ కంజిన్ • రావమొప్ప
వవనిఁ బీటలు వాఱఁగా • నందు చొచ్చు, శోణితావగలం బుచ్చు • నుండుఁ గనుఁడు :

మ॥ భుజముల్ గ్రీవ దురంబులున్ గవునులున్ , ముంగుళ్లు ముంజేతులున్
గిజుడున్ నజుగ దంచి క్రుంచి యట ది . గ్వీదుల్ విచారించి య
క్కజమై చొచ్చె రసాతలంబనుడుఁ బ . ల్కన్ వచ్చు గాకీ మతం
గజ వాహులు రామ మార్గము నొ . క్కంఁదేని వీక్షింతురే .

పీ॥ అమృతంబుతో నుచ , యంబుండు గజములు . పదిక్కొట్లు మేనుమల్ . వారివిధులు
వట్టినును మదంబు , వట్టిని వజ్రహామ . కుండజ కరులు వం . త్రెండుక్కొట్లు
ప్రాణము ల్ పోయిన , రక్తంబు వట్టిన , బొగరు మానవియుఁ , బూర్వదంతి
వంశంబు గలయవి , పదునాల్గు క్కొట్లును , బ్రహ్మకకుబ్జార , వహనకార్య

తే॥ మునుపకుండటచే నూర , కున్న యచిము , నవర దిక్కరి వంశంబు , నందు పొడము
పద్మసంఖ్య యింద్రుండిచ్చు , వానితోడ . వేయిక్కొట్లు లెక్కకురావు , పెరల యీవి .

పీ॥ కలఁ వారాళోఁ , గలిగిన వేలకొ . లండు లీగుఱంబు , లండు గలవి
వడఱుని గెల్పించి , తిరుజమండునఁ గొన్న , యవి విదీకుఁడి పోవు , నపుడు విడి
పోయిన యవి కోటి , పొసర విద్యాధర , ప్రభుఁడొసంగిన యవి , పద్మ సంఖ్య
తక్కువారి లొంగు , తత్తడుఁకు లెక్క . లేవు నైందవముల . ప్రోవు లివి

తే॥ యెల్లలోకంబులందుండి , యెల్ల దీపు , లందునుండి వచ్చినయది , యనురపేన
మూలబలము వచ్చినయది , ముగిసినదియు . నవి విభీషణుఁ డనఁ బ్లన , గాలిచూచి .

ఉ॥ మిత్రవరేణ్యః యట్లు లని . మేషవిరోధి బలంబు చూపినన్
జిత్రము గాఁగఁ జూచిసను , చెందదు దీనికి సంతపెన్నఁడున్
గోత్రవిభుం గనుంగొనెడి . కోపుననున్నది చాలున్ పొ
ఘ్రిత ధరాత్మజావిభు న . మీవము చేరఁగఁ బోదమా యనన్

చ॥ నరియన సందఱుం గలిసి , సారసనేత్రుని చెంతఁజేరి య
త్తురుతరభక్తి మ్రొక్కి నమ . రోర్పిని రాముఁడు చూపు సాహస
స్ఫురదతి విక్రమంబులను , చోద్యముగాఁ బలుమాఱు లెందుచున్
జరుగగనున్న కారయము , చక్కటి యారయుచుండి రచ్చటన్ .

33. రావణ రణరంగ దర్శన పటలము. (27)

తే॥ సురలుఁడ౯బులొంద వా , నరులబలము . క్రుంగఁడఁజిమిలక్షణుఁగూర్చి , పొంగివచ్చు
మోదమున రావణుఁడు తన , పురము చేరి . యుత్సవముచేయి పదిలోన నుత్సహించె

క॥ తనపీఁడి ప్రేమచేతం , జనులెంచి దరంబు నేయ . సంగడికాండ్రం
దనువఁగ వివిధ పద్ధాము , లనువొండఁగ వండుఁడనుచు , నాజ్ఞాపించెన్

క॥ వేయపుల పెక్కిగ రండవి , మీలోకమునందు గలుగు . మేలి సుఖములన్
గీలింపుం డీ లంఁకను , జాలమ పెలదనుచుఁ జంద , కానన మొనఁగెన్ .

- అ॥ మంచి కిల్లు మంచి • మాంసంబులును వత్తు, ములును చందనంబు • పున్న వికతి
తానమునకు నీరు • తల్పంబులును దళ, వదను నగరు చేత, వచ్చి విందె.
- తే॥ తావి సంపెగ కైలంబు • తలంకంటి, తావిసీట బోర్కాడించి • తవియ బోజ్య
వస్తువులనిది తల్పముల్ • వలసినట్లు, నవరదలు సేయ వచ్చి ర • పురస లటకు.
- క॥ పాడిరి కొందఱు బొలుపుగ, నాడిరి కొందఱు వలంతు • లరుదవి బొగదన్
గూడిరి కొందఱు పెజ్జల, వేడిన సిద్ధులకుఁ బోలె • వెలసిన వెల్లన్.
- అ॥ రాజసుతులు మొదలు • రాక్షసావదాతఁ, గొలుపు సేయుచున్న • కోడెకాండ్ర
కిండ్రబోగ మన్న • డింపారఁ గలుగుట, వలనఁ గలుగు గెలివి • కలవిలేదు.
- తే॥ ఇట్లు లుల్లాసమున నున్న • యింద్రవైరి, విభుని యెదుటికి వచ్చిన • వేగులపుడు
తేలుమోడిచి చెవిదాసి • మూలబలము, నమసిన విధంబు వాక్రువ్వ • నాసినారు.
- అ॥ వదఁకుచున్న పేలు • వరటిస నల్కలు, బెవరు చూపులెడఁద • పిదపివమనఁ
దక్కి లాటి నత్తిఁ • దదఁబడు వరుకులు, తొలఁక దూతల్లు • వలికినారు
- అ॥ విజయశీలః చనిన • వేయి వెల్లువలును, రణమునందు నిలిచి • రాము నేక
కార్త్యమున నేడు • గడియలలో నూలె, విందు కుడుచు విందు • లెవ్వరింక ;
చ॥ బలిమిని దేవబోగముల • బ్రాతిగ దైత్యుల కిందు కూర్చుఁగాఁ
దలఁచితి నీటిలంపులు న్ని • తాచనె లంకను గల్గెవారె యి
య్యలఁ గల వార లొదురు చు • జెందును లేరెవరింక పేన నీ
బలముల కంతిపక్రియలు • పాయక యాయెడఁ జేయఁగాఁ దగున్.
- చ॥ మితి యొనరింపరాక యను • పేయ మువంబును పొందియున్న యా
దితిజవరేణ్యుఁ డా చరులు • తెల్పిన వల్కలు విన్నయంతనే
యతిభయ దుఃఖి కోపముల • నంది ప్రపంచ తరోగ్ర దృష్టులన్
బ్రతిమనుబోలి నిల్చి వెఱ • పాటఁగఁ గాంచుచు నుండి యవ్వలన్.
- క॥ బలవంతులు నాకించెను, పలువురు నరు నొకని ధనువు • వలన నొకండున్
గలికమునకై న మిగులక, నలఁగిరె యిది నమ్మఁజాల • నమ్మంజాలన్.
- చ॥ అసవిని మాల్యవంతుఁడను • నయ్యది సంశయచుందఁ దగ్గదే ;
పనిచిన దూతలే తనుకు • నెల్గుదురే ; నరుఁదొక్కఁ డిందఱన్
దనుజుల నేలఁగూచ్చు బది • దబ్బుఁగారు సమస్త జీవులన్
బనిగొని కల్పవేళ బలి • వారెడు రుద్రుఁడు నొక్కఁడే కదా ;.
- క॥ సంకల్పంబున సృష్టిచేసి జగముల్ • సంరక్షయన్ నాశమున్
బొంకం బారఁగఁ జేయువాడు గుఱ సం • పూర్ణుండు సర్వేశ్వరుం
డింకన్ సందియ మేల యాతఁడగుఁ జా • మీ యందు నీతమ్ముఁ డా
తంకం బేమియులేక పర్జిన దస • త్యంబొనె ; లంకేశ్వరా ;

ఉ॥ ప్రాణులు భోజ్యమైన యొక , వస్తువు గైకొను నైజరీతి; వి
ర్వాణము గూర్చి యన్నిటిని , వహ్ని భుజించును మీఱుచో జగ
త్ప్రాణుడ కొండలం దృణము , మ్రాఁకుల బ్రాణులఁ గూలఁద్రోచు నా
త్రాణకు నొక్క మేరగల , దా వచియింపఁగ? రాక్షసేశ్వరా :

జ॥ చెలఁగుచు నింప్రభోగములఁ , జెందిన కాలము కద్దు తత్త్వితుర్
తొలఁగినదంట విక్కమున , దూరముగాదు ప్రతిక్రియా విరుల్
గఁగవు నీకునై లయము , గాంచిరి బంధుఁ శిష్టవర్గముల్
మెలఁగిడి త్రోవఁ బొమ్మునుడు , మిక్కిలి కిస్క వికారరాజునున్.

క॥ సౌఖ్యత్రిం దెగటార్చితిం గలన నా , శక్తిం బ్రయోగించి దు
ర్వ్యామోహంబున మగ్నుడై నమడెడున్ , రాముండు కాళామృగ
స్త్రీమంబుల్ సెళియించు మూలబలముల్ , కుష్మింపవీ యూడవీ
యేమైనం బనియేమి? గెల్పు తుది నా , దే యయ్యో విన్నాళ్లకున్

ఉ॥ తోషితదైత్య హృచ్చకి వి , భుంతుడు నట్టులు చాటుఁదొక్కుఁడు
దోషముతోడ మోఁకరిలి , కొంకుచు వాయు కుమారకుండు ది
వ్యావదులోలిఁ దెచ్చి పొలు , పొందఁగ వీయఁగ లక్ష్యముండు త
ద్యేషణశక్తి లేచెఁ దెలి , విం గొనినారలు వాసరో త్రముల్

తే॥ అనుడు నమ్మక పెనునంది , యంబు కలఁప, గోపురము మీ దికిం జని , చాపురించు
సైన్యనాళంబు సత్యంబు , సరగఁ గాంచె, వాడు కన్నులతో మది , మాఁడుచుండ.

జ॥ పోరున మరణించిన యా, వీరుల వనితలు సభాష్ట , వీక్షణ లగుచున్
బోరున విలపించెడు దీ, నా రావము శ్రవణు లగల , నాతఁడు వినియెన్.

తే॥ ద్వీరదమల పీడ్చుకొని పెను , దరుల నొప్పి, యేగు రక్తనదులలోన , నీడులాడు
తుండు కాకినీ దాకినీ , మండలులను, గుండె లగలంగ దిశకంధ , నుండు గాంచె.

తే॥ జంబుకంబుల రవము రా , గంబుగాఁగ, బూత పరతలద్వని లాళ , ములుగ రావ
జాణ విహత కిబంధముల్ , ప్రాణమున్న , సటుల పోల్కి నటించుచుం , టుటనుకాంచె.

చ॥ కవిని పితాచముల్ పతుల , గాయములం దమకేలు చొచ్చి క్రొం
గవురును వెల్కి నీడ్చుటను , కాంచి రుషాభర చిత్తిరై సతుల్
దివిభువి దిక్కులం దఱిమి , దెత్తుల గ్రుద్దను తీయుచుంట దా
నవకుల సార్వభౌముఁడు మ , నంబు దిగాలనఁ గాంచెఁగన్నులన్.

క॥ జాతీయంబులఁ బోలి లెక్కకును హె , చ్చై యొప్పు రామాప్త సం
జాత ప్రస్ఫుట దైత్య రక్తముఁ బితా , చశ్రేణి యుప్పొంగి యా
బూతిం ద్రావుడుఁ గ్రక్కుపోల్కిఁ దనెకున్ , మ్రొగెన పీచీముఖ
స్ఫీతిన్ ముండుగఁ ద్రోచు నాజుదిఁ గాం , నెన్ గావణుం దయ్యెదన్.

స॥ దెవలు మీటలు వాలుఁ . దివిరి మహాగ్రహ, దము సేయు కవినము . దయముగాంచె
గువలయ మడఁగఁద్రొ . ద్భుదన ద్రవము సేయు, దైత్య కబంధ బృం . దంబుఁజూచె
దననీతి పొలివోవఁ . గనులు పెదవి చేసి, కొన్న విలింపుం . గుంపు గవియె
గుండెలు పగుల నా . శ్రోశిది గోపుర, మండండి వివకు దై . క్రిందఁ బడియె
తే॥ వివస నటహాసంబుతో, బెవవులెందఁ, గినుకతో మిడుంగులు లేదు కనులతోడ
కలుష హృదియంబుతో వచ్చి . కొలుపుచేరె, రావణుండు సంగర జితై . రావణుండు

34. రావణ రథారోహణ పటలము (35)

తే॥ చేరి లంకాయందొరి నున్న . సేనయంత, యంత మొత్తమాయితము సే . యంగఁ బనుపు
చేగ మ్రోయింపు ప్రస్తాన . చేరి యిపుడ, యవి మహాదరు వీక్షిం . బ్రాజ్ఞయిడియె.

తే॥ భేరి విన్న వెంటకె రూ . కూరులైన, సేవ మహర్షి కౌబులు . చేర నొకట
విజనమై . గా కూన్యమై, పేదపడియె, గాపురము లేవి సగిది లం . కాపురమ్ము.

తే॥ బహిరాముష్మిక పలంబు . లందఁజేయు, పూజనము వర సేతున . కోజఁ జేసి
కోరువానిం బిమ్మల్ . కోరినలర, యచ్చి రావణు దినికి నా . యి త్రవడియె.

ప॥ యిరిములతోడి నీలగిరి . సంగతి వేపురు భాస్వరు వెయం
గు రిపిని దాచె బ్రహ్మ మును . కోరిన యింద్రు కీయఁ దాను సం
గరమునఁ దిన్నుఁ బుకటి . గాన్కఁగఁబుత్తున కిచ్చినట్టి వ
జ్ర రుచిఁ మై యభేద్యమయి . రాజిలు కత్తక ముద్దతంబుగన్.

తే॥ మందరమ్మున వాసుకి . మలసింట్లు, పొలుచు దట్టిపై నడిదంబు . వెలయఁ జెరివి
కనకగిరి జాటి వచ్చెడు . గ్రహములట్లు, పొనరు రతనాల కటిసూత్ర . మునుదరించి.

తే॥ గరుడి తెగ్గెలు విరిసిన . కిరణిసొప్పు, గుణకుఁ గుచ్చెల్ల నవరించి . మెలికినడిక
ఁట్టువత్తంబు విచ్చిన . పగిది దినరు, రజత పణినాగఁ జను కాసె . రమణఁ బాట్టి.

తే॥ మెలపులంబట్టి కూర్చిన . తెఱఁగు సింహ, సముదయంబులు గర్జించు . చందమునను
రవిసేయుచు శత్రుం . చెవులు వ్రచ్చు, గజ్జలం గూర్చు సంబెరి . గాల్గదాల్చి.

ప॥ పిదగు మలిపు విన్న . బెదరు సర్పంబుల, కరణి విన్న యంత . నరులు సురలు
వెజచి పాణునట్టి . నీడలు రవమొప్పు, వీరమద్దియలను . వెలయఁ దాల్చి.

తే॥ నాకలు దాడు పాముల . పోలియున్న, చేతు లిరువదింటికి నజ . చేతులకును
వ్రేకులకును గోదాదర్శ . విస్సుటంబు, రైన కవచంబులను పొలు . పండఁ దొడిగి.

తే॥ పాచరాజును పోరిన . పాళములను, భుజములం దాల్చి కరసాన . పొనరఁ బట్టు
తఱివి రవిమండి లాలిన . కిరణరాశి, లలిని కాంతు లొడుకు కుండ . లములదాల్చి.

తే॥ బాలానుని కిరణముల్ . ప్రాగ్గిరివయి, వ్రాలుతెఱఁగున నొప్పురు . రక్తిగంధ
మలఁదినట్టి బాహులమీద . నర్కుఁదోలు, కుండలంబుల కాంతులు . విండి పరవ.

సీ॥ చంద్రునితోడి ఋతముల చందింబునఁ, దారహారంబు కంఠధరను గ్రాల
దానద కాదిక్కులు, వనదిపైఁ, నోచిన, వగిది రత్నకిరీట, పంక్తి తనరఁ
బెక్కు చంద్రుల పోల్కి, విలసిల్లు ముఖ్యల, గొడుగులు తలలపై, బెడఁగునూప
సంజ పాలికలందు, శకుల మంచినరీల, గుహవంటి నోతులఁ, గోతలాప్తు

తే॥ ముత్తెములు కూర్చుటం జేసి, మురువు తెలుపు, నుదుటి వీరవట్టుంబులు, మదము తొలుతు
దిగ్గజమ్ముల పట్టుంబు, తెఱఁగు దాల్చి, మూడఱికిఁ బ్రక్కలకుఁ గాంతి, మొనయుచుండ.

తే॥ పొలయలుక వహించిన, పూవుఁబోండ్ల, వడములకు మ్రొక్కని కిరీట, పంక్తి కాంతి
కానక్కరుని గెల్చి మించిన, వగిది నిరుల, తోరపుం గూపులను వెలి, దోలుచుండ.

తే॥ స్వర్గ మర్త్య పాతాళముల్, నరవిగెలిచి, రీలఁదాల్చిన విజయమా, లికలతోడ
చెలుల దృష్టులచేఁ జాల, చెలువుగులుకు, తుమ్మి పూమల యరమున, నెమ్మిఁదాల్చి.

తే॥ పురికి నగడితిగా నున్న, శరది యిసుక, కామును మీనములు విద్య, కలిమి యాకును
వడవు పంచభూతమ్ములు, చెడినఁ జెడని, యశముఁ బోలిన తూజీర, మమరఁదాల్చి.

తే॥ ఓక్క మొగియూఁడు లోకంబు, లెక్కిననువ, హింసఁగిలయిదితురగ రా, హిత్యమయ్యు
తలఁపు మాత్రాఁ బోవంగఁ, దగిన కీరు, రమ్మనిన యంతవచ్చి య, గ్రమున విలిచె.

చ॥ అమృతముతోడఁ బుట్టినవి, యర్క జవాన్వి కులంబులొవి పం
గముగ మరుత్తుచే బడబ, గర్భమునం జనియించినట్టి వ
భ్రమను జంబునం దనల, వాయు వధంబులఁ బోవునట్టి వా
చ్చెము గనరాని యశ్వములు, చెల్వగవేయి రథంబు లాగఁగన్.

సీ॥ కనక దిగ్గజ కింఠ, మంటికా విభములొ, గంబలు వేకోట్లు, గలిగినయది
అందంబుంను విక్ర, యమునకుఁ గొనఁజాలు, వెలలేది మణులచే, వెలసినయది
మునులు సురలు శుభ్ర, మున నోడువార లొ, సంగు కైచుపుల వె, సంగినయది
కూలి కూంబు వి, ప్పని ఓట్టకైదువు, విజిగిన విజుగవి, యెఱువుగలది

సీ॥ విమలులేనియు నూహించి, ఓస్తరింప, లేవి శిష్ప నైపుడేచే చె, లింగినయది
సత్యముంబోలె నహిమకు, జాలినయది, విజయలక్ష్మిటి విలయ మా, విభుని కేరు

తే॥ అట్టికీరిని వలగొని, యసుర బిభుఁడు, శాస్త్రరీతి నర్పించి యా, చక కడంబ
మునకుఁ దృప్తి యాత్రాదాన, మొనరఁజేసి, వంది మాగధుర సేవింప, నందుచేచె.

తే॥ ఎదల దాద్యంబుగొనియున్న, యింద్రముఖ్య, లప్పడవిగని కాంచల్య, మందినారు
ఇంద్రియముల గెల్చిన తాప, సేంద్రులును న, మస్త జీవులు నీతిల్లి, మఱిగినారు.

చ॥ సమరము సేయఁబూనితిని, సర్వజగంబులు మెప్పు నేటి కు
శ్రమమును రవృద్ధింక రము, రామునకో మఱి నాకొ, దారణిన్
కుమిలి నశించు చెల్వ ఒవి, కూతురొ, యమ్మయుకూతురొ, యటం
చమలిన మేఘభీషణ మ, హాధ్యని రావణుఁ దాచె నత్తటన్.

పే॥ పదితక్కుకల మీద, బదితలల్ బొమిడిక, ముంతోడ రవుల చొ, ప్పున వెయింగ
విరుపది హస్తము, టిరుపది తైదువు, లలరంగ దాల్చి వి, శ్చలత నెనంగ
భూజనంబులు నల్ల, మనవారు నీతిల, బెరలి నభంబు చీ, లికలుగాగ
తైలముల్ పెగులంగ, నేని వీటలు వాట మూర్ఖుండు తన గతి, సూటిదప్ప.

తే॥ జంద్రుడమృతంబు చిందించి, స్రగ్గి డుండ, వేలుపుల విహనంబులు, ప్రీతి కూల
పింహనాదంబు గావించె, సిద్ధ, సాధ్య గణము బెడరంగ నా జగ, తక్కుంటుండు.

క॥ పూర రణము గలిగినదను, దీరతతో శింజినీ రు, తిం గావించె
మీతిన భయమున భేదర, దారలు దమ సూత్రములను, తదవికానంగన్.

పే॥ ఇన శకంకులు చలి, యించెడు తెలుగు చూ, పించు పాథోరాశి, మించిపొంగ
గల చరాచరములు, గుండరగోళంబు, నొండ ననంతుండు, కుంది కుమిలి
శిరములు వే విడి, ర్చికొన భూమికి లేచి, వచ్చెనా నసురారి, వచ్చె నవికి
గన్నులు బడబాగ్ని, కంటె మిక్కిలి గ్రాల, వచ్చిన రావణు, వై నమునకు

తే॥ ప్రాణివర్గంబు కలత వి, ర్దరుల చింత, పర్యరావనీ గగన వి, భ్రమద రీతి
జలది చలనంబు రవి సుతా, దులు గ్రహించి, యేమి కారణమని శంక, నెనసినారు.

తే॥ అందగోళమే పగిలిన, దనంగ దోచు, గొప్ప శబ్దంబు తడలాట, కొంప తెరియ
కాలమును బట్టు కలతయు, గలిగెననుచు, గతము నెలుగకలేచెన, క్కవిదయంబు.

తే॥ సాగరములు తైలముల్, జలదములును, స్వర్గరియును నరము, జరుగు కరణి
దోచు దేంకించి లింకి, త్తుల వాడు, దలముతో వచ్చు నారల, కలము గనిరి.

మ॥ కవి భూనాయక లెమ్ములెమ్ము దనుజ, జైపాలవర్ధుండు కా
ఁవిసేయం టమకించి వచ్చె, దని నై, నాగ్రీయ భాగంబు చా
నెను శాఖామృగముల్ భయంబునఁ జరిం, చెన్ వేలుపుల్ తెల్వి మా
లి, వారైచిని యిచ్చిపెయి డి తె, డ్దా రామ భూజానికె.

శ్లో. రామ రధారోహణ పటలము. (27)

మ॥ కరముల్ మోడిచి నోతులెండ, రసువుల్, కంపింప దెగ్గిల్లుచు
వెర, దిట్టబును పొండు కీశచతుమన్, పీడించి రాముండికన్
వెరఁగుం బొందకుడంచు లేచె విబుధుల్, వేడంగ దుగ్ధాబ్జై
నరగేశాసురి నెజ్జ పీడు తటి ను, ద్యోతించు వందంబునన్.

క॥ లేచి క్రితాంతు పలమును, లిక్కిగఁదెచ్చు నరాజి, తెక్కి నా
భేరపాళికన్ ధువన, కీర్తిత పూతకు సీతకున్ సదా
యేడు మహర్తియన్ జలఁచి, పేరంగఁ దెప్ప బలిచె నేటికిన్
జూచుచు నుండుడీ రణము, శోధిలు పద్ధతి యెంబు, బిల్కుచున్.

ఉ॥ రాముని దేహమున్ గవచఁ రాజము గప్పినదంబుఁ జెప్పఁగా
నేమివలంబుఁ భావమునఁ నెంచిన మాత్ర నమస్త వస్తువుల్
రామునిచేరు వేతొకటి . రాముఁడు లేచిది లేదు సర్వమున్
రాముఁడె కాఁగఁ గంకటము . రాముఁడు కాదొకా మాటలేటికిన్ ;

తే॥ హస్తములకు సంగుళులకు . సమరఁ గవచ, ములను తొడిగి జగములఁ . గలుగు ద్రవ్య
ముల విధంబున మితిలేని . యలుఁగులు గల, శరది పీఠునఁ దాల్చి దా . శరతి యపుడు.

ఉ॥ నిర్జరులారః సంగరము . నేటికిఁ బూర్తివి చెందు మీకు నా
మరనుచే ఖయంబు విడి . దోరెను రాక్షసు నోర్వఁ గయ్యువు
గర్జమునందు రాముఁ డెన . కంబున నుండఁగ మీరధంబు నిం
దూర్జిత నత్తుఁ దాకిచికి . నొప్పుగ నంచు భవుండు తెల్పుఁగన్.

చ॥ సురలును సమ్మతించ బం . సూదనుఁ డయ్యెడ నారంబు శ్రీ
వరుసకు నాలయంబుగను . భక్తి నొనర్చెదనంచు మాతలిన్
బరఁగ నలంకృతుల్ నలిపి . వైశమ తెమ్మనఁ దెచ్చి నాకఁడున్
బరమ శిష్యుండు బ్రహ్మయును . భావములం బ్రచుదంబు నొందఁగన్.

సీ॥ చందురు లింబంబు . క్రింది వఱపుగాఁగ. నున్న చందంబున . సుల్లనిల్లి
కులసర్వకమల యు . క్కనున గల శిఖరంబు, తిక్కు నంగంబులు . ద్రధిమగలిగి
వర్షర్తు మాన ది . వారాత్ర భూత ద, విష్య త్కృతాంగ సం . వితతినొప్పి
తారకాహార య . క్తంబయి యష్ట మహా నాగ పాఠ సం . దానితమయి

తే॥ దెనలె ప్రక్కలుగా మేచు . విసరమేవ, తాకలుగఁ బంచభూత స . త్వంబు నమరి
ప్రళయ జలది మోషమె వేచు . రవముగాఁగ, సడరు నిండ్రు కీరు పు . జ్యములపొరు.

సీ॥ నలువ పుట్టిన విష్ణు . నాలి పట్టంబును, పోలిన నాచెంపు . మొగ్గ లమరి
జగదుదటని కేష . య్య యంతటి వఱ, పంది వేరంబులు . యజ్ఞములును
సాగరంబులు కుల . శైలముల్ భువనముల్. శ్రేతాగ్నులును పంచ . భూతములును
తపము లింద్రియములు . దశదిశన్ రేయియుఁ, బగలు గుఱాలుగాఁ . బరిధవిల్లి

తే॥ నిలుచు కీరివి కని మొక్కి . నిర్జలాలి, ప్రభువి యజ్ఞను వచ్చితి . రామ విభున
కవి జయము గూర్చి మమ్మును . మనువు మనుచుఁ, బ్రసవములు చల్లి పూకించి . పంపిరంత.

చ॥ మాతలి చోచితంబయి వి . మాన పదంబున నుండి కర్మ సం
మాత విరోధి జ్ఞానమనఁ . గ్రాలుచుఁ డిత్తిముఁబోచి పేగ చి
భ్యాతి యెసంగు కీరు వడి . గాఁ బఱ తెంచి మహిష చిత్త కం
జాత దినకు నన్నిదివి . చయ్యన వ్రాలె ఖగేంద్ర కైఃకీన్

ఉ॥ అర్చము తేరుగాచు విల . యానల కాంతియు గాదు దూషిల్చు
ద్వర్వము గాడవాడుల న . వారణ మోయ విమానమేమె . మే

కార్యముపొందె నేరు కడఁ , కం , దగ నంపి రెవండవీవు ? ప్రా
ఁద్యము గాఁగఁ దెల్పుమనఁ , జోదకుఁ దాల్చున కంత విల్లసన్.

ఉ॥ ఓనుహనీయ భాస్కర డు , లోచది సోమ : గుణాభిరామ : శ్రీ
రామ : విశదరావ్యయ వి : రామ : పురారియు దాత కొల్లి సు
త్రాముని కిచ్చి రీ యము , దార్ధ్యముచే జగమెల్ల మోచు ను
ద్ధాను జపించు నొందినది , దాకరభీ : విహరింపు దీనిపై.

పీ॥ కామ దూంబును , కామ సంచారంబు, గలయది వెన్ను వి , కడుపువంటి
పలువయ నీతొని , పెరిగెల్లె యెవ గారి. కనులను మ్రుంగఁ జా , లినది దివియు
భువి యను , భేదంబు , పీరయని దగ్గిని, జలమునఁడును పోవఁ , జాలినయది
సాగరఁబలు భూమి , జగములు స్థితులలో, మార్పొందు నట్లది , మాజకుండు

తే॥ నలువ చిలువకాల్పు వేల , పురుసు మురులు, శ్రద్ధమెఱుఁ దెచ్చు మురువుండు , సాంద్రతక్తి
బంపె నిందెక్కి నీ పగ , వాని గెలుపు, యుచును సత్వ హృదయ చణుఁ , దొనరఁ బలుక

మ॥ దనుజాదీ వరు మాయయో యనుచుఁ జి , తుంబందు సేతేశ్వరుం
దనుమానింపఁగి రప్పముల విగను వా , క్యత్రేజీఁ బ్రార్థించి యీ
లని వాఙ్మంబుల నమ్మిఁదీ యితఁడు వృ , త్రద్యేషి వోధ్యుండు నీ
యనుజన్ముంబలె నుండు మాతలిచుమీ , యంచుం బ్రకంపింపఁగన్.

మ॥ అనుజాండ్లన్ హనుమ ద్విభీషణులు న , త్యంబిద్ది నిశ్చ : మో
సెన దుష్కర్మము రెండ సత్కర్మములు న , మృగీతి మిటాడఁ బొ
ల్పున సవ్యేల్పుల కేలుమోర్పు లెసఁగన్ , భూదాఁడఁ దాకేరు మె
ల్పుని నారోహ మాచరించె జగమన్ , మోదంబును బొందఁగన్

36 రావణ వధ పటలము. (253)

రజంగ ప్రయోగము ॥

జగదీశ్వరుడౌ రామ , చంద్రుండు పీఠిన్, నగరాతి కేరెక్కి , నం గాంచి దివ్యుల్
బగాదీశ్వరు న్నాని , చాకుత్తుపై నా, కుగాత్మాంకు పై నింబ్ర , సూనలి చల్లన్

అ॥ కేరు సవచుఁగాక , దివ్యుల బలములు, రాముఁ జెందుఁగాక , రావణుండు
చచ్చుఁగాక పరాజ , జాను జేతురుగాక, యనుచు నమరవర్య , లాడుచుండ

ఉ॥ రాముఁడు కేరిపైఁ గదలె , రావణుఁ డయ్యది గాంచి మండి సు
త్రాముని మిఁది కిగ్గును ర , వలలు గీఁబునుఁ దేరు సంగరో
చ్చాముని మిఁదికిం జన ని , దల్చుచు సారధి రే పి హెచ్చె
త్రాముము నేయు కోర్కి తన , రన్ బలవించెను గారిపైచడిన్

ఉ॥ ఇచ్చిరి తేరు వేల్పులు ది . నేళ కులేకున కింక రాము దే
ప్రహ్ను దళాన్యునంచ మును . పాతిన కీకులు దీరచిత్తులై
వచ్చి గిరింద్రముల్ శిలలు . వైచిరి రావణుడు నాతి దున్
జెచ్చెర వాని ద్రుంచి యొక . సింహరవం తొనరించు నంతటన్

చ॥ చెవులను చిల్లు లేప్పడంగ . శింశిని రావము సింహనా ముల్
దవులంగ శంఖ దుండులి ప్పు . దంగి రవంబులు కాహళ ధ్వనుల్
వివిధములైన గర్జనలు . వెల్వడ దిక్కులతో నజాంధ మే
వనినిన చంద్రుడై స్వనము . వర్షె జగంబులు చేష్ట దిక్కు గన్.

తే॥ మాతలిం గాంచి రాముండు . మహిత చరిత . యుత్సహించి . శాత్రువో . ద్యోగవిధము
నదను నాయెటిప్రాయంబు . నల్లనెఱిగి . తేరు నడపును గాంచి తెలుప నతఁడు.

ఉ॥ నీతలఁపున్ దుఃఖముల . నేర్పును శత్రుల చిత్తమున్ రణ
స్థాతియుఁ దారితమ్యమును . నంకటపాటనుకూలపాటు మీ
నీతియుఁ బట్టువట్టు గను . వించి చరించినఁగాక నాడు వి
ద్యాతిశయంబు సార్థమగు . నా . యని తృప్తిని చేపే రావపున్.

తే॥ ఇంద్ర రిధముపై రావపుఁ . దేగుదెంచె . విరువురకు మీకు మోరసం . గరము జరిగె
నేను సాక్షిన్ యుండంగ . నేలఁ యేమి . యజ్ఞయని మహోదరుఁడు ద . కాన్యూ ఎదిగె.

ఉ॥ సింగము దంతిపై కుటుకు . చెల్వన దూతెద రాము మీదికిన్
తొంగడఁగించెదన్ సురల . పొంగును క్రుంగంగ నీవు లక్ష్మణుం
సంగరమం దెదిర్చిన వి . జంబుగ నాకు జయం తొనంగు దా
యంగునఁ జెంగవీక తెగ . టార్పుము వాని నవంగ నాతఁడున్.

రామునిచే మహోదరుండు కూలుట

చ॥ మరలి మహోదరుండు చను . మార్గమునం దెదురైన రామ ఘా
వరుఁగిని యీన్యపాలకుని . పైకి రథంబును పోవనిచ్చునన్
వెరవరియైన సారధియు . పీఠిఁడియై చననే . పంక్తి కం
దరు లొక వేపురై చనిన . దాళరధిం జెనకంగ నేర్తురే .

ఉ॥ వాని గభీర రైర్యమును . వాని ముఖస్థితి సుంత కాంచుచో
వానిఁ దొలంగిపోవుటయే . వారవి క్షేమ పథంబు నాపుడున్
వాని మహోదరుండు గవి . ప్రల్లద చూడెద వోరి నాడు కో
పానకుఁ బాత్రమై బ్రదికి . బట్టయుఁ గజ్జెదవే దురాత్మకా .

ఉ॥ నీదగు కుత్తుకం గొటికి . నెత్తురు ద్రావిన దోషమున్నదే .
పైదలిఁ తోఁపాడవని . పల్కిన వాడుఁ గిగ్గక్కు నాక .

తా దయకుం గుఱించి యర , దంబును తోలెను వారికయ్యెడన్
మోదన భేదనమ్ములుగ , ముహూర్తమైన దురంబు సంధిలెన్.

తే॥ వారువంబులు తీరులు , వారలములు , వీరభటులును గలసైన్య , వారిరాశి
రామశర బదనా వహింపి , ద్రావిడైచ్చెఁ, ద్రుటి మహోదరుఁడొంటియై , దొరయనిలిచె
తే॥ ద్వజముపైఁ దేరిపై వాగె , పట్టియున్న , వోదపై వాడు సాయక , పూరమొదవఁ
వేసి దిట్టలు వ్రల గ , ర్పించె రాసు, విభుఁడు మందహాసంబు గా , విందె సరవి.

చ॥ రిప సముఁదొక్క బాణమున , వాని శరాసముఁ ద్రుంచి రెంటిచేఁ
గవడముఁ జించి పెంట భుజ , గంబులఁ బోలిన కేలుద్రెంచి దొ
దవులఁ బదంగఁ దచ్చిరము , దారుణరీతిగ నుత్తరించె దా
నపుని తిలంపు లొండయిన , నాశం వేటొకటయ్యెనయ్యెడన్
పంచదా॥ మహోదరుండు రైవ్యఁ గాంచి , మానవాదుఁ డుగ్గురై
యహోయటండుఁ దేరు దోల , నాజ్ఞచేయ రామపుం
దొహో సమస్తసేన దావ , కున్న వాడు లొంగదం
మహూర్పుతిం ర్భజించునంత , నుత్తరించె వారలన్.

పీ॥ అత్తఁజే గలిగె లం , కాధినాథునకు దు , శృకునముల్ గొన్నియు , త్పాహుపదఁగ
నందంబులను ముంచి , నట్లు అప్పొంగెడు , వనవిదు లెల్లను , నట్టిపోవఁ
జందివాయుప్ప పీఠఁ , జలియించు పర్వత , సరణి నా నెడమకు , జంబు లదరెఁ
బిడుగులు రాలెను , భీకరంబుగ రత్త , వర్షంబు గురిపె వా , ర్వములు వడఁకె
తే॥ ప్రభలు దిక్కిన నూర్పుని , వరిధి చుత్తై , నల్కా రెండెను వింటికో , నలును విజిగెఁ
బుప్పహులిం లండుండి , పొలను వీచె , గృధ్రములు వ్రాలె వీడె తె , క్కియముమీఁద
తే॥ తురగముల కిమ్ములఁడుండి , తొఱగె పీఠ , కరులు బురదలో దిగఁబడు , కరణి నొండె
మనుజుల గెల్పు వారని , దనుజ పిఠుఁడు , వాని లెక్కింపడయ్యె గ , ర్వంబు కలిమి,

తే॥ విలయ వాయువుచే జగ , ద్వీధియందు , గలుగు ఎస్తువుల్ చెదరిన , కరణి దనుజ
ఎరుని రంపగేమనయ వా , ఎరులు చెదరి , విమతులై భీతిగాని శ్రోప , విడిచినారు.

పీ॥ తిర్మింబు శ్లాంబు , తిరణి సవిద్యయు , చిద్యయు శేషుండు , విమాగరాజా
రాత్రియఁ బెలు హి , రవ్యాకళిపు స్పృశిం , హులఁదోలె దిగ్గజ , యుగళి యట్లు
ఎవఁ దాదీరెఁ డం , చెదిరించి పోరిన , రుద్రాచ్యుతుల రేవ , రోషమధర
దిశకంఠియందును , దళిరభసూనుండి , రిచరంగమున మహా , రంభులైరి

తే॥ రాంబుమిన్నట్టి నిన్న వి , రిండులకును , కరతలంబులు కెక్కిలి , కలవమొంద
రామబుడు శృంగమొచ్చె ని , చ్చరలు బెగిన , రాముఁడును పాంచజన్యంబు , రమణనూఁడె.

తే॥ శ్రీపంచాయంబులు , సెవసయఁ, గోకి రాముని సన్నిధి , గొఱలి నిలిచె
వేదములు తన్నెలుంగని , విధిని రామ , చంద్రవిభుఁడును వానిఁగాం , చకయ యుండె

- తే॥ దిక్కులుజలధులుధరి , త్రియునభంబు, ఈ హీద్రముల్ బ్రహ్మాండ , గోళమదర
దాశరథికి సారథియయి , తనరుచున్న , మాతలియు నిండ్రు చింద మి , మ్మడిగనొత్తె
- తే॥ రావణుడు వడినేయు నా , రాచ వితతి, సోకుటకు మున్నె ఖేదర , శ్రీకటాక్ష
చయ మనంతమై శ్రీరామ , చంద్ర విభుని, భుజయుగళి సోతె నేమి కా , బోవు ననుచు.
- క॥ ఇరు ధృమలందు పూర్విన, తురగములు వరస్పరంబు , తూకొని లోకో
తక్కరముల మ్రింగం జాలిన, నరభన కోపమునఁ జూచె , సకిలింతలతోన్
- క॥ దానవ నాధుని వీణా, గాన చణతఁ దెలుపు కన్దు , కలిత ద్వజమున్
మానవనాధుని తేరునఁ, బూనుచు నింద్రద్వజంబుఁ, బొరిపొరి మోదెన్
- క॥ దనుజవిభు శింజినీధ్వని, వనవిది నప్తకముఁ గలఁచి , వైచివయది య
మ్మునజ విభుని జ్ఞానినదము, వనజభవాంతములఁ గలఁచి , వైచెను తోడ్తోన్.
- క॥ హనుమంతుఁ డాదిగాఁ గల, వనచరు లెది పేయుటకును , పాల్పొవక నె
క్కిని యూరక నిశ్చేష్టత, గొని చూచుచునుండి వారి , ఘోర రణంబున్.
- క॥ పెరఁగంది విబుధ వరులె, వ్యరు గెల్తురొ యనుచు నెఱుంగ , వలను పడక వి
బ్ధరము చెడి యిందు నందుం, దిరుగుచు మీ దెఱుంగలేక , తెరలిరి భీతిన్.
- తే॥ రామ శరము లంబరమున , రాజవింద, వేదపులు చల్లుచుండిన , విరులచే న
లంకృతంబులై రాజిల్లు , లలినితోఁచె, దుష్టులకుఁ దోడివడునట్టి , తుచ్చు లెవరు :
- తే॥ వీర శేఖరుఁడగు రామ , విభుని ధనువు, పరులు కాకఁగ లేనిరా , వణిని ధనువు
మింట నింద్ర చావద్యయి , మెఱసి యెడిరి, నిలుచు చందాన మిఱుపిల్లు , గొలుపుచుండె.
- తే॥ నాడు లంకాధినాథుం డొ , వర్చినట్టి, శింజినీ రావమును గొప్ప , సింహారవము
నేటికిం దెల్పుఁజోయను , నియతినొంది, జలధములను జలధుల హె , వణము వింటు.
- తే॥ దనజనాథుని తీక్షణపుఁ , గనులనుండి, చెదరి వెలువడి మిడుగుఱుల్ , చిటపటపిని
నింఁగ తెగయంగ నందుండు నీరదములు, కరఁగి వువల రాలెను , ధరణిమీఁద
- తే॥ కలఁగె దిక్కులు జలధులు , కలఁగె మరల, కాలగేలును కలఁగె లం , కయుఁ గలంగె
లలఁగ దయ్యెను రాముని , కిడఁగి సుంత, రావణుని యట్టహాస దు , ర్గలితచేష్ట
- తే॥ ధరణియందును మెఱపులు , పరపునట్లు, జలదములనుండి పిడుగులు , జాఱునట్లు
కిదనమున వైచు తైదుపుల్ , కాంతి చయము, ప్రక్కలం జొరఁ బలమ , రాలజుండె.

రామ రావణ సమరము

- తే॥ నిల్లుగొని చంప గోరక , తల్లదిల్ల, రామ రథముతోఁ బైతెత్తి , బ్రమయఁ ద్రిప్పి
భూమిపై మోదిమోది చం , పుడునటంచు, దలఁచుబడదరు విదానించు , దశముఱుండు.
- క॥ మెఱుపులవలె దశ దిశలన్ , మెఱయుచు వడినేగు పెరిల , మెలపునఁ దేరిం
బరియలుగఁ జేసి వీనిం, జెఱగొందున యని తలందుఁ, జిత్తములోనన్.

తే॥ పిడుగుచున్న పవన్నును , కొదరుచున్న , కనలు విడుగులులేదెడు . కనుల చూపు
లొయ దినఁనాడు దు విల్లు , వెలయ వంచి, పెక్కు మార్గముల నేసి , విన్నుగప్పె.

వి॥ బిలుముల విచ్చు పఁజము, నెఱుకుల నాటినవి మరల , నియమంబులఁ బెం
పఁజ చేసినని పడిఁ బ్రుని, యెఱుపం బోలిన శరమ్ము , లుక్కలు నేసెన్

క॥ పేరుకును లొలిచి యంతన్, వారక యందములఁ జీల్చి , పైకొను నంచా
భోరకి పర లనకొప్పువి, శ్రీ రాముడు చెంగవీక , చెలగె న్నడుమన్.

దే॥ బలయుతుని పని దుక్కర్మ , పలముచేత, నడుమఁ జెడినట్లు లంకాది , నాథు విశిఖ
విశతి నడుమన విఱుగంగ , వినుగులేక. విలయ జలదంబు లలి శర , వృష్టి గురిపె.

తే॥ కప్పె మింటిని దిక్కులఁ , గప్పె గిరులఁ, గప్పె గన్నులఁ గప్పెను , కదలిఁ గప్పె
బుడమిఁ గప్పె విజ్ఞానుల , బుద్ధిఁగప్పె. విరులు గప్పె భేదరులకు , మరులు గప్పె

తే॥ లాగకు దు దక్క గఁ బెరల్ , కనులుమాసి, కొనిరి వజ్రభిన్నములగు , కుధర సమితి
ప్రీతి పడఁకైచిడి వాని , లాలి చెదరె, నవని విడుఁడు వారల భీతి , నడఁచనెంచె.

క॥ రామ ధన్యుత్త శర, ప్రోమమ్ములు పరఁగు టీవి , కోయము పెరిగెన్
గామి దనఁజు పరములు దు, మ్మామ కృతఫలంబు వోరె , గడవడి సమసెన్

క॥ క్రుటిలోఁజ్జ కొండగ, బటుతర శరములను విడిచెఁ , బలలాశి యటం
ఁటుకున నడుమన విఱిచెను, చటులోద్ధత విశిఖ తతుల , జలకాక్షంఁగున్.

క॥ చంద నమర పక్షింధగు, గండఁడు రావణుడు మునల , ఖడ్గ మనగదా
దింద : రకు కూడుట, దిందంబులు గాఁగఁ బఱపె , దాశరథిపయిన్

క॥ మేఘ క్యామల దేహున, మోఘ శరము లొక్కటొకటి , మొన వేయింటిన్
బ్రాహ్మిష మొనర విఱిచెను, క్లాపించుచు సురలు కరక , లంబులఁ జఱవన్

అ॥ ఇట్లు పోరు సమక , నెనయుచుండఁగ రేగి, యీఁపె పోటు గొన్న , యేన్న భంగిఁ
బంక్తి ముఖుఁడు వట్టి , వదిలేఁ బది విండ్ల, పదులు పదులుగాఁగఁ , బఱపె పెలలు.

అ॥ రామ పిశి తతులు , రావణ సాయక, తండ మెల్లయెడల , పిండుకతనఁ
బోరుఁడు పంచ , భూతంబు లాదిగాఁ, బ్రమదపాటు గగురు , పాటు మానె.

తే॥ అత్త టిని పశుండుని , వృందనంబు, మంచరమ్మో మారుతి తెచ్చు , మందు మలయొ
మొగి నిషరములొ గంధర్వ , నగరమొక్కొ, యనఁగ వ్యోమ పథంబున , సలరినిలిచె

తే॥ పేరపై మింట దనుజుండు , పఱపిలేని, బాణవర్షము గురియింపఁ , బడ్డమిక్ర
పిఱుడు చూచుచుండంగనే , కోతిమూఁక, చచ్చి చావకి తెరలు ది , శం భజించె

తే॥ రాముఁ దదిగని మనసేని , మ్రాలుడుదె, నింక నాలసించినఁ గాఁగి , మిమ్ముదప్పు
చరి మకుట మస్తకముల , పసుధఁ గూర్తుఁ, దేరు మింటి కరుగనిమ్ము , సారధి : శువ.

తే॥ చిత్తమని మాతలియు నట్ల • చేయునంత, నలము రథమును బండ్ర మం • దలముపైకి
వచ్చు వినమందలము వోరె • వచ్చివిలిచె, దేరు తేరెడురై చుట్టె • దిక్కులందు.

తే॥ వారిదంబులు దెనలకుఁ • బాటిబోయె, రిక్కులును పలపల మని • యుక్కిరాతె
తైలజిరము ల్విడిగె దా • శరది రథము, రావణ రథంబుఁ జాట్టు నా • రథవమందు.

తే॥ తిరుగు నిలుచుఁ బైకెక్కును • దిగును తగ్గు, దావలించి వలవలించి • దాఁటుచుండ
నదిగ్గ కూటముల్ జలదుఁ • నంతకంద, ములుమ కుమ్మరిసారె చొ • వ్వునన్నెదిరిగె.

తే॥ ఊములో నెటకేనియు • జరుగుచున్న, రథములం గాంచి సుర లది • రాము నరద
మిద్ది రావణు రథమని • యెఱుఁగలేక, యొనరఁ దిరుగుచున్నవి తాఁకు • చున్న వనిరి.

తే॥ చక్రములు తాఁకఁ • బడవి యు • ఊములు విప్పు, చిందఁ గాలని తైలముల్ • చీలకుండు
దిశలు నెత్తురు గ్రక్కిని • దేహివయము, కావరాకుండె నా యుద్ధ • కాలమందు

పీ॥ చూచుచునున్నట్టి • భేదరులును వారు, నాకలోకమున ను • న్నార లంధ్రు
బండ్రలోకంబునఁ • జరియించు వారంధ్రు, మందర తైలంబు • నంది రంధ్రు
పాలసంద్రము మీదఁ • బరఁగు వారందురు, జలదురు కవ్వల • జరిగి రంధ్రు
ఉత్తర ఎనరాళి • నున్న వారందురు, ప్రాగ్గిళఁ జేరిన • వార లంధ్రు

తే॥ వారిదంబులయందున్న • వారలంధ్రు, నేడు లోక సంహారంబె • నెగడునంధ్రు
ప్రస్మతెనె తేరు లంధ్రు తు • రంగ తతులు, కావు విక్కుంబు కడనాటి • గాడ్పులంధ్రు.

క॥ నప్త ద్వీపములందును, సప్తగిరులయందు సప్త • జలధులయందున్
సప్త జగంబులయందును, తృప్తి గొనక యనిలుఁబోరె • దిరిగెం దేరుల్.

క॥ పుటపికి వలువగ నొప్పిన, కడలులలో దీపులన్ జ • గముల గిరుల వి
ల్లద సొత్తులవలెఁ గైదువు, లడరిపిడి ను వానబోల్క • నసురుండేయన్

తే॥ అవియు జగముల సెలయించు • నంపు గలిగి, మలపి రామసాయకముల • వలననడునుఁ
దువిగి తునియలై ధరజిపై • దొరిలెఁ గాక, వేఱుకార్యంబు గావింప • నేరవయ్యె.

క॥ గిరులపయ శరవిదులపయ, శరదంబులపయని పకల • జగములలోనన్
దిరిగిన యరదంబులు వడిఁ • దిరిగి యరిగె లంకపైకి • దితిజాలు బెగడన్.

క॥ సారథులు రేచి నడవిన, వారువములు సేదగొనవు • వాడవు శ్రాంతిం
గూర్చు విలువవు మేఁతయు, గోరవు చెమరింప వడిగి • క్రుంగవు క్రుటియున్.

తే॥ ఓదురకడుఁ దంపు తేరి న • భేద్యగరిమ, వటలు నశవి కేతనమును • పంక్తిముఖుడు
విప్పు లురలెడి కిన్నుల • నెగడఁ జూచి, యర్థ పండ్ర భల్లంబున • నవనిఁ గూర్చె.

తే॥ ఆధ్వజంబు పిడగువోరె • నంబుదిఁ బడి, మునుఁగఁ గాచిన యినువక • ద్దిని జలమున
నర్ద నుడికిన వడువున • నంబురాళి, యుద్ధి యింకి వట్టినయెడి • యుత్కటముగ.

౩॥ నద బ్రహ్మముకై వడిన్ సతతము ; న్నాశంబు లేకుండు శ్రీ
వైదేహీ విభుకీ సాఁధిఁ దద . శ్వ వ్రాతమున్ గ్రవ్యభు
గ్నూదారుండు నిశాత సాయకములగా , గుప్పించి నొప్పించఁగా
నదిత్యాన్వయ వార్తి సోముఁ డెడ న . త్యంతాగ్రహోదగ్గఁడై .

౪॥ తమ్ముని పక్షమందు నిశి తమ్ముగు నమ్ములు నాటనాటి కం
దెప్పిదిఁ దావమొందెను ప , టివ్వత దైత్యుడ విల్లు వంచి కూర్చ
రమ్ముగ నారనమ్ములను , క్రమ్ముగ నేయఁగ రామచంద్రు చం
దమ్మును గానలేమిఁ బ్రమ , దమ్మును వీడిరి వేల్పులయ్యెదన్

౫॥ క్రుంచెను కాంతు లగ్నులను , కుంభిని సంఛలనంబునందె న్నం
బించెను గాలి యెండినవి , మేఘసమూహము లార్పిరెల్ల
త్రించరు లర్కచంద్రులకుఁ , దెరువులు దప్పెను దిగ్గజంబులన్
వంచెను కిర్రముల్ జగము , వాడెను హేషము మానె నంబుధుల్ .

౬॥ మేరువు సంఛలించెను పని , మిత్తము దెల్పు విశాఖరిక్క నం
గారకు దాక్రమించెఁ బ్లవ , గ ప్రభు చంద్రుఁడు లక్ష్మణుండు
తారమణున్ రహించి కను , దమ్ములఁ గానమి దొడ్ యూధపున్
జేసి యెంతులట్లు వెఱ , జెందిరి కందిరి యుచ్చులించుచున్ .

౭॥ వనచర పర్వముం దిలరి , వారది వారిధిఁ గూర్చి కట్టుచో
వనచర బృంగముల్ పులగు . వైనము నొందిరి రాము డంత హె
చ్చిన కిమకన్ నిశాత శర , చిత్ర మహోత్కట వృష్టిఁ జేసి యా
దనుజుని సాయకంబుల వి , దారణ చేసి వెలింగి యయ్యెదన్

౮॥ అశురులు ముఁదిల్లఁ బ్లవ , గావలి మోది జ్ఞానతత్త్వ వి
త్తమగు ధూత్యజా విరుఁడు , దానవసాధుని కేలనున్న చా
వములఁ బిండి' దున్నయ న , భంబున కేగఁగఁ ద్రుంచె శాత భ
ల్లములు పదింబిందిం బబవి , లస్తకముల్ మిగులంగఁ జేతులన్ .

తే॥ కదలిపోల్కి గంభీరుడౌ , గరుడుఁడపుడు, దనుజవిభుని కాయుకములు , తునుఁగుచంద
విర్జరుం డుఁ బికరముల్ , నీఁగవచ్చి, తనరె నినవంఁకుకీ తేరి కే , తనముగాఁగ.

౯॥ క్షణమున లోకముల్ దిరుగఁ , జాలిన తార్కుఁడు రాముకేరిపైఁ
గణఁక వహించి కేతనము , గా వెలయంగ నిఁకేల చింత లా

† కోసలానాచ నక్షత్రం వ్యక్త మింద్రాగ్ని దైవతం

అక్రమ్యాంగారక స్తస్థా విశాఖామసి చాంబరే.

కోసలం నక్షత్రము ఇంద్రాగ్ని దైవతము అగు విశాఖను అంగారకుఁ దాక్రమించెను .

కోసలం కరిష్ణ దాయకము.

(వార్తీ యుద్ధ. 103 సర్గము 33 శ్లో॥

వణుడె యేవేషమై నిలుచు • వందమె చాలదె ; యంచు విష్ణుడల్
ప్రణతి యొనర్చి సూనములు • వర్షముగాఁ గురియించి రొప్పుగన్.

౪॥ పటుశరముల పీతా హ్ను. తుటవాని సురారి కవచ • మున నవటవటం
బెటబెటఁ బెటలఁగ రక్తము. జొటజొట వెలువడఁగఁ గొట్టె • సూటి శరములన్.

తే॥ దిశలఁ దాఁకుచు మేఘ వం • క్తిని చెదరు. శిఖర మొప్పు దైత్యుని పీఠ • సిదము రెండు
సాయకంబుల జానకీ • జాని యేసి, నేం గూల్చెను విష్ణుడల్ • నెగడి పొగడ.

ఉ॥ రావణుఁ డత్తతీం గడిసి • రాముఁడు తచ్చరరాజి నొవ్వమిన్
భావనసేసి యూరకొన • భావ్యము గాదని యెంచి యందకా
రావహమైన దివ్యశర • మాఱ్ఱఁ దలంచి భజించి యెత్తి రా
త్రీవరుపై వడిం బరసె • దివ్యులు కాంచి వెఱుం గలంగఁగన్.

పీ॥ అందుండి వెలువడి • నట్టి కొన్నిటి మొగం. బలు తీంద్ర చంద్ర ని • స్ఫులమ క్రక్కెఁ
గొన్నిటి మోములు • క్రొన్నెత్తురు వెలార్చె. సురముఖములు మహా • సుర ముఖములు
ఘోర ముఖంబులు • ఘటగ ముఖంబులు, విషములు వించు ది • స్వీరులందు
తిరటి చంద్రులఁగవ్వుఁ • దమును కల్పించు, నొకచోట నెండయు • నొనరఁగూర్చుఁ

తే॥ జండమారుత మొక్కిచో • నరగపీచు. వర్షమొక్కిచోఁ గురియించు • వజ్రదలొక్క
దెననుగల్పించుఁ బిడుగులఁ • దివిరెల్చు, శ్రాంతిగలిగించిముంచు సం • గ్రామభూమి,

చ॥ ఇరులు నమస్తమం బొడుప • నెల్లరు పాపపలంబుఁ బొందు వై
ఖరిని కలంకనొంద జన • కాంతు డు పాశుపకంబు వేయ నా
యిడలు తొలంగె రోకముల • డెల్లను స్వప్నముచో మెంఁకువల్
పొరసిన చందమై వెలసెఁ • బువ్వవలం బనుభూతియౌ గతిన్

ఉ॥ సత్యము నన్నిదిం జెడు న • సత్యముకైవడి నమ్మహాత్మ మా
దిత్య కులేశుడే జెడఁ బ్ర • దీప్త రుషాప్తిని వఁడు గీటుచున్
దైత్యవిభుండు రామువయి • దారుఁ బాము లేసి చేసె నా
దిత్యులు బెగ్గడిల్ల జల • ది ప్రతిమాన హృగేంద్ర నాదమున్

తే॥ వింగి వారల కీర్తుల • మింగినదియు. జముని కడుపు నింపినది వా • సపున కడలు
గూర్చినదియు విద్విద్భృతా • ఘోరతఱము, నైన యాసురాత్తము నేసె • దానపుండు.

కా॥ ఆయత్తంబు మహోగ్ర హృపమునఁ ద • స్తుంకించు బాజోపముం
బాయం ద్రోచుచు రామునన్నిదికిఁ బో • ఎం జూచి గీర్వాణు రె
ట్లో యంచుం దపియింప రాపువు డు సం • యోజించి విరీతి నా
గ్నేయాత్తంబున నాసురాత్తమును క్రుం • గించెం గపుల్ హోయనన్.

చ॥ శమనుఁడు జంకినన్ గడిట • జంకక వార్ధులఁ గ్రోలఁజాలి భూ
ద్రములను నుగ్గుసేయుచు స • దాగరి గెల్వఁగఁ జాలు నత్త బృం

దముంసు దైత్యవల్లభుడు, దాశరథిన్ వడిఁ గప్పివైచె నా
ప్రచుమును కాంచి వేల్పులు భ, రమ్మగు బీతి భజించి రొక్కటన్.

ఉ॥ కొండలు హస్తలాచువము, గొండలు మాయబలంబు సైర్యమున్
గొండలు దైత్యకోపమును, కోరి నుతింపఁగఁ గొందఱింక మా
యం దులకింప వీలు గల, దా గుని కొండలు పూర్వమెన్నఁడున్
గ్రుదిగు పిట్టి కియ్యమను, కానమ యంచు వచింపుడుండఁగన్.

క॥ ఇన కులజుడు గగనము గ. ప్పిన క్రూరాత్మంబులెల్ల, భేదిల్ల వెనెన్
మన శరములఁ దువిమి వెలిం, గెను తప మడచిన ప్రచండ, కిరణునిపోలెన్.

క॥ అదిక తపో బలయుత మిర, మథనుడు బహుసంగరముల, మఁసిని యెడ
ప్రవనమున గెలుపు నొసఁగిన, క్రధాద్భుత శీలమయ శ, రంబును పటపెన్.

క॥ స్రుక్కిరి త్రిదళులు లోకము, లక్ష్మితెనని చచ్చితిమని, యూర్జునుఁ బునఁగిరి
మక్కి దెనలకుం బరుగిడి, ర క్కాకుత్స్థుఁడును దాని, యంతరి మెఱి గన్.

క॥ భూమిని రాముని జీవిత, మే మునిగిన చన్దు వడి, నెఱుగిన శరమున్
రాముడు గాంధర్వాత్మము, చేమలిం నడచుఁ జీల్చి, చిందఱవేసెన్.

క॥ వికటించిన మధుడు హిర, జ్యకశిపుఁడు జగత్త్రయం బ, ఇంచినయది పూ
నిక నలువ యొక గినది యగు, ప్రకృష్ట దండంబు నెత్తి, రావణుఁ డెసెన్.

తే॥ మునుపు తారకానుఁడు చే, బ్బు మొగములఁ, గుతిలవడదానిచేతనే * చతురగ్రాస్తా,
గల్పకాలంబు దనుక జ, గంబులెల్ల, జేరి దొరలించ దొరలని, చేవగలది.

క॥ అండము జలమటముం బరె, బండములై కూలుసని జ, గంబులు కలఁగన్
దండము చండగతిని కో, దండధరుని సన్నిధికిని, దాయఁగవచ్చెన్.

క॥ కమలాక్షిఁడు నియా చం, డము నిండ్రుని చే గమల క, దంగక శత ప
త్త్రము మొగ్గను పోలిన య, త్రము నైచి యొనర్చె వేము, కలంబుఁగన్.

క॥ చండతరంబుగఁ గాడ్చుక, పాండిత్యముఁ జూపు రాముఁ, బరిమాచ్చిని యీ
దండాది లేల యని పొర, దిండియు మాయాత్మమున వ, దింపఁ దలంచెన్.

కండకము

పూజించి యుగ్రాక్షఁ గీర్తించి చందంబు న్నానంబు విద్యుక్తధర్మంబుతో నేవగా
వించి మాయాత్మమున్ వింట సంపించి శ్రీరాముపై నేయ నాయత్త మాయా
విధిం జేసి పూర్వంబు శ్రీరామ సౌమిత్రి బాబంబులన్ భారణం గూలియున్నట్టి
దైతేయులన్ లేచి హర్యక్ష నాదంబు గావించి రాయంద్ర జిత్తు విక్రమంబుండు
కుంభుండు సేనానులన్ మిన్నుమున్నున్ వెనంగప్పి రా కుంభకరుండు గావించి
బిటార్చె సంగ్రామ రంగంబునండుం దురంగ వ్రజంబున్ శతాంగోచ్చయ శ్రేణి

సారంగ సంఘంబులుం జేరి వేవెల్లువల్ శంఖచేతన్ వరంబంది ప్రాణంబులం బొంది
యింబారఁగాలేమ చందంబునఁ లేచి బృందారక వ్రాతముల్ చూడ దిగ్భ్రాంతి
గల్గించి ముఁగెల్పు నవ్వీరులం బిల్చి మాశక్తిఁ జూడుండు మమ్మేడ యోడించి
నారందుఁ బేరెత్తి రారండు ఖండాలుగాఁ గోసి పిండాలుగాఁ జేసి వేమ్రుంగతే పోదుమే
యంచు నిటార్పటేవంగ నాగంబులా భోగి లోకంబు నందుండి రాత్రిన్ విదారించు
కొంచుట్టు లేతెంచె నా నొప్పి భూతంబులన్ శాకిసి దాకిని ప్రేతరాసుల్ జనించెన్
దమంబందు జన్మించిధర్మంబులన్ మ్రూల్పునత్తాడులున్ రామనత్త్రంబులొ నాయుధ
స్తోమముం బట్టి చిత్రంబుగాఁ గ్రాలి దంష్ట్రారుచుల్ బాలచంద్రాకృతిఁ వ్రాలి
దిగ్దేశముల్ నిండి సింగంబులం బోలి గర్జించి చౌగంటులం బోలి వావిప్పి నానావిరాభీం
జాజ్వల్య మానానల జ్వాలలం జింద పీషించుచున్ దూషణ ద్వేషజోద్దీప్యణ స్ఫూర దుర్భా
షణంబుల్ వ్రవంచించుచుండన్ రఘు స్వామి పీషించి యేమాయయో నీకు భావంబునం
దోచునేనిన్ విచారించి వాక్కుత్తువే యన్న నవ్యోధయున్ దేవదేవేశః యీ దేవ
విద్యేషి కర్మారు వేశ్యంబునన్ నూదు లమ్మంగ నేతెంచు వానిం బలెం బూని
నీమీఁద మాయాత్మ మిద్దేసి షోభింపఁగాఁ జేయ భావించియున్నాఁడు నీపేరు విన్నంత
సీనామ మన్నంత భావించి నంతం బటావంబలై పోవుఁ బావంబు లెల్లన్ జగన్నా
యకాః నిన్ను నీమాయ యేమేని కావింపఁగాఁ జాలునేః నీదుమాయందరింపంగ
మౌనీంద్రులన్ నేరరన్నన్ విదేహాత్మజానాథుఁ డాఁగాక యీమాయ యేదేని యాఁగాక
యంచున్ విచారించి జ్ఞానాత్మమున్ వింట సంధించి యేయంగ ధర్మంబు త్రోవన్
జనన్ జ్ఞాన సంపత్తి నజ్ఞాన బంధంబుల న్నిగులాగై జగంబెల్ల విభ్రాంతిఁ బోనాడి
స్వాస్థ్యంబు నొందెన్.

మ॥ గర కందుండు చతుర్ముఖుండును మదిం • గాలుష్యముల్ తీఱ సం
గర మందియ్యెడ లోక కంటకులకుం • గార్భ్యంబు నాశంబు చే
కుఱఁ గాషించుచు నుండ దైత్యుఁడు మహా • క్రూర వ్రభావ స్ఫుర
ద్వర శూలంబును నూటిగా వినరె నీ • తానాథువై గ్రక్కునన్.

తే॥ విబుధులకు నాకులత గూర్చి • వేయిగంట, తొరసి మొరయ వీరుల బల • యోగ్యతలను
విత యొనర్చు శూలము లోక • భీకరముగఁ, దొడరి వచ్చుట రామభ • ద్రుండుకాంచె

తే॥ నెఱసిశ్రేతాగ్నులనుమించి • మెఱసిగాడ్చు, దెసలకొడుంగంగజగములు • దిగ్గ్రమింపఁ
గనులు మిలుమిట్లు గొనవచ్చు • కరిన శూల, సాధనము గని సురలును • సంపల్లించ.

తే॥ నీ వినాశంబు మదిగోరి • రావణుండు, వైచె శూలంబు దీనిని • నైచి తోచు
శక్తి నీకుఁగా కొరులకు • జగతిలేదు, గెలుము గెలుమని తడఁబడఁ • బలికినాచు.

తే॥ విదుగులును వచ్చువడిఁగాంచి • బిడియ వడఁగ, దన్ను మఱవక ధ్యానించు • తత్పరులకు
నా న్నికులు సేయచుండు వి • ఘ్నంబులట్లు, రామశరములు వితయయి • రాలుచుండ.

తే॥ అరసి రాముడు ఓవ్య సా • యరములేయ, నవియుదాసిదాయక మున్నె • యడఁగుచుండఁ
బుణ్ణుకావముం బోలె న • మోఘగరిమ, శూల మరుదేర నాతఁడు • చూచె సురక.

తే॥ వేలుపులు దిక్కుతోవక • వెననవడిరి, ధర్మదేవత కాకులు • తడఁబడంగఁ
దున్ను మఱచె రాముఁడు భయ • దంబుగాఁగ, వడరె శూలమనుచు లోన • నాకులింబె.

కా॥ సంహారోద్యమ మొప్ప శూలము జగ • చ్ఛాంచల్యముం జేయుచున్
రంహోదగ్రత రామచంద్రు వయికిఁ • రాజూది రౌద్రస్థితిన్
సింహప్రక్రియ హంకరింప నది వి • చ్చిన్నంబుగాఁ దూలె దు
ర్యోహోదూషిత యత్నముం బలె సురల్ • బ్రహ్మాదులున్ మోదింన్.

తే॥ పోయినట్టి ప్రాణంబులఁ • బొందినక్రియ, నొంది రగచరుల్ భేదరు • లుమ్మలంబు
విడిచి యాడిరి పాడిరి • విరులవాన, గురిసి వేడిరి రావణుఁ • గూల్పు మనుచు.

మ॥ అని వార్యంబగు శూలమున్ దన మహా • హంకార హంకార భీ
షణ నాదంబున బీటువో నడఁచె నీ • సంగ్రామ బీమున్ దురం
బున సాదించుట దెప్పరంబను తలం • వుం బొంది దేవారి త
మ్ముని వాక్యంబుఁ దలంచె; దుర్మదమెకా • పోకార్పు విజ్ఞానమున్ ?

మ॥ పరశక్తిన్ శరశక్తి నెల్ల నిచటన్ • వ్యర్థంబు గావించె పీఁ
దరయన్ భర్గుఁడుకాఁడు విష్ణువును కాఁ • దంబోజ సంభూతికఁ
దిరవారంగఁ దవస్మి కాఁడు జనలో • కే శానుఁడుం గాఁడు దు
స్తర సంసార భవాద్ధి తారక మహా • తత్త్వంబుగా నెంచెదన్.

మ॥ పరమాత్ముండగుఁగాక వేఱు మఱి యె • వ్యాధై న నొఁగాక ని
ర్భర శౌర్యంబున గెల్చితిన్ జగములన్ • బ్రాంచ ద్యశం బందితిన్
బిలుదీయం బనియేమి ? గెల్చిన జగ • ద్విఖ్యాతి సిద్ధించు నం
గర రంగంబున నీల్గినం దుదకు మో • ఁబబు నేలా వెతల్ ?

మ॥ అని చింతించి కడంకతో నిర్భతి ది • వ్యాత్రంబు ధ్యానించి దా
నిని వింటం దెగఁదీసి రామునివయిన్ • పీడంగ దుర్వార ని
స్యన హలాహల భీకర జ్వలిత జి • హ్వా దంష్ట్రీ కోగ్ర స్ఫుటల్
పొనరన్ వెల్వడె సర్పజాలము నభో • భూభాగముల్ గప్పచున్,

ఉ॥ శేషునికందె దౌర్ధవియుఁ • జీదఱ గొన్నవి లోకజాలమున్
శేషములేక మ్రింగునవి • చిల్మ ముఖంబులఁ గ్రక్కుచున్ మహా
భీషణ లీలఁ బర్వ నరి • పీర భయంకరమూర్తి దానవ
వ్రేషి ఖగేంద్ర సాయకము • దీడుచు నేనె వణుల్ నశింపఁగన్.

ఉ॥ రావణు నత్రమాయ బవ • రంబునఁ బర్విన యంతమాత్రకుం
జేవఁ దనర్పు వక్షములు • చిన్నిదవుం బలువన్నె మేచులుఁ

లావగు చంచువుల్ నఖ బ • లంబును శోభిలుచుండు వైనతే
యావలి నిండిపోయె నెట • నారయఁ దార్జ్యమయంబుగా నటన్

అ॥ లెక్కలేని గరుడి • పక్కులు నోట ని, వృలు వెలుంగఁ బరవ • మొనసి నురలు
వక్షులగుచు నోట • వహ్నులఁ గొని లంకఁ, గాల్చి వచ్చినట్టి కరణి దోడె.

తే॥ ఫణి ఫణావతుల్ నివ్వల • వగిది వెలుంగఁ, గమల నాశంబులను నోటఁ • గవ్వొకొన్న
కరణి నాగకులంబులఁ • గాళ్ళఁ బట్టి, చంచు ఖర నఖరముల దా • రించి వైచె

అ॥ అట్టి తఱిని విసత • తట్టి తెక్కలగాలి, వంస భవుని మేన • నలరుచున్న
మండనంబులెల్ల • మఱి మఱి చలియించెఁ, దక్కు వానిఁ గూర్చి • తడవనేల :

అ॥ గండఁడైన రావ • జుండు మనంబున, ండి యూర్పుపుచ్చి • భండనమునఁ
జండ విశిఖ తతుల • దండిగాఁ గురిసి కో, దండి కూపరాడ • కుండఁ జేసె.

అ॥ రామ మార్గణములు • రావణు శరముల, రాల్చి మీఱి యేగి రాక్షసేంద్ర
పుష్ట వక్షమందు • పుంఖముల్ గనఁబడఁ, జొచ్చి పొడిచి యానె • శోణితంబు.

చ॥ ఇరువురు పాచ్చుతక్కువ లొ • కింతయుఁ గన్నడసిక మోర నం
గర మొనరించుచుండ శిథి • కంఠ శిలోచ్చయ మెత్తినట్టి క
ర్పూరవతి నేర్చియున్న రణ • పుష్కల విద్యలు తోఁపవయ్యె భూ
వదనకు సంతకంతకును • వర్ధిలె రామవ నత్తు సంచదల్.

రాముఁడు రావణుని తలఁలఁ దెగనేయుట

తే॥ నిర్జరవిరోధి బలము షీ • ణించు నదను, గాంచియొక యర్థచంద్రాక్ష • గంబుచేత
రావణునియొక్క తలదెగ్గించె • రామవిభుఁడు, జావవంక్తి నొక్కటిఁగూల్చు • వగిదిదోవ-

తే॥ వాయు శేషుల వందెంపు • బవరమందు, శ్వననుచే మేరు శిఖరంబు • జలదిఁగూలు
చందమున రావణుశిరంబు • శరదిఁగూలె, రామచంద్రుని నమోఘ శ • రంబుచేత.

తే॥ అమరసంఘంబులు త్రికూట • మడఁగునట్లు, దుమికిగంధులు వైచుచుఁ • దొగ్గిక్కిరాడి
పాడి వినుతించి తలపాగ • లూడఁదీసి, వినరి యొకరిపై నొక్కరు • వేసికొనిరి

తే॥ పొణి చచ్చియుఁ దనకర్మ • బలముచేత, మరలఁ బుట్టిన చందాన • మడుపునోటి
తోడఁ దల యుదయించె న • ద్భుతము గాఁగఁ దవముజేఁ గాక యట్టిది • తనరుటరిది.

క॥ తెగినవి తెగలేదని వగ, వగఁ దగి తుగ్గిటిలోన మొలచి • పార్థివ తిలకున్
దెగనాడుచు బగ మాఁడుచు, వగఁ జూచుచుఁ బదరె • బండ్లం గొజికెన్.

క॥ విషముం గ్రొక్కఁచుఁ జెచ్చెర, విషదిం బడి శిర్షమపుడు • విషధర శయనుం
డిషణమున నెత్తు మేదిని, మిషలేచి తదీయ విషము • మేకొని త్రాగెన్.

క॥ అశని వశమగు వసం గొని, దశముఖముల హుంకరించి • యశముఖుఁడు వెసన్
దశరథ సూనునిపై దశ, విశిఖములు చొరఁగఁ గోగ్ధ • వివశత సేసెన్.

అ॥ అక్షరముల కాద్య • మైన యకారంబు, యైన రామవిభుఁడు • వీని శిరము
తెగిన మొలచు ననుచు • వగచి కరంబును, త్రుంచివైచె నధిక • దోర్బలమున.

లే॥ బాణమునఁ దునిగినచేయి • వట్టియున్న, యాయుధముల వేతొకచేయి • యందుకొన్న
వగిది మొలచిన హస్తంబు • పట్టుకొనియో, దెగుట మొలచుట కాంచిన • ధీరులెవరు ?

క॥ మాతలి బలమును కుగ్రించం, జేతమునఁ దలంచి యమర • జేత తెగిన యా
చేతిని మొలచిన చేఁగొని, భీతిని భేదరులు వటవ • బిట్టుగ వినరెన్

అ॥ పంక్తిపదను తెగిన • బలితంపు బాహువు, బాధముగ నురంబు • వగులఁ దాఁక
నొచ్చి శోణితంబు • నోరఁ గ్రక్కుచు రాము, తేరి చోదకుండు • తెరలి సోరె

క॥ సొలసిన మాతలి యనువులఁ, దొలఁగింపఁ దలంచి యనుర • తోమరమును దా
వలికేలఁ ద్రిప్పి వైవఁగ, జలజాతుఁడు నడుమ దానిఁ • జదియఁగ నటకెన్.

క॥ వెండియుఁ గరలాఘవ శర, చండతఁ జూవంగఁ దలంచి • చందాంభ కులీ
సుం దొక్కొక్క శిరంబును, ఖండించెను నూలుమార్గ • ఖండిత లీలన్.

క॥ శిరములు దిశాంతరంబుల, శరదుల ధరయందు గిరుల • సానువులందున్
దొరలి దొరలి పిడుగుల క్రియ, గురు రవమునఁ బడియె లక్ష, కోట్లుగఁదోర్చో.

క॥ గోత్రంబుల పీల్చెను న, క్షత్రంబుల మోదెఁ గదలి • జలచరములకున్
జిత్రమగు చావు గలుగ, శ, రక్తపిత్త శిరంబు లా శ, రంబులఁద్రావెన్

లే॥ ధరణి బుజ్జ వలానుభూ • తంబులైన, పిదప నొత్కృష్ట్య మెల్లను • ప్రిదులుగాదె ?
శవములం దినఁ దిరుగు పి • శాచనమితి, తనయెదురఁ దనకన్ను లఁ • ద్రవ్వె తినియె.

క॥ ఇరువది కరములఁ బట్టిన, వరశ మునల ఖడ్గ కుంత • వట్టిన ఘన తో
మర దంచాదుల రావయి, దురవడిమై నేనె రాఘ • వోర్వీశు వయిళ.

క॥ పురుషోత్తముఁడగు రాముఁ డ. సురవర్యు దురాన గెలువ • జొప్పడు వెరవే
కరణి యని యరసి వానిన్, శరరాజి నలంకరింపఁ • జను నను బుద్ధిన్.

క॥ తొమ్మున భుజములపై నే, త్రమ్ముల జిహ్వలను తగ నె • అంకులతో ద
ట్టమ్ముగ నమ్ముల గుర్చి శ, రమ్ముల నిలయ మనఁజేసె • రావణు మేనిన్.

క॥ పదనములఁ గనుల భుజముల, నెదనాఁబిన శరము లచట • నిష్టంబుగఁ బె
ల్లిదమగు రక్తము ద్రావక, వదరి యవల దూసి నెఱసె, బ్రహ్మాండమునన్.

లే॥ రోమ తుపంబులందు • • రోమలందు, జీవములఁ గుంగదీసి దూ • సిన శరాశి
పలనఁ జలమును వగయును • వప్రవదఁగ, విహ్వలించెను మిక్కిలి • చిహ్నపైరి.

రావణుఁడు మూర్ఖిల్లుట

లే॥ ఆమరనగరి నూరేగిన • యనురవిభుఁడు, వనదిలోనుండి యెదురీది • ప్రప్పినట్టి
మత్స్యములు రక్తమును గ్రోల • మ్రానువడుచు, దేరిపై సోలివడియెను • తెలివిదప్పి.

తే॥ దుష్టకర్మము భువినుండి • దోరెనుచు, బొంగి గంతిరి కవులు వే • బ్బులును మిగులఁ
బ్రభుఁడు మూర్ఖులైననుచు సా • రధి రధంబు, నవ్వలికిఁ కొనిపోయె ర • ధ్యములఁద్రిప్పి

తే॥ స్వర్గవాసుల నొప్పించు • వద్దతులను. నిశ్చయించి చేసెడు రజ • నీచరాలిఁ
గూర్చి దీక్ష వహించు కా • కుత్స విభుఁడు, తెలివి దప్పిన రావణుఁ • ద్రవెండయ్య.

తే॥ అరిదియగు తపోబలమున్న • యనురవిభుని, తెలివినచ్చిన విమ్మటఁ • దెగింప వలను
గాదు గావున నివ్వడే • కనీమనంగు, మనుచు మాతలి పేరేవ • ననముఁడనియె.

తే॥ ఆయుధంబులు చే జాఱ • నలసి సొలసి, యున్న శక్తుని రణధర్మ • ముజ్జగించి
చిక్కెనని చంపరా దది • శిష్టవధము, గాదు నాయెడఁదకు నిచ్చ • కంబుఁ గాదు.

తే॥ అనిన యతని నత్పద్ధతి • కాత్మ నంది, మెచ్చి పొగడెను మాతలి • మెచ్చకుండు
విబుధు లెవ్వరు? వదవడి • వేల్పు లడం, సొమ్మ దేతి లేచెను దళా • న్ముండు కడిమి.

క॥ అలుక తొలఁకు చూపులతో, సొంపు దెలిసి లేచి రాక్ష • నుండు నకం ది
క్కుంఁజూచి రాముఁ డెవటం, దెలియమి సారథిని చండ • దృష్టిం జూచెన్.

కా॥ ఓరీ! వంచక? నీకు రక్షకుఁడనై • యుత్కృష్టఁగాఁ జేసి నిఁ
గారామారఁగఁ జూచుచుండ నను లో • కంబెల్ల బీతాత్ముగా
దూఱఁజేసితి వాలి గొంచు మన శ • త్రుల్ నవ్వ దుష్కర్తయిం
గూరఁజేసితి నిన్ను దుర్గింతునని య • ల్లం దూయ నుంకింపఁగన్.

ఉ॥ సారథి దైత్యనాథు వద • నన్నిది వ్రాలి నమస్కరించి లం
కా రమణా! మదీయ వధ • కంబిది చెడ్డది గాదు దొడ్డగా
నారసి నీ యమర్ష హృద • యంబున శాంతి వహింతు గాక నా
సారథి ధర్మముం దెలిసి • నల్పితి దీన దొనంగు గల్గి :

ఉ॥ విక్రమ కార్యముల్ నెఱవి • వీఁగితి సోలితి వందె నిల్చుచో
నక్రమ మొందు నా తగవు • పాఠములుండవు నీకు నిక్కమీ
నక్రమవద్దతుల్ ఒగతి • సారథిజాతికి నిత్య ధర్మముల్
వక్రమ భంగమేం యొక • పాటి జయింపుము శత్రు నాజితో.

ఉ॥ స్వామి ననత్త్వఁడో విగత • నత్త్వఁడో యారయుచుండి దొడ్డ కా
రామి మదింబుచోఁ బ్రభుని • పాఠి చయంబున కొక్కసేగి రా
రామి దలంచి కంచరముఁ • గగ్గించరఁ గొంచుఁ దొలంగిపోక పో
రామియే? నాడు దోనమన రాదు మదిం బరికించి చూడుమా?

అ॥ అనుచుఁ బలుక దాన • వాఘ్యుండు కరుణించి, తేరుదిగిప్పు మనఁగ • సారథియును
రామునెదుట నిల్చి • రావణుఁ డంతట, రణముసేయసాగి • రాముమీద.

ఉ॥ వందలు వేలుగా విశిఖ • వర్షము గూర్చఁగఁ జూచి తీర్చమై
నందలు వీఁడు క్రొత్త దను • జాధివుఁడే యని విచ్చలంప మే

ల్పందము లాచువంబు గురు • సత్త్వము సాహసమున్ వెలార్చి సం
క్రందన నన్నుతుండు రఘు • రాముడు నొవ్వ దురంబు నేయుడున్.

చ॥ అనలము రాజుచుండఁ బోగ నార్చుట శక్యము గానికైవడిన్
ధనువు కరంబునం దనర • దానవనాదుని గెల్వ దుస్టుటం
బని తలపోసి బాన్గర కు • లాఢ్యుడు రాముడు మోరసాయకం
బున దనుజేంద్రు విల్లు వరి • భుగ్గుముగా నొనరించె గ్రక్కునన్.

చ॥ నలువయొనంగు కార్ముకము • నాశముగా దశకంఠుఁ డుగ్రుఁడై
బలువిడి విండు లొక్కొకటి • వట్టుచునుండఁ గ ద్రుంగుచుండఁగా
నలిగి జయెందిరా రమణి • యవ్వలికేగ మునుండి ముగ్ధరం
బులు గద లోమరాదులను • భూరి బలంబున వైచె నొక్కటన్.

కా॥ వానిం ద్రుంచి నభోంతరంబుననె దు • ర్వార స్ఫుర ద్భాహ న
ర్వానూనుండగు వీ డలంతుల జనం • దగ్గఁబు గా డంచ వి
జ్ఞానశ్రేష్ఠుల కంటిపాపలను • న్నాణంబుగాం దూటి తా
నానారీతులఁ జిత్తమందు సురజి • న్నాశంబు చర్చించుచున్.

రాముడు బ్రహ్మత్రముచే రావణుం గూల్చుట

మ॥ రుది బ్రహ్మత్రముచేత వీని యనువుల్ • త్రుంగింతుఁ గాకంచ దా
మడిఁ దీర్మానము చేసి రామవుడు న • మ్మానించి తన్మంత్రమున్
బ్రదరంబుం దరు భంజకంబు కవీరా • ద్వక్షో మహీధ్ర చ్చిరా
దిదురంబుం గొని బిట్టుగాఁ దిగిచి యు • ద్దీపంబుగా నేసినన్.

క॥ ఎరవలియును కరువలియును, దరి యరయఁగరాని శరము • దాతృ నఖిజా
క్షరమై నలు మొగములతోఁ, బఱచె దరుల బెరయు నిరులు • పఱవవెలుఁగుచున్.

సీ॥ విలయ కాలంబున • విలసిల్లు భానుండు, మిడుగుఱుఁ బురుషు • వడువు దోఁప
చరఁచెయు దిశలు నం • బరమును జగములు • దిట దప్పి దిద్దిరఁ • దిరుగుచుండ
సర్వ లోకేశ్వరు • చక్రంబుతోఁ జేరిఁ నలువ • యత్త్రమధిక • బలమునొంది
మూఁడు కోట్లాయువు • మొనసి చేయు తపంబు. పనజాననం దిచ్చు • వరచయంబు

తే॥ దిశల గెలిచిన తదృక్షో • దీర్ఘ బలము, శిఛిల మొందంగ వక్షంబుఁ • జించి చొచ్చి
ప్రాణవాయువులం గ్రోలి • వరఁగ నవల, డుండుకుని పెను వీ • వున • డున్న బోయె.

ఉ॥ ఆహవమందు దానవుఁ ద • హంకృతి దూరఁగఁ గూలఁ గాంచి క్షో
లాహలముం బొనర్చి చద • లం గల వేల్పులు చల్లు పూలతో
భూహితమున్ వచించి యటఁ • బోయి పయో జలరాశిఁ దేలి వై
దేహి హృదీశు దూణమునఁ • దేకువఁ జొచ్చెఁ దదంబకం బొగిన్.

శా॥ శ్రీరామాస్త్ర విభిన్న వత్సరయ య • ధీజ వ్రతావుండు ర
షోరాజన్యఁడు శీర్ష భూషణ తతుల్ • షోణి బ్రకిర్ణంబుగాఁ
గ్రూరోగ్రాక్షుల మిడ్డుఱుల్ బెదరఁ బి • డ్గుం బోలు మోషంబుతోఁ
తేరం జాతి యధోముఖుండగుచు ధా • త్రిం గూలె దుష్కర్మచే

ఉ॥ కోప మదంగ మానసము • క్రుంగఁగ మాయ తొలంగ కామభృ
త్రావము మృంగ న త్వ నము • దగ్గిత బెంగ యశం బొదుంగ నా
లావిత దుర్వచస్సులు క • లంగ దశాన్య ముఖంబు లత్రతీకా
దావసులం గలంచు బెడి • దంబునకంచె వెలింగె ముమ్మడిన్.

చ॥ అరదము ధాత్రికిం దిగుడు • నంబుద దేహఁడు డిగ్గి కృన్యభు
గ్వరుని శరీరమున్ దనివి • పాఱఁగఁ గాంచఁ దలంచి దాని కా
వరుని సుహృద్వరుం బలెనె • భావనసేయుచుఁ జూచె; లోక భీ
కరుడగు శత్రువైన మృతి గాంచిన పిమ్మట మిత్తుఁడే కదా :

రాముఁడు రావణుని పీఠునందలి గాయములఁగాంచి శంకించుట

చ॥ మరలి దివంబు చేరుమని • మాతలి నంపి సుమిత్రసూత్రయున్
దరణిసుతుండు మారుతియుఁ • దక్కటి వీరులు చుట్టిరా వెనన్
బదులకు పీఠ చూవని ను • వర్సవిరోధి గురు న్యరూపమున్
బొరిపొరిఁ జూడసాగె నుర • పుణ్య వలోదిత మూర్తి యింబుగన్.

ఆ॥ రామ సాయకమున • రణధాత్రిఁ గూలిన, రావణుని వది శి • రంబులవయఁ
బృష్టభుజములందు • పికున నాడిరి, కవులు గిరులమీద • గంతినట్లు

తే॥ వాని మొగులుఁ బోలిన వృక్ష • భాగమందు, ద్వీరద రదన ఖండంబులు • విభుని లేఖ
లట్లు తొడవులై యొప్పు వృ • జాంకములు క, లంకముం బోలి గాన్పించు • లలినిగాంచి

ఉ॥ జానకికై జనించిన రు • షా భరణంబు దురాత్ముఁడైన యా
దానవుయావుతోఁ దఱిగి • తాఱఁగ రాముడు శత్రు వృష్ట భా
గాన స్ఫుటంబుగాఁ దెలియు • గాయము కాయను గొంచి నా మహా
నూన పరాక్రమంబు వెలుఁ • గొందదుగా : యనెఁ బిన్న నవృత్తో.

చ॥ జగముల గెల్చి యేనరినఁ • జమ్మ కతంబున రావణుండు తాఁ
బగతుర మున్నెదిర్చి పొల • వంబుగఁ జేసిన పోర పీఠునకా
నగిలిన పుంటికాయలు వి • తావిత చేసెను మద్భుత్వ దా
ర్యగళ పరాక్రమంబు నని • రోధ కలంకముఁ గూర్చి చెల్లరే :

తే॥ కార్తవీర్యునిచే పీఠు • కట్టువడిన, చరిత విని వీడితొడి మ • చ్చరము నాకు
నొదవెఁగా యని లజించు • చుండ నివుడు, పీని పీఠు గాయంబులు • కానఁబడియె.

తే॥ మచ్చరుల గేలి యశమును మరిన వలువ. వెన్ను వగఱకుఁ జూసిన • వీనివలన
గలుగు గెలుపు మెచ్చందగు • గెలుపుగాదు, దీనివలనఁగీర్తియురాదు • తెగడు దక్క.

తే॥ అనినవినివిభీషణుఁడుఁబాశ్రయము, లొలుకఁబరిత ప్రహృదయుఁడై • పలికెనిట్లు
వ్రభువరా : యనమంజన • వాక్యములను, నీవ పలుకంగ నేమన • నేర్తునయ్య :

చ॥ భుజములు వేయిగల్గిన నృ • వుండును వాలియు నొందినట్టి యా
విజయము నిక్కమైనదియొ? వేల్పుల శాపముచేతఁ గల్గె నం
బుజదళనేత్ర : లోక పరి • పూత పయింగల కామబాధచే
గజబిజి చెంది దీర్చిడియె • గాక యలంతులఁ బోవువాడొకో ?

చ॥ కడిమి నిరస్త శాత్రవము • గా భువనంబు లొనర్చి పేర్చి యె
య్యెడ నెదురేది లేక చరి • యించుచు దిగ్గజ దంత సంఘముల్
తొడిఁబడి యాద్యఁ గుచ్చికొని • తోచు కింబలులుగాక శత్రు రె
క్కడ : యితని జయించి వెను • గాయమునేయుట యేడ ? భూవరా :

క॥ ఆయవ విషంబునకుం, జేయని తొడవులుగ యముని • చేలి మహా దం
దాయధము హనుమ ముష్టియు, నియనువున వెలికిఁదొరవ • నిటు గన్నడియెన్.

చ॥ చెరిసిన కాలకూట మొగి • జిచ్చఱకంటిని మ్రింగినన్ మహా
బలయుత సర్పజాలములు • వక్షులరాయని గెల్చినన్ జగం
బులఁ గల వీరవర్యుల వ్ర • వువ్వు భుజాంతర సీమఁజేర్చి య
గ్గలికను నాటు కైదువులు • గాఁడఁగజాలవు వీని జొమ్మునన్.

మ॥ చరురంభోధి వరీత భూతలము దం • వ్త్రింగ్రుచ్చి క్రోధంబు న
మ్మఱితో నిల్చిన మీఁద లోకములు హ • మందొక్కటన్ దిగిమ్మటల్
వెత లేనాఁటికిఁ దీటునంచు మది నా • వ్విం బొంపి సేచేర నీ
గలి లంకేకుడు పొంద వీని మృతి నిం • క న్నమ్మకుండెం గదా :

మ॥ అస నాఁగాకని రామవుండు మది న • త్యంతంబు విశ్వానముం
గొని నీయన్నకు సాంపరాయిక విరుల్ • గూడంగఁ జెయించి ర
మ్మనుమానంబును వీడుమా ధరణి వై • రాదుల్ మనుష్యుండు చే
తనుఁడై యుండెడు నంతదాఁకనె చుమీ • ధర్మజ్ఞ : చింతింపుమీ :

ఆ॥ అనుచు నతని నంపి • యదలు తీఱఁగ వచ్చి, మోదమంచి తనకు • మ్రొక్కుచున్న
నిఖిల నిర్ణరాది • నిచయంబుఁ గనువేడ్క, నెదురుగాఁగ నడచె • నినకులుండు.

విభీషణుని చింత

ఆ॥ అన్న దొనఁగురెల్ల • మన్నింపఁదగినవి, పొమ్మనంగ నతఁడు • పోయి యగ్ర
జన్మఁగాంచి పట్టఁ • జాలని పెనుచింత, లోన మునిఁగివడియె • వానిమీద.

అ॥ జగతి జీవులెల్ల • జాలినొందగ భేద, రులును మౌనులును క • రుణ వహింప
రాలుఁ గరఁగ నేడ్చి • రావణు పైఁబడి, పలువరించె చిట్లు • బహు విధముల.

స॥ హా లోకభీర : హా మేరువిభ దీర : అద్వంద్వ భూర : మా • యా స్రకార :
ఉండుచోఁ ద్రిదశ కు • లోన్మూలి నైతివి, చచ్చుచో నసుర వం • శముఁ జెటిచితి
మ్రుంగిన గరళంబు • మేకొని చెఱచు జా. నకి యను వినము కా • నఁగనె చంపు
పలదని యానాఁడె • పఱకంగ విననైతి, విఁక నేటికి వినంగ • చిచ్చుగింతె •

తే॥ పర కళత్రంబుఁగొంట య • బాప్యమంటిఁ, దొలఁగరాని యపభ్యాతి • దొరయునంటిఁ
గోరవలదంటి వైరంబు • కూడదంటి, వంశము వశించునంటి నా • పలుకువంటె :

కా॥ నాఁడగ్నిం బడినట్ట వేగవతి యీ • నాఁ డుర్వరా జాకయై
యీడంబోపక దైత్యనాశమునకై • యిచ్చోటికిం జేరె నీ
జాడ ల్వల్చని యెంతచెప్పినను రో • వన్నూర్తి మన్నింప కి
శ్లేధాగోడము చేసికొంటి కుల శా • ర్యేప్పా విభూత్యన్నతుర

ఉ॥ కారుణీకుండు రాముఁడని • కామిని విమ్మని సందిమేలనం
గా రహి వీరకంటి వర • గౌరవముల్ పది శీర్షముల్ వృథా
ధారణఁ బొర్లుచున్నయవి • తప్పక నాపలుకివృద్ధై న నీ
తా రమణుం డనాది పర • తత్త్వము చుమ్మని నిర్మూళి దివిన్.

కా॥ వీరస్వర్గము చేరితో • నలువ మే • ల్వీటం బ్రవేశించితో •
కారాద్రిం దగఁ జొచ్చితో • యెవఁడు విన • దాకొంచు నీజీవ సం
చారంబుం గొవిపోయె • కాలుదొ • లన • చ్చంద్రావళపుల్ నేఁడు వ
ల్లారం గల్గెనె • మారనాటకము నేఁ డైనం దుదిం బొందెనే •

చ॥ హగని చంపుచేత తన • మానవమందిది చుప్పనాక యీ
పగ గొలితెచ్చి యిచ్చి తన • వంశము నెగ్గఁగఁ జేసికొన్న దీ
ఁగిదిగ నారకానఁ గలఁ • పాపులు స్వస్సుఖమొందు పుణ్యులున్
బగలుగ నైరి యెల్లదపుఁ • బాటున నేరి మొగంబు గాంతువో •

మహా స్రగర,

విజయశ్రీ పంకజాక్షిన్ • విమలగుణయుతన్ • విశ్వ సాహిత్య డక్షిన్
భుజమేధా శక్తి యుక్తిన్ • భువన విజయ వి • స్ఫూర్తి నాసించు చేతుల్
త్రిజగన్మాతన్ బ్రహ్మతన్ • త్రివళగణనుతన్ • బృహ్వి సంజాత పీతన్
బొజుఁగై స్ఫుర్పించు చిహ్నన్ • భువి నె తడవఁగాఁ • టూర్జ సంసిద్ధి గంఠేః

తే॥ అనుచుఁ బనపు విభీషణు • నవలికిడ్చి, విధి నెఱింగియు మఱినెడ • చెగవనేల •
లెప్పు కాఁగల గనుల నా • లింపు మనుచు, భల్లకేళుండు లేచి సాం • త్వనమువలికె.

మందోదరి విలాపము

మ॥ విరియం బాజిన కేశపాశములతో , శ్రేణుడు హారాలతో
 నుదుఁగం బాజిన మూర్ధ చిత్తములతో , బొబ్బిల్లు కన్నీటితోఁ,
 గరముల్ తొమ్మన మోదికొంచు వడిలం , కానాధు కాంతల్ పరా
 మరిసల్ లేని విధంబునన్ జరగిరా , మందోదరీ యుక్తలై

తే॥ పొలుచు సత్యంబు ధర్మంబు , భూతదయయుఁ, గలుగుకులమునఁ బుట్టిన , పునుఁదుసిగ్గు
 వదలి చేయు కార్యమవలె , వాయి విడిచి, యేడ్చు కాంతల రవ మెల్ల , యెడలఁ బరమె.

తే॥ కాలియందెలు మెలుపెట్ట , గజైతద్వయఁ, గొంద తేగుదెంచిరి రణ , ఖేళి రపుడు
 కొందఱు పురందరుచి వగఁ, గూలె ననుచు, నచటనే జీవముల వీడి , రవిని దొరలి

తే॥ మోర శోకంబు గందర , గోళవలువ, నందముం జెడఁ దొడవులు , చిందుచుండఁ
 గనుల నశ్రుజాలము మబ్బు , కరణిఁ గురియ, వనరి వినుక్రోవఁ గొందఱు , వచ్చినారు.

తే॥ కలు మోఁదుకొనెడివాఁడు , తడవువారు, కనుల నీరూర నా దిశ , కందు బాహు
 పీరముల మీఁదఁబడి నూత్న , విగర భర్తృ, శోకముని నేపి యెలుఁగక , స్రుక్కినారు.

తే॥ పదములును తొమ్ము భుజములు , పదనములును, తొడిఁబడఁగఁ బలుమాటులు , తడవి తడవి
 యేడ్చి యేడిచి నాలుక , లెండఁదాట, తెలివి దప్పి దారణవయిఁ, దెరిలినారు

ఉ॥ పొందిరు మున్ను దుఃఖములఁ , పొందిన నెప్పుడో పొల్లయల్కుయే
 పొందుదు రద్దియుం దుఃఖి , పూర్ణ సుఖప్రస మంచు నెమ్మదిం
 గొందురు దైత్యకాంత లిటు , గూరిక యార్తి భరింపలేక యా
 దెందముపైని వ్రాలి తట , డిందిన ప్రాణము రోయుక్తైవహన్.

తే॥ జిక్కినులు రక్కసులు నాగ , చంద్రముఖులు, సిద్ధ నఖులు విద్యావర , ప్రియ భేద
 మోహముంచుటచే శోక , మున మునింగి, తడవి తనివి సనక చాలఁ, దల్లడిలిరి.

తే॥ ధర్మము పెళింప నెడఁజేర్చు , ధరణిజాత, మీది మరులున మమ్ముప్రే , మింపవైతి
 దానిచేఁగాదె యాగతి , శతనరసితు ; దాని వదలి మమ్మిప్పుడైనఁ , దనువరాదె ;

తే॥ అనుచు తోల మందోదరి , యలమటించి, కడలిపై మించు వ్రాలిన , కరణి విభుని
 వక్షముని వ్రాలి కలుచు , వృక్షములును, కరఁగి తోడన పరివింపఁ, గనిరరించె.

చ॥ అనుర మృగేంద్రః సీపుమ్మతి , నందిన పిమ్మట నేను నందుకుల్
 దొనఁ గతి దుర్మరం బటిత , దుర్బర మక్కటఁ నాదు నన్నిదిన్
 దొనఁగిన యివ్వె నీమకుట , టూపిత కీర్ణములే ; కడించి నా
 వ్యసనము మాన్పవో ; వదన , పద్మ వికాసము చూపవో యితిన్ ;

చ॥ ఎలరిచి వెండికొండ భరిఁ యించిన నీ పెనుమేని రోవలన్
వెలువల నూపుగింజ యెడఁ బీడక తొల్చి యనుప్రజంబు ని
ట్టలముగ రోయుతీరొఁ సడఁ బంబున జానకిమీది ప్రేమ లో
వలఁ గలదంచు నారసినఁ పద్ధతియోఁ యిది రామబాణముల్ :

చ॥ అలయక రాము తూపులు గుఁ హామఖముంబలె తొమ్ముఁదొల్చి య
వ్వలఁ జనియున్న పక్కటఁ తఁ పంబును దాద్యము వీర్యముం జెడన్
బొలిసితివేఁ యిఁకేది గతిఁ మాఁ రితరోగ్ర శరంబొకండు ని
మ్మళముగఁగ్రోలె జీవములఁ మానుషశక్తియు నింత యొప్పునేఁ :

మ॥ వనితాజాతికి చూషణంబయిన యాఁ వైదేహి యందంబుత
ద్దన పశ్చిత్తము దైత్య నాసికయులంఁ కారాజా కామంబు రా
ముని కాతార నివాస నిర్ణయ విధంఁ బుం గూడి జంభారి చే
సిన పుణ్యంబుగఁ బూర్తియై పరిణమింఁ చె న్నాకు నే టిగతిన్.

చ॥ అమరుల దిగ్గజంబుల నుఁ మాపతి ధాతృ ముకుంద జిహ్వులన్
సమరమునఁడు మించిన యఁ సాధ్య బలాధ్యున తెప్పటన్ వివా
ఁము కలదే యటంచు నెలఁ పంబున నుండితి నీ మహాతపః
క్రమ ఫల జీవితంబునకుఁ రాముఁడు పుష్కై గృతాంతుఁడై భువిన్.

చ॥ కొమరుగ నొందు మూఁడు నలుఁ కోటికి మేర వచింపరాని న
త్త్వమునకు జీవితానకుఁ ధృఃపలరాశికి నింక నాశ మే
క్రమమున వచ్చునంచు మదిఁ గాఢ తరంబుగ నమ్మియుంటి నీ
తమ యను మోర హలహలఁ మక్కట యన్నిటి స్రుంగె వ్రేల్చితిన్ :

చ॥ జగము స్వభావ మిట్టిదినిఁ సత్య మెఱుంగు సమర్థులెవ్వ రీ
జగముల నెల్ల గెల్చిన వ్రఁ శస్త్ర బలిమలు విల్చిరేమిఁ యిం
దగు విజ ిది నాని పుపుఁ బమ్ముట గల్గిన శంబరారికే
యగడువడఁగఁ జిక్కిన బఁ లాధ్యుని నాశము చేయరే నరుల్ :

తే॥ రాము నెంచితి నాది నాఁ రాయణునిగఁ దెలియ కిట్లు లుక్తముని నఁ త్నివించెఱగవి
వచ్చితివి తత్ఫలం బనుఁ బావ్యమయ్యె, నిప్పుడైన వియ్యది నీకుఁ నెఱుంగరాదాఁ

మ॥ అని చింతాకులి తాత్పర్యే పసవి యఁ త్యంతంబు దుచ్చాప వే
దన నిందార గ శీర్ష హారమగు తఁ దృక్షణు హస్తంతోఁ
దనియం జేరిచి తృప్తిమై నతని నాఁ థా ! యంచుఁ దేవ్యాడి యం
తన నిర్వాసము విలె జీవములు నంఁ పరీనిమై పోవఁగన్.

తే॥ అమరకాండలు విద్యాధఁ రాంగనలును, మునిసతులు నాగ తరుణులు, మనుజ సఖులు
పెక్కుగతుల మందోదరిఁ పెద్దతనము, వేయి నోళ్ల క్లామించి పిఁ వ్వేళయందు.

పీ॥ అంత విభీషణుఁ • దంతరంగంబునఁ, జింతించి క్రమరీతిఁ • జిచ్చుకొలిపి
 వంస్కారిముల నెల్ల • కాస్త్రోక్తముగఁ జల్చి, శవముల నుంచెఁ గా • వ్దములమీద
 వాద్య స్వనిము లెల్ల • వారి రపంబుల, విసనీక విక్కిలి • విస్తరించె
 సిదమును లెల్లని • గొటగును తోడరా. నతని పర్శులును వె • స్తుంటి నదవఁ
 తే॥ జాట్లపచ్చి యిర్వురకుఁ జి • చ్చును రిగిల్చి, చేయదగు క్రియలెల్లను • చేసి యవలఁ
 దిర్క్కువారికిఁ గూడ నా • లందె యుక్త, కర్మము లొనర్చె బడి నుద • కంబుతోడ.
 అ॥ అవల పచ్చి రాము • నంద్రు పద్యములకు, మ్రొక్క నతఁడు నతని • పొనుఁగు గాంచి
 లోక సహజ మిద్ది • నీకు సుమ్మలిక మి. త్లోందు టుటవె యనుచు • నూఱడించె.

37 శ్రీరామ నివర్తన పటలము 378

తే॥ బహుళ కాశ్ర మర్మఃకులఁ • బ్రకృతివైఱ, ధర్మముల నెఱిగించి యా • దైత్యరాజు
 నూఱడించి లక్ష్మణుఁ గిని • యొప్పుమీఱ, విట్టులవియె రాముఁడు న్రేమ • మెనకమెనక.
 అ॥ అర్కనుతుఁడు మారు • తాత్మజుఁడును తక్కు, కివనరులును వెంటఁ • గదల నేగి
 నీతియుతుఁడు యామి • నీచర విభునకుఁ, బట్టమొనర నీవు • కట్టుచుయ్యె.
 క॥ అవి యాజ్ఞచేసి పంపఁగ, ననిమిషులు దిగీకు లప్పు • దగునంతకుఁ బ్రే
 మము కత్తి కొలఁదిఁ దోడ్చిడి, పనులొనరించిరి విశేష • పరతంత్రులుగన్.
 అ॥ పుణ్య లీలములను • మొగులు జలంబుల, జలధి జలము హార • నమితి సింహ
 పీరి బొ • పీఠము • ప్రీతితో వేల్పులు, తెచ్చి కొఱఁతలేక • యిచ్చినారు.
 అ॥ అజని యాజ్ఞ వెలసి • హరిజను ఖుడు మ, యుండు వచ్చి హరిహ • యుఁడు భవుండు
 పొగడఁదిగిని పిగిడి • బూజ్య విధంబుల, పంకసంబు గూర్చె • మండనముల.
 తే॥ విధియలంబుగా బ్రహ్మావి • విబుధవరులు, పుణ్యలీర్థాభిషేకంబు • పొసఁగఁ జేయ
 నన్న యాజ్ఞనుసారి రా • మానుజుండు, ప్రీతిపకులంబు వెచ్చె వి • భీషణునకు.
 ఓ॥ సీఁగిరీంద్ర శృంగమున • నీరజ మిత్రుఁడు తోఁచు చందమై
 సీ • మణి విరాపిత వి • ర్మల పీరి విభీషణుండు మో
 చాలనుడై కిరీటయుతుఁ • దైతగు బంధువులైన పూర్వ దే
 వారి ఓజీవ వాసపుని • యందమునకా వెలుఁగొందె నత్తఱిన్.
 తే॥ నుఁలు పిచ్చి సుమములఁ • గురిసినారు, తావి పూవుల సిద్ధ సా • ధ్యావలులును
 చిందఁజేయఁ ద్రిమూర్తులు • శిష్యమౌని, జనము లాశిస్సునుంబులఁ • జల్లినారు.
 తే॥ నిష్కమకుట భూషణుఁడు దా • నవవిభుండు, భక్తితోడను సౌమత్రి • పాదపరసి
 జాల ముంబుఁ బ్రణామంబు • పరవిఁజేసి, పలికె విశదఫణిని నెల్ల • వారు విసఁగ.
 తే॥ పను శ్రీరామ పిచ్చిది • కేగి మరలి, పచ్చునంధాఁక నీలంకిఁ • బ్రాభవమునఁ
 గొఱఁతిలేక పాలింపంగఁ • గోరినాడి, నమఁడు బ్రార్థించి యొప్పించి • యదటి కరిగె.

తే॥ కపికులేంద్రవికోడ సం ౧-గదువికోడ, వచ్చిపదముల కెఱగిన ౧ వాచి-దైత్య
విభుని రామచంద్రుడు సం ౧ ప్రీతికోడ, వలమి మృదు భాషణంబుల ౧ వల్లనవియె.

చ॥ పవిగొవి-మూడు లోకముల ౧ వారు నుతింపఁగ దేవతానికిన్
జనులకు నీతిపద్ధతికిఁ ౧ జక్కటికిం దగునీతి నిల్పి శ్రీ
యును సుకృతంబు కీర్తియు న ౧ మున్నతి నొందఁగ రాజ్యభారమున్
గొవి నుభయందుమా యనుచుఁ ౧ గొన్ని హికోత్తులు వల్కి పిమ్మటన్.

హనుమంతుఁడు నీతకు రామ విజయము తెల్పుట

చ॥ హనుమదిఁ గాంచి పీపు జన ౧ కాత్మజ యున్న వనంబు చేరి యిం
దొనరిన యెల్ల సంగతుల ౧ నొప్పుగఁ దెల్పుచు యున్న నాతఁడున్
బివివివి వాయువేగమునఁ బావని జానకి యున్న చోటికిన్
జని వసి వాడియున్న విర ౧ జాజికి వర్షమువోలెఁ గన్నదెన్.

చ॥ కవఁబడి మొక్కి భానుకుల ౧ కాంతుని నామము నుచ్చరించుచున్
దనియక గంతులేయుచును ౧ తాళము వైచుచుఁ బాటపాడుచున్
జనకజ కన్ము గాంచియె వి ౧ జంబు గనుంగొనఁ బెక్కిరీతులన్
గునియుచు నెట్లకేని మను ౧ కోమలి పాడిము డాపి యిట్లమన్.

చ॥ శుభము శుభమ్ము మంగళము ౧ శోభనదేవతకుఁ జయమ్ము మే
ల్పుభములు తల్లికిన్ దనుజ ౧ సూరసజాయకు భద్రముల్ సుర
ప్రభృతులు సంతసించ రము ౧ రామ మదేభము యామినిచర
వ్యభిజన సారసాకరము ౧ సంకిలి వీడి కలంచెఁ దల్లిరో.

ఉ॥ రావణ మత్త నాగమును ౧ రామ మృగేంద్రము చించిచెందె ర
క్షోవిభు మస్తకంబులు ౧ న ౧ సుందర దొర్లెను వాచి భాహువుల్
ప్రేపులు నక్కరీదెను శ ౧ రీరముమీడ నెఱంగె గ్రద్దలుఁ
గావరు కన్నులం బొడిచి ౧ కాకులు దిన్నవి సంగరస్థలన్.

క॥ లోషమతి రామునాజ్ఞ వి, భీషణు నియమమున లంక ౧ పీఠుల మర వి
ద్యేపుల కాంతలు దక్కఁగఁ, భాషించఁగ నొక్క యసుర ౧ బ్రతుకందయ్యెన్.

చ॥ అమృతము మించిన యాహ, కృములన్ వివి యొక్క కళను ౧ గల లేక క్రమ
క్రమమున వర్దిలి యంకము, సమసిన విరుఁబోలి జనక ౧ జాత పెరింగెన్

జ॥ రాహు గళితి మైన ౧ రాజ బింబమువలె, ధరణీజాత ముఖము తనరఁ గాలు
గేలు తొమ్ము మనము ౧ లీలఁ బూరించెను, మేరిలేక మదము ౧ మిఱుకతన

అ॥ కార్కృ మొందియున్న ౧ కాంఠయంగములెల్లఁ, బెద్దవగుచుమిగులఁ ౧ బెరుఁగఁజొచ్చె
వాడియున్న వల్లి ౧ వర్షంబుచేత నా, నా ముఖముల వెలసి వసుచు భంగి.

చః శ్రుకుటియు వంగెఁ జెల్వముగఁ జొమ్ము చెమర్చెఁ దలం పొకండుగా
నొకటి వదించునట్టిదిగఁ నొప్పె నముక్కముచేతఁ బోవమై
రకమగు ప్రేమ కల్లువలెఁ బ్రాంతిని గొల్పునఁ యేమిచింతఁ జా
నకి తెది వల్కఁ దోచక మఁ నంబున నూరక యుండె వివ్వెరన్.

౧౫ పీఠియకుండు సద్గుణ మఁ నీషి మరుత్పుకుఁ దద్దికాంచి త
ల్లిఁ తరమెంచరాని యెనఁ లేవి కుతూహల మొంది యుత్తరం
వీతని కేమి యిత్తునని యెంచఁగ లేకలు బూరకుంటివోఁ
కోఁతి యనత్యమాదె ననుఁ కొంటివోఁ యన్న వదించు నామెయూకా.

౧౬ అనదృశ్యమైన యుత్కలికఁ యావట యన్నియు లేఁగి నన్ను నా
వనమున నుండవీకిటులుఁ వల్లటపేసెను వక్కజింప నే
దెనయును తోఁపవీయమినిఁ తెప్పిటకుంటిని విబ్బరంపు నం
తన మది చిత్త విభ్రమముఁ దార్కొనఁ జేయదెఁ మారుతాత్మజాః

౧౭ నీ వంనాడు నాచెఱునుఁ నీఁగెద నంచభయం జొనంగి యా
తైనది మన్మథో విలయుఁ గ్రచ్చటఁదెచ్చి దురాన దైత్యులన్
వావిరిఁ గూర్చి తద్విజయఁ వార్తను తెల్పిన పుణ్యమూర్తిని
న్నేవిది సత్కరింతునని యేమియుఁ దోచకయుంటిఁ బాపనీఁ

౧౮ ఇన వంశోత్తముఁ దోడి తెచ్చితిని నాఁ హీనస్థితిం దెల్పి మ
ద్దన దుఃఖంబులఁ బాపినాఁడవు త్రిలోఁ కంబుల్ ప్రసాదించినన్
తనయాఁ యనిర లక్ష్య లవ్వి సత మఁ న్న ప్రాంబలుల్ దక్క నే
యనువుం దోచదు వాంఛయున్నను ప్రియంఁ బాపంగఁ దెల్పంగదేఁ

౧౯ అనవుడు వాయుజాండు హృదఁ యంబున నుల్పి నమస్కరించి మ
జ్జననిని నీముదంబె యగుఁ జానగు నా యభివాంఛరై వి
న్మతుకులవంధ్రు నన్నిది సఁ మర్పణపేయ మనంబుగోరు నే
వనమునకంటె మేలయినఁ బాగ్యము నాకొకటిని లేదికన్.

౨౦ త్రిజగ త్పన్నుత జాతిరత్నము క్రియన్ దీపించు ప్రీరత్నమున్
ద్రుజటం దక్కఁగ విన్నలంచి బహుళాఁ ర్తిం గూర్చు పీఠాక్షఁ
వ్రజము న్నా కసిదీప దంతుటకు నంఁ రంభించె దెందంబు లే
రజము ల్పల్కిన పీఠి నాచకల వైఁ రంబాడఁగా మూర్ఛెదన్.

౨౧ పలుకఁగరాని వ్రణదముఁ పల్కఁచుఁ బైఁబడి మ్రింగువార మం
చులుకఁగఁజేసి చీల్చుమని యుత్తలపెట్టుచు నొంచుచుండు నీ
పలువల జాతి చెల్వలనుఁ పాద నఖంబుల చిన్న భిన్నముల్
సలిపెద నివరం జొనఁగుఁ చాలు రహించెద నంచు వేడఁగన్.

ఈ చెరువలు భీతిమై జెడరి . సీతవదంబుల వ్రాలి తల్లి : నీ
యలమువదంబులై శరణ . మంచు విదేయక వేడ నంజికల్
వలరవి మాటయిచ్చి కపి . వర్షుని గాంచి విశుద్ధ మానసా ;
తలఁనకు వీరిఁ జంపుటకుఁ . దప్పులు వీరయందు గల్గునే ;

ఈ రావణు బోధచే నటులు . రాయిడి చేసిరి కావి వీరికిన్
భావములందు నాయెడల . వైరము గల్గెద యన్వతంత్రులన్
నావిధి యిట్లు న వ్నుకరు . ఇంబుగ నేడుచు మందెఁగాక యో
పావవి : వీరు కుట్రవలెఁ . బాపులు గాదు పహింపఁగాఁ దగున్.

ఈ పాప కులంబునం బోదమి . పాపములం దలవాటుపడ్డ దు
ర్లేవులె యైన నావలని . ప్రేమను వీరి మనంబులందు నం
తావము గూర్చుఁ జూడకుము . దర్శగుణాలకుఁ . పుణ్యమూర్తి : నా
ప్రాపును గోరి రియ్యది వ . రంబుగ నాకొఱ కియ వేదెదన్.

ఈ అనవుడు వేడుకేం : యిది . యాజ్ఞయ కాదె : కృపానముద్రవో
జనవివి . తల్లి వల్కు లెద . జార్చు సుకుండు సుకుందె : మేలు : నీ
మనచుతి నెంచి నట్ల యగుఁ . గాకవి పావవి కేఁజమోడ్చు గై
కొవి యటనిల్చి జానకి క . కుంఠిత మోదముఁ గూర్చుచుండఁగన్.

ఈ అవట విభీషణుం బిలిచి . యార్జును సీత నలంకరించి నీ
వివటికిఁ దోడి తెమ్మన వ . భీష్మము నందినభంగిఁ బొంగి యు
బ్బుచు దనుజుఁడగుం దరిగి . భూసుత నన్నిది శీర్షక వ్రభల్
ఁచిరముగా ధరం బరవ . మ్రొక్కి నయంబు భయంబు పెంపునన్.

ఈ తల్లి : కోరిన శత్రు వీర జయ మా . స్తంబయ్యె రాముండు విన
వార్తల్యంబునఁ జూడఁగోరె దిరిసిం . పన్ వచ్చి రంగనల్లం
బెల్ల ప్పిండిరి వేల్పు లచ్చటికి వే . యింపారఁ దోడేర న
స్మల్లానంబునఁ బంపె లెమ్మ లలి ను . దోగింపు కై పేతకున్.

ఈ నావుడు సీత యిట్లులను . నాయట మన్న విదంబు లెస్సగా
దేవతలున్ దినేంద్ర కుల . దీప్తుఁడు మౌనులు నాకలొక రా
జీవ దళాజ్ఞలుం గనుట . నెచ్చుట గాదది యంతలింత లే
నీవిది నొందియుం డుదికు . నెట్లు పహింతు నలంకృతుల్ గొనన్.

ఈ అమరు జానకి వచియింప . ననురవిభుఁడు . తల్లిరో : రామునాజ్ఞ చం . దంబు విట్లు
విన్నవించితి నన నానె . విటనయాజ్ఞ . ంట్లులేయెన నరియని . యియ్యకొనియె.

అప్పరసలు సీత నలంకరించుట

1. జనకజ నలంకరింప నంపురస లేగు, దెంచి తిరుమంజనము పేయఁ, దివిరి తగిన
పునుగు కస్తురి గంధ చం, దనము తావి, తైల జలములఁ జేకూర్చి, దాసినారు.

2. ప్రిం సులక్షణంబులకు, క్షేత్రము క్రొత్తది జాతి సొమ్ము మే
ల్లం తెల్ల చుచ్చు కడ, లిన్ వెలిదేసిన వెచ్చతోడు ర
క్కలికిఁ దల్లియైన జన, కాళ్ళజ యెంటి జడన్ వదల్చె రం
తా లలితాంగి వేదములఁ, వ్యాసుడు నేర్పున చిచ్చుకై వదిన్.

3. తరమగు దొండఁజోలుచు ను, దామరురోత్తుల నొయ్యనొయ్య వె
ల్వఱచెడు నోట ము తైముల, వంటి కదంబులఁ దోపి నెత్తికొ
దిరిమఱ తైలమంటి మను, వట్టిన రత్నము సానవట్టు న
పురుమన గీత మంగళ ర, వంబులతో జలమార్చి రచ్చెలుర్.

4. పవదపుఁ దీవ నారజపుఁ, బాల మరుంగున మూసియుంచు న
ప్ప విదివి చందనం బిలఁది, వక్షముపై దగఁ జెందిరంబు సాం
కవమును మెత్తి మేల్కొనును, కన్నియ వన్నియ వట్టుచీరయున్
నవరఱవేసి మేళును, సౌరుగఁ దాల్చిరి నన్నకొనుపై

5. ఇంద్రాణి తాల్చంగ, విమ్మగు రిక్కల, రహినొప్పు తారహ, రంబుగూర్చి
విద్రుమోష్ణమునకు, విమలమౌ ముకును, రసముఁజో ల్లాంబూం, రసము దడవి
నంతనగాఁగ వ, నంతంబు చుట్టి హ, రతి యెత్తి దేవతా, రక్షచేసి
యట్టమండలము నం, దంక మృగంబిన, హైమ విమానంబు, నండు చేర్చి

6. విబుధకాంతలుతనుచుట్టి, వెంపియుండఁ, గవులదై త్యులు గుంపులై, క్రందుకొనఁగ
వెడలఁ బాట నల్లల్ల వి, భీషణుండు, నీరద శ్యామ గాత్రు న, నిద్రికి వచ్చె.

7. ఇవల మునులు సురలు వారి, యింతులును వ్ర, మోవమున గుంపులై చేరి, మురియుచుండఁ
దక్కువార లానంద వా, ర్తలు పదిలచు, చింపుగాఁ జూచు వేదగ్గ వ, హించి క్రమ్ము.

8. క్షేత్రమవంశ దీపిక య, యౌవిజ సార్వీ పవిత్ర నదుజో
దాత్ర చరిత్ర పితమ ము, దంబునఁ జూడఁగఁ గోరి గుంపులై
యొత్తుగఁ గూడి త్రోవ యడ, కుండఁగ దైత్యులు దండపాణులై
మొత్తి యదర్చి త్రోచిరి వ్ర, మోదుల మోములు నల్లఁ బాటఁగన్.

9. అత్తజీ రాముడు నందియ, మొత్తిన చిత్తంబుతోడ, సుద్భాగంకంబున్
దత్తజుడుగ కేలన ముని, సత్రము లది జరుగు తిరు, చయ్యనఁ దెలుపన్.

10. అసి వివియు వినక మున్నే, పెదవులు చలియింప దైత్య, విభుఁగని యీదె
ట్టదముల పీపుండఁగఁ జే, యుడురే, తగునయ్య ప్రేమ, యుతులు నలంపన్,

క॥ కదనంబుఁ జూచు వేడుకఁ, బదువులుగా వచ్చియున్న, వారి మరక యి
ట్లదలించుచు దండింపం, బదరి యనుమతించు వతఁడు, ప్రాజ్ఞుండగునే ?

ఉ॥ కూలియుఁ జక్రియు న్నులువ, సుందరులన్ విడనాడి వచ్చుటల్
బోలునె; తక్కు వేలుపుల, పొల్పులఁ దెల్పుఁగనేల; తావన
ప్రీతును పూరుపుల్ ముదము, చే విటురా నదలించి మోడుచుం
దోలుట క్రూరకృత్యమగు, దోనము నుమ్మిటు పేయఁగూడనే ?

అ॥ పాడు జనులన్నిట, పెద్దపేయక యగఁ, గించి తఱుమఁగొట్టు, టించుగాడు
వలదటంచుఁ గివిపి వరుక, విరిషణుఁ డడలుతోడ నొడలు, వడఁక విరిచె.

కా॥ సీతాదేవి రణాంగణంబును పమి, చీనఁబుగాఁ జూచి త
ద్భూతజ్ఞేజీవి కంక గృధ్ర బలి భు, గూఢాళికిం బండువుల్
ప్రీతించేపిన రామభద్రు విఁన, ద్వీరాంక వేషంబు నెం
తో తృప్తిగనఁ దత్తఱించు హృదయాం, దోళంబుతో వచ్చుచున్.

కా॥ నా పూతత్వము కేటగాఁ దెలిపి పై, నా నాథు వీర్యంబు ను
ద్దీపింపం బొనరించి నాకులము కీ, త్రిన్నిల్ని యీలోకమున్
జూపం బూచిన మారుతాత్మజున కి, చోన్ నా సతీత్వంబు ను
శ్రీ పెంపొందఁగ విశ్వలంబగు చిరం, జీవిత్య మీఁ జాలున్ ?

కా॥ నావేవిప్పు డశుద్దమయ్యె ననువుల్, నాశిల్ల నల్లెయగు
ప్రేమంబొక్కటి చూడ నానగొని యు, ర్విన్నిల్పై; వేటొండు చే
తో మోదంబును కూర్చ లేదనుచు నం, తోషించి పొదామిసి
జీమూతం బననొప్పు చావయుత రా, జీవాక్షి వీక్షించె చాన్.

చ॥ తొడరి మరాంగనామణులు, తోడమరాంగ విమానమంచు వ
చ్చెడి జనకాత్మజాత తన, జీవములన్ మరలన్ పహించు న
వ్వడువున డిగ్గఁ దన్ముఖము, భాస్కర వంశ వయోధి సోముఁ డ
య్యోడ హృదయాంబుజం బలర, విమ్మగు సొమ్ముగఁ గాంచునట్లుగన్.

మ॥ ప్రతిజన్మంబున జీవితేతుఁడయి తో, ద్భావొంది దుర్జన్మ దుః
ఖతతుల్ ద్రోచి ముదంబుగూర్చు విజ హృ, తాఁకున్ మనోమోదన
స్థితి వీక్షించి భజింపఁగంటి నిఁక నే, జీవించియున్నన్ సరే
గతియింపన్ సరె యంచు వీడినది యా, కంజాక్షి హృత్తావమున్.

క॥ ప్రేమస్వరూపుఁడగు శ్రీ, రాముఁడు వీక్షించె జనక, రాజ కుమారిన్
రామాజన తిలకము పా, ద్వీమణి పెద్దర్మకీర్తి, దేవతను రహిన్.

క॥ గ్రీష్మలత పోల్చినున్న వ, శష్మతి తనపాదములకు, మ్రొక్కినఁ గవి యా
యుష్మంతుఁడు గనెఁ గన్నుల, కుష్మ ముఁగఁ జూచు దంద, కూకమునోఁనన్.

శ్రీరాముడు సీతను కరినోక్తు లాడుట

మ॥ నియతిం దప్పిన దైత్యునింటఁ గులహా • విఁ హర్షిపీచాన్వమున్
 బ్రియమాన్ భుజియించి శీలమును బా • వింద్రోచి యిన్నాల్ల దు
 ప్కియఁచి లజ్జను వీడి చావక యిటల్ జీవఁబుతో నుండి యే
 భయమున్ లేకట కేల వచ్చితివి • సం • భావించు నంచెంచియో

ఈ విను చెఱి వీడ్చి చేకొనఁగ • నీరది గట్టి విశావరాస్వయం
 బును మొదలంటఁ గూర్చి రూ • భూమివి రావణు నంహరింపలే
 దినకుల గౌరవంబు మఱి • యేను హించిన జటుచే గల
 కను వహించు నంచుఁ గడఁ • కంఠముదెంచితి వైరిఁ గూర్చిన్.

ఈ అమృత ముమీదికంటె నది • కానను ప్రాణుల మేని మాంసమున్
 నమలుచు నానవంబు వ్యస • నంబుగ నానుచునుండి మాయెడన్
 నుముఖత చూపుచుండు టిక్క • జొప్పచునే పరణించుదాఁకః • బె
 మమున నొసర్చు విందులవి • మామది కెంత యెంచునో కదా

తే॥ పావన భుంజునం జనిం • పక దరిత్రిఁ గీటకము పరె జన్మించి • కీ దుండఁగ
 నత్రవర్తన నడుగుంట • జార్చి జన్మ. నంపదకుఁ దగుపని పూర్తి • ననపినావు.

చ॥ ఇటువది సత్యవర్తి • ను • వీర్వ యనీచక శ్రీకృత్వమున్
 లలిత విచక్షణత్వము క • లంకములేని మనంబు కీర్తియిన్
 గులనతి లక్షణంబు లవి • కూర్చితి పట్టుగ నీదు పుట్టునే
 విజన మదారతం గనవి • పృథ్విపు కీర్తిని పోరె దుర్మతి.

ఈ ఉత్తమ వంశజాతలు వి • యోగము గల్గిననేళ నింద్రియ
 స్వీత్ర నడంచి శీలమున • భంగము కావి దిటంబు గల్గి నా
 పత్యను భోగహీనతఁ ద • పం బొనరింతురు మాన రక్షతై
 చత్తురు గావి నీకరణి • సౌఖ్యము లందరు శీల నాళిన్.

చ॥ నిలువక పొమ్ము నామదిని • నీదగు చేప్తు అంపమట్లు గం
 ద్రులుగను కోయించుండె నెది • ప్రయ్యఁగఁ జావుము కాదయేని నీ
 వలచిన చోటికేగి నుతి • వర్తన నుండుము విన్ను గైకొను
 గొలువదు బుద్ధి యంచుఁ గొలు • గ్రుచ్చిన భంగి నదల్చి పల్కఁగన్.

చ॥ ఇనకులు పల్కులన్ విని య • హీన గుణాత్మకులైన వేలపుర్
 మునులును వానరుల్ దమజ • ముఖ్యులుఁ దక్కు నఖి జనంబులున్
 మనము కలంగఁజాల మఱి • మాట వచింపఁగలేక బోడనన్
 బనవిరి విహ్వలించిరి వ్ర • పాతము నెందిరి సోలి చాత్రివై.

కా॥ నేలం జూచుచు నిర్వివర్తి కరుణా • విష్ణుండ వారాః సం
 కింబ్రాతము కాణయాచి త్రిజగ • చీర్చితాత్రి వై దేహి వి
 త్వేలా దుఃఖ వయోది మున్ది ప్రణమున్ • వేదంస బెగ్గిల్లు న
 రింం గంపితః గుండె హా యవియే వ్రా • లెన్ దాత్రిపై దబ్బునన్.

కా॥ రామ క్షౌపికు వాక్కు నెత్తిపయి ని • ర్హతంబునాఁ గ్రుమ్మఁగా
 భూమిం గూర్చిన్ సీత కర్మ మట సం • జోదింపఁగా లేచి వాః
 క్షౌప జోశేఁ దపించు నేకే జు భృ • త్కాసారముం గాంచి పో
 నేమార్గంబును లేమిఁ దల్లడిలు న • ట్లగెం దలకించుచున్

కా॥ పీఠను నెత్తురుం గలిసి • నేత్రములం దిగజాట నేర్చుచున్
 దోరక నేత్ర ప్రాణముల • తో మదినట్టి ఫలంబు తాళగా
 నేరవి యిట్టి వాక్యముల • నే వినఁ గావలయున్ మదీయ దు
 ర్పార దరంత దుష్కిర్యయలు • ప్రాచుఁగ నేరి మతేమనందగున్ ;

ము॥ కరుణా సాగర : మారుతాత్మజాఁడు లం • కం జేరి వీక్షించి వీ
 వర కారుణ్యముఁ గూర్చి పల్కుచు నమా • త్వసింపఁ గాకున్తు భూ
 భరమై యే చునుదాననే : యతఁడు నా • బిస్తుంబుల ప్నీకు వి
 స్తర పక్కిన్ వచియింపఁదో : విమత దూ • తత్వంబు తా జేయఁదో ;

ము॥ పురుషోత్తంసమ : యింతకాలము క్రమం • బుం గొంచుఁ గాపాడు ము
 స్తీర చారిత్రము నత్తవస్థితియుఁ బా • తివ్రత్యమున్ సర్వమున్
 బర మర్హజ్జ విచక్షణం బయిన నీ • భావంబు వీక్షింపమిన్
 బరిపెన్ పీసరవోయే పీతీడి వ్రలా • సం బట్లు వ్యర్థంబుగన్.

ము॥ స్థిర పత్నీత్వము గల్గు దావ నన నా • చిత్తంబె సాక్ష్యంబగున్
 సరసీజావనుఁడేవి నాడు హృదయ • స్తైర్యంబు మార్పంగ లే
 దిరవారంగ రమూద్యహంధె సభ స • విల్లుట్లుచో వింక మ
 ద్వరు భావంబును మార్ప నేర్పుగల దై • ప మొక్కఁ డున్నే యెటన్ ;

ము॥ అతి హర చక్రలుం గరక • లామలకంబుగ సర్వ కార్యమల్
 త్రిజగములం దెలుంగుదురు • తీకువఁ గాంతల చిత్త సంస్థితల్
 విజముగఁ గాంచలేరు మఱి • విర్రుల విష్ణుఁ బతివ్రతాత్వ ము
 క్కజముగ నెవ్వరింకఁ గనఁ • గా నొకతింతు ; ఫలంబు నేమగున్ ;

కా॥ కావునఁ గాయమున్ విడుపె • కార్యమగున్ భవదాజ్ఞ యటి న
 ద్వాపయుతంబ కావ నెడఁ • దం గొడుకం బనియేమి యుండు ; నా
 చావును గోరుచుండె విది • చక్కటి యంచు మఱుందిఁ గాంచి య
 న్నా : వసమందు వోలెనె యో • పర్చుము ప్రస్తర మొండు వహ్నితో.

ఉ॥ నాయనః పుణ్యరూపః । రముః సాతుఃకు చర్కిన పల్కు-వింఠెః నా
కీ యవశిష్టకార్యము రః సాం బుయిలోటము మావి క్రవృణం
తేయమ యన్న నాశఃకును . చేద్దడి దుస్సహ వేవమాన తిం
కాయత నాంతిరంగిఁడయి . యన్న మొగంబును కాంచె వత్తతన్.

మ॥ జలజాతేక్షణ సమ్మతిం దెఱపు సంఙ్గ గాంచి స్వప్రాణముల్
వలవఁజాలని లక్షణుండు వగతో . వావోపురున్ వెక్కురున్
దెలువం గట్టెలు తెచ్చి పేర్చి యనఁజన్ . త్రేరేఁదె వై దేహి వి
శ్వం చిత్తంబునఁ జేరవచ్చె జనముల్ . సంతాపము బొందఁగన్

సీత యగ్నిం జొచ్చుట

సీ॥ లోకజనని పహ్ని . లో రిగ రాయంగ వేదంబులెల్ల వా . విడిచి యేద్యె
ధర్మదేవత యెదఁ . దల్లిదిలైన న్రవ, షిడము సేయఁగఁ బ్రాణి . గణములేద్యె
నమరకాంతలు బోరు . మని విలపించిరి. బ్రహ్మయుఁ గూడవి . పగిది యనియె
హరుఁ డక్రమంబునె . హరిరాజు బెగ్గిరి. భల్లకేంద్రుఁడు పార . వశ్యమొందె
తే॥ విన్నదన మొందె వెగచి వి . భీషణుఁడు. స్రుక్కి స్రుక్కి సొమిత్రిము . సొమ్మవోయె
చెడితిరా యంబహనుమద్రాస్పదయెరామ. విడుఁడునిర్విణ్ణుఁడైచాల . వెగడుగుడిచె

సీ॥ అనుచింతబని ము . లన్నా గురుని సాధ్యు. లాగకంబని యక్ష . లనుదునుండ
ఎడకడయని ఁదు . లెగ్గని యురగులు. తగవి పాడియని గం . ధర్మ లనఁగ
గరుఁడు లాఁడనింప . అగములు విలపింపఁ. బంపభూతంబులు . పరితపింప
దనుజులు మిడుకంగ . మనుజులు నడుకంగ. స్థావర జంగమ . తతి గలంగ
తే॥ శేషుఁడొడుఁగులలోకముల్ . శోషిలంగ. గ్రహచయంబులు తమతమ . గతులుదప్పు
సాగరంబులు రోచన . స్వనము వింప . దారణీజాత యగ్నిం బ్ర . దిక్షితేంచె.

చ॥ వలగొని విర్చి రామ పద . వానిజముల్ మచినుంచి యో మహా
సం . సకల క్రియాధికర . జాః వినివారిత లోక కల్మషాః ।
దలమరినై మనంబున వ . చస్తునఁ గర్మం నెన్నఁదేవియన్
గలఁక వహింతునేని నను . కాల్పుము బూది యొనర్చు పావకా ।

తే॥ వియతి నిట్లు ప్రార్థించి యా . నీరజాషి. తనదు కాజాచియైన చెం . దమ్మియందు
చొచ్చునది వోలెఁ జిచ్చున . జొచ్చి విరిచె. సర్వ జీవులు మనముల . సంతపింప.

చ॥ అవనిని సర్వభక్షకుఁడ . నై యవవిత్తుఁడనైన యేను నీ
యవనిజ సోఁతుచేత విమ . లాత్ముఁడ నయ్యెదనంచు ముచ్చు నా
వవన నఖండు నగ్గరిత . పావన పావక కీలమాఁడి రా
చువు కడ కేగుదెంచెఁ గర . కంజములన్ వహియించి జానకిన్,

మ॥ సతి వీక్షించిన కిష్కచే నయిన కా . వస్వేద బిందు ప్రజ
స్థితి యొక్కింతయు మాటలేదు జడలోఁ . జెల్వార వవ్యాద్ధి సఁ
తతి సుంకేనియు వాడలేదు కనుమీ . కాత్పర్య యుక్తుడవై
దితి వంశాంతక . విప్రుకం జెదలు దా . త్రిం దాతునే యెన్నఁదేన్ :

కా॥ నా దౌర్బల్యము సుంతయేవి మది నె . న్నందోక కోపంబుతో
వైదేహిం గన నామె స్వీయ మహిమా . వహ్నిం దగుల్వర్థ నా
దౌ దౌర్బాగ్యము నేమియందు? మఱి నా . యశ్యాపితం జేదియున్
లేదే : నావయిఁ గిన్న యేలోకా : జగ . లీలా మహానాటకా :

మ॥ అని ప్రార్థించఁగఁ గంచి లోకములు పా . స్థ్యంబొందె బెగ్గిల్లి సో
లిన ప్రాణంబులు నెమ్మదిం గొనియె వి . క్షేళంబు నంధిల్లఁగా
ముని పత్నుల్ సురదైత్య కాంతలును న . మౌఢాత్మరై యేది ల
జ్జను పాటించక గంతులేసి రెవరా . సంరోషముం బొందరో :

మ॥ గురు మోదంబున వానరావళు లొగిన్ . కోలాహల ధ్వజముల్
వరఁగం జేసెను రాము . దయ్యదసునన్ . వైశ్యావరం గంచి దు
శ్చరితం దీని దహింపకట్లు కరుణన్ . కాంతుడవై కాచు చె
వ్వరి యాదేశము : నీవెవండ : సన బా . వ్యదహ్ని తా విక్లనున్ .

సీ॥ నే నగ్నిదేవుండ . నీదేవి వైదేహి . తనదు వాతివ్రత్య . దహనుచేత
దహియింప నహియింప . దిలము గాకిటు విను . శరణంబు వేడితి . సంశయింతు
వేలోకో మైటిఁగియు . నెఱుఁగవిత్తెవడి జగములయందున . సతులు పతుల
నెడసియుండిన సంశ . యించుట సందేహ . ములఁ బలువిధములఁ . గలఁకలేవి

తే॥ కరణిఁ దొలఁగించుకొనుట నా . కడన జరుగు . మండుటయు లోక సహజమై . యుండుఁగాని
యామేచే నేను కుద్దుండ సగుచునుండ . నామె వరికుద్దులాలని . యనఁగనేం :

సీ॥ సత్యకియందగు . సామీరి వలుకుల . మన్నించి చేపట్టి . కున్న నీవు
శంకావివృత్తి వి . శ్చయరీతిఁ జూపు నా . నయ వాక్యముల నెంత . నమ్మఁగలవో :
అనురులు మునులు లో . కములు హాహాకార . మొనరించుచుండుట . విసఁగరావో :
ధర్మంబు వీడి య . ధర్మంబుపై బుద్ధిఁ . గూర్చు విధంబెందు . నేర్పికొంటి :

తే॥ పూతచారిత్ర కోపంబె . పూనునేని . మొగులు కురియునే : మేదిని . వగులకున్నె :
తగవు నిలుచునె : జగములు . తలరకున్నె : అంబుజవిందు గడగడ . లాడకున్నె :

తే॥ అనుచు వచియించి తపియించు . నగ్ని విబుధ . వరులు గొనియాడ జీవులు . వనటసీగ
వీతఁ గొని తెచ్చి రాముని . చెంత నిలువ . నతఁడు కారుణ్య సహతుడై . యవియెట్లు .

౬॥ నీవు సమస్త జీవులకు , నీతి తొలంగవి సాక్షివౌటచేఁ
తావని లోక నిందలకుఁ , బాత్రముగాఁబడి సత యంచు నం
తావననేపి వర్జితివి , బంధురరీతిఁ బరిగ్రహించెదన్
దేవిని వానరావళియ . డవతలుం బరితోషమండఁగన్.

మ॥ అని వాక్రువ్య సమస్తలోకము లపా . రానిందముం బొందె బ్ర
హ్మను గీర్వాణులు గాంచి తానె తన మా . యన్నిల్ని సామాన్యుఁడౌ
జనునిం బోలెను తన్నుఁ దా నెఱుఁగకీ . చందాన మన్నట్టి రా
ముని పూర్వస్థితిఁ దెల్పువే యనుడు వే . యుంబెద్ద కాపిల్లమన్.

రాముని పురుషోత్తమత్వమును నలువ వెల్లడించుట

౭॥ గ్రామా : పురుషోత్తమా : రవికుల . శ్రేష్ఠుండవే నీవు : నా
మేరి విల్చిన యల్పబుద్ధి నగు న . క్షిప్రుష్టోక్తి పైరింపు నీ
తీరుం దెల్పుఁగ శక్తిలే దుపనిష . త్విద్వాంత తత్త్వంబి వా
రాధేయము నీవ సర్వమును నీ . తత్త్వంబి లోకేశ్వరా ,

మ॥ తొలి తత్త్వంబగు మాయయున్ మరల నం . దుంబుట్టు తత్త్వంబు ల
వ్వంఁ బైనుండెడు జీవుఁడున్ దనకుఁ బై . తాన్వర్చ్యబాధాశ్చై
తలఁపం దెల్పు వచింపరాని పరమా . ర్థం నీవ నీమాంశుచేఁ
గలుగు విల్చు వశించు లోకములు నం . కల్ప ప్రభావంబునన్.

౮॥ తొలిస్థితియైన సృష్టియును , కుట్రకుచిం గల నాశమున్ సదా
చెలఁగని నీస్థితి విగమ . శీఘ్రములే పరమార్థమంచు ని
న్నొలసి వచించుఁగాని మఱి . యొక్కరి విక్కడ కేగుదెంచు వా
రలఁ గలవానిఁ దెల్పువు న . రాత్పరి : సర్వ జగన్నియాచకా :

౯॥ శివునకు నాకు చింద్రునకు . శిష్ట జనాఁడీ జీవరాశికిన్
దవిలియుఁ దొలకుండు పర . తత్త్వము నీవని కాంక్షచేసి ని
క్కువము నెఱుంగు పుణ్యజన . కోటి భవాంబుది దాటి దేవతా
స్తవన విశేష పాత్రిమగు . నన్యవదంబును కొండ్రు రాఘవా :

మ॥ తిరివండ్రుల్ తమ జన్మకారణులుగాఁ . దర్శించు నజ్ఞుల్ ధరా
స్థలిలో నంసృతి పాశ బద్ధులై నం . తాపించి తిత్తార్థమున్
దెలియంజాలక చావు పట్టువుల యా . ర్థిం గుండుచున్నారు వి
జ్ఞులు నీతత్త్వ మెఱింగి ముక్తులై నం . శోభింతు రెల్లప్పుడున్.

౧౦॥ ఇరువది యైదు తత్త్వముల . కీవలి తత్త్వము నీవుగాక వే
రొరువు దు లేడటంచు శ్రుతు . లొక్కటఁ జాటుచుండె సుత్రముల్

కరులగు వారు దీని కేక , గావలెనే వ్యవహార ధర్మముం
దారిమిక సాక్షి నమ్ముటకు , నుత్తర సాక్షిని బోలె విద్ధరన్

మ॥ అనుమానాదిక సప్రమాదగతి నూ , హాపోహముల్ సేత నిన్
గన సాహాయ్యపదంగలేవు వనిజా , జె । వేద శీర్షంబుయన్
విను నీదావటికంబు పూర్తిగఁ గనన్ . లేకున్న విజ్ఞాప వీ
క్షణచే జాడగ నిర్ణయించి తెలుపున్ . సర్వేశ ! సర్వాత్మకా !

ఉ॥ నీ కడఁజా విశేషమును , నెమ్మి విహింపని వారి కింద్రయో
ద్రేకము విప్పు కారకము , దివ్య భవద్దుః సూచకమున
స్మృతముగా నెఱుంగుటకు , దూకాని యింద్రియ శక్తి , గుంచ నీ
శ్రీ కమనీయ పాద సర . పరుహ చింతన చక్క నున్నదే :

కా॥ నీకుం బుట్టువు లేదు మాయయుఁ దొలి , వీ నుండియే పుట్టె నీ
యాకాశాదిక సంచభూతములు త , త్వాదుర్ ప్రపంచంబు మా
యాకార్యంబులు కల్పకాలమున మా , యన్ దిందు నమ్మాను నీ
యాకారంబున దిందు నీకు విలయం , బా లేదు నిత్యాత్మికా !

మ॥ మించుం బోలె క్షణంబులో నడఁగు ని , శ్చద్యా ప్రపంచంబు వృ
ష్టిచం దెంచఁగ ధర్మము విజయ స్థ , శ్రీనింప నేకావై
ప్రాంచదీతిని నన్ను వెల్లెఱుతు వం , త్యంబిందు నాశంబు గ
ల్పించం బూనెడి దాగియుండివును త్వి , ప్రి గాన నెన్నఁడున్ .

కా॥ నారాసంబున స్వప్నిచేసి జగముల్ , నారాయణాఖ్యండవై
యానం బోషణ చేసి కూలియె నం , హాసంబు గావించు నీ
వారా । రే : వకుల్ దినేన్వరుడు ప్ర , శ్శక్షంబుగా జేసి లో
కారాధ్యుండును లోకబంధుడగు చా , యం బొంది సర్వేశ్వరా !

కా॥ సంపన్నాధర నొందు మా ముదిము నా , శంబించి నిక్తంచరుల్
చఁపన్ యత్నిముచేసి పాఱఁటమున్ , సంరక్షతై నిన్నె వ్రా
ర్థింపన్ మాకయి పెక్కుజన్మములు స్రీ , తిం బొ డుదన్నాపు నీ
కిపుం గూర్చెడి యాదిలో విమలకో , యా కార్యన ర్ : రాఘవా !

మ॥ ప్రణవార్థంబు నెఱుంగువారె పరమా , ర్థబ్రజ నీర త్వమున్
గణనీయంబుగఁ గాంచువారలునుము , క్షిద్రేషులున్ ముక్త బం
ధనులున్ ; దక్కినవారు సంచలిత త , త్వజ్ఞానులై జన్మ కా
రణ మాయంబిడి ముక్తి మార్గమును చే , రం బోవ రెన్నాళ్లకున్ .

క॥ నీరూప మిట్టిదయ్యెను, గారామున జగములెల్ల , గాంచి పెనిచి ర
ర్థారూడిఁ జూపు జననిని, కాలాని వచస్సులాడి , కలఁపకు రండ్రి

కంకరుడు దరభు నటకుఁ బిలిపించుట

క॥ అని నటన వలకుఁ బరువతి, యను నీవు జగంబులకు న . నాదివి త్రిజగ
జ్జనవియగు నీత లక్ష్మియె, యనమా : నీదరిక నీవ . యరయగఁలేవో :

మ॥ జనలోకేశ్వర , నీత వీడఁదగు డు . శృంగిరయే : లోక పా
వన దారిత్రను కంకచేసి విడువన్ . భావింతువేనిన్ జగ
జ్జని సందోహము తల్లిదిల్లి తుది నా . కంబండు నట్టొట దే
విని విందించుట మాని చేకొనుము మా . వేఁగొలువన్ రామవా !

చ॥ పరువతి యిట్లు వల్కి సుత . భార వియోగ మహోగ్ర వేదనా
వశమున జీవము ల్విడిచి . వైష్ణవలోకము నొందియున్న యా
దళరథుఁ జేరి నీతనయు . దండకు వచ్చి తదీయ చిత్తక
ర్మశతమ మాన్చి మోదము జ . గంబులకుం గలిగింపజే యనన్ .

మ॥ భవు నాజ్ఞం గొని ప్రేమపాత్రమగు క్ర . వ్యాదాన్వయధ్వంసి రా
మపు వీక్షించు కుకూహలంబు మది మాఁ . గంజేయ సుత్యంకయుం
దవులం బం క్తిరథుండు భూమికి దిగెన్ . దండ్రెన్ సమీక్షించి దా
నవభీముండగు రామభద్రుఁ దెరఁగెన్ దత్పాద పద్మధ్వయిన్ .

చ॥ తెలచిన సూను బాహువులఁ . దియ్యముతోఁ దగ గ్రుచ్చి యెత్తి కొఁ
గిలిగొని బాష్పవారిఁ జిలి . కించుచుఁ జిక్కఁగఁజేర్చి నా భవం
బిలఁ గడు దన్వయయ్యెనని . యింద్రియవారము తప్పి పెందఁగాఁ
దొంగ వియోగవేదనయు . దుర్బం మోదముతోడ విల్లమన్ .

ఉ॥ కేకయరాజపుత్రి మది . గీర్వదఁ గోరు వరంబు కూలమై
యూఁకున నామదిం దొలుచు . చుండెఁ గుమారక ! నేటిదాఁక నీ
లోఁ హితంబు పేర్చి నత . లోఁ జయేందిత చేరి మించు సు
శ్రీకమనీయ వక్షమిటు . చేరఁ దొలంగెను నేఁడు నాయనా :

ఉ॥ ఉత్తమ పుత్పులం గని మ . హోన్నతి నొందిన వారు మత్పదా
యత్త రజంబునేని నను . మందవి యుద్ధర గౌరవంబు నా
కిత్తటిఁ గూర్చినాఁడవు మ . హేచ్ఛను నీవలనన్ గడించితిన్
సత్తమలోక సౌఖ్యమును . కాశ్వతకీర్తి జగత్ప్రయంబునన్ .

మ॥ మును నాచేత నరుస్కృతుల్ గొవిన వే . ల్పుల్ తాపసశ్రేష్ఠులున్
నను సంస్తోత్రము పేయ విప్పటి జగ . న్మాన్యాంగముం జూడుమా
వనజాతానసు సుద్దిగా వినుత భా . వఘ్నూర్తిఁ గల్పించి లీ
పవి సంతోషము మీఱఁ బల్కి విధిలా . ధ్యక్షతృజం జూడఁగన్ .

చ॥ జనకజయన్ మహానినయ • సంగతయై ఘన పంకజాత సం
దన మొనరింప నామెను ము • దంబున లేవగనెత్తి ప్రేమమున్
దనుక శరంబు మూడుకొవి • తల్లిరొ : నీవలనన్ విజంబుగా
వివకుల ఘుజ్జులించె లలి • యించెను నాకును విత్య సౌఖ్యముల్.

క॥ పాతివ్రత్యబలంబు లోకులకుఁ దె • ల్పించువి నీవర్తయ
రీతిన్ వీతియుతోగ్రవహ్ని దుముకం • జేరేయ నవ్వార్త నీ
చేతంబందున నిల్పకమ్మ : జనముల్ • చిత్తంబు శంకించుచో
పాతిన్నిల్పి పరీక్షసేయుటలు బ్రాఁ • తే : కోపము న్నామమా :

ఉ॥ బంగరు నిప్పునం దిడుచి • పన్నియు హెచ్చొనరింపఁ జాము : పా
రంగ విలోచనా : సుగుణ • రాజిత చిత్తుడు నీమగండు మీఁ
దం దొనరాదు జట్టు వసు • ధాన్తి నంచుఁ దలంచి యిప్పు డీ
యంగమునన్ నిధించి వెల • యంగ నొనరె భవన్మహత్త్వమున్.

చ॥ పరమ పతివ్రతా మణుల • పాలి విభూషణమా : ధరిత్రియే
వరతర జన్మభూమి యగు • వైష్ణవ లోకమునుండి ధారజీ
భరమును మాన్పుటొంటె జగ • పాహనుతోడ జనించి టిప్పు వీ
యరు గుణరాశికిం గలఁక • యొంటునె యొక్కటి : లోకపావనీ :

■ అని వచియించి యించుకయు • నల్క పహింపని శాంతచిత్త యా
జనకజ యంచు దెందముని • సంతనమంది యసంతరింబు నె
మ్మనమును ప్రేమ కట్టుటయు • మచ్చికతోడ విడుండి. తన్నుదా
మనముగఁ గొఁగిలింపుకొను • కైవడి నక్కునఁ జేర్చె లక్ష్మణున్.

మ॥ కనుల స్పీరు జటాధరంబుఁ దడవన్ • గాటంబుగాఁ జేర్చి యో
తనయా : యన్నను వెంటనంటి నుట వి • బ్రాధుక్తులఁ ద్రోచి యా
తనిఁ గాపాడుచు లెక్కలేని చవా దం • దంబుల్ వెసంద్రోచి నా
మన చిత్తాదుల నీఁగినఁడిపు కదా • కారుణ్య వారాస్పదీ :

మ॥ బల మాయావిని మేమనాడు సనిలో • భంజించి గెల్పొందు నీ
బల చాతుర్యము లెల్లవేళలను గీ • ర్వాణుల్ ప్రసంపించు వా
రలు లోకంబుల గానెట్టు దనుజ • వ్రాతంబుఁ జెందాచి వి
ర్రతి దర్శింబును నిర్వనఁడవు జగ • న్మాన్యుండవై పుత్తరీకా :

చ॥ అని వచియించి రామ పురు • నర్సిరిఁ గాంచి గుణప్రపూజ్ఞ : నీ
కొనరఁగ నీయ సాధ్యమగు • నొండు వరంబును వేడుమన్న న
య్యనఘుడు పల్క మొమ్మ మొగి • నవ్వరి లోకమునందు గాంచి మ
న్న న చగ వేడనుంటి నెది • నాకు లభించె నిఁ తే : కోపదున్ :

- చ॥ అయినను కోర్కి యొందు గలఁ దయ్య : మనంబున దుష్ట శీలఁగాఁ
గయికొని చూడ రోతవడు . కైకయుఁ దత్తమజాండు నాకుఁ ద
ల్లియు ననుజాండుగా నవను . శింస వరంబు ననుగ్రహింపుమీ
మెయికొని యన్న నెల్లరును . మేలివి మెచ్చిరి రాము చిత్తమున్.
- మ॥ అకలంకుండగు తమ్ముఁ డట్టి యకఁడే . యోఁబట్టభంగము త
క్కక కావించి తపస్విరూపమును పైఁ . గాంతారవాసంబు గొం
కక నీకిచ్చిన క్రూరదైత్యయగు నా . కైకేయిపైఁ గోప మిం
డుకయుం దగ్గద యందుఁ దండ్రి యన ర . జేమర్దనుం డిట్లనున్.
- మ॥ వీరవీచ్చెంబులు లేకయుండఁగఁ బ్రజన్ . బోషింపఁగాఁ బూను నా
ధరణీతాతము నర్వపాపములకున్ . స్థానంబయౌ నందు వి
ద్యురుతిల్లన్ వివరింపఁగా నెఱిగి త త్కార్యంబు నీకొంట నా
నెరపై యున్నది గాగ తల్లియెడ ను . వినిపన్ దొనంగున్నదే :
- చ॥ వర బల మానముం గడచి . వర్తిలు రానువుఁ డిట్లు వల్కఁ బం
క్తిరతుఁడు కిస్కమానెఁ బరి . కించిన విన్న మునీంద్ర విక్రరుల్
వరములు రెండు కోరె మును . వారక కైకయు రాముఁ డిప్పుడున్
వరములు రెండె కోరెనని . వందుల పోల్కి నుతించి రయ్యడన్.
- మ॥ సకలామోదక సత్య రక్షణముకై . శస్త్రంబుగాఁ గీర్తి వ
ర్తక దేహంబును గొన్న యా విభుఁడు . తారామ పౌమిత్రులన్
బ్రకటప్రేమను భూమిపై నిలువ నా . జ్ఞాపించి యారెండు కో
రికలన్ వారల కిచ్చి తా మరలఁ గీ . ర్తింపంగ బృందారకుల్.

వేలుపులు రాముని కోరిక లొసంగుట

- ఉ॥ కూటువలె న భేదరులు . కూర్మిని రాముని గాంచుచున్ విరా
మాటముగాఁగ నీవలచు . కార్యము కూర్తుము కోరుమన్న నీ
వోటునఁ గూలివట్టి కపి . ముఖ్యులు ప్రాణములొంద వార లే
చోటునఁ జేరినన్ . వలయు చొక్కపు తోగిర మొందఁ గోరుదున్.
- చ॥ పరదులు బ్రహ్మరూద్రులు త . పశ్యులు విద్వరున్ గళుప్పతుల్
వరము ననంతు నన్యయు భ . వద్రకిరంబులఁ ద్రుంచు సద్యుతున్
పరివరి రీతులం దవియఁ . బ్రార్థనముల్ పొనరించి నీ కృపా
విరతిని పొందుఁగావుత వ . నేపరవర్గము కోరివట్లనన్.
- చ॥ కదనముహూను నాటఁగొరె . గండఱి వీల్చిన వానరావతుల్
ముదమునఱివముల్ గొని ద్ర . పూర్ణబలంబున లేచి పోరికై

పొడచు హంకృతుల్ సలిపి , మోములు కమ్మలు తృప్తిసొంద శ్రీ
నదనువి గాంచి జే యనుచు , పందడి సేయుచు , దాయ సంకటన్ .

సీ వేల్పులు రాముని వేడ్కతోఁ గాంచి యి, ట్లనరి వివేచించి , యాదిదేవ ;
పనచర సేనతో , వచ్చి కృష్ణాష్టమి, వేళ సువేలపై , విడిసి నా.దె
పొరు ప్రారంభించి , పొలమడిందులఁ గూర్చి, పొలస్త్వ నని వమా , వాన్యఁడ్రుంచి
లోకంబులకు మేలు , జోకతోఁ జేసితి, విట్టులే పడునాలు , గేండ్లు కడచె

తే॥ నేడు పంచమి నీవేగి , వియతు భరతుఁ, జేరవేది యాతఁడు గూలు , జిచ్చునందు
సరగ నడుపుచు యని వల్కి , సమ్మతించి, తమ వివాసంబులకు నాజ్ఞఁ , దరలినారు.

సీతా రామ లక్ష్మణులు పుష్పకము నధిరోపించుట

తే॥ గడువు నేటితోఁ దీటి త , మ్ముడు గతింప, మా కులంబును నశియించు , మాటులేడు
కాన నేఁడె చేరఁగఁదగు , కర్ణమునకు, వలయు సాధన మున్నదే , తెలుపవయ్య !

సీ రాముఁ దీటని తత్త , అంపదఁగని విభీ, షణుఁడను దేవ పుష్పకము కలదు
పొలస్త్వఁడు కుజేరు , పంగించి కొన్నది, వానికిఁ బరమేష్ఠి , దీని నొనఁగె
సుత్రమ జనముం , చిత్తంబులంబరెఁ, బరిశుద్ధమైనది , పనచరాకు
రెల్ల రెక్కిన జలి , యింప దందేగినఁ, గోరి నేఁడె యయోధ్య , జేరవచ్చు

తే॥ ననుడు వడిగఁ దెప్పింపుమా , యనుచు రామ
చంద్రఁ దానతి యిడలోక , చయముఁబోలు
పఱపు వేయి సూర్యుల బోలు , మెఱుపు గలుగు
పుష్పకంబు దై క్త్యంఁడ్రుడు , పొనఁగఁ దెచ్చె.

తే॥ పుష్పకము ఖరణికి దిగ్గ , భూవరుండు, నేడు విజముగ నాకోర్కి , నెగ్గునమఁ
దలంచి దాని నధిష్ఠించె , దత్తజమున, విరులు విచ్చల విడిగ లే , చరులు చల్ల.

తే॥ త్రిజట కేటోద్భవఁ గాంచి వై , దేహి నీవు, లంక కధిదేవతంబోలి , లలితరీతి
కుభము లొందుడు గాకని , సుభగు పజ్జఁ, జేరె సూర్యులేకుండు నది , స్థింకెనంత.

అ॥ విలయ వేళ నాటి , వెన్నుని యుదరంబుఁ, బోలి గగనమందు , పొలుపు గొలుపు
పుష్పకమున చున్న , భూపాలచంద్రుండు, హితులఁగాంచి ప్రేమ , విట్టులవియె.

తే॥ నయవ వంశంబు నీదొట , తల పుమయ్య, నిన్ను చేరువారికి మేలె , విందుచుయ్య
పెంపు సొంపార లంకఁ బా , లింపుచుయ్య, యనుచు నవ్వినీషణునకు , నాజ్ఞయొనఁగె.

తే॥ పంక్తికంధరు నీ కుజ , బలమువలనఁ, గూలిచితి దురమునఁ గ్లాంతి , గూరియున్న
వానరులఁగొని నీవుర , వరముఁజేరి, సుఖిని గమ్మని నుగ్రివుఁ, జూచి యనియె.

తీ॥ మీమనోబలోత్సాహ ప , మ్మేళనమునఁ, గాక యేనింత పని సేయఁ, గలనె : వారి
తనయ : భల్లు కేశ్వర : నీచ ! పనన ! యనుచు, ముదితుఁడై వల్కి సామిరి , మురఁదొడిగె.

అ॥ నాయ దిగులుతోడఁ, ప్రాతంబులు నొడవ్వు, వడఁకఁ గనుల వీరు • పుడమిఁ దడువ •
విన్ను వీడి జీవ • విచయంబు భరియింపఁ, జాలమనుచు • మఱియు • జాలినొంది.

అ॥ కోసలంబు చేరి • గురుతరః షట్టాభి, షేక వేషమందు • స్మితముఁగాంచి
వరమ మోదమంది • మరలునట్లుగఁ గృప, పేయవయ్య వేడ్క • చెలఁగు ననుచు.

మ॥ విమలప్రేమ విభీషణాదులు కిపుర • వేదంగ శ్రీరామఁద
ర్యమవంశంబుదిసోమఁ దా హితుల చి • త్రావేగముం గాంచి సం
ప్రమ మేపారఁ గలంగటం దిదియె నా • భావంబు మిమ్మిట్లు దుః
ఖమునం ద్రోచి గడించు భాగ్యమది యొ • క్కందేని నాకుండునే ;

మ॥ భరతత్రాణము వేగిరింప విటులే • భాషించిన్ మిమ్ములం
దిరిశోదింపఁగఁ గాదనం గపులు భా • న్యత్పుక్త్యుడున్ దైత్య భూ
వరుఁడున్ మారుతి బొందితో మరపురిం • బ్రాపించు చందాన సం
దిరమున్ మోదము నొంది మొక్కి రెంమిం • బాటించి భూజావికిన్.

తే॥ కిపులతోడ సుగ్రీవుని • గాదుకొడుకు, నల విభీషణుఁ దక్కువా • రలను వడిగ
నెక్కుఁదీ విమానం బని యెలమి రామ, చంద్రముఁడు సెలవిచ్చెను • సంప్రమమున.

తే॥ పలుకువారయే వెనుబడు • పగిది నేడి, చదుల సెల్వలు వానర • పతి విభీష
ణుండు సంగిడుఁ దాంజినే • యుండు నెక్కి. యొక్క ప్రక్కఁ జేరివారం • మత్సహించి.

తే॥ పదియునాలుగుజగముల • పాఠ్రాలోకక, మొగివికూర్చున్నను స్థలంబు • మిగిలియుండు
దద్విమానమహిమ కిర్మ • తతి దహించు, జ్ఞానులకెగాక తెలుప భూ • జనుల కరిది.

తే॥ పనవరులు వనవ రేండుఁడు • దనుజులు దనుజేంద్రుఁడును ము • దంబునఁ గొలువన్
జనకజయోదమునితో, మనుజేంద్రుఁడు వె • వేల్చు • మన్నినిక్రియన్.

తే॥ పుష్పము గొప్పజగమ్ము • బోలి వెలయ, రాముఁడయ్యెడ లోకకా • రకుఁడు నిర్వి
కారుఁడు నిరంజను డు న్వప్ర • కాః పుంజ, మగు వరంకోతి రమాత్ముఁ • దనఁగనొప్పె

తే॥ వానరనాథుండును లం • కానాథుఁడు దైత్యచయము • కివి బృందంబుల్
మానవనాథుని యాజ్ఞను, మానవ రూపములఁ గొ • రిరి • మక్కువతోడన్.

తే॥ తూర్పు పడమరలకు నేగు • తో యజహితుఁ, దప్పు డుత్తరమున కేగు • ననువుపెరిసి
వెడల సెప్పిమానము రామ • విభుఁడు జనక, జాతఁ గని యిట్లు పల్కి సం • ప్రేక్షుడగుచు.

రాముఁడు సీతకు ప్రోవలోని చిత్రములఁ జూపుట

చ॥ మనము కిలంకమాని కను • మా యిది నే మది నెంచినట్లు లం
కను వలగొండుఁ బోయెడిది • కాంచుము తూర్పు వాకిలిన్ బ్రహ
స్తువి మన నీలుఁ దీచ్చుటఁ • దోర్పుల యుక్తి నిడంచి కూర్చె చ
క్కినమున ద్వారమిద్ది పరి • కింపు సుపార్శ్వండు చచ్చె నిచ్చటన్.

చ॥ ఇది వయదిక్కు వాకి లిట , వింద్రజిత్తున్ మన లక్ష్మణుండు సెం
పొదవ వధించె నియ్యదియె , యుత్తర మార్గము రావణుండు బె
ట్టముగ పోరు నల్పి యిట , దిందె శిరంబులు కేలు లెక్క లే
కెదుఁగఁగఁ దున్ని తున్ని నడి , యిందితిఁ దుట్టతుడిన్ వరాంగిని :

పీ॥ కవులు వారిదిఁ దాటఁ , గడఁగి చిత్రంబుగాఁ , గట్టిన పేతువు , కాంచ మబల ;
తలిదండ్రులకు గురు , పులక బంధులకుఁ జే, సిన కీడు దీవిద , ర్శింపఁ దొలఁగుఁ
దొల్లి యింద్రున కంజి , తోయదిం జొచ్చిన గంధమాదన మదే , కంచె సుదతి ;
తత్పర్యతంబతోఁ , దవిలి యీవారది, పొలుతుటచేఁ బరి , పూతమయ్యె

తే॥ జాహ్నువీ గౌతమీ నర , స్వతుల సింధు, యమున నర్మద కావేరు , లండు మునుగు
వారి పాపముల్ తొలఁగు న , పృగిది నిందు, మునిగి దీవిజూచినఁ బాప , ములు తొలంగు.

పీ॥ వశుహంతకులు పితృ , పంచక హంతలు, పసిబిడ్డలం జంపు , పాప గుణులు
పడఁతుల నటకన , పొడువఁ, తపసులఁ, దొడఁగి హింసించిన , దుండగింద్రు
శరణార్థులం ద్రుంచ , నటజాతి పలువలు, వచ్చి భక్తివి పేతు , వారి మునుఁగఁ
జావంబులను వీడి , పరిశుద్ధులై వేల్పు, లగుదురు పదవ లిం , దరుగుకొఱకు

తే॥ వింటికొనచేత వంతెన , విలుచు చోటఁ, దానమాదీర పంచ పా , తకము లిఁగి
యరువదొక్క జన్మంబుల , వింద్రభోగ, ములను పొంది సుఖింతురు , జలజనేత్ర ;

తే॥ విటలనేత్రుని జటయందు , విలుచు గంగ, పేతువగు భాగ్యమును నేను , చెందనైతి
నందు గొప్ప తపంబు గా , వింతుడున్న , దనిన దీవి గౌరవమున , కలవియున్నె ;

క॥ ఎరుణుం డిట నా పాపక, ిర వహ్నికి నోర్వలేక , శరణము చొచ్చెన్
వరపర్జిని : కాంచితే క్ర, మృతి దీని నగస్త్యుఁ డుండు , మలయాచలమున్.

చ॥ సురచరగాత్రి : చూడుమిది . సుందరశైలము విష్ణువాసమున్
వరచుతి వేంకటాచలము , భక్తివి కాంచుము పీ మనంబు నే
నరసితి వాయుపుత్త్రుఁడు ప్రి , యంబున నన్ దొలుదొల్లఁ జూచు చో
ఁగయుము ఋశ్యమూక మిది , యన్నులమిన్న , మనోహరంబుగన్

తే॥ అమర బలకాలి శత్రు భ , యంకిరుండు, శూలిభక్తుండు నగు వారి , కూలినట్టి
పీమి యిది యది చూడు కి , ప్రింద సూర్య, సుతు డు పార్థికు డగుంబు , శోభనాంగి

చ॥ అనుటయు ఎల సంతసలి , యార్జ్య : కపింద్రులు పెక్కు పెల్లవల్
మన మలంగ గొప్ప బహు , మానముతోఁ గొలువంగ నుండు వి
ష్ణుమస్థులి పేయు నే నొకె , నై యరుడెంచుట లెన్నగదా నీ
యనుఁగులు వరివారి లలి , శాఁగూతో నరుడేరి గోరెదన్.

చ॥ పిలుపుడి యన్న జానకి యు , ఓష్ణము రాముఁడు మూర్త్యనూతితోఁ
దెలుపఁగ నాఁడుం బిలిచి , కెప్పివి మారుటఁ గాంచి పల్కె నా

బరియుఁడు పూతమానసుఁడు . భావ్యమ యంచరుడెంచి వానరీ
కులములఁ దోడితెచ్చె రము . కుంజరు పత్ని మనంబు పొంగఁగన్.

ఉ॥ పావని వెంట వచ్చిన న్న . వంగనకుల్ తమతేనికిన్ ధరి
శ్రీ పరశుత్రికిన్ రమువ . రేణ్యులకుం దగఁమొక్కి తాము సం
భావన పేయఁ దెచ్చు కుభ . వస్తువులెల్లను మ్రోలనుంచి నీ
తా పవిత్రా లలామను ము . దంబునఁ గొల్చుచు నిల్చి రయ్యెడన్.

చ॥ నడచె విమాన మర్కటం . నాథుఁడు విష్ణుట నీత కిట్లనెన్
మదఁతిరా . కాంచితే భువన . మాన్య జలాన్విత గౌతమీ నదిన్
జిడిముడినొంద వంచకపు . జింక కనంబడె నిందె యంద నీ
యెడయిక దాపురింపఁ గృళి . యించితి మత్తగజేంద్ర గావినీ :

చ॥ ఇది తపసుల్ వసించి తపి . యించెడు దండక చిత్రకూట మి
య్యది ఖరతుఁడు వచ్చి నను . ప్రార్థనపేసిన దింద ప్రేముడిం
బొదిలఁగ నీవు పెంచినవి . పూలత కూఁలు మందహాస సం
పద చెఱవొంద కాళి లను . బాహులతో నిను పిచ్చెఁ జూడుమా.

ఉ॥ ఓ జనకేంద్ర పుత్రి : కను . ముగ్ర తిపోబల కాలియౌ భర
ద్వాజాఁడు శిష్యవర్గము ము . దంబునఁ గొల్వఁ దివందె భూప ము
త్రైజిత రీతి నొందె ననఁ . దేఁకువఁ గేఁసు దండ కుండికల్
ప్రాజీల వచ్చుచుండె మన . రాక యెఱింగి యెదుర్కొనఁ వడిన్.

భరద్వాజుఁడు శ్రీరామాయలకు విందువెట్టుట

తే॥ అనుయఁ దమ విమానము దిగ . నాజ్ఞయిదఁగ. దేవలోకే ఖామికి . ధిగివపగిది
విలువ రామచంద్రుఁడు ముని . నేత కెదురు, చని తదియాంఘ్రియుగము మ . స్తమునఁ దడవె

తే॥ వత్సలత తొలఁకఁగ భర . ద్వాజమౌవి. దీవన లొనంగి రాముని . తివిరి యెత్తి
యలమిళిము మూర్కొనియత్రు . జలముచేతఁ. దోయజాక్షిని జటలలో . ధూళిఁగడిగె.

తే॥ నీతయును లక్ష్యుణుండను . చేరికేలు, మోద్య నాతండు దీవించి . ముదము వలన
మనసు కరఁగంగ నమ్మకంబు . తనకుదొంకు, చందమున నుద్వి తా వివ . శత్యమందె.

తే॥ దనుజవతి వనచరవతి . తక్కువాడు, చేరి చేమోద్య వారి నాశివ్యదించి
వేద ఘోషంబుతో శిష్య . వితతితోడఁ, బర్జకాలకుఁ గొనిపోయె . వారి నతఁడు.

తే॥ శాస్త్రయుతముగ నతిథి పూ . జలను నలిపి, శ్రమము పోకార్చి వదవడి . ప్రవిమలార్క
వంశదీపకు శ్రీరామ . భద్రుఁ దనివి, ననక మణిమణి కని యిట్లు . లనియెఁ దుదకు.

మొనులు నరులు సుమనసులును, ఘనముగ నీతిల్లఁ గ్రూరఁ కర్మంబులు నె
ట్టవ పేయు దనుజ కులములఁ, దునిమితి లోకముల మేలు, తొట్టగ రామా :

మ॥ అర మారీర విరాధులన్ వనమునన్ , అందించి సాలంబులన్
శరమొక్కంటను తొల్చి యింద్రతనుజుం , జక్కాడి వారాశి దు
ర్భర కోపంబున మాడ్చి రావణుని త , ద్వంశంబు నిర్వంశమై
పరఁగం గూర్చితి వెల్ల లోకములకున్, బ్రాపింపఁగా శ్రేయముల్.

చిత్రకూటంబు వీడి దక్షిణమునందు, గలుగు చెడుగుల నన్నిటిఁ, దొంగఁజేసి
మరలి వచ్చెడు దనుక ని , నృజవలేడు. వచ్చితివి నేఁడు విందనై , వజ్రులునుయ్యఁ :

ఈ కరమున విల్లు దాలిచి జ , గంబుల గానిలఁజేయు దుష్టులన్
జెఱచితి వెల్ల జీవులకు , సేమము సేకుతె సర్వదా తపో
నిరతియు నిల్చె మాకుఁ గరు , జించితి పీకపథంబు చిత్త మా
భరతుని మీఁది వత్సలతఁ , బర్విడుచున్నది నీకు రాఘవా :

ఈ ఆతఁడిను మైచెవర్పుఁ గను , లందుని నశ్రులు రాల వంది ని
శ్చితమతి లేక వేగుటయుఁ , జింతిను దక్షిణ దిక్కు చూచుచున్
వికనుతి దుఃఖమే తనువు వీర భజించిన చందమొంది నీ
తతయే తలంచుచున్ గడె యు , గంబుగఁ ద్రోచెడు నేఁడు రాఘవా :

ఈ విసుగుచు నింద్రియావళుల వీక నడంచి దినంబుఁ గాయలన్
గనదులఁ దిన్ను సౌఖ్యములఁ , గాంచక కత్త్రణ తల్పమందు దా
నిసులఁ దొలఁచుచున్ సతము , నిన్నె జపించుచు రాజదాకిన్
వసిగొని పోక పల్లయను , వాసము చేయుచునుండు రాఘవా :

వదితల లిరుపది కరములు, విదితంబుగ నేలఁగూల , వింతి బాహుం
గదనమునఁ గనిమనంగుచు , జదిపిన రఘువీరు నిన్నె , జపియింతు నదా.

అరీల మౌని పలుకఁగ, కూలియు వశమారి తమ్ము , చూలి సుతింపం
జూరిన మీదయచే నేఁ, దొంగ దస్యందనైతిఁ , బుణ్యధరిత్రా :

మ॥ అని సీతాపతి తెల్పు మౌనియును రా , మా ; నీయభిష్టంబు దీ
ర్చను నాచిత్తము తత్తఱిందె నన శ్రీ రాముండు కీకర్రజం
బునకున్ మీవనమందు కాయ గనదుల్ , పుష్పానవంబుల్ జలం
బును నిందారఁగ నుండుఁగాక యన నా , పుణ్యుండు సంతృప్తుడై .

క॥ రాకుల్పాన్వయ : నీకు నీహిరులకుం , గావించు నేమిదు నేఁ
డీ కాంచారము దేవలోకమగు నా , యిష్టంబు నందిల్ల న
ప్రోకప్రేమను పొందుఁ డంచొక హవి, స్ఫున్ పేల్వఁగాఁ గ్రన్ననన్
నాకం బచ్చటి కేగుడెంచె గపలా , నందంబునం దొందఁగన్.

కా॥ సుగ్రీవాదులదన మహేంద్ర విభవ , స్తోమంబు విందార మా
ర్యాగ్రీయాన్వయ మందనాకృతికి రా , జాన్మంబు చేకూర్చు న
వ్యగ్రుండై రమరామ బూపుడు జగ , త్యాజాత్మజుంగంచి నం
దిగ్రామంబున కీపు మున్నుచని మ , ద్వైతాంతముం దెల్పుచున్.

చ॥ భరతుని కింమున్ ఓలఁచు , భావములెల్లన్ పోలఁగంచి చె
చ్చెరఁ జనుదెంచు దెన్నఁగ వి , కిష పథంబిగుఁ బోయి రమ్మవన్
సరియని మాతృతాత్మజుడు , చయ్యన వాయవధంబునఁడు తం
దిరి పది చిత్తవేగమును , దిందుపదం జని పోవు త్రోవలో.

తే॥ గుహని గని రాము పేరుమ్ము , కోర్కిఁదెల్పి, యవలికేగెను రామపుఁ , దసురవధము
సేయుఁ దృతిఁగంటిమి , చిత్తిమంద, భరతు వర్తనిఁ గందఱి , పురుషుని.

భరతుడు రాముని రామికిఁ బరితపించుట

వీ॥ ప్రతిదినంబును రామ , పాడుఁ బర్చించి, యింద్రియంబు లడంచి , మెరఁగువాడు
అన్నిచోటలఁ గల , యనుసంపయోచోటఁ, బూర్ణరూపము గొన్న , పోల్కివాడు
తిరిగియు నొక్క , కాంతార వాసుల యారెమే దుజియించు , చుండువాడు
చూడని వెతకోడఁ, జూచు దక్షిణధిక్కు, గాక వేతొక దెన , గననివాడు

తే॥ అన్న వాక్కు చెప్పటి కక , తక్కులుగావు వచ్చునని జీవముల నిల్చి , వలచువాడు
కుడచు నీటికి జీవాత్మ , కును నిజంబు, జీవ మా రాముఁడని చింత , సేయువాడు.

తే॥ రామ పట్టాభిషేక వీ , రంబు గాంచి, కాక కాష్టవాహిని దరి , గాంచకేని
భోతుఁడనఁడి జానకీ , పరుడు వచ్చు, దినముఁగూర్చి యాలోచింపఁ, విదిరినాడు.

తే॥ కాని లెక్కించులెక్కలోఁ, దప్పుగఁదొ, యనుచుగణకులఁబిలిపించి , యడుగ వారు
తీలు నేటితోఁ వనవాన , దీక్ష యనుచుఁ, బలుఁ యరతుడు మనముఁ భజిము చెంది.

క॥ సంపక్సోగంబుల మది, మంపని పుణ్యండు నొచ్చి , యుష్మల్లికముకోఁ
గంఘ్రుతో ననుకంప జ, వింపఁగ నిట్టార్చి తుదకు , నేలన్ వ్రాలెన్.

కా॥ నాపిదం గృవగల్గినో కలుగదో , నాయార్తి లెక్కింపవో
నామాటల్ మదినుంతువో యనువవో , నాకీకు మన్నింపవో
నామోముం దిరికింపఁగాఁ దంపవో , నాచిత్తముం గానవో
ప్రేమం దల్లలనైనఁ గాంచుటకు రా , వే సత్కృపం జూపవే ,

కా॥ నాదొర్పాగ్యము చేత నీకు నటవిన్ , దాపించిరే కాత్రపుల్ ,
నీదాయల్ హరి శంభులైన నవిలో , విల్వంగనే నోర్తు రే ,
కాదే వింకను కొన్ని యేండ్లు భరత , జ్ఞాపాఠుడే రాజ్యము
మోదందారఁగ నేలనిచునుచు నా , మోదించితే ? యగ్రజా :

చ॥ అడవి నె యుండుగాక మరి • యాద నయోద్యత వత్తుగాక నీ
యెడద యదెట్టులందె నటు • లే జరపింతువుగాక యేదియున్
దడవక నాఁతెజ్జ ఫల • దంబు నొనర్చుచె నాకుఁ గర్జమా
విడిచెద నన్నిలోనఁ బరి • వేదన దీట మదీయ జీవముల్.

మ॥ ఆనుజన్మా • యిటురమ్ము చేరువకు వి • స్తుర్పింతు నొక్కండు నీ
వసుకంపంగొవి యా వరంబు దయచే • యన్ వేదెదన్ రామచం
ద్రుని యేవార్తఁము వీనులం బడదు నా • దుష్కర్మ సంతప్రాప్తి న
గ్నిని నేఁజొచ్చెద నన్న వచ్చుదనకన్ • పీడింపు మీరాజ్యమున్.

మ॥ ఆన శత్రుఘ్నుఁడు విహ్వలించుచు హలా • హలంబు భక్షించు వి
స్తునుషం దోప ఎడంకి నేలఁబడి య • న్నా ! యేమి దోనంబు నీ
కొనరింపం దలపెట్టినాఁడ • మది వి • ట్లూహింపఁగాఁ జోలునే •
నన్న శిక్షింపఁ దలంఁజితేల • యిదియున్ • నాచేయు దుష్కర్మమో •

చ జనకుని నత్యవాక్యవిగ్ర • జల్పఁగ నన్న వనిం జొరంగ నే
ఎన మొనరింపఁ గానలకు • బ్రాతిగఁ దమ్ముఁదొకండు పోవ రా
రాముని పునగాగమాపదియుఁ • జోవఁగఁ దమ్ముఁ దొకండు జీవముల్
తనుకఁగ వీడుచుండఁ గడ • తమ్ముఁడు రాజ్యము పేయుఁ జెల్లరే •

చ॥ అడవుల నన్నయిండఁ బుర • మందలి భోగములందెఁ దమ్ముఁడన్
నుడి జగమాడునంచు మది • నొచ్చి తపించుచునుండి యగ్నిలోఁ
బడుచును పిన్నతమ్మఁ దొద • వంగలఁడంచుఁ దలంతుకాక యీ
యెడరు నహించి యేఁబదికి • యేలఁగఁజోలునె యీ ధరాస్థలిన్ •

కా॥ శత్రుఘ్నుం దిటు ల్కఁగా భరతుఁ డి • ఁ నొచ్చి యట్లైన నే
రాత్రిం బా • న పేయచుంటి నని కా • రా రామభద్రుండు రా
నీ త్రొక్కొటపఁ గూర్చుచుం దడపె ప • హ్నిం జొచ్చి యె నీట్లదోఁ
బుత్తప్రేచును కావచ్చు జనమున్ • బుడ్యాత్మ ! నిస్సంపదే.

కౌసల్య భరతు సమాధానపఱచుట

మ॥ భరతుండిట్లు వచించు వార్త వడిగాఁ • బ్రాతన్ జనందెల్లఁ ద
త్తఁపాటొందె బతివ్రతామణి కృపా • దారేయ కౌసల్య య
స్తర తాపంబున సాహసంబు వలదో • తంజ్రీ ! జగందెల్ల వి
ర్పర దుఃఖంబునఁ గ్రుంగి కూలు ననుచుకా • వచ్చెన్ విచారంబునన్.

చ॥ తలముది వీడ మేన్వడఁకి • దత్తఱపాటున వచ్చు తల్లి న
య్యలఘుఁడు కాంచి యామె చర •ణంబుజముల్ తలసోక మ్రొక్కఁగాఁ

దరియుఁ గుమారు శిర్షమును • తక్కర యక్కునఁజేర్చి నాయనా :
వందిటు సాహసంబు మము • వారక కాచు సుతుండ వీవెకా :

ఉ॥ నీ జనకుం దొనర్చినది • నీ పెదయన్న వనంబు చేరుటల్
నాటగఁజంపు దుష్కృత గ • జంబు వలంబగుఁ గ్రమ్మఱిల్లమిన్
నాజనన ప్రభావమగు • నాయనః నీదొనఁగేచి యిందుః • నీ
వీ జగ మీ విభావ నశి • యింపఁగఁ జేయుట యుక్త కార్యమే :

ఉ॥ నీవగినిం జొరం నలలి • నీప్రజయుం బడు పేనయం బడిన్
జావర మేము నిల్చుమొకొః • దానలు మమ్ముల వెంబడింపరేః
దావదె ధర్మమున్ • జగము • సర్వము కూచె పీటకాటమైః
యీవిది పాపకర్మచవి • యెంచవాః యేటు తలంచి తియ్యెదన్ :

చ॥ ధిర్మయశంబులై తనరు • డద్దయు నీవను లెల్ల కాలమున్
ధర్మ విహీనపద్ధతివి • తారుట గానమ యెప్పుడేని నీ
ధర్మ గురుత్వ సంపదలఁ • దక్కక నీపెఱుఁగంగలేదు నీ
శర్మిద పత్త్యధర్మములు • కాశ్వతముల్ యుగపాః మాతీనన్

ఉ॥ ఉత్తమ పుత్రుఁ రామవిధు • లొక్కటఁ బెక్కుగు కోట్లు కూడినన్
జొల్లిగ నిన్ను ప్రేమమయుఁ • జొలఁగఁ జాలుదురేః • పుణ్యమే
యిత్రగ రూప మొందిన ర • హిన్ వహియించితి నీవు వోవఁగా
రుత్తయె కాదె ప్రాణి వికు • రుంబుతొడ నజాండ మియ్యెదన్.

బ॥ మాపు రాకయున్న • రేపె రాఁగలఁడు నా, తలఁపు పొల్లుగాదు • తప్పెనేవి
రామవిధున కేదో • రారావి యెదరు ప్రా. ప్రించె నంచు నెడఁదఁ నెం చవచ్చు.

తే॥ నీవె శాస్త్రధర్మంబులు • నీవుతక్క. శాస్త్రధర్మంబు లొకఁడైన • జగతిలేదు
ఒకఁడు మరణించె ననియెంచి • యుర్వినున్న. ప్రాణికోటులఁ జంపఁ జా • ల్పడఁగఁదగునె

ఉ॥ ఓర్వివి చావు పుట్టుకలు • యోగ నియోగములున్ సుఖదుఃఖన్
సర్వము సర్వజాల ఫల • సంభవమౌటఁ దలంచి సాత్త్వికల్
గిర్విము మోహమున్ వదలి • కాంతురు నిర్వి సౌఖ్యమంచుఁ దా
విర్వితి గూర్చు రామ జన • నిం గని కైః కుమారుడుఁ దీప్తినున్.

తే॥ రాము సత్య వాక్యము దిన • రాజవంశ. శీలమును చెడ జీవింపఁ • జాల నాడు
ప్రతివనెఱవేర్చుకొందు నీ • నెఱుకువినని, దొనఁగుక్షయింపు మమ్మరోః విసుగుగొనక

ఉ॥ ఏనును సత్యపాలనకు • నిమ్ముగ జీవము పీడు తేపకిన్
సూనుఁడనే కదాః జనకు • సూక్తుల నొదలఁ దాల్చు పెన్నఁగా
జానికజానికే విదియి • జానుగఁ దక్కినవారి కుర్వరన్
బూనిక నెగ్గఁ జేసెకొనఁ • జొలదొః యెక్కిడి పాడిః చిల్లరోః

ఉ॥ తల్లి వచన్పు మీఱమియుఁ . దండ్రి నుడుర్ జవదాటకుండుటర్
పెల్లుగ నింపఁ బాత్రమగు . ప్రేమ సమూలముగాఁగఁ ద్రుంపుటర్
చెల్లిన దొక్క రామునకె . చెల్లదు నాకది చచ్చి నామదన్
పెల్లడి చేపెదన్ గలుష . బృందముఁ బాసెదఁ జూడుఁ దిందఱున్.

హనుమంతుఁడు భరతుని చేరుట

చ॥ అని భరతుండు చేరఁజని . యగ్నిఁ బ్రదక్షిణ మాచరింపఁగా
జనమల గోడు క్రందుకొని . చయ్యన వ్యోమము ముట్ట నా మన
స్వసముల నలకించి రభ . సంఘనఁ గార్యము మించెనంచు ఎ
య్యనిల సుతుండు తత్తఱము . నందుచు దాసె మహోగ్రవేగు డై .

ఉ॥ దాయచు రామచంద్రుఁడు క . డంకను వచ్చుచు సున్న వాఁడు ని
త్యాయతనంబ యైన భవ . దాయపు వోయెనయేని రాజపుం
డీయిల నవ్వలం బ్రదుక . సీకొనునే . యని పగ్గి తూజి యం
దాయితమైన యగ్ని నతఁ . దాఱిచి బొగ్గులు చేపె వ్రేల్చిడిన్.

చ॥ పదపడి వచ్చి యీరతు . పాద సరోజముగంబు భక్తి నె
న్నుదురు స్పృశింప మ్రొక్కుచు న . నుం బరిపూత చరిత్ర దాసుగా
మదిఁ దలఁపందగున్ సుజన . మాన్యుని రాముని రాక తెన్న
ల్పది గడె లింక నున్న యని . వారక మీరు గణించి చూడఁడీ

కా॥ నా వాక్యంబుల యం దసత్య మదియు . న్నన్ మీకు నే ముచుగా
నీ వహ్నింబడి కూడవా ద ధరణ . క్షేకుం డిదో చెప్పెఁ బొ
ద్దావర్తించి జనించుదాక నిలుమా . యామీద రాఁడేని నీ
నీ వైశ్వానరులోనఁ జేరుము మనో . భీష్మ ప్రకారంబున్

తే॥ వచ్చుచోఁ బ్రేమమున భర . ద్వాజమౌని. నిలిపి విందుచెట్లఁ . వేఁడి . నిలిచినాఁడు
తామసింపఁడు నీమిది . తత్పరతను . సీరణాజుండు నంశీ . నిరం . భరతః

భరతుఁడు రాముని రాక విని యానందించుఁ

తే॥ అతఁడు ప్రేమతోఁ బంపిన . యానవాదు, కందు చూడుమా యమచు నుం . గరముఁ
గాంచినంత నయ్యది వారి . కనులఁ జొచ్చి. ప్రాచులుల పిన్నె నమృతంబు . పగిది నొప్పి.

తే॥ రోదనము వోయి యానంద . రుతము చెలఁగె, వేడి కన్నీరు చల్లనై . వెడలిసాఁగె
వ్రాలియుండిన తలలెల్లఁ బైకిలేచె, జేతులెల్లను హనుమ నా . శీర్షించె.

క॥ పలుమలు హనుమకు మ్రొక్కుచు, జెలఁగి నిటనపేయు సుగుణ . శీఘ్రుఁడు భరతుం
దఁముని ముద్రిక నక్కున, సలమెఁ గనున నద్దికొనియె . నానందించెన్.

శే॥ వేలుదుఃఖంబులేనట్టి, విమలగుణుడు, భరతుఁడవుడు నిక్కముక్తాత్తఁ భరతుఁడయ్యె
రుజము బుచ్చింగి మేనును, బూరటిలై, నతవి యానంద మడిచెప్ప, నలవియగునె :

శే॥ నలుపుగాఁ బ్రేమ మదిక మై, నవ్వు నేడ్చు, నిక్కు గంతులు వైచును, నేలఁబడును
చేష్టదక్కఁ బూరించును, చెప్పురించు, మలసి తిరుగు మారుతికి న, ముక్కురించు,

శే॥ అడుప దాడుడు రాముని, గూడుడు కూడుంది యతని, కొమరగు కీర్తిం
దాడుడు పాడుడు పెతలను, పీడుడు పీడుంది యితని, విమతింపుఁడనున్.

శే॥ కఠినమానస యగుత్తెక, కిడుపునొచ్చు, ననుచుఁ బెద్దలకున్ మొక్కు, నవనిపులకు
మొక్కుఁ బెయ్యలకును మొక్కు, మొక్కికొనును, పృథివిఁ గల్గవంటిదె నుమా, ప్రేమగుణము

శే॥ విదవ భరతుండు హనుమంతుఁ, బ్రీలిగాంచి, యెవ్వఁడవు తెల్పుమా విను, విచ్చగించు
విప్రవేషంబుతో పెచ్చు, విబుధవతివో, ముగురు మూర్తుల నొకఁడనై, తిగుడువనిన.

చ॥ అతినిదీ నాంజనేయుఁ డను, నంజనిపుత్తుఁడ వానరుండ మా
రులిసి దినేంద్రునందనుని, రూఢిగఁ గొల్పుచునుండు జానకీ
పలికి హిరింబు జీరిమును, బలైము గోరక కూర్చు దాసుఁడన్
సుతిగుణపూర్ణ! నీరడ రి, నుంగున వచ్చితిఁ గామరూపినై

క॥ నాయల్యూహమును నీ, వీయెడఁ గన విచ్చగించు, వే యని మార్చెన్
కోయవి విచ్చరు లావ్వన్, ధీయును మోదంబు నెడఁద వికవికసేయన్

శే॥ పవనసూనుని దొడ్డరూ, పంబు గాంచి, చరతి శత్రుముని లతి మాత్ర, బద్ధమనిరి
సకిల బసములు నుడివడి, వావకున్న, దిగ్విమం బెంది పెల్లు వీ, తిల్లినారు

శే॥ వాయుపుత్త్రా! మేమాదు, వాక్కులెల్ల, నీవెపుల కందునంతటి, విస్వనంబు
కలవి కాపు కాపుని దొల్లి, అంజి విలిచి, నీ మహా రూప మడఁపుము, నియతచరిత!

శే॥ అపలఁ బ్రాప్తింబు దిసవేడ్కి, ననుసరించి, పిన్నరూపంబు గైకొన్న, విబుధనుతున
కమిం సంకలను భూష, జాంబరముల, నుడగాఁ గైకపుత్తువు, దొనఁగె ఖీతి,

శే॥ మల్ల గుణము లుత్తమజాతి, మణులు తురగ, చయములను పాడి గోవులు, సంగరంబు
మంచి కేదా ములను స, మూసె పుర్వి కముగ నొసఁగెను హనుమకు, గైఁబుతుఁ

శే॥ తమ్ము నీక్షించి ము పౌర, చతికి నెల్ల, రామవిభు నెదుర్కొన బంధు, రాజితోడ
బయలుదేలుఁడియనియిన్ని, వాచలంబు, తెలియజాటించి జేయుము, తెలుగుఁగాగ

శే॥ తోరణములు గట్టింది పీ ధుల నలంకి, రింప రథగజాంబులు, రీతిగాఁగఁ
బొలుపు సేయింప మంగి, పూర్ణకుంభి, ములను పెట్టింప నలయు వా, రలను పసిష్ట,

తే॥ క్రమముగా భరద్వాజానా , శ్రమమువలకు, ముత్యములనందిలమర్చి , పురమునెల్లఁ
గ్రోతదగునట్లు పేయించి , కొమరు మీఱ, మంగళారావములను చె , లంగఁజేయు

తే॥ అమడుశత్రుఘ్నఁ డప్పుడ , యరుగుదెంచి, శుద్ధగుణయుతుఁడును బ్రహ్మ , శత్రు భూపాలుడు
మంత్రియును ప్రాజ్ఞుడైనను , మంత్రుఁ గించి, భరతువాజ్ఞను వివరించె , బంధురముగ.

సే॥ అవార్త చెవిఁజొచ్చి , నంత సుమంత్రుఁ డ, త్యాగందమునఁ దమ్ము . తాన మఱచి
భేరులు మ్రోగించి , వీధివీధికిఁ జవి. కళుబంత విశ్రాంత , కలిత కీర్తి
రావణ నమవర్తి , రామమూర్తికి నెదు, రోక్కలు పేయఁగ రావ , కొమరులు బల
వితతులు పురజనుల్ , వేదకతోఁ గై సేసి, కొవి రందమడు మీరు , హిషణంబు

తే॥ సేసి రందవి కింకర , శ్రేణి నంప, వారు చాటించి రంత వ , స్వలుకు విన్న
ప్రజలు కోలాహలము పేయఁ , బత్తనంబు, పూర్ణ చంద్రోదయాంబుది , పొలుపునొందె.

సే॥ రాము నెవరొక్కన , రందను చాటించు, పేరకుఁ బెప్పిది , విదను యయ్యె
రాము పెండ్లికి మున్ను , రందవి చాటించు, కరణి నొప్పారెను , ముగజ రవము
అఱువదివేం య , శిహిణు బలంబుఁ , బౌరకాంతానుబుల్ , పౌరవరులు
రాజకుమారులు , ప్రార్థించు సంపద, యెఱుఁగైన చందాన , ముదనునొంది

తే॥ పౌదలి నడఁచి తల్లులు , ముగులు పసిఁడి, శివకలంఁచెక్కె వెడలిరి , శిష్టజనులు
బంధువులు పరివేషింప, భరతరాజు, లీలగా హనుమంతుని , కేటవట్టి.

తే॥ రామభద్రు పాదుకలు శీ , రక్షముగాఁగ, విరుగెంకులఁ బైఁడివా , మరలు నీవ
గజఘటలు మున్నుగా నేగఁ , గలితపాండు, రాతవత్సరంబు నీడలో , నడుగుదెంచె.

మ॥ కృప మమ్మేలిని రామచంద్రు నెదురఁ , గోల్కట్టి సామిరితో
స్వప సుపూజ్యుఁడు పాదచారియై తా , కే తెంచుచున్నాఁడు వ
చ్చు పడఁబండున రాలు నేఁడిగొని కా , య్యం గోసులా, ప్రి చ్ఛయం
బసచాఁడి చాఁచెనో యన కిము , డస్తాదీ జేరెన్ వెన్

భరితున కాంక్షనైయుండు గాఁడు సుమంతులు దెచ్చుచు

తే॥ భంతుఁ డయ్యెడ మారుతి , వదిలము గవి, రామచంద్రునిన్నట్లు గా , రవముతోడ
నెచ్చుచెచ్చుట నుండె ; వే , సామిడివే , వివరముగా దెల్పవేయఁ , వివచె నతఁడు.

తే॥ పుంమ సంబంధదియుఁ దల్లి , ఎరములన, ననుఁ జేగుటయును నీవు , వచ్చి యతని
పిఁడి పాదుకలం గొని , వెడలుదును, తెలుపనేటి కష్టలి కత , దెలుపువాడ

క॥ దండకయందు చేర మని , తందిము రాక్షస పాంపఁ దెల్పి నీ
యాదమ చేరినార మితి , నాపద దీరించి కావుమన్నఁ గో

దండధరుండు రాక్షస వ , ధం బొవరించె దళాన్యుఁగూర్చె మి
ద్దండ వరాక్రమంబున య , ఖావిరిఁ దెల్పెద నలకింపుమా.

జ॥ తవ యునికిన్ గ్రహించి రిఁకఁ , దప్పక పొరులు మాటిమాటికిం
బనువద వచ్చివచ్చి తవ , తావము మార్చెదరఁతు దండకా
వనమును చేరుచోఁ జెవక , వచ్చు విరాధుని గూర్చి యవ్వలన్
దనుజులఁ గూర్చి మౌనులకుఁ , దా వథయం బొనఁగెన్ మహాత్మకా :

మ॥ పదియేం ద్దచ్చటనుండి రాచువుఁడు త , ద్వాక్యవ్రకారంబుగా
నుదదిం ద్రావు వగన్ముఁ జూడఁ జని యా , యుత్కృష్ట దేవర్షి కాం
క్ష దలిర్పంగ ముకుందు బాహుకము వ , క్షయ్యంపుఁ దూజీరముం
బ్రదరంబుల్ తరవారి బొందడము గా , రంబార నీయం గొనెన్.

మ॥ అవలన్ వారు జటాయువుం గలిసి నె , య్యంబార సేవించి పం
చవటింజేరి కుటీరమందు దినము , ల్పాగించుచుండంగ దా
వని యొక్కర్తుక చుప్పనాక మొడురై , నారీషణిన్ జానకిన్
దవదాహంబును పోలె ముట్టి కొని పోఁ , దర్శించ పౌమిత్రియన్.

మ॥ కని యా రిక్కసి కర్ణనాసిక లొగిన్ , లండింప నాదైత్యయుం
గినుకం బోయి ఖరాదులం గలిసి యా , కీదాటు దెల్పంగఁ ద
ద్దనుజుల్ కోవ నమేతురై బలముతో , దర్శించి శ్రీరామచం
ద్రునితోఁ గయ్యముసేసి మాఁది రిగినిం , దూచిందలెం గ్రచ్చుటన్.

కా॥ లంకాద్వీపము చేరి కూర్పబు పొం , స్తున్ నమీమించి తా
నంకెం బొందిన పద్ధతిం దెలిసి మీ , నాంకధ్వజంబో యనం
బొంకం బారు విదేహకన్య చెయవం , బుం దెల్పి ప్రేరేపఁగా
లంకేశుండును వచ్చె సీతఁ గొని పో , లంకించి మారీచుతో.

కా॥ మారీచున్ హరిజంబుగాఁ బనిపి తా , మాపింద్రవేషంబుతో
శ్రీరామాంగన యున్నభూమిని పెక , ల్పెం దేరిపైఁబెట్టె నా
దారిం బోవఁగవీక యద్దు విహగేం , ద్రస్వామిఁ జక్కాడె లం
కారాజ్యంబునఁ గార మంచె జనక , జ్ఞాపాల కన్యామణిన్.

మ॥ ఎలయింపఁ గమకించి దవ్వలకుఁ ద , న్నిద్పించు మారీచ రా
ట్కుల సింహాండగు విశిఖ , శ్రూరాహతిం గూర్చి య
వ్వల వైదేహిని రోయుదున్ జనకుఁడో , వక్షింబ్రు వీక్షించి కొం
దలపాచొంది నమాచరించె వడి నా , ర్ధ్వ ప్రక్రియల్ భక్తిమై.

సీ॥ వదనది సీతను , వెదకుచు దక్షిణ , దిశ కేగుదెంచుచు , దివిరి పట్టు
వికృత భూవుఁ గదిండు , వికటకావము మాన్చి. శబరి చేసిన యుప , చారములను

ప్రేమను గైకొని , యామె తెల్లిన శ్రోవ, వివ సుతుఁ జేరి స్నేహించి వారి
వలనఁ గలిగిన దుఃఖములఁ దీర్తునని యభయము దయచేసి సా , లములఁ గూర్చి
తే॥ వారి వక్షంబు భేదించి , ప్లవగ కాజ్యమును దినేంద్రమాతికిఁ బ్రేమ , మన వావంగి
వావకాలంబు కడచు వ , వ్యంశుతోడు, వడఁగ రమ్మనివంపె వ , బ్యాసుసుతుని.

పీ॥ గజాదును గవయుండు , గంధమాదనుండును, వనసుండు నీలుండు , వారిసుతుఁడు
శరణుండు ఋషతుండు , శతబలి మైండుండు, ద్వివిద జాంబవదాది , వీరవరులు .
దెబ్బది పెల్లువల్ , ప్రబ్బిన సేవతో, వావకాలము దాటఁ , బ్లవగ విరుఁడు
వల్చి యచ్చట నవ్వి , వలఁకుల సీతను, వెదకు పద్ధతులను , విశదపఱచి

తే॥ నాదరాగము లాఁగ సై , వ్యంబుచేసి, యొక్కొక విరాగ మొక్కొక , దిక్కువెదకి
వదిగ నెంఱోనఁ గ్రమ్మతి , వచ్చునట్లు, కరివ కానన మొనరించి , కడఁత వంపె.

ఉ॥ అంగద జాంబవంతులు ర , యంబున దక్షిణదిక్కుచేరి వ
న్నంగనఁ గాంచి రమ్మనఁగ , వంబుది దాటితి లంకఁ జేరితిన్
రంగుగ సీతఁగాంచి రము , రాముని వార్తల విన్నవించి యా
పంగతి రామచంద్రునకు , జక్కఁగఁ దెల్పితి సంత పండున్.

ఉ॥ దక్షిణవార్తి జేరుతఱి , దక్కక రాముని శౌర్యసంపదల్
రాక్షసరాజుతోఁ దెలిసి , రామునికాంతను వీడకున్న వీ
యక్షయ లక్ష్మి నాశమగు , నన్ను వీభీషణుఁ దిట్టి దానవా
ధ్యక్షుఁడు వెళ్ళఁగొట్ట నతఁ , దాడుని జేరఁగవచ్చెఁ బ్రీతిమై.

కా॥ కాకుత్స్థుం దభయం బొసంగి వెన లం , కారాజ్య శువ్యేళనే
వీతం బిట్టము గట్టి శాంతియుతుఁడై , వీరుండు ప్రార్థింపఁగా
నాకర్ణింపమి రోషభీషణ ముఖం , దై చూడ నప్రాంబునుల్
చీకాకై జలమింకి మాఁడెను సుర , శ్రేష్ఠుల్ వికాకొందఁగన్.

అ॥ శరణు శరణుండు , వరుణుండు ప్రార్థించె, దరులు గిరులు ప్లవగ , వరులుదెచ్చి
వనధిబూర్చి దనుజ , వరుని లంకనుచుట్టి, చేసినారు వీర , సింహరవము.

కా॥ కైలాసంబుఁ బెకల్చు బాహువులు ది , క్పారంగ శృంగంబు లా
భీల ప్రక్రియ నాటినట్టి యురమున్ , వీకైవ శీర్షంబులున్
లీల స్నేలకు వ్రాల్చి వాని యనుజాన్ , వేటాడి రాముండు వి
ద్యులింఁచెన్ దమజాన్వయంబు ప్రమదం , బుం బొంద బృందారకుల్.

అ॥ దనుజ యువక వరులు , దనుజేంద్ర సుతులును, లక్ష్మణాశ్రమంబు , లక్ష్మమైరి
పంగరాంగణంబు , శవచయమయ్యెను, సురలు మునులు ముదము , చోద్యమంద.

అ॥ అమర సిద్ధ సాధ్య , యక్ష గంధర్వాదు, రెండు నతులతోడ , వింకు వచ్చి
నినతి విలిచి బహుళ , వినుతులు చేసిరి, తొలఁగె లోకములకు , దొనఁగు లనుచు.

చ॥ అమరంగ రావణాదులకు , పంతిమహార్యమలెల్ల నద్విధి
క్రమమునఁ జల్లుచుం చునుర , కాంతు విభీషణు సంపి జానకీ
రమణిని కోవగించి యెదు , రన్ కుచినిల్చి పరీక్షచేసి కాం
తము వహించె రాఘవుడు , దాత్తిహాహరేంద్రులు సంస్తుతింపఁగన్.

చ॥ అనదృశ నత్యవాక్కుఁడగు , నాజి విమానమునందు వచ్చి సం
తనమున మ్రొక్కు మానులను , తత్పరతన్ విగి కొఁగిలించి మె
ర్చి నడలు మోదవారి వది , పేకముచేసి విదేహకన్యకన్
గౌసరవి ప్రేమతోడఁ గయి , కొమ్మన రాముడు సమ్మతించుచున్.

ఉ॥ పెంచిన తల్లి కైకవయిఁ , బేరిమి నామె కుమారుపైవి ము
న్నుంచిన విష్కలంక లన , దుక్కట భావము నుంచ వేఁదెదన్
గొంచక యావరమ్ము నొనఁ , గూర్చుచు యెన్ను నొసంగి సత్యస
త్వాంచితమూర్తి మీ జనకుఁ , దాదటఁ జేరె ముకుందలోకమున్.

చ॥ పదపది వేల్పులున్ మనసు , పాటిన పెక్కువరంబులీయ దె
బ్బియగు వెల్లువల్ దనుజ , బంధులు రాక్షస వీరనాథు ల
ర్విది యగు నేడుకోటు లల , రంగ విభీషణుఁ డిచ్చెఁ బుష్పకం
బదియచుమీ వియత్సరము , నందు జపంబున వచ్చుచుండెడిన్.

అ॥ నెమ్మి రాఘవుండు , నిన్ను దలంచుచుఁ , దమ్ముతోడ జనక , తనయతోడ
నకల హితులతోడఁ , జవి తరద్వాజాని, యాశ్రమ స్థలంబు , నందు చేర.

తే॥ ఆతఁ దాతిర్య మీయంగ , ననువువలున, విన్నుగాంచి యాముద్రిక , నీకుఁ జూపి
యూజింపంగ నన్నం పె , నురపది మెయి, రాఘదరిత మియ్యది మహా , రాజ తిలక ।

మ॥ భరతుండంకయు సావరానమతియై , పాటించి యాలించి వి
ర్భర మోదాదృశ సంభ్రమంబు లెద నా , రం గూరి మల్లాద నా
ఓర పాత్రుండయ యొక్క తమ్ముడు నమి , ద్దాత్రీన్ సహాయుండుగా
వరసాహ్యంబు విరంగనోపకవి దొ , ర్భాగ్యుండ నేవియ్యెడఁ.

౨॥ అనుడుఁ బలికి భరతుఁ , డధిక విర్వేదంబు, తోడఁ గాలినడక , తోడ హనుచు
తోడ నదచిచేరెఁ , దోయాజాప్తుడు తొలి, గట్టు నెక్కుమున్నె , గంగ కడకు.

క॥ మోరాకారుల రావణాదులను శ్రె , కోర్కెల్వేసి యుద్యజ్ఞయ
శ్రీ రాజిల్లఁగ రాఘవుండు నగరిన్ , శ్రీదేవి భూదేవి త
న్నారాదింప మహాభిషిక్కుఁడగు సం , చానఁ దుండై పూర్వ డి
గ్వియం దంపిం కాన్కయో యనులన్ , విశ్రాణిలెన్ భానుడున్.

మ॥ అకలంకుఁ డటఁ గాలకృత్యములు నొ , ప్పారంగఁ గావించి పా
డుకలన్ భక్తివి పూజచేసి మఱి వా , తూలాత్మజాం గాంచి దై

త్యకులాహివ్రజ పక్షిరాజ : రవికీ , జా : పీడు వాక్యావకుల్
వికటార్థంబును , పొందగావగునె యా : విశ్వంభరన్ : మారుతీ !

మ॥ కపిసైన్యంబులు దైత్యవాహిను లనం , ఖ్యాకంబులై వచ్చుచో
విపులక్షణి భరింపలేక వెగడున్ , వేపొంద ధూళి వ్రజం
బువరి న్యోమముఁ గప్పదే : యలబలం , బుద్వేలమై లేచి వ
స్త్ర పయోరాసుల హేషణంబు పగిదిన్ , వర్తిల్లదే : పావనీ !

మ॥ పరివారంబులు విండియుండెను భర , ద్వాజాశ్రమం మీక ద
వ్వరయన్ లేడు వ్రళాంకమై యమరునే , యాపీడవట్టింకగా
బరుపై నామది సంశయించెను జగ , శ్రాత్మజా ! జానకీ
శ్వరుఁ డెందుండెనొ తెల్పరాదె : యనుడున్ , నామీరి శానిటనున్.

మ॥ వ్రతపంపన్లు ! మువీశ్వరుండు మరలన్ , బ్రార్థించి కల్పింప న
వృత్తిఁ బుష్పావవ కందమూల ఫల నం , పత్తిం బ్రపేవించి నో
శ్లఠిమాత్రంబుగ నార్పలేవి గళచే , వట్లుండెఁ గాదేవి వి
ద్రితమై యుండఁగఁజోలు నిక్కమిది చిం , తింపంగ నీకేటికిన్ :

గుహాండు రాముం గొనవచ్చుట

ఉ॥ కమ్మలవండుపై తనరఁ , గాంచెడు రామునివాక విప్పుదే
వమ్ముగ నంచు సాంత్యనము , పల్కఁగ నవృణ మౌవిందు నా
వ్రన్నజవ వ్రసన్నమతి , బాఁతిగ మిత్రులతోడఁ దృప్తిమైఁ
గొన్నతఱిన్ గుహాండు కను , గోఁ జనుడెంచెను గొప్పపేవతో.

ఉ॥ వచ్చి మనంబు కమ్మలును , వాఁచిన వీరిల్కించి గాంచి కాంచి పై
విప్పఁ బ్రదక్షిణించి రహి , యించి పదంబుల వ్రారి రాముండున్
గ్రుత్వి కవుంగిరించుకొని , కూరిమి మీఱఁగ క్షేమవార్తలన్
తెచ్చుగఁ బశ్చిపేయ రము , వీరుని చూచి గ్రుహాండు స్రీతిమై.

ఉ॥ వారక దాసుపై భవ ద , పార కృపారస దృష్టి గల్గుచో
దార సుతాదు లొడురె యు , దార హితుల్ : వెనువెంటనంటి నే
వారతి సున్న లక్షణుని , భాగ్యము నోదవి దుర్బగుండ నా
కారయ క్షేమనంపదల , కంతముగల్గనె : రాక్షసాంతకా !

మ॥ అని చింతించు గుహాం గనుంగొని మన , శ్యామండి రాముండు తొ
ట్టిన ప్రేమంబున నీవు నాభరతుకల , టెన్ జూడ వేయమైదే :
మన సౌఖ్యంబులు గల్గుగాత మన నా , కైవర్రకస్వామి భ ,
క్తివి భూజాకకు లక్ష్యతాఖ్యానకు మ్రొ , క్తెన్ వారు దీవింపఁగన్.

తే॥ గుహుని రవిసుకాదులకుఁబె , స్ఫూర్తిఁజూపి, యిరఁడు మన స్నేహితుఁడు జీవ , హితుఁడ గా

భూములకుఁబెఁడు గుహుఁడను , పుణ్యధరితుఁ, దనుదుఁడెయ నెల్లరుగొని , యాదిరత).

క॥ ఎల్లరు విష్ణుగోష్ఠిగ, నుల్లాసంబునను కరిసి , యుండఁగ రవి రం
జిల్లెను వడమటికొందిన్, పుల్లాష్టాక్షిఁడు స్వకృత్య , ములఁ దీర్చికొనెన్.

తే॥ నీతతో రామచంద్రుండు , పెజ్జఁజేరె, గుహుఁడు సామిత్రియును కపి , కోటి దనుజ
వికరమును పరివేష్టించి , నియతినుండఁ, బెల్లు మాటల భల్లునఁ, దెల్లవాడె.

క॥ పంశేజాక్షిఁడు కాల్యకృత్యముల ని , ర్వర్తించి మాసింద్రు మో
దాంకంబైన యనుజగైకొని విమా , నారూఢుడై యోగి ని
శృంక స్రేసుమయాంతరంగుఁడగుచున్ , సాగింప వెన్నంట నా
తంకంజేమియు లేక వెల్వడియె మి , త్రవ్రాతముల్ గోర్వఁగన్.

తే॥ పుష్పకంబు శ్రీఘణుగఁ, దోవుదుండఁ, జందమైన శివుంబుఁ, నందమొంది
యంద్రపురి దిక్కురించుచు , నెనఁగు స్వపుర, దుర్గ కుడ్యముల్ కమలకుఁ, దోఁచెదవియన్.

తే॥ అనుఁగులంగని వర్ణింప , నలవికావి, యశమునొందిన సూర్యాన్వ , యాదివతుల
రాజరావి కానఁగవచ్చె , రాజింగఁ, గాండుఁడన లేచి కేల్కొద్ది , కాంచినారు.

భరతుఁడు శ్రీరామాదులం గాంచుట

తే॥ గగనమందు పెక్కురు దివా , కరులకాంతి, గలిగి వెలుఁగు విమానంబు , కానఁబడఁగ
నదిగా వచ్చె రాఘవుఁడని , యాంజనేయుఁ, డలరి కేకలువైచి ప్ర , క్కలకుఁ జూచి.

క॥ కమలాక్షిఁడు కపిపేనయుఁ, గమలవదన లక్ష్మణుండు , కమ్మలు తవియన్
బ్రహ్మదమున నేగుదెంచిరి, తిమిఁగసుమని చూపె భరత , ధాత్రీకునకున్.

అ॥ ఎల్లలోక వాసు , లెక్కినఁ జోటింత, యొనరునదియు పాటి , యొనరవిదియు
జిగి దిశాంతములకుఁ, జిమ్మునదియునైన, పుష్పకంబు గాంచె , భూరియకుఁడు.

తే॥ మేరు గుహను మెఱుముతోడి , మేఘబాతి, పుష్పకమున జానకితోడ , భూవరుండు
కానరాఁ గాంచె భరతుండు , కన్నవారి, కలకలము లేచి లంకను , కడచివనియె.

ఉ॥ స్నాయు వసా వికార మలి , నన్ముగు దేహము వీడి నత్యమున్
బాయక కోరి విష్ణు భువ , నంబు భజించిన తండ్రీ గాంచు నా
కోయమునొంది కానలకుఁ , దూరిన ప్రాణమువంటి యుల్లస
త్త్రయజనేత్రుఁ గాంచె భర , తుండు జతూహలియై రహించుచున్.

తే॥ దోవునోయిన వస్తువు , దొరకినట్లు, వెతలు దొంగంగ నమ్మొడ , వివకుఁడగుచు
భువనపండునకుం గేలు , మోద్యుఁడలంచి, భరతుఁడప్పుడు పావని , కరము వీడె.

శ॥ హనుమంతుఁ డపుడు గగన, మ్మున వచ్చు విమానమునకు • మున్నుగఁ జవి రా
మునకుఁ బ్రియముగ వందన, మొనరిచి యిట్లనియెఁ గ్రేవ • కొదిగి విలుచుచున్.

అ॥ వహ్నిఁబడఁగమన్న • భరతుని చేరి మీ, జాడ దెలిసి పాహ • నంబు మాన్చి
యెల్లరకును మోద, మెనఁగించితిని వారు, వచ్చి రమడు దాత్ర • వరుఁడు వలరి.

ఉ॥ మారుతిఁ దుర్బరంబులగు • మాయెడతుల్ బహుళంబులయు నీ

వారని సత్కృపామతి ని • వారణచేసెను మాతవఃపలం

నీ రహా నీవ్వరూపమున • నేదెఱవచ్చి తొలంగఁదోరె నీ

పారము లేవి మేలునకుఁ • బ్రత్యుపకార మొకండు కల్గునే :

చ॥ నిరతము తోడునీడయగు • విన్నును నాతలిదండ్రులం గృపా

శరదిని లక్ష్మణున్ భరతుఁ • జయ్యన నొక్కొకమాటలోనఁ ద

ద్దుగుణ సంపదల్ దెలువఁ • గూడునెఁ సన్నుతశీలఁ దానవ

ద్విరద మృగేంద్రః మేరు నమ • ధీరః మదీయ తవఃఫలాకృతీ!

తే॥ ప్రథితగుణుఁడు రాఘవుఁ డిట్లు • వలుకుచుండఁ బాడుకలఁ దలఁదాల్చిన • పావనుండు
ప్రతమూలం గృహించిన • వాడు కేలు, మోడ్చుగలవాఁడు భరతుఁడు • మొనసి దాసె.

తే॥ తల్లి గుణమలకుం బగ • దాయ కోస, లమ్మునేలిన యేలిక • తమ్ముగుఱ్ఱ
వచ్చె గమమని చూపె శ్రీ • వల్లభునకు, ధర్మములకెల్ల సాక్షిగాఁ • దనదు హనుమ

త॥ కాం న రాముఁడు దశరథుఁ, గాంచిన తఱినొందు కొకు • కంబును పొందెన్
మించి తన మేను పులకల, వించెన్ గనుదోయి జంము • వించెను తోడ్దోన్.

త॥ కాంచెద జనమలఁ బొరుల, సంచితులన్ గురుల జాండ • వావలివెల్లెన్
గాంచెదఁగాకవి చునమున, నెంచిన యంతన విమాన • మిలకుం దిగియెన్.

త॥ క్రిందికి దిగిన విమానం, బందఱుకును పుణ్యఫలము • లందింపంగా
బృందారు లోకమునకు, నొందం గొవి చను విమాన • మోయన నొప్పెన్.

సీ॥ ఎడనదియున్న శ్రే • పెనయ గోవును దాయ, వలమగాఁ గన్నత • యలకు నొప్పె
మాయనీగిన వారి • మనము లయించు జ్యో, తీరూపమునఁ దన • స్థితుల కొప్పె
వ్యాధిచే నీగిన • ప్రాణముల్ మరల వ, చ్చినబోల్కి కోసల • జనుల కొప్పెఁ
గన్నవారకెల్లఁ • గన్నతల్లిగ నొప్పె. మగువలకు మధువు • వగిది నొప్పె

తే॥ భరత శత్రుఘ్నులకుఁ గను • పావలట్లు, ప్రేమగలవారలకు సురా • మృతము కరణి
నొప్పె నప్పుడు తమునీడి • యున్న రాను, భద్రు నాగమనము కను • పండు వగుదు.

ఉ॥ రాముఁడె జీవయై తనరు • రాజ్యమునందు నయోధ్యయందు రా
మామణులన్ జనంబులును • మావిత శుద్ధ మనోజ్ఞ భావ సు
ప్రేమము లొందినారు సుర • పేవ్యవి రాకను హేమపుత్రీకా
సోమము జీవ మొందుక్రియ • నోలిలినారు ముదంబు పెంపునన్.

తే॥ వందనము గంద వాడియుఁబుష్పములు వెన్న. తురగ ఫేనంబు గజమద-తోయములును
మోద ఖాష్పముల్ గలిసి న సముద్రజలము, పగిది ముప్పొంగెఁ బ్రవహించె . వనదీజేరె.

ద॥ ధరణి దిగ్గఁ బుష్పకము . తల్లులు తమ్ము లందుదరీవిభుం
దురపుగ నెక్కునంతఁ బురు . పోతముఁ దప్ప వసిస్తు పాద పం
కరుహము లంటి మ్రొక్కఁ దమ . కంబున నాతఁడు లేవనెత్తి యా
దరమునఁ దెక్కుమార్లు తన . వందనముం బొనరింప దీవనల్

చ॥ పదపడి లక్ష్మణుండు పద . వందనముం బొనరింప దీవనల్
ముదిమునఁ జేయుచున్ శిరము . మూర్ఖునె జానకి వచ్చి మ్రొక్కఁగా
నదయుఁడు సర్వసౌఖ్యము లె . నంగుతమంచు వచించెఁ బ్రితి గ
ద్గదిక రివంబుతోడఁబు ల . కమ్ములకుం గురికమ్ముగా నొడల్.

మ॥ తొలుతన్ రాముఁడు కైకయంఘ్రులకు నం . తోషంబుతో మ్రొక్కి య
వలఁ దక్కులగల తల్లులం దెలవ న . వ్యారల్ సుహృత్కంఠతోఁ
బలుమాటుల్ తల మూరుకొంచుఁ దమవున్ . బాధంబుగా దువ్వచున్
జెలఁగన్ మోచ జలాపిషేదనము తు . ప్పింజేసి రప్పట్టునన్.

మ॥ పొలుపొండ్ల ధరితీ తమాజయు యథా . పూర్వంబుగా వారికిం
దెలవన్ మా కులదీపింపుఁ బొరువన్ . దీవించి రావెన్కెద
లుకున్ లక్ష్మణుఁ దర్చి మ్రొక్కఁ దమవుల్ . పూరింప నొక్కండవే
జ-జాతేక్షణ తమ్ముఁడైతివని రా . ంసించి దీవించుచున్.

పీ॥ పాదుకలను తన . భక్తివి గామక . గాంధీంచి త . ద్దన సదముల
వ్రానిన భరతుని . పోలంగఁ గవి రామ . విభుఁడు మిక్కుటమగు . వెత గడించి
నాల్కయెండఁగ నొక్క . వల్లేచి చెచ్చియింప . నేరక వివ్వెఱ . నిలిచి తమవు
ప్రాణంబు లొకటగు . పగిది బిగ్గఁ గవుంగి . రి చి మిక్కిలి వల . వించి సోలి

తే॥ యశ్రుధారల బీ.తి సౌ . రుద్రగిఁ దిలచు . గర్జి దూ . మ్రొక్క జడల్ . కట్టకదవి
శిరము మూర్ఖుని క్రేపును . చేరు మొకపు . చందముననుడెఁ పనియక . బాలకేదవు.

చ॥ విసుక మహేంద్ర భోగ పద . విం ద్మజకల్పముగాఁ ద్యజించి వ
ష్టవిపరివేష చర్యలను . పూని యశంబు గడించు తత్పని
శ్రువి చిరజాంబుజంబుకు . మ్రొక్కెను భక్తిప లక్ష్మణు డు త
ర్హస పరశేణువుల్ శిరము . దాకి పవిత్రత గూర్చు నాయనన్.

చ॥ వనముల సగ్రజమ్ము పద . వారిజముల్ బజియింపఁ దోడుగాఁ
జని శ్రమకోర్చి విద్రయను . చక్కియఁ జేరఁగ పీక త్రోచి జీ
వనము సప్పగించి పని . నాదిన మేలివి దీర్చ బాహులం
దమవుగఁ గొంగించె భర . తాఖ్యుఁడు దేహము పావనంబుగాన్.

- మ॥ దురితధ్వంసీయుఁ బిన్నతమ్ముడగు శ , త్రమ్ముండు సీతాహృదీ
శ్వర సౌమిత్రుల పాదవద్మములు శీ , ర్షంబంటఁగా మ్రొక్కె వా
రరుదా ప్రేమను కౌఁగిలింబికొని , మి త్రానంబులం జార్చిని
ర్భర మోదంబున నల్వరుం బొదలి రా , ర్గ్రించెన విత్తంబులన్.
- మ॥ జనకశ్యామికు వృత్తికిన్ , భరతుఁడున్ శత్రుఘ్నఁడున్ మ్రొక్కఁగాఁ
దనుఁదావచ్చిన శీర్షకంబు తొలఁగం , దాటించు శీర్షంబు నె
ట్టిన ముక్తోకములం జయించు దనుజా , ధ్య ప్రార్థనం దోచు కా
క్ల నాకొండొందు న్పులింబి పావనత పొ , ల్పుంబొందె ధన్యంబులై ,
- చ॥ విమలుల సూర్యపుత్రక వి , భీషణ జాంబవ దంగదాదులన్
క్రమముగఁ జూప వారలు భ , రంబగుభక్తి నమస్కరించి రా
సుమహితచిత్తులన్ దనుజ , సూదను తమ్ములు ప్రేమ మీఱఁగా
నముచిత రీతులం దనియ , నత్సుకులం బొనరించి రత్తఱిన్ ,
- చ॥ నచివులు దండనాధులును , నంగడిరాజులు రాసుమంత్రకుం
డచటికివచ్చి నమ్ముదము , నంగద పోరానరింప మ్రొక్కి యీ
యచలకు భారమై తొడరు , నావద లేదిక నండుఁ బల్కఁగా
సుచిత విధమ్మున న్నరవ , రోత్తముఁ దాదృతిఁ గాంచె వారలన్
- ఆ॥ సేనలెల్ల వచ్చి , సేవింపసందఱఁ , భుచ్చకంబులొకఁ , బొలుపుమీఱ
నిలువుఁడనఁగ వచ్చి , నిలిచి లక్ష్మణునను, చూడేచి సుతకు , మ్రొక్కినారు.
- చ॥ విరుల నరంబు లెల్లెడల , వ్రేలు విమానము చూడఁ బంకజో
దరు నుదరంబొ వార్తి యమ్మ , ఁంబులఁగోలు నగన్తు్య దొడ్డయో
కరతలమో సమాసమగుఁ , గాదని భేదరు లబ్రమందుచున్
విరులను చల్లినారు రఘు , వీరుని కీరితి నుగ్గడించుచున్ .
- సీ॥ భేరి రావములు శం , భారావములు బ్రాహ్మ , జాశీరవంబు గ , జాశ్వరవము
కాహళధ్వనులు మం , గళ నినాదంబులు, భూనభోంకరములు, బోరు కలఁగ
నంబుధి మోపంబుఁడంబు విడంబించి, లేఖల రవముతో , లీనమయ్యె
మహిత విమానంబు , రహితేచి యటనుండి, సాకేతవధమున, సాగుచుండి
- తే॥ యవనితోడను చూజను, లమరపురికి, గదలు వగిది శత్రుండు స్వ, ర్గంబుతోడ
నింకు పచ్చుచందంబున, నెనసి వెంసి, పొలుపుతోడ నందిగ్రామ, మునకువచ్చె.

—: ౩౩. శ్రీరామ పట్టాభిషేక పటలము :—

- మ॥ స్థిరసీలుండఁగు రామచంద్రముఁడు నం , దిగ్రామముంజేరి ము
న్నరవై యున్న జటాభరంబు లట నా , యుక్కర్మచె నూర్చి భూ

- పర వీషేచిత మండనంబు లిరమౌ , వృందాల్పి రత్నదుర్గిన్
 ఋరుహూతుండలై బొల్చె దమ్ములు లనదూషాలిచే శోభిలన్.
- కా॥ అరాశస్తలి నంది నిక్కి ధ్వజ ప , స్త్రాంబ త్కరాజ్ఞంబులన్
 సాశేతంబున కేగుచెడనుచు నా , నందిల్పు చందాన న
 స్తోత్ర ప్రాభవ మందిర ప్రభంతో , శోభిల్లు స్వామోద్యమక
 శ్రీరంజాభుండు చేరనెక్కె రథమున్ , శ్వేతాశ్వ నంయుక్తమున్.
- తె॥ కొమరుగాలక్ష్యులుడు తెల్ల , గొడుగునూనె , శామరంబు శత్రుముండుఁబాచివీచ
 దివిరి భలయచు బంగారు , తేరు దోల , సుత్యకుండయి రాముఁ డయ్యోద్యకేగె.
- ఉ॥ వానరనాథుడున్ దనుజ , వయ్యడు భద్ర గజాలమీద న
 మూనిత రీతి నెక్కి యిరు , మ్రై జనుదేరంగ నంగదుం డనం
 భ్యాన జనంబు సందదుల , నారంగబాపుచు ముందుపో హనూ
 మాసుండు వెంబడించెను ననుచిరధర్తి భజించి కాల్పవన్.
- చ॥ నమధిక గౌరవంబులరు , స్థానములైన మనుష్యరూపముల్
 ప్రమదముతోడఁ గైకొని , ను వానిత చందన గంధ ఘుంఘుమల్
 కమియంగ వానరుల్ హరుల , గంధగజంబుల మీదనెక్కి న
 క్రమముగ ముందు వెన్కొందు , వ్రక్కం నేగుచునుండి కొయ్యనన్
- చ॥ ద్విరదములన్ బిసిండి మణి , తేరులఁ జేజుల నెక్కి చత్ర కా
 మర విభవంబుతోడ నృప , మాన్య కిరీటముతోడ నొప్పు మా
 పరు లెనుండ్రు వంద్రుగురు , పక్తిని నూరెలనిల్చి కొల్పించున్
 సరస పృథ్వికులన్ పిత య , శస్త్రంబు వార్తలఁ బల్కు చుండగన్.
- చ॥ కపిమం కామినుల్ విబుధ , కాంతల రూపము లొంది నిర్భర
 చృవలంకింగి హస్తినలఁ , జక్కని గోడిగ లెక్కి చుట్టి రా
 విపులమూరి రిక్కగమి , వెల్లునికాకర దింబమో యనన్
 దివురులు గట్టు కాంతులను , తేజిలి యేగె విమానమంచునన్.
- చ॥ భవరులు మౌనులుం బరమ , కౌతుకమందఁ బ్రనూన చర్లమున్
 బ్రహరము గాంగఁ జింద ధర , స్వర్ణ లతాంత మయంబు యోట నా
 యచం వసుందరాఖ్య యట , సార్థకమై తనరారె రాట్కృపా
 విరలిత దృష్టి హేమమయ , వృష్టిఁ బ్రపాతమొనర్చె నిట్లనన్.
- ఉ॥ వెన్నెల కాలమందొనరు , చీత జలంబగు వారిదంబు నా
 నెన్నంగ నిన్నినాళ్ళు మద , మింతయుఁ గార్చని చారణాపటల్
 మన్నని రాకఁగాంచి తమ ముక్కువ లోపల నిల్వజాలమిన్
 బ్రన్ననఁ ద్రోచికొంచు వెలి , పచ్చెనొకో యనఁ గార్చె సత్తతన్.

ఉ॥ మూగలు మాటలాడుక్రియఁ • బోడిమి పేషలొనర్చె వార్యముల్
బాగుగఁ బుష్పవాటికలు • వల్లవితంబులు పుష్పితంబులై
మేగెను పువ్వుబోండ్ల యెల • మేనులు బంగరు రంగుమీతె రా
మాగమ మొప్పె ధాత్రిని చ • రావర కోటికి మోద దాయుడై.

ఉ॥ రాజ్యము నేలగా దగిన • రాముడయ్యోధ్యను చేరి తల్లులన్
బూజ్యులమొక్కి వేల్పులకుఁ • బూజలొనర్చి వసిష్ఠ నాజ్ఞమైఁ
బ్రాజ్య ధరాధిదేవియును • పద్మ నివాసిని ముల్లినీల్లగా
బోజ్యపదాన్నదంచెన • భూవతి హర్మ్యముఁ గాంచె నయ్యెడన్.

చ॥ వలువలు వీడఁ జూడకయు • భామలు ధీరులు జాణుచున్న దు
వ్వలువల మాటిమాటికిని • వారక వీడక చెక్కికొంచు మే
నులు గమనింపనైరి తమి • సూక్ష్మాన నానవమాని చొక్కుచున్
వలువలు జాఱగా జరగు • బాగున నొప్పిరి చూచువేడుకన్.

ఉ॥ తొందరచే భుజివ్యకల • దుష్టులువల్ నృపతుల్ ధరించుచున్
జందన గంధులుడురైలి • చల్వులు పూరిషరాజి తాల్పుచున్
గ్రంధుగనున్న గుంపునఁ జొ • రంగలవంబు లలంపకున్న నం
దందొరయంగ నిమ్మడిగ • నందెకరీరము లా జనావలిన్.

ఉ॥ రామవియోగమైన తటి • రాములు మోచ విహీనరై నదా
నోములు నోచుచుం బరి వి • నోదము లొందకయుండు వారలున్
రాముని రాకతో శుభ క • రంబగు భూషణచేత మేనుం
భామలు దాచినారు రమ • పర్రల చిత్తము చల్లెనునగున

తే॥ సురకలాపంబుతో మను • జుల కలాప, మొగనింపవే నరశేష, తమమలకును
వతులు దాసిన తఱినొకఁడతము కనని యెలుక, పొదమె పర్రుపడెఁడు, యరకమరికను.

చ॥ భరతుని గాంచి రాచువుడు • హాసనోట సూర్యపుత్రఁ గ
ర్చురవతిఁ దక్కువారలను • మోదముతోఁ గొనిపోయి యుండు చి
త్తరువులఁ జిత్రదృశ్యముల • దస్సుగఁజూచునంగ నారఁ డ
త్మురురర గౌరవంబున చు • హోర్ముకరన్ గొనిపోయె రాంకిన్

: సుగ్రీవాదులు నగరునువని వితృద్ధృశ్యఁ లఁగాంచుట :—

తే॥ మిత్రపర్గంబు వెంటరా • మిహిరకులుఁడు, పెక్కు పక్షులు దాటి గంఢీరమగుచు
మేరువుంబోలె వింసిల్లి, శ్రీరహించు, నద్మమైన యధాంకురు/ నరగఁ జొచ్చె.

చ॥ రవిజ విభీషణాదులు ను • రత్న మయూఢచయంబు రెల్లెడన్
బ్రవిమలకాంతులన్ వివిధ • భంగుంఁ జిమ్ముచీచే భయంబునం

దవిలి మనంబు భావములు • తత్తజిలం వడఁబాటు నివ్వెరన్
మిపుల భజించి మేడువడి । మేగలి తెప్పల నార్పరై చలన్.

చ॥ హరియురమందు రాజిలు మ । హామణియట్లు వెలుంగు సౌధమున్
వెరగొని కాంచి యెవ్వరిది । వేడ్క నృజించిరొ లెప్పవే యనన్
ధరతుడు కుషితండ్రికిఁ ద । హఠలమైచన మున్ను మెప్పునన్
సరసిజ సంధపుం డొనఁగు । సౌధ వరం బిది నాఁగ వారలున్.

లే॥ కమలవాసిని కిది మేటి । కాజయాచి, వర్తనము సేయ మాజోటి । వారు వలఁతు
లగునురే: యని కేల్కొడ్చి, యవలనున్న, మండపము చూడఁ బోయిరి । మందగతుల.

లే॥ రావణాసుజాదులు సౌధ । రాజ మహిమ, వినుతినేయుచు సుంకఁగ । నిననుతుండు
శ్రీరమూత్తము వట్టాచి । షేక దినము, సరయకుండు దేరొకొయ్యి । భరతునడిగె.

లే॥ వాద్యల జలంబు బహుపుణ్య । తీర్థజలము, వచ్చి వేరుట యొకనాటి । వనియె యనుచు
ధరఁబాదఁ గపిండుండు । వాయుపుత్రు, మోము గాంచునంత సుండు । మామిదాఁచె.

లే॥ కులగురుని తక్కు ముపులను; విలుపుమనుచు, భరతుఁడనఁగ సుమంతుండు । సరగనేగి.
శిష్య మిత్రబృందముతో వ । సిద్ధుదోడ, బిలుచుకొనివచ్చెఁ దర్కణ । నిలయమునట.

కా॥ భక్తిం గైకగుతుండు మోనికి నమో । వాకంబు లర్చింప న
స్మృతుం డమ్మని ప్రేమమైఁ దిరముగా । మాదేవి శ్రీచేమియున్
రక్తింజెంద పుహేంద్రుచందమున శ్రీ । రాముండు చట్టంబు నం
నక్తిందొందఁగ లేవె గల్గు శుభ మా । సాధించు లగ్నంబనన్.

చ॥ సురగురుసములొ రావణ, ఎరుయను రాహులిషేక । భాస్కర్లగ్నం
విరపుగ స్వర్ణాక్షరముల, విరచించిరి లేఖ లపని । విభులకు సందన్.

క॥ చూరచు త్రిరోకవాసుల, కాతతమఁగఁ దెచ్చి వెనిన. యంచుట నిలుపం
శీతము లొల్లమి పచ్చిరి, ప్రీతిన్ వారలను వెక్క । పెట్టగ చళమే:

లే॥ అల పసిష్ఠుతో భరతుండు । నర్కనుతుండు, రావణాసుజుఁ చంగచ్చుచుముఖ నిభిల
దనుజ భల్లూక వానర । మనుజువరులు, కలిసి శ్రీరాము నొద్దకుఁ । గడఁకఁ జనిరి.

క॥ వట్టాచిషేకమునకున్, నెట్టన శుభదినము లేవె । నియమిత లెదులన్
బట్టగఁ జేయుము చళరధు, చట్టి: యని గుడుఁడు తనచు । చరము చేరెన్.

క॥ నలువ పసువ మయుండు కుళా, కలనమునకు రాఘవేంద్రు । గెరవమునకున్
వలసినంత లోలోత్తర, లలిత చతుర మందచం బ । లంకృతిసేసెన్.

ఆ॥ నవసాగరముల । జంములు పుణ్యతీ, ర్థముం జలముఁ దెచ్చి । తగిలఁచోట్లఁ
బవన తనయుఁడుంచె । బండుర చద్దతి, నంచ బరసి వెలుగు సంచునానఁగ.

లే॥ సుచంద్రులు లెల్లని, గొడుగుతోడ, భద్రకరులపై రత్నపుం । ములనునిచి
వివిధ వాచ్యభవములు లేగి । విస్తరింప, సరయు జలములఁ దెచ్చిరి । సరభనమున.

తే॥ వజ్రపాదముల్ మాణిక్య । పలక మమరు, వసిడిగదై నృటికమండు । వమున నొసర
నుంచి రందువై ఖుజీర్తు । బుల్లనిల్లు, బాహులు వెలుంగ నీతతో । వ్రభుడుచేరె.

1 రాముడు పట్టాభిషిక్తుడగుట :

సీ॥ మంగళగీతంబు । లంగు తెలంగ వేద ధ్వనులలర చిం । దంబు లడర
బహువిధ వాద్యముల్ । వ్రజలంగఁ దాళ మృ, దంగ రావములుదా । త్రతఁ జెలంగ
నురలు క్రొవ్వెరుల నొ । త్రరముగఁ గురియంగ, మొదటి వేలువు మొట్ట మొదట వచ్చి
యభిషేక మొనరించె । నవ్వలఁ బశువతి, మౌనులు విప్రులు । మంత్రి వరులు

తే॥ పౌరవృద్ధులు కపిరాజు । వాయుజుడు వి, భీషణుండు మున్నగువారు । పెరిమతోడ
వచ్చి యభిషేక కార్యంబు । వాచిరార్థ, సిద్ధిగాఁగ రావునకుఁ । జేసినారు.

కా॥ ఆనాఁ దొక్క వదంబునే కడుగు ది । వ్యాంభఃప్రసారం బహు
ధీసుం డెక్కువ ముక్కుపం గొనుచు నె । త్రిందాప్య నా బ్రహ్మయే
వానాఁ డంగము పూర్తిగాఁ గడుగఁగా । సేసెన మహాపతి సె
రాసుం దాదటఁ దాల్చునో యనుచుఁ గాం । శం జూచి రింద్రాచరుల్.

చ॥ పురకర వర్చరందొకటి । హుసగఁ దోయజరాజిఁ బూచి పెం
చరఁగంపాని రెండుకను । దమ్ములు పీనుల నంటుచుండు నా
పురపగు నెమ్మెలోఁ జెంఁ గు నోజ భజించిన రాము సుస్వర
స్వరఁడు చూడఁడు గనిన పుష్కరు ప్రాంతం బంప ముఁజుం.

మ॥ అభిషేక క్రియలెల్ల నర్చుముగా । నారన్ మహాచేమి పో
లుభులై మౌనులు తోడ్పడన్ బడులు చా । యశ మూలగా బ్రహ్మ న
న్నిడుదా శిష్ట పసిష్ట మౌని జరువన్ । సంచెన్ సుమంత్రుండు గో
త్రభిమం గొల్చి యొనంగు కంకుమునా । ద్రవ్యంబు లచ్చేకడున్.

సీ॥ శ్రీరామ పాదుకా । సేవావి సెరతుండు, భరతుండు నత్రంబు । ఇచ్చెయివ
సౌద్రాగ్ర సెఘలు ల । వ్రుండు శత్రువుండు, పినరులై చాచురార్ । పిచుచుండ
నిర్వాణహాయిని । నిఖిల జగన్మార, నీత వామాంక సుం । స్థిరహింప
శ్రీరామ పాదికా । చిత్రసంభావని, పావని వదపీఠ । మై రహంప

తే॥ హరి నిరాచర సామంత । పరుల బుని, రామకృత విక్రమములు కి । ర్ర నము నలవి
కొలుప రాముడు నకల స । ధ్నుల గణాని, రాముఁ డవ్వేళఁ బచ్చాని । రాముడయ్యె.

ది॥ శ్రీరామ భూమియుం జెంగు । శ్రేష్ఠభుజుండగు రామపుండు సుం
క్రియము బుల్లనిల్లఁ గ * చ । నివులు చీవనతోడ సుండు పో

* తిరువెణ్ణెయ్ నెల్లారు జటవృ పంశీయుంగు పూర్వు లందీయఁ గైకొని పూర్వపురము
వీరిటము శ్రీరాముని శిరసున సంచెనని మూలము.

- జానక రర్చ శీర్షకము । భవ్య ముహూర్తమునందు ద్ర నం
ధాన్య భరిణి లోకములు । దార ముదంబునఁ జెలియాడఁగన్,
ఉ॥ శ్రీమద్రామాయాధ్యాయము । గిర్భాడు విక్రియించుడు మక్కువన్
రాము శిరస్సునం దునుప । రంధిరి మూడు జగంబులందు ని
ద్దా మది నల్ల జీవులకుఁ । దర్పరరం దమ నెత్తిమీద ను
ద్దామముగాఁగ నుంచిన వి । భమ్మునఁ బమ్మ ముదమ్ము సొమ్ముగన్.
ఉ॥ నోములు చాంతాంబుగ । నోచి పదంబి లోరి యొందు ను
ద్దాము సదఁ పియోగపది । రావము చెంచి కృశించి విమ్మటన్
సేమము నొందు భారణి వి । శిష్టుని రాముని దానినంతనే
ద్రేమము దీర్ఘదాహపుల బిగ్గఁ గవుంగిరి జీర్ణ వేద్యమై,
తే॥ శాస్త్రుని పసిష్ఠుడు చెల్పు । నరణి రామవిధుడు భరతుని శిరమున । విమల మకుట
మారనిది పాంసపథము । లవ్యజెప్పి, రీల నిత్యసుఖములఁ దా । దేలుచుండె,

39. వీడుకోలు పటలము

- తే॥ భూమిచవిరి దావచగు హరిరర్చ, ఇచిర హేమ మందపమున । నుచిత పీ
మంబు పెలుపున మేళుంబు । చెందినట్లు, జానకీ రామచంద్రు । లా నీనులైరి.
తే॥ పూర్వగిరి మీది రవివర । ముకుటమలర, మెచ్చు కరణిముక్తాహర । ముటిది వెలుగ
భువన కింపదాబు జీ మూల చారి, సింహాక్షపై వెలసెను । శ్రీకరుండు.
తే॥ చరణాద్విపై వెన్నెల । మాడ్కి నెలుల. వరముంబరి వెల్ల చా । మరలు కదల
నమర గ పెద్దాదర । యక్ష సిద్ధ, సాధ్య గంపవ్యగణములు । శన్నుతింప.
చ॥ చిరకం గల్లు నెన్నుదురు । లయ్యసె బాపిరి లేట వెన్నెల
శివరగ మెంబునున్న చరి । చీటి గొంగ దినక్రమంబున
బొలువర రావణాధ్యసుర । ముఖ్యవిధానక కీర్తి రూపమ
చెలుపున వెల్లయెల్లి విల । నీల్లి శిరంబుముక రహింపఁగఁ.
ఉ॥ మంగు గింపిమల్ చెలఁగ । మామ్రుల పీవర లెచ్చిరిల్లఁ ద
స్వంగుల పాట పాడుచు ర । సానుగ జంబుగ సర్పిరింగ ని
స్సంగుల సల్లనీల్లి గురు । నంగులు మోదమునొంప చాద్యముల్
రంగుల మోదగఁ గాహళ వి । రావము పై వయ మిన్ను ముట్టఁగఁ.
చ॥ రవింబు సెగ్గిలక వెలుగు । రత్న చిరీట విభానులైన మా
కమలంబుల చచ్చి తమ । సవ్య కిరీట చిరత్న రత్న ప
ల్లవ దురు లంఘి పంకజ వి లాన విరాసము పన్నె చిన్నెలం
దపిరి చింపఁబంబు వి । భంబున మా మ్రొక్కచుండగఁ.

చ॥ నచివులు చేరికంగొలువ । నైన్యవతుల్ జయ శబ్దముల్ వచిం
చుచు వినుతింపఁ దమ్ములును । నూరెం నుండఁగ వందిమాగధుల్
రుచిరముగా యశోబ్ధి లహ । రుల్ విజయాంక విహుత్స గీతికా
ప్రచయముతో నుతింపఁ జెలు । వల్ వరియింపఁగ మంగళ స్థుతుల్.

క॥ నృపవరులు దనుజవరులుం, గవివరులును పౌరవరులు । కై వారంబుల్
నివుజత నొనరింపఁగ రహి, వివంచికం వై జికులు ప్ర । పీజితచూపకా.

తే॥ దినకరసుతుండు దానవా । ధీశ్వరుండు, దాసి సేవించి వహి నుచి । తాననములఁ
గూరుచుండ రాముడు నిండు । కొలువుసేయు, చుండు తఱివచ్చె గుహఁడు సే ।

వోత్కమతిని.

తే॥ వులి కళానంబు దట్టిగాఁ । బాని కత్తి, నదుమునంజెక్కి నావిక । నాయకుండు
వరిజనంబుతో వచ్చి శ్రీ । వరుఁ బ్రదక్షి, జించి సేవించి యొకవంక । నిలిచె నొదిగె

క॥ కరుణామయుడగు శ్రీరము, వరుఁడు తనదిటంపుఁ బ్రేమ । వారంపై నుం
దర నున్మితవిధిఁ జూపుచు, నురుపుగఁ బలుకాడి యొనఁగె । నుచిరాననముల్.

తే॥ సత్ప్రవర్తనమున గురు । జ్ఞానురై న, వార లుచిత వాక్యజ్ఞులు । ధీరవరులు
నిఖిల కళంఁ బ్రపీఘలు । సీరజాతుఁ, గొలిచి తమ తమ నేర్పుల । వెలువరింప.

క॥ నరవతులును తక్కిన వన, చరవతులును దనుజవతులు । నరసిజనేత్రుక
స్థిరభక్తిఁ గొలిచి యెఱుంగక, జరపిరి తేలికగ వేడ్క । జనరెండు నెలల్.

ఉ॥ కారణజన్ముడై న రము । రాంతుఁడు లోకము నంతనింప నీ
తీరున గద్దెవైఁ గొలుపు । పీఠి ప్రేయంబున పచ్చియున్న య
వ్వారం గారవించి వను । పం దలపోసి వశుప్రజంబు బం
గారము క్షేత్రముల్ మఱి । నెకాయ మొసంగెను విప్రకోటికికా.

క॥ వలసినవి వలసినంతగ, వలచిన యాచరణనంబు । పరిమోదమునం
జెలఁగ నొనఁగి వదవడి ఛా, పుంరమ్మని కొరె రామ । పుండు ప్రయహారన్.

క॥ హరులును శిఖికలు తేరులు. కరులును మాన్యకులు రత్న । కాంచన దూషాం
బరము లివారిగఁ గాన్కగఁ, చెరిమను మన్నించి విదవ । పిదోకొనఁగెన్.

క॥ శంఖర పుర్ణసునకుఁ దా, నింబుగ జనియించు వేళ । నిండుఁ దానఁగు ర
త్నంబుల కడెములతోఁ జీ, నాంబర తురగాదు లొనఁగె । నర్క సుతునకున్.

క॥ మును కమలాననుఁ డిత్వా, కున కొనఁగిన యంగదములఁ । గొచురుగఁ దన పే
రును సార్థపఱువ నెంచెనొ, యునగ నొనఁగె నంగదునకు । సధికప్రేమన్.

క॥ మఱియును ముక్తాహరము, కరి తురగ న్యందనములు । కనకాంబరముల్
కరుజించి పిన్నతండ్రికి, నిరపుగఁ దోడగుమ యెల్లి । యిమ్ముల సనియెన్.

మ॥ ప్రయహారంగఁ గటాక్ష పీషణములన్ । పిక్షించి సామీరి న

వ్యయసాహాయ్యమొనర్చిసద్ధి మను లెవ్వారయ్య నీరేవ? నే
దియుగస్థింపదు నీకుఁ బ్రయ్యవచ్చుతిం । దిట్టంబుగాఁ జేయ న
క్షయశ్రీ! నను గొఁగిలింపికోసుమా । గాటంబుగా మారుతీ ।

౯౦॥ మాదేహంబులు నీయవే యనుడు । కైమాటించి వాచూసి నీ
యాదేశంబె యుపాయసంబు మఱి యా । లాః బిడ్డలాః నాకు నీ
పాద ద్వంద్వమె చాలునన్న రఘు । భూపాలుండు కేయూర హా
రాదుర్ దువ్వలువర్ మతంగజ తురం । గాఢ్యంబు లర్పించుచున్.

మ॥ తలిరుందోచి కసర్తమైన యొక ము । క్రాదాప మిప్పించి యిం
దుల నెవ్వని కొనంగ నీమనము సం । తోషించు నవ్వానికే
లరి నీయందగు దీవనను దస మనఃస్థాంతిం బ్రమార్జించు క
ర్వలి వట్టింగని యిచ్చె వానికి దయా । ధృ సాంపర్యమై గ్రక్కునన్.

౯౧॥ రిక్కల కాంతులఁ బైకొని, రిక్కల రాయనికి నుపమ । చీతిజలఁగుచున్
వాక్యాంర యొనఁగు నానర, మొక్కండు గాకెక్కుఁ డానఁగె । నురు భూషణము

౯౨॥ కటకములు హారములు దు, వృటములు కేయూరములును । చటుతురగ మదో
త్కటచరుం సరదముల ను, దృటవీరుని నలుని విరిచి । ప్రార్థింపుఁ డానఁగెన్.

౯౩॥ అరులిత మాషం నొనఁగెను, శతబలికి నమూల్యరర్ప । జవహార్యములకా
దతమతె కేసరి కొనఁగెను, ప్రతిలేని నుపస్తువులను । వారని కరుణన్.

౯౪॥ ద్వివిధ రార సిం । గవయ జాంబవదాది, వీరచటలఁ బెంచి । వ్రీయములాడి
చలసింహ కసర । వస్తు వాహనముల, నిచ్చనిడి కటాక్ష । దృష్టిఁ జూచె

౯౫॥ గుఱ సింహాచిర ఖని చి । భీషణనిగాంచి, కలుషిదూర । సములు నీకంటె లే
వనడి కింము నమంబగు । వట్టునందు, నేని నీకు సమాచు । గానరారు.

౯౬॥ అనుచు మనఁబిచ్చియమున । సమదుర్దుష్ట, కటకములచేత హత్యనే! కవచయంబు
కనకచే పాంఖోజుఁ ఘనతురంగ, ములను కడు నుగంభ ద్రవ్య ముల నొ

౯౭॥ శృంగిచేర పురీష నా । రంగఁగాంచి, నీకుదెలుచంగ మంసిర । నియతు తెవ్వె
యనుచు శ్వేహాశ్వనికరముర్ । కనక రథ చ, యంబు పింఛంబరము లిచ్చె । నిం

మ॥ హనుమ జ్ఞాంబు దంగద ద్వివిధ లా । రాది ప్లవంశేషుల
చిరరాహత్యజుఁ గాంచి వీడుఁడనుచుం । దెల్పం చలంపంగనై
సను కారానిదె యైన మీపురములను । నాజెంబుతో పైలు సం
చనగాఁ గాచుట నాకు ధర్మమగుఁ గా । నను వెచ్చెదను గావుండి

మ॥ దనుజాధ్యక్షున కాదటన్ పెడలుటే । ధర్మంబుగాఁ దెల్పి మీ
మనముర్ దూరము కావ యంచుఁ బలుకన్ । మన్నించి దైతేయ కీ
శ నిషాదాధిపు లెంతయున్ విడువ ని । చృన్ లేనివారయ్యు రా
ముని వాక్యంబులు మన్నమందిడుటయే । ముఖ్యంబుగా నెంచుచున్.

తే॥ భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్న । దరణిజాత, లను వసిష్ఠ ముగ్గురు తల్లు । లను గుణాభి
రాము రాముని వలగొని । ప్రణుతిచేసి, నెలవుగొని మరలిరి తమ నెలవునేర.

తే॥ గుహుని నృంగిబేరమ్మునఁ । గూర్మివిడచి, యగవరేంద్రుని కిష్కిందఁగి యందువదలి
కర్పురులు పరివేష్టింప । గగనపీఠి, దైత్యపాలుండు తనరాజు । ధానిఁచేరె.

సీ॥ మిత్రులఁ బింపి య । మ్మిహిర కులేశుండు, తక్కు నుహృజ్జన । తతులతోడ
నీతిమంతుండై య । నీతిని సద్ధర్మ , హితుండయ్యు ధర్మంబు । నెత్తుకుండ
వర్ణాశ్రమాచార । పరిపాలకుండయ్యుఁ, దల్లికూతుల నొక్క । తమిని చూచి
తమ్ములు తనకసు । దమ్ములై వర్ధిల్లి, జనులు లండ్రి యటంచు । జనపుచూప

తే॥ క్షీర సాగరమందున । శేవతల్ప, మందు యోగనిద్రను వీడి । యవతరించి
చెడుగుండ్రిచి మేలు ర । క్షీంచు రామ, చంద్రుఁడేలె జగంబులు । చలచనంద

మ॥ జగదారాధ్యక్షు రాముడై పుడమితో । జన్మించి దుష్టాచులఁ
దగ బండించిన భరాతలంబున లన । ధర్మంబు నెక్కొల్పి పూ
జ్యగతం బొల్పిన కౌసకి ఎఱుని న । చ్చారిరముఁ భక్తి యొం
దఁగఁ బల్కన్ బిసినన్ నుఖించి యట మీ । డం గాంత్రు కైవల్యమున్

మంగళ మహాశ్రీ

మంగళము రామునకు । మంగళము తమ్ములకు
మంగళము సంతతము । మైత్రీకి వేడ్కన్
మంగళము మారుతికి । మంగళము భారతికి
మంగళము నీతికిని । మానమున కెప్పున్
మంగళము బక్తికిని । మంగళము ధాత్రికిని
మంగళము వీని విను । మాన్యులకుఁ బేర్పిన్
మంగళము పాడికిని । మంగళము ప్రేమకును
మంగళము మంగళము మంగళమహాశ్రీ.